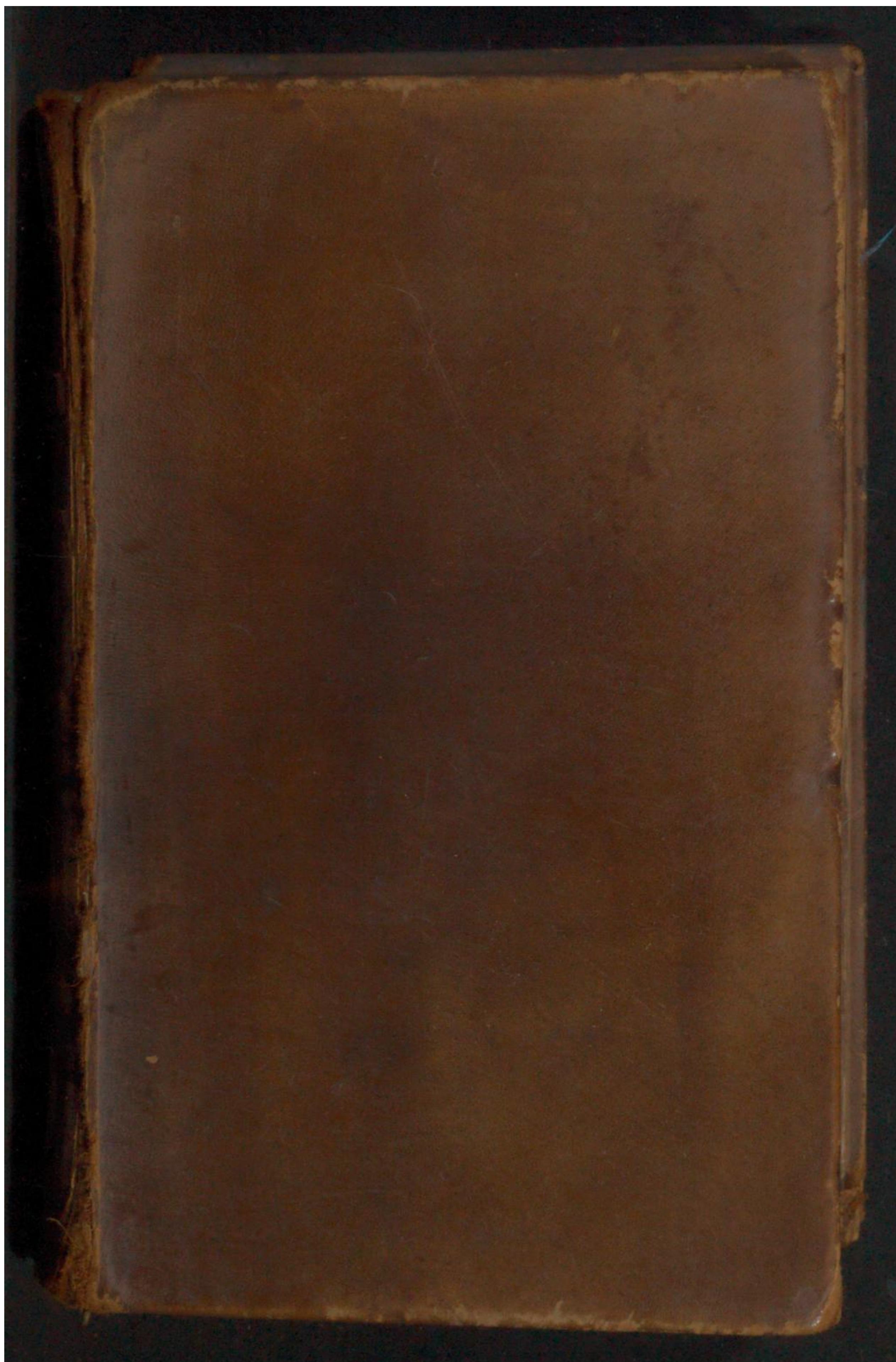
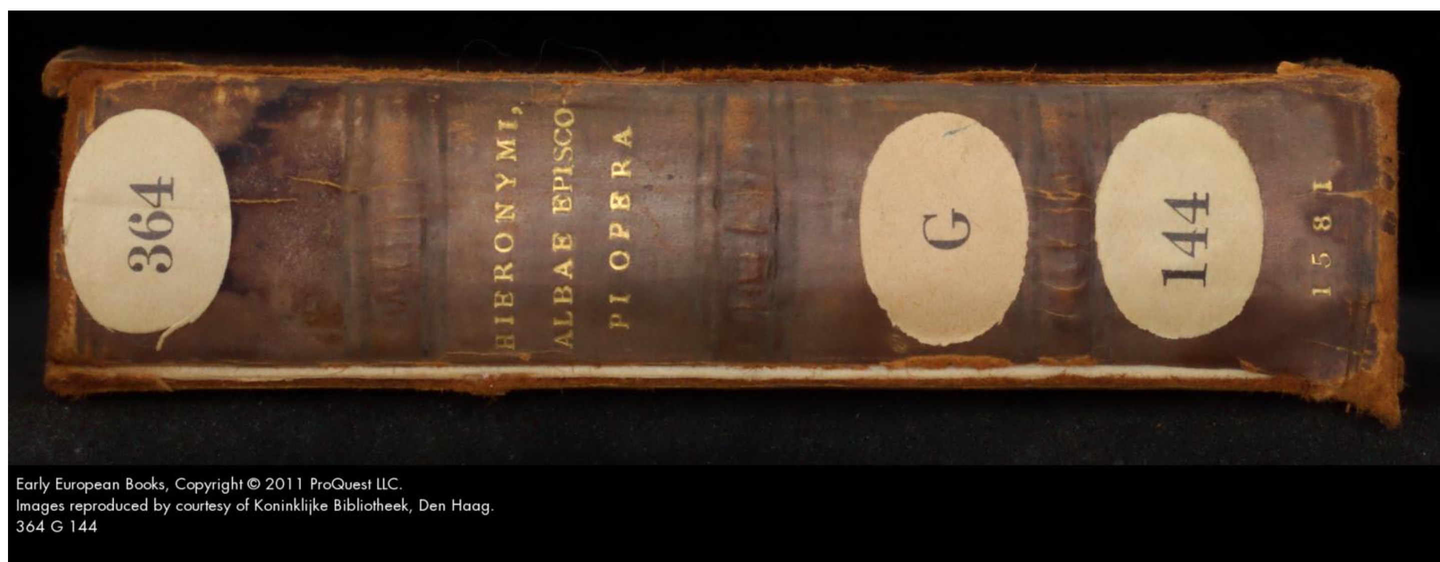
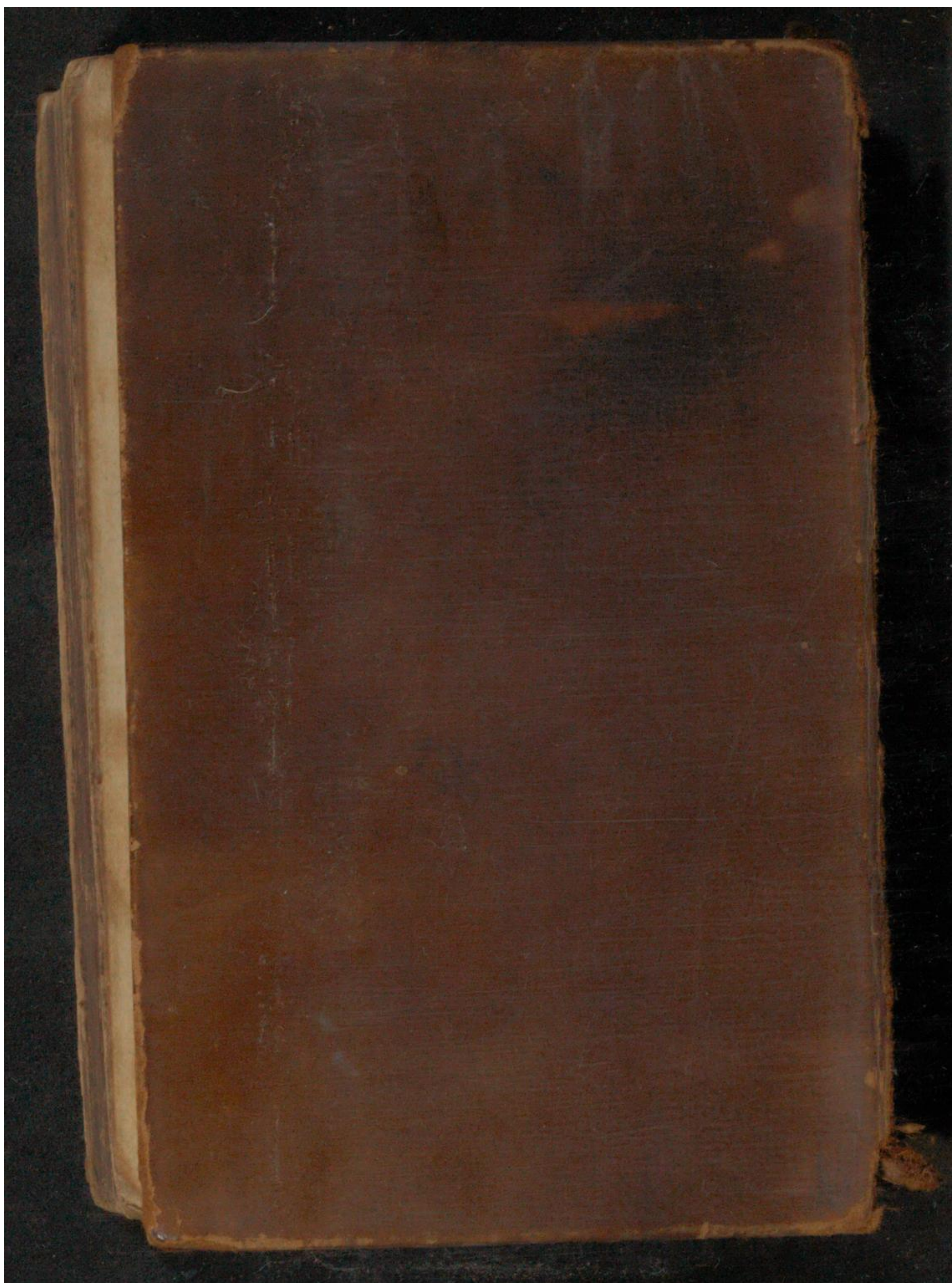

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

364 G 144
kW

18

1480 – 1566

(1532 Bischof v. Alba

Sehr selten!

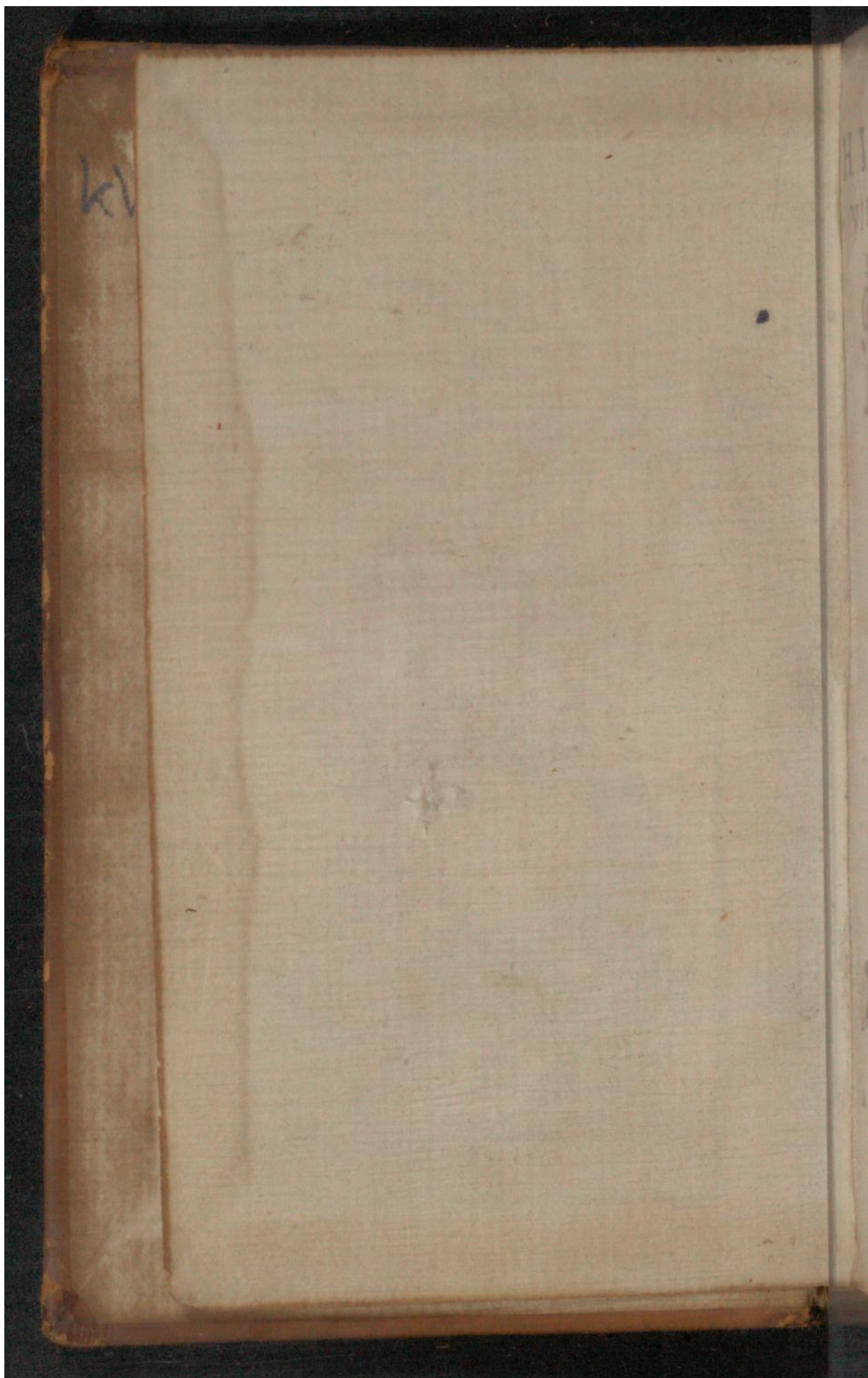

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

p. 487 – 517 [illegible]

518 – 541 [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

MARCI

HIERONYMI VIDÆ CREMONENSIS, ALBÆ EPISCOPI OPERA.

* * *

Quorum catalogum sequens pagella continet.

[redacted]

LVGDVNI,

APVD ANT. GRYPHIVM.

M. D. LXXXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

EORVM, QVÆ IN HOC
OPERE HABENTVR,
CATALOGVS.

M. HIERONYMI VIDAE

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

M. HIERONYMI VIDÆ CREMONENSIS ALBÆ EPISCOPI,

* * *

Hymni de rebus diuinis nunc primùm editi.

DEO OPT. MAX.

CCIPE *summe pater, summi fabricator olympi,*
Quæ tibi, quæ nato, quæ amborũ carmina amori
Sacra ferens cecini, cælique Quiritibus olim,
Dum vacat, atq; humiles iuuat altè linquere terras,
Et fortunatas superum percurrere sedes.
Ipse ego, tentatum multis opus ante, camænas
Vertice ab Aonio duxi Iordanis ad vndas.
Pérque Palæstinos saltus, super ardua sisto
Montis Idumæi, sæpe vnde fauentibus auris
Tollere se, & liquidas mecum iuuat ire per oras,
Et cælum peragrare, adytísque insistere diuûm,
Atque tuos etiam non exhorrescere vultus.
Nulla erat ante via: prærupta, atq; aspera saxa,
Et densi latè obducebant omnia vepres.
Ipse manu validam quatiens vtraque bipennem

Latum limitem ago fruticum cedentibus vmbris.
Iámque aditus datur, atque via licet ire patenti.
Sat ludo, scenæq; datum. Ludicra priorum,
Fictáque sat vacuas tenuerunt carmina mentes.
Nam quis non teneros molli pede lusit amores,
Et nemora, & fontes, atque inter pocula lusus?
Aut quis non diuósque viros in prælia miscet,
Dum validos iuuat arma, tubásq; æquare canẽdo?
Vana superstitio mentitos numina diuos
Iam sileat, pudeat scelerum, quæ plurima cælo
Affingunt pudeat sedes scelerare beatas
Versibus, & superos probris inuoluere nostris.
Iam pia religio cælo caput extulit, aurea
Luce fugans tenebras, haud falsi numinis index.
Carmina nunc mutanda, nouo nunc ore canendum,
Iámque alias siluas, alios accedere fontes
Edico. iam nunc polluto calle relicto
Hac iter esto. huc Musarum reuocantor alumni.
Hac casti vates in religione manento.
Iam teritur via facta recens, veniúntque vocati
Certatim vates. noua cursu semita feruet.
Quam iuuat interdum vestigia nostra legentes
Cernere nos iuxta iuuenes per amœna vireta
Eductos studio nostro decerpere flores,
Quos capiti imponant plexa sibi quisque corona?
Spero etiam fore, cùm, quæ nos extundimus ipsi
Infabricata, aciéque retusa, vtcunque dolata,
Dum me deficiunt aliis rupta ocia curis,
Dum populos mihi commissos pascóque, regóque,
Olim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Olim aliquis diuis, & Musis carior ipsis
In melius feret, atque impensius arte polibit.
Et quæ vi nostra primo patefacta labore est,
Mollius ille viam solidabit marmore secto
Auro addens etiam decus, & Gangetide gemma,
Vt teneant oculos discrimina mille colorum.
Mî sat erit specimen clari monstrasse laboris,
Vt superet mox ille, vt pulchræ præmia laudis
Prima ferat, primos felix potiatur honores,
Inde alij, atque alij semper melioribus auris.
Hæc quæcunque tamẽ tibi, qualiacunq; sacramus,
Summe pater. cui nam hæc potius de more dicemus
Mortali, in terris qui gratus digna rependat?
Præmia nulla hominũ moror. haud me purpura re-
Vlla mouet: nullos nos supra inhiam⁹ honores. (gũ
Si terrena forent quicquam, aut mortalia cordi,
Sat mihi Tuscorum Medycum persoluit honorum,
Et sat opum, rebus cum maximus alter, & alter
Præesset, præstantésque viros ad digna vocando
Munera ad egregias pretiis accenderet artes.
Nil vltra in terris quæro par regibus ipsis
Contemptu rerum, contemptu diues honorum.
Tu mihi solus ades, mihi tu persoluere solus
Præmia magna, meisque potes subscribere votis,
Nulla licet meritis abs te sint debita nostris
Præmia: tu nisi quæ nobis victoribus offers
Sponte tua bonus, at nil tale merentibus ipsis,
Dum sontes, & adhuc dubia certamus arena.
Nam licet humanæ non spernas munera vocis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nil nostri tamen oris eges, laudúmque tuarum
Omnia plena sonant cælo, terráque, maríque.
Siqua mei tamen est ratio tibi habenda laboris,
Quæ tua magna quidẽ in genus indulgẽtia nostrũ
Da pater, extremæ cùm vitæ aduenerit hora; (est,
Te præsente mori, nil me terrentibus vmbris,
Inque tuos animam amplexus effundere ouantem.
Hoc tantum mihi, plura aliis optantibus adde.
HOCCE quid est? vbi sum? quæ mẽtẽ insueta li-
Sollicitat? solito longè mihi pectora maior (bido
Arripuit calor, & labefactis ossibus hæsit,
Insolitóque meas nouus est vapor igne medullas.
Quo rapior? quo vota trahunt? quæ tanta cupido
Seuocat abductam mortali à corpore mentem,
Ignotásque vias latè iubet ire patentis
Aetheris, & liquido mihi sedem figere cælo?
Terra vale, curæq; humiles, hominésque valete.
Nulli audita cano veterum omnibus obuia vatum
Carmina iamdudum, & mortalia cuncta perosus
Tollor humo, totúsque leuem prope vertor in aurã,
Aereásque plagas superare, & linquere nubes
Sub pedibus, rapidóque viam coniungere Soli
Dulce mihi, summóque in vertice sistere mundi,
Non iter occurrens nostrum tot motibus aër
Detineat studio spectandi, & quæque legendi.
Nil morer aut ventos, aut sæui fulminis alas,
Nubésque, pluuiásque, niuésque, albásq; pruinas,
Eque coloratis cælestem nubibus arquum
Fæderis antiqui monimentum insigne per æuum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Omnia iam vulgata, meas neq; clara morentur
Astra vias, non sideribus voluentibus orbes
Instabiles gelidæ quis nescit cornua Lunæ,
Aut quibus indicta est radiantis regia Solis?
Ipse licet Sol alta petat, totiésque profundi
Impositus cæli dorso liquidum æthera tranet,
Ille meis longè inferior tamen euoluet alis.
Altius ipse viam ingredior. quodcunque creatum,
Infra me iacet: alituum gens incola cæli
Ipsa etiam subsunt acies post terga relictæ.
Supra axes mundi, supra mirantur euntem
Sidera, vestigantem ecquid sit originis expers,
Quódq;, vt morte caret, pariter quoq; nesciat ort9,
Quod semper fuerit, quod nunquam cœperit esse,
Auctorémque sui se tantum nouerit ipsum,
Cætera cùm penitus fuerint ipso omnia ab vno.
Hoc molimur opus, voti hæc summa ardua nostri.
Ignotum piceáque procul caligine septum
Nubibus in mediis acie deprendere tendo,
Quicquid id est, magnum certè, & mirabile nosco
Numen habere, licet lateat, fugiátque videri,
Quid ve sit ignorem, cuncti tamen esse videmus,
Clarius atque suo longè se lumine prodit.
Ac veluti, obiectu nebulæ cùm delitet olim,
Tum nemo potis est obductum cernere Solem,
Non tamen ignorem qua cæli parte prematur
Obsessum iubar, immenso quod lumina mundo
Sic etiam positum, lucémque, diémque ministrat,
Aethereique vtcunque ignis traducet imago.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Haud secus id nostros sub sensus ire recusat,
Nec se oculis planè mortalibus explicat vnquam.
Esse tamen scimus, mentísque indagine porrò
Deprensum largo sentimus pectoris haustu
Vndique diffusum, nobísque in viscera lapsum,
Corda mouens intus non missæ murmure vocis,
Sed tacito impulsu, atque potenti numinis aura,
Qua nos vsque mouet. Quo verò id nomine dicam?
Aut nullum, aut prorsus non enarrabile nomen.
Illi nomine enim quid opus discriminis ergo,
Cùm nullis penitus regnet consortibus vnum?
Non animal, non res, non pars, nõ fœmina, nõ mas,
Quicquid es: ô seu vis, seu mens, seu spiritus ille,
Qui mare, qui terras, qui cælum nomine comples,
Cũcta mouẽs, mota amplectẽs, amplexa gubernãs:
Primò te esse quidem cuncti sentimus, & vnum,
Inde bonum simul experti, verúmque vocamus.
Nec tamen es tantùm, verusq;, vnusq;, bonúsque,
Cætera ceu possunt dici quoque pleraque, sed tu
Ipsum esse, ipsum vnũ, verumq;, bonumq; vocaris,
Quæ tamen inter se haud distant diuersa, sed vsq;
Sunt cõnexa adeò, vt penitus sint quatuor vnum.
Nec confusa vno tamen inuoluuntur aceruo,
Singula sed propria ratione, & nomine distant,
Inque vicem secreta suo se munere produnt.
Mira quidem hæc: tibi sed nil est mirabile porrò.
Quod fieri nequit, ipse potes, potes omnia quando.
Nec tibi vis vlla obstat, agis simul omnia, nec te
Est opus ante animo, quod agis, versare sagaci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quod vis id potes, ídque simul molimine nullo
Perficis: vsque tuum sanè est opus ipsa voluntas.
Quod loqueris, facis idem, opus & vox editur vnà.
Vt dixti, vt subitò ad verbum emersêre creata
Omnia, & ex nihilo cœpit splendescere mundus.
Tu rerum tu principium, tu terminus idem.
Principium sine principio, sine fonte scatens fons,
Tu tibi principium, tibimet tu terminus ipse.
Incipis abs te, si incipis, in te desinis ipsum.
Incipis iccirco nunquam, non desinis vnquam.
Ceu, se qui sequitur longis anfractibus vsque
Per sua decurrens vestigia labitur annus.
Nec se sponte sua discedens deseret vnquam,
Donec tempus erit, donec qui tempora cœpit,
Finiet idem, instantis origo, & terminus æui,
Cùm volet, haud idem sibi finis, & exitus ipsi.
Non tibi heri, non cras, nō quod fuit, aut erit olim,
Obijcitur, sed nunc, hodiéque haud labitur vnquā.
Quod factum, infectum facis, indictúmque videri,
Quod dictū est, penitúsq; hominū de mēte reuellis.
Quod nunc est, tibi semper erit, nec præterit ætas,
Nec te tempus habet, quæ nobis cunque futura,
Sunt tibi facta, oculísque tuis subiecta. priusquam
Terra patens foret, aut cæli pulcherrimus ordo.
Tunc neq; tempus erat, neq; post, neq; dicier ante.
Omnia solus eras, in te omnia, tunc quoque te nos
Aut cælo dignos, aut certe sontibus vmbris
Transcripsisse ferunt, & iam sua præmia cuique
Pro meritis soluisse, vel vt tua certa voluntas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quamuis hinc longo fuimus post tempore creti.
Proinde preces cũ stat nobis tibi fundere, laudés ve,
Ante audis, quàm sint conceptæ in pectore nostro,
Et benefacta hominum, & commissa piacula nosti,
Ante homines dias veniant quàm lucis in oras.
Omnia scis, & cuncta vides. tibi lumina mille,
Mille acies. at parua loquor, tu lumina totus,
Totus & ipse acies, nec quicquam te latet horum
Quæ sunt, quæ fuerunt, quæ sero deinde futura.
Nec tibi opus luce ad visum, neque lumine. tu lux
Ipse tibi, tu cuncta illustrans lumina lumen.
Et latebras quærant mortales turpibus orsis,
Nec metuant oculos incurrere cuncta videntis?
Non vsquam locus vllus, vbi non ipse quiescas,
Omnibus inque locis ades omni tempore præsens
Diditus in parteis omnes. tamen omnis vbique
Integer vsq; manes. nec te regio vlla prehensum,
Conclusúmve vsquam cohibent loca, liber vbique
Funderis, atque extra nullus te terminus arcet.
Et si quid, mũdus quod nõ circũ ambiat vsquã est,
Id nihil est, nisi tu, tuáque haud finita potestas.
Non oneri tamen es rebus, quibus insitus hæres.
Ipse sedes tibi-met sedes gratißima vbique.
In te vno requies tua. tu te nixus in ipso es
Cuncta tua replens vi. es totus in omnibus vsque
Tactum omnem supra sine vi, motúve, sitúve:
Quod si adeo non sit, subito paßim omnia casu
Cernere erit ruere, in nihilúmque redacta referri.
Omnia sustentas, procuras omnia, alisq;,

Dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Dum præsens ades, ipsa tua est præsentia vita,
Omnibus ipsa salus. agis omnia in omnibus, vno
Excepto tamen, ipse mali neq; enim auctor in vllo
Nec potis es sanctã noxæ vlli flectere mentẽ, (es,
Quod cadit in nostros, simul ac te amisimus, ausus,
Cetera semper agis. non te tamen omnia agentem
Exercet labor. at requies tibi summa. tibi alta
Ocia, tranquilláque solutus mente quiescis.
Omnia fers: oneri tamen haud obnoxius vlli es.
Ceu quoque si forte admißis irascere nostris,
Pace tamen tecum frueris, placidáque serenus
Mente sedes. varium sanè, & mutabile quicquam
In te non cadit, aut nostræ inconstantia mentis,
Vtq; nouus nunquam, nunquam veter incipis esse:
Semper idem es, plenusq; tui procul extera queq;,
Atque aliena tibi absistunt. quicquid potis esse,
Aut non esse, tibi non congruit. omnia firma
In te sunt, nullos hominum metuentia casus.
Quicquid habes, vnus ditißimus, illud es ipsum,
Et nihil est in te penitus, te præter eundem,
Tuq; tui pars ipse, tui pariter quoque totum es.
Accessus tibi sunt nulli, nullíque recessus.
Quicquid habes, tibi fixũ adeo, atq; tenaciter hæ-
Vt nequeat traduci alio, neq; vertier vnquã. (ret,
Dum luces, lux ipsa quidẽ es: dũ viuis, id ipsum es
Viuere: dum sapis, ipsa adeo sapientia tecum est,
Vt nusquam queat ab sese diuellier ipsa.
Quandoquidem nihil es concreti, apti ve secari
In parteis, sed mens purißima corporis exors,

Ipse

Ipse tuis pollens opibus, nihil indigus extra.
Iccirco vsque tibi constas, & sedibus ijsdem es,
Nec te operum piget auctorem, nō pœnitet vnquā.
Et siquando opus inceptum non perficis, & te
Subducis, non consilium immutabile vertis,
In melius sed flectis opus. neque enim illa voluntas
Tum, primùm subit: à prima sed origine rerum
Sic fixum stabat menti, immotúmque sedebat.
Nam veluti varios in serta recentia flores
Iungere nos iuuat, & longo contexere tractu,
Atque ita consertos diuum suspendere templis:
Aeternas sic te in seriem connectere causas
Aeternam perhibent, vt firma lege sequatur
Vsque alia ex alia stabilis neque desinat ordo.
Has præter nihil in terris, cælóve maríve
Euenit: eueniunt præeuntibus omnia causis.
Vt non è nostro cadat vllus vertice crinis
Te sine, non vllæ in siluis ex arbore frondes.
Vnus cunctas moues causarum maxima causa.
Et nihil est Fortuna, nihil quoque denique Casus,
Incertum quodcunque cadat, nisi nomina vana,
Quæ sumus infirmis commenti sensibus ipsi.
Quippe obscura licet sint pleraque, & abdita nobis,
Fit tamē haud quicquam quod nō prouideris antè,
Quàm vasti æthereos mundi procuderis orbes,
Seclorumq; nouus procedere cœperit ordo.
Atque ideo nobis interdum siqua videntur
Facta quidem temerè, & penitus ratione vacare:
Non tamen euersa te protinus accusamus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Iustitiæ, at potius nebulis adscribimus atris,
Et tenebris, quibus indociles inuoluimur ipsi.
Quis mentẽ abstrusam, quis numinis alta profundi
Consilia exploret? latet inscrutabilis ordo,
Et series longa tegitur conserta catena.
Ante oculis alti mortalibus abdita ponti
Antra legã, penetrémque imi sola operta profundi,
Obseruata vaga tua quàm vestigia mente,
Occultásque vias penitus deprehendere possim.
Vsque lates, gaudésque nigris obnubilus vmbris,
Nec toto appares vsquam mortalibus ore.
Quas ego non latebras, quas nõ mũdi impiger oras
Nequicquam scrutatus, inaccessósque recessus
Sæpe adij, dum te per plana, per ardua quæro,
Actus amore tui, flagránsque cupidine vultus,
Nubila quo cæli, tempestatésque serenas!
Nam quoniam in terra visum te sæpe recenti
Audieram, priscísque parentibus ore locutum,
Primùm terram adij, multum scitatus ab illa,
Ecquid forte suis latitantem viderit antris
Téque, tuósque adytus, & inobseruabile porrò
Norit iter: nihil illa meo sermone mouetur,
Sed circunfuso se ostendit in aëre tantùm
Pendentem, atque suis libratam nixibus offert.
Tum pictos variis prætendit floribus agros,
Tot siluas, tot de nullo quoque semine plantas,
Pomáque, & haud vno nitidas è germine fruges,
Tempore quæque suo vice prouenientia certa,
Tum varias latè diuerso in corpore vitas,

Ali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Alituum, pecudúmq; genus, genus omne ferarum
Quæque suam certo seruantia fœdere formam,
Naturæ & stabili se propagantia lege.
Hoc opus omne tuũ, hæc manuũ monimẽta tuarũ.
Tu sator, atque opifex rerum, atque ipsius origo
Naturæ, si quicquam illa est, nisi nomen inane.
Te tamen haud vllis terrarum partibus vsquam
Aspicio, tua nec coram fas ora tueri,
Nec nisi sese oculis præbent mortalia nostris.
Inde abeo, & quoniam cùm nondum luminis ortu
Clara foret tellus, sed adhuc in nocte lateret,
Fumida suffundens cæcæ caliginis vmbras,
Iam tuus æquoreis innabat spiritus vndis
Luce recens orti perfundens cærula ponti.
Protinus immensi conuertor ad æquora ponti
Vestigans, liquidis ecquis Deus erret in vndis.
Apparet vastus tumidarum gurges aquarum:
Nil nisi pontus adest, variæq; sub æquore formæ,
Monstraq;, deformes phocæ, atque immania cete.
Tótque alij vitreo nitidi sub gurgite pisces,
Qui sese vsque etiam generatim in secla propagãt,
Quadrupedũ vt genus omne, vt vitæ pẽnipotentũ,
Nec minus vndisoni maris admirabile visum est
Ingenium, accessus tot certa lege, recessusq;,
Et modo crescentis salsas superare lacunas
Littora, detecto modò se subducere fundo,
Bísque die id, dum Sol semel vndique circuit orbẽ.
Ista quidem auctorẽ longe super omnia magnum,
Artificem præséque ferunt, vltróque fatentur:

At nihil hîc simplex nostris non sensibus haustum,
Subiectúmve oculis video, nil funeris expers,
Necdũ oculos lux illa explet, lux maxima nostros
Lucis inaccessis habitans pulcherrima in oris.
Post hinc digrediẽs volucres quoq; tollor in auras,
Aereásque plagas, si fors tu spiritus auris
Misceris, gaudésque leues percurrere tractus.
Occurrunt mihi ventorum spirantia flabra,
Nimbiq;, & pluuiæ, atque niues, canæq; pruinæ,
Et ros, concretíque instar salis horrida grando,
Fulguráque, elisisq; corusci è nubibus ignes,
Quæq; mouent humiles audita tonitrua mentes.
Magna quidẽ hæc visu artificẽ testantia magnum.
Nam quis non deus, humana sed stirpe creatus,
Alituúmve etiam superum de gente volucri
Tam varium excudat tãta arte coloribus arquum,
Mortalíve manu opus haud imitabile fulmen?
Parua sed ista tuæ mihi sunt vestigia lucis.
Necdum se mihi vis aurai simplicis illa,
Spiritus ille offert replens nullo omnia tactu.
Nondum te teneo, qua te regione requiram?
Quo sequar? vt perhibent, tibi sedes arduus æther.
Aetheira conscendam quis quæso accommodet alas
Præpetis enanti mihi nunc super astra columbæ?
Astra sequar pennis, puráque in luce quiescam.
Iámque adeo immensi suprema volumina mundi
Intueor propius rapida vertigine volui,
Cetera in obliquum aduerso nitentia motu
Sidera per stabiles orbis, qui voluitur, axes,

Vnde dies nocti semper succedit, & vsque
Mensibus exactis in sese voluitur annus,
Vérque suo rediens semper se tempore profert
Post Hiemẽ, sequiturq; Aestatẽ Autũnus inhærẽ
Vix oculis propiora fero mortalibus astra.
Admiror lucem, admiror rutilantia longè
Lumina, & inuenti mihi spes accenditur ignis,
Quem cupio, quẽ dudũ inhians toto æthere quæro
Vt verò ætheree lucis fontémque, domúmque
Longius aspexi medium inter sidera Solem
Auricomum, & totum radiis vibrantibus aureum
Lætitia exilui, neque tantum lucis in vllo,
Qui non longè esset supra omnia, credere quibam
Lux tamen illa expers vitæ, & sine sensibus ignes
Lux alia de luce, aliis déque ignibus ignis,
Artificémque suum ceu cetera sidera nouit.
Necdum oculis sese præbet nitor aureus ille,
Qui cùm cuncta mouet, non est obnoxius vlli,
Exterius qui se moueat. se conciet ipsum
Spõte sua exoriẽs nunquã, vtneq; desinet vnquã
Restabant vnæ aligeræ toto æthere mentes,
Aethereæ cælestum animæ, vitæq; volucres,
Primorem stipant quæ mentem examine denso
Vsque ministerio intentæ, iussæq; rotatu
Sidera perpetuo torquent voluentia mundi.
Accessi, mediúmque dedi me lætus in agmen.
Hîc choreæ, hîc cantus hilares, thyasiq;, choríque,
Gaudiáque, & læti lusus, hîc omnia læta.
Illum adeo, mihi qui visus præstantior omni

Illo

Illorum è numero sanctum ceu numen adoro.
Inclamant omnes, in primis verba precantis
Ipse arcet, refugitque, humilis cui thura parabam,
Séque deum negat, atque dei vix cernimus ipsi
Instar, ait, simul ad laudes, & carmina lætus
Interrupta redit, cantúsque instaurat, & illud
Sanctius, ac claris longè sublimius astris.
Cum sociis lumen canit indefessus, & vsque,
Læta cohors regem læto clamore salutans,
Sanctus, Sanctus, ait, Sanctus, ter maxime, térque
Optime, quo melius nihil, at nihil omnia præte.
Tu pater es, tu te fœcunda mente volutans
Ipsummet te totum [illegible]iens, in téque reflexus
Concipis ipse tui exemplum, tuæ imaginis instar,
Haud vlli visum, sed inobseruabile prorsum.
Ceu cùm secum aliquid mortales fariet orsi
Concipiunt tacito ante latens in pectore verbum,
Quàm vox aëreas audita edatur in auras.
Sed quod tu tecum mente ingens concipit alta,
Verborũ haud simile est hominũ, dũ corde ꝑmũtur,
Sed sine principio dictu mirabile verbum,
Quod semper fuit, est, & erit sine fine, sine vllo
Interitu æternum, nullóque obnoxius æuo
Fœtus, ab æterno genitus, sine matre parente
Filius, æterno proles æquæua parenti.
Semper es, & nunquam tecum vnicus ipse fuisti,
Quin fuerit tecũ pariter quoque, & vnica proles.
A vobis nunquam alter abest. regnatis vterque
Omnipotẽs, & vterque ingens, immensus vterque,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Et pariter deus, æqualísque potentia vtrique.
Quin & concordes, vósque inter mutua amantes
Communi (nullis opus extricabile verbis)
Afflatu æternum semper spiratis amorem.
Quódque ab vtroque fluit, consorti Spiritus aura
Numen habet, pariterq; Deus quoq; regnat vbiq;
Omnipotens, ceu tu, omnipotens, ceu Filius ipse.
Treis tamen esse Deos si quis putat, auius errat:
Vnum numen idem tribus est, tribus vna voluntas,
Vna eadémque tribus natura, atque vna potestas,
Maiestásque eadē, atque Deum ter dicimus vnū.
Quandoquidem quod tu, sit quāuis alter, & alter,
Haud tamē est qui tu, ast alius numeratur vteruis,
Nec natus pater est, nec natus spiritus, aut tu
Alteruter, vestrum sua sunt discrimine certo
Munera cuique: nihil confusum est, inq; volutum,
Tergeminóque Deus polles cumulatus honore.
Te nullus fuit ante Deus, neque post erit vllus.
Vnus es, æterno qui numine cuncta gubernas
Abditus, ingens, omnipotens, ter vbiq; tremēdus,
Cuncta supercilio quatiens, cuncta igne corusco
Terrificans, cæli superas dum concutis arces.
Hæc memini, atque alia alterni miranda canebāt,
Et mihi sublimem lucem eminus ostendebant,
Lucem admirandam, quam cernunt clarius ipsi,
Cùm sint æthereæ, & nullo prope corpore mentes,
Dura quibus tristis præclusa est ianua leti.
At mihi mortali in medio caliginis atræ
Visa est clausa, nigráque procul circundata nocte.

Incer

Incertum poßim nebulosam an dicere lucem,
Lucentémne magis nebulam iubar intus inesse,
Dignosco tamen aurifluis fulgoribus ingens,
Quódque omnem exuperat magno discrimine lucē,
Si quicquam fas supremæ componere luci,
Vnde omnis ceu fonte fluit lux cetera largo.
Terrenam vt superant cælestia lumina lucem,
Cetera vt ingenti concedunt sidera Soli
Lumine, Sólque animos cælestes aureus infra est,
Sic tibi non tantum assurgit lux omnis vbique
Aetheris immensi, tibi sed collata repente
Fit nox & nigra pallens obducitur vmbra.
Inde mihi siquis quandoque eruperit ardens
Per cælum radius, mentíque affulserit ignis,
Præterit, & rutila cæli fugit ocior aura
Quæ cecidit, seu visa polo cecidisse sereno,
Nec blando mihi fas oculos saturare nitore.
Si mihi nunc siquis velamina nubis opacæ
Demat, & exertum penitus det cernere lumen,
Quod colimus, cui thura damus, cui ponimus aras,
Ignotúmque animis cupidis ardemus, & vsque
Flagrantes acri frustra tabescimus igni,
Quóve magis sensu comprendere tendimus, ægrosq;
Altius in cælum visus attollimus, hoc tu
Effugis, aspectúque magis tua subtrahis ora
Nube tegens, piceæq; inuoluis nubis amictu;
Exiguámque tuæ miramur imaginis vmbram.
Ac veluti siquis Solis, Lunæve labores
Deficiente velit paulatim cernere luce,

Non ille arrectos extollat ad æthera vultus.
Verùm aut ſubiectis cælum ſpeculetur in vndis,
Aut vitro lucente, vbi plurima ludit imago.
Sic nobis altum ſpectantibus ora tueri
Fas nunquam tua, nec veram prope cernere formã
Infirmi nequeunt humani luminis orbes.
Maximus es, nemo quantũ tamen expedit vnquã.
Optimus es, nulli qualem tamen edere fas eſt.
Credo equidem faciem propius, tuáque ora tueri,
Atq; vti es omnino potis eſt haud noſcere quiſquã,
Terrena quàm mole diu membríſque prematur.
Auerſum te terga oculis vix cernimus ægris.
Et potius, quid non ſis quiuis promere poſſit,
Quàm vera valeat penitus te reddere forma,
Quippe tuæ aſpicimus tantum veſtigia dextræ.
Quicquid habet tell⁹, mare, cælũ, quicquid & æther
Latipatens opus omne tuum: quodcũque videmus,
Sentimúſve, tuum eſt nobis hæc reddit imago.
Plurima te in ſpeculo, liquidíſq; tuemur in vndis.
Terga tuæ ſunt hæc, & poſteriora figuræ.
Proinde quis amota te poſſit comminus vmbra
Ferre oculis, qualis, quantúſve amplecteris omnia,
Vndique diffuſus, nullo de lumine lumen,
Lux nulla de luce, omnis ſed lucis origo?
Nemo equidem credo vim tantam luminis abſque
Interitu ferat, aut torrentis flumina lucis.
Iccirco te mortales, metuúntque tremúntque,
Séque tuæ cupidos ſolantur imagine formæ,
Atque etiam ad veros non audent tollere vultus.
Omni

Omnibus es timor, vnde Deum dixisse priores
Te credunt aliqui veræ rationis egentes.
Te vulgus tremat, & mortalis cetera turba,
Sisq; alijs metus, vt libet, ac formidinis horror.
At mihi blādus amor, mihi sis placidißim⁹ ardor,
Noctes atq; dies toto te pectore versem.
Te sine sit mihi dulce nihil, te pro omnibus optem,
Vnum depeream: totis hunc sensibus æstum
Implicitem: hunc imis exardens oßibus hauriam,
Hoc mihi soluantur flagrantes igne medullæ.
Hos mihi mens vnos semper suspiret amores,
Nunquā operum, nunquā meritorū oblita tuorum.
Quòd sim, quòd viuā, quòd sensu animóq; capaci
Præditus vtar, vti sanctæ tuæ imaginis instar,
Muneris omne tui est: tibi gratia debita soli,
Cui nunquam dignas potis vllus soluere grates
Pro meritis, licet ille sacræ se destinet aræ
Sponte sua, & sæuos torrendum iactet in ignes.
Sancte veni, neq; te iam aspectu subtrahe nostro.
Lux nulla de luce, vllo haud de lumine lumen,
O nitor exoriens nostræ pulcherrime nocti.
Quo fugis? appare mihi tandem, & nube remota
Exerere, atq; tuo flagrantem refice vultu,
Voxq; meas age nunc primum tua personet aures.
Te semel inspecto vitam haud finire recusem,
Si nequeam insolitam vim lucis ferre profusæ.
Sed potero, atq; operū patiens amor omnia vincet,
Qui me iam dudum male habet, totísq; medullis
Vrit, tabentíq; animo te suggerit vnum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vnum te noctu, te luce vsq; aucupor vnum
Vsq; tui desiderio perfixus amoris.
Ac veluti, ab nemorũ quẽ dudũ algentibus vmbris
Exciuere canes, medióque egere sub æstu
Aequora per longo camporum libera cursu,
Ceruus hians liquidæ fontem memor optat aquai,
Suetus vbi gelida sese perfundere lympha:
Haud aliter fontem mea te sitis arida viuum
Suspirat, cælóq; cadentem demoror imbrem.
Rumpe moras, age, fons viuus, cæli aureus imber
Labere, & aurifluo labris sitientibus amne
Affer opem, arentémq; sitim ros imbrifer exple.
Iandudum desiderio genibúsque solutis
Deficio exanimis, tua dum frustra atria lustro,
Ostiáq; insisto immensam claudentia lucem.
Pande fores: te pande mihi: per te datur vnum
Ad te aditus, túq; ipse tuimet ianua clausa es.
Suscipe me, & validas intranti suffice vires,
Et mihi quicquid opũ, quicquid ve daturus honorĩs
Tolle precor, mihi te solum, nudúmq; repende.
Es mihi pro rebus cupido satis omnibus vnus.
Egredere, optatos fulgur velut exere vultus,
Et ferrugineum caliginis aufer amictum,
Lumine Sol oriens rigat vt cæli arua recenti.
Si verò, oùm sis paßim ingens, totus vbique,
Respuis externos sine corpore spiritus haustus,
Atque ipsi verè penitus tibi cerneris vni,
Quod nihil omnino præ te sit corporis exors.
Quódve loco certis non insit partibus orbis:

Saltem

Saltem parua tuæ lucis ſcintilla coruſco
Emicet igne, meámq; ſerenus diſcute noctem.
Cernere ſi nequeo, temet ſis quantus in ipſo,
Quod dabitur, ſimul orbem acri luſtraueris igni:
At ſaltem, qui ſis in rebus, quantus abundes
In nobis, quantúſq; animus cæleſtibus inſis,
Aſpiciam, dulcíq; tuo fruar eminus ore.
Tantum ſi mihi non pigeat te oſtendere, qualem
Affulſiſſe ferunt vacuis in ſaltibus olim
Paſtori Iſacidæ, ſoceri dum paſceret agnas
Collucente rubo, flammíſq; ardente coruſcis,
Cùm tamen illæſo frondes cum ſtirpe virerent,
Aut quale effuſum per cornu raſile tranſit
Lumen, & incluſus tranſpectu cernitur ignis,
Quãquam ô, ſed mea me grauiora piacula tardãt,
Ne te ferre queam, qualem te legifer idem
Palmiferi vidit nimboſo in vertice Sinæ
Fulminibus crebris fumanti monte tonantem.
Da mihi te, éque rubo tua vox vtcunq; feratur,
Méq; voca, mea nec quicquam commiſſa morẽtur,
Si potuit quondam qui téque, tuóſq; petebat
Inſidijs, ſanctum de cælo cernere lumen,
Teq; audire, fuit poſtquam ad meliora vocatus,
Exutus veterem Paulus cum nomine mentem:
Me quoq; verte. tuũ eſt miſereri, & parcere sẽper
Subiectis, corãq; admiſſa fatentibus vltrò,
Quos tuus ipſe ſui gnatus lauit amne cruoris,
Quando operis tibi cura tui, nec deſeris vnquam
Quos ſemel in dias eduxti luminis oras,

 Sponte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sponte sua sibi ni desint, perdántq; volentes.
Mentibus in nostris semper seris aurea recti
Semina, si quicquã ingredimur te iudice dignum,
Tu nobis das velle prius, dein sufficis aptam,
Qua fieri id poßit, vim: nec te subtrahis vnquam,
Tramite ni recti male suasi sponte relicto
Labimur in scelus, & votis agitamur iniquis.
Atq; tuam oppositis animis auertimur auram.
Tunc fugis, & fœdis abes irreuocabilis orsis.
Nam quãuis hominẽ admoneas, foueásq;, tegásq;,
Quodlibet audẽdi est tamẽ omnibus æqua potestas,
Et nobis laxas nostri vsq; relinquis habenas,
Iustitiæ tantum memores rectiq; pijq;
Esse iubes, atq; ipse coli te præcipis vnum.
Et quamuis mortale genus nil promere poßit
Laude tua dignum, nec quicquam mente capaci
Concipere egregium, neq; enim te pingere veris
Fas cuiquam dictis, sed inenarrabile numen
Maiestásq; tua est, nostras tamen optime laudes
Non refugis, gaudésq; hominũ pietate benignus.
Quippe tener simul emersit per inania mundus,
Cuncta tuas ora in laudes soluêre repente,
Artificémq; agnouit opus, te lucidus æther,
Te sancti volucres noua gens radiantis olympi,
Et numen sensere tuum polus alter, & alter,
Lunáque, Sólq; recens, & sidera matutina.
Omnia plaudebant, supera omnia læta sonabant;
Et cecinêre nouum tibi carmen vesper & ortus.
Intereà aëreis sua erat quoq; plurima campis
Lætitia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Lætitia, & toto strepuêre tonitrua cælo.
Continuóq; ignes fulsêre in nube corusci,
Atq; humiles rutila lustrârunt lampade terras.
Nec vos immensi mora distulit æquora ponti.
Exultastis aquæ plausu, exultastis arenæ,
Et caudis nitidi planxistis marmora pisces.
Cernere erat, qua cæruleas supereminet vndas,
Omniferam dorso tellurem murmure læto
Intremere, & celeri velut assultare chorea.
Necdum quadrupedes gustarant pabula in aruis,
Nec variæ volucres rostro se pascere acuto
Assuerant: prius omne pecus prius omne volantũ,
Reptantúmq; genus mira te laude ferebant,
Et rerum auctorem, seruatorémq; canebant.
Ipse latens, mediįsq; in nubibus igne coruscus
Gaudebas, operiq; tuo faber indulgebas,
Qualis, cui crescit natorum plurima pubes,
Omnes cùm videt insignes pietate, sibiq;
Subiectos, pater ille animum labefactus amore
Lætatur secum, & tacito sub pectore gestit.
Tandem natus homo est, cœpítq; animata moueri
Gleba recens, cælóq; arrectos tollere vultus,
Illi præ cunctis animantibus ipse dedisti
Diuinos altæ mentis diuinitus haustus,
Vt nullum in terris propiùs te accedat, & vndis,
Ingenium haud veræ omnino rationis egenum.
Muneris iccircò tanti memor ore canebat,
Et meritas toto soluebat pectore grates.
Cum consorte toti incedens per amœna vireta,

Halantésq; tibi flores, & serta legebat.
Felix ô nimiùm, tecum si fœdere pacto
Mansisset dictis, nec turpi iura resoluens
Arsisset voto, vetitiq; cupidine pomi
Séque, suúmq; genus veniens mersisset in æuum,
Omnia suffundens mortis nigrore repente.
Tu tamen ô nostras nimium miserate ruinas
(Suasit amor) demum nos vltrò in pristina reddis
Nec sinis in tenebris, atáq; voragine volui:
Nam tandem auxilium cælo dimittis ab alto,
Qui reduces noctis nos tantæ euolueret vmbris.
Non tot veridicis olim de vatibus vnum
(Quod poteras) non alitibus de ciuibus vnum,
Qui cæli supera alta colunt, sed munere tali
(Quæ pietas? qui tantus amor?) tuus vnica prole.
Fungitur ille, tui vera, atq; simillima imago
Filius, æternum qui tecum viuit, & vnum
Est, & idem tecum, tibi nec diuellitur vnquam.
Nascitur humana sub imagine, nascitur ille
Qui semper fuit, est, & erit, cui sidera parent:
Mortaliq; Deus tegitur sub mole, nec artus
Respuit humanos, nec vitæ incommoda nostræ
Factus homo, mortíq; etiam se subijcit vltrò,
Vt nos æternæ mortis de faucibus haustos
Eriperet, claróq; humiles inferret olympo.
Ille etiam, mundo cùm venerit vltimus æui
Terminus, ante noua quàm flagrent omnia flãma,
Arce tuo missu ad terram descendet ab alta
Aetheris, vt vitas hominúmq;, & crimina discat
Quæsitor.

Quæsitor, quem non bene vel malefacta latebunt,
Pro meritis statuet pœnas, & præmia cuiq;.
Cùm verò ingenti flamma arserit orbis vbiq;,
Continuò tellure noua, cælóq; recenti
Cernere erit lustrata hominum volitare per auras
Corpora clara magis cæli radiantibus astris,
Omniáq; ætherei complere sedilia cæli.
Tu pater in medijs tot millibus æthere summo
Totus collucens, radiisq; micantibus ardens
Longe omnes supra pro maiestate sedebis
Cum nato æquipotente, tuúmq; afflabis amorem
Omnibus, atq; tuo lætos dignabere vultu,
Vnde animis venit alma quies, sine fine voluptas,
Tunc te sicut es, & sine nube videbimus atra,
Et nil iam leuibus speculi debebimus vmbris,
Felices omnes, & conditione beati
Quisq; sua, haud animis tendent optãtibus vltra,
Alter & alterius non suspirabit honores.
Omnibus vnus erit iunctus amor, atq; fouebunt
Mutua se, dulciq; animis ardore liquescent.
Nec se vlli poterunt posthac summittere culpæ,
Vt cæli volucres post prima pericula ciues.
Ter felix sine fine quies, sine fine voluptas.
Tunc neq; erit finis, neq; tempus desinet æuum,
Quódq; est, quódq; olĩ fuit, & quod deĩde sequetur
Vnum erit, immensi requiescent sidera mundi,
Mobilis & circum torqueri desinet orbis.
Ipse etiam cursusq; sui aßiduiq; laboris
Oblitus Sol stabit iners nihil edet in auras

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Terraparens.nil iam gigni,nil crescere,alive
Cernere erit:nil mutari,nil deniq; obire,
Omnia semper erunt eadem terra,æquora,cælum
Sideraq; vltrici mundi lustrata fauilla,
Haud infra ætherei fulgebunt lumina Solis,
Lumina,quæ solita mundo nunc luce ministrat.
Tunc mage erit longo Sol lucidus interuallo.
Nullus erit nimbus,nullæ toto æthere nubes,
Quæ sese obijciant,& opacum lumen obumbrent.
Otia mundus aget:tu solus gignere prolem
Vnigenam perges fæcundo in secula verbo.
Gignendi nec finis erit,& vterq; beatam
Concordi aflatu semper spirabitis auram,
Sol vti inexhaustum nihil vnquam mittere lumen
Desinit,vsq; noua perfundens omnia luce,
Omnia perpetuo conseruans fota calore.
Vnus cuncta reges.eris omnia in omnibus vnus.
In te vnum conuersi animis flagrantibus omnes,
Mirari,amplectiq; omnes,pascique,fruique,
Aeternúmq; tuas resonabunt omnia laudes.
Salue summa boni,fons veri,lucis origo.
Si quid iustitiæ est nobis,rectique,piique,
Si quicquam virtutis,id omne,id fluminis instar
A te fonte venit recti omnis,cum tibi iuncti
Hæsimus,hãc trahimus tua per cõmercia partem.
Tu pietas,tu iustitia es,tu cetera virtus
Omnis,& in nostras emanas vndiq; mentes:
Tu vigor es rerum,tu vis,tu lucidus ille
Splendor,quo cæli regitur pulcherrimus ordo.

Tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tu soli radios, tu præbes augmina Lunæ,
Ceteráq; accendis, pacísq; micantia cæli
Sidera luce tua, & totum iubare æthera vestis.
Secula tu reparas semper fugientia mundo
Tempora dispensans, annos, mensésq;, diésque,
Et lucis, noctísq; pares tu diuidis horas.
Atq; orbis velut es sator vnicus, omnium origo,
Sic etiam tu cunctarum concordia rerum,
Tu mundi tu concentus, tu consona Musa
Perpetua in seriem nectens elementa catena,
Suspendísq; grauem telluris in aëre molem,
Et suspendis aquas, tot vasti stagna profundi,
Atq; pares orbis lati moderaris habenas.
Omnia solus agis, solus pater omnia curas.
Nec te centimanum dicam tamen. es tibi totus
Ipse manus, totúsq; oculi, digitíq; pedésque,
Brachiáq;, & mundo noua semina sufficis vnus.
Vsq; nouas animas in membra recentia fundis
Humani generis sator indefessus, & orbem
Finibus in cunctis varijs animantibus imples.
Nec sine te it quicquam aëreas in luminis oras.
Per te concipiunt fœcundis imbribus agri,
Semináq; educit dias calor almus in auras.
Gramine conuestis sola: versicoloribus arua
Floribus appingis, pictísq; tapetibus ornas
Semper vere nouo: nec certus rumpitur ordo.
Spicea serta gerens, maturáq; semina curua
Falce legens, alimenta animantibus ingruit æstas.
Rore leui arentes reficis nocte humidus herbas:

Hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hinc varia arboribus pendentia poma coloras,
Et nitidas lentis suspendis vitibus vuas.
Venit hyems niue, & albenti tegis arua pruina,
Tellurémq; gelu premis, & vaga flumina sistis.
Tu quoties libuit, veluti deprompta reclusis
Thesauris profers ventorum immitia flabra
Imbripotens, nimbos, tempestatésq; coerces.
Fulguribus terras, & sæuo fulmine terres.
Omnia mox cæli detecta luce serenas,
Aereas equitans nubes, latéq; sonoris
Ventorum inuectus pennis caua nubila differs.
Das leges, & iura polo. tibi curia sancti
Aetheris obsequitur, nutúsq; obseruat heriles
Sanctorum chorus alituum. tibi in omnia summum
Imperium: tu rex regum: tibi sceptra, tibi ipsa
Regna accepta ferunt reges, & numen adorant
Accurui, votísq; vocant, metuuntq;, tremúntque,
Atq; humiles vni tibi corda ferocia ponunt.
Insani, tibi qui se frustra opponere signis
Infestis audent, atq; irrita bella lacessunt. (bis
Quādoquidē ceu das, adimis quoq; regna super-
Quanta tuæ sit vis, quàm sæua potentia dextræ,
Cælestum volucrum scit quondam maximus ales,
Olim qui roseo ceu Lucifer ore nitebat,
Et matutino præbebat lumina cælo
Cum socijs nunc in tenebris, & nocte profunda
Sontibus infelix æterno carpitur igni
Noctipotens vmbris terror crudelibus, & fax,
Lucifugísq; animas miseras exercet in oris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Scit Babylon superas educta turre sub auras
Terrigenas quali disieceris ense gigantes.
Scit Segoris, scitque infelix Asphaltidos vndæ
Accola, quas vrbes subito telluris hiatu
Hauseris, & pluuio gentem deleueris igni
Ausam immane nefas, vim cæli inferre ministris
Aligeris teneræ iuuenum sub imagine formæ.
Tantus agit furor insanos, tam cæca cupido.
Tu pedibus salsas das ire impunè per vndas
Suspensis genti, dum vim fugit hostis, amicæ,
Et mare veliuolum concreta diuidis vnda.
Nec mora, vorticibus pelagi in se deinde reuersis,
Arma inimica, viros, currúsq; sub æquore mergis,
Et duram Aegyptum luctu prosternis amaro,
Quam non vlla prius potuerunt edita cælo
Flectere signa iræ cælestis nuncia monstra.
Tu potes hostiles nullo ariete vertere muros
Ad solum clamorem hominum, sonitúmq; tubarũ.
Tu quoties opus, insolitis terroribus hosti
Aduerso immittis tenebrásq;, metúmq;, fugámq;,
Et conuersa adigis dare terga sequacibus vmbris.
Vox tua terribile est tonitru, tua dextera fulmen.
Tu populum innumerum deserta per inuia vectum
Concreto cæli pauisti rore tot annos.
Tu largum duris è rupibus elicis amnem.
Tu dulces in aquas fontes conuertis amaros.
Tu rerum quandoque vices, & fœdera rumpis,
Et quas fixisti leges, idem ipse refigis.
Hinc precibus validi herois, dum prælia tendit,

Sol

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sol cælo ſtetit immotus, mirantibus aſtris,
Ceteráq; aſsiduos requierunt ſidera curſus.
Hinc conuerſa retro quoq; flumina ſubſedêre.
Aut ſubito obſceno manarunt rubra cruore,
Et ſegnis quadrupes humana voce locuta eſt.
Olim etiam pluuiam multos innubilus annos
Haud aër dedit, & latices latuêre repoſti.
Ante hauſtum largis delêras imbribus orbem.
Tu cererem exiguam nati conuertere in artus
Diuinos, corpúſq; potes ſacrantis ab ore.
Quid mirum, ſi ferrum etiam natet amne liquenti
Suſpenſum, nec mole graui ſubſidat in ima?
Si vim ſponte ſuam dediſcat mitior ignis,
Nec pueros cremet in media fornace canentes?
Arida ſi nitido reuireſcens germine virga
Non expectatos det obuſto cortice flores?
Per te etiam ſurdis penitus ſæpe auribus orti
Sunt viſi claras audire & redde voces.
Nec non capti oculis, & blanda luce carentes
Iucundum cæli potuerunt cernere lumen,
Vt ſileam, quos in media iam morte iacentes
Incolumes ſeruas, nutúq; in priſtina reddis.
Quin etiam extinctos, ima & tellure repoſtos,
Cum libet, amiſſæ reuocas ad munera vitæ,
Idq; aliјs das poſſe, tuas qui pectore caſto
Implorant vires, & ſanctum numen adorant.
Nil adeò noſtris tam viribus inconceſſum,
Quod non eualeat quiſquis te pectore toto,
Toto corde colit, totis te ſenſibus haurit.

Ille

Ille etiam auulsos in salsas æquoris vndas
Transferet, ac coget per inania currere monteis.
Ille etiam velut ante oculos ventura videbit
Vaticinans, populísque canet longe ante futura.
Largiùs ipse homini te sæpe infundis amico,
Cætera de nihilo quem propter cuncta creasti.
Illum etiam demum cæli dignaris honore.
Respice nos bonus, & nodo tibi necte tenaci.
Nos facere id potis est vnum, ac seruare beatos.
Nam quicunque tibi se iunxit, & altiùs hæret,
Teq; habet, oīa habet, nulliúsq; indignus vltrà est.
Omnia sunt in te, per te omnia, te omnia ab vno.
Si quid opus, nulli dees, omniáque omnibus vnus
Sufficis, & te, qui sis omnibus omnia, præbes.
Tu vigor es fessis iactatis æquore vasto
Tu portus, tu fons liquidæ sitientibus vndæ.
Tu requies, tu pax animis placidissima nostris.
Tu modus es rerum, mensúsque, & dædala forma,
Metáque, tu pōdus, numerusq; ordóque, decórque,
Tu cunctis communis honos, tu vita, salúsque,
Tu cunctis communis amor, tu plena voluptas
Omnibus, & virtus. abs te sapientia, si qua est
Mortali: tu lex, tu spes certissima, tu lux,
Tu via, tu ratio. desunt mihi carmina, desunt
Verba, tibi quo plura cano, tibi plura canenda
Restant mortali non euoluenda labore.
Non te orbes capiunt, non ampli semita cæli
Ardua, non ratio, non mens, non denique sensus.
Atq; adeò maris immensi tot stagna, tot vndas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ebibere enitor, totúmque haurire profundum.
Hic mihi si æternum sonet immortalis aheno
Gutture vox, cẽtumq; obeant hæc munera linguæ
Semináque excudam laudum vsq; abstrusa tuarũ
Haud equidem exiguã sperem comprẽdere part
Sint ideo potius tibi nostra silentia laudi.
O decus, ô iubar æternum, inuiolabile lumen.
Summũ vnumq; bonũ, summarũ maxima summa
Si quid honos, si quid laus, si quid gloria, id omne
Vnus habes, tibi honos, tibi laus, tibi gloria soli.

DEI FILIO, DEO OPT. MAX

PRincipio ante æui primordia, & ante creata
Oĩa, verbũ erat æternũ, ĩmmemorabile verbũ,
Vsq; Deum propter residens, haud numinis exper
Diuiniq; haustus, sed erat quoq; numen idipsum
Eq; Deo Deus, & verum de numine numen,
Quod Deus æterna produxit origine, nullo
Temporis obsequio se in semet mente reflectens,
Concipiensq; suæ propriũ hinc sibi imaginis instar,
Quo sine nil horum constat, quæcunque creata.
Fons vitæ, fons lucis erat mortalibus ægris.
Lux ea sed tenebris primò radiabat in altis,
Nec claram cæcæ lucem agnouêre tenebræ.
Hûc missus vates, lucem qui proderet almam
Gentibus, & largo lustraret lumine mundum,
Veridicóque rudes prænuncius ore moneret,
Non lux ipse quidem, sed tanti luminis index.
Lux erat ille antem, qui primo lumine semper
Afful

Affulget primas mundi ingredientibus oras.
Non aberat mundo mundi fabricator, at ipſum
Auctorem haud agnouit opus. ſed ei obſtitit orbis,
Inq; ſua aduenientem alij excluſere, neque illum
Admisêre ſui: ſed quotquot luce recepta
Accepêre, pijs tum primum oblata facultas,
Et monſtrata via eſt, qua cæli ſurgere ad auras
Poſſent, séque Deo ceu pignora iungere cara,
Luſtrati velut, atque iterum diuinitus ortis.
Nam verbũ omnipotens (agite hîc aſſurgite dictis
Mortales venerati animis) mirabile verbum
Dilapſum cælo moribundos induit artus,
Factus homo Deus, & noſtris habitauit in oris,
Vnde ſalus omnis nobis eſt orta ſepultis.
Tantáne te pietas miſerantem incommoda noſtra,
Tantus adegit amor, cæli vt de lumine claro
Te noſtris velles vltrò immiſcere tenebris,
Cùm ſis æterni proles æterna parentis,
Luciferum ante ſatus roſeum? tu Lucifer ipſe,
Cæteráque aſtra tuo tu lumine cuncta ſerenas,
Qui gigni neque cœpiſti, neque deſinis vnquam,
Principio ſemper genitus, gignendus & vſque,
Principium de principio, de fonte oriens fons.
Tu Sol, atque idem ſplendor de Sole reſurgens,
Splendor qui Solem illuſtras ſplendoribus ipſum,
Lux de luce micans, clarum de lumine lumen.
Sol, omnis fons iuſtitiæ, pietatis origo.
Splendor, qui totum illuſtras ſplendoribus orbem.
Tu mortale hominum genus ipſa ab origine rerum

Vidisti curas humiles, & vana fouere
Consilia, accuruum terris, cælestium inane.
Huc ideo accesti moribundo corpore septus
Te medium dans inter nos, intérque parentem:
Vt nos erudiens nunquam ante audita moneres,
Arcanis inscripta notis in codice clauso.
Quem septem custodibant adamantina signa.
Hic veterum coram euoluens oracula vatum
Lustrasti nos luce noua, vt concreta videntes,
Atque oculis subiecta, etiam possemus adire
Quæ fugiunt hominum visus, vix peruia menti,
Atque ita nos veheres tua per vestigia ad astr
Qualis auis, non iam implumes cum sedula natos
Inuitat, tendítque volatu educere in auras,
Ipsa superuolitat nidum alludentibus alis,
Paulatimque leui se tollit in aëra lapsu.
Non alia humanum genus arte obtusa tot annos
Corda gerens poterat sublimi pectore digna
Concipere, & volucri cælum tramittere mente.
Nam tibi cũcta pater, quæ sunt, quæve ante fuêr
Quæve dehinc ventura, vni detexit, & æquè
Omnia scis, & cuncta vides, videt omnia vt ille,
Te quãuis genuit pater auctor, nõ tamen vnqua
Te fuit ante pater; nunquam non ipse fuisti
Filius æterno soboles æquæua parenti.
Ceu, quamuis longe æternis pereuntia distant,
Splendor ab igne oritur, splendorẽ non tamen ign
Anteijt, at simul atque ignis tum cæpit oriri,
Ortus item pariter splendor diffulsit ab igni,
Aet
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aeternúsque foret pariter, si æternus & ignis.
Nõ pater est te maior. habes patris omnia, & in te
Est pater, vt genitore itidem tu semper in ipso es.
Quæq; potest pater, æquè eadẽ potes omnia ab illo,
Tantum te genuit pater amplius, ipse neque illum
Gignis, nec pater es, sicut neque filius ille.
Tu patris æterni æterna, atque simillima imago,
Tu patris inuicti robur, tu dextera, & ingens
Brachium, inexhaustusq; vigor, virtusq; perennis.
Tu patris æterni es sapientia cuncta videntis.
Qua maria, & terras, cælũ, æthera, cuncta creauit.
Nam Deus æthereos cùm mundi excuderet orbes,
Aëreásque plagas conflaret: cúmque liquores,
Et circunfusas laticum suspenderet vndas,
Librarétque suo tellurem pondere nixam,
Inq; vicem validis connecteret omnia vinclis,
Ipse aderas operi indulgens, nutu omnia firmans,
Omnia componens. sine te nihil: omnis vbique
Est per te decor, & rerum pulcherrimus ordo.
Namq; sinu patris ipse aderas noua cuncta creãtis
Ante mare, & terras, cæli ante patentia regna,
Ante humiles colles, ante alta cacumina montes,
Fluminaq;, & fontes genitus. prærupta priusquam
Fundamenta graui telluris mole locaret,
Filius extabas ante omnia secula natus,
Amplexúsque patrem æterno deuinctus amore
Gaudebas tecum, torrens vnde illa voluptas
Illa immensa fluit, gaudent qua cuncta creata,
Quæ sensus hominũ supra est, super oĩa abundans.

Auribus vt nemo hanc, nemo vnquā mente capa
Hauserit in terris. animas ea sola beatas
Efficit ætheréis exemptas corpore in oris,
Vt nihil vlterius quærant, nihil amplius optent.
Tu tamen ô nostros adiisti sponte labores,
Mortaléſque auras hausisti has noctis in vmbr
Editus, humanósque puer collectus in artus,
Verus homo, verus pariter Deus, vnus vtrunque
Nasceris, & cæli nostri non respuis oras,
Eq; sinu patris in terras te deiicis imas
Solis lucis egens, cùm sis fons lucis, & ipsum
De nihilo extuderis, nulláque è lampade Solem,
Cæteráque illustrans cæli succenderis astra.
Nasceris, & subito aspectu cælum omne serenas
Editus in lucem pura de virginis aluo,
Quæ penitus thalami, tactúsque ignara virilis
Numinis afflantis sancta concepit ab aura.
Nasceris: in terris pax nascitur aurea tecum,
Pax omnem sensum exuperans, insueta voluptas.
Nasceris, vt verni species patefacta diei
Omnia lætitia perfundis, gaudia vbique
Plena seris: mira rorant dulcedine montes
Vndique, mellifluæq; redundant nectare valles
Vndique, felici distillant omnia rore.
Nam cælum omne liquens, cælique volubilis orbes
Desuper insolitis tunc imbribus irrorarunt,
Et pluuiam nubes felici rore dedère,
Quo tellus imbri, Zephyrísque tepentibus alma
Concepit grauis, & gremio flos ortus aperto

Exeris
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Exeris os, campísque comas diffundis apricis
Circum suaue rubens, & circumfusa coloras
Gramina: diuinos longè rus halat odores.
Tu ros, tu pluuia, éque polo fluis aureus imber.
Expectatus ades tot secula ab omnibus imber.
Candida te excipiunt intactæ vellera lanæ.
Nec tamen excepto maduit lana humida ab imbri.
Porta æterna manet cæli alto in limine clausa,
Per quam aditus nulli penitus fuit orbis ab ortu.
Ipse sed ingrediens soli tibi sponte patentes
Isq; redisq; fores, nec claustra immota resignas,
Quale vitrum radiis penitus Sol transit adactis,
Illæsóque domus subit interiora metallo,
Intimáque illustrans penetralia lumine vestit.
Plurima forte olim serpens tabo, atque venenis
Fontésque, fluuiósque lacúsque infecerat omneis,
Omnes errabat mors passim infusa per vndas.
Circum victa siti longas effusa iacebant
Per ripas armenta, genus simul omne ferarum,
Nulláque suspectas labris arentibus vndas
Libabat quadrupes, vicináque flumina tantum
Spectabant veritæ cæcum sub gurgite virus.
Ecce ferus ceruo assimilis, capreæve fugaci
Montis ab aërei decurrens vertice summo
Tramite decliui saltus præteruolat altos.
Iámque fugam per plana tenens ingentia campi
Transmittit spatia, & volucri volat ocyor aura.
Conuertêre oculos commota armenta repente
Ad sonitum, atque viam veniēti abducta dedêre.

Ille lacum ingrediens longo ferit æquora cornu,
Fronte quod in media solum gerit. ilicet omnis
Ad tactum subitis feruoribus æstuat vnda,
Exultantq; vada, spumisq; incanuit amnis.
Nec mora, prosiluêre feræ simul vndiq; in vndas:
Securæq; mali medicatum hausêre liquorem.
Currite montanæ vos, hûc accurrite nymphæ,
Ferte rosas. legite alipedi candentia vestro
Lilia, narcissósque, & purpureos hyacinthos.
Texite odoratas vario de flore coronas,
Atque salutiferum sertis innectite cornu.
Tu noster quadrupes cæli ô lux clara sereni
Vertice ab æthereo, tu nostræ causa salutis
Certa venis, tuáq; omne abigit præsentia virus,
Grex lectarum ouium cæsis custodibus ibat
Omnis Idumæis paßim dispersus in aruis.
In pecus omne feræ grassari impune, fremebant
Hîc illic miseris balatibus omnia circum.
Pastor ab aduerso Carmeli vertice missus
Venisti tu cogere oues, ouiúmque mederi
Vulneribus pius, ingluuiémque inhibere luporum,
Vnius vt tandem pastor foret vnus ouilis.
Currite Idumææ vos, hûc properate puellæ.
Visite pastorem nunquam ante hæc secula visum:
Cernite vt incessu grauis, vt spectabilis ore
Egregio, formaq; viros supereminet omneis,
Cuncta Deo similis, vultum, vocemq;, colorémque,
Haud spirans mortale. Dei quantum instar in illo?
Sternite humum venieti, & olentia spargite vbiq;
Gra

Graminaq;, & flores, calathisq; occurrite plenis.
Et patrio de more nouum date gutture carmen.
Ecquis Idumæo venit ecce è tramite pastor
Transiliens colles, montana cacumina tranans,
Diuini specie iuuenis pulcherrimus oris,
Vndique diuinum iactans de corpore amorem?
Ecquis odorato vt thalamo nouus ecce maritus
Egrediens multo incedit sublimis honore,
Fragranti lætos humeros adopertus amictu,
Atque ipsos blando monteis exurit amore?
Omnia amant iuxta, mitescunt omnia circum.
Currite pastores, pastorem visite amantem.
Currite longinquis reges à finibus orbis.
Dona parate opibus, regúmque inuisite regem.
Sed quid ego aspicio textum illi informe rubore,
Squalentem guttis tunicam? chlamys atra colorem
Insolitum veluti calcata duxit ab vua,
Compreßique pedum macularunt vincla racemi.
Ah tibi quis niueos tam fœde infecit amictus?
Ah tibi quo species euanuit illa repente,
Qua sanctorum animæ in cælo lætantur amorum
Alituum cælestum acies, gens æthere nata?
Túne ille æternæ splendor nitidißime lucis,
Pulcher luce magis, roseo formosior astro,
O cæli iubar, ô oriens, ô Lucifer alme
Lumine cuncta rigans, illustrans omnia luce.
Lucis vbi nunc ille nitor? tun' Phosphorus ille,
Præbebas mundo qui lumina matutinus?
Quem quondam vario rerum ipsa in origine cantu

Laudabant celeres mundi ſeptemplicis orbes,
Laudabant elementa tuum admirata decorem,
Laudabant alternantes & veſper & ortus,
Lunáque Sólque Polóque orientia ſidera vtroq
Hei mihi Lucifero quantum mutatus ab illo es!
Hei mihi mutato quàm factus decolor ore!
Quàm niger aſpectu, quàm deformatus amictu!
Quis te percoxit tantus calor? haud tibi vultus
Sol æſtu infuſcat: non purpura tinxit amictus.
Longè alius rubor, atque alij infecêre colores.
Solus amor noſtri fuit horum cauſa malorum.
Solus amor fuſci fuit idem cauſa ruboris.
Vnus tu nobis collectas comprimis vuas
Suppoſitus trabe, mole graui ſub pondere iniqu
Déque tuo expreſſi tortu fluxêre liquores,
Et totum quæ vina hilarant dulcedine mundum.
Aſt etiam quænam iuuenili in corpore cerno
Vulnera? quàm lata patefactum molle feneſtra
Pectus hiat! plantæ quàm dira cuſpide fixæ?
Ecce manus ambæ ferro quoque arantur acuto,
Vulnificisq; caput redimitus ſentibus horres,
Affixusq; trabi vitam heu quoque denique fundis
Cui hominum hoc de te licuit ſcelus? an Deus iſtis
Vulneribus, mortíque etiam ſuccumbit acerbæ?
Ipſi tunc etiam flerunt tua funera montes:
Aſpráque ſaxa tuo doluerunt fiſſa dolore.
Ipſa parens frugum ſeſe mæſtiſſima tellus
Planxit, & inſolito tremuit ſuccuſſa fragore,
Nec potuit lacrymas ſol diſſimulare, ſerenam

Cùm ferrugineo faciem velauit amictu.
Ah dolor, admißi nullius conscius insonsque
Occidis, & pœnas aliena ob crimina pendis,
Qui neque cõtraxti proauitam ab origine culpam,
Nec tenui ipse tuum maculasti crimine nomen,
Nos inconcessa decerpsimus arbore poma,
Vnde omnis spes nostra absumpta salusq; sepulta,
Ipse tuo cunctam soluisti sanguine noxam
Arboris affixus plantas & brachia trunco,
Nostra tua de peste salus, de funere vita
Nostra oritur, lætique tuo languore valemus.
Nanque licet mortale tibi & violabile corpus
Esset, mortali vt matris de sanguine cretum,
Nulla tamen furti obstabant contagia auiti,
Antiquæ ve notæ suberant vestigia nusquam,
Quam generi princeps hominum generator inurẽs
Heu genus infelix transmisit in omne nepotum.
Quandoquidẽ intemerata parẽs genitricis in aluo
Ipsa suæ afflanti circundata numine, labem
Vel non admisit, vel protinus eluit omnem.
Tu volucris fœta illa, tuo quæ sanguine natos
Pascis, & admoto terebras tibi pectora rostro.
Agnus eras sacer ille, patri mactandus ad aram
Victima morte obita qui nostra admissa piares,
Ablueresque tuo nos hostia sancta cruore.
Tantæ molis erat nos cæli in regna reponi,
Vnde procul pulsi malesuadi fraude colubri
Sedibus ignotis tot longe errauimus annos,
Pellacis colubri, hamatæ qui agmine caudæ

Ma

Magnā etiam superum detraxit ab æthere par
Vincis io, atque hydro tandem obluctatus acerbo
Infernas penetras sedes, & morte subacta
Viuis adhuc vita meliore, animásque piorum
Carcere perfracto erebi vastator ab vmbris
Eripis, & tecum cæli alto in culmine sistis:
Tu leo promissus magni de sanguine Iudæ
Nasceris ille, malísque venis occurrere nostris.
Vincis io, & magna vi vincula nostra refringis,
Vincula queis sibi nos addictos hostis habebat,
Atque triumphatum compescis viribus orcum.
Quíque modo informi leto sine honore iacebas,
Iam pulcher visu, iam formosissimus ore
Pristina diuini præ te fers signa decoris,
Atq; agis insignē repetens supera alta triumph
Qualis vbi exutus senium, niti dúsque iuuenta
Puniceis surgit Phœnix à funere plumis,
Iámque suos adit Aethiopes, Indósque reuisit.
Circa illum volucres variæ comitantur euntem,
Et vario indulgent cantu, plausúque sequuntur:
Tu lapis, informi primo quem mole iacentem
Proiecêre viri, neque eum inter læuia saxa
Miscuerunt operi, mox ipsa in fronte locatus
Aedibus in summis, qua prominet angulus extr
Parieti vtrique datus validis compagibus omne
Nectis opus, totáque nites spectabilis arce.
Nec tamen hîc indefensos nos deseris vnquam.
Vsque foues præsens, & amico numine firmas,
Nósque mari in vasto tot tempestatibus arces,

N

Nec finis abruptis victa rate obire procellis.
Tu pelagi velut in medio firmissima cautes,
Quā neque cōuellunt venti, neque fluctibus vndæ.
Hac super alta nouæ posuisti mœnia genti,
Quæ totum daret aucta tuis sub legibus orbem.
Hic adeo fessis statio tutissima nautis,
Hûc, quæ sæpe mari in medio nostra ardua puppis
Aestuat insanis ventorum exercita flabris,
Se recipit, temnítque minas, & murmura ponti.
Vsque inuicta silex te sæuis obiicis vndis.
Impetus huc omnis, illisáque frangitur vnda.
Obice quo defensa, licet vi crebra fatiscat,
Tuta tamen ponto nunquam caua mergitur alnus.
Tu nos, olim vt pollicitus, non deseris vnquam:
Tu nos de cælo præsens pascísque, tegísque,
Sufficis æternæ tu nobis pabula vitæ.
Tu noster victus, tu nobis pabulum, & esca,
Tu cælo ros concretus demitteris alto
Suauis, & optatos referens cuique ore sapores.
Tu nobis liquidæ emanas fons viuus aquai.
Flumine ab æthereo semper sitientia labra
Nostra rigas, largúmque in nobis efficis amnem,
Cuius rursus aquæ salit vsque ad sidera cursu
Impetus, & superûm lætantem temperat vrbem.
Abs te omnis vis nostra oritur, vigor omnis abūdat
Nostráque si qua tuo firma est in robore virtus:
Tu velut in campis latis vberrima vitis
Brachia protendens, nos ceu qui plurimus inde
Palmes agit sese, laxísque effundit habenis.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Et grauidus circum nitidis exuberat vuis.
Tu fortunati abstrusas thesaurus olympi,
Aurũ vbi cælicorũ, & gẽmæ seruantur, & omn
Cæli claudis opes ditißimus, atque recludis.
In nos vsque etiam mortales largus inundas.
Huc omnis pleno dimanas copia cornu.
Abs te omnis auri vis, atque opulentia abundat.
Quod semel æterno longe ante exordia rerum
Munere conceßit genitor tibi, conditor orbis,
Semper habes, nec cùm hîc terrenos induis artus
Amittis quicquam decoris cælestis in æthra.
Non te adeo intactæ claudebant viscera matris
In terris, vt non quoque in æthere luce micares
Idem eadem, æterno genitus sine matre parenti.
Nec minus, ac prius æthereo Deus altus olympo
Regnabas cum patre, licet terráque, maríque,
Errares homines inter mortalia curans,
Verus ibi, hic verus, nec nos ludebat imago,
Et plagis cùm te obiiceres morti obuius vltrò.
In te solus homo sensu tulit aspera morte,
Nec Deus est quicquam lacero tum corpore passu
Nã diuina quidem, quæ simplex, quæve tuentur
Reiicit aspectum complecti nescia sensu,
Cùm natura sibi applicuit mortalia membra,
Nauráq; hominũ, haud maculas cõtraxit ab illi
Nulláque per talem admisit contagia nexum,
Sed penitus seorsum pura, atque intacta remansi
Cui nihil omnino terrenæ labis inhæsit.
Dißimiles species naturæ vtriusque repugnant.
Sici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sicut vbi immundas Sol lambit lumine fossas,
Tetra vbi proluuies graue olet cœnóque fimóque,
Non tamen effusi radij dum sordibus errant,
Infusas ducunt ea per commercia sordes.
Rursum igitur solito pariter sublimis honore
Regnas, humani præ te fers corporis artus
Amplius, intacta quos traxti è virgine nascens,
Filius omnipotens patris omnipotentis, & hæres.
Sed quod erat mortale olim, & violabile corpus,
Nunc immune necis stellas super emicat omnes,
Præfulgénsque nouo premit ipsum lumine Solem,
Quæq; tuos anima accessit diuinitus arcus,
Formari inciperes sanctæ cùm matris in aluo,
Numinis insolito tecum dignatur honore,
Felicésque animas, longe supereminet omneis,
Tecum vnà imperium cæli omnipotentis adepta.
Nãque tibi, quæcunque vsquam potis esse, potestas
Omnis vbique data est cælo, terráque, maríque,
Omnia vt æterna ditione in secula frenes.
Insuper insigni es genitoris munere adeptus
Præclarum, & dictis non enarrabile nomen,
Insolitum euectum super omnia nomina nomen,
Quod cælũ tellúsque tremunt, atque infera regna,
Suppliciterque vni genua accuruantur vbique.
Idem etiam effæto cùm venerit vltima mundo
Tempestas, rapidis qua flagrent omnia flammis,
Mortales iterum missu genitoris in oras
Adueniens, hominum vt vitas, & crimina quæras,
Pro meritisq; voces ad pœnã, & præmia quẽque.

Te

Te genus humanum aspiciet fulgere per auras
Aëreas fulua in nebula, quem mille sequentur
Sanctorū hinc, atque hinc acies, cœtúsque volucr
Quattuor ære cauo ventos de partibus orbis
Omnibus humanum genus huc excire iubebis,
Omnibus innumeræ gentes à finibus ibunt
Magnū ad concilium, non tantùm corpora viu
Verùm etiam quondam defuncta cadauera vit
Ossáque ab exesis surgent rediuiua sepulcris,
Atque iterum blandæ data inibunt limina lucis.
Mille hominū hīc, illīc acies, nouaq; agmina vbiq
Occurrent tibi per volucres liquidi aëris auras.
Interea magni simulator iudicis hostis
Seditione potens multos sub imagine falsa
Ludet, & abductos recto sub signa vocabit,
Atque tibi infestas contrarius instruet alas.
Quem verus mundi pro talibus arbiter ausis
Turbine corripiens terræ ima in viscera condes.
Vt verò genus humanum tot millia campis
Institerint latis, victor medio ipse theatro
Secernes, dextráque pios in parte locabis,
Læta gregem ceu pastor agens in pascua mites
Matutinus oues semper seiungit ab hædis.
Læua autem coges sontes miserabile vulgus.
Tum cælum quoque signa dabit. tum cardine rupt
Axis vterque loco absiliet, stellæq; ferentur
Aethere præcipites. tum Sol ferrugine tectus
Protinus amissa ceu mærens luce latebit,
Lunáque obisse suum mirabitur obruta lumen.
Omni

Omnia noctescent tenebris caliginis atræ.
Tum flammæ vltrices, vibrataq; fulgura cælo
Corripient subitis mortalia cuncta fauillis.
Ardebunt fontes: ardebunt flumina, & alta
Aequora, flammescétque auris candentibus aër,
Et veter extremos considet mundus in ignes.
Tum cælo lignum venerabile sideris instar
Fulgebit nostræ monimentum insigne salutis,
Aethere mixta comas ramis felicibus arbos.
A læua sontes, & quos scelera impia damnant,
Ibunt infernos erebi flammantis in ignes,
Omnes vt sua quẽque premẽt commissa, cremandi.
Dextra autem insontes, quorúm ve oblita piacla,
Digrediens terris tecum ad tua regna vocabis,
Felicem quenque in sedem, quam cuique parauit
Protinus à prima pater æquus origine rerum,
Insigniq; vehes victor super astra triumpho.
Salue vera Dei soboles, rex ætheris idem,
Bis genite, humani generis certissima vbique
Spes atque indubitata salus, lux aurea mundi,
Nobiscum Deus, interpres superumq;, hominumq;.
Tu capitis nostri gemmis contexta corona,
Ipsum tu caput, & decus omne, & gloria nostra.
Tu rex, tu nostri dux agminis inclytus ille,
Quem metuunt infernæ acies gens æthere pulsa.
Tu custos, vigil, & magni tu pastor ouilis.
Tu medica arte potens, qui vulnera nostra mederis.
Tu via, tu veri vis, tu te vita seruitis.
Tu nostri fundamentum templi, atque columna,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Templum ipsum & cælo contermina vertice turris,
Pérque gradus ara assurgens aræq; sacerdos.
Ianua tu, ac reserans cæli penetralia vectis.
Tu ratis, & portus, tu lex, tu legifer ipse.
Tu folia euoluis signato in codice clausa,
Abstrusásq; notas, septenáque claustra resigna
Tu nobis nostra auersum ob commissa parentem
Et mala pro meritis cuique, haud tolerãda parẽ
Concilias bonus, atque tua pro gente precando
Vsque assurgenti te comminus obijcis iræ,
Vulneráque obtẽdis, quæ quondã es corpore pas
Deditus, & laceros pro nobis detegis artus.
Tu patris admotus dextræ, subnixus eodem
In solio immensum consorti numine mundum,
Maiestate eadem, paribus frenatis habenis:
Omnia perpetuo afflantes recreatis amore:
Omnia concordi reparatis secula nutu.
A genitore fluit per te vis omnis amoris,
Mutua quo inter sese & amant, redamantq; be
Cælicolæ, inq; vicem mortali spiritus ille,
Qui mare, qui terras, qui cælum numine comple
Vobiscum Deus ipse etiam, tres ordine certo,
Numen idem, tres tergemino Deus vnus honore
Maximus, optimus, omnipotens in secula regna

SPIRITVI SANCTO, DEO OPT. MAX.

AN Deus in nobis? quid nos mortalibus oris
Seuocat, ô nostrasq; rapit super æthera mẽt

N

Non ea vis opis humanæ, non pectoris huius:
Desuper extimulat numen. Deus insidet ipse,
Intus agit Deus, & nostro se pectore versat.
Hoc duce mortales fines transcendimus aptis,
Cognatísque animis cælo supera alta tenentes.
Hoc sine prostratique solo, in tenebrísque voluti
Iactamur, nec mens nobis ignobilis altum
Quicquã agitat quicquid recti, sanctiq; mouemus,
Hoc manat de fonte: boni hinc fluit omnis origo.
Hoc de Sole oritur lux, hoc de lumine lumen,
Quo fruimur, quo nos supra nos tollimus acti,
Hoc vno afflati præcordia ab igne calemus.
Si nunc ille meis sese implicet ossibus ignis
Plurimus, & sancto me cæli incendat amore:
Si lux illa meis oculis se lumine largo
Explicet, & nubem de pectore differat atram,
Quo me tollere humo valeam, & sublimia cæli
Rimari, quo fas acie sit cernere coram,
Vnde ea vis ipsa, vnde calor, quo fonte redundet
Indeprensus amor, qui tanti luminis ortus.
Si mihi nunc ipsum referet denique numen,
Seq́; suumq́; initũ, primúmque ab origine fontem.
Fallor? an ille ruit calor? ecce mihi artubus ardor
Ingruit, ante oculos lux en mihi plurima oberrat.
Vnde noua hæc species? vnde hæc tam clara repẽte
Tempestas? iam tollor humo, iam plurima nubes
Rarescit, soluítque aciem, tenebræque dehiscunt.
Iam videor (liceat dictis res pandere opertas,
Quisquis es, ore tuum sit fas recludere numen)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Iam videor, qua siderei plaga lucida cæli,
Vera vbi pax, vbi sūma quies, vbi plena volupt
Cernere sublustri non enarrabile lumen
In nebula, immensum radiis quæ circuit orbem.
Luminis in medio regem ipsum ardentis olympi
Ingentem, immensum, miro splendore prementē
Omnia, & humanos stringentem lumine visus.
Omnia maiestas replet: omnia gloria obumbrat.
Propter eum sedet en gnatus patris vnica proles
Aeterni æternus, pariter sine stirpe, sine vllo
Semine, principióque carens, & temporis exors:
Quem pater vsque alta se in semet mēte reflecti
Ipse suæ æternum concepit imaginis instar,
Arcanum ceu sub tacito nos pectore verbum
Cōcipimus, quod mox linguáque sonóque recept
In vocem formetur, & extra rumpat in auras.
Ambobus par maiestas, par gloria, & vnum
Numē idēq;, quod est genitor, pariter quoq; nati
Vnum ambo, æternus pariter, immensus vterq
Omnipotens & vterque, orbis fabricator vterq
Nil patris sine, nil nati sine numine cretum.
Ecce autem vlterius, quis tanti luminis ardor?
Mira oculis mihi se facies nutantibus offert.
Hic ego totum aciem cuperē me vertere in ipsa
Inq; oculos, tenuémque in mentis simplicis aura
Res incomprensas sensu quo cernere possem.
Quis porro tantis radiis globus igneus ille
Circuitu longo amplexus cæli aurea templa?
Vt procul absiliunt flāmæ hinc, atque inde corus

Vt porrò absistunt scintillæ, vt & ignis anhelat,
Et facibus crebro emissus fluit aureus imber?
Quam placida mihi demulcet præcordia flamma?
Quàm mira mihi pertentat dulcedine pectus?
Aut me animus fallit, mentémq; insomnia ludunt,
Aut domus hæc sancti fornáxq;, & fomes amoris.
Hûc omnis conflatus amor, conflata voluptas
Omnis, & ex omni concessit gratia cælo.
Nam quis tertius ille, micat qui propter vtrũque:
A genitore fluens per natum numine iuncto?
In medijs vix apparet splendoribus aurea
Nube, mea prohibet quæ lumina, circunfusus,
Quàm similis, parq; ambobus? quã numine cõpar?
Hic Deus, hic, ni fallor, adest, quem deniq; quæro,
Quem sequor, humana quẽ tẽdo expromere voce,
Implentem maria, & terras, cæliq; profunda
Numine, & ampliuaga recreãtem protinus aura,
Non factum, genitúmve, nec vllo auctore creatum
Profluit ecce patris, gnatíq; è numine eodem
Numen idem, semétq; ideo procedit ab ipso
Numen idem, calor omnipotens, diffusilis aura
Perpetuo itq;, redítq; reciproca, mutuus ardor,
Amborum communis amor, hic aureus ille
Halitus: Hic Deus ille, hic amor, quo cũcta creata
Omnia quo constant, quíq; omnia condita seruat,
Et maria, & terras, aurásq;, & sidera cæli,
Atq; homines, & quæ sub cælo animantia viuunt,
Quadrupedũ genus, & volucrũ, vitasq; natãtum,
Graminá q;, & stirpes, animáq; carentia saxa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Erutáq; effossa tandem tellure metella,
Omnia quæ in nihilum redeant collapsa repente,
Sustentata fuant, nisi tanti numinis aura.
Hic amor est, quo mortales regnator olympi
Prosequitur bonus. hic idem, quo nos quoq; contr
Grati illum ardemus, quo se superíq; hominésqu
Mutua amant inter sese pietate fouentes.
Hic amor est cæli, terrarum hæc mutua flamma
Cuncta fouens, nodusq; tenax, & amabile vinclũ
Cælestum vis magna, Dei immemorabile donum.
Hinc omnis pietas, hinc omnis deniq; virtus
Aura potens, amor ignipotens, spirabile numen,
Spiritus ipse, tui apparent vestigia vbiq;
Numinis ampla, tuũ est quodcũq;, vbicũq; videm'
Tu patris æterni virtus, tu dextera, & ipsi
Tu digiti, quibus immensum fabricauit olympum
Rerum opifex, quibus ingentem per inania librat
Et circunfuso supendit in aëre molem,
Cuncta tuis elementa ligans contraria vinclis,
Muneribúsq; tuis passim plena omnia abundan
Cùm pater omnipotens cum nato immania mund
Mænia constituens cæli procuderet orbes,
Tertius ipse aderas (neq; enim distractus ab illis
Omnia componens. iam tum aurea luce coruscus,
Summa equitàs leuibus mulcebas æquora flabris,
Iam tum purgatis liquentem fluctibus vndam
Flamine lustrasti quæ dehinc mortalibus ægris
Elueret prima contractam ab origine labem,
Vnde salus animis proauita fraude sepultis.

Ind

Inde rudes illi prima illa à stirpe parentes
Terrarum obliti cæpêre ad sidera mentes
Tollere, mortalémq; hominem desuescere puro
Pectore concepto per te iam desuper igni,
Et peragrare acie cæli sublimia templa
Admissi superæ depasci lumina lucis,
Vimq; Dei paulatim animis sentire latentis
Occultam, ingentem, tum veri pectore pleno
Cernere venturos casus, longéq; remotos
Veridica populis porro prædicere voce.
Hinc sacri tripodes, hinc sancta oracula diuûm,
Hinc Solymi vates numeris arcana locuti,
Carmináq; ediderunt diæ præsaga Sibyllæ.
Idem à stirpe feros, & duro pectore agrestes
Erudiens subito egregias diuinitus artes,
Instruis, atq; loqui docto das ore repente,
Et causas orare, & sanctas condere leges.
Nam genus humanum terris extollere ab imis
Ad cæli iubar, & superis adiungere tendis,
Nubiferóq; vehis nos aëre in æthera purum,
Nec quisquam sanctis excluditur ætheris oris
Aut fato aduerso, aut alicuius numinis ira
Debitus æternis mundi ante exordia pœnis.
Cùm primum dias exorti luminis oras
Visimus antiqua suffusi labe parentis,
Qui seseq; suumq; genus corrupit in æuum,
Immemor heu nimium promissi fœdere pacti,
Indecores cælo vix lumina tollimus ægrè,
Prostratiq; solo sine spe, sine honore iacemus

Transcripti infernis erebi post funera flammis.
Vsq; adeo veteris serpunt contagia noxæ.
Tu verò nostris vbi sensibus aspirare
Incipis, auxilióq; venis fera corda mouendo,
Admoniti incipimus paulatim agnoscere rerum
Auctorē, regémq; hominum, superúmq; fatentes
Oramus nobis facilem, veterúmq; malorum
Nos piget, & vitæ execramur facta prioris.
Iā magis atq; magis (neq; enim tu deficis vsquā)
Spe veniæ haud dubia audemus confidere rebus.
Iamq; iuuat, quæcunq; iubent oracla, legésq;
Explorare animis, & iussa capessimus vltro.
Continuò, ne sint nobis facis abdita fraudi
Nostra admissa tegens, & crimina noxia deles
Imbre tuo, veterúmq; malorum obliuia misces,
Atq; nouā in nobis mentem, noua corda renatis
Sufficis, abstersáq; nitent noua cuncta senecta,
Et simul optato mentes succendis amore,
Quo cælo placiti, quo digni euadimus astris.
Hoc superum pater insigni nos munere donat
Sponte sua bonus, haud nostra pietate merentes.
Non opis id nostræ, non nobis tanta facultas.
Ni pater omnipotens ad cari vulnera nati
Respiceret, qui morte obita mala nostra piauit,
Humanúmq; suo lauit genus omne cruore.
Inde salus, operum inde omnis fiducia nostrûm.
Ne qua tamen priscæ subsint vestigia labis,
Sponte caput sacris de more immergimus vndis,
Præsenti quas illustras tu numine præsens,

Et

Et veluti instillas vitam hoc sub gurgite mersis,
Vnde renidescunt animæ, velut æra corusca
Detersa prorsus prisca rubigine scabra.
His opibus firmati animi, his radicibus actis
Tollunt se, in meliúsq; suis quoq; viribus vsi
Crescunt, & superas per se nituntur ad auras.
Dum pietate sua meriti post funera cælum
Concilio superum, atq; æterna pace fruantur.
Hæc promissa pijs animis vberrima merces.
Præmia tanta manent tam paruo parta labore.
Te sine nil tamen audemus, nil possumus ipsi,
Et benefacta parum valeant sine numinis aura
Nostra tui. non tantum animos impellere nostros
Incipis è tenebris reuocans in lumen apertum
Spōte tua, haud meritis nostris (à te omnis opū vis
Nostra oritur: nostri tu fons, & causa vigoris)
Verùm etiam mox ipse iuuas comes additus vsq;,
Fortunásq; tua nostros virtute labores.
Ac veluti arescant herbæ, siluæq; comantes
Intereant, nisi mater alens radicibus imis
Sufficiat vires, occultáq; pabula tellus.
Sic noster sine te vigor, & vis desinat omnis
Hausta citò, incassumq; fluant sine fruge labores.
Mille animis sese obijciunt discrimina nostris:
Mille nocent pestes, occultúsq; imminet hostis
Semper, & egregijs hominū inuidet additus orsis:
Quot scelerum facies, tot nobis retia tendit,
Tot laqueos: quis enim queat hos euadere casses?
Ast vbi noctipotens manus haud ignara nocendi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Incautos petit inferno summissa barathro
Lucifugæ pestes, tetræ sine corpore vitæ,
Intentántq; dolos, nobísq; illudere doctæ
Nituntur recto captas abducere mentes.
Ilicet ipse ades, & medio in certamine feßis
Affulges, retegísq; dolos, atq; irrita frangis
Tentamenta, tuóq; magis nos numine firmas,
Omnibus auxilio es, satis omnibus vnus vbiq;
Diditus, & gentes paßim diffusus in omnes.
Nec quenquam tu muneribus bonus eximis vlt
Ipse tuis omnes inuitas, allicis omnes
Omnibus incutiẽs blandum in præcordia amore
Infelix, qui te non audit crebra vocantem,
Pulsantémq; diu, duro sed corde reluctans,
Sed tua iussa negans clausas dimittere in aures
Ah miser ablato sese subducit amori,
Ipse suis obstánsq; bonis lucémq; perosus.
Quo monitus te quisq; libentius audit, eo illi
Sẽper ades, propiórq; , & numine largius imple
Et cui tu semel indulges, non deseris vnquam,
Sese sponte sui nisi deserat immemor ipse
Heu nimium infelix, ab semet proditus ipso.
Nam simul atq; animus maculis se infecit aberr
Curriculo huc illuc palanti corde, relictis
Limitibus, superum, ac recti contemptor, & ille
Continuò fugis, ac polluta ab sede recedis.
Persentit miser ille tuum euanescere numen,
Omniáq; in peius ruere, & retro acta referri,
Et magis, ac magis vsq; obtusa rigescere corda,
Q

Qui modò ſidereo tendebat lumina cælo
Arrectus penetrans acie ſublimia olympi,
Colloquióq; fruens ſuperûm: nunc obſitus vmbris
Obſcuris, atq; ora ſolo teterrima preſſus
Serpit humi, in cænóq; graui ſine honore volutat,
Cunctáq; ſe circum tenebris nocteſcere cernit.
Qualis, qui modò conſpectus tendebat in armis
Actus equo prima ſignans intonſa iuuenta
Ora puer, forma ante alios pulcherrimus omnes,
Si, cùm primum caſtra ſubit, forte acta ſagitta
Hoſtis ab aggeribus candentia pectora fixit,
Voluitur: ora modis tabeſcunt pallida miris:
Labitur omnis honos, fugit omnis gloria formæ:
Et modò qui toto ſpirabat, corpore amorem,
Nunc grauis aſpectu eſt, auráſq; inceſtat odore:
Sic animus te præſenti nitidiſſimus olim,
Te fugiente, ſitu, ac tenebris inuoluitur atris
Decolor, atq; omni formæ ſpoliatus honore.
Sic olim, qui matutini ſideris inſtar
Larga miniſtrabat radianti lumina cælo
Lucifer ille chori caput alitis, & iubar, alto
Excuſſus cælo, lucémq; exutus in ima
Coniecit ſeſe, & nigris immiſcuit vmbris.
Fortunatus & ille, Dei quem filius olim
Vnicus in partem regni, ſortémq; locarat,
Bis ſenos inter proceres lectiſſimus ibat.
Verùm ſponte ſua deiectus culmine tanto
In præceps ruit abs te te ſine luce relictus.
Tanta tui immemorem ceperunt tædia amoris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Non tamen, vt primum te quisq; auertitur, illu
Deseris omnino longa irreuocabilis ira.
Sed longe obseruas, tendat quocunq; secutus,
Atq; iterũ, atq; iterum mulces, nec deficis vnqu
Ac veluti genitrix puerum, qui plurima fugit
Conscius ob malefacta domi, seq; abdidit altis
In siluis nunc hũc errans, nunc auius illũc,
Prosequitur pia, & incassum vestigia ponẽ
Obseruata legit: precibus nunc allicit illum,
Nunc commota minas addit, si forte latescens
Audiat, & voces incertas irrita iactat.
Quàm metuit né ve esca feræ, neu præda latroni
Incomitatus eat, torrentis ve incidat vndis?
Haud secus auersa siquis te mente reliquit
Ah miser, oblitúsq; sui, ingratúsq; salutis,
Prosequeris, rursusq; vocas, rursusq; remulces
Auersum, inuitúmq; trahis. si forte vocatus
Audijt: indoluitq; admissis crimina fassus,
Lustratúsq; sacerdoti commissa piauit,
Protinus insinuas illi te, iterúmq; reuisis,
Sopitósq; iuuat rursus succendere sensus,
Federáq; ablutis maculis in prima reponis.
Nec semel id satis: at quoties te auertitur ille,
Te toties vltro auerso placabilis offers.
Est veniæ locus vsq;, & habẽt peccata regressum,
Nec requies, donec vitæ labentibus annis
Vltima cuiq; dies moribundi aduenerit æui.
Tantus amor nostri, tantæ custodia curæ.
Fortunatam animam, macula cui contigit omni

Detersa

Detersa afflari tam sancta desuper aura,
Cui datur incendi tam sancto desuper igni,
Semper & in dulci flagrando viuere flamma.
Illa Deum, Deus illam vltro bonus ardet, amátiq;
Indulgens vltrò dulcem respondet amorem.
Quicquid agit, fluit insolita dulcedine amoris.
Semper amat tecum, dulcíq; in amore quiescit.
Tota in amore, parum curans mortalia, fixa est.
Nec potis est ipsum tam sanctum numen amare,
Quin quoq; mortales iuncto simul ardeat igni.
Ante alios tamen ô felices, térq; beatos,
Atq; quater, grauida qui te genitricis in aluo
Hauserunt, neq; dehinc in dulces luminis oras
Exorti excußêre tuum de pectore numen,
Sed culpæ exortes, & vita puriter acta
Seruauêre tuum intacti sub funere munus.
Id paucis concessum autem, quos æquus amasti
Et quibus eximia indulsisti numinis aura.
Non tamen, excepto diuini corpore nati,
Te tam præsenti quisquam vnquã numine passus,
Quàm quondam Iudæa genus, pulcherrima virgo,
Quæ superum puro concepit ab æthere regem
Semine de nullo, nullis temerata hymenæis.
Munere tu solus functus thalamíque, thoríq;
Virgineam implesti fœcundis flatibus aluum.
Huc omnis vis, huc æstus profluxit amoris,
Erupítq; ingens totis fornacibus ignis.
Quo verò aggrediar post matrem carmine, quãto
Numine, quam largo torrente vndaueris ipsos

In partus? mecum hîc fandi vis victa laborat,
Verbáq; res superat, maioráq; viribus audeo,
Ardua, inaccessa, & nulli concessa priorum.
Quãto animus, qui numen erat, flagrasse putãd
Igne intus, toto cùm dulcem corpore amorem
Iactaret: quacunq; viam spectabilis ibat
Huc, illuc circum ora, ferens gratissima cælo,
Omnia innundabant mira dulcedine, amabant
Omnia, non ipsi montes ardore vacabant.
Vsq; adeò occultos afflabas sensibus ignes,
Et lætos membris haud vlli visus honores.
Olim etiam apparens oculis mortalibus olli
Luce palam, cunctísq; videntibus affulsisti
Præpetis in faciem collectus, & alba columbæ
Ora gerens, mira de cælo voce secuta.
Pòst iterum te mortales mortalibus ægri
Conspexêre oculis manifesto numine ferri,
Cùm sonitu cælo illapsum sub imagine flammæ
Multifidæ, linguis, veluti vibrantibus aureis,
Torrificísq; locum implesti splendoribus omnem.
Filius omnipotens patris omnipotentis vt olim
Pollicitus forte sidereas rediturus ad arces,
Vt pro se in terris sua deinceps munera obires,
Nec nos in tenebris volui paterêre relictos.
Protinus ecce viri calefacti numinis igni,
Qui modò morte ducis prostrati cuncta timebant
In latebris, nunc intrepidi mira ore loquuntur,
Mira sonant: varias linguis, longéq; remotas
Inter se gentes imitantur munere vocis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vno, eodémq; sono diuerso more locuti.
Agnoscunt populi patriæ commercia linguæ,
Verbáq; quisq; suæ, atq; eadem discrim.na vocũ.
Quíq; modò indociles vitam piscosa secundum
Flumina venatu tenui sine more trahebant,
Edocti nunc mira canunt præcepta per vrbes:
Continuò penetrant aulas, & limina regum
Contra stare ausi foliorum edicta superba,
Bisseníque, hominum genus id, te præside freti
Extincti ducis, ac deuicta à morte reducti
Nobile per gentes omneis vexêre trophæum,
Et factum egregium totum sparsere per orbem.
Inde alÿ, atq; alÿ tanto pro nomine vitas
Effudere alacres in aperta pericula euntes.
Atq; ita terrarum totius protinus orbis
Tam varias linguis gentes, quàm moribus omnes
Iunxisti, vt populus ÿsdem sub legibus vnus
Extemplo fieret, studiisq;, & amore coirent.
Hac homines tu pace ligas, ÿs nexibus vnum
Efficis, & vinclo nectis fera corda tenaci.
Infelix domus illa, vrbes cælestibus illæ
Inuisæ, quas igne tuo non plurimus afflas.
Tu placidam per corda seris mortalia pacem,
Blandáq; mortali præbes solatia vitæ
Lætitia ingentem perfundens vndiq; mundum.
Per te odia, & lites, per te fera bella quiescunt.
Tu pacem regésq; inter populúmq;, patrésq;
Concilias. das te in mediũ, & sacra fœdera sancies,
Tu thalamos socias, noua tu connubia iungis,

Quæ

Quæq; homines pacta inter se, cõuentaq́; firman
Ipse ligas, propria vt maneant compagibus arct
Quodcũ-que incipimur recti, quodcũque paramu
Aspicis, & cursu in medio nostra orsa secundas,
Nec quicquam ordimur, nisi nomine rite vocato
Ante tuo, stratiq; solo genibúsque voluti
Auxiliũ, atque tui flammam imploramus amor
Ipse venis: tu pectoribus mala gaudia nostris
Excutis, abstergisq́; animos, puróspque reuisis,
Et nos largus opum dono septemplice lætos
Insignis, nostrasq; vehis super æthera mentes,
Tu matutinus, tu vespertinus, & imber
Aureus ille venis cælo sitientia corda
Nostra rigans, lætísque feracia frugibus exples.
Cùm sese obiecit nobis res dura repente,
Hæremúsque diu ancipites, animísque labantes
In tenebris versamur, ades lux protinus, & nos
Instruis, ac mentem pulsa caligine lustras.
Nec cunctaris, vbi tristis præcordia mæror
Nostra premit: solator ades, dulcémque profund
Lætitiam mœstis, & gaudia mentibus affers,
Terroréśque animis arces, & numine amico
Pectora demulcens pulsa formidine firmas.
Insuper & nobis quæcunque vbicunque pericla
Obiiciunt sese, nusquam nos deseris ipse,
Nusquam abes, & duce te casus euadimus omne
Salue hominum pax & requies, diuina volupta
Huc ades, atque tuum populis innecte calorem.
Si quando validis hominum fera pectora flamm

F

Flagrasti, & rapidis feruoribus indulsisti,
Nunc opus igne tuo, nostras succende medullas
Acrius, & totis nobis incumbe caminis.
Adspice mortales quàm densa nube præmantur,
Aut quibus in tenebris iaceant, quo frigore segnes
Algescant animi priscæ pietatis inanes.
Incipiant flammis desueta calescere corda,
Et cælum adspicere, & iucundum cernere lumen,
Exutique dolos recti accendantur amore
Rursus, & ad priscas referant se moribus arteis.
Præcipuè tamen obscura caligine mersa,
Quæ sanctum euersis Germania numen ab aris
Expulit, & cælum sceleratis prouocat armis,
Luce tua verum agnoscat lustrata, nec vltra
Sæuiat, at veteri pietate resuscitet aras,
Vnáque nobiscum sit ei sententia concors.
Quòd si sponte tuis stimulis parêre recusat,
Et lucem refugit, furijsq; insistit ijsdem,
Sit nostros saltem reges diuinitus inter
Iam iam aliquis pariter pietate insignis & armis,
Cui largo infundas diuinum numine robur,
Atq; habilẽ pariter membrisq; animisq; vigorem,
Quo sese præstans animi, patiénsque laborum
Audeat indomitis vrgenti opponere bello,
Atq; armis petere, atq; malo ad meliora vocare,
Ac ferro latè serpentem excindere pestem.
Et coeant animi, & studijs communibus acta
Nobiscum tendat gens effera, sentiat vnum.
Si qua tamen lapsis contagia moribus obstant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Et vetus in nobis virtus elanguit illa,
Illa, prior qua fama ætas super æthera adibat,
Irrepsitq; situs deiectis legibus ater,
Rursus nostra tua recalescant pectora flamma.
Huc iace sancte tuis tedam è fornacibus vnam,
Quæ totum accendat sanctis ardoribus orbem.
Nos primùm pete, qui in sedem conuenimus vnam,
Saxa vbi depressum condunt prærupta tridentum:
Hinc atque hinc, variis acciti è sedibus orbis,
Vt studiis iuncti atque animis concordibus vnà
Tendamus duce te freti succurrere lapsis
Legibus, & versos reuocare in pristina mores,
Téque ideo cœtu celebramus, & ore ciemus,
Sancte veni penitus te mentibus insere nostris
Aura potens, amor omnipotēs, cæli aurea flamma.

IESV CHRISTO OPT. MAX.

ET solus latè locus est, & fletibus aptus,
Et rediit, qua non mœstior vlla dies.
Ipsi etiam montes, densæ hac in rupe cupressi,
Ipsæ etiam querulo vertice flere iubent.
Tunc etiam silices durum sensere dolorem,
Et rupti ingenti dissiluere sono.
Tunc etiam, sed iam erumpit mihi pectore fletus
Et lacrymas oculi fluminis instar agunt.
Flere iuuet saltem, lacrymísque explere dolorem
Quando aliud nihil est quod tibi persoluam.
Mutua nec satis est, vitámque rependere vitæ,
O qui nostra tuo funere damna leuas.

Vos patris æterni noſtra irritauimus iras
  Fraude, cruore tuo tu probra noſtra lauas.
Vos dulces vetita decerpſimus arbore fœtus,
  Diſtentus dira tu trabe furta luis.
O nimium noſtros nimium miſerate labores,
  O noſtri nimium, nil memor ipſe tui.
Non genus humanum, non mundi machina tanti,
  Non tanto merces digna labore fuit.
Scilicet æterni proles æterna parentis
  Factus homo, ſontes ne moriamur obis?
Quem pater ipſe ſui ſine origine, concipit inſtar,
  Dum ſeſe æterno cogitat vſque animo.
Me miſerum, quæ te pietas pulcherrime rerum,
  Tam noua, qui, quæſo, tam nouus egit amor?
Ah ſat erat, te ſidereis de ſedibus actum
  Tædia virginei longa tuliſſe vteri,
Aut hinc mortales eductum in luminis auras,
  Cum pecore agreſti delituiſſe caſa:
Vnde vagum huc illuc noſtros adiiſſe labores,
  Dum mundum ad leges & noua iura vocas.
Néve ignominias memorē, aut quæ plurima inult⁹
  Paſſus es indigno corpore ludibria.
Hei mihi non auibúſve feríſve cubilia deſunt,
  At rerum auctori deſit vbique locus.
Sola fuit, tibi quæ nodoſis roboribus crux
  Heu nimium durum præbuit hoſpitium.
Hæc fuerat ſeruis pœna olim, hæc furibus æqua,
  Quos tecum cerno mortem obiiſſe parem.
Quæ tam dira manus? quænam tam barbara porrò

Gens tantum obtusis sensibus ausa nefas?
Quò ruitis miseri? qui tantus mentibus error
Insidet? in vestrum tenditis exitium.
Me potius, meme, qui feci, hoc perdite ligno.
Hic nihil admisit. fraus mea, furta mea.
Te ne ita cum diris pendêre latronibus, omnis
Vitai cursus cui sine labe fuit?
Qui neque contactu intemeratæ virginis alui
Contraxti antiquæ signa luenda notæ.
Sed genitrix pura cæli concepit ab aura,
Nec potuit facies dissimulare genus,
Vt sileam benefacta, tot & miracula rerum,
Quæ non humana perficiuntur ope,
Insigni poteras forma, & iuuenilibus annis
Immissæ pectus reddere molle feræ.
Pulcher luce magis, vel sidere matutino,
Oceanus liquidis quod modò lauit aquis.
Sed quid hic te aspicio? hæc facies tuáne illa serena
Hinc oculi? hic roseo gratus in ore color?
Aureáne hæc menti lanugo? hoc verticis aurum
Propexum? hic toto corpore priscus honos?
Qua modocunque ibas, blandi noua semina amori
Iactabas, dulci in ore sedebat amor,
Húncne ego conspicio te formosissime rerum?
Heu color, heu species quàm tua facta alia,
Squalidula vt facies, vt lassula lumina liuent,
Languidula vt ceruix, mortua vt ora iacent.
Non ea cæsaries, concretáque sanguine barba,
Non est is planè qui modò vultus erat.

Serta

Serta tamen capiti, regísque insignia cerno,
Sed quæ vulnificis sentibus hirta rigent.
Et pictum video corpus iuuenile rubore,
Sed quem haustus flagris sparsit vbique cruor.
Ne palmas morer, aut terebratas cuspide plantas,
Hei mihi, quàm latum pectore vulnus hiat!
Quod tulit æs, quænam hasta tuo intepuisse cruore:
Nec tum æs delicuit? nec fuit hasta cinis?
Cùm Sol ipse caput nitidum abditus obscurarit,
Et vasto tellus sit tremefacta sinu?
Debueras Sol æterna ferrugine cælum
Occulere, & terris vsque negare diem.
Debueras tellus æterno percita motu
Collabi humano haud vltra adeunda pedi.
At vos monstriferi quid tunc ô barbara ponti
Condita desertis æquora littoribus?
Quæ vos quæ tenuêre moræ? quib⁹ abdita claustris
Hîc nulla effusis signa dedistis aquis?
ostum diluuio mersas absumere terras
Aequū erat, atq; hominū fluctu abolere genus.
Nam quid enim cælum, atq; vltores ætheris ignes
Flebilibus precer hîc in mea vota modis,
Cùm pater & cæli, rapidi moderator & ignis,
Qui poterat flammis omnia diluere,
Ipse suum gnatum pro nobis iusserit vltrò
Supplicium infandæ morte subire trabis?
Agnus eras sacer ille, sacram mactādus ad aram,
Nobis æterno hostia sacra patri.
Fixum erat id cælo, nulla pote mole moueri,

Nil sol, nil tellus, nil maria alta iuuent.
Tu quoque te nostræ es largitus sponte saluti,
Et tibi pro cunctis dulce obiisse fuit.
Atque ideo orabas moriens veniam hostibus ips
Ne foret hoc vlli munus inane tuum.
Hoc quoq; nos fruimur, grato sed amore dolem
Et memores tumulo soluimus exequias.
Tu tamen exutus, quæ morti obnoxia, viuo
Sedibus ætheréis corpore sceptra tenes.
Venturus nostras extremo tempore noxas
Quæsitum, cùm res funditus igne ruent.
Aspice nunc bonus, & dignos nos effice, quos tun
Exemptos pœnis in tua regna vehas.

IN EVCHARISTIAM.

THura pij date thura: volet vapor ater ad a
ras:
Suppliciter genibus nixi aduoluamur ad aram
Numen inest, magni præsentia numinis instat:
Christus adest, veróque animis se corpore nostris
Terrenam in speciem, vescis sub frugibus offert,
Mortaléque fugit crusti sub imagine visus.
At verò, quod non oculi sensúsque capessunt
Obtusi comprensum, animi vis viuida sentit
Interius, pulsáque fides caligine monstrat
Indubitata, Dei ex ipsius vocibus orta.
Quod neque percipiant animi, nisi luminis aura
Diuini euecti extulerint se nubila supra,
Oblitique hominem penitus, cælestibus apti.
Ergo age prisca fides nostro succurre labori.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quod renuunt sensus, ratio quod nostra refutat,
Ipsa doce, in tenebrísque tua nos erige luce
Illustrans, certa dum religione parentum
Annua sacra ferunt ciues, tantóque paratu,
Intendúntque vias, & textis compita inumbrant,
Hostia qua festam ducenda est sancta per vrbem
Ordine flammarum longo, pompáque frequenti.
Nos quoque solennem læti comitemur honorem.
Flore nouo spargamus humum, fundamus odores
Veris opes varias, intérque canamus eundem
Lætitiam ingentem, & sacræ mysteria lucis,
Vt cæli quondam rex omnipotentis homo idem
Ac Deus, humanos indutus corporis artus
Bis sex cum sociis epulatus nocte suprema
Insolitásque dapes, insuetáque pocula mensis
Intulerit, miranda nouo de more locutus:
Vtq; laboratam cererem, immendicatáque liba
Fregerit, & sociis dederit partitus in omnes,
Diluerítque merum patera libantibus eadem,
Vtq; omnes verbis extremum affatus amicis
Non illas de more dapes, non pocula sueta
Testatus dare, sed formam sua viscera in illam
Vera, ac viua nouis epulanda apponere mensis.
Hoc est corpus, ait, meus hic de vulnere sanguis
Fundendus, commissa hominum qui diluat omnia,
Hoc est, hoc omnes haurite ex pocula fonte.
Sic facite, & posthac seruate in secula morem,
Et sacris moniti iam nunc assuescite mensis:
Nam quoties hæc verba meo mea nomine docti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nota super sanctis repeteris frugibus ore;
Ipse adero, totóque epulis subitò inserar almis
Corpore, visceribúsque meis, & sanguine opimo
Excipiam lætos, veteris solamen amoris.
Et nunquam nostri hinc abolescet gratia lethi.
Infelix verò his dapibus quicunque carebit
Auersus, tanti meritique & muneris exors:
Nulla illi post funus erunt commercia nostri.
Vos tamen has lustrati animis accedite mensas,
Et manibus puras puris contingite fruges.
Este procul quibus est fœdi mens conscia facti,
Vita pijs erit, atque eadem mors sontibus esca.
Vno eodémque salus fluet atque è fonte venenum
Sic ait atque suis manibus sese ipse ferebat,
Ipse onus, ipse oneris pariter moderator, & auctor
Omnes dum sacro libamine pauit ad vnum.
Factorum at decorum monimentū insigne suorum
Quem ritum moniti mox seruauêre minores,
Libamúsque sacrum sacro cum sanguine corpus.
Nam simul ante aram verba illa augusta sacerdo.
Protulit ore premens, cælo dilapsus ab alto
Christus adest, viuóque epulis se corpore miscet.
Illa crediderim cæli ardua tecta sub hora
Feruère, stellatásque fores, atque ostia pandi,
Plumipedésque acies læto descendere olympo,
Et terras petere, atque aram se examina circum
Fundere, cælestique dapes sepire corona;
Et totum effundi tanta ad spectacula cælum,
Dum numen sese terrenis inserat escis.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Non tamen omnino manifesto corpore vulgo
Dat se in conspectum, visus tactusq; refugit.
Externa tectus forma, nec crede sapori.
Dum gustu exploras Cererem, laticésque Lyæos
Diuinum in corpus, versósque in sanguinis vndã.
Nam penitus re mutata manet ipsa figura,
Quæ fuit ante, manet, faciésque, colórque, sapórque
Pristinus, & quamuis id sit, quod non fuit ante,
Quale tamen fuit ante, manet, quãtumq; videtur,
Nil versum exterius, sed enim simile omnia priscæ
Naturæ, vt specie queat vna fallere visus
Obtusos, dum sola oculis & sensibus ipsa
Obijcitur species, frugumq; occurrit imago,
Quæ gustum, visúmque hominũ, tactumq; lacessit.
Intus Christus inest, & inobseruabile numen.
Tum, quamuis animo, atque oculis diuersa simul se
Obijciant, aliúdque oculis, aliúdque tuentes
Mente volutemus, tantum tamen vna subest res,
Vnáque vis, neq; enim coëunt duo corpora in vno,
Quod ratio vetat, & prorsum natura refellit.
Haud secus exuuias indutus, & ora leonis
Incedat si fortè aliquis plaudente theatro,
Non duo tunc pariter considant pelle sub illa
Vir, feráque, at potius dicam exteriora leonis,
Interiora hominis: quid enim componere fando
Diuina humanis prohibet, sublimibus ima?
Credite mortales, mentésque abducite ab ægris
Sensibus, atque animo cælum peragrate volucri.
Credite: ne titubate: hîc vera est corporis vmbra,

Hîc corpus verum, hîc est vera cruoris imago,
Hîc verus cruor, ipse suimet Christus imago.
Credite mortales: animos adhibete, fidémque.
Mortales genus infirmum confidite dictis
Illius, qui nec fallit, neque fallitur vnquam.
Quandoquidem nihil externæ clarißima dicta
Lucis egent, per seq; suo se lumine produnt.
Ante mare, & tellus, & cæli concidat axis,
Illius quàm cassa fide sint aurea dicta,
Sanguine quæ moriens nobis testata reliquit.
Non tamen ad nostras acies venit, hacq; nigrā
Stipat se veluti nebula, atque obducitur vmbris,
Quanta sit vt nostræ fidei indulgentia tectus
Exploret, non visa iubens nos credere, ceu quæ
Luce palam sunt vsque oculis obnoxia nostris.
Cùm tener orbis adhuc foret, ac pubentibus annis
Iam tum religio hæc atauos inceßit agrestes.
Iam tum aliquis longè præsaga mente recludens
Sacra abstrusa rudem congesto cespite in aram
Triticeos orbes, & liquida vina ferebat,
Plurimáque orabat cæli conuersus ad axem.
Quæ fieri humana nequeunt ope, cuncta Deo vni
Peruia sunt, & plana, potest Deus omnia quand
Ille potis mediis pueros educere flammis
Illæsos, nutúque ignem sopire furentem.
Ille potis summis ferrum suspendere in vndis,
Vt natet, & non iam propria vi tendat ad ima.
Ille etiam, quoties penuria adegit edendi,
Millia multa hominum solis saturauit in agris,
Et ce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Et cerere è tenui ingentes conflauit aceruos.
Illius imperium pauet omnis victa potestas.
Assurgit rerum natura, elementá-que parent
In quamcunque iubet migrantia sæpe figuram.
Qui potuit liquidas in vinum vertere lymphas,
Aut virgam in colubri sinuosos flectere tortus,
Rursus & in veterem formã transferre colubrum,
Non poterat sanctũ in sua viscera vertere crustũ
Funditus, atque etiam forma ipsa pascere sensus,
Atque nouam subito ecce oculis offerre figuram,
Nec se coniĳcere in miras tecto ore latebras?
Illi aliter visum, ne viscera forte cruenta
Humanum horreret genus, attactúsque paueret,
Dum premeret tremulã mandẽs sub dentibus escã.
Nam sicui veram in speciem manifestius olim
Ostendit sese, nudóque apparuit ore,
Ac tepido emicuit saliens cratere fugatis
Sanguis imaginibus, stetit, immotúsque sacerdos
Abstinuit tactu, atque impasta altaria liquit,
In solitam donec redierunt omnia formam.
Haud secus, admota qui morbis arte medentur,
Ne gustu horrescat languẽs medicamen amarum,
Melle linunt super, & dulci sub cortice condunt.
Ne verò quo liba modò, quóve ordine quære
Tenuia diuinos Christi conflentur in artus
Vi sermonis, & omnipotenti numinis aura.
Nulli fas hominum mortali corpore septo
Scire ea, vix volucres norunt sine corpore mentes
Aligerum genus, ætherei gens incola cæli.

Tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tantùm agite: properate: sacris discumbite mens
Diuinas libate dapes, libate beata
Pocula, velatúmque dapis sub imagine numen
Concipite. intus inest numen: Deus insidet intus
Christus adest, & nos inuitat corpore vesco.
Ne dubitate: Deus simul hîc, simul æthere in a
Cūctus adest, simul hîc, simul & quotūq; vocatu
Rite tamen templis in cunctis, omnibus aris,
Diuinum dum farre pio libamus honorem.
Quódque hîc, est & ibi pariter discrimine nullo.
Totus ibi, hîc totus, neque eum tempúsve, locúsve
Esse vetant, quibus haud diuina obnoxia, vbiqu
Quin etiam violare manu ne parcite liba
Mystica, & in socios partiri protinus omnes.
Nam fragilem quotcunque in frusta incideris orb
Cælestis libi, Christi inuiolabile corpus
Restat idē in cunctis, orásque amplectitur omnei
Nec findi in parteis vllas diuina potest vis.
Nos tamen albentem frugémque, & fissile crustū
Et liquidos latices veneramur numinis instar.
Non quia sint ipsum numen color ille, sapórque,
Sed quia diuini sint numinis argumenta,
Significentq; oculis, quod mēs inde altius hauriat
Quod nequeunt oculi, nequeunt deprēdere sensus
Atque ideo exiguo quouis in fragmine Christum
Accipimus, quauis sacrati in parte liquoris
Nāq; subest sanctū, vt nūquā sine sanguine corp
Sit quoq; nō suberit sanctus sine corpore sanguis.
Nec toto hic maius, quàm quæ pars esse videtur.

Quan

Quātus ibi, hîc tantus. Deus haud includitur vllis
In spatiis, nec fas metiri corpora sancta.
Omnis ibi, hîc omnis, hîc integer, integer illîc.
Sicut vbi, quanquam ratio diuersa, liquenti
Sæpe lacu in noctem Lunæ resplendet imago
Plurima, & hîc illîc sese speculantibus offert
Omnib⁹ vsq; eadē, atq; sui ipsa simillima vbiq; est.
Sicut item speculi si in partes fregeris orbem,
Quicquid ab aduerso reddebat imaginis orbis
Integer, illud idem pars quælibet vndique reddet,
Nec plura in toto quàm mox in parte videbis.
At verò quanquam qui se sub frugibus offert,
Ille idem est, patris ætherea qui regnat in aula,
Hîc aliter tamē, atque illîc, vtcunque se habet res.
Ille idem est, etiam trabe qui pendebat ab alta.
Hic tamē exemptus morti vim haud accipit vllā
Artubus immortale, atque impenetrabile corpus,
Cui morbi nihil officiant, algórve, famésve:
Nec toties morti locus est in corpore Christi,
Qui semel admissis pro nostris obtulit vltro
Ipse suum caput æterno sacra victima patri.
Multa licet sanctis toties eat hostia ab aris,
Et matutinis renouentur funera sacris.
Cum quāuis, dum languentum seruantur in vsus
Sancta adytis occlusa, situ consumpta vetusto
Interdum aspicias, squalentiáque exiguus mus
Carpserit, aut similes tulerint libamina pestes,
Vim nullam admittit tamen inuiolabile corpus.
Nam rerum species vbi cæptæ peste teneri

Pollu

Pollutæ, numen subito euanescit in auram,
Corporis exuuias laceras, sine honore relinquens.
Relliquiæ restant ambesæ, ingloria signa.
Quæ pietas, qui tantus amor tibi maxime rerum
Vt Deus æterni soboles æterna parentis
Tam fragili ingrediens vltro pro fruge venires,
Atque homini fieres repetitis pabula mensis,
Et matutinis toties sacra hostia in aris?
Hoc erat ille sacer, qui quondam apparuit agnu
Suppositus pueri insontis pro cæde parata.
Hoc erat ille vetus quem gens epulata quotanni
Mandebat ritè, ac solenni more sacrorum
Cum festinata cerere, atque agrestibus herbis.
Festinata ceres tu nobis, tu mola adorea,
Fárque pium, tu liba sacros lectißima in vsus,
Liba, quibus nulli fas quondam assuesse profano.
Hoc erat illa atauis deserta per inuia nostris
Protinus è cælo veniens errantibus esca.
Copia nil aliud tostæ tanta illa volucris
Desuper insolitum nidorem halantibus auris,
Nil aliud nos concretus portenderat ille
Dulcis, & optatos referens cuique ore sapores.
Vescimur hoc verè nunc cæli rore, fugata
Nube palam: veros nunc icta è caute liquores
Haurimus, laterísque tui nos irrigat vnda
Mixta mero. suaues misces nanque inde liquore
Et dulci ambrosia, dulci nos nectare pascis.
O hominum miserate famem, miserate labores,
Vno cùm satures tot cæli examina verbo

A

Alituum cæleſtûm acies tot millia millium.
Quæ tibi tanta fuit rerum pulcherrime cura?
Qui tibi tantus amor noſtri, vt tua viſcera nobis
Obijceres epulanda, dares te in pocula, in eſcam,
Quos tamen ex humili finxiſti puluere quondam
Infirmos, decoríſque tui nihil inſtar habentes?
Tu volucris fœta illa, tuo quæ ſanguine natos,
Viſceribúſque tuis terebrato pectore paſcis.
Tu, quoties facimus, téque vltro in vota vocamus
Verborum memores, cæli ecce allapſus ab aula
Candidus ille venis agnus, viua hoſtia ad aram,
Quam veterum portendebant oracula vatum,
Cordaq; noſtra ſimul replet ecce inopina voluptas.
Elicimus tenui liquidus te murmure ab aſtris
Viſceribus non noſtra tuis quo viſcera alantur,
Nec tuus vt ſanguis noſtri pars ſanguinis hauſtus
Euadat. neque enim confuſo corpore in vnum
Miſcentur, quæ morte carent mortalibus addita.
At potius veluti gemmæq;, aurúmque medentur
Corporibus ſæpe affectis, morbiſque reſiſtunt:
Non quod ea ſtomachi rapido concocta calore
Paulatim ſeſe languentum in viſcera vertant:
Sed quia vi quadam inſpergant admota latenti
Lætitiam, dulcíque hilarent præcordia motu.
Sic quoque tu noſtris animis, & mentibus hærens
Robur ades, vires occultáque pabula præbes,
Nec quicquã in noſtros tua viſcera digeris artus:
Sed potius nos admotus te vertis in ipſum.
Hinc primum ſpecimen deguſtant corpora noſtra

Vitæ

Vitæ immortalis, superúmque assuescimus æuo.
Quippe hominum sic diffusus per pectora vbiq;
Mutua mortales concordes fœdere iungis
Aeterno: quos pascis amas, quos corpore sancto
Refficis, vno eodémque repēte in amore calescu[nt],
Et dulci inter se nodo iuncti vsque tenentur,
Atque ita nobiscum Deus hic mortalibus oris
Vsque manes, verti dum cæli desinat orbis,
Olim vt pollicitus, nec habent promissa regressu[m].
Te duce securi gradimur per quæque viarum
Aspera, suscepto te non deest copia victus.
Tu dux, tu comes: æterni tu copia victus,
Et quæ deficimus, tu nobis omnia supples.
Siquà forte labant in nobis spésque, fidésque,
Continuò tua nutantes præsentia firmat.
Téque omnis præsente viget fiducia nostra,
Solis nota piis, vulgo inconcessa voluptas.
Accedo has quoties epulas, subito æthera mente
Concipio, subito mihi sensus eripis omnes,
Inq; tui aspectu liquido ardens corde quiesco,
Sāctum, augustum, almū, cæli admirabile mun[us]
Qua te voce sonem? quo te nunc nomine dicam?
Nullum te dignum reperimus carmine nomen.
Nullum te dignum verbis molimur honorem.
Salue vita hominum, non enarrabile donum,
Desuper illabens noua cælo gratia aperto.
Per te melliflui rorant dulcedine montes.
Per te mellifluæ complentur, nectare valles.
Omnia inexhausto mellis torrente redundant.

Omn[ia]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

mnia amant: sancti tu nobis pabula amoris
ufficis, æterni tu nobis pocula amoris,
se amor, ipsa animis nostris innexa voluptas.

I. CHRISTO OPT. MAX.
De Carolo V. Imper.

DE coniuratis Germanis hæc dicat arma
Christe tibi, has victor Carolus exuuias.
on hoc ille sibi tanto discrimine bellum est
Aggressus, curæ sed tua causa fuit:
uo gentem euersas victam reuocaret ad aras,
Ne caderet priscus relligionis honos:
biecit sese furiis Aquilonis iniquis,
Nec timuit sæuis obuius ire feris.
icit iô, & fusos disiecit montibus hostes.
Gens fera procubuit Cæsaris ante pedes.
imque adeo ille, animo sibi qui promiserat alto
Imperia atque Aquilas, cernitur ire minor.
ui gentem in regem regni spe captus inani,
Inq; suum armauit membra coacta caput
uo ruis ah demens? quæ te tam dira cupido
Impulit? ipse tuum tendis in exitium.
c adeo virtus, sic magni Cæsaris arma
Nota tibi, & nusquam cedere docta manus?
on Aquilæ imbellis forti contendit hirundo:
Non metuit cerui cornua longa leo.
um pugna abstinuit, tua demens arma timori
Esse ratus, subito tu tibi victor eras,
ollebásque animos vento tumefactus inani,

Iam meditans ipsi demere sceptra Ioui.
Ille autem, parcens cùm prælia detractaret,
Horrebat gentis cæde madere suæ,
Contigit en nulla tandem victoria cæde:
Victus es, & nusquã sanguine inundat hum.
Hac opus arte fuit, cognatæ ita parcere genti:
Hoc decuit ciues vincere marte pium.
Haud minor inuitos ciues seruasse putandus,
Quàm foret externos sternere cæde, labor.
Sed quoties renuit collatis cernere signis,
Te toties vicit: ter tua causa iacet.
Térque piam Deus hac causam ratione probaui
Pro vero steterunt numina. cede Deo,
Cede, animúsque tumentibus altos exue fastus,
Et patrum sanctis legibus obsequere.
Nec tantum in te poßit amor sceleratus habenc
Desine sacrilega carpere sacra manu.
Iam redeat versa ad ritus Germania auitos
Armipotens, prisco viuere more iuuet.
Sentiat vnanimis nobiscum nube remota:
Sit nobis eadem relligio, & pietas.
Siqua tamen lapsis contagia moribus obsunt,
Mutua communi probra lauemus aqua.
Et quæ de spatio palantia deflexêre,
Priscorum ad rectum nos reuocemus iter.
Interea Cæsar claris assuete triumphis,
Qua iam cœpisti tendere, perge via.
Hac iter ad cælum: duri, claríque labores
Exemptum morti te super astra vehent.

Iámq;

ámque tibi longe cedit ſuperata vetuſtas:
Iam tua Romulidum gloria obumbrat auos.
t maiora manent, licet hæc ſint maxima. de te
Sidera venturi nuntia mira parant.
Grata tua eſt cælo pietas, ménſque optima. nil eſt
Quod metuat virtus præſide tuta Deo.
præſtans animi, maioráque mente capeſſe.
I decus, i veræ gloria militiæ.
lle eris, immenſum qui Chriſti legibus orbem
Subijcias, vbi Sol cunque colorat humum.
am iam vnum duce te reget vnus paſtor ouile.
Diſiectas cogi te duce oportet oues.
hriſte gregis paſtor tanti, rex maxime regum,
Huic tua pugnanti prælia dexter ades.
úmque tua intrepidus ſubeat tot vbique pericla
Pro cauſa, obiectis da ſuperare malis.
Atque diu incolumem ſerua mortalibus oris.
Hoc tuta in terris vindice ſit pietas.

IN I. CHRISTI CRVCEM.

NAm q̄d te memorē, quo cæſum è vertice lignū
Dulce optāti animo mihi robur, amabilis ar-
e bona crux nimbi, tempeſtatéſque coruſcæ, (bos?
nfernæq; poteſtates fugiúntque, tremúntque,
nq; tuos aciem nequeunt intendere ramos.
nfelix olim fueras feraléque lignum
upplicij genus, informis trabs hoſpita lethi.
Nūc ꝑpe numē habes, sācta, & venerabilis arbor,
Cælo mixta comas caput inter ſidera condis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hoſpitis ingentis pulcherrima reddita tactu.
Te tulit ante humeris quem tu mox ipſa tuliſti
Rex hominum, ſuperúmque, Dei certiſſima prol.
Depoſiti ingentis, capitis tibi credita cura
Tam cari: tanti tu pignoris vnica cuſtos.
Fortunata, tibi diuinos contigit artus
Tangere, tam ſanctíque inſpergi rore cruoris.
Fortunata, ſalus in te omnis noſtra pependit:
In te meta fuit noſtrorum extrema malorum.
Per te iam pater omnipotens mortalibus ægris
Dat veniam, & veteres bonus obliuiſcitur iras.
Pro nobis ſtetit, atque reis pro ſontibus ipſe
Filius orauit cauſam, & nece diluit vltrò
Crimina. tu ſedes oranti grata fuiſti.
Victima pro nobis magno ſeſe ille parenti
Obtulit: oblato tu nobilis ara fuiſti.
Illum afflictum atro ſudantem ſanguine præſen
Vidiſti, & vitam per cuncta exempla trahentem
Tandem animam longis ſingultibus expiranten
Fortunata arbos; in te ille vnicus ales
Depoſuit ſenium, moribundóſque exuit artus,
Vt nouus exurgens rurſus, nitidúſque iuuenta
Aethereas pennis cæli remearet ad auras
Omnigenum volucrum cantu, & plaudētibus a
Fortunata arbos, in te fœta illa volucris
Molle ſibi roſtro pectus terebrauit acuto,
Atque ſuo implumes ſaturauit ſanguine natos.
Quæ pietas? qui tantus amor? nos crimine noſtro
Occidimus: moriens nos ille à morte reduxit,

D

Deleuitq; notas, quas non contraxerat ipſe.
Nos ideo nunquam è ſtratis conſurgimus orta
Luce, vel ingreſſa iam nocte ad ſtrata redimus,
Noſtra tuo quin nos armemus pectora ſigno,
Et tua luſtratæ imprimimus veſtigia fronti.
Nil agimus, nil incipimus, nil pectore magnum
Molimur non ante tuo munimine tecti.
Auſpicijs tu noſtra tuis incepta ſecundas.
Tu noſtrum augurium, tu ſors, tu præpetis omen.
Quin etiam ad quoſuis motus, ad murmura quæq;,
Et ſtrepitus improuiſos noctúque, diéq;
Ad tua confugimus tremefacti protinus arma,
Quæis freti vanum reuocamus corde timorem,
Proinde tibi magni curuato poplite reges
Oſcula dant proni, poſitíſq; inſignibus vltro
Aſſurgunt, tectámq; auro gemmíſq; micantem
Suſpendunt inter baccata monilia collo,
Et duce te audentes in aperta pericula vadunt,
Præmittúntq; tuum pugnanda in prælia ſignum.
Iamq; Aquilis tua Romuli dum imago nota figura
Hoc ſigno dux in campis pugnauit opertis (eſt,
Inclytus infernas acies, obſcœnáq; contra
Caſtra, Erebíq; plagas victor penetrauit ad imas.
Exemítq; pios vinclis, & carcere cæco,
Quos ſecum ſpolijs veheret ſuper æthera opimis.
Nobile tu ſignum, tu pompæ inſigne præibas
Semper, & egregij teſtis prænuntia facti.
Templorum te culminibus, te turribus altis
Erigimus. tu ſumma tenes faſtigia vbique

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Turres, tecta tua sunt omnia tuta sub vmbra,
Cumq; omnes nos extremo sub tempore vitæ
Deseruêre, comes ramanes tu sola, nec vnquam
Amplexu, dum spiramus, diuellere nostro.
Nec tantùm viuos, sed & auræ munere cassos
Tutaris, positósq; cauis impressa sepulchris.
Quid mirum summo si te veneramur honore?
Ipsi etiam pueri læti, immixtæq; puellæ
Serta tibi, & flores nectunt, tibi carmina dicu[nt],
Te celebrant cœtu, te festa fronde coronant.
Iamq; adeo late in terris tibi templa, tibi aras
Mortales statuunt, tibi cerea dona cremantur,
Et pia thura, diémq; tuo de nomine dicunt.
Ac prope diuinos orbis largitur honores,
Haud quia sit numen, quia sit tibi sensus, at oll[i]
Ista ferunt, cuius leto tibi gloria parta est.
Quin suprema dies arsuro vbi venerit orbi,
Sideris in morem fulgebis, & æthere toto
Flagrantem insolita lustrabis lampade mundu[m]
Luce pijs addes animos. at sontibus ingens
Horror eris. cupient retro transacta referri
Lustra, suis frustra orantes obliuia factis.
Tu lignum porro illud eras, medicabile lignum,
Tactu cuius aquã in dulcem fons versus amar[…]
Tu lignũ, genus in quo hominum, genus omne a[…]
Seruatũ quondã immensis euasit ab vndis. (ma[…]
Túne etiam malus, túne ille altissimus olim,
In quo sublatus pendebat aheneus anguis?
In te oculos conuersi omnes, conuersa tenebant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ora: salus id erat serpentum morsibus ictis.
Quippe hominū infernus genus omne momorderat
Tu nobis, tu complexo serpente mederis (anguis.
Omnibus, & validos in pristina sospita reddis.
Tu nos infernis penè haustos eripis vndis.
Tu dulces in aquas fonteis conuertis amaros:
Et lacrymas tandem nostras in gaudia vertis.
Salue hominum indubitata salus, spes certa quietis
Aeternæ, per te patet alti ianua cœli.
Vtq; orbi quōdam ingressa est mors arbore ab illa,
Per te hominū generi sic tandem reddita vita est.
Effice mortales curis mortalibus omnes
Oblitis per te diuina luce fruamur,
Amplexiq; tuos tollamur in ardua ramos.
Vitam autem quia non datur omnibus exhalare
Tali in sede, ipsumq; imitari funere regem,
Vt pueri infirmo nequeunt medicamina ferre
Corpore, & altrices ipsæ acria pocula sumunt,
Ad pueros virtus tamen hausto in lacte redundat.
Sic fluat extincti diuino è corpore regis
In nos transfusus dolor, & præcordia tangat.
Saltem animo, saltem mæsto doleamus amore
Noctes atq; dies, neq; nos conturbet amaror,
Verùm ea amarities nobis medeatur, & ægra
Quæ nunc nostra iacent recreentur corda, necisq;
Illius emanet nostra in præcordia virtus,
Sponte suo nostras qui soluit sanguine pœnas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

MAGNAE MATRI VIRGIN

AT quo diua tuas mortali Carmine laud
Ingrediar, quas cælestes cælestibus oris
Vix audent tentare chori? nec mole grauantu
Corporea, atq; tuos coram mirantur honores.
Ipse mihi quoties animum tua viuida imago
Impulit, atq; aciem te contra tollere tendo,
Obruor, & nimia perfundor luce; nec absens
Ferre tui valeo radios, aut spicula vultus.
Nam tu Sole velut diuinum corpus amicta
Incedis, regina, caput redimita coronis
Sidereis. tibi sub pedibus micat aurea luna,
Igneáq; astra premis subter labentia mundi.
Mente olim pater omnipotens te legerat alta
(Nondum mũdus erat) multis de millibus vn
Quæ cæli regem pareres enixa sub auras.
Atq; ideo postquam diuino fœdere rupto
Primus in orbe parens hominum se perdidit ip
Seq; suumq; genus veniens corrupit in æuum,
Sola malo exorta es, veteriq; imperuia noxæ,
Seu tua te genitrix intactam, & prorsus auit
Secretam maculæ grauida concepit in aluo.
Seu simul atq; vtero concreta es cælicolũm rex
Communem exemit labem, purámq; reliquit,
Ne tuus exoriens pura dilapsus ab æthra
Parte olim fœtus foret insincerus ab vlla,
Nec priscam traheret materno à sanguine lab
Teq; dehinc crescens procul omni innoxia culpa
Sanctam, incorruptam seruasti præside amico

T

Tuta Deo, ac veluti latis nitidiſsima campis
Virga oritur, primóſq; nouo dans vertice flores
In regum fortunatos traducitur hortos:
Continuo ſedes liquiſti paruula auitas,
Templi adytis oblata, parentum debita votis,
Sancta vbi priſcorum vatum monimēta reuoluēs
Senſiſti ſuperûm regem tot vocibus olim
Promiſſum terris mortali matre oriturum.
Iam tum lætitia, dulcíq; cupidine pectus
Capta, Deum caſta verſabas mente propinquum,
Et venerans matri fœtæ pia dona parabas,
Si fors ô veſtris ea ſors contingeret oris,
Si veſtro conceſſa forent ea munera ſeclo.
Neſcia venturi nondum tua gaudia cernis.
Nondum Nympha tuos perſentis pectore honores.
Iam iam, nulla mora, adueniet demiſſus ab aſtris
Nuntius ille tuas quàm letis vocibus aures
Mulcebit? quanto implebit præcordia amore
Pennipotens? tu cælicolum acceptiſsima regi,
Plena Deo, nuribus felix magis omnibus illa es.
Parce metu: humanum virgo obliuiſcere morem:
Concipe diuinos hauſtus, teq; inſere Cælo.
Non aliam porrò manet huius gloria partus.
Tu rerum auctorem tactus ignara virilis
Concipies, grauis ætherea diuinitus aura,
Soláq; virgineum ſeruabis fœta pudorem,
Vellus vti lanæ impenetrabile reſtitit imbri,
Cetera cùm madeāt grauib⁹ circū humida nimbis:
Tu porta æternùm clauſa, ſuperûm ipſe per illam

Ingreditur rector, nec clauſtra immota reſigna
Tu rubus ille oculis flamma crepitante cremari
Viſus, at illæſæ manſere in ſtipite frondes.
Hinc etiam pueris media in fornace pepercit
Ignis, & innocuæ lambebant corpora flammæ.
Hæc te monſtra petũt vnã, hæc miracula tanũt
Promiſſis nec ſera fides: ſimul ecce repente
Cum tonitru medium veluti diſcedere cœlum
Vidiſti, ſimul auricoma circundata nube
Senſiſti præſens in te deſcendere numen
Deſuper afflatam leuiter ſpirantibus auris.
Quis tibi tunc ſenſus? qui virgo in pectore mo
Credo equidem, tibi cor dulci flagrabat amore,
Et penitus totis ardebas ſuaue medullis,
Tum quoq; lætitia, ac mira dulcedine pectus
Delicuiſſe reor, tibi cùm montana petenti
Læta occurrit anus cognato à ſanguine iuncta
Atq; vtero exultante tuos præſenſit honores,
Felicémq; vteri, te térque, quatérq; vocauit.
Tu verò, teneri qualis roſa plena pudoris,
Ore rubens cœlo referebas carmine grates,
Teq; adeo indignam, & meritam nil tale cane
Parua ſed hæc, maiora manent. date lilia ple
Virginei date thura chori, date ſerta caniſtris:
Naſcitur humana ſub imagine, naſcitur infan
Qui ſemper fuit, eſt, & erit, ſine fine, ſine vllis
Principijs Deus, immenſi quem mœnia mund
Non capiunt, viſuſq; hominum, tactúſq; refug
Sæpe mihi videor te poplite cernere virgo

ubnixam, infantémq; recens mirarier ortum
lagrantem, & radijs late vibrantibus aureum,
eq; tuos prono venerantem pectore fœtus,
ttonitúmq; senem tantis vix hiscere monstris.
elices nimium pastores ô quibus olim
ontigit in stabulis insuetos cernere partus.
antum ô si quoque me si secula vestra tulissent,
auissemq; meas vestris in saltibus agnas:
Ie sine monstratū vos nunquam issetis ad antrū
armiņibus mon ti cælestibus, ipse ego primus
pelunca foribus virides syluestria myrtos
Iunera suspendissem, & florea serta tulissem,
usuper & canna cecinissem carmina agresti,
armina, quæ tibi nunc regina vtcunq; laboro.
Iec me felici quisquam extrusisset ab antro
mplius, vsq; tibi famulari dulce fuisset,
fantíque, seníq; tuo tum me neq; vestro
ndignum viles stipulas substernere asello.
Iic ego vidissem reges puero ampla ferentes
Iunera ab Aethiopum terris duce sidere vectos
nte tuos, caríq; pedes procumbere nati.
idissem volucres te mira in veste ministros
epius affari, curásq; auertere dictis,
olaríque inopem vario in discrimine rerum,
um puero metuis, capitíq; pericula caro
onge arces animo semper suspensa labanti.
sq; adeò senis in templo morientis inhærent
nsibus extremæ voces, cùm iussa recenti
ro partu geminas aris fers dona columbas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Affore, cùm tibi virgo animũ dolor occupet inēs,
Et quasi cor gelidum pertranseat ensis adactu
Nec veterum deerant responsa horrentia vatu
Gnatum pro multis mactandum funere acerb
Iamq; minis tum facta fides, iam nuntius ales
Nocte senem monet in somnis cōsurgere, tecúmq;
Accelerare fugam, patriæ neque fidere terræ,
Ne rex, dum sceptris cauet haud securus auitis
Diuinam sobolem crudo necet efferus ense.
Impie, mentis vbi es? quo te rerum impulit err
Quid pueros iugulas cunis, & ab vbere raptos
Tene putas posse æternis occurrere olympi
Consilijs? morti nondum est obnoxius infans,
Nondum iussa patris supremi munera obiuit
In terris: nondum factis se ingentibus orbi
Supra hominem ostendit per tot miracula reru,
Quæ non humanis opibus, non artibus edet:
Ante nouas condet leges, noua fœdera mundo
Ante salis sicco pede cærula percurrenda:
Sedandi imperio fluctus, canæq; procellæ:
Ante graues linquent languentia corpora mor
Illius ad nutum rursusq; ad munera vitæ
Consurgent, quorum tellus iam texerat ossa.
Ille etiam prius exigua, mirabile, fruge
Millia multa hominum desertis pascet in oris.
Ille etiam tacitas hominum intra pectora cura
Inspiciet. siluæ arebunt, terræq; dehiscent,
Nec grauia ora ferēt, verbis dum fulminat, hæ
Omnia quæ coram admirans lætabere virgo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

n primis tibi cor mira dulcedine tanget,
ùm puer in templis, adolent dum ſacra, relictus,
Quæſitúſq; diu velut ecce repente oriens Sol
ucidus, ore oculíſq; nitentibus apparebit.
llum de magnis mirabere rebus agentem,
t veterum dictis reſerantem oracula vatum
rimores inter proceres, iuuenúmq; magiſtros,
Quos omnis iam tum bis ſex vix meßibus actis
rudiet puer, atq; rudes docto arguet ore
Aureus, immortale ſonans (mirabile dictu)
enſibus illapſus penitus præcordia tanget,
Et dulcem toto iaciet de corpore amorem
uce recens orta, vel ſidere pulchrior aureo.
unc illam circumfuſæ longo ordine matres
audibus attollent, quæ tales optima partus
diderit, teneríſq; immulſerit vbera labris,
llum amplexa ſinu, toto illi pectore inhærent
ſcula fragranti capiti, dabis oſcula fronti
idereæ, ſtellíſq; pares libabis ocellos
re alterna flagrans dulci præcordia amore.
Nec minus inde etiam tacita lætabere mente,
ontis aquam latices cum Bacchi vertet in atros
e mandante tuo promet liquentia vina
Munere, & inſolitos hoſpes mirabitur hauſtus.
Hæc tibi mater erunt: oberit nihil ante tyranni
eſani furor. ipſa tamen cæleſtibus vltro
onſilijs pare, quæ fidus detulit ales.
olle moras: pete Niliacas interrita ſedes.
unctafauent: tibi nox nigranteis explicat alas,

Et te ſubluſtri gradientem amplectitur vmbra.
Cernis vt intonſi prærupta cacumina montes
Demittãt, plaudántq; comis nemora alta coruſc,
Et ſolitum præter varios humus afflet odores?
Illa, credo, etiam noctu volucréſque, feræq;
Aduentante Deo numen ſenſere propinquum,
Obuiáq; abrupto ſtupuerunt flumina curſu,
Donec lætanti vos Nilus condidit alueo,
Fama vbi iam totam non læta impleuerat oram
Bethlen largifluo puerorum vndaſſe cruore,
Dum tuus ante omnes nequicquã quæritur infan
Quid tibi tunc animi? toto hæſit pectore ſanguis,
Et tua ceu gelidus ſubijt præcordia mucro.
At non hic virgo veſtrorum hæc meta laborum
Hæſerat, ingentis neq; erant ea debita luctus
Tempora: verùm olim longè maiora manebant.
O dolor: horrendæ quis morti crederet illum
Deberi, pater eſt cui clari rector olympi,
Cui mare, cui tellus, cui cælum paret, & æther?
Verùm ſponte neci caput obuius obtulit ipſe,
Primi hominum vt lueret ſcelus exitiale cruore
Ipſe ſuo, moriénſq; genus mortale piaret.
Id placitum patri æternum, cælóq; ſedebat.
Id quoq; venturi virgo tu præſcia noras,
Cuncta oblita velut tamẽ, atq; ignara malorum
(Tantus amor matris) crudeli victa dolore es.
Fama tuas ſimul ac ſæuiſſima perculit aures,
Heu gnatum ſcelere exceptum, inſidijsq; ſuorum
Vnigenam ſummos, fœdatum immaniter artus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

rudi ad ſuppliciũ,atq; trabem iam ſtare nefandã.
Exiliiſſe ferunt ſubitò extra mœnia,& omnes
e plangore vias,querulóque impleſſe vlulatu.
Qualis auis paſtu rediens,cui paſtor ab alta
Arbore ſuſpenſum nidum deiecit,& aufert
Implumes fœtus etiam nunc ore querentes,
lla volat circum,vix ſe raptoris ab ore
emperat,& querulis late loca vocibus implet.
unc tua inhumanæ miſeratæ incommoda rupes,
Atque tuo aereæ ſiluæ doluêre dolore.
Aſt vbi pendentem ferali robore porrò
idiſti approperans,mediáque in morte teneri
actantem huc,illuc oculos,ſi forte ſuorum
i quem forte alas inimicas cerneret inter,
Deficis,& feſſos ægrè collaberis artus.
Quos gemitus? quas deĩde trabẽ cõplexa querelas
re dabas?non hæc olim tibi gaudia cælo,
Non promiſſa tibi hæc diuino pignore dona.
ic nuribus,te felicem magis omnibus vnam?
ic ventura tuos florere in ſecula honores?
elices illas,fortunatáſque vocabas
ignora cara,quibus flere ipſo in limine vitæ
ontigit,& longo paulatim aſſueſcere luctu.
arcite mortales iter illac fortè tenentes,
uos omnes in ſeſe,atque in ſua funera mater
icta animi armatos lacrymoſis vocibus excit,
ſa quoque vt ſimul in trunco moriatur eodem.
arcite,& aërei nimboſa cacumina montes,
e cadite in matrem ſubita conuulſa ruina,

Exo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Exorata licet, licet vltro ſæpe vocata,
Dum iuuat immitem ſic ſaltem explere dolorem
At non ſic etiam poſitus caræ genitricis
Filius oblitus media te in morte ſupremum eſt
Affatus: quas ô voces? quæ verba vel ipſi
Pectore ab inualido rupit miſerabilis hoſti?
Tandem in te ah moriens morientia lumina liq
Et dulcem, vt potuit, vultu ſeruauit amorem
Hic tu muta ſiles, lacrymíſque abſumpta profu
Non iam vllos gemitus, non iam vllos amplius
Singultus: tacito dolor intus pectore ſæuit.
Ipſa parens frugum pro te mæſtiſsima tellus
Planxit, & ingenti tremuit ſuccuſſa fragore,
Et ſilices erat hîc nulla vi cernere apertos
Fidere ſe, & mæſti, vt poterāt, dare ſigna dolor
Palluit aſpectu cælum, atque illuſtre repente
Deſuper inſolitis vmbris caput alta petens Sol
Occuluit, medióque die nox plurima oborta eſt,
Et populi æternas mundo tenuere tenebras.
At non te longo virgo intabeſcere luctu
Paſſus, vbi primos lux tertia protulit ortus,
Iam nigras erebi ſedes populatus, & vmbris
Et ducens ſurſum manes, animáſque piorum
Euaſit tumulo, ſaxúmque reliquit inane,
Atque tibi primum diuino apparuit ore:
Poſt aliis, ſibi quos lectos ſubiunxerat olim
Conſortes tantorum operum, ſocióſque laborum
Quas lacrymas tibi crediderim excuſsiſſe repent
Lætitiam? quali tibi tum præcordia motu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

xultasse? fides tua quæ præsenserat vsq;,
'unc oculis adaperta vides: nunc clara liquet res.
spice vt exutus moribundos filius artus
iuinam induerit speciem, inuiolabile corpus
solitis radiis, insueta luce coruscum.
arua mora: hinc terris illum supera alta relictis
disti petere, atque caua se condere nube,
d cælúmque aperire viam mortalibus ægris.
'ec tamen in terris desertam, inopémque reliquit,
um mortalis adhuc vitali vesceris aura,
se sed omnipotens tibi plurimus insidet, & te
octes atque dies præsenti numine seruat.
ræside quo, quæcunque premant, secura malorũ,
:lestûm degis moribundo corpore vitam,
unc veterum relegens latebrosa oracula vatum,
unc animo cælum peragrans, totáque volutans
'ente Deum, frueris nati omnipotentis amico
umine, perpetuum tibi qui tuus afflat amorem.
esuper ambrosia hac, dulci hoc te nectare pascit.
mque dies aderat lætissima qua tibi terras
nquere fas erat, & claro succedere cælo.
x placido moriens clausisti lumina letho,
rbine corriperis rapido, veherísque per auras
!is inardescens radiis, te lucida nubes
rpurea longè fulgentem amplectitur aura,
circumuolitant dextra, læuáque frequentes
ituum cætus, cæli stellantis alumni,
buectámque ministerio te præpetis alæ
sublime ferunt sanctæ de vertice Idumes:

g Pasto

Pastores admirati videre sub auras
Enantem, & claro signantem tramite cælum.
Talis ab Eois aurora attollitur vndis,
Talis luna recens roseo caput exerit ortu,
Vtraque sed longè obtuso tibi lumine cedit.
Sed neque te primo iubare æquet maximus ip-
Sol lucis fons exoriens comitantibus horis.
Sic cælum expectata subis, thiasiq; chorique
Te circum, & liquidi resonant per nubila cant
Castrorum in morem, nitidus cum exercitus arn
Pulcher it, ære acies de monte aduersa refulge.
Antiqui proceres, gentis decora alta vetustæ
Occurrunt, vatésque pij ventura loquuti
Excipiunt lætam, & summa ad fastigia ducun
Lætitiáque fremunt superi. Mariam alta beat
Ingeminant per tēpla chori, Mariámq; frequēt
Ingentíque procul reboant supera ardua plans
Et totum exercent intus noua gaudia cælum.
Filius hic etiam sancti regnator olympi,
Qui dextræ æterni patris aßidet, æthera torque
Optatos dedit amplexus, tibíque oscula fixit
Pronus, & æterno matrem deuinxit amore.
At pater insignem solio sublimis ab alto
Aeterna capiti implicuit de fronde coronam,
Affixítque tuæ gemmantia sidera fronti,
Et super altitum superum templum omne locau
Sublimem: rerum dominam, cælique potentem,
Vnde humiles mundi labentis despicis orbes,
Lunámque, Stellásque, vidētémque omnia Sole

Augustæq;

Anguſtæq; procul telluris inertia rides
Pondera, & inſanis exercita pectora curis.
Salue ſancta parens: eadem ſalue innuba virgo,
Regia progenies, genus alto à ſanguine Iudæ,
Cui pater omnipotens pleno ſe numine fudit,
Gratiáque acceptam matres ſuperextulit omnes.
Qua primum dias prodiſti in luminis auras,
Luce eadem noſtræ ſpes eſt exorta ſalutis.
Fœmineos lapſus, ignominiámque pudendam
Vlta tui generis genus ipſum ad ſidera tollis.
Priſca hominũ genitrix, & matrũ maxima mater
Prima tulit generi triſtis contagia lethi.
Tu virgo longo poſt tempore prima ſalutem
Felici peperiſti vtero mortalibus ægris.
Illa dedit merſo lacrymas, tu gaudia mundo.
Illa homini inuexit pœnas, tu præmia, per te
Ianua aperta piis cæli, quam clauſerat illa
Circumuenta dolis maleſuadi & fraude colubri.
Ipſum tu valido victrix pede proteris anguem,
Fruſtra inſultantémque, & ſibila colla mouentem.
Munere quo ſuperas cæli regina per oras.
Inueheris, cælique nurus te mille ſequuntur,
Mille chori celebrant, ſeruatricémque frequentãt.
Cælicolæ aſſurgunt omnes: tibi regia paret
Aetheris immenſi, quodcunque vbicunq; creatum,
Infra te longè iacet, & tua iuſſa faceſſit.
Nos quoque diuinos, vt cuique eſt copia, honores
Largimur. tibi centum aræ, tibi maxima centum
Thure calent delubra: tuis pia munera templis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Afferimus caſiáſque, & nardi halantis ariſtas.
Ipſæ te matres adeunt, peplúmque ferentes
Textilibus donis augent, & templa coronant
Primitiis florum, ac ſuſpenſis frondibus vmbra.
Vt primum fari incipiunt, te nomine iuſſi
Compellant, primáque ſonant te voce minores.
Omnis vbique tuis indulget laudibus ætas,
Omnis vbique domus, totæ de turribus vrbes
Te veniente die, te decedente ſalutant,
Plurimáque auratis reſonat tibi tibia templis.
Tu laudes bona mortales, tu munera vocis
Humanæ non ſpernis, ôpis nihil indiga noſtræ.
Vota hominúmq; precéſq; audis, vbicumq; vocat.
Rite tamen, noſtróſque leuas miſerata labores.
Tu bellum, morbóſque graues, peſtémq;, famémqu
Auertis, cælique minas tot ſoſpita mortes,
Tot clades, tot das miſeris euadere caſus.
Vtque mari magno tactatos turbine nautas
Seruat ſtella, polo ſi tandem affulſerit alto:
Sic tua lux, quæcunq; inſtēt, quæcunq; premāt ve
Nos regit, inq; omni tutos diſcriminē reddit.
Nunc ô ſtella maris noſtri nos aſpice præſens:
Eripe tot pelagi pene hauſtos fluctibus atris.
Nunc lucem, luciſque tuæ iubar exere, & orbi
Exorere, ac radiis nigrantem diſcute nubem.
Ne quæſo, ne nos inopes hîc deſere, ſi quid
Dulce tibi fuit in terris: & amabile quicquam,
Per te, per carum oramus tua pignora natum,
Pérque ſinus illos, quibus hærens vagijt infans,

Brachiáque implicuit collo, innexúsque pependit
Dulce onus interdũ, pérq; vbera quæ tener hausit,
Per pueri dulces risus, pérque oscula blanda,
Per teneros lusus, per quicquid denique in illo
Dulce fuit tibi curarum, gratúmque leuamen,
Ipsum illum patris ad solium complexa precando
Da genitrix facilem: & si forte piacula nostra
Auersum terris faciunt, tu sedula nobis
Concilia, vt iustas patris in nos leniat iras.
Et quæcunque suis meritò miscét ve parát ve,
Diluat ille sui præsenti rore cruoris.
Mille procul cerno nobis instare pericla,
Mille neces, rebus prope versis, mille ruinas.
In nos Turca ferox toto ruit agmine, & armis
Cuncta mouens nos extremis conatibus vrget,
Iámque sibi ingentes orbis promittit habenas.
Interea nostri, quos huic se opponere monstro
Aequum erat, inter se reges fera bella mouentes
Confligunt, totóque (nefas) concurritur orbe.
Tu tantum terrorem animis labentibus aufer.
Tu nobis tu diua, pios miserata, quietem
Redde petens, placida mitescant secula pace.

BEATO MICHAELI.

QVem te esse dicam præpetum pulcherrime,
Quo te profectum ex agmine,
Cæli volatu qui pererras atria
Armis coruscus aureis?
Túne ille cælitum inclytus princeps ducum

Dux alitum ales mentium.
Quas ipse in orbis maximus primordio
Creauit omnium sator,
Aulæq; præposuit beatos incolas
Felicioris ætheris?
Vt te ferocem intueor ense, vt ænea
Hosti imminentem cuspide,
Simul iuuentæ flore, & impubi gena,
Et ore dulci amabilem.
Vt arma pectus masculum fulgentia
Plume vt leues humeros decent.
Salue volucris alme ductor agminis,
Cui creditæ cæli fores.
Tu contudisti insanientis Phosphori
Bellator insolentiam.
Contaminata cum manu ille corruit
Inhospitale sub chaos,
Vbi silentes territat remugiens
Vmbras tremendo murmure:
Satis supérque debitas pœnas luit
Inefficax superbia
Vltore te referre militaria
Te signa fusis hostibus
Videre ouantem sidera admirantia.
Vterque te vidit polus.
Et ipse summus ciuium in medio pater
Laudauit alitum choro,
Post quem tibi omnis aula cæli militat
Secreta cœtus in nouem.

Regis

gi ipſe ſemper aßides propinquior.
Reconditorum particeps.
uæ deinde ſubſequentibus tu detegis,
Mox alter aperit alteri,
d infimum deſcenderit donec gradum
Semper minor ſcientia.
ec alter alteri inuidet præſtantiam.
Sed ſorte quiſque amplus ſua eſt.
plurimum beata gens cæleſtium,
Felix genus volatile.
os ſolis vſque illius intuemini
Os, quo beantur omnia,
letus nec vllus vellicat, ne forte ſit
Perennis hæc felicitas,
uæ fixa clauo firmius adamantino
Hæret moueri neſcia.
os ætheris regis miniſtri ſidera
Torquetis, & cæli vagos
rbes rotatis, vnde tempus & diei,
Et noctis immotæ vices.
os temperatis aëris flatus truces,
Imbres, pruinas, & niues,
t fulminum ſæuas coërcetis faces,
Ne mundus ingens conflagret.
obis profundum in æquor eſt imperium aquas
Volubiles regentibus,
lobúmque terræ ſuſtinetis pendulæ,
Et quicquid in terra viget.
os alites hero ab ſupremo crebrius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ad nos venitis nuntij.
Deíque nostra afflatis almi pectora
Inusitato numine,
Animísque nostris insidetis additi
Ducésque adestis in via,
Nos donec exemptos humo nil inuidi, in
Vestros adoptetis choros.
Adeste nobis: nanque quos vos prælio
Fregistis hostes, nos premunt,
In nósque victi virus omne colligunt,
Et tutò inermes prouocant.
Adeste: diris pestibus resistite
Non insueti laureis.
Túque ô supremo ductor agminis die
Princeps ades certantibus,
Cùm falsa veris addita exprobrant probra,
Absolue nos calumniæ,
Vitásque corpus exuentes suscipe
Hasta procacem arcens manum.

EX CANTICO MOSIS.

CAntemus inclyto ætheris regi Deo,
Deo omnium fortissimo.
Incomparabili extulit se gloria
Suam hîc potentiam explicans,
Equos & equites hostium sub æquore
Vorticibus inuoluit rubro.
Deus ille virtus mea, Deus potentia,
Mei & triumphi gloria,

Deus salutis auctor effectus meæ
Seruat sua me dextera,
Deus hic meus, præ omnibus diis mihi:
Eius canam vsque gloriam.
Deus hic parentium meorum antiquitus:
Eius canam potentiam.
Deus velut bellator arma Pharaonis,
Currus & omnem exercitum
Nos insequentem fluctibus maris asperi
Inhospitalibus obruit.
Huic nomen omnipotens: potentes hostium
Demersit alto principes.
llos profunda ponti inexplicabili
Hausit vorago gurgite.
n ima desedêre, ceu moles grauis
Excisa monte ab arduo.
Dextera tua Deus omnium pulcherrimo
Sese trophæo insigniit.
Dextera tua hostem contudit validissima:
Tuos es vltus æmulos.
xcanduisti? absumpsit ira eos tua,
Flamma aridam vt stipulam vorat.
xcanduisti iratus? in eos æquoris
Opes coëgisti humidas.
Nobis recessit vnda, & alti gurgites
Lato relicto limite,
undum vt per imum de manu insequentium
Elaberemur hostium.
idens propinquus hostis omnibus mare

Patêre concauum ratus,
Alénsque inanes spes ait secum: insequar,
Concludam eos, spolia auferam:
In hostium pecunias grassabimur.
Auro potiti explebimur:
Stricto dehinc ferro irruemus acriter,
Totum genus delebimus.
Hæc colloquentes irriti salsas vias
Medio tenebant æquore.
Tuus ecce spiritus repente insibilat,
Concretáque vnda soluitur.
Nec æreas fert humido tergo rotas:
Omnes in ima, plumbum vti,
Pelagi profunda corruêre protinus,
Nos iam recepti littore:
Eiecta porrò vidimus cadauera
Virûm, atque equorum fluctibus.
Quis tibi queat bellantium fortissimus
Virtute compararier?
Tu sanctitate incomparabili inclytus:
Tu fortitudine vnicus
Orbi vsque maxima exhibes miracula,
Quæ nullus alter audeat.
Dextram tuam excitasti, & hausit terra hians
Repente vires hostium.
Genti tuæ verò dedisti te ducem
Iam seruitute liberæ
Nostri misertus, nos vt in pinguissimum
Traduceres manu solum.

Ha

[H]æc audientes vndique populos pauor
Inuasit, ac simul dolor.
[F]ama hac Palæstina omnis attonita iacet,
Et ora Chananeitis tremit.
[C]um regibus populísque barbaris tu eos
Metu coactos illiga.
[P]ertranseat donec tuorum exercitus
Immobiles stent, ceu silex:
[V]obis nec obstent, sed tibi placitum genus
Super aquilarum alis vehes
[M]ontem ad beatum: hæreditario in solo
Vt surculos lectissimos
[V]os inseras, domúmque in altam transferas,
Quam fabricasti tu tibi
[S]acrarium Deus tuum, quod affabrè
Tuæ expoliuerunt manus.
[R]egnans, io triumphe, victor imperat
Aeternùm, & amplius Deus.
[I]ngressus eques Aegyptius mare inuium
Tot curruum rex millibus,
[R]ex ætheris eum immersit æquoris rubri
Sub verticosis fluctibus.
[A]st Isaci nepotibus tendentibus
In medio iter strauit mari.

DIVO DAVIDAE REGI
Prophetæ.

[F]Acessite hinc vani Poëtarum greges,
Auferte vestra hinc somnia.

Non

Non est quod audiam, quod amplius legam
Diserta vestra carmina,
Seu Græca, seu Latina sint ea, vt lubet.
Me Musa detinet altior:
Inusitatæ dulcior citharæ sonor
Meis inerrat auribus,
Et intimis altè insidens præcordiis
Totum mihi me surripit.
Iordanis vsque ab algida Cygni audio
Ripa canori carmina.
Vt ille luce, vt nocte de multa canit,
Quæ nullus antea audiit.
Cui te sacrorum conferam vatum parem?
Cui regum eundem comparem?
Quid maius in te mirer? an peritiam
Belli, an canendi gloriam?
Arteisve, quas callere reges addecet
Clauum tenentes vrbium?
Pastoris vltimus Ephrathæi è liberis
Oues paternas pauculas
Pascens puer iam tum imperabas omnibus
Amabilis pastoribus.
Iam te supremus ætheris rex legerat,
Cui regni habenas crederet.
Pascente te nihil timebant pascua,
Feræ abstinebant saltibus.
Fremens supremum grauiter vrsus in tuis
Efflauit vlnis halitum,
Tuique pressu vastificus olim Leo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Diſcerptus ingens occidit.
…u mole vaſta corporis teterrimum
Puer gigantem ab hoſtium
…allo ſuperbus prouocantem vocibus
Vellet ſibi qui congredi,
…t inſolenter exprobrantem ciuibus
Turpem tuis ignauiam,
…ùm muta legio omnis tuorum abſiſteret,
Nec quiſquam adire cominus
…uderet; ipſe aggreſſus vltrò fortiter
Neci dediſti. protinus
…ſonuit ad cælum grauiter immanibus
Perculſa tellus artubus.
…m facto in hoſtes impetu, innumerabiles
Inuictus enſe demetis.
…ec ſuſtinere verſa poſſunt agmina
In terga dextræ vim tuæ,
…uotiéſque confecto redibas prælio
Multis peremptis millibus
…uro coruſcus omnium pulcherrimus,
Ipſos amore vrens agros.
…ctori ab oppidis puellæ vbique obuiæ
Tibi canebant carmina.
…pràque regem ipſum efferebant laudibus
Ter inclytum, ter amabilem.
…uid mox? vbi ætas firma venit, regiis
Elapſus inſidiis quater
…regis inimici necem defleueris,
Cui ſponte bis peperceras,

Manu

Manu in tua cùm eſſet, tot enſe iniurias
Vlciſci, & hoſtem perdere.
Hinc regnum adeptus pace vt alta rexeris
Late ſubactis hoſtibus.
Deo vt tot ædem ſumptibus paraueris,
Quam filius mox conderet.
Tu luce pugnabas manu, noctu fide
Arguta agebas gratias.
Deo vſque grata concinebas carmina
Haud munerum tot immemor,
Quibus tuos euexit ad ſidera atauos
Ab orbis vſque exordio.
Tot hic triumphos, tot canis miracula
Antiqua gentis prælia.
Quin & futura præuidens longe refers
Coram velut præſentia,
Et naſciturum prædicas mortalibus
Heroae de Deo Deum,
Qui noſtra penitus demeret piacula,
Cruore nos lauans ſuo:
Nobíſque noſtra oſtendis idem tempora,
Et noſmetipſis indicas.
Salue procul videntium vatum optime:
Regum idem aue lectiſſime:
Nobis ab alto dexter ades, & nos tua
Prece iunge ſummo numini.
Nobis tuis initier veſtigiis
Detur. imitentur te duces
In præliis, reges ſequantur formulam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tuam in regendis vrbibus.
it mihi foret tua æmulari carmina,
Dum fila percurro citharæ.
uod si neque id penitus datum est accedere,
Nec plumatam alta volat mea,
bstrusa mitto versibus mysteria,
Diuina mitto euoluere,
uibus alta cœli transilis cacumina,
Quibus inferum penetras chaos.
um erudiri aueo. doce saltem meis
Orare veniam noxiis.
is mihi his te præbeas saltem rogo
In versibus imitabilem,
uibus iuuentæ errata deprecans studes
Placare regem cœlitum.
flebilibus, atque miserabilibus modis
Nostros in animos influis,
liserere, miserere ô mei Deus, iterans,
Mecum tua age clementia.
go enim piacula mea noui. quod male
Feci, mihi est vsque in oculis.
li tibi peccaui, iniquè egi pater
Tuis sub oculis impius.
ntaminatis sum parentibus satus,
Conceptus in ipso in crimine.
e, quicquid admissum est, tua indulgentia
Ignosce noxiæ immemor.
elicta dele nequiter facta occule,
Meas remitte amentias,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Et, inquinatum quicquid in me est, dilue,
Me rore respergens tuo:
Nouámque mentem in me, nouum cor suffice,
Virúmque verte in alterum.
Afflatus aura numinis mirabili,
Hilara tuo me spiritu.
Demum ita priori restitutum gratiæ
Aspice benigno lumine.
Laudes aperies ita mihi labia ad tuas,
Flectantur vt tibi impij.
Meæ tibi hæ sint victimæ, hos immolem
Super tuum altare vitulos.

DIVO IOANNI BAPTISTAE.

QVæso quid id negocij? quamobrem boni
Semper premuntur improbis obnoxij?
Quo nullus ortus maior vnquam gentium,
Dei loquentis vera testimonio,
Perit perit vates ter ille maximus
Insanientis mulieris libidine,
Quod abdicari is tenderet regem illico
Oportuisse inauspicatis nuptiis,
Fratríque reddi clamitaret coniugem,
Ipsa ferente incesta animo id ægerrimo,
Vatíque pestem interminante pessimam,
Tantúmne mulieri vspiam licentiæ?
Indignus ille qui satus sit masculus,
Cui serio imperat mulier, & arduis
In rebus aduocata semper consulit,

n procreandos coniuges ob liberos
tum viris ſint additæ imperantibus,
c fœminæ ingenio ſuopte peſſimæ,
ſint equorum ſicut optimum genus,
nque, quem vult ſeſſor, incedant gradum.
no viri ſi vti ſciant, quiſque in ſuas,
ßit carere mundus hac moleſtia,
c tot fuiſſent gentibus tragœdiæ.
tndauit illa ſaltitanti filiæ
eſta, regem poſceret ſibi aurei
di amputatum vatis in diſco caput
ro ille, ludo, amore captus annuit
atus. in patina ſacrum affertur caput
alore fuſcum, tabo, & atro ſanguine,
rrentibus quotquot aderant conuiuio.
uiuium inceſtum: efferum ſpectaculum.
àne, cæce, brute rex, tun' optimi
i muliebri offers caput libidini?
i' inclytum, ſanctum, Deóque proximum
Solis almo aſpellis almi lumine,
em tu colebas, expetebas peſſima
i exprobrantem probra confidentius?
gete valles, antra, ſolitudines,
quicquid eſt vbique montium auij
menta, flebiléſque voces rumpite
m deſtituta amabili ſolatio.
n audietis amplius vocis ſonum
icis æui nuntiæ. veniſſe iam,
em neſciebat nocte mundus obrutus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Deum patri futurum, vt agnum victimam
Mortalibus qui tolleret piacula,
Cælique clausas panderet nobis fores.
O pessime factum. adeon' innocentia
Cessit subacta? vicit impotens furor?
Nec Sol repente lucidum abdidit caput?
Nec terra ruptis dissiliuit vinculis?
Nec ignibus coruscus orbis arbiter
Mortalia in cineres redegit omnia?
At at quieuit ira credo cælitum,
Cæli quod omnis curia id prouiderat,
Vates vt esset ille non modò voce qui
Deum iudicaret editum mortalibus,
Vita sed ipsum, moribúsque redderet,
Et morte dira præuius præcurreret,
Quod tu sciebas ipsemet præsagio
Pectus futuri plene Ioannes sacrum,
Lubénsque morti te obtulisti fortiter.
O morte felix non minus natalibus:
Quibus tibi queat nemo compararier.
Tu regis index cælitum prænuntius,
Tu matre sterili, an satus diuinitus
In matris aluo labe communi omnium
Ante expiatus, quàm fores luci editus,
Nec noxiæ vlli mox fuisti obnoxius.
Ne te inquinarent ciuium commercia,
Siluis latebas victitans in abditis.
Siluestre mel stillans vetusta ab ilice,
Nucésque, & vnguibus reuulsa gramina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

gale erat ſemper tibi conuiuium.
ebebat vltro viua flumen pocula.
lles ferarum delicatam purpuram,
c nationes perluebas flumine
idens probrorum voce pœnitentiam,
onſtránſque ad altas ætheris viam domos.
ix ter ô, & amplius qui venerat
iculas lauare, & omnium piacula,
i regentis cuncta vbique filium
proluiſti vulgus inter ceterum.
ictum lauacrum, balneum admirabile.
c te fefellit artubus mortalibus,
l nare ceu canis procul odora feram
men ſagaci deprehendiſti pectore.
nente gurgite aureo reſplenduit,
i fluentum ceu flagrantibus vadis
s ſimul vox inſonuit ampla auribus,
ptis vt olim cælum vbi tonat nubibus,
em proluebas, quis foret, denuntians.
ue orientis alme Solis lucifer
ar propinquum gentibus prænuntians:
es: & adhuc quicquid potes, nos erudi,
rectam ad aſtra errantibus viam indica,
ſtriſque abolitis nos piaculis laua.

DIVO PETRO APOSTOLO.
De eius Cathedra.

Apæ! poteſtate vſpiam mortalium
Dis proxima adeo quenquã in altum ſubuehi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vt summus vnus cæteris mortalibus
Præscribat, illi nemo prorsus omnium:
Mussent sed omnes, spontéque vni pareant
Pietate sola adducti in animis insita
Suapte vi parentiumq; ritibus?
Porrò ille mortales adhuc apud manens
Quæcunque de hominum constituerit noxijs,
Sunt rata apud ipsos cælites arbitria,
Animæq; corporum expeditæ nexibus
Siue illigarit idem eas, seu soluerit,
Hærent ligatæ, & inferis fornacibus
Cremantur igne, vel solutæ deuolant
Feliciores cælitum inuectæ domos.
Recto modò arbitrio, nec errore id fuat.
Dei hæc potestas maximi, Dei optimi est
Communicata filio vnigenæ optimo,
Et maximo, de virginis vtero edito,
Mortalibus cùm se artubus mundo obtulit
Spectabilem, doloribusq; obnoxium,
Mortiq; acerbæ pro salute publica.
Ille inde tibi mortalibus præ omnibus
Eam reliquit ætheris repetens domos,
Hæreditario velut iure caperes,
Tibíque concessit suas prorsus vices
Petre, siue Cephas, seu Simon dici eligis.
Quid hoc negoti? quo tuo istuc facinore
Meritum esse dicam, quáve gratia rear?
Tu pisculento natus in gurgustio,
Parentibus sanè satus pauperrimis,

Nulla inclytus nisi arte piscatoria,
Nihil patrasti gloriosi facinoris,
Nonnulla potius, si merita perpendimus,
Malefacta te plane arguunt, & pessima
Quidem, ferenda neq; gregario in homine.
Tun' ille, qui tutus, procúlq; periculo
Magnifica verba prolocutus ampliter
Spoponderas te mille subiturum neces,
Si opus fuisset, pro duce meritissimo?
At mox vbi vsus venit, in discrimine
Deserere eum haud puditum est, ab hostium globo
Obsessum, inermem, dum metu perterritus
Fuga saluti consulis turpissima,
Fœdéq; dissimulans tibi vsquam cognitum
Eum ter abiurasti amicus optimus.
Conuincimus se habere ita hæc, nec quispiam
Potest negare. pœnitentia hanc tamen
Mærens luisti noxiam celerrima.
Factum putamus prouide diuinitus
Deo volente, scilicet, quò sontibus
Expertus hinc ignosse disceres reis
Statim futurus arbiter mortalium.
Quod deinde factum est: nanq; tibi concreditas
Tot ciuium vitas fouens humanitus
Nullo vsus imperio, acerbitatíve,
Benignitate temperabas vnica.
Demum quod olim perperam peccaueras
Morte expiasti gloriosa occubans
Pulchre pro eodem, quem antea fefelleras:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Atq; is fuisti tam ardua in prouincia,
Nunquã vt pigitum eum sit, tibi hãc qui credit,
Tibíq; succedere adeo innumerabiles
Alium, deinde alium instituit in secula,
Eadem vt potestate pariter præcellerent
Sella sedentes in tua, eodémq; solio,
Consultum vt hominum generi ita deinceps fot,
Omnes vt vnum agnoscerent vltrò caput.
Periculosum, forte si quis dixerit,
Tandem hæc potestas ne in potentiam exeat,
Merúmq; regnum hominis soluti legibus
Latißimè potenti adeo licentia.
Tua Petre cautio hæc. tuum est succurrere
Gregi tuo olim, ne vnquam id ei mali accidat.
Es vbi caueri id detur, es apud quem omnia
Orare poßis, faciléq; istuc assequi.
Quare, quod hominum legibus fieri est nefas,
Saltem impetrato, ita ipse, qui solus potest,
Tantæ potestati modum statuat Deus,
Nobis vt vsq; præsit optimus pater,
Pietate sanctus re magis, quàm nomine,
Castis initijs qui ad honores repserit,
Non imperandi cupidus, aut sitiens opum:
Qui non oues deserat, vbi lupum aspexerit,
Euiscerandas, dum timet rebus suis,
Vt cauit olim pastor omnium optimus:
Nihil sibi arroget, nisi id iure optimo,
Sed ipse sibi sit sponte lex, & terminus,
Quem præterire peste peius censeat.

Et, quam rogarit ipse, legi obtemperet,
Mente ætheri semper quàm humo propinquior:
Priuata penitus missa faciat omnia,
Domus suæ oblitus suumq; liberûm.
Primùm procuret publica, æquus proximos
Sibi remotósq; eodem habeat omnes loco,
Dum Christiano censeantur nomine.
Sitiat & omnium salutem æquè, ac suam:
Ac pastor vt sibi traditas oues domum
Reducere omnes satagit, vna ne absuat,
Sic creditas animas sibi mortalium
Deo optimo resignet vltimo is die
Pro singulis paratus, haud tibi degener,
Mortem si opus sit, oppetere pulcherrimam.
Talem vsq; nobis, si merebimus patrem
Dabit, nec vnquam negliget suos Deus.

DIVO IOANNI APOSTOLO.

ECqua leues adeò se cæli ardentis in auras
Tollit auis? viden' vt celeri super æthera pẽna
Enarit, liquidíq; secet supera ardua mundi?
Vt nostris ablata oculis, vix deniq; visa
Radit iter facili lapsu, neq; conciet alas?
Stare putes, nec gressum vsquam proferre volãdo
Aethereis cæli libratam corpus in auris.
Sed tacitam secum cælesti in lumine pura
Luce frui, propiùsq; vago succedere Soli
Gaudentem, & liquidos oculis depascier ignes,
Obtutu hærentem, lucis dulcedine mira.

Quod gen⁹ hoc volucrũ? neq; enim regina volã
Quæve altam præpes ſupra volat ardea nubem
Fortunate ales, qua te de gente volucrum,
Qua de ſtirpe rear? neq; enim te præpete pluma
Credo equidem fretum, neq; enim pernicibus al
Humano ſed te potius de ſemine cretum:
Quiſquis es, auguror, haud noſtræ rationis inan
Nec tamen agnoſco, corpúſne, an corporis expers
Quicquid id eſt, ſeſe liquidas ſuper efferat auras
Quales ſæpe hominum mentes, animíq; volucres
Corporis in terris terrena mole relicta
Tollunt ſe, & ſuperi peragrant confinia cæli
Summa leues, celſaq; diu regione fruuntur.
Quis vero ille adeo felix, cui contigit vni
Longe alios ſupra ſeſe alite tollere ſenſu
Rimaríq; acie noſtros fugientia viſus,
Sanctáq; cæleſtûm penitus penetralia adire,
Et cæli inſueto libare è fontibus hauſtu?
Quid fuerit vaſti longe ante exordia mundi,
Omnia quo conſtent, quo cuncta auctore creata,
Quæ ſunt, quæ fuerunt, & quæ ventura ſequẽtur
Mira quidẽ hæc. nam cuncta ſibi iam redditus ales
Ore canit, noſtróſq; vehit ſuper æthera ſenſus,
Inſolitas rumpens voces, inſueta locutus,
Vt verbum omnipotens dictu mirabile verbum
Illapſum cælo moribundos corporis artus
Induerit Deus, & noſtris habitarit in oris,
Factus homo: illius decus, & facta inclyta teſtes
Vidimus, illius, inquit, vti ſtellantis olympi

Rege

Rege ſati, omnipotens, non enarrabile verbum
Vidimus, ac veros geniti attrectauimus artus,
Gratia cui comes, & nudi vis plurima veri.
Quis canat hæc, niſi diuino qui numine plenus:
Cui ve olim rege ipſe ſatus radiantis olympi
Eximio præſens eadem inſtillarit amore?
Quis canat hæc, niſi Ioannes, quẽ maximus heros
Vnigena in terris ſocium ſibi pectore toto
Iunxit, præq; alijs miro dilexit amore,
Atq; vnum erudijt, ſuperúmq; arcana retexit?
Ales, Ioannes tu certe, ille inclytus ales
Alta petens ſenſu, cæliq; aſtruſa recludens.
Felix, é tali cui talia plurima fonte
Haurire, & largo perdiſcere contigit hauſtu,
Felix, quem tanto ſancti rex ætheris ipſe eſt
Complexus præſens mortali in corpore amore,
Et iuuenem iuuenis dilexit, amicus amicum.
Non genus iſta tibi præclarum, aut vlla parentum
Nobilitas dedit exigua Beſſaide creto,
Ars vbi erat tibi per ripas muſcoſa ſecundum
Flumina deceptos in retia trudere piſces.
Is tamen vnus eras generoſis omnibus illi
Poſthabitis, cui præcipuo indulgeret amore,
Quíq; parem ſibi reſponderes gratus amorem.
Dulcis amor: dulces animi ſuper omnia curæ,
Prædulces nexus amborum, & amabilis ardor.
Quænam mente rear tum gaudia veſtra fuiſſe
Mutua, quáſve vices flagrantis pectora amoris

Vtraque, quàm dulces ſubter præcordia flammas
Te tamen, ô certe felicem, térq; beatum,
Euenit cui talis amor, cui qualis amicus
Nuſquam aliàs inter mortalia corpora viſus,
Gratus luce magis, vel ſidere pulchrior aureo,
Aſpiceres quoties oculos, pulcherrimáq; ora,
Inſolitúmq; decus, totóq; in corpore honores
Diuinos, viſu dulcem iaculantis amorem,
An poteras totis non exarſiſſe medullis?
Audires quoties voces, & verba loquentis,
Diuinas iuuenis voces, diuináq; verba
Lætitiam æthereæ inſtillantia mentibus aulæ,
An poteras totis non delicuiſſe medullis?
O certe te felicem quater, atq; beatum
Cui ſe talis amans, ſoboles æterna parentis
Aeterni interdum eſt ſolitus committere ſeorſum
Omnibus ab caris, tutóq; affarier vnum,
Inq; omneis ſocium curarum admittere caſus,
Et tibi diuinos animi concredere ſenſus.
Teſtis eras, cùm cæleſtem clam ſæpe parentem
Affatus miras hauriret ab æthere voces.
Interdúmq; ſuas diuino redderet ore
Illuſtris radijs, & clara luce coruſcus,
Confeſſuſq; Deum ſe toto corpore verſo.
O quoties illum ſupra radiantia cæli
Lumina fulgentem Solis ſeptemplice luce
Miratus ſubitis fulgoribus expauiſti?
O quoties rupto velut acta tonitrua cælo
Territus ad voces diuinas contremuiſti?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ipse tibi placidis firmabat pectora dictis
Acerbátq; metus iuuenili vinctus amore
Consilia æterni reserans æterna parentis.
Cúmq; alios omneis sua per vestigia cælum,
Ingressos perimi sit funere passus acerbo,
Vnum te ferro exemit, plagísq; cruentis,
Annis qui placida centum actis morte iaceres,
Si tamen absumpto defunctus corpore obisti.
Nam perhibent vulgo comperto corpore nusquam
Degere adhuc vitam Syriæ felicibus hortis,
Nec te posse mori, donec flammantibus auris
Vndiq; supremos mundus consīdat in ignes.
Atq; ideo, immitis cùm te vis effera regis
Vreret impositum gremio exultantis aheni,
Nil æstus nocuit flammis stridentis oliui,
Molliter vnde vnctus tantū, haud exustus abisti,
Nec tibi supplicio exilium fuit. æquore vasto
Inclusus siluas, & inhospita littora circum
Ibas, ac veteres repetebas carmine amores,
Atq; Deo plenus folijs inscripta notabas,
Quæ ventura forent labenti secula mundo
Clara vidēs, sed cūcta tegēs obducta sub vmbra:
Sublustri tamen è nebula vndiq; tralucebant.
At non passus amor, tibi erat qui plurimus oris
Aethereus, pelagi arceri te semper ab vndis
Extorrem, merita sublato morte tyranno
Redditus in patriam vicinis gaudia terris
Quāta repente refers? tunc ad tua vota, precésque
Fama canit nuper defunctos munere vitæ

Aetern

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aëreas blandi radijsse ad luminis oras,
Et tibi plus heros deuinctus amore rependit
Quam pro te, ac pro fratre parẽs male cauta popo-
Ille etiam tibi supremo sub funere pendens, (scit.
Vt poterat, solitum ex oculis respondit amorem,
Et tibi dilectam genitricem credidit vni
Dulcibus extremum verbis affatus vtrunque,
Illa tibi vt genitrix, illi vt tu filius esses
Pro sese post hinc, dum in terris vita maneret.
Tantus amor, tanto cumulatum liquit honore.
Tantum in te potuit supremum munus amici,
Ne tibi quam velles teda sociare iugali
Ignarúsque expérsq; tori, dum visus in orbe es.
Scilicet addecuit custodem virginis esse,
Qui neq; connubia Veneris neq; munera nosset.
Sanctior intus amor, fax gratior intus edebat
Noctes, atq; dies veniens illius ab ore,
Qui cælum vultu, tempestatésq; serenat
Sole oriente recens, vel Eoo pulchrior astro.
Ante ferunt hesterno etiam te vespere amico
Incubuisse sinu, somno, ac mœrore grauatum
Cui positus caput hærebas, sublimia cæli
Arcana hinc, sensusq; Deum traxisse per omnes.
Hîc tibi præcipuè diuini pabula amoris
Largius hausta reor, quæ verbis te inde iuuábat
Suauidicis latè mortales spargere in omneis.
Nil nisi prædulcem, quæcunq; effatus, amorem
Ore loquebaris: tibi erat tibi dulcis in ore
Semper amor, blandum spirabas semper amorem:

Mutua

Mutua concilians hominum fera pectora dictis
Inter, se placidæq; serens bona semina pacis,
Vnus paciferi sator, atq; hortator amoris,
Vnus amans, vnum nil curans præter amorem.
Omnia amor tibi: viuus adhuc in corde vigebat
Priscus enim calor ille Deo abscedente relictus.
Viuus adhuc residebat amans in sensibus heros,
Et veterem innexus cordi integrabat amorem.
Ac veluti, vt saxis liquefactis plurima fornax
Incensa est, longóq; ardens incanduit æstu,
Materies subducta licet sit, pabuláq; igni,
Ignis adhuc tamen intus inest, & flamma supernè
Luxuriat, viuáxq; diu furit ardor ad auras.
Felices ô mortales, si mutua sese
Coniuncti pariter nullo discrimine amarent,
Inq; vicem mites animis, sine fraude fouerent.
Aurea conuersis irent noua secula rebus.
Nil cuiquam desit, nec opum vlli desuat vber:
Diuitiæ fluerent vulgo: omnes omnia haberent.
Quandoquidem vnum animis omnes concordibus
Auri dira fames, & habēdi sacra cupido, (essent.
Fraudésque, insidiæq;, & furta latentia abessent.
Omnibus vna etenim lætandi causa, dolendiq;
Esset & vna salus, vnum & commune periclum,
Et labor, & lætis accedat gloria rebus.
Tot curis hominum careat genus, omnibus omnia
Tuta forent. degant sine vi, sine cædibus æuum
Mortales securi, altáq; in pace quiescant,
Et paßim pleno fluat aurea copia cornu.

Hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hic fructus, placidi sunt hæc commercia amoris.
Aureus hic hominum generi omnia sufficit vnus.
Hoc vno sumus, hoc orimur, hoc viuimus vno.
Vnus amor nobis præsentem numinis auram
Conciliat: quin ipse fauor, quin gratia & ipsa,
Qua fruimur, qua nos sibi iungit numen amicum,
Lustratósq; iterum qua nos in pristina reddit,
Nil nisi amor pius est : ipsum quoq; deniq; numen
Est amor ille Deus, Deus ille affusus vbiq;
Regnat amor, cælúmq; mouet, terrásq;, fretúmq;
Omnipotẽs, requies hominũ, superúmq; voluptas.
Talia suauiloquo per gentes ore canebas,
Omnibus inq; locis miscebas pocula amoris,
Omnia demulcens: discebant omnia amare.
Omnia largiflua dulcedine distillabant.
Cùm verò solus sola sub nocte relictus
Errares, vbi corda sopor mortalia soluit,
Nulla quies animo tibi erat: sub pectore semper
Versabas, quali fueris deiectus amico,
Et dulces nunquam insomni discedere curæ.
Illum absens oculis absentem cernere coram
Vsq; videbaris, blandósq; agnoscere vultus,
Optatósq; oculos, & gratæ frontis honores,
Cuius ab aspectu iucundo lumine cassi
Sæpe resurgebant repetitas lucis in auras.
Vsq; videbaris dulces haurire loquelas,
Cuius ab eloquio iam vitæ munere functi
Sæpe resurgebant in blandas luminis oras,
Atq; iterum dulcis visebant limina lucis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vſque animo tibi fixus erat tibi dulcis imago
Ante oculos, blandum obuerſari nomen ad aures,
Quo ſuperi cætus, atque omnis curia cæli
Audito lætantur, & infera regna tremiſcunt.
Illum per nemora, & ſiluas, pérque alta canebas
Littora, & in ſolis per noctem montibus ibas.
Reddebant valles tibi IESON vndiq; IESON
Saxa reſultabant: iterabant omnia IESON,
Hæc placidam ſemper duxti per munera vitam
Dulce querens, dulci fallens ingrata querela
Tempora, confectus donec membra, ægra ſenecta
Corpore paulatim abſumpto lux ſola remanſti,
Et ſonus, in noſtras qui nunc quoque laberis aures.
Huc ades ô ſeu te iam functum corpore cæli
Regia habet, ſeu viuus adhuc ſpiránſque ſub auris
Felices Arabum ſaltus, & amœna peragras
Rura canens, felix vtcunque, vtcunque beatus,
Huc ades, & præſens te ſenſibus inſere noſtris.
Te reſerante acie noſtros ſuperantia captus
Cernamus, quæ tu Aegæis vallatus ab vndis
Obſcuris vera obducens ventura canebas,
Atque Deum colere, & nos aſſueſcamus amare
Mutua te monſtrante, piúmque bibamus amorem.

DIVO ANDREAE Apoſtolo.

QVā veteres nulla arte tuo de nomine dictam
Cælicolū regi quondam poſuêre parētes,
Labentem, victámque ſitu renouauimus ædem

Andrea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Andrea tibi, conſpicuóq; poliuimus ære,
Marmoréq; è niueo candentem ereximus aram,
Huc quicquid nobis bellum exitiale reliquit,
Contulimus, tibi nec pro tempore rebus egenis
Defuimus, ſi fortunæ foret illa prioris
Copia nunc, nec opes noſtras fera bella tuliſſent,
Forſitan hic lento templi quoq; plurimus auro
Fulgeret tholus, & rigui plebs læta Ticengi
Diues te dignos aris inferret honores.
Illa Deum te poſt vnum veneratur, & omnem
In te ſpem locat. iratum tu ſæpe tonantem
Concilias nobis, & iuſtæ te obijcis iræ.
Quandoquidem nihil omnipotens nō annuit vlt
Deuinctus tibi, nil veteri non donat amori,
Quæq; olim in terris fuerat tibi gratia viuo,
Hæc eadem te conſequitur cæli arce receptum,
Cæleſtúmq; choros inter ſpectabilis omnes
Incedis bis ſex procerum non vltimus vnus,
Quos Deus humanos indutus corporis artus
Subiunxit ſibi delectos ex omnibus vnos,
Retiáque, & piſces, & flumina linquere iuſsit.
Fortunati omnes: vobis pro retibus, hamíſq;
Aethereus vigor eſt menti diuinitus altæ
Additus, vnde animas hominum pro piſcibus ipſa
Venari datur, & superûm coniungere regi,
Ad ſuperóſq; aperire viam mortalibus ægris:
Piſcoſis pro fluminibus, pro fluctibus alti
Aequoris, ætherei vobis data regia cæli,
Ventorum flabra vnde abſunt violenta, nec vlla

Ter

empeſtas metuenda,feri neque prælia ponti.
ed placida,& ſine fine quies,ſecura voluptas,
otaq; plena,omniſq; animis exempta cupido eſt.
um quid enim cupiant æterna luce fruentes,
tque bonis ſaturati omnes,& ſorte beati
uiſque ſua dulci complexi mutua amore?
ed vos præcipuo pater inſigniuit honore
mnipotens longe ante alios,quos ſcilicet omneis
ùm ſuprema dies perituro illuxerit orbi,
tque iterum natum cælo demiſerit alto,
rbiter vt vitas hominumq; , & crimina quærat,
ddet ei arbitrij ſocios.bis ſena ſedentes
os ſolia accipient bis ſenos ardua:ibi omnis
os tremet,atque metu muſſans venerabitur orbis.
rtunate,domus ſub tecto pauperis ortus
raticeo ad patrias pauper Beſſaidos vndas
iſcator,tu ſublimi conſpectus honore
dicis æterni lateri ſubiunctus amico
ærebis,neque te ſociorum anteiuerit alter
oſt fratrem,quem præfecit mortalibus olim
rbiter ipſe heros terraſq; hominéſque relinquens.
u prior acceſti diuina voce vocatus
d lucem,verúmque datum eſt tibi cernere lumen
nte alios,Petrus ipſe tua eſt poſt voce ſecutus.
ortunate,datum eſt tibi cæli cernere regem
ortali,& ſanctos manibus mortalibus artus
ngere:tum veras voces,diuináque verba
aurire,& ſociis toties accumbere menſis.
ego tunc illas cur non ſum natus ad vndas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Piſcator? quos non hamos, quæ non caua lætus
Retia liquiſſem, & lembum, & cum flumine piſ
Naſſasq́;, cratéſque, & vimineos calathiſcos,
Et tectum, & patriã, & caros? me deniq́; & ipſ
Omnibus adijciens hæſiſſem protinus vni,
Omnia qui ſuperat, quíque omnibus eſt ſatis v
Quẽ qui habet, oĩa habet, nulliusq́; indigus
Quæ tu præſagi ſenſiſti pectoris hauſtu.
Omnia deſpexti, præq́; vno nil ratus eſſe
Cætera, flagrabas ardenti vnius amore.
Illum animo ſuſpirabas noctéſque diéſque,
Et dulcem cupido paſcebas pectore curam.
Præcipuè poſtquam moriens terrena reliquit
Sponte ſua, & noſtram deleuit ſanguine labem
Protinus æthereа afflatus diuinitus aura
Cum ſociis, miróque animum inflammatus amo
Quos caſus, quæ non diſcrimina ſponte ſubiſti
Intrepidus, totum quò ferres facta per orbem
Illius, & ſanctas vulgares vndique leges,
Mortaléſque nouo luſtrares luminis ortu?
Cúmque alias alius purgandas iſſet ad oras,
Cura tibi Scythiæ cecidit concredita ſorti:
Quam poſtquam inſolitæ recreaſti lumine lucis,
Atque omnem factis impleſti ingentibus oram,
Græcia reſtabat diuinæ imperuia luci,
Dum nimium freta humanis ſeſe artibus effert,
Nec cedit niſi fallaci ratione ſubacta,
Diuinæq́; poteſtati nihil arrogat vltro,
Quæ ſenſus hominum longè præuertitur ægros,

t refugit tardos animorum ob nubila captus.
rotinus Argolicas perrexti gnauus ad vrbes.
Nec te vllæ tenuere moræ, quod multa piorum
orpora missa neci Danais acceperis oris,
ræsidis Argiui inuidia, cæcóque furore.
t faciles omnis tibi Achaia præbuit aures,
udiit vt mira rerum nouitate loquentem:
tque animis verum, lucémque volentibus hausit.
mpie quid furis Aegæa, lucique repugnas?
éne putas posse illustres abscondere cæli
uricomi flammas, ipsúmque extinguere solem
ndantem luce, ac toto res orbe rigantem?
orsitan humentem nebulam proflare, breuémque
bsessis poteris radiis obtendere nubem.
rumpet lux, erumpet rutilantibus auris
ampas, & auriflua face nubila differet omnia.
Nempe pium nihil obstantẽ, nulla arma mouẽtem
ro se vim contra, sed mortis amore ruentem
ptatæ infando potuisti perdere letho
fferus: at clarum vis nulla extinguere nomen
ualeat, quod per populos magno ore sonabat.
ed quo tu magis obstabas, hoc latius illud
erpebat, penitúsque animis hærebat adactum.
d potuêre, quibus præeras, ostendere Patræ:
Felices Patræ, quibus almam cernere lucem
Hoc monstrante datum, & certam sperare salutem
Pignore tam certo. quis enim non se eximat vltrò
Protinus abruptis, si detur copia, vinclis?
ed tibi dulce senex (etenim ad te sancte reuertor)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vilem per mortes omneis effundere vitam
Pro duce, qui sese nostra ob commissa necandum
Obtulit, infamique trabi suffixus obiuit.
Quod mortis genus efferres cùm multus ad astr
Laudibus, & nostram hinc caneres prodisse salu
Supplicio obsequium simulans te affecit eodem
Impius, ingentique parem dedit esse magistro.
Te poteras tam crudeli subducere morti,
Cùm subitò tota vrbe ruens manus omnis in ar
Arsisset, dirique faces in tecta tulissent
Præsidis, insonti tibi ni vincla arcta leuasset.
Tu vitæ magno æternæ correptus amore
Mortalem optabas quàm primum effundere vit
Atque ideo tendens exutas vincula palmas
Obuius orabas populum pietate furentem
Ne faceret studio tibi ne male amicus obesset,
Ne prope iam partum eriperet sub fine triumph
Atque adeò sæuis qui tempestatibus actus
Per maria arcturi dubio sub sydere iniqui,
Si quibus impegit ventorum munere tandem
Littoribus, cumulóque ratem subiecit arenæ,
Non tam auido siccum arripiat telluris amore,
Quàm tu tunc procul aspiciens feralia ligni
Brachia flagrabas: miráque cupidine captus,
Impatiénsque moræ orabas dispendia tolli:
Vtque obiturus olor moriens insueta canebas,
Et dulcem amplectens inhiabas pectore truncum.
Vt te conspicio, vt te animo Crux alma volenti
Accipio, inscendóque libens, & pectore glisco!

Suscipe

ſcipe me:dignare tuo mea viſcera fulcro,
uæ prius ingentis diuinos hoſpitis artus
ſta onere inſolito felici ſede tuliſti,
de decus tibi per gentes,& gloria parta eſt.
unc ducis ingredior tanti veſtigia longè.
ec fuerit mihi rex tantum,dum vita manebat.
e me etiam quamuis longe inferiora ſequutum
ſcipe,& optato ſublatum redde magiſtro.
am veluti anguſtas duplicis per roboris oras
re nouo ingrediens renouat ſe lubrica ſerpens:
twa dulce mihi eſt nunc inter robora molem
nquere,& exuuias moribundi corporis huius,
beriúſque poli volucri petere ardua lapſu.
æc repetens robur tandem es ſublatus in altum,
eu nimium duros perpeſſus morte dolores.
unc frueris placida felix in ſecula pace.
lue biſſenos inter pater optime patres:
pice nos bonus,atque tuo nos iunge magiſtro.

DIVO PAVLO APOSTOLO.

T ſunt qui tendant cæli explorare profunda
Concilia,ac penitus tectas deprendere cauſas,
ec dubitent in ius prope ſacra voce vocare
gem ipſum cæli,ſi forte quid euenit vſquam,
gibus à noſtris quod longè,ac moribus abſit,
ductum nube,ac picea caligine opertum.
on equidem meritis præſentem numinis auram
ſequimur freti noſtris:noſtrique labores,
ſut benefacta parum proſint,ni deſuper adſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Auxilium prius, & fauor omnipotentis olympi:
Ecquibus egregiè factis, quo munere Saulus,
Qua pietate Deum sibi conciliauit, vt vltrò
Tam nigra mentis de nocte repente vocatus
Tam claram in lucem, tantísque ereptus ab vnd
Tam tuta pelagi securus in arce sederet?
Ille quidem primis veri contemptor ab annis
Gaudebat Christo infestus se opponere signis,
Ne noua religio surgens se ferret in auras,
Quam pater omnipotens tandem mortalibus ægr
Ostendit placitam sibi prisca nube remota,
Legiferi aduentu nati, qui cuncta nouaret,
Quóque magis sancti cultores incumbebant
Hanc veluti eductam struere, atque attollere cæl
Atque recens latas orbi diffundere leges:
Acrius hoc vrgens animis hostilibus ille
Omnia deturbare: piísque obsistere cœptis,
Tantus amor patrias inerat defendere leges.
Ille etiam cùm pæne puer pubescere primùm
Inciperet, mollíque genas vestire iuuenta,
Sacrilegis sese adiunxit socia arma sequutus,
Dum Solymi insontem saxorum grandine diræ
Obruerent iuuenem, qui primus sanguine fuso
Post cæli indigno mulctatum funere regem
Purpurea meruit caput insignire corona.
Nec dehinc ille etiam crescens iuuenilibus annis
Destitit incepto, vsque piis minus æquus, ad vnum
Omnibus intentans lethum, genus omne perosus:
Donec præcipitem altitonans, & ad ima ruentem,
Suscepit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

cepit pater,eximióque euexit honore.
ò cæli obſcuras latebras,noctémque profundam!
ſibus à noſtris quantum ſummata recedunt!
icolûm arbitria & ſortes,abſtruſáque iura
ibus humanis quanto diſcrimine abhorrent?
nibus horror erat Saulus meliora ſecutis
de madens multa,infandum,plenúſque minarũ
rrorúmque potens Solymûm ſæuibat in oris.
te olim miſſus primorum gentis ab vrbe
duus ibat equo,galea,criſtiſque ſuperbus,
ſe minax,haſtáque,& ahena luce coruſcus.
aud impunè olli quiſquam pius obuius iſſet:
ippe magiſtratus iuſſu diſcrimine nullo
reptos omneis atrox in vincla petebat.
uos pietas noua,religióque incepta tenebat.
nq; aduectꝰ erat ꝑpe opimæ antiqua Damaſci
œnia,iam ſummas ſpectans de vertice turres,
iam ſe cædi ſpirans immane parabat
rribiles acuens animos,iráſque,manúſque,
ualis noctè lupus,quem dudum inſana libido
ucibus errantem ſiccis exercet edendi,
m caulas videt,& balatus haud procul audit.
caſſum fremit,ac rictus fruſtratur hiantes.
otinus æthera ſuperûm regnator ab arce
Qui cæli tantus fauor?)hæc ſpeculatus,amico
umine reſpexit iuuenem in ſua damna ruentem,
ppoſuitq; manum dexter,mentemq́; benignam
ncipiens in eum præſenti numine fouit.
anq; improuiſo vibratus fulgor ab æthra

Tendenti venit ecce repens, & luminis auræ
Afflatum ætherea lux plurima circumfulsit.
Ilicet actus equo ad terram ruit, atque relictis
Calce petens auras iacuit resupinus habenis.
Audiit hinc vocẽ horrificã: quid Saule, quid vltr
Saule furis, mihíque aduersis opponere castris?
Nequicquã cælo arma moues, stimulóq; repugna
Saulus ad hæc tenebris sustollens lumina obortis,
Quæsiuit lucem frustra, extimuítque negata.
Demum hæc summisso vix hiscens pectore fatur:
Sancte edice: mones quæcunque, ego iussa capessam
Vix ea cùm volucres vox rursũ audita per auras.
Surge age, solue metus, vrbi succede propinquæ:
Hinc responsa feres, quæ porrò obeunda tibi instẽt,
Qui te hac dehinc maneant pro religione labores.
Quæ pariter comitum iuxta manus audiit omnis.
Obstupuère viri: nam vox veniebat ad aures
Omnibus hausta quidẽ: sed vocis cominus auctor
Nusquam apparebat vocalibus additus auris.
Vix ægrè sese attollens surrexit, itérque
Ingrediens frustra tenebris tentauit in atris.
Lapsantem, & dubios nitenti cuspide gressus
Firmantem manibus socij intra mœnia ducunt.
Iam treis in tenebris exegerat vrbe receptus,
Et frugum, & laticum penitus sine munere Soles,
Cùm subitò Ananias, quo non seruantior æqui
Tunc illa vrbe fuit, nec cælo gratior alter,
Hospitis antiqui penetrali in sede iacenti
Improuisus adest, iussis cælestibus actus,

Compel

Compellátque virum, & diuino pignore firmat.
Saule, ades huc animo: tibi amico ab numine veni,
Luminis amißi iucunda vt luce recepta
Desuper afflerꝭ cæli omnipotentibus auris.
Haud ignota audis: eadem scio, nam modò qui me
Huc adigit, tibi detexit manifestius idem.
Ille tuos etiam mihi porrò ostendit honores,
Quanta tuæ faueat cæli indulgentia laudi,
Quàm iunctus superûm sis regi, præ omnibus vnus
Delectus iam, qui totum noua sacra per orbem
Diuulges verborum opifex, vberrimus oris.
Quæ furiis modò carpebas agitatus iniquis,
Omnibus hæc propter caput obiectare periclis
Haud renues, vltróque insigni occumbere letho.
Hæc fatus liquida accuruum lustrauit in vnda,
Vnde animis scelus eluitur, veterúmque parentum
Crimine contractæ excedunt contagia labis.
Inde manum superimposuit, templísque sacratis
Præposuit, populísque ducem dedit esse docendis.
Interea afflato visi caua lumina circum
Scintillare ignes, velutíque erumpere ahenæ
Squamæ oculis, lucémque hausit, visúsque recepit,
Atque suæ victu rediêre in pristina vires.
Continuò Saulo planè mutatus ab illo,
Qui modò vbique pios ferro vinclisq; petebat,
Longè alios verso accepit cum nomine sensus,
Et iam Paulus erat, subitò illi copia fandi
Verborum, rerúmque potens prudentia venit
Orta magis studio quàm, aut vllo parta labore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Iam claros hominum fandi fabricator adibat
Conuentus, medióque foro diuina loquutus
Pendentem populum insueto sermone tenebat,
Semine ab æthereo terris venisse virum, quem
Venturum toties vates cecinêre per orbem,
Quo veterum lueret scelus exitiale parentum
Proditus, & læsum placaret sanguine numen
Ipse suo, morti pro cunctis deditus vnus.
Atq; hæc crebra quidē, populósq; ad sacra vocabat
Multa querens super extincto, super arbore multa
Infami, & pœnas fando integrabat acerbas.
Obstupuêre omnes, nimiúmque ea mira videri.
Vnde noua hæc species, tam versa repente cupido,
Et veterem in Pauli quærebant pectore Saulum.
Haud aliter suadente fame implacabilis ingens
Exitium pecori modò qui, cædémque parabat,
Ille lupus, pleno si forte receptus ouili
Mitescat, iámque inter oues innoxius erret,
Et pauidos lambat, linguáque remulceat agnos.
Nec mora iam Solymûm magnæ quoque redditus (vrbi
Commouit totā monstris ingentibus oram.
Vix oculis credunt: nec primum fiditur illi,
Insidiásque pij metuunt: vix ducere amicum
Possunt, quem tot erant experti cædibus hostem.
Parte alia patriis trepidi pro legibus omnes
Concurrunt vrbis primi, duríque resistunt,
Et se certatim contra exhortantur ad arma.
Bella cient, & saxa fremunt, rapit arma iuuentus.
Ille autem nullis ve minis, nullis ve periclis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Territus inceptis perstat, nec flectitur vsquam.
Quóve magis pugnant acres, hoc amplius ore
Fulminat, atque aperit vetiti noua lumina veri,
Præfatus sanctas nil se conuellere leges,
Sed legum arcanos penitus recludere sensus,
Amotisq; palam nebulis ostendere Solem.
Dum loquitur, circum ora silent, & sensibus imis
Illapsus faciles animos, ac mollia fando
Fingit corda premens, viuæq; loquentis ab ore
Visæ exire faces, labrisq; erumpere flammæ,
Et vibrans rupto velut æthere lingua tonare.
Iámque Palæstinam monitis impleuerat oram,
Atque omnes genus Isacidum quas incolit vrbes
Cornigeri degens sub vatis legibus æuum,
Cùm pater omnipotens templi in penetralibus altis
Astitit oranti, atque alias quoque luce carentes
Iußit adire plagas, aliásque capessere gentes,
Barbaricas, Graiásque, Italoq; à sanguine cretas,
Quas coleret, lucisq; nouæ splendore rigaret
Nil veritus, fidens nil se præsente timeret.
Ergo animi intrepidus nil ille horrebat acerbi,
Omneis per mortes mente imperterritus ibat
Sponte sua. quas ærumnas, quos mente labores
Inuicta tulit, hûc illûc, terráque, mariq;,
Iactatus? non ille dapis, non ille quietis
Aut somni memor instabat, placitóque labori
Indulgere odiis primorum obiectus iniquis.
Ille etiam insidias muro demissus ab alto
Per funem euasit, nocti & se credidit atræ.

Ille

Ille etiam ſaxis quoties iactante petitus
Plebe tulit diros lapidum ſub grandine iactus?
Térque magiſtratus virgis per compita ſectus
Contempſitq; minas, ignominiæq; pudenda
Verbera, diuini facibus ſuccenſus amoris.
Iámque illi carcer requies erat, vſque adeo omnes
Pertulerat lethi ſecurus vincla per vrbes.
Quid referam quoties veluti contagia ſecum
Dira ferens fuerit muris excluſus, & atra
Nocte graues tulerit cæli intractabilis iras
Inter ſaxa iacens pernox, ſociúſque ferarum
Montibus aut gelidis, aut horriferis ſpeluncis?
Flumina non illum ab ſtudio terrentibus vndis,
Aut obiecta feri tardarunt æquora ponti,
Térq; mari in medio fracta rate nauit, & hauſtus
Noctem omnem, totúmque diem ſub gurgitis imo
Deerrauit lethi paruo diſcrimine fundo:
Vt ſileam inſidiáſque hominũ, incurſúſque ferarũ,
Et quæ mille die non parua pericula adiuit,
Hîc illic quo mortales in nocte iacentes
Obſcura erigeret bonus, in lucémque vocaret,
Palantéſque, procúlque errantes tramite recto
Inueheret cælo ſibi per diuortia nota.
Cernere erat latè hîc illîc per regna, per vrbes,
Atque hos, atque illos ad veræ ſurgere lucis
Lumina, luſtraríque vndis, & credere dictis.
Felices, Paulum magno quibus ore tonantem
Mulcentémque iras, inuictáque corda prementem
Coram audiſſe datũ eſt, quãtus ſcelera impia fundo
Inue

Inuectus quateret, quantis assurgeret vndis,
Vel cum rege satum superum omnipotente referret
Morte sua nostris vltro cauisse periclis,
Quanta animos mæsti afficeret dulcedine amoris
Egregius linguæ, fœcundo pectore veri,
Quantóve ipse loquens intus flagraret amore.
Frustra eadem seri optabunt vidisse nepotes,
Et votis hoc in summis numerabitur vnum.
Iámque ea Graiugenū regnabat lingua per vrbes
Altitonans, victrixq; animos ducebat hiantes.
Iámque nouis Asiam sacris peruouerat omnem,
Résque illi externis melius successit in oris,
Verus vbi penitus Deus omnipotentis olympi
Rex ignotus erat, sed diis simulata colebant
Saxa hominum multo manuum fabricata labore,
Iámque opibus quondā Romæ suspecta Corinthus
Pene omnis nutare, suæ & diffisa Dianæ
Alta Ephesus celebri paulatim absistere templo,
Mirataeq; virum doctæ narrantur Athenæ
Orantem, ignotiq; dei noua sacra canentem,
Carmine quo capti è primoribus Actæorum
Nonnulli ad verum properarunt surgere lumen
Signorum memores, quæ quondam maxima Sole
Viderunt nulla cæli ratione subacto,
Cernere dum piget æterni fera funera regis.
His actis venit in mentem Solyma alta redire,
Quamuis multa palam vatum responsa minētur,
Vinculáque ipse sibi vulgo canat inde, futurúmque
Exitium sua nec Graiis vltrà ora videnda.

Hîc

Hîc circunfusi nequicquam plurima amici
Orabant, fletúque amplexi genua tenebant,
Parceret, infensæ ne se committeret vrbi
Rursus, vbi nuper perpessu haud mollia passus.
Ille autem precibus nequicquam flectitur vllis,
Cæptum tẽdit iter: nec quæ tulit aspera quondam,
Nunc subeunt, sed quo grauiora instare pericla
Sentit, eò maior semper furit ardor eundi:
Qualis nocturni pingues ad luminis ignes
Plurimus illectus volitans fert tangere flammam
Iucundum visu, propiúsque accedere lucem,
Vsque sibi admotam licet experiatur iniquam,
Vrat & extremas in amatis ignibus alas:
Non tamen absistit ludo: sed lumina circum
Itq́; redítque, vagóque assultat plurima gyro,
Dum cadat, & moriens crepitanti pendeat igne.
Tantus amor lucis, flammæ tam dira cupido.
Talis abire fuga Paule imperterritus ardes.
Nulla quies animo: non mentem horrentia vatum
Dicta mouent, cælíque minæ, quæq́; ipse videbas
Præscius Isacidum tibi tendi vincula in oris
Primorum scelere, inuidia flagrantis Idumes,
Denique Romulea portendi funera in vrbe.
Noctes atque dies optanti pectore versas,
Instent quanta tibi capto discrimina terra,
Quãta mari. Ausonias ibis cùm vinctus ad vrbes,
Littora Graiorum subeunt relegenda, tot oræ,
Tot maria, atque vrbes pelagoq́; tot insulæ in alto,
Belláque ventorum, tempestatésque futuræ,
Italiæ

Italiæ tandem portus, Lauiniáque arua,
Et pulcher Tybris: tibi enim super omnia in ipsis
Roma oculis, dirúsque Nero est, & Romulus ensis.
Felix Roma ducum non tantum elata trophæis
Quantum morte tua, felicíque inclyta busto.
Scilicet huic vni cælum concesserat vrbi,
Vt Cilicas inter natus Perseide Tharso,
Quam vastum procul à nostris mare diuidit oris,
Hîc spoliis moriens peteres supera alta relictis:
Illa tuos obitus vidit miserata cadentem,
Explentem regis crudeles sanguine pœnas,
Regis inhumani materna cæde madentis.
Illa tuum vidit caput à ceruice recisum,
Dum caderet, resilire icta ter pondere terra,
Atque solum vndanti toties signasse cruore,
Ad signum subitos laticum erupisse liquores,
Treísque adeo, vt fama est, secretos margine fontis
Dissiluisse, noua & maduisse aspergine terram.
Nunc etiam sanctas venerati visimus vndas,
Téque illi socium donis, & honoribus addunt
Vsque parem, cui rex cæli mortalia linquens
Credidit arbitrium, ac rerum commisit habenas.
Vtq; tibi consors fuit hic necis, atque laborum,
Sic aræ, sic sacrorum tibi iunctus honore est,
Ossáque vestra tegit pariter commune sepulcrum.
Vos ambos pariter iuuat altæ mœnia Romæ
Tutari, atque Italas studiis consortibus vrbes.
Tu regis superûm interpres lectissimus vnus
Ante alios, vatúmque potens, orbísque magister

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Terrarum, edoctæ tibi debent vndique gentes,
Acceptámque ferunt veram tibi secula lucem.
Ipsi bisseni, rerum queis credita cura,
Mirati proceres te mira arcana canentem,
Linquentem terras, atque æthera voce sequenten
Inter quos ipsum, qui sese primus agebat,
Cùm veri specie deceptus tramite recto
Digrediens dubia inciperet regione vagari,
Corripere, in meliúsq; ausus reuocare magistrũ e
Tu falso Argolicæ delusum numine pectus
Virginis, atque illam rabido actam sæpe furore
Sedasti, veróque implesti numine versam.
Tu falsum magicis vatem artibus illudentem,
Et tibi nequicquam verbis certare parantem
Obtutu solo terres, & lumen obortis
Victo adimis tenebris, cæcumq; in nocte relinquis
Quærentem tenues manibus prensantibus auras,
Quo nitens trepida regeret vestigia dextra.
Vnus amor tibi fixus erat, cura vna sepultas
Nocte animas reuocare nouæ ad noua lumina lucis
Vtq; nouam semper traheres ad retia prædam,
Omnibus omnia eras, tu ciuis ciuibus ipsis,
Inter & externos externi verba sonabas.
Romanis Romanus eras, Argiuus Argiuis,
Omnes obsequio simulatis moribus omnes
Concilians sic credentem circumuenit auceps,
Et volucrem fictæ deludit imagine vocis.
Nemo adeo vacuis Gallorum in saltibus olim
Venatu aßiduo indulgens tot retibus apros

Impli

mplicat, aut canibus tot agit de vertice capros,
Quot tu hominũ tibi corda die deuincta trahebas.
u lupus ille die primo nascentis in ortu
ęde madens toto multum grassatus ouili,
esþere dein prædam socios partitus in omnes,
issenum vt procerum moriens pater ipse minori
rædixit nato, vnde tibi descendit origo.
am tunc ille tuos spe percipiebat honores,
Quæ secum tulit ad manes solatia lethi.
Quos verò semel illectos sub signa vocaras,
ærebant validis tibi iuncti nexibus vsque
erti animo te ardente sequi, quocunque iuberes:
lli etiam quo liberius cælestia obirent
ente, alacres rebus spretis mortalibus agros
endebant, pretiúmque tuos æs grande ferebant
nte pedes tecum læti omnes rebus egenis.
u verò placita tibi paupertate fluebas
ecum diues opum, rerum licet omnium egenus,
tque inopum potius vertebas omnia in vsus.
t tibi dulce famem manum tolerare labore.
er populos ideo gressum quocunque ferebas,
eu lux gratus eras, & magni numinis instar,
igredientem ægré semper dimittere ciues
um gnatísque, domóque ad littora curua sequuti,
utuáque amplexi, noctémque, diémque morati
ærebant, totóque erat ingens littore fletus,
emiuagámque ratẽ, quo fluctibus vsq; dabatur,
pectabant, donec pelago euanesceret alto.
ixque inde auelli poterant bona verba precati.

Rex etenim omnipotens, quo se noua tolleret a[...]
Te duce relligio, sensúsque vt flectere quires
Spectantum hûc illûc, decus ori, oculisq; decora[...]
Addiderat speciem, diuumq; afflarat honorem
Tecum habitans, intus diffusus pectore toto.
Altior hinc, maiorq; homine haud mortale sonab[...]
Nam tibi sufficere ille animo præsentia semper
Verba niuis ritu, toto cùm ex æthere ningit,
Ille tibi occultam quoque vim inspirare, nec vsq[...]
Deserere, vt tanto posses superare labori,
Claráque signa dabat cælo mortalibus, & te
Casibus eripere interdum, variisq; periclis
Illæsum, vt quondam, cùm carceris ima teneres
Nil opis expectans humanæ, protinus ecce
Sub pedibus tota cæpta omnia in vrbe moueri
Ingenti terræ motu, quo cuncta soluta
Vincula parietibus patefactis carceris vltro.
Olim etiam egressum naui te vipera ab igni
Experrecta petens morsu nihil obfuit acri.
Vipereum hinc parere tibi genus omne, tuósque
Attrectare ferunt diras impune colubras.
Ille tuis etiam precibus, quæcunque petebas,
Annuere, humanis & nunquam viribus ausa
Posse tibi dabat, atque tuo indulgebat honori.
Hinc quibus impositis vmbrabas tempora palmis
Protinus afflati cæli diuinitus aura
Tollebant actas ab humo super æthera mentes,
Téque etiam orabant omnes, quibus ægra iaceban[...]
Corpora: tu miseratus ope, auxilióque leuabas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

t quoniam haud omneis poteras accitus adire,
epe tuis ipsos operibant vestibus ægros.
(d tactum pulsi linquebant corpora morbi.
u longo iam depositum languore parentem
ræsidis Ausonij, morbo de corpore abacto,
eruasti reuocans ad priscæ munera vitæ.
u miserum incuruis plantis genua ægra trahentẽ
tare iubes, pedibúsque suis consistere nixum.
ntinuò ad vocem erigitur, mirabile visu,
ccessu properata ferens vestigia recto.
puerum in somnis deiectum pariete ab alto,
uassatúmque artus, crepitãtiáque ossa refractũ
orte obita luci reddis, stentiq; parenti
columen, vtq́; prius, valido se robore agentem.
tempestatem cælo multo ante sereno
rædixti sociis nil tale timentibus augur,
d tamen è numero fracta rate defore nullum.
æc propter tibi diuinos manus omnis honores
um ferrent strueréntque aras, & thura pararẽt,
fugis, inspecto veluti qui forte colubro
orruit, inq́; Deum oblatos traducis honores,
ui mare, qui terras, cælum, æthera, cũcta creauit.
os animas viles, mortalia corpora fassus
lueris exiguam partem, nil tale merentes.
ncta accepta refers illi, cui gratia, & omnis
ebetur cui laus, & honos, & gloria soli,
uem propter tantos gaudebas ferre labores:
æq; vno, vnius tantum inflammatus amore
mnia fastidis, cupis hunc, nil cetera curas:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hunc vnum tibi cor, tibi mens hunc deperit vnu
Quem semel expertus hausisti pectore toto,
Toto animo, tota seclusus corpore mente.
Fortunate animi, quod paucis contigit olim,
Hausisti mortalis adhuc mortalibus oris
Lucis inaccessæ iubar, immemorabile lumen.
Illa tibi viuo sublata nube tueri
Ora datum est, quorum aspectu illustrata bean
Omnia, quæ superæ vix possunt cernere mentes
Alituum cælestum acies, gens incola cæli.
Fortunate animi, quàm dulci pectus amore
Tunc tibi flagrabat? quanta dulcedine? quali
Nectare perfusus præcordia distillabas?
O ego cur illo infelix, si sontibus ista
Præmia erãt ipsis, non sum quoque tempore nat,
Seruatus sterile, extremúmque relictus in æuum
Scita tamen cæli alta latent, penitúsque reposta
Arbitria ad nostros non peruenientia sensus.
Omnia quæ te nunc oculis vidisse putarim,
Hæc adeo sunt illa, nefas quæ ferre sub auras
Mortali aiebas, sed relligione premenda.
Hinc largum epotus mortali pectore flumen
Hausisti, quo corda rigas, quo plenus inundas.
Hinc largam effulgens mortali lumine lucem
Hausisti, qua corda reples. qua nubila differs.
Et licet omne ipsum vulgo deffundere flumen,
Arcanámque tibi vetitum sit prodere lucem:
Attamen ipse adeò torrẽs fluis vndique, vt ad n
Stillantes veniant transfusim in pectora guttæ,

Eq

Eque tuo erupti radij de Sole redundent.
Timotheus bibit inde, bibit Titus: inde Philemon,
Et Solymi in primis hausere, humilísq; Colosse,
Cumq; Epheso, solo nunc nomine clara Corinthus,
Et Galatæ, & Macedũ populi, Aemathijq; Philip
Atq; potẽs Latiũ ac rerũ pulcherrima Roma. (pi,
Felices, queis parta tuis ea gloria dictis.
Nunc etiã monimenta manẽt, sempérq; manebũt.
Sancte hominũ interpres, lux gẽtibus addite vbiq;,
Nunc ades, obtentas hominum de cordibus vmbras
Lumine pelle, tua lustrati luce fruamur,
Nec tua quosdam adeò dubios oracula reddant,
In parteísq; animos varias obnubila raptent,
Ne rem discerpens latè discordia turbet.
Aspice vt hinc illinc studia in contraria paßim
Oppositæ inter se placitis discordibus vrbes
Confligant, sua dum studijs inuenta tueri
Aduersis tendunt certi non cedere vtrique,
Inq; suas certent hostes deducere parteis
Conuersos: prò quanta animis discordia gliscit?
Quàm tenui, quàm raptim ingens exorta fauilla
Vndiq; sedato cælo caput extulit altum
Protinus, & terras regnat bacchata per omnes?
Illinc nos contra totis Germania castris
Inuehitur, veterúmq; audet patrum aurea scita
Oblinere, & sanctas dictis euertere leges:
Siue errore nouo capti, tenebrísq; sepulti,
Seu potius scelus est, animísq; volentibus errant.
Nos contrà hinc tegimus priscorum iura, tuísq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Responsis freti leges tutamur auitas,
Frustramúrq; feros, vanósq; eludimus ictus.
Illis affer opem, tuáq; alta edissere sensa.
Ipse ades, atq; animis te protinus insere captis,
Vt tandem nebula lucem mirentur abacta.
At nobis, nostris si quicquam moribus obstat,
Si nostris quicquam insinceri mentibus hæsit,
Sit fas diluere, & precibus nos effice, & illos
Vnum omnes, simul infusa quo luce fruamur
Vnanimes positis odijs, eadémq; fouentes
Lucis inextinctæ iubar: inuiolabile lumen
Quæramus, vitámq; inhiemus fine carentem.
Interea pietas ea nos, is mutuus ardor
Tantus edat, quanto te olim flagrare canebas,
Vt cuperes alijs prælatis omnibus vnus,
Aeternùm miser ipse amplexu, atq; ore carere,
Illius ore (ah ne sit fas mihi credere tantum)
Cuius ab aspectu fluit illa immensa voluptas,
Qua saturati animi cælestùm in secula gaudent.
Hunc tu oro hunc nobis innecte algentibus igne
Hæ flammæ nostro viuæ vsq; in pectore alantur
Dum tua fixi animis depascimur aurea dicta.
Tende preces ideo, nostrísq; occurre periclis.
Ille tibi orandus pro nobis, qui tibi sese
Ostendit, coram, tenebrísq; euoluit ab atris,
Vt, quoniam quos vult liber damnátve, probátv
Hos acuens, illos permissa nube retundens,
Vt libet, ipse operũ dominúsque, poténsq; suorum
Nobis corda sinens non asperet ipse, sed vltrò
Mollia

Molliat, atq; sua præsens nos subuehat aura.

DIVO PAVLO APOSTOLO.

HOc Paule Christi ad optimi diuinitus
Conuerse partes Vida tibi fanum addicat
Haud passus obsoleta in æde tuum amplius
Solariolli nomen implorarier,
Places vt iram sæpe læsi numinis.
Id quicquid est tu muneris lubens cape,
Tuo & datorem sub patrocinio tege:
Tuósq; ab alto spiritus ei suffice:
Fidei vt suæ docere queat accreditos,
Bonúmq; cum illis nosse verum, & assequi
O doctor orbis, institutor gentium.

DIVIS INFANTIBVS
Beth. innocentibus.

BEatæ animulæ paruuli integelluli,
Quos hausit immanissimi regis furor
Ab vbere abreptos, parentium ab sinu.
Dum perdere simul autumat regno cauens
Incognitum sibi aureum puellulum,
Quem nuntiabat siderum præsentia
Regem vniuersis nuper ortum gentibus,
Vos vere veluti gemmulæ quas primulo
Adussit albicans pruina primulas,
Aetatulæ ipso concidistis flosculo.
Pro illo ante vobis contigit pulchrè mori
Qui pro omnium vita immolandus venerat.
Beatæ animulæ flosculi cælestium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

DIVO STEPHANO
Protomartyri.

DIis alij laudes alijs, & carmina dicant:
Tete ego sancte puer, qui post fera funera
Cælicolûm insignẽ meruisti morte coronam (is
Primus, & effuso tinxisti saxa cruore,
Dum iuuenem immerita testaris cæde perẽptu
Te Stephane ipse canã: tu, dum mihi vita manet,
Muneribus, sempérq; meo celebrabere honore.
Non tua ne quicquam Leo mi delubra tuenda
Crediderit pater, atq; tuæ præfecerit aræ.
Huc ades ô, seu felicis te regia cæli
Nunc habet, & superûm regis iuuat ora tueri:
Seu iuuat interdum mortalia visere templa,
Et patrias Solymorũ arces lustrare, vbi quonda
Te perhibent sese indigenæ vidisse per altas
Iordanis ripas prima sub luce sedentem,
Dum liquido solus sacrum lauis amne cruorem.
Huc ades indignæ linquens loca conscia cædis,
Hîc tibi digna domus, melior (ne despice) sedes
Hanc patrio antiqui Ligures in littore molem
Ingentem posuêre, tibiq; hæc templa sacrarunt.
Hîc tibi thure calent, æterníſq; ignibus aræ.
Hîc patrio de more canunt tua maxima facta,
Alterníq; tuas iactant ad sidera laudes.
Ipse audis, tacitúsq; lates, nec cerneris vlli,
Et tibi tranquillam demulcent gaudia mentem.
Huc olim quicunq; tuam miser imploratum
Venit opem supplex, voti reus vsq; recessit,

Donáq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Donáq; seruati tibi soluunt debita nautæ.
Salue sancte puer cæli decus; haud tibi quisquam
Cælicolas inter diuos certarit honore.
Tu proceres longe ante omnes, qui sanguine fuso
Ante diem veræ pro religionis amore
Proiecêre animas meriti post funera cælum,
Incedis Tyrio chlamydem spectabilis ostro,
Purpureámq; aciem ducis per lucida olympi
Atria, ductorem te cuncti sponte sequuntur,
Et tibi precipuum non inuidet alter honorem.
Nam quis non magno te afflatum numine quondã
Protinus obstupuit mira, atq; insueta loquentem,
Dum patrũ intrepidus semper mandata facessis,
Quos olim comitésq; viæ, sociosq; laborum
Bissenos numero ipse omni delegerat heros?
Illi etiam tua sæpe adeo tua maxima facta
Mirati stupuêre, sacro dum numine plenus
Illa audésque, potésq; puer, quæ scilicet æquè
Paucis posse datum est cælo diuinitus ante.
Non vllus potuit tua contra tendere dicta,
Dum canis inuictúmq; ducem sine crimine morti
Demissum, regémq; ipsum testaris olympi.
Fortunate puer, tibi sese regia cæli
Omnis, cælicolúmq; domus patefacta reclusit.
Mortali tibi fas superũm vidisse parentem
Immensum, ingentem, qualis dijs cernitur vnis,
Et quantus, rutilans flammis, radijsq; coruscus.
Ecce autem inuidiæ stimulis exercita iniquis
Effera te insurgit subito Solyma omnis in vnum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Saxa fremitq; rapitq; simul commota iuuentus,
Præcipitémq; agitant, atq; extra mœnia pellun
Insontem, & meritis non præmia digna ferente,
Hinc atq; inde sonat circum caua saxeus imber
Tempora, & inscribũt sacrã fera marmora fron
Ipsæ te rupes, ipsa & te flumina mœsta
Labentem vidére, animæq; extrema trahentem.
Tunc & te Libani flerunt palmeta propinqui,
Eq; sacro aëreæ lacrymarunt vertice cedri.
Tu tamen attollens passas ad sidera palmas,
Immotósq; oculos, media ipsa in morte rogabas
Cælicolũm regem, crudeli parceret hosti,
Cùm ferus interea non ille absisteret ictu,
Sed magis atq; magis stimulis agitatus iniquis
Sæuiret, donec lapidum sub grandine dira
Efflasti felicem animam, cælúmq; petisti,
Vnde hominum curas rides miseratus inanes,
Supplicibusq; faues, tua qui prece nomina poscũ
Me nũc, qui nouus ingredior tua templa sacerdo
Et tibi sacra fero puero puer, aspice præsens:
Da fraudis scelerúmq; exortem ducere vitam,
Da contemnere opes, & vulgi gaudia honores,
Et casto vsq; tuis operari pectore sacris.

DIVO LAVRENTIO MARTYRI.

TAntáne te iuuenũ quõdã pulcherrime virt
Impulit, vt facibus flagrãs melioribus intu
In medijs diros tuleris fornacibus æstus
Impauidus, regémq; ferum irritaueris vltro

Instau

Instaurautem ignes, incendiáq; igne nouantem?
Me si bella mea paterentur viuere sede,
Pulcher vbi Tanarus rigat arua Ligustidis Albæ,
Sacra tibi sacer hæc hodie rite annua ferrem
Longe omnes supra in medijs penetralibus astãs,
Solennémq; tibi, vt mihi mos, præfarer honorem,
Tectum auro caput effulgens, & vestibus aureus,
Prosequerérq; tuas haud ficto carmine laudes,
Vt genere haud humili terra prognatus Ibera
Paruulus & dulcem patriam, carósq; parentes
Liqueris Italiæ captus florentis amore,
Vt flauũ ad Tyberim, magnámq; inuect⁹ ad vrbẽ
Aeneadum, cunctas quæ se super extulit vrbes,
Hæseris Actæo Xysto, cui tempora fulgens
Infula tergemina redimibat sacra corona.
Vt dehinc ille tua virtute inductus, & acri
Pectore diuum adytis post se præfecerit vnum,
Qui secum sanctæ libares frugis honorem
Semper, & in tẽplis populos peragẽda moneres.
Vt demum ille neci pro religione parentum
Deuotus trucis inuidia, furiisq; tyranni
Mille tibi instantes prædixerit ore labores
Veridico. ad mortem senior lætissimus ibat
Ensibus in medijs. morituri pone magistri
Actus amore pio sequeris vestigia, nec te
Absterrere queunt edicta immitia regis.
Sed te luce palam medijs in millibus offers.
Me me etiã, quò tractus abis? quò proripis inquis
Sancte audi. casus quoq; me tecũ arripe in omnes.

Est

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Est hoc est etiam præsens in corpore virtus.
Est animus lucis contemptor, lucis amore
Alterius, toto quò dudum pectore tendo.
Me sine nulla tuis accedat gloria rebus.
Omnia constitui, quæ me ad maiora reseruas?
Tecum tolle, tuísq; volentem adiunge periclis.
Talia vociferans: quæ verò deinde sequuntur
Mēs refugit luctu, atq; anim⁹ meminisse perhorr
Deficit, & victi torpent ad carmina sensus.
Quæ, prò sancta fides, quæso, superūq;, hominūq
Quæ quadrupes sacris viua vnq̃ est tradita flam
Victima? quis memoret lacrymis sine talia sacra?
Summa tamen sequar, & rerum fastigia tangam
Mox te digna canam, positis si tempora bellis
Mitescent, reddéntq; meas mihi deniq; sedes,
Templáq;, quæ surgunt tibi cæli educta sub aura
Vrbis Romanæ imperio, sceptrísq; potitus
Audierat Decius Xysti post funera Iberum
Diuitias templi iuuenem occuluisse repostas,
Ingens argentum priscorum munera regum,
Crateras magnos, lancésq;, vrnásque, scyphósque
Cymbiáq;, & lychnos, vectésq;, crucésq;, lebetésq;
Et tropidas, mensásq;, & cladem thuris acerras,
Effigiésq; sacras, simulacráq; grandia diuûm,
Hæc super & vestes ostróq;, auróq; nitenteis,
Inclusásq; auro gemmas, auríq; talenta
Plurima, quæ cuncta, hísq; etiam maiora tyrānus
Pectore dudum inhians sibi iam spondebat auaro.
Continuò tota id propter Laurentius vrbe
Quæritur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quæritur. ille die rerum haud ignarus agebat
Occultus vitam in latebris: sed nocte per vmbras
Ibat, & huc illuc inopum caua tecta subibat,
Quo omneis larga miserans ope sustentabat,
Donec quicquid opum fuit, hos absumpsit in vsus.
Hinc tunica ad talos demissa inducitur aurea,
Sericáq; ex humero dependet tænia læuo,
Fibula quam lateri dextro subnectit eburna,
Muneris ante aras commißi insignia nota.
Atque ita conspicuus, sacráq; in veste coruscus
Emicat, & recto ad regem se tramite confert
Diuini iaculis haud mollibus ictus amoris
Ibat ouans, cupidus ceu pactæ it coniugis olim
In thalamos iuuenis primæ ad noua gaudia noctis.
Si quando tamen in ripa subsistit amœni
Tybridis, aspectans auras, cæliq; profunda,
Solis ad occasum versus, non te ampliùs, inquit,
Aspiciam diues regnis Hispania opimis,
Nec vos ô patriæ fluuij, cariq; parentes,
Qui spem forte mei reditus agitatis inanem.
Tuq; ô Tybri valle: colles saluete Latini,
Quòs colui, heroum tumuli, sacratáq; busta,
Nec me sancta vrbis delubra videbitis vltrà.
Me terris meliora vocant nunc templa relictis.
Hæc ait, vnigenámq; flagranti pectore Christum
Versabat memor. hunc amor ingerit oßibus ignem.
Cui rex: Túne sacrum furatus comprimis aurum,
Contemnísq; Deos omneis, nouáq; orgia templis
Inducis vana sub relligione dicatis?

Aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aut aurũ huc deprome, Deúmq; hic numẽ adora
Aut Xysto inferias merita te morte remittam.
Ille autem intrepidè vultu immutabilis infit,
Irritátq; virum dictis, & voce lacessit.
Quid Xysto me prærepto sæuissime terres,
Aurea quem iam nunc stellantis regia cæli
Accipit, & diuûm numerum non vltimus auget?
Pone auri quam dudũ animo spem pascis inanem.
Quicquid erat, quod quæris, inops, miserãdáq; tur
Abstulit, & cæli penetralibus abdidit imis. (ba
Nec tua frigida saxa colo simulacra Deorum.
Est vnus mundi omnipotens fabricator, & auctor,
Qui mare, qui terras, qui cælum numine complet.
Hunc colimus: huc fas est omnia nostra referri.
His rex auditis curarum carpitur æstu.
Irarum cæcos tamen abdit pectore fluctus.
Stat cunctis prius artibus omnia pertentare,
Siue illum abstrusi tenet auri extrema cupido,
Seu speciem egregij iuuenis miseratur, & annos.
Quippe erat ante alios forma spectabilis omnes
Vix prima ora puer signans intonsa iuuenta,
Atq; illum hic vultu gratum mage fecerat ignis,
Quem sparsus rubor accenso subiecerat ori.
Nunc hos, atq; illos aditus, blanditísq; retentat
Vocibus oppugnans, nunc sæua territat ira
Infrendens, varijsq; incassum assultibus vrget.
At iuuenis magno cæli perculsus, amore
Obstat inaccessus, penitúsq; immobilis hæret
Contemptu vitæ, & mortis amore superbus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hîc rex, se nihil vt vidit multa irritus arte
rofecisse, omnes irarum effudit habenas.
ontinuò loris corpus iuuenile, flagrísq;
Horrificis plombo insuto, atq; hærentibus hamis
ubiecit, pulchrósq; iubet fœdarier artus:
ic cordi affixum sperans diuellere Christum.
mnia quæ superans animo, ingratúsq; salutis
erpessu grauia, & sensu aspera pertulit heros.
uem demum fessis lacerum tortoribus imas
rudunt in latebras, & tetro carcere claudunt.
ostera vix aderat lux, & iam nuntius ardens
uolat ad regem, monstrísq; ingentibus implet.
Nil agimus rex: moliris frustra omnia porrò.
arceris vt limen subijt Laurentius, ecce
errifica subitò visa omnia luce cremari.
espicimus: lacero puer actus ab æthere præpes
ulcher adest, miróq; abstersit rore cruorem
nmūdum, & priscum membris afflauit honorem.
Hîc lucem iucundam oculis Lucillius hausit,
uem penitus cæcum iandudum lumine adempto
idimus, Hippolytúsque, omnis cui credita cura
inctorum, fœdè mutato pectore versus
etractat tua iussa, fidémq; oblitus, & omnia
incula longe alio iactat se numine haberi,
ana superstitio socies quæ serpit in omnes,
uos simul allata lauit Laurentius vnda
elligione noua, & magicis ligat artibus omnes.
alibus accenso gliscit violentia regi.
estuat, & stimulis furiarū haud mollibus actus,

Magna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Magna parat, medióque foro iubet ilice secta
Ingentem struxisse pyram, iuuenémque superbum
Ni cedat, flammis viuum torrere minatur.
Protinus vndanti cæli alta ad culmina fumo
Ingens erigitur, dum robora pascitur ignis.
O qui res hominum mortaliáque omnia summis
Imperiis regis, atque tuo sub numine torques.
Hæcne vides, paterísque? adeon' te deficit ignis,
Fessáque dextra tua est? cur cæli innubila cerno
Atria, & aëreos piceo sine turbine campos?
Cur tonitru ingenti cessas cælum omne ciere?
Disijce crudeles cælestibus ignibus ignes.
Hic nihil iste suos nisi numina vana tyrannus
Sentiat esse deos. tremat vnum cuncta videntem,
Cunctá gubernantémque & nutu cuncta mouētē.
Vósque adeo maria alta voco, pelagíque profunda
Quæ siccam aßiduis tellurem tunditis vndis,
Fontésque, fluuiíque, lacúsque huc ite liquentes,
Et plenis diras riuis restinguite flammas.
Aut vos ô grauidæ pluuia succurrite nubes,
Et sancto infamem iuueni defendite pestem.
Iam superans altè congestam exhauserat ignis
Materiam, & multa stabant sola feruida pruna.
Huc statuunt fulcrum infandum, exitiale cubile
Vectibus intextum ferreis, atque ære rigenti
Compactæ in morem cratis, cui plurimus ater
Subijcitur fumus, semustáque robora subdunt.
Ecce autem egregius iuuenis, miserabile visu,
Haud dubiā ad mortē rapitur. hīc comin⁹, atq; hīc

Spectan

ectantes animis cuncti miserantur euntem.
diuuat insignem formam pudor. haud metus olli
eiecit vultus pallentes morte propinqua.
on aliàs grato magis vnquam apparuit ore,
um suprema Deus ille afflauerat hora,
uem propter tantos libuit perferre labores,
npreßitque genis diuini signa decoris,
totum multo corpus perfudit honore.
paßim circunstantum rorantia vidit
a puer lacrymis, has fudit ad æthera voces:
on mihi ob admissum fœdè tam dira parantur
pplicia: hæc cælo iampridem me sacra debent:
ìc mihi erit requies, cunctorũ hîc meta laborum,
uique ferus vitam mortalem auferre tyrannus
unc tendit, meliorem affert mihi fine carentem.
prius, cui sponte mea nunc immolor igni,
o nobis grauiora tulit. nos crimine nostro
terni iustas patris iritauimus iras:
luit diras insonti sanguine pœnas.
è mihi hos ignes infuso protinus imbri
super, aut solo posset restinguere nutu,
ius ad imperium pueris insontibus olim
stinuit vapor in mediis fornacibus ardens.
è egomet precibus flexi illũ, ne mihi mortẽ hanc
meret haud quaquã ĩdecorẽ, auxilioq́; leuaret.
q́; ideo indefensum, inopẽ, atq; reliquit inermẽ.
us adest animo tamen, & mentẽ erigit altam.
m tempus erit, cùm corda ferocia ponent
nulidæ, & magnæ Christus dominabitur vrbi:

Tum neque per gentes erit hoc sine nomine lethu
Hæc memorans medios per cœtus flebilis ibat.
Vt verò infandos peruentum est denique ad igne
Rursus ait cælum aspectans, Solémque cadente
Ardua cœli equitans Sol, splendórque almæ diei,
Quandoquidem properas te gurgite tingere Iber
Funera vterque parẽs mea per te, hũc nesciat ig
Quos nunc longinquis Hispania diuidit oris.
Fama incerta malum prius illis mitiget, & se
Spémque metúmque inter dubio solentur amore
Atque ita quicquid id est assuescant ferre timend
Hæc fatus sacros humeris reiecit amictus:
Diffulsit roseos lumen iuuenile per artus,
Et dulcem toto iaculatus corpore amorem
Spectantum molli labefecit corda dolore.
Porrectum duro tandem extendêre cubili,
Quod dudum impositum subiecto incanduit igni.
Auertêre oculos ipsi, visúsque ministri
Abstinuêre, feri execrantes iussa tyranni.
Horruit aspectu cælum: perterrita toto
Sydera clara polo faciem obduxêre serenam,
Lunáque sublustri latuit circundata nimbo,
Atque adeò fortunatum nimiúmque beatum
Mundi oculum illustrem Solem, cui talia sacra
Contigit haud vidisse, infra dum circuit orbem.
Iámque vapor serpens per viscera viua per artus
Strinxerat expresso pingui sudantia membra.
Ast heros superans animis, patiénsque dolorum
Sustulit, vt potuit, turgentia lumina fumo,

Aeth

Aetheráque aſpectans tanti velut immemor ignis,
Oblitúſque ſui cæleſtûm gaudia verſat,
Quò properat lethi ſecurus pectore toto
Viuus ineſt amor vnum animo voluitque, tenétque
Hærentem, quantos obita morte ille dolores
Pertulerit Deus, atque Dei indubitata propago,
Quo clauſum generi humano reſeraret olympum,
Illiúſque graues dum verſat pectore pœnas,
Ipſe ſuas contemnit, obuſtiſque artubus ardens
Iucundo fruitur ſenſu, lætúſque dolorum
Ipſe per æſtatem gelida ſibi valle videtur
Propter aquæ riuum, vel fontem propter amœnũ,
Aut flores varios legere, aut viridantibus herbis
Mollibus in pratis prædulces carpere ſomnos.
Iam magis ac magis ambuſto de corpore ſenſus
Vndique diffugiens, & vitæ lumina linquens
Ceſſerat, & totos prope mors immiſſa per artus
Vaſerat. irridens hoſtem tamen, ocyus, inquit,
Viſcera toſta viri epulanda apponite regi.
Hæc dicens vitæ morientia clauſtra reliquit,
Proijciunt corpus, campíque in puluere linquunt
Deſerto. admotus medium perſtrinxerat ignis,
Seruat adhuc medium priſcæ veſtigia formæ.
Quale rubens roſeo malum plerunque colore,
Cùm cadit ante diem, maternáq; brachia linquit,
Sole ſub ardenti coquitur qua parte per æſtum
Tabeſcens, pulchrum cutis almæ amiſit honorem:
Cætera pars veteri manet inſpoliata nitore.
Impie, mentis inops furiis, ſæuiſsime regum,

Qui potes insontes, & corpora viua cremare,
Non scelus hoc Tybris, non tota plurimus vnda
Proluet Eridanus, nil ô nil proficis, olim
Adueniet lustris mundo labentibus ætas,
Cùm domus Aeneæ præstans Romana propago
Insonti iuueni flammis extrema sequuto
Centum aras, centum magnis penetralia templis
Eriget, & tumulo diuinum imponet honorem.
Tu verò venerande puer, sanctissima cælo
Digna anima informi quæsitos morte triumphos
Lætus adis, potuit mortalia membra tyrannus,
Et corpus sæuis tibi viuum exurere flammis.
Non valuit te sydereis auertere regnis,
Est vbi vera quies, nunquam peritura voluptas.
Ille auido insontem dum fert te perdere corde,
Seruauit, cupidúsque nocendi profuit igni.
Nam tibi fine carens parta est in funere vita,
Partus honos ignominia, atque in cæde triumphus.
Sic flammis vltrò senium exuit vnicus ales,
Purius & multò sic aurum redditur igni.
Nunc tibi adepta quies cæli in penetralibus altis
Purpureos inter proceres, qui sanguine fuso
Per varia æternam meruerunt funera palmam,
Atque humiles celso mutarunt æthere sedes,
Respice nos inde, & nostri miserere laboris.
Quandoquidē regnant quot nostro in pectore curæ,
Vndique quas nobis acuit non vna libido.
Nostra tot incendunt intus præcordia flammæ,
Quæ nos sæpe ipsis nobis furantur, agúntque
Præcē

Præcipites, nostri oblitos, rationis inanes.
luri hinc sacra fames, & amor sceleratus habẽdi,
Hinc laudũ, hinc plausus, & honorũ imẽsa cupido,
t Veneris curæ, & cæcæ mala gaudia mentis,
ræq;, inuidia, atque odium, studiúmque nocendi,
nde tot & cædes, fraudésq;, & plurima, quæ nos
rimina fœda premunt, cælíque à sedibus arcent
ndignis nimium succensos pectora flammis.
u nobis miseratus opem flagrantibus affer.
Nil tibi (credo equidẽ) meritò negat optimus ille,
uius amor sæuas suasit tibi temnere flammas.
le faces diras facito, hos nos exuat æstus,
tque tuum nostris bonus implicet ossibus ignem.
Me verò iam nullus opum, iam nullus honorum
entet amor, nec tantum aliis ambitæ fatiget
urpura, sed placida contentus pace quiescam,
Nec mihi commissis, vsquam regionibus absim,
Dum sedet hîc multos opibus, monitísque iuuare.
antum compositis rebus fera bella quiescant,
Nec ferus in nostris dominetur finibus hostis.
n nos nostra premũt commissa, suosq; relinquens
Damnauit Deus, & victor ruet omnia Turca,
Me nemo indecorem victori tendere inermes
spiciat palmas, sacratáque soluere iura,
t numen violare noua sub religione.
t mihi dulce aras dextra, legésque tuendo
ppetere, & calidus mihi linea texta per artus
ificiat cruor. hæc capitis sit purpura nostri.
Hoc sacer incedam sacro conspectus in ostro,

Purpureósque petam tua per vestigia honores.

DIVO LAVRENTIO MARTYRI.

HVc ades clarum iubar inter omnes
Cælites, partam nece qui coronam
Induunt, pictásque suo colorant
Sanguine palmas.
Huc ades dum te canimus frequenti
Aede Laurenti, tua dum quotannis
Dicimus læti redeunte certa
Luce trophæa.
Seu Tagus te nunc, patriæq; fines
Detinent dulcis, sacra seu Quiritum,
Quæ tuos olim miserata vidit
Terra labores.
Nos quoque alternos adeas vocatus
Rite solenni prece, ne vocantem
Temne non quisuis minus addicatam hanc
Vrbibus oram.
Post Deum quæ te venerans secundum
Spes suas in te locat aduocato,
Et tuo hæc regi superûm dicauit
Nomine templa.
Tu potes nostris mala molientem
Multa peccatis prece flectere ipsum
Maximum cæli, superúmque regem
Numine læso.
Asperas pro quo puer horruisti
Nec minas regis nimis efferati

Pro

Prodigus vitæ, nec acerba ſpretis
Funera flammis.
Tu leuas omni, fera iuſſa contra,
Pauperum cœtus ope deſtitutos,
Queis ſacrum templi bonus erogaſti
Diuitis aurum.
Tu roſas inter velut in viretis,
Vſtus in prunis mediis triumphas,
Deſpicis flammas meliore toſtus
Intus ab igne.
Nunc pij fructu frueris laboris
Cælitûm gaudens vagus in roſetis.
Hîc tuis ſpirant Zephyri perennem
Ignibus auram.
Ciuium hinc dexter varios tuorum
Aſpicis caſus, & in omne tutos
Protegis, tempus tibi nil negante
Numine fretus.
Huius in primis tibi cura tractus
Adſit, & noſtros tueare fines.
Sint fames, peſtiſque procul, quieſcant
Aſpera bella.
Sint nurus caſtæ: valeat iuuentus
Optimas arteis ſtudio æmulata,
Et ſenum cœtus potiora callens
Conſulat vrbi.
Vtque nil obſit, face quos libido
Suggerit menti excutiamus ignes,
Et tuas noſtris animis ſalubres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Inijce flammas.
Vt Deo regi superûm canamus
Gratias, à quo bona cuncta, qui ter
Optimus ter maximus omne vbique
Regnat in æuum.

DIVO LAVRENTIO MARTYRI

QVæ Vida cecinit, ediditque carmina
Commissa chartis laudibus Christi optimi
Et maximi indulgens, caduca fore ratus,
Sibique diffisus tua has in æde tibias
Syringa multisonoram, & omnifariam
Factam organis è musicis versuum loco:
Erexit, & commendat has quàm maximè
Beate Laurenti tibi, qui præsides
Albæ aduocatus plurimùm Ligustidi.
En vt coruscæ, vt templum vbique illuminent.
Argenteas dicas, vel argento pares.
Discriminatæ auro vt nitent interlito.
Expressam vbi hæ de follibus tumentibus
Auram hauriunt, prædulcibus sonant modis,
Neque simul omnes, sed vocatæ scilicet,
Iussæq; solum: cæteræ interim silent.
Hic Musicorum omne audias prorsum genus,
Seu tibias veras velis, seu barbiton,
Seu fistulam, seu tympanum, seu cornua,
Tubámve bellicam, lyram quoque & lituum,
Quæ cuncta Syrinx, aliáque refert plurima,
Modò hoc, modò illud musici ad libidinem.

His

His Vida saltem concinet Christum modis,
Chartæ, & caduca si peribunt carmina.

DIVO DALMATIO MARTYRI.

NEc te nos tacitũ indictũve relinquere fas est,
Nec sinere ire tuos sine carmine Dalmati honores,
Quos tibi ritè die memores redeunte nouamus.
Nunc ades ô quondam clarum iubar, addite cælo
Post tantas vitæ ærumnas, post mille labores,
Et quos insigni es perpessus morte dolores
Pro Christi decore, & veræ pietatis amore.
Nunc ades, & festas quas læti ereximus aras,
Inter & Eridani ripas, & fluminis Ollij,
Dexter adi, populíque tua prece vota secunda,
Tu Rhodani te gens halantibus inuocat aris
Incola, quã quondã in tenebris & nocte iacentem
Erexti, verúmque dedisti cernere lumen,
Omnem luce noua radiísque recentibus oram
Perfundens, dictisq; hominũ fera pectora lustrans.
Tu Ligurum extremis tenet inclyta finibus Alba.
Quandoquidẽ haud procul inde ferũt te lucis inisse
Limina, & in Tanari ripa vagisse sonantis.
Vox caram implesti meritis ingentibus vrbem
Ilsa docens rectas ad sidera tollere menteis:
Nec potius te Ticini liquidißimus amnis
Retineat, sedésve iuuet cognominis vrbis,
Quam pater imperiis sacris placidißimus olim
Rexisti gentis custos, templíque sacerdos.
Hic, credo equidem, fumant maioribus aris

Templa tibi, quæ quōdam atavi eduxêre sub a
Indigenæ tua mirati immortalia facta.
Illi iure quidem hæc memores, visúque coacti.
Nos vero, quos longè alia regione remotos
Vix tantorum operum tenuis famæ attigit aur
Ad nomen tibi præcipuos largimur honores.
Sponte autem: non diues opum, non æris abund
Stat pagus. sed enim pietate in téque, fidéque
Nulla fasellifero certauerit ora Paderno.
Nulla tuas tendat melius gens dicere laudes.
Nam simul ac lætum in cœtum conuenimus omn
Femina vírque choros agimus, tuaq; inclyta fa
Aequamus cælo. responsant densa salicta
Vndique, & aerea recinit de turre Cremona
Armipotens, gaudétque procul pietate suorum.
Primus ego ante aras vates, vicíque sacerdos
Carmina mille cano, totidem plebs consona red
Primò ipsam vt meritis præsens deuinxeris Al
Expulerísque adytis mentitos numina diuos
Indigetes, verúmque Deum detexeris vrbi
Implentem maria, ac terras, cælúmque profund
Concinimus. tum vt tota tuis vltróque citróque
Gallia præbuerit faciles hortatibus aures
Admirata hominem supra te plurima vbique
Posse Deo plenum, vanásque reliquerit aras,
Et simulacra Deûm falsos reddentia vultus,
Sparseris vt veri diuinos numinis haustus
Per populos in corda, animósque in nube iacente
Obscura illustrans monitis erexeris aureis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

l ſanctum iubar, immenſiq; ad luminis ignes,
nnia per terras quæ latè fama canebat.
oc te Ticini gens accola nomine tanto
æfecit diuûmque aditu, morúmque magiſtrum
aud vrbi indecorem ſummo inſigniuit honore,
ulta vbi mira olim ſuperûm regnator ab alto
poſcente hominum ſolitas ſuperantia vires
idit. obſtupuit regio ad miracula rerum.
varius ope diuina de caſibus ægros
ortales nulla eripuiſti præditus arte.
vocem ſurdis, tu lucem lumine caßis
ddis, & in media poſitos iam morte, relictóſque
igis: elatos tu priſcæ ad munera vitæ
ſtituis, animáſque in frigida membra reponis,
ductori Italo, cùm te miſer imploratum
ibus æquoreæ veniſſet ab vſque Rauennæ,
olumem ac validum prædixti viuere natum,
em modò diſcedẽs ægrum, mortique propinquæ
ctantẽ, & ſuperis prope functũ liquerat auris.
dimus innumeros, quos nocte diéque labores
o ſuperum decore, & vera pietate tuliſti:
ot caſus, quot per mortes, per quanta pericla
ris, aut diros quoties euaſeris enſes.
ẽ aderat pater omnipotens, téque ocyus vſque
o fuluarum auium ſubuectum inſignibus alis
ınibus eripiens ſeruabat caſibus vltrò.
ius ope inſtantem fugeres cùm protinus hoſtem,
inum, pleno tibi qui ſe obiecerat alueo,
anaſti ſuſpenſus, itérque impune tuliſti

Aëra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aëra per, fluctúsque supra sine ponte, sine vll
Nauigiis rapidæ correptus turbine nubis,
Ocyor aut Euri pennis, aut fulminis igni,
Nec te oculis potuêre sequi trans flumina, done
Conspexêre amnis ripa vlteriore canentem
Cælicolûm tanto grates pro munere regi.
Talia frustrati viderunt multa, nec vnquam
Gens infesta tuum potuit contingere corpus,
Donec purpurea emeritum insignire corona
Omnipotens statuit pater, è tenebrísque vocar
Iucundam ad lucem semper florentis olympi.
Tum demum ipsius Ticini in littore captum
Sponte ferunt gladio colla obiecisse secanda,
Et nil mutato lætum isse ad funera vultu.
Nec commune tamẽ fuit, aut sine numine leth
Nam caput exectum penitus ceruice cadendo
Blandum nomen adhuc seruantis cuncta sonab
Et longo erectus tenuit se tempore truncus,
Viuus adhuc veluti vigor, & vis pristina adesset
Quo monstro attoniti crudeli cæde madentes
Agnouêre Deum, veniámque immanibus ausis
Orantes verum tenebris hausere fugatis,
Omnia quæ in numerum memores altaria circum
Dicimus: hic nullus qui non mihi succinat, ordo e
Nulla tuis quæ non titulis indulgeat ætas.
Nempe tibi primos pueri, mixtæq; puellæ
Semper vere legunt flores, & cerea cantu
Dona ferunt, variisq; onerant altaria frugum
Primitiis de more, viri, matrésque suorum

Ip

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

e etiam tibi dant operum testantia fructum
nera, bombycum folles, linique maniplos
dis, albúmque oculo nigrante fasellum.
populi præsens vota audis rite vocatus,
rtísque tuis precibus mala plurima genti,
cilians nobis auersum crimine nostro
stûm regem, & quodcunque piacula pubis
cêre, tuo tu diluis ipse fauore,
ua, qua multum polles, nos gratia seruat.
ic verò si nostræ vnquam fuit vlla salutis
a tibi, aut nostri si te mouêre labores,
ic ô nunc pater auxilio, nunc munere nobis
opus alme tuo, tantis occurre periclis,
e nostris, nisi pulsa vetes, ceruicibus instant.
r se reges aduersi bella lacessunt:
itis ipsi inopes nos semper prætereuntis
da sumus: nostros manus est externa labores.
ice nos, & tanta tuis dispendia pelle.
m inopem nostro liceat tolerare labore,
rique famem, paruósque educere natos.
uid præterea in nostris fraudís ve, dolíve est,
ige tu, & meliorem animum prece suffice gẽti.
furto nihil inter nos carpamus auari
es quisque suo: pateant noctésque, diésque
dia nostra: domus nullo custode relictæ
los nocturno metuant neque tempore fures.
iam culmis sint tuti arentibus agri,
táque, syluæq;, & pictis vineta racemis.
ipiant nec iusta auidi plus parte coloni.

Assues

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aſſueſcantq́; ſatis dominorum inhibere iuuenci
Sponte ſua pactos nec agro ſubducere ſulcos.

DIVO CASSIANO MARTYRI

COmmendo tibi Caſsiane noſtros
Hîc quoſcunque vides virere agellos.
Non fruſtra hoc pia ſtruxerit vetuſtas
Dictum nomine de tuo ſacellum,
Quo matres pueros grauedinoſos
Albenſes querulis ferunt grabatis,
Et plerique tua leuantur aura,
Morbus quos diuturnior peredit.
Idcirco id vetus, erutúmque bellis
Nuper Vida tibi tuus refectum
Forma reddidit elegantiore.
Hinc nos aſpice, plurimúmque noſtros
Commendo tibi Caſsiane agellos.

DIVO CHRISTOPHO. MARTYRI.

CHriſtophore, infixum quod eum vſque in c-
de gerebas,
Pictores Chriſtum dant tibi ferre humeris.
Quem geſtans quoniam multa es perpeſſus ama-
Te pedibus faciunt ire per alta maris.
Id quia non poteras, niſi vaſti corporis vſu,
Dant membra, immanis quanta gigantis era,
Vt te non capiant, quamuis ingentia, templa,
Cogeris & rigidas ſub Ioue ferre hyemes.
Omnia quod victor ſuperaſti dura, virentem
Dant manibus palmam, qua regis altus iter.

Quod potis, ars tibi dat, nequeat, cum fingere vera.
Accipe cuncta bono tu bonus ista animo.

DIVO SYLVEST. PONT. MAX.

VRbis sacerdos maxime Romulæ
Syluester olim cùm fugeres opes,
Causam malorum, victitabas
Vrbe procul latitans superba,
Soractis antro siue sub horrido,
Seu Tusculanæ rupis in angulo,
Vbi tuo hoc extat dicatum
Nomine nunc etiam sacellum.
Vbi morari me quoque nunc iuuat,
Regis canentem cælituum aspera
Maiore plectro personanda
Funera, carminibus Latinis.
Hîc tu beata pauperie potens,
Paruóque lætus cælitibus parem
Vitam actitabas, non tibi aurum, aut
Purpura, non triplices coronæ
Gemmis nitentes multicoloribus,
Tanti vt decebat Pontificis caput,
Præstans sed alta mente regum
Altior omnium erat coronis.
Opes perosum te tamen occupant
Opes, & vsque iis iuncta potentia.
Repente diues fis, poténsque
Vrbis ad imperium vocatus.
Cæli secutus prodigia optimus

Cæsar

Cæsar relicta sede Quiritium
Tellure decesſit Latina,
Sedem aliis positurus oris.
Vrbem potentem Romulidum tibi,
Latéque regnandum Latium ferox
Concesſit vltrò, posterisq́;
Perpetua serie insecutis.
Non tantum vt esſet relligio suis
Vallata muris, tutáque viribus,
Viq́; abstinerent, atque cæde
Hac ratione truces tyranni.
Sed rex id egit maximus ætheris
Periclitatus, diues an is fores
Qui pauper olim, nec tibi æquus
Diuitiis animus labaret,
Vtq́; eniteret conspicuo tua
Virtus theatro maxima, posteri
Quam deinde posſent æmulari
Haud tibi degeneres futuri.
Non horruisti munera Cæsaris,
Non hæret ipsis diuitiis malum,
Nobis sed ipsis dantur æquè
Nempe bonisq́; malisq́; habendæ.
Tu sicut ipsa pauperie prius
Diues fuisti, diuitiis item
Pauper fuisti mox adeptis
Plurima egentibus erogando.
Non cruda duri robora militis,
Decebat vt tantum imperij caput,

Non

Non arma formidanda terra,
Non tibi erant metuenda ponto.
Non proferendi cura erat imperi,
Vrbésve captas adiicere vrbibus,
Te sceptra regum nil mouebant,
Nil periturum animo extruebas.
Mens fixa cælo sed penitus tua.
Regnabat alto exercita in æthere:
Ibi locabas regna, & vrbes
Quósque ageres alacer triumphos.
Ibi beatus nunc ideo viges:
Curas inanes, & studia irrita
Mortalium spectas ab alto
Continuos miserans labores.
Tuis adesto: ne officiant opes,
Quas per te adepti sunt humiles, face:
Tuámque mentem illis precare,
Sintque tuis studiis potentes.
Mens prisca nostris, & pietas tamen
Resurgat ante in regibus, ij sacra,
Olim vt solebant, absque fraude
Mente pij tueantur ipsi.

DIVO AVRELIO AVGVSTINO
Hipponis Episcopo.

VT te diue potens Libyæ nunc pectore toto
Accipio, patiórque libens, me lumine quando
Lustrasti vates olim, diuûmque sacerdos,
Nunc ipsos inter diuos stellantis olympi

Templa tenens: audi, atque tuas ne despice lau-
Dum nos mortali facta immortalia voce
Libamus, sacrósque aris adolemus honores.
Hûc omnis chorus, hûc pariter iuuenésque sen-
Ferte pedem, lætóque fauentes agmine adeste.
Hæc est illa dies, penitus caligine mersis
Quæ claram rebus lucem attulit, atque nigram
Eloquio noctem insigni, tenebrásque resoluit.
Nam cui non notum quanta perculsa iacerent
Olim corda patrum formidine, queis pia cordi
Relligio? quem non Tyriæ telluris alumnus
Terruerat linguæ confisus fallere doctæ?
Cui non audacis, cui non audita furentis
In superos, superûmque ipsum conuitia regem?
Non tulit omnipotens genitor miseratus ab alto
Et iuueni immisit mentem se pectore toto
Diffundens. subito est oculis densissima nubes
Discussa, & ratio manifesta in luce refulsit.
Quos ah tum gemitus, quæ tum suspiria ab imo
Pectore iam culpā fassus dedit? haud mora vict-
Exuit hostilésque animos, mentémque benignam
Accipit in veros diuos, diuúmque parentem
Iam melior, iam noster, amans quos oderat ante
Protinus illa animi vis viuida, & aurea lingua,
Quæ modò cælicolas toties exercita contra est,
Inuigilat veterum pro relligione parentum.
Ille quidem in mediis hominum conuentibus ore
Incipit effari immortalis gaudia vitæ
Ostendens, altique acie penetralia cæli
Men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Mentis adit.sed quæ nunc prima exordia sumam?
Iam modò nascentis canit incunabula mundi,
uis rerum sator, immensum per inane quis auctor
errarum validis vinclis librauerit orbem.
unc docet obliquos Solis, Lunæq; meatus,
strorúmque vices, pascentiáque æthera dium
idera inexhaustis flammis laticésque coactos
stra sup, quæ dehinc liquidi ignis semina, quæ vis
orqueat immensi irrequieta volumina mundi.
ddit cælicolûm sedésque, domósque quietas,
gmináque alituum superùm ter terna recenset.
uin etiam vlterius solertis lumina mentis
stollit, figítque oculos in luce suprema.
ua ratione animæ nascentibus insinuentur,
uæve animis natura, quis & vigor omnia dictis
ustrans tum nescio qua dulcedine mentem
ptus, vitam aliam post secula sera futuram,
tq; alios populos, noua regna, noua arua, nouum
raq;, stellasq; alias, renouandaq; Lunæ (æquor,
mina, nec motu voluendos ætheris orbes
erpetuò canit: ac tempus iam iam affore, cùm Sol
ureus, atque suos dediscent sidera cursus.
um canit, vt multum miserans incommoda nostra
ra Dei soboles cælo diuinitus olim
emissus Deus intemeratæ virginis aluum
plerit clausus. mox vt mortalis in auras
rodierit puer, vtq; patres eduxerit antris
orte obita infernis, magna & vi strauerit hostē
gnatorem Erebi, spoliisq; animosus opimis
 Victor

Victor ouans rursum astra petiuerit: addit & olim
Affore cùm terras iterum idem viset ab aula
Syderea, vt vitas hominúmque, & crimina dicat
Quæsitor, damnétque Erebo (miserabile) sons,
Atque pios cæli vocet alta ad sidera manes.
Nempe iterum vitæ functis, ac lumine cassis
Pristina deberi sua corpora cuique ferebat.
Atque ideo contemnere opes, & gaudia vitæ
Mortalis lapsu subito peritura monebat,
Iustitiámque, animisq; Deum, & virtutis amem
Infundens veris purgabat pectora dictis.
Continuo in melius mores formauit, & artes
Humanas, legésque dedit quas mille sequunt
Nunc etiam gentes, obseruabúntque minores,
Dum circum astriferi voluetur machina mun
Quid mirum, illius si Sol quacunque recurren
Adspicit extremum Oceanum cita didita porr
Exiit immensum terrarum fama per orbem?
Quis nescit quantos etiam mox ille labores
Pertulerit sacra pro te, pro regis amore
Cælicolûm obiiciens certis sese vsque periclis?
Vt formidatos toties superauerit hostes
Fandi ope? vt auersumq; Deum mortalibus æis
Aßidua supplex prece conciliauerit? vtq;
Excidium patriæ belli flagrantibus armis
Inconcusso animo tulerit, plebémque, patrésque
Solatus. neque enim quisquam certauerit vnqu
Laudibus Augustine tuis. tu maximus ille es,
Nobis labentem qui verbis restituis rem.

Ten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

mpla tibi, tibi relligio non perdita debet.
nunquam vllius fando violentia vicit.
nulla incautum veri sub imagine fugit
llacis hostis fallacia. soluere nodos
bonus, atq; dolos verborum aperire latentes.
tibi se ratio ostendit: tibi sæpe futura
osse datum, & vera populis prædicere voce.
mulcere potens hominum fera pectora dictis
acuens, animósq; rudes formare colendo,
inc meritò cælum mortali corpore functus
olis, Aethereæq; plagæ iuga læta, tibi omnis
rorum chorus assurgit: tibi lucidus æthra
erea applaudit polus. altum nubila longe
nigra, te fugiunt, nimbíq;, Austriq; madentes,
roréque, metúsque, & inexorabile lethum
b pedibus iacet. aereis tibi carmina campis,
rpetuásq; canunt laudes, vatum chorus omnis,
lestûm vatum chorus omnis, amœna per arua
; te incedentem medium comitantur ouantes,
limémq; humeris attollunt, atq; beatos
r cæli populos alacres arcana canentem
igna ferunt, sistúntq; supremi ante ora parẽtis.
ue inter summos lumen venerabile diuos
igne pater: facilis precibus nunc annue nostris,
m tibi solennem de more nouamus honorem,
cœtum celebramus. adi hæc tibi sacra secundo
pla pede, & proprias tibi quas ereximus aras:
Libyam patriæ captus telluris amore
c colis, atq; Hipponam tuam: seu propter amœni

Ticini ripas Insubrum respicis vrbes,
Ossa vbi marmoreo tua sunt tumulata sepulch
Da deinde auxilium pater. en nunc aspice qua
Degitur hoc æui in tenebris, vitæq; periclis,
Vt curæ nostra aßiduæ præcordia carpant,
Vtq; auri malesuada fames, & dirus habendi
Ducat amor captos, veræ & rationis egentes.
Eripe nos hic sancte malis. sit nescia vita
Culpæq;, fraudísq;, & prorsus criminis expers.
Suffice dehinc animis visum. da tollere mentes
Ad cæleste iubar, fontémq; ad lucis, vt artus
Exuerimus vbi moribundos, tartara sontes
Impia non subeamus, & illætabile regnum.
Hoc precibus pater hoc prohibe, per si qua pare
Longæuæ est pietas, quæ te, terráque, maríq;
Sola anus ausa sequi per mille pericula quond
Finibus excesßit Libycis, patriáq; relicta
Littoris Ausonij ignotas penetrauit ad oras,
Nostráq; nunc etiam tellus complectitur ossa
Illius, & proprias Diuæ sacrauimus aras.

IO. MATTHAEO GIBERTO veronæ Episcopo, non in apotheosin relato.

Qui poterat fluxis vnus succurre rebus,
Atq; hominum lapsos reuocare in pristin
Cælestûm æquiparās mortali corpore vitā, (mo
Occidit ante diem, & spes nostras morte fefellit.
Scilicet omnipotens genitor mortalia nondum

Respic

espicit, humanis sed adhuc irascitur ausis.
res mihi pacis erat, res citra posse ruinam
melius verti, dum se & sua quisq; retractat
oc duce, & egregias priscorũ accingimur arteis.
luius enĩ simulátq; Athesim lux ꝑpter amænũ
iffulsit, squalens ad tantum protinus omnis
bductos oculos paßim iubar extulit orbis.
ortunatæ Athesis ripæ, colléisq; beati,
am prope, tam clarum quibus vnis cernere lumen
ontigit, & primos tam sancti sideris ortus.
uáq; adeo Verona poli acceptißima regi,
ui talem Siculis partum vsq; acciuit ab oris,
acrorum vt tibi præficeret, morúmq; magistrum
sse daret, nec se penitus mortalibus ægris
ubducens pietas, terrenas linqueret oras.
ed dictis ille & rebus, rectique, piíq;,
ordibus in nostris priscum renouaret amorem.
llum adeo à teneris regum in penetralibus altis
Educi voluit, summísq; assuescere rebus,
Mollis adhuc tenero cùm vix pubesceret æuo.
am tum Romulei accitu patris, atq; senatus
llum Roma orbi mirata est iura ferentem,
Miratíq; duces pacis præscripta notantem.
Hinc acris vis illa animi decora alta superbi,
Semper celsa petens, & nil mortale agitans mens.
Prodiga mens vitæ, nec habendi obnoxia amori,
Nullæ non animis curæ cælestibus æquæ
Illum habuêre. procul fuit omnis vana cupido,
Et quæ multa hominum exercẽt præcordia pestes.

Vnus amor recti, sanctíq; arrecta cupido
Vna erat, & totum capiebat pectore cælum.
Ille viam ingrediens, longe nos ante volabat,
Attolléns q; facem dextra vibrante coruscam:
In tenebris nostras lustrabat lampade mentes,
Et recti, iustíq; vias dabat esse patentes:
Illius impreßis ponens vestigia signis,
Qui Deus humanos, mortiobuius, induit artus.
Vtq; Dei ille animo obseruabat facta sequaci
Aemulus, humanis quantum fas viribus vlli,
Sic nobis, quibus est is honos, párq; infula cingit,
(At vtinā quoq; par virtus, vísq; æmula mētis)
Illius ad speculum nostros componere sensus
Cura erat, & vitas hominum formare colendo.
Ille quidem metuens, ne sese gloria inanes
Tolleret in ventos, semper benefacta tegebat,
Dißimulánsq;, premebat humi se sponte iacentem
Attamen vsq; suo tralucens igne micabat
Proditus, & quo se premeret magis, hoc magis altū
Ore sonans cunctas tollebat fama per vrbes.
Multi illum populi, multæq; per oppida gentes
Optauêre ducem, sibíq; asciuêre magistrum.
Mortaléśq; adeò quàm densa in nocte iacerent
Oppreßi, admonitos vitæ tædere prioris
Cæptum erat. hîc illic flentes admissa per vrbes
Longe alio versi incipiebant viuere sensu.
Iam sacris cedebat vbique coërcita frenis
Fraudúmq;, scelerúmq; licentia, iam noua rebus
Mutatis facies mortalibus apparêre.

Iámq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Iámq; sacerdotes casti, iam pectora virtus (bat,
Nunc meliora hominũ, recti modo inhospita habe-
Iam templis antiquus honos, iam debitus aris
Cultus erat, cunctiq; suos desuescere mores
Sponte sua, priscúmq; ætas meditarier aurum
Decolor, & versis hoc sole nitescere rebus,
Omnia lætari, spes heu sed pascere inanes.
Cuncta Euri volucres sparserunt vota per auras.
Nanq; ecce in medio cùm vere tepentibus auris
Iam viret omnis ager, cùm mille coloribus arua
Picta nitent, tenerásq; omnis sese induit arbos
In frondeis, tollúntq; caput sata, & omnia rident,
Tum tacitis spes agricolis accenditur ingens,
Et cupidas penitus subeunt noua gaudia mentes,
Ah nimium ignaris sibi cælo quanta paretur
Tempestas, nanq; ecce ruens venit horrida grãdo,
Spémq; anni vna dies aufert, tot acerba labores.
Hæc Verona tuum populata est horrida agellum
Tempestas, qui cultus erat, qui floribus omnem
Afflabat late circum bene olentibus oram.
Giberto moriente perit labor irritus omnis:
Præside quo tollens caput aurea sidera adibas,
Et priscos iam non malles Zenonas apisci.
Occidis ô nostri decus, & lux vnica secli,
Occidis, & rursum nos alta in nocte relinquis.
Te moriente, simul toto detractus olympo
Sol penitus, rebúsq; videtur lumen ademptum.
In peius iam cernere erit ruere omnia rursum,
Et bene cœpta iterum retro prolapsa referri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vt pro te cunctantem animam prior ipse dedissem
Tercentúmq; alij, quorum minus vtilis ætas,
Et virtus, longo tu vita dignior æuo.
Ipse mihi in cunis videor ceu mollibus infans
Desertus, media quem somnus nocte reliquit,
Cùm sibi nutricis sentit solatia blanda
Deesse, locum querulis omnem vagitibus implet.
Cuius ego admonitu posthac componere vitam,
Cuius ego impressis niti vestigia signis,
Quo duce tendere iter potero per deuia cœptum?
Circum errant vmbræ, tenebrísq; inuoluor obortis
Iámq; magisterij, quodcunq; est, pœnitet huius.
Quî potero dux esse alijs errantibus ipse
Obsitus & nigræ noctis caligine pressus?
Tu mihi lumen eras, tu fax, tu præuius ignis.
Te sine nil dubijs mihi mens confidere rebus.
Omnis nostra perit penitus fiducia tecum.
Tu cælestum agitans mortali corpore vitam,
Oblitúsq; hominem, & cæli caua nubila tranans
Ardua terrarum nos linquere mente iubebas,
Ostendénsq; breues quàm sit mortalis ad vsus
Conditio, quàm nos fluxos natura crearit:
Suadebas contra vulgi communia vota
Mortales contemnere opes, contemnere honores.
Et si diues opum flueret tibi copia semper,
Diues opum, tibi parcus eras, sed largus egenis.
Hinc etiam, quæ tantum alios quæsita fatigat,
Sæpe oblata, alta spreta est tibi purpura mente.
Longe alios flagrans inhiabas corde rubores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Si tibi fors vnquam, si tempora forte dedissent
Pro templis, arisq; tuum effudisse cruorem,
Atq; ita purpurea caput insignire corona,
Nullum ideo horrebas discrimen sponte subire,
Iam durus animum assuetus quæcunq; ferendo.
Et si quando (etenim virtus obnoxia semper
Ictibus, infestiq; pios odêre profani)
Horrida tempestas te contra forte coorta est,
Inconcusso animo te fluctibus opponebas
Omnibus, & fractas temnebas arduus vndas.
Nec tamen autores noxæ, cùm perdere posses
Ipse tuis opibus, sæuibas vltus in ipsos,
Sed veluti meritos benè, amica mente fouebas,
Et caros inter nullo discrimine habebas,
Tantùm illis meliorem animũ, mentémq; precatus.
Quæ nos erudiens propiora exempla docebas
Vltro ignominiam ferre, & conuitia inultos
Aequo animo, & mala spõte pati, mẽtẽq; benignã
Concipere in meritos male, nec sua premia cuiq;
Reddere pro meritis, sed amãdo vno ordine habere
Aequè omnes studia illius præclara secutos,
Qui moriens nostro pro crimine versus ad astra
Orabat veniam lethum intentantibus ipsis.
Atq; ideo tibi vita fuit discrimen vbique,
Et labor, humanis dum te pro viribus effers,
Terreni sq; animo quantum potes eximis oris,
Aßiduum ducens contempto fœdere bellum.
Cum scelerum inuictis autoribus, vndique duris
Hostibus obiectus, quos in te armabat Erinnys

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Addita, & infernis tibi erat certamen ab oris,
Corporeísq; animo obluctatus pestibus acri
Gaudebas varios nunquam tibi deesse labores,
Et tibi ludus erant certamina, cuncta ferendo.
Nunc tibi parta quies, tibi pax secura laborum.
Et quamuis nos imbelles, orbíq; relicti
Tristemur, quamuis fusis Verona capillis
Sæuiat, & mæstis vlulatibus impleat auras:
Tu tamen ô Pelagi tantis defuncte periclis
Tot maria emensus, tot tempestatibus actus
Optato frueris portu, & tuta arce receptus
Despicis errantum casus, miseratus ab alto,
Et nostros ope sancte leuas propiore labores.
Quandoquidẽ superûm domus illa imperuia viuis
Nunc tibi aperta patet, patet alti ianua cæli,
Lucis inaccessæ diffuso lumine fulges
Aureus, &, quo cuncta beantur, Sole reluces,
Quásq; preces longe fundebas nuper ad auras,
Nunc patris ad solium omnipotẽtis faris ad aures.
Et quamuis cæli nondum dignentur honore
Mortales noctis densa caligine pressi,
Tu tamen æternum titulis florentibus æuum
Immixtus superis agis altis ætheris oris.
Tot diuos terra genitos veneramur ad aras
Proiecti, quorum tantum benefacta minores
Credimus, & tenuem vix famæ accepimus auram.
Verùm oculis tua nos his hausimus aurea facta,
Irreprensa, sacro diuum dignissima honore.
Scilicet aduenìet, nec sera morabitur ætas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Cùm te mortales vulgo per templa, per aras
Ore sonent, humiléśq; vocent in vota, tuíq;
Nominis obiectu supremi numinis iras
Placabunt, statuéntq; tuo de nomine templa.
Spero equidē pater omnipotēs tua nomina ab alto
Audiet ad tumulum orantes, tu vota secundans,
Quæ non humanis opibus, non artibus vllis
Conferri possunt cunctis mirantibus edes,
Et tabulas templo testantes omnia figent.
Iámq; huius mihi nescio quid rumoris ad aures
Repit, & hanc in spem vicinas erigit vrbes,
Illum carminibus me in secula mille iuuabit
Aeternis aperire diem, sacrísq; dicare
Annua quæ seri celebrent toto orbe nepotes.
Interea mihi sanctus eris, mihi sederis instar
Aetherei, vnde meæ veniat lux plurima nocti.
Iámque adeo magnis magnum decus addite diuis,
Iam votis hominum assuescens Giberte vocari
In melius flecti cœptis ne defice rebus,
Et quanquam nos arma premāt, hostísq; superbus
Victor ouans sæuo nostros terat vndiq; bello,
Et pulchræ Italiæ immineat sacrísq; Quiritum
Mœnibus, atq; orbis raptis aspiret habenis:
Haud tamen ipse velim super his te multa moueri
Nunc primū, primásq; preces consumpse precando.
Sunt alij, quibus hæc curæ, toto æthere diui.
Ipsa Dei genitrix, cæli regina pericło
Huic aderit, natíq; pedes complexa tonantis
Nos tutos dabit, & si præstet, ad otia reddet,

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nec sinet euerti sua tot delubra, tot aras.
Te verò, quæ cura fuit, dum vita manebat,
In terris, eadem cœli super astra sequatur.
Aspice nos propius, quæq; intus bella fatigant
Conuulsos animos propiora auerte pericla.
Scis quid opus, vestris quid tantū mētibus obstet
Scis pater, & coram flens mecum es sæpe locutus.
Luce noua aduenieus illustres pectora nostra,
Vt nostri ab nimium, & nostrorū semper amorem
Exuti, ac vitæ curas mortalis inanes
Obliti vacuas tollamus ad æthera mentes,
Atque ibi regnemus securi, ibi nostra locemus
Sceptra hominum varios nunquā metuētia casus,
Quóve graues pater omnipotens attemperet iras,
Nec nouet excidijs res versas funditus omneis,
Ipsi nos versis renouemus mentibus vltrò.
Mutemus mores. Veterúmq; insignia nobis
Aptemus studia, & nostros antiqua labores
Respiciens pietas subeat noua corda, nouentur
Secula, conuerso redeat gens aurea mundo.

DIVO HOMOBONO Cremonensi.

BEate pauperum pater
Decus Cremonæ Homobone
Iuua tuos ciues tuis
Cantu vacantes laudibus.
Nil post Deum, Deiq; post
Magnam parentem virginem

Noster

Noster chorus te sanctius
Colit sacra tibi die.
Sensere nostri sæpius
Tuam patres præsentiam,
Dum supplicum victus prece
Nostris ades periculis.
Tu sæpe nobis percitum
Ira tonantem mitigas,
Nec in merentes nos sinis
Sæuire pœnis debitis.
Non templa frustra ponimus,
Arásve dictas de tuo
Vetusta ritè nomine
Dicauit olim ciuitas.
Hæc consecuti nobiles
Tui labores præmia,
Dum more diuûm degeres
Vitam caduco corpore.
Tu mente cælum cogitans
Deum gerebas pectore,
Quem deperibas vnicè
Rerum tuarum nil memor.
Tu largus indigentibus
Eras profundens omnibus,
Paruum tuo quod prædium
Vix suppetebat victui.
Quod erogabas, largius
Supplebat illico Deus,
Et tosta liba crescere

Sunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sunt ſponte viſa in arcula.
Quid? obuio cùm pauperum
Non abnuiſti cœtui,
Quod afferebas vineæ
Foſſoribus pactum merum,
Cados inanes prodigus
Lympha repleſti fluminis,
Quæ viſa mox bibentibus
Merum colonis nobile.
Per ſe tibi templi fores
Vltrò patebant vi ſua,
Dum nocte concinentium
Choros adires flaminum.
Aſcriptus inde cælitum
Choris beatis, indicas
Apud Deum qua polleas
Rerum ſatorem gratia.
Funus venitur ad tuum.
Cæci vident, claudi meant,
Muti loquuntur, audiunt
Surdi, leuantur languidi.
Quin & ſepulchrum ſub tuum
Ducunt furore percitos.
Nunc vſque cedit protinus
Vis inferæ potentiæ.
Regi tamen ſit gloria
Horum datori munerum,
Qui trinus vnus omnia
Regnat Deus per ſecula.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

DIVO THOMAE AQVINATI.

Aeta dies nobis rediit voluentibus astris,
Qua Volsci Thomas dec⁹, & lux vnica Aqui- (nî
igressus terris cæli aurea templa petiuit.
rte rosas, date thura, pio date carmina vati.
e Deo ante diem plenus, puerilibus annis
lortales contempsit opes, contempsit honores,
uicquid opis potuit miseris partitus egenis,
uos exercebant morbíque, algórque, famésque,
obilium longè fugit tecta ampla parentum,
rtunámque domus, inopem traducere vitam
aluit, atque humiles cœtu cum paupere sedes
tetulit habitare, rudi male tectus amictu.
rtunate puer, non hæc sine numine venit
ens tibi, sed teneris iam tum Deus adfuit annis.
rtunas fragiles, perituráque gaudia vulgi
spiciens, sequeris longè meliora, supernísque
piras opibus diuûm, regnísque beatis,
ulla tibi quæ vis vnquam, nulla auferat ætas.
non regifico hîc tibi diues regia cultu
xuriat, si non ostro fulgens comitatus,
secura quies, & raris nota voluptas.
t tibi tranquillam permulcent ocia mentem,
ia læta, quibus mortales pectore curas
utus vacuo egregias amplecteris arteis,
que choris prope par degis cælestibus æuum,
gum sceptra animo superans, ipsáque beatus,
uperie, duris dum pares legibus vltrò.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Fortunate animi, egregias diuinitus artes
Hîc hauris q; colis q;, tibi se recta loquendi
Ostendit ratio in dubiis veri omnibus index,
Ne quis fallaci tenebras offunderet astu
Verborum, & nigram lucis sub imagine noctem.
Hîc etiam penitus sese omni ex parte videndam
Ostendit natura parens tibi dædala rerum,
Et causas penitus dedit altè accesse repostas.
Insuper & cæli numeros, mensúsque, viásque,
Et superos, aperis motus ratione, nec vlla est
Ars vsquam docto quam non vulgaueris ore.
Pectore nil intentatum, nil linquis inausum.
Quid recti mox per populos præcepta canentem
Vnigenæq; Dei, veterúmque oracula vatum
Pandentem referam? mortalia pectora veri
Implesti accendens lucis cælestis amorem.
Tu quoque diuina pro re, pro religione
Pugnando, in populis vbi plurima sæpe coorta est
Seditio, auersas reuocasti in pristina mentes,
Auctorésque mali multa ratione subactos
Vrges voce, adigisq; inuitos vera fateri.
Aurea adhuc monimẽta manent diuina reperti
Thesauris sensa orando è cælestibus hausta,
Pro quibus optabas (tibi veri tanta cupido,
Tantus amor cæli) mortalem effundere vitam
Fortiter, atque tuo testari vera cruore,
Et petere insignem palma è victrice coronam.
Atque ideo in terris tibi sæpe affulsit ab alto
Cælicolûm pater ac pleno se numine fudit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quo præsente datum tibi sæpe micantia diuûm
Templa animo peragrare, polique arcana referre.
Sæpe hominum tacitas simulato in pectore curas
Detexti: sæpe instantes morbósque, famémque,
Præliáque, cladésque, & funera prædixisti.
Te nulla inferni potuit vis vertere monstri.
Nil animi nocuere truces, sine corpore vulgus
Nubiuagum, aerias quos clam volitare per auras,
Atque hominum perhibent mentes abducere recto.
Pestibus his magna inuictus virtute resistis,
Et puram puro seruasti corpore mentem
Integer: intactum flexit te nulla cupido,
Nulla Venus, nulli subierunt pectus amores.
Vnus amor cæli supero tibi venit ab axe.
Ipse sator rerum rex omnipotentis olympi
Vsque amor, vsque tibi dignis fuit ignibus ardor.
Hunc vnum captus sequeris, hunc saucius vnum
Noctes atque dies flagranti pectore versas.
Hoc sine dulce nihil tibi erat, nec amabile quicquã.
Quicquid agis, quicquid moliris, ad æthera versus
Vsq; adeò hunc supplex ante omnia cõsulis vnum.
Ipse tibi afflatam manifesto numine mentem
Firmabat, votísque tuis nihil abnuit vnquam.
Te vario hinc illinc positi in discrimine adibant
Suppliciter. tu dexter opem præsensq; ferebas
Omnibus, atque tuo seruati munere abibant.
Te quoq; fama refert, prece dũ vim tendis olympo,
Funere iam elatos reuocasse ad munera vitæ.
Hæc adeò ætherei tibi erant commercia cæli

In terris. quoties socij te nocte silenti
Deprehendêre, tuos dum in templo affaris amore
Ara vetus stabat, stabat venerabile saxum
Supra aram nostræ seruans simulachra salūtis
Pendentem cæli ferali è stipite regem.
Hîc tibi, consuleres tacitus dum numen amicum
Multa super Christi latitanti corpore in almis
Frugibus arcana vi, quæ libamus ad aras
Pro veterū tauris, pro sanguine quadrupedantū,
Reddita vox cælo, templumq; audita per omne est
Macte animo insigni, mortali corpore Thoma
Septus adhuc habili hausisti mysteria mente,
Quæ vix cælestes animi cælestibus oris
Securi norunt: sed quæ satis ampla tuarum
Præmia erūt laudum? quæ merces grata laborum?
Tu mihi solus, ais, magna atque vberrima merces
Tu mihi solus eris. nihil ô nihil apprecor vltra.
Hac vice sermonum oblitum mortalia cuncta
Te perhibent, cælique oculis adiisse profunda.
Nanque ab humo te sublatum (mirabile visu)
Cernebant, ea dum fierent, pendere per auras,
Libratúmque solo nihil iam debere relicto.
Qualis auis liquido dum captat flumine piscem,
Stat super, & leuibus vix aëra conciet alis.
Qualis item volucrum regina, liquentibus auris
Summa tenet, radiis oculos dum explorat acutis,
Quanta tuā hîc porrò mulcebant gaudia mentem?
Quantus amor? te ô felicem, quanta voluptas?
Tunc tibi lætitia liquefacta in pectore corda

Credi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Crediderim, & membris penitus stillasse solutis,
Molléque prædulci flagrasse cupidine pectus.
Quas ego opes regũ his? quos victo ex hoste triũphos
Contulerim? quos non mortales sanus honores
Posthabeam? tantum istius me tenuis amoris
Corripiat scintilla, tuo de fomite lapsa,
Et rapido algentes mihi torreat igne medullas.
Tu pater hæc tu nos diuinæ incendia flammæ
Erudias bonus: has felices suggere tædas,
Vt versi in melius renouatis moribus vltrò
Placemus superûm regem, quem crimine nostro
Læsimus, & iustas crebri irritauimus iras.
Sancte veni, precibúsque tuas mitissime nostris
Iunge preces, nobísque tuo placabile numen
Concilia aduentu, nostrísque occurre periclis,
Respice nos duris attritos vndique bellis.
Hinc atque hinc hostes fessis crudele minantur
Exitium: iam capta Rhodos, iam Pannonia omnis
Debellata iugum subiit. Quin nuper ab Afris
Infestis vis ventorum pia reppulit arma.
Pro trucibus mare pugnauit prædonibus in nos
Iratum, cælúmque piam intractabile causam,
Damnauit nostra hostiles pro classe per vndas
Disiecta: euasit raro cum milite Cæsar,
Ah dolor, & laceras vix legimus æquore puppes.
Tende, piis redeat vigor in præcordia priscus,
Et nostris rursum assuescat victoria dextris.
Nunc ô si vestro sit quisquam è sanguine ductor,
Qui decus antiquum, laudésque imitatus auorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Obuius amplexis magno sub Cæsare rebus
Succurrat, patriisque auertat sedibus hostem.
Sit vestræ tibi cura domus, sit cura tuorum
O Aualæ gentis decus, vtq; ex orbe tenebras
Vnus tu sola quondam ratione fugasti,
Gentibus & clarum potuisti ostendere lumen:
Sic eadem quoque nunc aliquis de stirpe nepotu
Terrorum has tenebras victricibus auferat arm
Atque adeò hunc iuuenem pietate & fortibus au
Insignem, modò qui generi superauerat vnus,
Omnipotens pater his velit aspirare trophæis.
Non ille ignarus decorum, non ille triumphis
Insuetas, veterum sed famam egressus auorum
Tanto operi sat erit, nec onus detr ectat iniquur
Hunc olim Italiæ portus lætantis, & vrbes
Excipiant redeuntem, armis felicibus vltum
Argolicas arces, Solymámque, & nobile bustum.
Vix prædam ingentē capiant, Turcasq; fremente
Regia Parthenope, Procytéque latrantibus vnd
Cincta, Pythecusæq;, & vestri mœnia Aquini.
Quòd si perstat adhuc cæli tamen ira, malísque
Nondum finis adest, etiámque admissa luendum,
Nec malè amica viro hāc permittūt tēpora laudē
Huic peperit sobolem egregiā pulcherrima cōiux
Cui pueri? quantum ostentant virtutis amorem?
Nec iam vllū occasum metuit domus alta, nec vllū
Progenies finem: spes fulsit tanta nepotum.
Hæc saltem de tot natis crescentibus vni
Debita suspensis maneat victoria bellis,

Si tib

i tibi nunc intra Sirenum mœnia templa
lfonſus dicat, & propriam pater erigit aram:
lle ſuis laudem eximiam conceſſerit vltrò,
Vec pulchris genitor natorum inuiderit auſis.
'olle tuum cælo genus, & res aſpice noſtras.

DIVAE MARGARITAE Virgini.

NVnc te Diua canã, quando tua tẽpla ſacerdos
Ingredior, cuſtóſque tuæ nouus adicor aræ.
Vympha decus cæli, quam latè fama ſequuta eſt
'er gentes ſæuum non expauiſſe Draconem
quamigerũ, ingentẽ, & criſtis capita alta ferentẽ,
Von te veſani valuit vis vlla tyranni
'ertere, non diræ ve minæ flexere, precésve,
Von ingens auri pondus, non munera opima.
lle tuo ardebat nimium crudeliter igni,
'ptabátque tuos thalamos accenſus amore,
Quãdoquidẽ Armenias par forma inuẽta ꝑ vrbes
Vulla, tamen multæ Armenias viguere per vrbes.
Mortales ſed enim tu non dignata Hymenæos
'æleſti face flagrabas, & regis amore
'ælicolûm, cui formam vni, mentémque ſacraras,
'ro quo etiam tantos voluiſti ferre labores.
Hunc vnum ſuſpirabas, hunc ſcilicet vnum
Voctes, atque dies infixum corde gerebas.
Quin etiam vera pro religione, pudoréque
'ltro læta dares gladio cùm colla ſecanda,
Hunc vnum exiliens caput à ceruice vocabat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ille igitur tibi, conditio vt mortalis adempta est
Pro vita moribunda, & pro ſpretis Hymenæis
Continuò dedit æthereas regnare per oras,
Felices populi degunt vbi morte carentes
Aeternum, paſcúntque optato lumina vultu
Numinis immenſi, ſuperum quæ immēſa volupt.
Hîc tibi celſa domus, molemq́; & corporis artus
Hîc habitas exuta, tibi mortalia regna
Sub pedibus, tu cæliuagis immixta puellis
Aethera per, ſuperíque incedis ſydera olympi.
Nempe choros cùm ſæpe vocat, feſtáſque choreas
Siderei regina poli, veniúntque vocatæ
Mille nurus, cinctæq; olea felice puellæ,
Secreti qua læta magis plaga lucida cæli,
Ipſa venis forma ante alias ſpectabilis omnes
Nympha decus cæli ô pulcherrima Margarita,
Omnis te ſequitur chorus, omnes lilia matres
Cana tibi ſternunt, tibi narciſſóſque rubentes
Sub pedibus, capitíque addunt redolentia ſerta.
Ipſa ſuas tibi partitur ſanctiſsima curas
Aeterni regis genitrix domina ætheris alti,
Cùm mortale genus cæli miſeratur ab arce,
Atque iras nati meditatur flectere iuſtas.
Nos ambæ aſpicitis ſimul, arcetíſque periclis,
Nec te compellat nequicquam nomine quiſquam.
Te matres facilem partus iam menſibus actis
Implorant, mediáque vocant in morte iacentes,
Ipſa faues Lucina, tuo ſe munere lætæ
Incolumes teſtantur. adit tua protinus omnis

Hinc

Hinc delubra chorus matrũ,& tibi ſacra quotãnis
Dona ferunt, gnatáſque docent connubia nondum
Expertas, primis tua templa inuiſere ab annis,
Et votis venerari, & ſacras dicere laudes.
Salue cælicolûm virgo decus innuptarum.
Huc ades. & quamuis alibi maioribus aris
Templa tibi fumant, cælóque minantia tecta,
Nec tamẽ ex longo addictã tibi ſperne Cremonam.
Sed quoties hanc thura tibi incendemus ad aram,
Læta veni, & facilis noſtris diua annue votis.
Aſpice vt Italiæ felicem hanc diuitis oram
Seruitio vſque premant externi, vt finibus hoſtes
Nunc hi, nunc illi in noſtris æterna fatigent
Bella, nec Italia poſſunt decedere victa.
Nos feßi rerum interea victoris iniqui
Præda ſumus, coram aſpicimus populatibus arua
Noſtra rapi, noſtros maculari cæde penates.
Pinguia iam ſqualent abductis arua iuuencis
Vndique, præcipitéſque fugam petiere coloni.
Ciuibus ô tandem lucem da cernere noſtris,
Et populis redeat vetus in præcordia virtus.
Inter ſe poſitis vltrò ciuilibus armis
Pacem agitent, vnáque velint occurrere peſti
Communi, atque ferum diuellere finibus hoſtem.

DIVAE MARGARITAE
Virgini.

M*Argarita tuã, ſenium quam euerterat ædem*
Vida tibi è patrio marmore reſtituit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Pro qua, si pietate vlla est ei gratia apud te
Parta, sacerdotem respice diua tuum.
Non aurum, non, quos vulgus suspirat, honores,
Non, longa in terris sit sibi vita, petit.
Verùm illum sibi concilies, cui sanguine fuso,
Cui simul æterna virginitate places.
Numen vt illius in morte experiatur amicum,
Illius inq; pius sit pius vsque choris.

DIVAE PELAGIAE
Virgini.

TV quoque carminibus Pelage memorabe nostris
Parua meis cui flore halat penetralibus ara,
Diua, olim Armenias inter celeberrima nympha
Fax iuuenum. neq; enim melior fuit altera forma
Ornatúque prior, gressum quacunque ferebas
Antiochi mediam pube stipante per vrbem
Gemmiferum caput attollens, auróque relucens,
Ore, oculísque faces iactabas, vnde iuuentus
Pestem animis male cauta, acremq; bibebat amorẽ
Et tibi ludus erat cupidos suspendere amantes,
Ac torquere diu, foribus tibi pendula serta
Semper erant, querulúmque iterabat ianua carmẽ,
Nec tua erãt stratis sine limina amãtibus vnquã,
Quæ miseris durum præbebant nocte cubile.
Hæ tibi erant artes, primæ hæc commercia vitæ.
Ast vbi verus amor cælo te cepit ab alto,
Córque tibi omnipotens diuinitus attigit aura
Ad miras vatis voces, & verba loquentis,

Conti

ntinuò totis tota es resoluta medullis,
t tibi delicuit, glacies ceu, mobile pectus.
tque vbi sublata est oculis, quæ plurima nubes
circum caligabátque, aciémque premebat,
e cæli quires iucundum cernere lumen,
uæ facies rerum horribilis, quæ noctis imago est
isa tibi? quantus tibi pectus perculit horror?
idisti fueris quàm tetro obnoxia monstro:
idisti quibus in tenebris, quantísque periclis
xpositam certæ morti te sponte ferebas.
h nimium secura mali, secura pericli,
i tibi dexter opem supera Deus arce tulisset.
c veluti pelagi in medio pugnantibus austris
i quis forte, graui qui vinctus membra sopore
il sensit, dum sæuit hyems, mox fluctibus actus
n siccum, somno excitus quanto æquora motu
urbentur videat, quantas euaserit vndas,
yrtésque, scopulósque & nauifragos Euripos,
orreat, & tutum vix sese in littore credat.
ic tu Nympha mali admonita, instantísque pericli
uos pelagi fluctus, quantos enaueris æstus,
orrebas vitæ studia illaudata peractæ
ncusans, tendénsque ambas ad sidera palmas,
lebas, purpureásque genas largo imbre rigabas
acem orans, imóque trahens suspiria corde.
ámque animos penitus, sensúsque oblita priores
eiicis ornatus veteres, corpúsque superbum
rigore vix prohibens hirsuto inuoluis amictu.
ortunásque omneis, quarum tibi copia larga,

Ventis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Venturi secura, inopum partiris in vsus.
Iam tibi lucentes gemmæ, iam purpura, & aurũ,
Tectáque marmoreis sordent subnixa columnis.
Iam species vilis, iam vilia munera formæ,
Et solitum tibi dulce nihil: mortalia temnis
Omnia, sublimíque animum defigis olympo.
Ille sibi æterno te captam iunxit amore,
Qui nos morte sua tenebris eduxit ab atris,
Crimináque effuso deleuit nostra cruore.
Huic vni te Nympha colis, huic pecteris vni.
Hos vnos tacito suspiras pectore amores.
Atque ideo vitas hominum vestigia, & vrbem
Effugis incomitata, petis loca sola, nec horres
Præside freta Deo sæuarum lustra ferarum.
Non tamen omne solum cordi tibi: sed placet vnus
Montis oliuiferi, Solymorum qui imminet vrbi,
Altus apex, quem sæpe tuos audimus amores
Cum sociis lustrasse Deum sub mole latentem
Corporea, fessúmque oleis iacuisse sub altis.
Quóve pudicitia incolumi vis omnis abesset,
Veste genus mentita, virúmque imitata latebas.
Fortunata, amplis opibus, rebúsque relictis
Sede sub angusta, tugurique in pauperis antro
Pauper agis duram non paupere pectore vitam.
Vincis opes animo, nuper quibus ampla fluebas,
Nec quicquã tibi desit habes quando omnia in vno
Quo frueris, quo cuncta refers. ille omnia solus
Est tibi: nil illum præter tibi, quem cupis vnum
Saucia, suspirásque, imísque è sensibus ardes,
Noctes

Noctes atque dies animo hæc vna add ita cura.
epe ideo terris subuecta mente relictis
olleris alta petens, liquidúmque per aëra vecta
urpis iter, superas nubes, atque æthera tranas,
anctorúmque acies volucrum te terna pererras
oncilia, hac illac vestigans lumine passim
uem sine fine ardes, quem cor tibi deperit vnum,
onec eum teneas tandem complexa repertum.
um animo, tota illum hauris lætissima mente.
tum obiens acie (neque enim dimittis) acuta,
ec tibi diuina labefiunt lumina luce,
ua frueris, miráque animum dulcedine pascis.
terea exanimum lethi ceu frigore corpus
ibitur, & dulci torpent tibi membra sopore.
pigeat castas post vincula sacra puellas
ernere mortales ignem vnum propter amores?
on tamen inuidia volucer tibi defuit hostis
octipotens pulchris semper contrarius orsis.
e tibi memorabat opes, memorabat amores,
uos fugeres, priscæ, & reuocabat ad ocia vitæ
ollia, desidiásque, animum conuellere nixus.
saxo veluti turris fundata vetusto
us contra, & fractas obiectu reiicis vndas,
us obiectu, cui toto pectore flagras.
quoties petiit, toties certamine victus
ßit, & exutus, fidit quibus, arma reliquit,
que adeo, vt pugnæ fugeret se credere iniquæ,
tremeret nigris manus importuna sub oris.
non ylla etiam duræ solatia vitæ

Hîc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hîc tibi erãt aliunde, cohors neq; deerat amãtu.
Nam vulgo tuguri ante fores examina sera
Sæpe audita ferunt superum sub nocte volucru
Ludere, & in numerũ liquidos tibi fundere cãt.
Tunc etiam quandoque, antro cùm exire iuuat,
Ibas, & loca plena Deo, sola sancta legebas,
Et fortunatas lustrabas lumine sedes,
Vnde salus hominum infanda trabe nexa pepẽt.
O illis mihi si quoque detur degere in oris,
Quod superest huius moribundo in corpore vitæ
Dulce foret sacra vestigia ponere terra,
Atque vias legere interdum, quas isse per olim
Sæpius audirem regem omnipotentis olympi,
Quãdo (humiles nã me retrahũt onera inuida
Pressus humi nequeo sublimẽ tollere mentẽ (.)
Ad cæli iubar, & superas percurrere sedes.
Sic animum saltem dulci solarer amore,
Inspiciens tantorum operum monimenta per ag.,
Felices agros nimium, felicia rura,
Felices montes, pedibus quos presserit ille,
Felices fontes, queis labra admouerit ille,
Nullum mane mihi, nullus mihi vesper abiret,
Quin tumulo accumbens venerarer nobile bustu.
Saxa lauans lacrymis, fortunatúmque sepulchr.
Amplectens, cui diuinos tegere obtigit artus,
Donec ad æthereas rediuiuus surgeret auras.
Tunc si quis mihi demonstret, quo puluere fusus
Diuinus cruor, ore legam, terræq; beatæ
Sæpius accurrens nunquam satis oscula figam.

O saltem si, cùm mihi venerit vltimus æui
Finis, ibi fessæ vitai claustra relinquens
Sensibus extremas auras fugientibus hauriam,
Quas moriens heros posito capite expirauit,
Tum mihi felici quàm molliter ossa quiescant!
Hæc tibi semper erãt: nec te vlla auertere Nymphæ
Tempestas potuit tam turbida, quin loca adires
Ardua quotidie, lacrymarumq; imbre rigares,
Donec languentes te mors sera exuit artus,
Et superas anima petiisti præpete sedes,
Is vbi in amplexus nunquam fallentis amantis
Sæpius & dulci frueris per secula amore.
Ille tibi spretis pro gemmis, murice, & auro
Indutæ cæli æterna dat luce nitere.
Pro iuuenum cætuq;, & pro nuruum famulatu
Aligeris immixta choris, immixta puellis
Cæliuagis plaudis choreas, & carmina promis.
Ipsa tibi consors patriæ non immemor olim
Vsque comes graditur pulcherrima Margarite,
Nec sine te iuuat æternæ indulgere choreæ.
Salue diua Erebi terror, decus addita cælo.
Accipe, nunc tibi quos vtcunq; nouamus honores,
Promeritæ tibi templa damus, tibi ponimus aras,
Atque tuo frumentiferos de nomine campos
Diximus: ipsi etiam norunt tua sacra coloni.
Serta tibi è primis suspendunt spicea aristis,
Pomáque, melláque purpureósque è vite racemos,
Præsentémque vocant agris, pecoríque, satísque,
Arboribúsque, rogant ne culmos aspera adurat
Rubigo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Rubigo, grandóque leues terat horrida aristas,
Néve nemus letum vites coquat alba pruina,
Decutiátque nouos exusta ex arbore flores,
Neu pyrus arescat, folijs ve vberrima morus,
Néve apibus noceant longæ mala frigora brumæ
Plurima præcipuè volitans lactentibus absit
Meßibus, heu nostris nunc primum cognita terr
Prataq́; ne nigro viridantia demetat ore.
Sit lætum pecus omne. lupus procul absit acernis
A stabulis, valeantq́; canes. sit rustica proles
Vuida. ne pubes sit turbi obnoxia morbo,
Nec fleat informi lapsos de vertice crines.
Nos verò, humani generis quos nudus hostis
Insidijs petit, & recto deducere tendit,
Respice Diua. vides quibus vndique pectora capt
Nostra dolis, quot se in facies, quot vertat in ora
Abditus, incautósque occulta indagine cingat.
Nunc Veneris curis paulatim innectit amaris,
Illecebrásque animis, atque ocia inertia suadet,
Adq́; epulas vocat, & nocturnæ pocula mensæ.
Nunc petit iniecto ventosæ laudis amore.
Sæpe ostendit opes interdum ostendit honores,
Inuidiáque, odiísque animos inflammat acerbis.
Quot scelerum facies, illi tot retia, queis nos
Implicet, & varia deludat imagine captos.
Eripe nos, precibúsque tuis euadere casses
Detur, & occultas hostis deprendere fraudes.
Quandoquidem tectis potuit te fallere nunquam
Irritus ille dolis, sempérque irrisus abiuit.

Hos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vos tu non ignara modos nos instrue, & arteis,
Et tibi sit pietas nostra, ô pulcherrima, cordi,
Te quamuis paruo colimus Pelagia sacello.

COELITIBVS VIRGINIBVS.

COeli delitiæ beatioris
Quid vos in superûm domo puellæ
Iam multis rear actitare seclis?
Vos mi dicite, vósne sempiterna
Iuuant ocia, & vsque feriatis
Cordi est perpetua frui quiete,
Dum vestros animos alit voluptas
Illa illa illius effluens ab ore,
Aspectu omnia qui beat vel vno?
An vos ô potius iuuat choreis
Indulgere, chorósque ductitare
Ad cæli numerum vsque concinentis?
Vos ô vos videor videre molli
Stellatis pede lusitare in hortis
Molles, lacteolas, venustulásque.
Quàm vos quàm iuuat insequi vsque amantem
Formosum placitæ arbitrium choreæ?
Quàm vos carmina dicere vsque amanti
Ductori placitæ iuuat choreæ,
Qui quocunque oculos, & ora vertit,
Haustis omnia amant repente flammis?
Quàm vos quàm iuuat vndique expetitas
Huic nescisse virum, huic necem subisse,

Pro vobis quoque qui integer peremptus?
Hunc vt sensibus intimis amatis,
Toto vt pectore deperitis vnum,
Et vestro est in amore nil amarum.
Hæc mi dicite virgines. Sed vnum est
Quod nunc vos aliud velim rogatas.
Id mi dicite puriter roganti,
Hæc inter quid agunt mei ambo ocelli
Margarita rosa prior recenti,
Et forma Pelage haud minus venusta,
Quas nos plus oculis amamus ipsis
De nobis meritas bene, atque amantes?
Ecquæ illis aliæ venustiores
In vestra choreæ vacant corona?
Vt ô vt mihi nunc videntur ambæ
Post cæli dominam, Dei parentem
Prælucere, aliásque præterire
Subsultim celeris duces choreæ.
En blando vt pede, blandulóque motu,
Casto vt corpore, castulísque ocellis,
Hæc vt purpureo rubens in ostro,
Illa vt candidulo albicans ligustro
Lætæ virgineis vtræque palmis.
Saluete ô simul ætheris puellæ
Omnes aureolæ, integellæ & omnes.
Nos interdum opibus iuuate vestris,
Qui mortalibus ignibus calemus,
Vestræ nos facis vstulate flamma.

DE DIVIS COELITIB.

ADeste mecum virgines, & integri
Pueri & puellæ, & omnis ætas maxime
sti, & pudicæ coniuges adhuc viris
nctæ, aut solutæ vinculis iugalibus.
eque non vocamus, quos iuuentæ nequiter
get peractæ admissa pœnitentia
x corde, ab imo diluentes pectore.
deste, mecum laudibus sustollite,
os præteriuimus, beatos ætheris
blimioris, generis omnis, incolas.
m vnus omnes prosequi ego versu queam:
uete linguis. saltem eos silentio
citi simul veneremur innumerabiles.
iremur omnium perennes laureas,
eros triumphos, inclytásque glorias,
s & omneis aduocemus sedulo,
bis vt alto opem ferant ab æthere
riculis in omnibus: neque nos sinant,
oad valebunt, cedere obrutos malis
n quòd suapte v , sua aut potentia
eant iuuare hominem, & opem impartirier.
ui neque bona, neque vlla dant cuiquam mala,
vnus omnium bonorum publicus
ffeminator, ille cæli præpotens
gnator, orbis conditor, hominum sator,
omnia famulantur, omnia subiacent
noxia, vnus omnibus vbique imperat,
ísque quos vult, eligit, quos ope iuuet,

Nullius ipſe externæ opis porrò indigus.
Quos verò habet neglectui, in præceps ſinit
Ruere miſellos, ac malis prorſum omnibus
Circumuenit, dans cuique pro merito, vt lubet,
Vltor ſeuerus criminum, mortalibus
Perterrefaciens conſcia intus pectora,
Cælum triſulcis cùm coruſcat ignibus,
Tonitrúque templa concutit cæleſtia.
Nobiſcum enim perſæpe agatur ſæuiter,
Nobis niſi eius præſto vbique filius
Adeſſet aduocatus, & ſe opponeret
Caro parenti, is dum parat nos funditus
Vertere, malíſque, quæ meremur, perdere
Cui detegit, quæ paſſus eſt olim volens
Vulnera peremptis pro ſalute publica.
Hunc ſupplices homines in omnibus adeunt
Diſcriminibus, & aduocatum vnum admouent.
Verùm quia plerunque ſuppudet reos
Adire recta regium gnatum vnicum,
Hunc deprecatorem vt ſibi illico parent,
Néve alloquantur eum ſine internuntio,
Prius adhibent de ciuium numero aliquos,
Et, aduocatum qui precentur, aduocant,
Seu ſint adhuc nos inter hîc ſuperſtites,
Siue in ſupernam iam aduolarint curiam.
Eſt tutius verò aduocare quos ſcias
Intra receptos iam ætheris domicilia.
Neque eſt verendum ne aduocati exaudiant,
Quod oppidò remoti ab iis habitent plagis,
Humúſque

Humúsq; ab astris absiet quàm plurimum.
Vident piorum animæ, ac volucres spiritus
Semper beati humana facta, & audiunt:
Sed non suapte acie, suóve lumine:
His omnia repræsentat ante oculos sua
In luce soboles cuncta cernentis Dei
Rerum fideles suggerens imagines,
Hunc intuentes intuentur omnia.
Quæcunq; opus, vel quæ haud patereis abnuit,
Itidem audiunt omnia vocati cælites,
Et obsecrati pro obsecrantibus obsecrant.
Est ille speculum, est vnus idem Echo omnibus.
Ob id tamen mortalium ipsi mentibus
Haud inseruntur: solus illapsu Deus
Adest, & animis influit præsentia,
Solúsq; propitio fouet nos numine.
Nulli creato est numen, aut diuinitas.
Vult ipse post se nos tamen venerarier
Honore proximo Quirites ætheris,
Et supplicabundos sepulchra visere,
Et quicquid eorum adhuc apud nos reliquum est,
Nec thura eis negare, nec crocum, aut rosam:
Quare agite mecum adeste cuncti, & ætheris
Onerate votis vniuersam curiam,
Nobis beneuolum vt aduocatum sedulo
Reddant, suáq; cælites nos euehant,
Qua plurima pollent apud eum gratia.
Is dehinc parentem propitium nobis dabit,
A quo perenni vt fonte, cuncta fluunt bona.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

DIVIS CAELITIBVS.

ADeste sancti cælites
Ciues supernæ curiæ,
Vestra leuantes nos ope
Deo propinquos iungite.
Tu Diua virgo virginum
Princeps, Dei puerpera,
Regina cæli da tuum
Adesse nobis filium.
Vos dehinc beati præpetes
Dei fideles nuntij
Simul creati cum noua
Nascentis orbis machina.
Quos contumax contra Deum
Non extulit superbia:
Sed perstitistis in fide
Vlti rebelles prælia.
Tum vos caduci corporis
Ceu nos onusti pondere
Quondam mares, aut virgines
Nunc dij beati cælites,
Quos vestra virtus ætheris
Euexit ad fastigium.
Floretis illic maxima
Iam consecuti præmia.
Vos inuocamus supplices,
Nobis famem defendite,
Sint bella longe, sit lues,
Sit nostra cælo arrecta mens,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vt mox leuati vinculis,
Grauiq; mole corporis
Migremus ad vos illico
Vestros adoptati in choros.
Poßimus hæc vt assequi
Vobis rogandus maximus
Ter vnus ille qui bona
Patens opum, dat omnia.

FINIS.

OMnes rogatos Vida vult quàm maximè,
Qui legerint versus suos, si offenderint
Quippiam, quod alienum à sacris mysterijs
Videatur, ante ne improbent, quàm intelligant.
Nam recta sentit cum optimis, & asserit
Quæ firma patrum comprobat consensio.
Omniáq;, quæ scripsit, bona scripsit fide.
Nec factiosum ferre genus hominum potest,
Qui vt esse videantur aliquid, vetera eleuant,
Nouásq; semper efferunt ineptias,
De industria recta deerrantes via.
Si quid per imprudentiam dixit tamen,
Quod parte ab vlla claudicare censeant,
Vult esse non dictum, abolitúmq; funditus,
Et ipse iam nunc abrogat dicto fidem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

M. HIERONYMA VIDÆ CREMO-NENSIS,

CHRISTIADOS LIB. PRIMVS.

Vi mare, qui terras, qui cælum nu-
mine comples
Spiritus alme tuo, liceat mihi mu-
nere regem
Bis genitum canere, é superi qui se-
de parentis
Virginis intactæ grauidam descendit in aluum,
Mortaléſq; auras hauſit puer, vt genus vultus
Humanum eriperet tenebris, & carcere iniquo
Morte ſua, manéſq; pios inferret Olympo.
Illum ſponte hominum morientē ob crimina tellus
Aegra tulit, puduítq; poli de vertice Solem
Aſpicere, & tenebris inſuetis terruit orbem.
Fas mihi te duce mortali immortalia digno
Ore loqui, interdúmq; oculos attollere cælo,
Et lucem accipere ætheream, ſummíq; parentis
Conſilia, atq; necis tam diræ euoluere cauſas.
Iam prope mortis erant metæ, finíſq; laborum
Christo aderat, Solymúmq; ideo haud ignarus ad (vrbē
Phœnicū extremis remeās de finibus ibat.
Illum ingens comitum numerus iuuenéſq;, ſenéſq;

Sponte

Sponte sequebantur, rerum quos fama trahebat
Vndiq; collectos. nam magnas siue per vrbes
Ferret iter, seu desertis in montibus iret,
Olli se innumeri iungebant vsq;, parati
Iussa sequi, vellet quascunq; abducere in oras,
Atq; nouos erat hîc semper fas cernere cœtus.
Pinifero veluti Vesuli de vertice primùm
Et Padus exiguo sulcans sata pinguia riuo.
Hinc magis atq; magis labendo viribus auctus
Surgit, latifluóq; sonans se gurgite pandit
Victor: opes amnes varij auxiliaribus vndis
Hinc addunt, atq; inde. suo nec se capit alueo
Turbidus, haud vno dum rūpat in æquora cornu.
Tum verò numero socios seiunxit ab omni
Bissenos, sibi quos olim delegit, vt essent
Tantorum memores operum, testésq; laborum.
Atq; vbi secretos nemora in seclusa vocauit
Procera innitens cedro mæstißimus ore,
Ac; imo rumpens suspiria pectore fatur:
Ventum ad supremum socij: data tempora vitæ
Exegi in terris: lux nunc infanda propinquat,
Meq; pij manes expectant: illius ergò
In vltro infensam Solymorum ascendimus vrbem.
Hic informis lethi mihi dira parantur
Supplicia: immeritum me nunc coniurat in vnum
Sæua sacerdotum manus, vt non inscius ipse
Prædixi toties, ac vobis cuncta retexi.
Ergo, morte mea veterum scelus omne piabo.
His me prime malis oneras pater: ipse tulisti

Dulcia poma, mihi sed nunc tua furta luendu
Cùm tamen expulerit tenebras lux tertia rebu
Aëreas cæde abluta reuccabor in auras.
Vos etiam, quos non pertæsum deniq; nostri,
Funera acerba manent: audete, & lucis amori
Istius æternum vitæ immortalis honorem
Mecũ omnes præferte: domus non hæc data, ni
Sunt vobis propriæ sedes. vos ætheris alti
Lucida templa vocant, stellis florentia regna,
Pax vbi secura, ac requies optata laborum.
Hîc domus, hîc patria: huc omnes contendite la
Angustum per iter: vestras hîc figite sedes.
Dixerat: at socij defixi lumina mæstis
Hærebant animis, ac tristia multa putabant.
Tum senior Petrus haud linguæ, vocíve peperci
Et tali Diuum affatus sermone precatur:
Nate Deo, quæ tanta Deum te deniq; cæli
Vis agit, vt libeat lethum credule pacisci
Pro quoquam, aut certis vltrò te offerre periclis
Quin age te incolumi potius (potes omnia quãc
Nec tibi ne quicquã pater est, qui sidera torque
Perficias, quodcunq; tibi nunc instat agendum,
Non adeo exosus lucem, ingratúsq; salutis.
Hos animos, hanc confestim precor exue mentem
Ipse tui miserere, tuũm miserere, nec vltro
Proÿce nos, qui te, tendis quocunq; sequemur.
Sic ille, increpuit dictis quem talibus heros:
Non pudet ô nunquam sapiens mortalia semper
Voluere nube oculos pressum, cælestium inanem?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nec potis es vanis vnquam desuescere curis?
Haecne tibi consulta mei suasere labores?
Non hoc consilijs, non hoc auctoribus istis
Tempus eget, genitor iussis haud mollibus vrget.
At vos, ô rebus spretis mortalibus omnes
Ferte viri, & duros animo tolerate labores,
Oblitíq; hominem cælo altas tollite mentes.
Et cùm mortales linguas in iurgia soluent
Vos contra, falsis onerantes nomina vestra
Criminibus gaudete, ac firmo pectore ferte,
Indignámq; ignominiam contemnite læti.
Hinc fortunatos vos dicite, præmia quando
Certa manent, oritúrq; ingens hinc gloria vestra.
Hæc fatus, montes aditum fert tristis in altos.
Incedunt vnà socij cum rege parati
Cuncta pati, & iuuenis fortẽ indignantur iniquã.
Et iam palmosæ subit Hierichuntis ad vrbem.
Zacchæi excipitur tecto, mensisq; paratis,
Cui quondam componere opes per fasq;, nefasq;
Immensas amor acer erat, sed luce recepta
Hospitis aduentu cœpit male parta luendo
Reddere cuique suum, partiri cetera egenis,
Tot facti, infectíq; auri congesta talenta.
Hic subito non læta ferens grauis impulit aures
Nuntius, atq; animum rumore momordit amaro.
Lazarus haud ꝓcul hinc Bethanes regna tenebat
Diues opum, clarus genus altò à sanguine regum.
Nam pater ingentes Syriæ frenauerat oras,
Iq; sibi captas quondam subiecerat vrbeis.

Nemo

Nemo illo hospitibus facilis magis: omnibus illa
Noctes atq; dies domus vltro oblata patebat.
Huc etiam persæpe ipsum succedere Christum
Haud piguit, crebérq; domus indulsit amicæ
Hospitio, atq; Deum posita se nube retexit.
Hunc igitur postquam morientem accepit, & vi
Vix, morbo correptum, auras haurire supremas
Et quasi iam lethi portas luctarier ante,
Demisit lacrymas, socijsq; hæc edidit ore:
Cedamus: letho actutum reuocandus amicus
In lucem, modò me summus pater audiat ipse,
Atq; suas velit hîc, vt sæpe, ostendere vires.
Hæc ait, & gressum Bethanæ tendit ad vrbem
Prosequitur comitum manus ingens, atq; viden
Innumeri studio socios se protinus addunt.
Interea longè mundi regnator opaci,
Infelix monstrum, penitus non inscius illam
Iam prope adesse diem, superi qua maximus vl
Imperio patris infernis succederet oris
Manibus auxilio, ac sedes vastaret opertas,
Sollicitus parteis animum versabat in omnes,
Siqua forte potis regno hanc auertere cladem,
Moliríq; Deo lethum meditatur. ea vna
Deniq; cura animo sedet, hæc sæpe vna resurgit.
Demens, qui id propter tantum nō viderat ipsu
Demissum cælo iuuenem, quo sponte piaret
Morte obita veterū culpā, & scelus omne parēti
Protinus acciri diros ad regia fratres
Limina, cōcilium horrendū, & genus omne suoru

Impe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

…nperat.ecce igitur dedit ingens buccina ſignum,
…uo ſubito intonuit cæcis domus alta cauernis
…ndiq; opaca,ingens antra intonuere profunda,
…q; procul grauido tremefacta eſt corpore tellus.
…ntinuò ruit ad portas gens omnis,& adſunt
…ucifugi cœtus varia atq; bicorpora monſtra:
…ube tenus hominũ facies, verũ hiſpida in anguẽ
…eſinit ingenti ſinuata volumine cauda.
…orgonas,hi,Sphyngáſq; obſcæno corpore reddũt,
…ntauróſq;, Hydráſq; illi, igniuomáſq; Chimæ-
…ntum alij Scyllas,ac fœdificas Harpyias, (ras.
… quæ multa homines ſimulacra horrẽtia fingũt.
…centum geminus flammanti vertice ſupra eſt
…biter ipſe Erebi,centenáq; brachia iactat
…ntimanus,totidémq; eructat faucibus æſtus.
…nnes luctificum fumúmq;,atróſq; procaci
…e,oculíſq; ignes,& vaſtis naribus efflant.
…nnibus intorti pendent pro crinibus angues
…exantes nodis ſeſe,ac per colla plicantes:
…manibus rutilæq; faces, vncíq; tridentes,
…ueis ſontes animas ſubigunt, atq; ignibus vrgẽt.
…ec minus illi etiam diuerſis partibus orbis
…nueniunt properi,qui terris omnibus errant
…ortantes ſcelera,ac varijs mortalia ludunt
…ctora imaginibus,rectíq; obliuia ſuadent:
…ec non ventorum,tempeſtatúmq; potentes,
…ubiuagum genus,haud certa regione locati,
…imborum in media conſueti nocte vagari.
…rgo animis prompti,atq; opibus coiere parati

Vna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vna omnes: fremitu vario sonat intus opaca
Regia, rex donec nigram igne tricuspide dextra
Armatus cœtu in medio sic farier orsus:
Tartarei proceres, cælo gens orta sereno,
Quos olim huc superi mecum inclementia regis
Aethere deiectos flagranti flumine adegit,
Dum regno cauet, ac sceptris multa inuidus ille
Permetuit, refugítq; parem. quæ prælia toto
Egerimus cælo, quibus olim deniq; vtrinq;
Sit certatum odijs, notum, & meminisse necesse est.
Ille astris potitur, parte & plus occupat æqua
Aetheris, ac pœnas inimica è gente recepit
Crudeles. pro sideribus, pro luce serena
Nobis senta situ loca, sole carentia tecta
Reddidit, ac tenebris iußit torquere subimis
Immites animas hominum, illætabile regnum.
Haud superæ aspirare poli datur amplius aulæ,
Ingens ingenti claudit nos obice tellus,
In partémq; homini nostri data regia cæli est.
Nec satis: arma iterum molitur, & altera nobis
Bella ciet, regnísq; etiam nos pellit ab imis.
Id propter iuuenem ætherea demisit ab arce
Seu natum, siue alitibus de fratribus vnum.
Iámque aderit, fretúsq; armis cælestibus ille
Sedibus exitium vehet his, & regna recludet
Infera, concessásq; animas nostro eximet orbe.
Fors quoq; nos, nisi non segnes, occurrimus, ipsos
Arcta in vincla dabit, vinctósq; inducet olympo
Victor, ouans. superi illudent toto æthere captis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ſte autem quamuis mortalia membra caducus
nduerit, tamen eſt noſtris imperditus armis.
Nempe ego ſæpe adij, corámque interritus vrgens
Tentaui inſidiis nequicquam (non ea me res
Falſam habuit, neq; enim nunc primũ talia cerno)
Quas non in facies, quæ non mutatus in ora
Acceßi incaſſum? ſemper me reppulit ipſe
Non armis vllis fretus, non viribus vſus:
ed tantum veterum repetito carmine vatum
rrita tentamenta, dolos, & vim exiit omnem.
Ergo quæ mihi nunc ſurgit ſententia pandam.
lle iter antiquas Solymorum inſtaurat ad arces,
it licet inuiſus magnæ primoribus vrbis:
Quippe ſacerdotes odijs ingentibus illi
ffenſi inſidias, vt cuique eſt copia, tendunt
olliciti veterum pro religione parentum,
t ferro incautum ſuperent, & funere mulctent:
Quãdoquidẽ ille nouos ritus, noua ſacra per vrbes
nſtituit, priſcaſq; audet reſcindere leges.
Hîc opibus veſtris opus: en nunc confieri rem
empus adeſt. in eum cuncti maioribus illos
nflammate odiis, & vera, & praua canentes,
eſtiferúmque animis furtim inſpirate venenum,
Ne victi, oblitique iras corda aſpera ponant:
d ſæui magis, atque magis, ſtimuliſque ſubacti
cribus abſiſtant nunquam, niſi cæde peracta.
 verò, ſi quis ſociis ex ipſius vnum
s ſenis capere, atque dolis peruertere poßit,
s confecta, motus penitus ſublatus & omnis.

Precipitate moras, fluxis succurrite rebus.
Nunc tectis opus insidijs, nunc viribus vsus.
Vix ea fatus, vbiq; ruentes iussa facessunt
Autores scelerum, portísq; ex omnibus altè
Diuersi rumpunt: tremit abdita murmure tellus
Incubuere auris: crinitas anguibus alas
Obscurum per inane mouent, terrásq; capessunt.
Non tam olim densa sublimes nube per auras
Florigeræ glomerantur apes æstate serena
Nubifugo Borea, & madidis cessantibus Austr
Siquando exorta est inter discordia reges,
Sæuáq; collatis inuadunt prælia signis.
Væ, quibus institerint terris, quibus orbis in oris
Dira cohors, quantas populis feret illa ruinas!
Iámq; emensus iter multis comitantibus heros
Vera Dei soboles Bethanes mœnibus instat.
Cernit ibi mœstas crinem laniare sorores
Munera fraterno tumulo suprema ferentes
Expertem thalami Marthan, atq; vrbis auitæ
Magdali dictam de nomine Magdalenam.
Progreditur, bustũq; petit: mœstissima Martha
Hunc simul ac vidit, comites fratrísq; sepulchru
Deserit, ac multo venienti occurrit honore.
Insequitur soror inde, oculos imbre madentes,
Fœmineis ambæ plangoribus indulgentes.
Vt te post cari germani funera tandem
Accipimus venientem? vt te sæpe ille vocabat
Magne hospes gelidi perfusus frigore lethi?
Atq; equidem credo, tunc sors te si qua dedisset

Nobis, nunc etiam vitales duceret auras.
Nunc quoque (nil quando clari tibi rector olympi
Abnuit) haud penitus nobis spes omnis adẽpta est.
Talibus orabant: comites simul omnia luctu
Miscebant: mæstis resonabant cuncta querelis.
Ast heros tristes dictis solatus amicis
Spõdet opem, superas rediturum ad luminis auras,
Actutum fratrem incolumen, quẽ faucibus haustũ,
Telluris quarto iam Sol non viderat ortu.
Dicitur hæc totam confestim fama per vrbem,
Quæ cunctis incredibilisq; & mira videri.
Vicinis populi paßim de montibus omnes
Concurrunt studio visendi, atque omnia complent.
Ventum erat ad tumulũ: stat circumfusa iuuentus:
Ipse autem in medio duplices ad sidera palmas
Iam dudum tendens, oculósque immobilis heros
Orabat, tacitúsque parentem in vota vocabat.
Orantem obseruant taciti, intentíque tuentur,
Quid iubeat, quæ signa ferat, quo deĩde cadat res.
Bis toto color ore abijt: bis pectore anhelo
Infremuit, nutúque caput concußit honestum.
Ecce autem tumuli tremere hostia visa repente.
Omnibus extemplo, subita, formidine sanguis
Diriguit, penitúsque inuasit pectora frigus,
Cùm tandem Deus has effudit ad æthera voces:
Summe parẽs quamuis precibus nil abnuis vnquã
Ipse meis, quæcunque petam: tamen hoc tibi grates
Munere semper agam tua quanta potentia, vidit
Circumfusa manus, populi vidêre frequentes.

Vos autem famuli properate, recludite marmor,
Saxum ingens auferte, viróque exoluite vittas.
Nec mora, præceptis patuerunt claustra sepulch,
Concursu accedunt magno, attonitíque pauore
Inspectántque, vidéntque intus deforme cadau,
Vixque sibi credunt, nullo cogente moueri.
Nec mora, clamantis ter voce vocatus amici
Erigitur, loquitúrque & cæli vescitur auris.
Obstupuêre omnes: nec sat vidisse loquentem,
Aut audisse semel, dum cuncta ex ordine narr
Conuentu in medio, quæ funere passus in ipso est,
Quanto anima instantis vi lethi exclusa dolore,
Terrenósque diu luctata reliquerit artus,
Quas facies moriens, quàm obscena aspexerit ora
Terrentum iuxta furiarum, irásque minásque,
Vt vix siderea volucres missi arce ministri
Auxilio possent auidas inhibere rapinas.
His addit scelerum pœnas, ac læta piorum
Præmia, quæve animas miseras subiisse necesse e
Arbitria, æternósque nigris fornacibus ignes.
His actis, Deus orantis vicina Simonis
Tecta subit, quem tota olim lacerum hulcere mēbr
Eripuit morbo, atque in pristina reddidit ipse.
Dum vero mensas grati dignatus amici
Accubat in medio procerum vrbis, protinus ecce
Ingreditur forma insignis, cultúque puella
Picta peregrinas tunicásque, sinúsque crepanti
Argento saturos, atque auro intertexto,
Cui caput implicitum gemmis: it flexile collo

Aurum

Aurum ingens mixtis onerosa monilia baccis,
Propexique nitent electro molle capilli,
Vexilibus quos in nodos collegerat hamis:
Aureáque ex humero demissam fibula vestem
Eois opibus grauidam, & Gangetide gaza
Subnectit: media micat ardens fronte pyropus,
Crebráque consertis pendent redimicula gemmis:
Qualis læta sinus cùm tellus veris honorem
Pandit, opésque suas gremio explicat alma vire̅ti.
Hæc olim amissis vtrisque parentibus orba
Restitit, & proles in opes successit auitas
Vnica, quas pater immensas prædiues habebat.
Dúmque ætas rudis, vna illi super omnia cordi
Religio fuit, & seruandi cura pudoris.
Mox autem paulatim annis feruente iuuenta
Sensibus illapsa est Veneris malesuada cupido,
Quæ mentem immutans furiis subiecit iniquis
Ah miseram, abiecto non obstat cura pudori,
Non species, non fama mouet: cessit timor omnis,
Religióque oblita: domo iam nubilis exit:
Iam conuiuia, iam spectacula læta frequentat.
Vincláque contemptis rectoribus omnia rumpit.
Ac veluti ratis Aegæo sine remige in alto,
Sublatos simul ac fluctus inflauerit aura,
Nunc huc incerto, deinde illuc fluctuat æstu,
Quo ventique vndæq; vrgent spoliata magistro.
Et iam freta opibus prædulces ambit amores
Florentum iuuenum, si quis spectabilis ore
Egregio, formáque alios supereminet omnes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ergo læta virum præstanti corpore postquam
Accepit venisse, Deum quem fama ferebat,
Nullam passa moram studio correpta videndi
Venerat: ast vbi conspicuos deperdita vultus
Hausit, & egregiæ diuinum frontis honorem,
Diuinósque oculos ardentis pabula amoris,
Diriguit, penitúsque animo sententia versa est,
Atque alias longè concepit pectore flammas.
Ecce autem subitò visæ spirantis ab ore
Septem adeò circumoffusa caligine, & atra
Nube exire faces, veluti cùm torris obusti
Vltima sursum flamma fugit, fumumq; relinqu
Hæc Deus, hæc, inquit, capitum fœdißima septe
Correptam miseræ mentem vexabat Erinnys.
Tum Maria (hoc illi nomen) mutata, nec illa,
Argento quæ illusa sinus modò venerat aureos,
Iam capiti crinale aurum, collóque monile
Detrahit, & tunicas squalentes exuit auro.
Iámque sui piget, & curis mordetur honestis.
Inde Deum orabat veniam, genibusq; volutans,
Vt canis ad mensam procumbere suetus herilem:
Lambebátque pedes nudos, lacrymísque rigabat
Veste fouens, alios tulerat quam nuper in vsus.
Tum de marmoreis varios deprompsit odores
Thesauris: casias, & nardi mollis aristas,
Aut thuris lacrymã, atq; aurã fragrantis amomi,
Pronaq; permulsit nudas liquido vnguine planta
Suauis in aëreas diffugit spiretus auras.
Cuncta Deus placida quæ mente accepit, & illan

Dign

ignatus venia monitis impleuit amicis.
terea circumpositis ex vrbibus ægrum
ernere vulgus erat conuentu accedere magno.
ulti ibant oculis clausis, multi auribus orti
docile, fandi ignari, quique ægra trahebant
embra, ferebantur, quósve exagitabat Erynnis
ptos mente, sui immemores, Deus ipse iuuabat
uxilio, validíque omnes lætíque redibant.
ndem hinc digrediens Solymorũ tendit ad arces.
anc fundasse Semes soboles tua dicitur vrbem
tisator pater, exactis simul imbribus ingens
ssauit vastis stagnare paludibus orbis,
urimáque immensi compressa licentia ponti.
m venêre, suo bellis qui gente subacta
bem appellarunt de nomine Iebusæi.
otinus hinc reges, à prisco sanguis Iuda,
nitimis late dominam coluëre subactis.
ic templum Solomon per terras omnibus aris
ersis ope barbarica rex condidit olim,
nplum opulentum, ingẽs, eductã ad sidera molẽ.
uc mensas, arasq́; sacras, & ahënea labra
ansulit, & veteris vestes, ac munera templi,
ro perfusas vestes, auróque rigentes,
m lychnos, lancésque, cauásque inuexit acerras,
nbiáque & tripodas, fuluóque ex ære lebetas,
lusásque sacro leges, ac fœdera ligno,
æ gemina ĩ silice omnipotẽs pater ipse notarat.
c gentis rex, atque omni cum gente sacerdos
ra ferens pecudum fundebat rite cruorem.

Victima non alias maculabat sanguine sedes.
Vndiq; mos erat huc populos ter adire quot ann,
Et proprios genus Isacidum instaurabat honore
Ipse etiam huc heros crebro se ferre solebat.
Iámque viis plenis multis cùm millibus ibat,
Vnde vrbis poterant turres, atque alta videri
Culmina: læti omnes ramos viridantis oliuæ,
Quasque manu gestent palmas à stirpe refringu
Præcedit peditum latè manus omnis: it ingens
Pone equitum globus: in medio pulcherrimus he
Haud acri prouectus equo, phalerísque superbo
Eminet. at sibi pauperiem vt placuisse beatam
Admoneat socios, rex quadrupedantis aselli
Terga premit, vates quondam vt cecinêre futuri
Nudus erat vertex, humeris demissa fluebat
Ad talos vestis, quam festinauerat olim
Ipsa parens, pueróque dedit gestare: nec illa est
Vllo attrita vsu, nulla consumpta senecta,
Taurea nudatis circumdat tegmina plantis.
Talis iter tendit, recipítque ad mœnia gressum.
Ante vrbem pueri occurrunt, mixtæque puellæ
Floribus, ac variis ornatæ tempora sertis.
Omnibus in manibus palmæ, omnes carmina læti
Læta canunt, tonsis & inumbrant ora coronis,
Certatímque Dei gaudent placida ora tueri.
Tum demum portis vrbem ingrediuntur apertis,
Et propius regem, seruatorémque salutant,
Prætendúntque manu thyrsos, oleásque coruscai
Frondenteis. superas ingens it clamor ad auras.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Spargitur hic rumor subitò, ac tota vrbe vagatur.
Consurgunt gentis primi. procul ecce per auras
Puluerean cernunt tolli super æthera nubem
Ignari penitus rerum, causásque requirunt
Tam subiti motus, quémnam tam multa sequātur
Millia ductorem, quis tantus clamor ouantum.
Ast illi, quibus est Diui haud incognita fama,
Occurrunt alacres regi, plausúmque sequentes
Ingeminant, quaq; ingreditur, paßim ecce rubenti
Insternunt ostro sola, barbaricisque tapetis,
Intendúntque vias sertis, & floribus augent.
Vix ingressus erat, cùm densam respicit ecce
In biuio turbam, clamorémque auribus haurit
Ingentem, & secum admirans vestigia preßit.
Vallis erat circum frondosis vndique septa
Collibus: in medio riuis, atque imbribus humor
Collectus semper stabat, laticésque perennes,
Quo solitæ innuptæ prædiuitis vrbis aquari,
Et potum pariter pecudes compellere prisci
Pastores, lympháque gregem curare salubri,
Vnde lacum fama est olim dixisse minores.
Huc concursus erat certis de more diebus,
Turbáque adibat inops variis exercita morbis.
Nanque videbatur magno quandoque moueri
Cum sonitu, medio vnda lacu, & perculsa repente
Sublato ad cælum spumabant cærula fluctu.
Sed vulgo subiti quæ motus causa latebat.
Impubes pueri tantùm, innuptæq; puellæ
Signa prius manifesta dabant, seséque cauebant

Cernere pennatum puerum fulgere per auras
Vndanti chlamyde, atque auro radiantibus alis,
Delapsúmque polo tranquilla impellere vtraqu
Stagna manu, latéque viam signare cadentem.
Qualis stella, pater superûm quam misit Olympo
Aut nautis signum, aut populis in castra coactis,
Præcipitat flammis longè latéque coruscis
Scintillans: corda ignaris mortalibus horrent.
Ergo expectabant denso miseri agmine circum
E cælo signum intenti, laticésque quietos
Seruabant oculis, atque omnes auribus auras,
Auditum ad signum subitò vt se primus in vnda
Quisque daret, stagnóq; sonanti immergeret artu
Quippe erat inde salus semper, non pluribus, vni,
Qui subitò impulsum prior exiliisset in æquor.
Sicut vbi vacui tendunt medio æquore campi
Viribus, & rapido iuuenes decernere cursu,
Arrexêre animos cuncti, signúmque parati
Expectant. pulsat pauor intus pectora anhelus
Omnibus, atque locum spondet sibi quisq; priorem
Hos inter longo detentus brachia morbo,
Brachiáque & plantas, omnes & inutilis artus
Ierrus erat, cui quondam, & opes, & auita fuêre
Prædia opima, sed vt iuuenili è corpore morbum
Pelleret, heu nimium mendaci credidit arti,
Dúmque vias omneis, medicæq; explorat opis vim
Pauperiem morbo adiecit miserandus iniquam,
Ossibus ad viuum qui iam perséderat imis.
Iamq; ferè denum in luctu quater egerat annum

Iam

Innumeris circumuentus morbísque faméque,
Quem postquam adspexit propius stellantis olympi
Rege satus, sic est vltrò placido ore locutus:
nfelix, quæ te segnis mora detinet vnum
eruantem has frustra ripas, & tristibus vndam
Præsentem morbis, alij cùm scilicet omnes
Protinus hinc abeant læti, oblitíque laborum
Accipiant solitas reparato in corpore vires?
lle sub hæc, largóque genas simul imbre rigabat.
Non hoc crimẽ aquæ, nõ vis mihi fontis iniqua est;
erùm ego dum motum opperior salientis aquai,
Præcipites dans saltu alij se in stagna priores
Ad sonitum, inualidis nequeo ipse insistere plantis,
Nec me tunc opis externæ dignatur egentem
n stagno quisquam ante alios mersare salubri.
alia narrantem placido Deus ore tuetur,
Atque ait: Ipse tuis pedibus subsiste, valénsque
arpe viam, nec cuncta vndis debere necesse est.
ix ea, cùm subitò cernentibus omnibus ecce
rigitur, stratúmque humeris, mirabile visu,
se suis referens pedes omnes passibus æquat,
tque suo solidæ respondent robore vires.
icut vbi in syluis dum ramos colligit, anguem
rigore sopitum pastor, brumáque rigentem
rondibus implicuit, admouítque inscius igni.
ulla mora est, propius flãmas vix pertulit, & iã
ttollítque caput, iámque ignea lumina torquet,
érque domum serpẽs micat arduus ore trilingui.
arte alia ante fores templi, mediáque ministri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ingenti strepitu testudine dona sedentes
Vendebant, quæ plebs æratæ imponeret aræ,
Lanigeras pecudes, tauròsque, parésque columba
Voti vt quisque reus, rerúmque vt copia cuique.
Quos simul atque heros ingressus vidit, & omne
Discursu, & clamore locum resonare prophano,
Haud tulit, & verbis grauiter commotus acerbis
Reppulit intortum vibrans per terga flagellum,
Verberáque insonuit, sacróque à limine abegit.
Qualis vbi Arctois Boreas erupit ab antris,
Aëreos rapido peruerrens turbine campos,
It cælo ferus, & piceas toto æthere nubes
Insequitur. dant victa locũ, & caua nubila cedũ
Sacra Deo domus hæc, inquit, hæc numinis ædes.
Vos autem versam indignos scelerastis in vsus:
Sanguine respersum est aras, animáque litatum
Hactenus antiquis concesso more sacrorum.
Indultum satis, atque ouium iam cædis abunde e
Nunc pater omnipotens pecudũ volucrumq; cruo
Parcere vos posthac iubet, ac fumantibus extis.
Vos diuersa manent mutatis orgia sacris:
Discite iustitiam tantùm, puráque litate
Mente, Deúmque piis precibus placate volente
Hi vestri ritus, ea deinde piacula sunto.
Sic ait, & supplex demisso poplite ad aram
Cernuus arcana prece patris numen adorat.
Iámque sacerdotum primis exarserat ingens
Tristi in corde dolor, flammæq; iræq; coquebant:
Nec nouus hic primũ furor, hæc odia aspera surgũ

Antiquæ irarum causæ, antiquíque dolores
Haudquaquã exciderant animis, fixiq; manebãt:
Non tamen hîc ausi sunt illum surgere contra,
Sed veriti vltricem plebem, turbámque sequentũ,
Excessère aditis, nequicquam indigna minati.
Quales nocte lupi stabulis cùm forte reclusis
Appetière gregem, verùm custodia pernox
Obstitit, & canibus vocalibus inde reuulsit.
Olli (dira fames stimulis agit intus) abacti
Cedunt, & montes nequicquam vlulatibus implẽt.
Dum verò affatur genitorem Diuus ad aram,
Mirantes socij templum per singula lustrant,
Suspectu molem vasto, artificúmque laborem,
Cautibus excisas centum, centum ære columnas
Omnes è solido, omnes altis montibus æquas,
Tignáque, & æterna ex cedro laquearia, ahenoq;
Aeratas porrò stridentes cardine portas,
Sectilibusq; minutatim sola læuia saxis:
Tum puro ex auro postes, mensásq; metallo
E simili, & fixos alta ad donaria currus
Distinctos ebeno, & candenti elephanto.
Quæ dum cuncta legunt, perfectis ordine votis
Improuisus adest, tacitúsque superuenit heros,
Atque ait: Hæc moles, adeò hæc immania templa,
Protinus vt vento radicitus eruta pinus,
Versa repente dabunt labem, ingentémque ruinã,
Et tibi digna tuis Solyma instant præmia factis,
Quæ vates ad te missos diuinitus ausa es
Tot ferro petere, aut duris detrudere saxis.

Ipse

Ipse tuos quoties, præsens vt vera monerem,
Tentaui ciues incassum cogere in vnum,
Ceu cristata suos dispersa examina fœtus
Singultu volucris vocat & plaudentibus alis?
Ferro excisa cades, iam iam labentia regna
Protinus arma ruent tua, vindexq; hauriet ignis
Et paßim hæc largo sudabit sanguine tellus.
Nonne vides, iam vt nunc res procubet inclinata
Et tibi iam votis non prosit nectere vota?
Longe alias pater omnipotens sacra trãstulit oras
Longe alia vult ipse coli, & placarier vrbe.
Atque adeo hic alte depactus terminus esto.
Sic fatus monstrat miras in marmore formas,
Argumentum ingens, senum monimenta dierum,
Magna quibus magni cõpacta est machina mũdi
Et veterum euentus, & prisca ex ordine auorum
Facta, haud humanis opus enarrabile verbis.
Non illic hominum effigies, simulacráve Diuûm,
Arcanis sed cuncta notis, signisque notauit
Obscuris manus artificis, non hactenus vlli
Cognita, non potuêre ipsi deprendere vates.
Hîc superûm sator informem speculatus acernum
Aeternam noctémque indigestúmque profundum
Prima videbatur moliri exordia rerum
Ipse micans radiis, ac multa luce coruscus.
Iámque videbatur fulua de nube creare
Stelligeri conuexa poli, terrásque fretúmque,
Et lucem simul vndiuagam, mox vnde micantes
Et Solis radios, & cæli accenderet ignes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ipsi iam denso crepitare examine circum
Auctorémque, ducémque suum, plausuq; sonare
Aligeri fratres supera arce volatile vulgus,
Lucis opus primæ. nec dum tamen æthera ab imis
Flammiferum terris, terras discreuerat vndis,
Sed tantum confusa iacebant semina rerum.
Nec mora, vix cæli extuderat septemplicis orbem,
Ordine cui vario rutilos affigeret ignes,
Et iam cuncta nouam incipiebant sumere formam
Paulatim, cælúmque sua compage teneri.
Cernere erat sicca in medio iam mole relicta
Littoribus curuis circum maria humida fundi,
Illisosq; vadis spumare ad sidera fluctus.
Nondum pontiuagæ curuabant ampla carinæ
Carbasa, nec liquido lentari in marmore remi,
Lata sed innocui verrebant æquora Cauri.
Ecce autem iam fagiferi capita ardua montes
Attollunt, infráque iacent humiles conualles.
Continuo tellus summittens Dædala germen
Flore renidescit, & frondeis explicat arbos.
Iam videas viridi vestiri gramine campos,
Iam colles densis frondere cacumina syluis,
Ilicibúsque, oleísque, & coniferis cyparißis.
Nec mora, cæruleo flammis duo lumina cælo
Incipiunt teneris primum lucescere rebus,
Et sibi, ceu mundi vigiles statione vicißim
Succedunt, certóque suum dant fœdere lumen.
Iam lucis fons dimensum Sol ambit olympum
Ipse die, terrásque nouo splendore colorat.

Nocte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nocte suas vultu pallenti seruat in vmbris
Luna vices fundens auratis cornibus ignem,
Lucidáque exornant nocturnis æthera gemmis
Sidera, perpetuo circumlabentia motu.
Tum bifidis paßim verrebant marmora caudis
Squamigerum mutæ pecudes, pelagóque natabã
At pictæ volucres librare per aera pennis
Corpora, & inter se curuis decernere rostris.
Nec procul hinc errant latos armenta per agros,
Lanigerique greges persultant pabula læta.
Iam latebras videas meditari dira ferarum
Semina, iam longos per humum reptare chelydre
Desuper hortari clara de nube putares
Cælicolum regem, lætásque expromere voces.
Crescite, propagate genus mea semina vestrum,
Secláque perpetuis generatim iungite seclis.
Tandem nudus homo emicuit tellure creatus,
Quem superum sator affarique, & edicere leges
Ore videbatur coram, ac præponere regnis,
Qui terras immortalis ditione teneret:
Mansisset dictis, seruasset fœdera pacta.
At campum arboribus iuxta, ac viridãtibus her
Lucentem aspicias, stellantia floribus arua,
Poma vbi cæruleo multum vigilata dracone:
In medio fons perspicuis argenteus vndis
Quatuor aduersis voluens regionibus amnes,
Qui terræ gremio infusi late arua rigarent.
Atque hîc cernere erat malesuadi fraude draco
Deceptum iuuenem vetitos ex arbore fœtus

Gusta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Gustare edicti immemorem, legísque seueræ.
Et iam (vix pomum infelix admouerat ori)
Pœnituisse putes se frondibus inuoluentem,
Nec iam cælituum regis grauia ora ferentem.
Nanque videbatur fuluæ inter vellera nubis
Horribili super impendens mortalibus ore
Dura redarguere, & sæuas indicere pœnas
Promeritis, quas ille olim quas omnis ab illo
Progenies lueret lucis ventura sub auras.
nterea coniux, quæ capta libidine dira
ura prior, legésque datas, ac fœdera soluit,
nfelix fruticum frustra per densa latebat.
It victor, factúsque potens iam fraudis, ahena
ffulget squama, teretíque volumine serpens
er superans stirpem, spirísque ingentibus ambit
ortilis, & motis insultat desuper alis
irgineo irridens deceptos improbus ore.
ec procul hinc ideo videas late infera circum
egna, subobscuras sedes, lucémque malignam
lus, vbi casti manes, animæq; piorum
dibus exclusæ quondam debentis olympi
ius ob scelus expectabant ordine longo.
abant hîc cani proceres, vittatáque vatum
gmina, tendebántque manus ad sidera passas,
uos omnes humeris pater alte extantibus Abras
nplificam pandens chlamydem, protentaq; late
achia subnixus, dextra, læuáque tegebat.
ante s illos credas, superûmque parentem
pplicibus dictis affari, parceret iræ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Parceret vnius noxa omnes perdere gentes.
Substitit hîc imo suspirans pectore diuus,
Atque ait: en nostrum deposcunt ista laborem.
In me nulla mora est. ego tantæ debitus iræ
Morte mea eripiã hos tenebris, & claustra refrĩg
Quin ea, quæ subito paucis deprensa sequuntur,
Sublegite infandum mihi portendentia lethum.
Omnibus hîc pauci extinctis mortalibus ibant
Inclusi ligno summas impune per vndas.
Ingens latiuago fluitabat machina ponto,
Et vix extabant immani corpore montes.
Quos procul abruptus collisis nubibus ignis
Ingeminans creber cælo rutilante petebat.
Hic natum senior nudo Isacon ense petebat
Infelix pater, exequitur dum tristia iussa.
Aspiceres illum toto iam corpore niti
Dextram attollentem. nondum respexerat, & ia
Nuntius ecce aderat cæli demissus ab arce,
Iussa ferens primis contraria. victima iuxta
Pascebat pueri ignari pro cæde parata
Candidus, & villis aries argenteus albis.
Hinc fratrem inuisum narrata ob somnia fratres
Vendebant, misero mentiti dira parenti
Funera, discerptúmque feris. pater ipse cruentam
Versabat gnati tunicam, lacrymísque rigabat.
Hîc etiam, Phariis dum ciues ducit ab oris,
Post longa exilia in patriam, promissaq́; regna
Legifer auxiliis, fretus cælestibus heros,
Orta lues populum errantem miseranda repente

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

rpentum afflatu letho dabat, atque iacebant
rpora tabifico paßim morientia morsu.
)ux verò in medio campi suspendit ahenum
gentì è malo colubrum, stratósque iubebat
irigere hûc aciem intentos, lignúmque tueri,
)uæ miseris erat haud dubiæ via sola salutis.
arte alia rostro terebrans sibi viscera acuto
ta auis implumes pascebat vulnere natos.
tant olli circum materno sanguine læti,
t pectus certatim omnes rimantur apertum.
Tis animaduersis portis bipatentibus ibat
Iulta putans, nec dum gradibus descẽderat heros
mnibus, & magno iam longe vrgente tumultu
cce trahebatur paßis per terga capillis
allida longæui coniux Susanna Manassei,
uoi pater egregiam forma, & florentibus annis
Iaud placidis tædis inuitam, ægrámque iugarat.
Iáque fidem ob thalami fœdatã ad iusta vocabãt
pplicia, ingenti iuuenum spectante caterua.
t iam saxa manu pueri, vulgúsque tenebant.
se sed antevolans prohibebat tela sacerdos,
)onec porticibus Christum conspexit in amplis,
d quẽ vbi conceßit, miseramq́; ad limina traxit,
gressus versare dolos, Hæc prodidit, inquit,
niugium, thalamíque fidem deprensa fefellit.
ntem iura neci tali pro crimine dedi
Iostra iubent duris (sed quæ inclementia?) saxis.
éque ideo vatum interpres mitißime adimus,
t tua quænam sit sententia quærimus omnes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Dixerat, atque animo iam spes pascebat inan
His captũ, implicitumq; putãs sermonibus host
Præclusos abitus, non effugia vlla relicta,
Illam quippe neci si solueret interceptam
Miti animo miseratus, eum turba omnis in ipsu
Saxáque, & vltrices raptim converteret iras,
Quòd sanctas gentis leges euerteret illex.
Si verò ad pœnam iussct pro crimine duci,
Sese odiis vulgi obÿceret crudelis acerbis.
Hæc agitans iam victorem se mente ferebat,
Pectora lætitia multum tumefactus inani.
Ac veluti in somnis olim sibi visus arator,
Dum terræ attrito suspendit vomere terga,
Auri ingens pondus campo effodisse subacto,
Gaudia vana fouet. cernet somno ille relictus
Pauperiem, duros & adhuc sibi adesse labores,
Somnia, fortunámque animo execratus inanem
Ipse viam Deus inuenit (fallacia numen
Nulla humana valet contra) qua legibus illi
Parceret, illæsis. nempe, vt defixa tenebat
Ora solo, tandem attollens, turbámque paratam
Aspectans ait, Haud dubiũ, quin crimine leth
Sit merita: id prisci quondam sanxêre parentes.
Ergo agite ô vestrûm quicunq; est criminis expe
Saxa manu primus rapiat, feriatq; merentem.
Ecquis erit tanto è numero, qui vulnera prima
Dirigat, & sceleris purum se proferat vltro?
Sic memorans omnis seruabat lumine pronus
Obliquo, horrendúmque tuens, illúmque paratus

Ins

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ſcripſiſſe ſolo, cui mens interrita nullum
ſſet ob admiſſum fœde, ſecuráque culpæ.
tabat conſpectu in medio tremebunda puella
am ſuffuſa oculos mortis nigrore propinquæ,
t poſitis terram genibus ſubmiſſa petebat,
Non minus exanimata metu, quàm in retia cerua
Ecta canum latratu, & longo exercita curſu,
ùm iam conſumptæ vires, cùm ſe vndiq; cinctam
Hoſte videt, mortémque inſtantem certa moratur.
His autem auditis reſponſis, omnibus ingens
onfeſtim cecidit furor, & vis fracta quieuit.
Quiſque ſuam tacito verſant in pectore vitam,
nq; vicem ſpectant ſeſe, atque aduerſa tuentur.
Nec quiſquam turba in tanta ſe prodidit vltro.
axa cadunt manibus furtim labentia, & omnes,
Quiſq; ſui memores abeũt, tẽplúmque relinquunt.
t verò Deus aſpexit vacua atria circum,
Linea detraxit pauitanti vincla puellæ,
Atque illam verbis monitam dimittit amicis.
melior, veterùm famam iam extingue malorum.
alia dein ſocios fatur conuerſus ad ipſos:
Heu durum genus. haud poſſunt deſiſtere victi.
Nil linquunt intentatum, nil prorſus inauſum.
Nempe ego nunc feſtis fas contra, & iura diebus
Affero opem inualidis, ægróſque in priſtina reddo,
Nunc ſontes, & ſponte ſua commiſſa fatentes
Accipio, noxáque animos, & crimine ſoluo.
Nunc ſocij fruges tractant, & vina priuſquam
Dent manibus lymphas, cum victu corpora curant,

Nec dapibus parcũt, & quæ in vos plurima iact
Quin etiam me fraude petunt furta irrita adori
Vel cùm Romanis astu me opponere tentant
Incautum, quærúntque dolo, an fas pendere regi
Per capita argentum, edicto quod quisque iubet
Nec cæcos mea facta mouent ingentia, quæ non
Humanis fierent opibus, non artibus vllis.
Nec qua vi hæc agitem spoliati lumine cernunt,
Consiliísque audent supremi obstare parentis.
Nec priscos tollo ritus, legésve refigo.
Quippe alia arcanis longe sententia dictis
Indeprensa latet, longe altera sacra teguntur
Nube sub obscura verborum. vt cætera mittam,
Quid suis horretis vetitis imponere mensis
Viscera? non animis labem sublimibus affert
Aut his, aut illis ieiunia soluere rebus.
Vobis intus obest mens ipsa, & dira cupido.
Sed quoniam gaudet cœno immundáque palude
Setigerum genus, & pecori huic innata libido est
In sue adumbrantur Veneris mala gaudia fœda
Quin etiam, vt iussis animos cælestibus auctor
Paulatim assuescens posset mollire colendo,
Nec nulla inciperet sub relligione tenere,
Indociles primùm populos, obtusáq; gentis
Pectora, iussit oues iugulare, & sanguine terram
Imbuere, immeritósque aris mactare iuuencos,
Quæ tamen omnia erant, si cui mens alta vigeba
Venturæ speculum mox relligionis, & vmbra.
His actis, iam deuexum cum vesper olympum
Cl

lauderet, egrediens malefida cesſit vt vrbe.
um genitorem obitus affarier ante propinquos
xoptans, corámq; arcanas promere voces,
gnaros ſocios Taburi ima in valle reliquit.
ſe autem aſcenſu ſuperans capita ardua montis
onſtitit, aërea feriunt vbi ſidera cedri.
ddiderant comites ſe tantùm ex omnibus illi
idus Ioannes cum fratre, Petrúſq; vocati.
abant orantes taciti, paritérq; ſupinas
endebant ſine voce manus, ac lumina cælo.
ſe autem his magno genitorem affatur amore:
pater, en inſons nunc dira ad funera pergo
rogenies tua, nec tot ferre indigna recuſo,
uando certa tibi mens, atq; hæc fixa voluntas,
t tanti mortale genus: nil demoror, adſum.
os ſaltem, qui me patriáq;, ſuíſq; relictis
er varios caſus lectiſsima corda ſequuntur,
ſpice, & immeritos cæcis auerte periclis. (ſim
aud vereor, quòd ſe his homines, gẽs impia paſ-
pponunt, nil facta hominum mortalia terrent.
ſi etiam (nihil hoc moueor) moriãtur ad vnum,
ut potius ſæuo, ſi vis, tu fulmine perde
rreptos igni, & penitus res attere fractas
genitor, tanto finémq; impone labori,
tantæ eſt genus humanum cælo addere molis,
cláq; mutatis in priſtina reddere rebus.
ntum oro (ſcelus) inferno ſummiſſa barathro
ens peſtem meditata viris nil improba furtis
ficiat, non infando præuertat amore

Insidijs captos, nec corda improuida fallat,
Dum scelera hortatur, nostriq; obliuio suadet.
Iam iam aderunt infandi hostes, armata dolis
Nondū animos satiata, graues nōdū vltra dolos,
Has fraudes, iámq; has fraudes, artésq; mouelt,
Quas non mentiti simulato corpore formas,
Vt capiant genus innocuum, vertántq; venenis
Pestiferis? tu frange dolos, ferq; irrita in auras
Cuncta pater: tandem victis edice quiescant.
Sint, qui per terras gentes post funera nostra
Iustitiam erudiant, & relligionis amorem.
Hanc veniam concede, id gnati cedat amori.
Filius hæc, genitor contrà cui talia reddit:
Nate patris virtus, nostriq; simillima imago
Nulla tuis fraus (solue metum) nulla ve nocebit
Insidiæ, quas nunc regni molitur operti
Arbiter, incœpti frustra irritus omnia tentat.
Induat in facies centum, centum ille figuras.
Ipse adero, retegámq; dolos, fæcundáq; fraudis
Agmina disijciam, & magna virtute resistam.
Vnus erit tantùm, cui mentem insania vertet,
Infelix, iam nunc deuoto pectore versat
Infandum scelus, atq; tui iam pœnitet ægrum,
Secum indignantem, tua quod præcepta sequutus
Exuerit blandum vitæ mortalis amorem,
Maluerítq; graues sub te tolerare labores,
Omnia quæ mecum mundi ante exordia nostri.
Hunc tamen indignum numero, cœtúq; piorum
Addidimus memores vatum, qui talia quondam

Pr-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ædixêre, tuis exemplum insigne futurum.
adent alij insidias meliora sequuti.
nnes te propter contempto lucis amore
aud mortẽ horrescent, pergéntq; in funera læti,
numerámq; suo parient tibi sanguine gentem
roiectu vitæ, & mortis amore superbi.
fficiam cælo dignos post aspera tandem
unera, deserti magnum ætheris incrementum.
uos tu olim aspicies hac relligione nepotes
rgere nate tibi? quam pectora certa videbis?
modò tu perge, & cæptum decurre laborem.
i quos cernis enim vix nunc tua iussa sequutos
dociles, fandi ignaros, (mora non erit) altos
ectore concipient sensus, doctóq; verendas
recanent leges afflati numine nostro,
t vastum in melius referent hortatibus orbem.
ccedent aliјs alij, sacriq; nepotes
ctores tua signa ferent trans vltima claustra
ceani latas vndis cohibentia terras,
arescétq; tuum paßim per secula nomen.
onte sua inuicti reges tibi sceptra, tibi arma
bijcient sua per terras, arásq; sacrabunt.
t adeo grauida imperijs Roma illa superba,
ppennini uagi quæ propter Tybridis vndam
gentes populos frenat pulcherrima rerum,
mmittet fasces, & quas regit, orbis habenas.
lic relligio, centum illic maxima templa,
entum aræ tibi fumantes, centúmq; ministri,
uiq; viris late, atq; ipsis det iura sacerdos

 Regibus

Regibus, & summo te in terris reddat honore.
Siqua tamen paulatim annis labentibus ætas
Decolor inficiet mores, versisq; nepotes
Degeneres surgent studijs, per dura, laborésq;
Exercens lapsam reuocabo in pristina gentem.
Illa malis semper melior se tollet ad astra.
Sæpe solo velut euersam, excisamq; videbis,
Quam modo prædixi, populorũ incursibus vrb[em]
Verùm quo magis illa malis exercita semper
Altius hoc surgens celsum caput inseret astris,
Mæniáq; in melius semper recidiua reponet,
Nec nisi subiecto passim sibi desinet orbe.
Sic placitum, nostri sedes ea numinis esto.
Hæc ait, & natum dextra complexus inhæsit.
Ecce autem subito rubra vibratus ad æthra
Cum sonitu fulgor micat, & polus intonat ingen[s]
Nam pater omnipotens manifestus ab æthere n[...]
Ostendit radijs illustrem lucis, & igni.
Omnia collucent late loca. turbine Christus
Corripitur rapido, mediáq; in nube refulsit,
Verus & aspectu patuit Deus, atq; per auras
Diuinum toto spirauit vertice odorem
Luminis ætherei specimen, genitoris imago.
Nec secus emicuit roseo pulcherrimus ore
Insolita circum perfundens omnia luce,
Quàm cum mane recens lucis fons aureus ingens
Lumine Sol cælum exoriens rigat omne profuso,
Oceani in speculo longe resplendet imago,
Et croceæ effulgent aurata cacumina syluæ.

Tale

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Talem se socijs mirantibus obtulit heros
Amborum in medio vatum, quorum alter adiuit
Flammifero quondam inuectus cæli ardua curru,
Et tranauit equis insultans aëris auras:
Isacidum Pharijs genus alter duxit ab oris
Dux profugum, legésq; dedit, morémq; sacrorum.
Nec non cælicolûm propius tum maxima pandi
Visa domus, cæliq; ingens apparuit aula.
Tum genitor nubis fulgens candentis amictu
Oscula libauit nato, & vox lapsa per auras:
Hic mea progenies. hic est mea magna voluptas.
Vni huic mortales omnes parete volentes.
Nec plura his. toto assonuit chorus omnis olympo
Cælestum cantu vario, plausúmq; dedêre.
Tum demum in faciem consuetam redditus heros
Attonitos socios monstrísq;, metúq; sepultos
Excitat, atq; hominis mortali apparuit ore.

M. HIERONYMI VIDAE CHRISTIADOS

LIBER II.

*

AT Solymi trepidi rerum, & formidine cæsi
Noctem illam patrum primi, tēpliq; ministri
Insomnem duxêre: animis adeò addita cura
Incubat, ac nullam attonitis dat dira quietem.
Omnibus ante oculos vrbem ingredientis imago
Læta Dei, festíq; manus impubis honores,

Illiúsq; vident late increbrescere nomen.
Fama volat, paßimq; canit miracula rerum.
Quid faciãt? magis, atq; magis iam vera patescũ
Quæ quondam prisci vates cecinêre futura,
Terras cælesti regem de stirpe manere,
Cuius in aduentu templum, Iudæáq; tandem
Regna ruant, Solymeq; euersis desinat aris
Antiquo de more sacros imponere honores.
Ergo infracti animis omnes, terrore subacti,
Tectis, quisq; suo, septi, clausiq; manebant.
Quales quæ solitæ florentia rura volantes
Carpere apes, vbi sæuit hyems, cælúmq; profusos
Soluitur in nimbos, & aquosus regnat Orion,
Otia lenta terunt, clausisq; aluearibus ægræ
Cunctantur, circúmq; fores, ac limina mussant.
Tempus erat per membra quies cùm grata soporẽ
Irrigat, ac positis affert obliuia curis.
Et iam noctipotens manus imo emissa barathro,
Horribiles visu formæ furialibus omnem
Cœtibus obsedêre vrbem: pars turribus instant:
Pars apicem templi, & fastigia summa coronant:
Cetera pérq; vias legio, pérq; alta domorum
Tecta volant, tractímq; hærẽt per culmina tigni
Haud secus Italiam repetunt vbi vere tepenti
Cærula, aues longo fessæ super æquora cursu,
Quæ prior occurrit tellus, hanc agmine denso
Certatim arripiunt, procuruáq; littora complent.
Principio spargunt occultum in pectora virus,
Vipereámq; viris animam, cæcúmq; furorem
Inspiran

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

nſpirant, odiúmq; animis, & crimina linquunt.
Multi etiam in facies hominũ vertũtur, & omnẽ
Protinus incendunt varijs rumoribus vrbem.
rrepunt tectis alij, ſumnóq; ſolutis
omnia dira ferunt varia ſub imagine rerum,
Atq; hominum falſis ſimulacris pectora ludunt.
ámq; huius ſubeunt, iámq; illius alta potentum
limina, & attonitos dictis hortantur in hoſtem,
errificántq; animos fact , atq; infecta canentes,
hriſtum inferre faces, ariſq; inſtare bipenni
Armatum ærata, atq; adytis extrema minari,
Etiam ſemuſto in templo dominarier ignem.
Quin ipſos templi mentiti veſte miniſtros
ingula tecta adeunt, patréſq; ad limina ſacra,
onciliúmq; vocant, nigri dux agminis ipſe
mpulit æriſono ſtridentes cardine portas.
Hinc atq; hinc delubra petunt: concurritur vltro
ndique: nec tenebris nox obſtat euntibus atra.
Non aliter captam ſi rumor nuntiet vrbem
Nocte dolis intempeſta atq; latentibus armis
Hoſtem inferre acies, & iam ſumma arce receptũ,
ulminibúſq; immiſſa voret fax atra penates,
lenis cuncta vijs feruent, trepidóq; tumultu
Huc atq; huc itur, nec ſat rationis eundi eſt.
ræcedunt diræ facies, facibúſq; nefandis
ufficiunt lucem, & ſummo dant vertice lumen
errificas capitum quatientes vndiq; flammas,
Nec miſeri tamen agnoſcunt: furor omnibus intus
ripuit mentem, lapſumq; in viſcera virus.

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nec minus interea bis seni ex agmine missi
Bis senos Christi ad socios, euertere si quem
Possent, & furijs deceptum incendere iniquis.
Illi autem pleni monitis ducis (ante futura
Præscius ista suis prædixerat omnia) seruant
Inuictos animos, inapertáq; pectora fraudi,
Quanquã hostis species sese transformet in omne
Nequicquam expertus, mentésq; indagine capt
Vnus non valuit sese his subducere vinclis
Iscarius pesti infandæ deuotus Iudas,
Lectorum procerum labes, & pestis Iudas.
Hic se olim addiderat socium vestigia Diui
Ingressus, patria, atq; opibus, carísq; relictis
Incerta exilia, incertas quacunq; paratus
Ire vias, talíq; necem pro rege pacisci.
At mox cæptorum piguit, duríq; laboris
Paulatim pertæsum, animo tum voluere secum
Noctes atq; dies tacitus, siqua potis arctis
Legibus exolui, & priscæ se reddere vitæ,
Indignans longum incassum cecidisse laborem.
Hos abitus, iámq; hos abitus, & furta parabat
Impatiens operum, rebus non lætus egenis.
Talibus vndantem curis, animóq; labantem
Iampridem, nigræ reperit dux ipse cohortis
Haud minus exultãs animis, quàm monte sub alt
Cùm procul aspexit tendentem in pascua ceruum
Getulus leo, quem siccis exercet hiantem
Faucibus ex longo collecta insania edendi.
Ac prius in faciem Galilæi versus Ioræ,

Ip

Ipsi qui fuerat coniunctus sanguine Iudæ,
Insomnem aggreditur verbis. tu nocte silenti
Montibus in solis erras insane, potésq;
Vltro sæua pati sub nudo frigora cælo,
Atq; tibi alterius sub nutu degitur ætas,
Dum sequeris (quis te tantus furor incitat?) istum
Elatúmq; animis, euersorémq; sacrorum,
Quem tantùm illuuies adeunt terrima gentis
Fœminei cœtus, & semiuiri comitatus?
Primi omnes infensi odijs concordibus ardent,
Sacrilegóq; necem intentant. iámq; ille furorem
Vesanum expendet, cedet fiducia tanta.
Non illi auxilio magnarum gloria rerum,
Quas mentitur, erit: nil contra obtendere densa
Nubila, nil solitas accingi proderit arteis.
Rumpe moras, eia instanti te surripe cladi.
Sic ait, ardentémq; odijs instigat acerbis.
Tum mutata acri percußit pectora thyrso,
Et subito nocti ablatus se immiscuit atræ.
Hinc miserum inuadens præcordia ad intima sese
Ingerit, atq; imis dirum implicat oßibus ignem.
Iam, etiam in mentem veniunt, quæcunq; sub illo
Passus dura tulit, quæcunq; exhausta pericla.
Et piget, atq; nefas polluto voluit amore,
Immeritúmq; animo sedet hosti prodere regem.
Ah miser, ah malesane, Deum non pectore sentis,
Non oculis numen præsens, non auribus hauris?
Quis te mutauit tantus furor? aspice quo nunc
Fulmine præcipitas, quænam trahis arce ruinam.

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nec qualis sentis tibi menti insederit error.
Quid struis? aut quo te raptat tam dira cupido,
Quæ nunc te male habet, mentísq;, & lucis egent
Quam nunc amittis sortem, irreparabile donum
Obtabunt seri post secula mille nepotes.
Atq; adeo quæ vota foues, quam mente secas spe
Lætitia elatos animos inflatus inani,
Omnia discerpent, rapiéntq; per aëra venti.
Excute, dum licet, infandam de pectore pestem,
Quæq; imis te nunc est addita cura medullis.
Iámq; sacerdotes, totáq; ex vrbe senatus
Secretam in templi sedem concesserat omnis,
Ipse sacerdotum primus, cui tempora sacra
Infula cingebat, Caiphas in sede sedebat
Celsior aurata. inde alij longo ordine ciues,
Quos omneis circunsiliunt, acuúntq; furorem
Tartareæ haud vlli visæ sine corpore pestes.
Nec mora, nec requies, sublapsæ in pectora cunc
Eripiunt mentem, atq; animis incendia miscent.
Multa illi inter se vario sermone ferebant
Solliciti: vasto strepit ingens murmure templum,
Sunt qui ipsum iubeant vtcunq; absumere Chri
Seu vi, siue dolo, iuuenémq; inuadere ferro,
Qui rursum in lucem nuper reuocatus ab vmbris
Venerat, & totam monstro concusserat vrbem.
Ast alij plebem metuunt, vulgíq; furorem
Namq; sibi ingenteis populos deuinxerat heros,
Hos meritis, illos diuino affabilis ore.
Hic Nicodemus erat pesti impetrabilis vnus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Primores inter gentis non vltimus ipsos,
Cui longe menti melior sententia, sed non
Audebat dictis contra omnes tendere solus.
Ille Deo quondam sese inscius intulit hostem,
Atq; dolis frustra contra stetit. inde vbi numen
Admonitus sensit, veluti de nocte profunda
In lucem reuocatus ei se iunxit amore,
Clam tamen, insensæ vitans odia aspera gentis.
Cum verò illius de vita, & sanguine cerni
Et vidit, lethúmq; insonti triste parari,
Non tulit vlterius latebras, hæcq; edidit ore
In medio. non obscuram, non lucis egentem
Lem ferimus, neq; enim vereor iam vera profari
Pro patria, quamuis mihi sint extrema ferenda.
Cernitis hunc omnes manifesto numine ferri,
Maiorémq; homine, & nosmet nisi fallimus ipsi,
Vera Dei patuit soboles, verus Deus, ille
Olim quem toties afflati numine vates
Venturum cecinêre, nefas quo triste piaret,
Commendans genus æterno mortale parenti.
Hoc liquet, hoc vltra non in discrimen agendum.
Cuius ope innumeri, quos nox obscura premebat
Luminibus captos, iucunda luce fruuntur.
Multi etiam voces obstructis auribus orti
Incipiunt, reddúntq; , ægris quot reddita venit
Sperata salus, qui lenta aut membra trahebant
Tabida lue, aut subito correpti corpora morbo?
Quis etiam (nostis) obita iam à morte reduxit
Functos idem in lucem. modo Lazarus omnem

Perculit

Perculit, & monstro ingenti permiscuit vrbem.
Prò læuas hominum menteis, prò pectora cæca.
Non hæc pæoniis succis, non artibus vllis
Confieri possunt, maior Deus intus agit rem,
Maius numen inest. quoties diuina loquentem
Incassum contrà stetimus verbísque, dolísque
Instructi? quoties ausi vim tendere inermi
Aut ferro, aut duris nequicquam perdere saxis?
Nube caua eripuit caput, ex oculísque recedens
Aligerum se cælesti subito agmine sepsit.
Et quisquam illius certum non numen adoret?
Quid molimur adhuc? quid nobis deinde relictum
Quin potius, quando nobis demissus olympo
Auxilio venit, vnà omnes adeamus, ab ipso
Suppliciter pacem oremus commissa fatentes.
Talia perstabat repetens: violentia cunctis
Gliscit, & accensus semper per viscera sensus
Conflatur magis, & sæuos furor aggerat æstus,
Paulatímque animi turgescunt tristibus iris.
Exarsêre omnes: pestis latet intus, & omnem
Eripuit miseris lucem, victísque veneno
Pestifero nebulas offudit mentibus atras.
Tum demum erumpit, quæ cunctos ira coquebat.
Infremuêre omnes contra, gemitúmque dedêre.
Qualiter ære cauo dum sulfura pascitur atra
Inclusus magis, atque magis furit acrior ignis,
Molitúrque fugam, nec se capit intus anhelans,
Nulla sed angustis foribus via, nec potis extrà
Rumpere, materiam donec comprenderit omnem

um piceo disclusa volat glans ferrea fumo.
t crepitus. credas rupto ruere æthere cælum,
mq; illa, & turres procul ecce strauit, & arces.
rpora, & arma iacẽt, latè & via facta p̃ hostes.
Iaud illi secus accensi meliora monentem
xcludunt adytis, atque extra mœnia trudunt.
m verò Caiphas, vbi facta silentia linguis,
c orsus, sibi quæ sedeat sententia, pandit.
Iaud equidẽ moror, ô ciues, quòd versus ad hostes
e etiam infando captus perfugerit astu,
ui toties summa pro re, pro legibus olim
iecit patriis caput vltrò, ipsúmque premebat
nitens contra nuper sermonibus hostem.
nta est artificis pellacia, vis ea fandi,
quoscunque velit vertat, superétque venenis,
ilicet hunc credam cælo diuinitus actum
obis venisse auxilio, qui se impius ortum
tre Deo canit, ac leges abolere parentum
tiquas cupit, atque nouos inducere ritus.
que vltrò excidio templi venisse fatetur,
od nostri monitis olim cælestibus acti
pensis tantorum operum struxêre parentes.
æ nouitas, aut religio, qui denique mores?
e etiam, ne quid sceleris sibi restet inausum,
rilegus sontes, & quorum crimina nota,
osequitur venia, haud veritus scelerata subire
mina, nec festis parcit de more diebus.
go agite, atque illi insidias, lethúmque merenti
aturate viri: crescentem extinguite flammam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ne mox subsiliat victrix ad tecta domorum,
Degustétque trabes, pérq; ardua culmina regn.
Subuertet solitis aliter totam artibus vrbem
Seditione potens, populos captabit, & omnem
Subijciet sibi prodigiis fallacibus oram.
Hinc quæ tot nobis annos tam prospera cessit
Religio, euersis actutum desinet aris.
Tum metuo, ne Romulidæ non talia passi,
Quicquid adhuc iuris superest, à gente reposcan
Et profugos patria iubeant decedere terra.
Vnum pro multis detur caput, vnius omnes
Expiet, ac tutos mors tanto in turbine præstet.
Hoc habet. hæc melior superet sententia ciues.
Hæc illi ob numen dona. hunc reddamus honor
Talia fatus erat, furiis stimulantibus intus
Experti, passíque senes eadem ore fremebant.
Omnibus idem animus. sed qua ratione, quibús
Id fieri occulté queat artibus, exquirebant.
Cùm subitò ecce suis clam se furatus Iudas
Improuisus adest cunctis mirantibus, illum
Excipiunt trepidi spirantem immane, locántqu
Sede inter primos, faríque hortantur, & arden
Quid veniat, dubiis animis audire, siléntque,
Ille autem torquens huc flammea lumina, & i
Sic fatur: scio vos Galilæi facta furentis
Formidare patres, patriæ qui legibus affert
Exitium, moliri ideo vos plurima cerno:
Si mihi, quæ posco, promittitis, omnia solus,
Quæ nunc vos frustra exercent, dispendia toll
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ille manus faciam in vestras hodie incidat vltro.
Dixerat. argenti lati pepigêre talenta
Per dena, egregij precium memorabile facti,
Dimittúntque alacres, atque extra limina ducunt.
Ille petit montes iterum, sociósque reuisit.
Forte propinquabat genti solennis, & oræ
Festa dies, veterum cum religione parentum
Immunes operum ducunt septem ocia soles,
Pérque domos ouium fœtus epulantur, & acri
Fermento parcunt iussi, properatáque liba
Expediunt, mensásque onerant agrestibus herbis
Lætitiæ veteris memores. hac luce ferebant
Aegyptum priscos olim cælestibus actos
Prodigiis magna cum præda exisse parentes
Ingressos pede iter salsas impune per vndas.
Ergo ingens tum sceptriferam concursus ad vrbem
Vndique erat, populíque omnes ad sacra fluebant.
Non effusa tamen turba huc sine more ruebat.
Verum quisque ducémque suis, gentémq; tribúmq;
Vnà ibant comitati, etenim licet omnibus idem
Sanguis, cognatáque orti sint stirpe nepotes,
Omnes Isacidæ, paribus sub legibus omnes,
Scindit se tamen in bis senas vna tribus gens,
Atque Palæstinam latè est diducta per omnem,
Libera gens olim multa munita virûm vi,
Florentésque vrbes populis, opibúsque vigentes.
Tunc autem patriis de finibus exturbati
Penè omnes aberant, & Caspia saxa colebant.
Vix de bis senis tribus vna intacta manebat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Alteráque, & patria sese tellure tenebant,
Beniamidum gens, áque ipso domus inclyta Iu-
Ambæ tunc etiam populis opibúsque vigentes.
Tantum autem imperio adiectā, ceu cætera pass-
Contuderat bello, & victricibus hauserat armis
Hāc quoq; seruitio partem Roma alta premeb-
Sceptra vrbi tantùm sublatáque ademerat arm-
Linquens sacra viris, ac leges victor auitas.
Nunc tellus deserta iacet. tot clara fuêre
Mœnia, tot populis pariter cum fortibus vrbes,
Hæ bello, hæ validis quassatæ viribus æui.
Vsque adeò sæuas superûm pater arsit in iras
Nimbipotens, natíq; necem non passus inultā es-
Non tamen indecorem tantæ solatia cladis
Ipse sinā antiquā (superent modò carmina) ter-
Ne penitus seclis obliuiscentibus ætas
Deleat extinctam pariter cum nomine gentem.
Regem illis superûm prosit regionibus ortum
Vagisse, & cælo primùm reptasse sub illo.
Vos ideo aligeri cœtus gens ætheris alti,
Qui leuibus magnum pedibus pulsatis olympum,
Nam vos sæpe polo missi peragrastis & oram,
Et gentis crebri hospitio indulsistis amicæ,
Este duces mihi, dum tota regione vagantem
Raptat amor: longum vos mecum ferre per æuum
Nomina, quæ cecidêre, iuuet, deletáque gentis
Oppida, & antiquas antiqui nominis arces.
Post autem vestra sublatus ad æthera penna
Carmine mortales oras, visúsque relinquam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vos me ſublimi ſiſtetis tramite vectum
Auia per ſuperûm loca: me iuuet alite curru
Aurea nubifugo mulcentem ſidera cantu
ntactas primum ire vias mortalibus ægris,
Et petere inſolitam cæli alta è rupe coronam.
Hæc olim, audentem ni deſerat ætheris aura.
Nunc mecum populos percurrite templa petentes.
Non alias illuc aditum eſt maioribus vnquam
Et numero, & ſtudiis. nec tantùm ſacra petebant,
Quantum auidos Chriſti viſendi traxerat ardor.
Orti autem à magno primi ingrediuntur Iuda
Per multos ductum reges genus. hæc tribus vſque
Et numero, & virtute caput ſuper extulit omnes,
antum alias ſuperans, quantũ leo cuncta ferarum
emina inexhauſtis animis, & viribus anteit.
ittorea innumeri Gaza venêre, Sabéque,
ngada deſeruêre, racemiferóſque receſſus,
rbis Adulææ ſedes, humilémque Raphean.
Hic Lyde, atq; Selis, vẽtoſaq; Iamnia, & Hippa,
Aſcalo, Azotique arces, Acharónque, Sochónque,
Quæq; fluentiſonis Iope perfunditur vndis,
Proiectæ rupes, pontóque minantia ſaxa.
arte alia antiquam ciues liquêre Damaſcum,
rimus vbi (vt perhibent) limo felice creatus
Natus homo eſt, cælique nouas erupit in auras.
Deſeritúrque Emaus, Nepséque exhauſta ſileſcit,
Quæſiuítque ſuos Aegypti proxima regnis
Anthedon, natique Dei cunabula Bethle.
m deſerta ſilent & Galgala, Beſſuráque omnis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aruaq́;, qua Marethō, qua proxima nubib⁹ Err
Qua Sigoris mirata nurum, dum incendia vers
Respicit, humanos seruasse in marmore vultus,
Concretíque salis subitum traxisse rigorem,
Qua calet Asphaltis flammis infamibus vnda,
Ingentésque palus ad cælum exæstuat æstus
Aëra contristans graueolenti sulfuris aura.
Quondam hîc læta seges, riguísque rosaria camp
Nunc stat ager dumis, obductáque sentibus arua
Crimen amor malesuade tuum, vim tendere ado
Infandam indigenæ pueris cælestibus olim
Diuina capti facie, & florentibus annis,
Fecißéntque, fuga nisi se illi ad sidera lapsi
Remigio nixos rapuissent præpetis alæ.
Non tulit altitonans pater, atque vltricibus om
Inuoluit flammis tractum, immersitq́; profundo,
Squalet adhuc cinere, & putri laté ora fauilla.
Infæcunda ideo terra, & sine frugibus agri,
Difficiléque aditus, & inacceßi secessus.
Illic, vt fama est, nitidum florem educat arbos,
Quem cupiunt iuuenes, cupiunt decerpse puellæ.
At simul atque graui perflante euanuit austro,
Succedunt poma hirsutis asperrima barbis,
Quæ nulli iuuenes, nullæ cupiêre puellæ.
Hæc tamen aspectu solida & sincera putares,
Fœda sed illuuies intus, subitóque fatiscunt
Ad tactum cinefacta, hominum nihil vsibus apt
Pallida item flauis, cùm vix seges albet aristis,
Dira immaturas messes interficit aura.

P

rotinus hinc ſubeunt populi Simeone creati,
ui Saroën, Molodámque viri, Scicelegidaq; orã
elicem frugum, lætóſque vligine campos,
ui Sipabota colunt, Aſanéſque biuerticis arces,
uiq; Atharin quondam generoſos palmite colles,
emmona qui, cultíſque erectam in collibus Ain,
t quos thurilegæ paſcunt cẽtum oppida Idumes,
uráque odoriferas Arabum vergentia ad oras.
cce autem Iſachari magno clamore nepotes
ngreſsi delubra petunt, arámque ſalutant.
ens victu facilis, contentáque finibus arctis.
Hîc adſunt, quos Hermonius ſub vertice paſcit,
Hermonius generator apum, generator equorum.
Qui Taburi capita alta tenẽt, quibus ardua rupes
armeli domus. hæc rapido gens turbine quondam
ublatum vatem cæli per aperta repente
idit flammifero ferri ſuper æthera curru.
enſena quos miſit, quos Hennada, quos alit Affra
Nobilis, in ſummis ſitientes rupibus vrbes,
Qui Senum, & Reboten liquêre, Remetiaq; arua
itibus, & variis interſita littora pomis.
At taciti incedunt gens Dani è ſanguine creti
Deiectíque oculos, deiectíque ora per vrbem
empla petunt, qualis, cùm frigora prima laceſsũt
Autumnum, nec dum ramis decuſsit honorem
Bruma ſuum, coluber latebras meditatur, itérque
Fert tacitum lapſu repens per ſaxa quieto,
ibiláque ora premit, neque caudæ ſurrigit orbes.
ámque viros triſtes credas, quod ſanguine ab illo

Prædixêre ducem fore pleni numine vates,
Qui genus humanum Christi sub imagine falsa
Terreat, atque hominum vitas, & crimina quæra
Deterior fas atque nefas vbi verterit ætas,
Et rebus feret exitium mortalibus ignis.
Protinus at multis aderit cum millibus vltor
Vera Dei soboles, verus datus arbiter orbi.
Illum nequicquam pugnantem, & vana mouēte
Turbine corripiens terræ ima in viscera trudet.
Insequitur iuuenum nimbus, genus Asere ductum
Spicea queis capita obnubit de more corona
Omnibus, & nexæ ludunt per tempora aristæ.
Hi Betagúmq;, Hormáq; ferūt. his Aphega sede.
Illos Ama dedit. illos misêre Robææ.
Non numero Arctipus Labanæ, non Aziba cessit
Hos iuxta seram in noctem soliti vrere myrtos
Littoreas ponti gens accola Zabulones
Dona ferunt: pars Ieptaphiles ab sede profecti.
Pars Iedaba venêre. Canam hi liquêre modo atra
Miratam puras in vina rubescere lymphas.
Hos Nazara tulit, tulit illos ardua Sembros,
Quæq; modo aërias iterum venisse sub auras
Vidit morte obita puerum Galileia Nais,
Millia multa tulit, totidémque huberrima Dotha,
Aq; suis Nalole, Cathetiáque alta relicta est.
At quis Nephthalidū numerauerit oppida, et arces
Innumeras, quas & Cedar, quas & sacer altis
Fert humeris Libanus cæli confinibus æquus.
Qui celsam Nazona habitāt, qui Nephthalis vrbē

Gens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ens oris, fandíque potens, fœcundáque veri
Nascentem gemino Iordanem fonte salutat.
mnis iit Galilæa. omnis Samarea penates
Deseruit studio gens tantùm accita videndi.
epe hac rege satus superûm tellure moratus
ponte Deum se detexit. miracula rerum
Asseda nunc etiam meminit, meminêre Caperna,
t vetus amisit quæ nomen Graia Sebaste.
Bethole, eductáque ad sidera Bessais arce,
t quos piscosis Gennesara proluit vndis.
euigenæ verò sacrum genus omnibus ibant
mixti, neque enim propria his regio vlla colenda
rte data est, sed diuersas dux legifer olim
uc illuc oras æquè est partitus in omnes,
ræfecitque sacros aris, próque hubere glebæ
t iugulare dedit pecudes, atque exta cremare.
t non contentus regnis, sceptrísque Manasseus,
rtitus quæ trans fluuium sibi iunxerat ampla,
otulit imperium, qua Nepheca, Bersaq; surgunt
natrix, pecorúmque altrix, & Dora ferarum.
li etiam parent Tenachos, nemorosáque Iebla,
Magedos nulli populis, opibúsque secunda.
ásque rigat Taphua claris argenteus vndis,
r vbi perpetuum, scatebrísque recentia prata.
ccedunt qui trans Iordanis flumen opima
ua serunt, tribus ipso etiam deducta Manasseo,
c non Gade sati, nec non Rubene creati
lligero, fratrum cunctorum maximus æuo
i fuit, vnà omnes vrbem ingrediuntur, vt olim

Vna etiam sedem optarunt trans flumen eande
Indigenis quondam regnata gigantibus arua.
Argobiæ qui rura colunt, Basanidáque oram,
Qui saltus Galadina tuos, Ogíque subactas
Sexaginta vrbes, Galaticáque oppida, Iabin,
Et Sebamã, Balmémq;, Ramotha, Golãq;, Nab
Edrénque, Selcamq;, & semirutam Cariathen.
Hæc tunc nomina, nunc alio sunt nomine terræ.
Tum qui cedriferæ pascunt asperrima Arimnes,
Omnes fronde caput tecti, omnes terga veruti.
Qui Bosorim, Rabathénq; tenent, qui Gaulida,
Fortibus exercẽt tauris Bathaltidos oram, (oẽ
Et quos humectat præceps de montibus Arnos.
Nec vos transierim qui prata feracis Abillæ,
Quíque Eleale viri metitis, viridémque Aserot
Seoniamq; Esebon saxis horrentia regna, (qu
Desertasq; Cades, quas Phasga habet arduus,
Hinc atq; hinc Hermus præruptas sustinet vrbe
Quas Abaris, cuius nimboso è vertice quondam
Pastores admirati vidêre morantem
Iordanem ingenti subsidere mole coacta
Vndarum, & cursu cedentia flumina retro,
Dum domus Isacidum promissa capesseret arua.
Postremi subeunt aduecti è sede propinqua
Beniamidæ, datæ sorte quibus lætissima tellus,
Maxima vbi & Solyme totius regia gentis,
Altaq; Iarephile, Luzæq; binominis arces,
Quæq; modò quarta regem iam luce sepultum
Bethane obstupuit reuocari ad munera vitæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tarela, & Samare, & lentiſciferæ Gabaothæ,
ens infeſta feris: ideo exuuiáſque luporum
duti incedunt iuuenes, canibúſque fatigant,
uas ſepire plagis iuuat vſque, & frangere ſiluas.
que adeo aßiduo venatu mane recentes
nuectant humeris prædas, quas veſper olympum
udit vbi, gaudent partiri, epuliſque fruuntur,
que inter ſeſe per agros conuiuia curant.
ic adſunt, queis Maſpha domus, quibus arduus
ifficiles colles, ac ſcabra crepidine terga, (Hemẽ
ui liquêre Recen, celſasq; Berothidos arces,
q; Silum quondam gaudentem paupere tẽplo,
ilõgumq; Helephõ, Auinq;, Amoſamq;, Selãq;,
que vlulata Rhamæ paßim Rachellidos arua.
ui Gabeone domo, quiq; Hierichunte profecti.
digenas eſt fama viæ, aßiduique meatus
litum vidiſſe diu conſidere Solem
perio ducis, atque diem decedere ſerum,
os inter facie egregia puer altior ibat,
ui priſco genus à Saulo, noménque trahebat.
m tum illum vates vno omnes ore canebant
æſtanti clarum eloquio, factiſque futurum.
antis ille tamen mentem caligine preſſus
noſtros odiis primum, furiisq; feretur?
nnipotens aderit pater, & ſe pectore toto
tius infundet iuueni, excutietque furorem.
otinus afflatus diuinitus ætheris aura
plebit terras monitis, latúmque per orbem
ortales meliora docens ad ſacra vocabit,

Nec

Nec lethum horrescet pro relligione cruentum.
Iam duodena tribus magnæ successerat vrbi,
Ipse etiam templo vt solitos inferret honores,
Munere nec tali tam læta luce careret,
Affatur socios CHRISTVS:*lux sacra propinqu*
Omnis se dapibus festa domus apparat vrbe.
Ecquis erit vestrûm, primus qui ad mœnia tend
Si quis forte opibus fessos inuitet abundans,
Nos quoque vt ante meos obitus, ac funus acerbu
Solennes epulas celebremus, & annua sacra?
Nec longe quærendus erit puer obuius vltro
Vrnam humero, lymphasq; ferens de fonte recente
Quò tendat gressus, aut quò sese ille receptet,
Obseruate, locúmque acie capite vsque sequendo.
Limina vos eadem accipiant, tectúmque subite.
Tum dominum affati coram, hospitiúmque rogat
Exiguam sacris sedem, nostrum edite nomen.
Tectum auratum, ingens, pictísque insigne tapet
Protinus ostendet structas ibi ponite mensas.
Ipse adero, atque eadem socios ad limina ducam.
Dixit. Ioannes mandata, Petrúsque facessunt,
Et mœsti magnæ succedunt mœnibus vrbis.
Ibant incerti, atque oculis procul omnia obibant,
Cùm puer vrnã humero gestãs lymphamq; recent
Vicino veniens de fonte occurrit: eum vsque
Seruantes gressum ferret quacunque sequuntur,
Quásque subit, subeunt ipsi quoque protinus ædes
Huc atauis clarúsque Simon, & prole beatus
Septena sese semper referebat ab agris,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

quando caris cum gnatis viſeret vrbem.
anque illum potius campis, rurique iuuabat
egere, ciuiléſque procul contemnere honores.
nbræ illi nemorum cordi, riuique ſecantes
ædia, quæ centum diues vertebat aratris.
n grauis argutáſque fides, & carmina amabat
uminis in ripis, aut fontem propter amœnum.
orat enim cæli numeros, menſúſque, viáſque.
pe Deo plenus porro ventura canebat
rricolis, quid Sol, quid menſtrua Luna pararet,
díque, pluuiæq́; docens prænuntia ſigna.
m ſacris intentam igitur conceſſerat vrbem,
de more dies feſtos celebraret auito.
imque alia famuli menſas, & dona pararent
rte domus, veterum facta ipſe canebat auorũ,
nc citharæ leuibus digitis, nunc pectine eburno
rcurrens molli attactu vocalia fila.
æcipue à prima reuocabat origine, quænam
is ex more epulas, atque hæc ſolennia priſcæ
lligio intulerit genti. verum ecce canenti
prouiſus adeſt Petrus, & ſacra carmina rũpit:
x ait eſt nobis, quo nuſquam iuſtior alter,
t pietate prior, Chriſtum omnes nomine dicunt.
ua nos vltro ſupplex ad limina mittit,
iguam ſacris ſedem, menſiſque rogamus.
s ille auditu gauiſus nomine tanto,
perat haud hærens animo tectum omne recludi
nc hilares totis adolere penatibus ignes,
pingui ſuffire Abrabum iubet atria ſilua,

Inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Interiúsque viros media in penetralia ducit.
Inde locum ostendit mira testudine pictis
Auleis circumuelatum, ostróque rubenti.
Luxuriant sola strata, nitent argentea eburnis
Fulcra toríque, scyphiq́;, auróque è simplice la-
Et passim domus, argentóque, auróque renidet.
Atq; hæc deinde refert: nō hoc mihi nomē ad ar-
Nunc primum venit, illius sed cognita fama
Iampridem virtus, neque enim mihi cernere co-
Fas fuit, aut vocem diuinam hausisse loquentis.
Adueniat: placidus tectis assuescat amicis.
Vos hîc expectate viros, qui exacta reportent
Omnia, dimittam, meáque illum ad limina du-
Atque vtinam libeat longum his in sedibus olli
Degere, & hospitij dignetur nomine tectum,
Quod nostros iuuet interdum memorare nepote-
Hospitibúsque locum felicem ostendere seris.
Interea aduentu vestro intermissa sequamur
Carmina, & antiquos patrum repetamus hono-
Dum nigra roriferis nox terras obruat vmbris.
Sic ait, ac neruis socians concordibus ora
Obloquitur numeris. quæ concinit, ordine picta
Cuncta putes, aut textilibus simulata figuris.
Nempe Paretoniis cantu deducit ab oris
Isacidum genus, arrepta maris æquora virga
Vt profugum dux findat, aquasq; impune per a-
Vt sine nauigiis ierint pelagíque profunda
Sicco calcarint pede. nanque induruit humor
Aridus, & liquidas late est via secta per vnda-

A tergo tota ex Aegypto curribus hostes
Quadriiugis vecti instabant fulgentibus armis.
ámque pios canit emenso pelago alta tenere
ittora, littoreisq; metu se condere siluis.
Nulla mora est, iterum telo tellure recussa
Diuino redeunt in se maria ecce refusa,
Quæ media ingenti dirimebat semita tractu.
ide hostes ruere, & salsis in fluctibus arma,
Armaq; quadrupedesq; , & corpora mersa virorũ
Aspiceres magis, atque magis subsidere in vndis
emper & absumptos velut euanescere currus,
ui medij extabant, medios salis hauserat æstus.
Addit, vt omnipotens rerum sator æthere ab ipso
auerit in vasta gentem regione locorum
rrantem dape cælesti miseratus egenos.
ernere ibiq; putes epulas niuis instar ab æthra
efluere ad terram subitas, cœtúsque paratis
ccinctos dapibus latis epularier aruis.
roinde etiam duras cautes pulsabat eadem
ux cælum aspectans virga, cùm protinus amnis
rosilit, & dulcem saxa erupêre liquorem,
tque hausêre nouis populi de fontibus vndam,
uos sitis ex longo collecta vrebat hiantes.
um canit, vt primus Solymorum conditor arcis
ona laboratæ frugisq; recénsque reperti
ocula plena meri obtulerit campestribus aris,
spite quas viridi, sectáque extruxerat orno,
tque ea dum intentis hauribant auribus omnes,
aud rerum ignarus Christus de montibus altis

Cesse

Cesserat, infensæq; iterum successerat vrbê.
Et iam decliui cùm Sol properaret olympo,
Hospitis intrauit sociis comitantibus ædes
Regifico instructas luxu, dapibúsque paratis
Discubuêre omnes. vnà inter dirus Iudas
Dissimulans sedet, & vultu mentitur amorem.
Iámque heros puras fruges properatáque liba
Accipiens, frangénsque manu partitur in omnes
Inde mero impleuit pateram, lympháque recenti
Et laticis mixti dium sacrauit honorem,
Spumantémque dedit sociis, mox talia fatur:
Corporis hæc nostri, hæc vera cruoris imago,
Vnus pro cunctis quem fundam sacra parenti
Hostia, vt antiquæ noxæ contagia tollam.
Vos ideo, quoties positas accedere mensas
Contigerit, sacrásque dapes libamina iussa,
Funeris his nostris mæstum referetis honorem,
Et nunquam istius abolescet gloria facti.
Nec plura, ex illo mox seruauêre minores
Hunc semper ritum memores, arisq; sacramus
Sinceram cererem, & dulcem de vite liquorem
Pro veterum tauris, pecudum pro pinguibus ext
Ipse sacerdotum verbis eductus ab astris
Frugibus insinuat sese regnator olympi,
Libatúrque Dei sacrum cum sanguine corpus.
In summos hæc relligio successit honores.
Ergo vbi pulsa fames sociis, sese ocyus heros
Exuit insignem tunicam, & mantilibus albis
Succinctus poscit flammis vndantia ahena,

Tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

um gelidam irrorans dextra, læuáque sonoris
ertentans labris feruentem temperat vndam.
linc genibus positis Petro, reliquisq; suorum,
lurima quãquam ille attonitus nouitate recuset,
at pedibus lymphas, & molli siccat amictu
ccuruus, sociis linquens imitabile factum.
ox gemitus imo ducens de pectore fatur:
n mihi summa dies socij, quamq; ipsi propinquam
rædixi toties, nox illa aduenit acerba,
s linquam, & moriens genitoris iussa capessam.
us erit vestrum (vix ô vix credere tantum
s scelus) insidiis prodet qui me hostibus vltro.
aud me animi fallit: furias iam perfidus ille
ncipit; insidiásque animo meditatur auaro.
pietas mea magna, mei meruêre labores.
on tamen ipse diu pulchro lætabere facto,
uisquis eris. satius, si nunquam lucis amorem
stasses, dulcis nec vitæ limen inisses.
vos este pij, inq; vicem (quæ exempla reliqui)
ter vos aliis alij parete volentes.
mmissisq; animis fastus abolete superbos.
on erebi in tanto cessabunt cardine diræ
stra potestates præuertere corda timore.
ruigiles quæso iam custodite, proculq;
nsulite, hîc animos, atque illos promite sensus,
uos toties mihi polliciti, ne cedite pesti.
s seruate viri noctem non amplius vnam.
ctemplo turbati omnes, gemitúmque dedêre,
spensi quem cæcum adeo, furiisq; subactum

Ore premens signet venturi præscius heros.
Quem senior tali aggreditur sermone precando:
O cæli decus, in quēquam tam immane putandū
Posse scelus cadere? quisnam fœdissimus ille?
Faxo hodie nunquam nobis illudat inultis.
Non adeo effugit cum sanguine viuida virtus
Pulsa annis, nec dextra mihi tam frigida langu
Sic ait, & pariter vagina liberat ensem.
Dux autem signis manifestis prodidit hostem,
Sed cunctis mentem eripuit, voluítque latere,
Donec res perfecta. dehinc hæc edidit ore:
Imo omni ex numero mihi nemo hac nocte suprem
Vestrum non infidus erit, solúsque relinquar.
Tu quoque, magnanimo cui nunc ea cōpia fundi
Sub tecto, atque amplis tendis super æthera dictis
Omneis irritans ventos, omneísque procellas;
Hinc atque hinc circunfusos vbi videris hostes
Me capto quæres latebras, iaciésque salutem
Mendaci in lingua, pedibúsque fugacibus acer.
Atque vbi curriculo mediam nox humida metam
Attigerit, ter me tibi notum ille ipse negabis
Futilis, incutiétque metus tibi fœmina inermis.
Dixerat. ille animi robur magis vsque, magísque
Spondebat, turpíque metu impenetrabile pectus.
Fœda alios seruet fuga: nec tu me antè timoris
Argue, quam terga vrgenti dare videris hosti.
Quò te cunque feres, adero. sequar vltima tecum.
Nulla tuis poterit me vis abiungere rebus.
His Deus exactis mensas, vrbémque reliquit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

[E]t se cum sociis pura sub nocte virentes
[T]ranstulit in colles olea, & loca sola petiuit,
[A]tque omnes secum iußit vigilare, sed illi
[A]ßiduis noctisque diéque laboribus hausti
[H]aud poterant inuictum oculis defendere somnū.
[S]ed gelidi in summo recubantes æquore saxi
[E]fusum toto proflabant ore soporem.
[In]terea curis confectus tristibus heros
[C]ælesti velut oblitus se semine cretum
[In]dignos animo euentus, indigna labanti
[Su]pplicia, atque genus lethi versabat acerbum,
[H]orrebátque. id enim matris de corpore traxit,
[Et] quæcunque hominum mortalia pectora terrent,
[I]pse etiam hæc eadem mortali corde paueret.
[M]ens immota tamē, virtúsque inuicta manebat.
[Er]go iterū, atque iterū genitorē affatus, & ambas
[A]d cælum tendens palmas hac voce rogabat:
[O]mnipotens talin' pater ô me funere obire?
[Ins]óne aliena malis tantis commißa piare?
[Eri]pe me informi letho, & tua flecte seuera
[Con]silia in melius, duròsque auerte dolores.
[Si t]amen id fixum sedet, atque hæc certa tibi mēs,
[Ne]c generi humano gnati nisi morte sequestra
[Pla]caris, non fas orbis me deesse saluti.
[Ibo] vltro: crimen generis commune refellam.
[Di]xerat, atque graues curas sub corde premebat
[M]ulta agitans: toto simul ibat corpore sudor
[E]ruptus, simul & sanguis, vel sanguinis instar.
[H]ic autem effulgens subito dilapsus ab axe

Stelligero pictis iuxta puer astitit alis
Dicta ferens patris, in tanto solatia rerum
Turbine, mulcebatq; ægrum, curasq; leuabat
Abstergens toto fluidum de corpore rorem.
Hortator verò, scelerisq; inuentor Iudas
Composito interea vocat hostes vertice ab alto,
Séque vltro comitem atq; ducẽ venientibus offe-
Ergo adsunt improuisi illum in vincla petentes.
Longius æra micant tremulai lumine lunæ.
Iam clypei resonant, iam ferri stridit acumen,
Pinguiaq; exuperant noctem funalia longo
Ordine, multifidæq; faces, quas vnguine supra
Obduxit manus, & ferro inspicauit acuto,
Fit strepitus: vasto circum mons vndique pulsu
Armorum sonat, atque virûm clamoribus omnis
Quos his nil trepidus compellans vocibus heros,
Heus, inquit, iam state viri, quem quæritis, adsu-
Quo ferrum, flammæq;? palam conspectus in vr-
Conuentu cecini magno præcepta parentis,
Cur non vnà omnes vos tunc tenuistis inermem?
Ista sub obscurum noctis cur agmina cerno?
Quod si me tamen ad mortem deposcitis armis
Insontem, & vobis adeo obstat gloria nostra,
Hos sinite illæsos nihil hi meruêre, nec ausi;
Tantum dilecti comitis mandata facessunt:
Vnus ego vestras explebo deditus iras.
Hæc ait, & bis se quærentibus obtulit vltro.
Illi autem ad vocem toties (mirabile visu)
Procubuêre, solóque ingentem fusa dedere

Ar-

Arma sonũ, atq; oculis subito nox plurima oborta
Consurgunt tandem somno, vinóq; grauatis (est.
Aßimiles, hæréntq; obliti, donec Iudas,
Qui nusquam somno noctu se strauerat illa,
Signa dedit manifesta, hostíq; obiecit amicum.
Nanq; pij scelus id prætexens nomine amoris
Composuit sese, & ficto dedit oscula vultu.
Ille dolum præsensit, & hæc presso edidit ore:
Hæc vero meruit comitum fidißime noster
Oscula amor? tanton' scelere vlla ad præmia tẽdis?
Haud equidẽ hæc tecum pepigi cõmercia quõdam.
Vix ea fatus erat, cùm circumfusa iuuentus
Cæca ruit, densáq; omnes indagine cingunt.
Non aliter, quàm coniectum cum in retia rara
Ceruum, aut fulmineis metuendũ dẽtibus aprum,
Pastorum circum sæuit manus. ilicet hastas
Comminus agglomerant certatim. ad sidera voces
Undiq; eunt. reboant montes clamore propinqui.
Sic iuuenem obsessum longe fulgentibus armis
Sæua cohors premere, atq; omnes incũbere inermi,
Hi prensare manu, hi stupea vincula collo
Inijcere, & nunc hûc nunc illûc ducere captum.
Perfurit ante alios, & sese turbidus infert
Malchus Idumæis missus captiuus ab oris.
Nulli ferre manum, nulli contendere suetus.
Non ea vis illi, non tanta in pectore virtus.
Verùm, vt se Caiphæ præstãtem ostendat in armis,
Cui datus hærebat famulus, nam tuta videbat
Omnia, & audenti nullum hîc obstare periclum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Audet, cedentémq; vltro petit improbus hosten
Ventosam ne quicquam acuens in iurgia lingua,
Et vix ille suas tumefactus corde capit spes.
Nō tulit hoc præceps animi Petrus, arripit ens,
Et super incumbens inhonesto vulnere tempus
Occupat, ac patulam dicto ocyus amputat aure.
Quod Deus aspiciens subito dextrámq; tetend.
Decisamq; ab humo madido cum puluere parte
Sustulit, applicuítque manu medica, vnde resec
Affixítq; loco: nullo hæsit fixa dolore,
Vlla nec apparent vestigia vulneris vsquam.
Mox socium increpitās vim dextra arcere volē
Condere tela iubet, vetito neq; fidere ferro.
Ni faciat, senior nequicquam magna locuto
Strictum ardens illi per costas exigat ensem.
Non istis opibus, non istis nitimur, inquit,
Viribus est genitor, qui me si funere acerbo
Eripere, & fuso nati sine sanguine vellet
Placari generi humano, centum agmina posset
Cælicolûm, mihi centum acies summittere ab a
Siderea, infensum qui cœtum hunc ense trucide
Militiámne adeo superûm, pugnatáq; bella,
Atq; potestates varias, & nomina nescis?
Nunc sine me imperijs magni parere parentis,
Quæ me sola premūt. hominum nil demoror arm
Talibus auditis senior vix desinit iræ
Inuitus, veluti aspexit si forte magistri
Assuetum imperijs ceruum media vrbe Molossi
Syluestrem ratus insequitur. vix voce coercet,

Venat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Venator rabido instantem ceruicibus ore.
Ergo sponte sua victum, nec viribus vsum
Corripiunt cũcti (heu, species indigna) trahuntq;
Inualidum, & dictis lapsantem immitibus vrgēt.
Hæc pater omnipotens superũm regnator olympo
Tam lentus cernis, nec cælo tartara misces?
Ecquando horrificum dextra iaculabere fulmen,
Si nunc immoto facies innubila mundo est?
Fœdere iam rupto rerum confusa laborent,
Atq; repente elementa ruant, ruat arduus æther.
Cur tua dextra vacat? cur non face terra trisulca
Iam fumat? quos flamma vorax seruatur in vsus?
Non genus humanum, non tanti regia cæli
Alitibus supplenda choris, non aurea gens, quæ
Mox hinc se tollet pietate insignis ad astra.
Ne nostri tanto te cura incendat amore,
Iactari vt tali patiaris turbine natum
Vnigenam, desertũ, inopem, atq; extrema ferentē.
Diffugêre metu comites, syluisq; teguntur,
Spumiferi vt suis aduentu, sæuiq; leonis
Semianimes: paßim insequitur ferus hostis euntes.
Aspiceres hunc iam captum, iam veste relicta
Elapsum manibus rapido petere ardua cursu,
Illum speluncas, & sicubi, operta subire
Per syluam loca, saxorúmq; in fornice condi.
Nec mora, nec requies, cursu nemora auia feruent,
Et vasto intonsi colles clamore resultant.
Iámq; sacerdotis summi tecta ampla subibant.
Protinus hîc tota paßim concurritur vrbe.

Primores adſunt procorum, pœnáſq; repoſcunt
Vni infenſi omnes, atq; illum torua tuentes
Perterrent, vinctúmq; minis crudelibus vrgent
Tum gentis primus Caiphas ita deniq; fatur:
Res hodie bene geſta viri. non artibus vllis
Infandum euaſit caput. illi nulla ſuperſunt
Effugia inſtaurãdi animi, & quod reſtat, agent.
Nunc eſt illa dies qua gloria maxima ſeſe
Oſtendit nobis. ſed opus properantibus aſtu.
Accipite, & linguis omnes, animíſq; fauete.
Nulli fas noſtrum quenquam demittere morti.
Romani ducis arbitrio ſtat quiſq; cadítve.
Quæramus lethi cauſas, & crimina primum,
Inde ducem inſtructi verbis adeamus, vt ipſe
Audiat, & morti indefenſum deſtinet hoſtem.
Sit ait: hinc captum alloquitur: tu ne ille ſupremi
Vera Dei ſoboles, verus Deus, æthere ab alto
Quem vates oriturum orbi cecinere priores?
Per Patris obteſtor numen, qui ſidera fulcit,
Fare age, ne te diſsimula quærentibus vltrà,
Diſcuſsiſq; palam qui ſis nunc nubibus ede,
Nec te diuino ignari fraudemus honore.
Dixerat. ille autem in medio defeſſus, inermis
Conſpectu paulum ſuſtollens lumina fatur:
Sum quod ais, quid me ſtudio tentatis inani
Hæc eadem toties ſcitati? parcite tectis
Inſidijs, victíq; dolis deſiſtite tandem.
Ipſe palam fateor. nec iam mora longior obſtat,
Cum mihi ſublimis cedet plaga lucida olympi

Regnanda

Regnanda ætherea iam iam cernetis in aula
Amplexum dextram patris omnipotentis, & inde
Mox iterum terras petere aspicietis eundem
ulgentem clara in nebula, quem mille sequuti
elicolæ auratis impellent æthera pennis.
ix ea dicta, humeris sibi cùm de more sacerdos
Abscindēs tunicā inquit, eget quid lucis adhuc res
dicijs tot clara? palam scelus ipse fatetur.
Nónne Deo quicunq; audet se fingere natum,
as, & iura iubent mulctari funere acerbo?
ollite, ferte moras, Romani ad præsidis ædes
bripite hunc iubeo, meritásq; reposcite pœnas.
terea casu Petrus perculsus iniquo
rosequitur mærens, longéq; obseruat amicum.
mq; sub ingentis deuenerat atria templi,
ecta sacerdotis magni, solúsq; sedebat
ristis, inops animi ante fores nocturnus apertas.
li serua, domus cui curæ ianua herilis,
quod erat rata, tu ne etiam fugis, inquit, & isti
unctus eras scelerum cōnsors, ideóq; per vmbras
xplorator ades, quando omnia nocte quiescunt?
iriguit Petrus ad vocem formidine turpi,
blitúsq; sui est (quæ vitæ tanta cupido?)
ec iam scit subita turbatus imagine rerum
uid faciat, quo se vertat, quas aduocet arteis,
ualis vbi dulci virgo decepta sopore
aruula, quam mater campis ignara reliquit
solis abeunte die sub tecta reuertens,
nfestim rupto circum tulit humida somno

Lumina, nec comites, nec matrem cōſpicit vſq;,
Sed loca ſola metu videt exanimata, viarúmq
Immemor, atq; horrere nigra circum omnia nte
Talis erat miſer ille animo confuſus, & hærens.
At cari nomen tandem abiurauit amici,
Pro quo ſponte neci modò ſe deuouerat ardens.
Quin etiam, quo ſe tegeret, ſuccedere tecto
Hoſtili tulit, & famulis ſe immiſcuit amens.
Nec latuit tamen illum omnes inimica tueri
Suſpectum, & latebras verbis vrgere fouenten
Terq; adeo obiectum nomen, patriámq; magiſt
Audierat, ficto ter diſsimulauerat ore,
Cùm matutino mediæ iam noctis abactæ
Edebant cantu criſtatæ ſigna volucres,
Auroram in tectis ſolitæ acri voce vocare.
Tum monitus verborum heros quæ extrema ca
Ingemuit, rupítq; imo ſuſpiria corde; (C
Et penitus duris triſti dolor oſsibus arſit.
Tum ſeſe miſer incuſans, turpémq; timorem,
Erepſit furtim foribus, ſolúſq; per vrbem
Totam illam ingemuit ſomnis ſine munere noct
Menti caniciem demiſſam in pectora vellens.
Quin illum hāc perhibēt mox sēper fleſſe ſub h
Admiſsi memorem dum vixit. cum æthera par
Sæpe oriens ſolis, ſæpe ater veſper in antris
Inuenit luctu indulgentem, eadémq; querente
Dum nulla admittit mæſto ſolatia amori.
Deſerti ſubeunt monita vſq; nouiſsima regis,
Ac ſe perculſum muliebri voce recurſat.

t iam tempus erat, cùm nondum Aurora relato
rta die albentes cæli discriminat oras.
imq; Deum vinctis manibus post terga trahebãt
ræsidis ad sedem, quo crimina quæreret ipse,
uem penes arbitrium, & morti dãnaret acerbæ.
lo Iudæam frenabat tempore missus
æsaris imperio Tiberi Pilatus opimam
ontius insigni Romanus origine gentis,
uẽ furibũda manus trepido est aggressa tumultu
ociferans. hunc dede neci, trabe fige merentem
fami autorem scelerum, fraudúmq; potentem.
æc crebra ingeminant, densiq; ad limen inundãt.
le autem iuuenis procero in corpore fixos
tentúsq; oculos, intentusq; ora tenebat.
Nondum illi dulcis flos prorsum euanuit æui)
solitam speciem, insolitos miratur honores
ris, & expleri nequit, hunc è stirpe fatetur
ut diuûm, aut saltem magnorũ è sanguine regũ,
t secum sortem capti miseratur iniquam,
mq; fauet, tacitusq; agitat, si qua potis illum
npune eripere, & ruptis exoluere vinclis.
uem sic alloquitur: quæ te commissa fatigant?
re age, qui casus? vnde hæc effusa repente
mpestas tibi? num tantis scelera impia mersum
nplicuêre malis? an diuûm tristior ira?
nde domo? quo te memoras è sanguine cretum?
ut quibus aspiras sceptris? quæ debita regna?
hristus ad hæc paucis: non huc ego criminis ergo
rotrahor: haud turpi mihi mens obnoxia facto.

Sed

Sed patris, immensi cæli cui regia paret,
Iussa sequor, nec regna moror mortalia, quamu
Haud equidem clara me regum è stirpe negar
Hæc tantum. ille autẽ admirans decus oris hon
Nunc hoc, nunc illo sermone affatur, & omnem
Explorat: sed responso non amplius heros
Dignatur sæuo curarum exercitus æstu.
Tandem illum dux, vt turbam cõpescat acerb
Seruari iubet, atq; domo interiore recondit.

M. HIERONYMI VIDAE CHRISTIADOS

LIBER III.

*

FAma volans iam finitimas impleuerat vrb
Exceptum insidijs heroa, dolisq; suorum:
Obscurus tamen atq; incerto autore vagari
Rumor adhuc, nec dũ matris penetrarat ad aur
Cuncta licet nunquam illa animo secura timeret
Præsago: nempe audierat, vatumq; tremenda
Terrebant monita, pro libertate piorum
Natum sponte sua subiturum funus acerbum.
Ast vbi Iosephus senior præsensit (ei olim
Alma parens fuerat superũ concredita iußis)
Nazaren linquens Solymorum se intulit vrbi,
Vix introgressus videt omnia feruere multo
Concursu populi sublustri nocte per vmbras,
Mœniáq; ingenti misceri tota tumultu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

cce autem elapsus manibus, telísq; cohortis
dus Ioannes pallenti tristior ore
ccurrit: sed vix amens agnouit amicum,
um trepidat, casusq; animo ducis hæret acerbus.
ui senior: heus siste gradum, quò te rapis? inquit:
uo res nostra loco? sine te nunc vester vbi dux
atre Deo satus? aut strepitꝰ quis tantus in vrbe?
Iei mihi non fallunt pauidam præsagia matrem.
c ait. illum autem iuuenis complexus, & hærens
antum fundebat lacrymas, gemitúsq; ciebat.
ndẽ pauca refert nostra heu spes occidit omnis,
tq; absumpta salus dux fœde carcere captus
auditur: inuidia primores vrbis in illum
nspirant, pœnásq; graues cum sanguine poscũt.
di omnes petière fugam terrore subactis.
Iater vbi est? miseræ ne adeo iam nuntius aures
erculit? hîc vtinam tecum nunc afforet ipsa.
ontius aspiciens lacrymas gemitusq; parentis
rsitan indigni casus miseresceret vltro.
e tamen libet, ac pacem, veniámq; precari,
t populi inuidiam, atq; odium crudele profari.
c memorans gressum Syriæ rectoris ad ædes
ndit. ei senior comitem se iungit, & ambo
cedunt pariter tristes, ceu forte boues cum
gricola amisit pauper, quos hostis abegit
epopulatus agros, quæsitum protinus illos
ongum iter ingreditur. natorum maximus ollì
comes, hic illic sæpe ambo ignota per arua,
quos forte suis similes vidêre vagari,

Subsi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Subsistunt flentes, atq; auia questibus implent.
Haud illi secus, & iam ventum ad limina tecti
Quod regum quondam fuit antiquißima sedes
Cùm res incolumi regno Iudæa maneret,
Sed tum Romulides oræ moderator habebat.
Feruere cuncta vident strepitu, patrésq; sub ipso
Vestibulo ante fores dissensu tendere magno,
Iámq; sacerdotes paulatim cedere ab aula
Romano velut infensos, ac dira minantes.
His animum arrecti paulum lenire dolorem
Incipiunt, rebúsq; aliquam sperare salutem,
Atq; ita Ioannes: mihi se nonnulla aperit spes:
Solue metum, atq; virum pro nato affare, Deíq;
Dißimula sobolem, & causas innecte precandi.
His dictis, pariter succedunt ædibus ambo,
Atq; ducem senior, qui re suspensus eadem
His super in medio procerum consulta rogabat,
Alloquitur genua amplexãs, suppléxq; precatur:
Optime Romulidum, quem clari rector olympi
Iustitia voluit Syriam frenare superbam,
Parce pÿs, sæuumq; hominum compesce furorem.
Hinc ratio penitus sublata est vi geritur res.
Illi ego sum genitor, quem primi gentis in vnum
Coniurant omnes, & ficto crimine terrent:
Iámq; tibi, vt scelere ante omnes immanior vnus
Traditus, immeritas quo pendat sanguine pœnas.
Illum autẽ virtus tantum, & benefacta per orbem
His mersêre malis sua, dum gens effera laudi
Inuidet eximiæ, nec fert surgentis honorem.

Talibus

libus orabat. largo simul imbre rigabant
a senis lacrymæ: placido quem Pontius ore
cipit, atque ambos verbis solatur amicis,
positúmque senem molli locat ipse sedili.
que hæc deinde refert: vt vos hic tẽpore adestis
tati? nec enim forsan venisse pigebit.
modò vera mihi scitanti edissere pauca
unc pater haud veritus. fidei te credere fas est
ne meæ. cælum & cæli vaga sidera testor,
licito mihi cura tui est nunc maxima nati,
em tibi mente agito incolumẽ seruare, furorẽq;,
rabiẽ, vt potui, compreſsi gentis iniquæ. (res)
e age, (nãq; mihi haud nũc primũ venit ad au
æ fortuna viro, vnde domo, quo sãguine cretus,
tuum, matrisque genus: non illa creatus
pe humili, mihi si verum mens augurat: vt se
essu gerit? vt vultúque & corpore toto est
mana maior species? vt lumina honorum
na? vt regifici motus? verba inde notaui.
mortale sonat. sensi illo in pectore numen.
certe Deus ille, aut non mortalibus ortus.
ite vos: nam me scitantem auertitur ipse,
vix responso tacitus dignatur amicum,
temptórque illi est animus lucisque, meique.
dictis, senior paulisper. substitit anceps,
e vltra tegeret quærenti, an proderet illi
Diui genus, & verum sine fraude parentem,
breuiter comes admotus sic fatur ad aurem:
a progenies, Nymphæ dignate superbo

Con

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Coniugio, quid adhuc hæres? absiste vereri.
Omnia sublatis aperi iam nubibus vltro.
Pone metus, & rumpe moras. video omnia tut
Dixerat. ille igitur missa formidine cœpit:
Dicam equidē, nec dux tibi magna arcana si
Sed, quando genus insedit cognoscere nostrum
Id primum, neque te suspensum ambage teneb
Quamuis res inopes opera ad fabrilia versum
Exercent, tamen est mihi regum à stirpe prop
Admotúmque genus superis, clarique parente
Principio innumeræ pater Abras gentis, & au
Maximus ille tuas non, vt reor, effugit aures,
Qui generi legésque tulit, morémque sacrorum
Isacon hîc dedit. Isacides Iacobus ab illo.
Bis senos qui mox proceres genuit, quibus omn
Nostra domos in bis senas gens secta, tribúsque
Hos inter pietate olim quàm maior Iudas,
Tam sese sobole egregia superextulit omnes,
Iudæamq; suo dixit de nomine terram.
Hinc (licet in medio series longißima patrum)
Dauides ortus, regum pater, vnde meorum
Per bis septem exit genus actum ab origine reg
Verum longè aliud iuueni genus: ille parentes
Quamuis mortales mortalibus editus oris
Dignatur, tamen est Diuo cælestis origo,
Estq; Deo genitore satus, gaudétque parente,
Cui mare veliuolum, cui tellus paret, & æther.
Illum autem aëreas in luminis edidit auras
Nunquam mixta viro mulier, fætæq; remansit

Virg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

irginitas, olim vt vates cecinêre futurum.
Iam pater omnipotens fœcunda desuper aura
fflatam impleuit: tumuit diuinitus aluus.
uòd verò genitor vulgo sum creditus ipse,
aud ita res, mihiq; alma parens accredita tantũ,
ui cum animi posset curas, durúmque laborem
artiri, mox me famæ, niueóque pudori
ermetuens, eadem dignata est nomine veri
niugis immeritum, nec tali munere dignum.
æc erat (vt reuocãs rẽ cunctã ab origine pandã)
dæas inter virgo pulcherrima nymphas
ntum optata procis (Mariã dixêre) parentum
ica progenies. vrbe edita Nazaræa.
a autem æterno præ virginitatis amore
erat & thalamos: & se sacrauerat aris.
nna tamen grandæua parẽs haud nescia vatum
enáque venturi è gnata præuiderat olim
regiam factis sobolem, regémque futurum,
i populos magnos magna ditione teneret.
cælo fixum esse, pios id prodere vates.
è illam in somnis monuit vox missa per auras
gere connubio natam, generósque vocare.
nque erat apta viro, iam nobilis. hactenus autẽ
tulerant superûm monitis parêre parentes,
m media ecce iterum sublimes luce per auras
c audita: viro properate ô iungere natam.
c generi longè optandi de sanguine vestro
ærantur de more. omnis mora segnis abesto.
tinuò paruam vulgatur fama per vrbem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tum consanguinei pulchræ spe coniugis omnes
Conueniunt iuuenes: complentur virginis ædes,
Ipse etiam patri consanguinitate propinquus
Accessi, quanuis æui maturus, vt ipsi
Aequæuo natæ ob thalamos gratarer amico.
Stabant innumeri forma, atque ætatibus æquis
Florentes, cælum cui munera tanta pararet
Incerti, & sortem sibi quisque optabat amicam,
Dum spes ambiguæ, dum turba ignara futuri,
In secreta domus omnes euasimus alta
Tecta, vbi Ioachides numen placare solebat
Virginis ore pater. fuit ara veterrima, nostræ
Quam gentis primi posuere, metúque sacratam
Ter centum totos ataui coluêre per annos.
Hanc humiles circũ, & prostrati fundimur omn
Orantes pacem superos, superûmque parentem,
Det signum cælo placidus quem poscat ab alto.
In medio astabat lacrymans pulcherrima virgo
Flauenteis effusa comas, demissáque largo
Rorantes oculos fletu. pudor ora pererrans
Cana rosis veluti miscebat lilia rubris.
Qualis virgineos vbi lauit in æquore vultus
Luna recens, stellis latè comitantibus orta
Ingreditur gracili cæli per cærula cornu,
Talis erat virgo iuuenum stipata corona
Multa Deum verbis testata, Deíque ministros
Aligeros non sponte sua hæc ad munera flecti.
Hortatur pauidam pater, & lacrymantia tergit
Lumina iussa docens superûm, simul oscula libat.

Ecc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ecce autem, vt præsens aderat quoq; pronuba, cœtu
In medio Anna parens subito correpta furore,
Plena Deo tota (visu venerabile) in æde
Bacchatur, tollítque ingentem cælo vlulatum
Vnum in me conuersa oculos, me fertur in vnum
Nil minus hoc ducentem animo, nil tale verentem,
Corripiénsque manu, solus tu posceris, inquit,
Annuit hoc vni superûm tibi connubium rex.
Obstupuere omnes. nec tunc ex agmine tanto
Exortem quisquam seniori inuidit honorem.
Ipse æui quòd eram seris minus integer annis,
Multa recusabam, multa huc venisse pigebat.
Aequales aderant fidi, simul & renuentem
Hortari, atque animum mihi blãdis addere dictis.
Cedo igitur victus, tandémque vxorius illam
Accedo, & lacrymans lacrymantẽ ad limina duco:
Et iam nox aderat stellis fulgentibus apta
Effundens vmbras mundo nigrantibus alis:
Secretis thalamis pariter succedimus ambo.
Flebat sponsa: solũ lacrymis iuxta omne madebat,
Ac veluti, cùm vere subest huberrimus humor
Arboribus, lentæ vitis si forte cacumen
Falce putans stirpem feriat male prouidus vnca
Agricola, immeritam & violarit vulnere matrem.
Ipse aderam, & dictis solabar mitibus ægram
Virginis haud cupidus primum decerpere florem,
Cùm sic longa trahens suspiria pectore ab imo est
Versa loqui: Non religio mihi vana suasit,
Et thalamos odisse, & virginitatis amorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aeternum colere. intus agit vis ætheris intus,
Longæuam responsa licet contraria matrem
Sollicitent, vatúmque minæ, sunt & mea contra
Vatum iussa mihi, nulli succumbere labi,
Nullis virgineam tedis summittere mentem.
Ante retro primos properet reuolutus ad ortus
Iordanis, sistántque suos vaga sydera cursus.
Hæc ait, inq; genas stillantes vndique honestæ
Ex oculis simul incipiunt turgescere gemmæ.
Nec mora, deinde mihi insinuãs quatit ima repẽte
Ossa timor, genua ægra labant: nox plurima oborta
Ante oculos: ter sum conatus pauca profari,
Ter frustrata sono lingua est, nec verba sequuta.
Tum quoque vox audita toro thalamísque paratis
Parce: tamen concessa tibi connubia serua.
Exurgo, atque oculos iam dudum in virgine fixus
Horrenda, tali sum tandem voce loquutus.
Quis mihi te virgo inuito coniunxit olympo?
Quis tantis (non hos equidem quæsiui hymenæos)
Immeritũ implicuit monstris? haud talia quondam
Prædixit puero genitor ludibria vates
Iam senior vates idem, templíque sacerdos.
Ille quidẽ aut nullos thalamos, mihi nulla manere
Connubia, aut certè clarum fore me inde canebat:
Verùm age quæ menti surgat sententia pandam.
Quandoquidem superi mihi te iunxere, sed ijdem
Absterrent monstris, licet, & mox vsque licebit
Virgineum serues intacto corpore florem.
Haud tamen ipse ausim iniussus dissoluere sacri

Connu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Connubij vincla iſta, domo degemus eadem,
Ipſe tibi vt genitor, mihi tu ceu filia ſemper,
Téque adeò caſus iam nunc complector in omnes.
Hoc tua religio velit, hoc mea ſerior ætas.
Annuit his, aliáque domus in parte puella
Secubuit, mitto totam quæ monſtra per illam
Sum paſſus, quàm mira horrens inſomnia noctem.
Iámque dies pulſis tenebris inuecta rubebat,
Et face ſol roſea nigras diſiecerat vmbras,
Corripio è ſtratis artus, ſponsámque reuiſo.
Vix thalami impulerã bipatenteis cardine portas,
Cùm lux ecce oculis ingens offuſa repente.
Collucent ſummi radiis laquearia tecti,
Collucéntque trabes, viſúmque ardere cubile.
Ipſa autem thalami in medio ſedet aurea virgo
Attonitæ ſimilis, nec enim me multa rogantem
Dignatur. nihil illa meo ſermone mouetur.
Tantum fixa oculos cælo, palmáſque tenebat
Aut ſtellæ ſimilis, aut puniceæ auroræ.
O illa à ſolita quantum mutata figura?
Quantus honos oculis, quantus decor additus ori?
Haud aliter, quã cùm ſimulachrũ excidit acernũ
Artificis manus è ſiluis in ſede locandum
Sacrata, quod plebs dehinc ſupplex omnis adoret.
Si, poſtquam effigiem poliens trunco extudit arte,
Extremum ſuperimpoſito decus induat auro.
Inmotam penitus circundat lucida nubes
Solis inardeſcens radiis, ſtellæq; videntur
Lucentes capiti circum aurea tempora paſci,

Sub pedibúsque Deæ lumen dare candida Luna
Pertimui, & mira stupefactus imagine rerum
Talia voce dabam: pater his ô me exue monstris
Omnipotens. non hæc superi sine numine vestro.
Vestra hæc portenta agnosco, manifestáque signa
Aspirate animo placidi, dubiúmque monete
Quid sequar, aut quænam vobis sententia consti
Tantum effatus eram. tandem pulcherrima virgo
Ad sese redit, abrupto velut excita somno
Suspirans, lacrymísque sinus humectat obortis.
Accedo, atque rogo noua per connubia supplex,
Atque illum æternæ per virginitatis amorem,
Vnum quem niueo colit intemerata pudore,
Admittat socium curarum, & magna recludat
Rerum arcana, nihil metuens, mihíque oĩa creda
Illa solo vultum, atque oculos deiecta nitenteis,
Rore velut demissa caput rosa matutino,
Cunctatur: demum incipiens sic ora resoluit:
Dicam equidẽ pater, haud patiar te nostra later
Gaudia. sed quæ nunc, aut vnde exordia sumam
Nam quis narranti rerum miracula credat
Tantarũ? per ego has lacrymas, quas excutit ingen
Lætitia, obtestor, quæ fabor, pectore condas,
Ne prius incipiant in vanum serpere vulgus,
Quàm Deus ipse aliis vulgauerit omnia signis.
Iam monitrix operum stellas aurora fugarat,
Et Sol pallentes lustrabat lampade terras:
Ipsa reuoluebam vatum monimenta priorum
Dicta animo recolens, sed præ tunc omnibus vnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Forte mihi ante oculos (neq; enim sine numine cer-
Oblatum reor) immotū, fixúmve manebat, (to
Quod cuncti pariter super omnia prædixere
Affore, concubitu nullo cùm regia virgo
Impatiens, exórsque viri (mirabile dictu)
Cælicolùm regem sub luminis ederet auras,
Cuius in aduentu lætentur cuncta per orbem
Protinus, & toto surgat gens aurea mundo.
Illam felicem tacitè mecum ipsa vocabam,
Quam pater omnipotens tanto cumularet honore.
Iámque Dei matrem venerabar mente futuram,
Infantíque Deo, si forte his ille diebus,
Hus si forte oris nascatur, dona parabam.
Talia dum mecum euentus ignara voluto,
Ecce mihi noua lux oculis oblata repente.
Suspicio: liquidas sine nube remetior auras.
(Mira loquar) video medium discedere cælum,
Pennatásque acies populos felicis olympi
Exultare polo, superúmque applaudere regi.
Non obstant clausi postes, non pariete tectum
Marmoreo circumseptum. video ignea cæli
Sidera, sidereósque globos superùm aurea tecta.
Cum mihi se puer ante oculos allapsus olympo
Ora Deo propior radiantibus obtulit alis,
Et placidus tendens candentia lilia dextra
Me sic affari, lætásque expromere voces:
O vna ante alias cælo acceptissima matres.
Magnus adest tibi præsenti regnator olympi
Numine. tu nuribus felix magis omnibus vna.

Hîc mihi vix paucis auditis talibus ingens
Miranti gelidos ſubito tremor alligat artus.
Tum ſic ille animum diuino pignore firmat:
Parce metu virgo: placuiſti ex omnibus vna
Cælituum regi, faciat quam prole parentem.
Et iam concipies puerum grauis. ille erit ingens,
Progeniémque patris ſummi ſecla omnia dicent
Et quoniam multis olim feret ipſe ſalutem,
Seruabítque pios, patrio dic nomine IESVM,
Sedibus infernis iam nunc lacrymabile nomen.
Supra homines, ſupra aſpicies ſe tollere, & ipſos
Cælicolas fama inſignem, ac præſtantibus auſis.
Nam pater omnipotens atauorũ in ſceptra repon
Priſtina regnantem latè, regúmque ſedebit
In ſolio, neque enim metas, neque tempora regni
Accipiet, toto æternum dominabitur orbe.
Dixerat: ipſa autem paulatim abeunte timore
Subijcio, ſed qua verò ratione, quod inquis,
Confieri poterit? nam mens mihi denique fixa
Atque immota manet nunquam violare pudorem
Virgineum, ſempérque virûm commercia fugi.
His ego finieram paucis, his ille ſequutus.
Te ſuperûm pater afflabit cæleſtibus auris
Deſuper, afflatu quo ſolo plena ſine vllo
Concubitu, exacto grauis edes tempore partum.
Atque ideo, quem fata dabis, Deus ille feretur
Aeterno genitore ſatus, qui temperat orbem.
Quæ ne vana putes, ſcis, quæ tibi ſanguine iuncta (eſt
Heliſabe ſobolis vt degerit hactenus exors,

Vt

Vt sterili seclis iam dudum effœta senectus
Spem cunctā abstulerit partus, prolísque creandæ,
Plena viro pariet tamen illa, & tempore Luna
Perfecto grauidæ iam sextum circuit orbem.
Cuncta potest etenim, qui me tibi mittit ab alto
Aethere siderei rex idem, atque auctor olympi.
Hæc ait, & paribus se in cælum proripit alis,
Quem supera aspiciens tali sum voce sequuta:
Quisquis es ô cæli iuuenum pulcherrime præpes
Obsequor, ac votis quod rex iubet, omnibus opto.
Interea nubes maculoso discolor auro
Demissa ad terram croceis me amplectitur alis.
Diffulgent intus radijq;, ignique coruscæ
Scintillant veluti squamæ vario ordine circum.
Squamæq;, stellæq; auri fulgore micantes,
Aduerso quales imitatur Sole colores,
Cum picturato cælum distinxit amictu,
Nubicolor liquidis effusis imbribus arquus.
Hanc simul omnipotens genitor perflauit ab alto,
Continuò ruit ecce voluta liquentibus astris
Aura potens, quaq; illa venit, procul vndiq; circū
Scintillæ absiliunt radiis vibrantibus aureæ.
Turbine corripior rapido, vísque illa per omnes
Aurai vis omnipotens mihi diditur artus,
Aethereúsque vigor toto se corpore miscet,
Visáque prædulci mihi corda liquescere amore.
Qualis secreto naturæ fœdere tellus
Concipit, & vario clam fœtu plena grauescit,
Matris vbi in gremium descendit plurimus æther

Auráque fecundos afflauit verna tepores.
His actis clarum sonuere per æthera cœtus
Aligeri cantu vario, plausúmque dedere.
Hinc tonitru ingenti tremuerunt ardua olympi,
Crebráque per cælum hîc illic rima ignea fulsit.
Talia narrabat virgo, simul ora rigabat
Lætitia illacrymans tum tendo ad sydera palma
Multa orans animi ambiguus, nec credere quiba
(Mens adeò mihi læua fuit) tam mira ferenti,
Quādoquidem iuuenes plerunq; innectere fraud
Virginibus soliti incautis, & fallere furto,
Ah faciles dictis aurem præbere puellas.
Quin etiā hāc volui (scelus) olim linquere demen
Verum eadem in somnis pueri redeuntis imago
Visa mihi, vultúsque habitúsque simillimus illi,
Ipsa sibi modò quem memorabat sponsa loquutum.
Nudus erat roseos humeros, tantum aurea læuo
Pendebat demissa chlamys, quam fibula subter,
Ilia ter gemino mordebat rasilis auro,
Rubráque compactis pendebant cingula bullis,
Molles à tergo tractim succrescere plumæ,
Ac sensim geminas humeris assurgere in alas.
Tum suras gemmis inclusit, cætera nudus.
Oris multus honos, gratíque in corpore motus
Haud nostri puerum generis testantur adesse,
Sed cæli sobolem, atque aulæ stellantis alumnum.
Nec minus ipsa etiam mira spectabilis arte
Vestis erat baccis superas illusa per oras.
Textile Mæandro duplici infra circuit aurum

Admi

Admirabile opus. treis hîc impune per ignes
Læti ibant pueri intexti, paritérque canebant
Cælicolûm regi conuersi ad ſydera laudes.
Cernere erat mediis acres fornacibus ignes
Parcere corporibus, longéque abſiſtere flammas.
Mirabar tacitus, cùm ſic pulcherrimus ore
Affatur trepidum iuuenis: Sate ſanguine regum
Quod tantum irrepſit menti ſcelus? omnia non te
Signa mouent, haud hæc fieri ſine numine certo?
Ne dubita, nam vera canit ſanctiſsima virgo.
Iam nunc congreſſus nunquam perpeſſa viriles
Concepit, grauis ætherea diuinitus aura:
Iam pater omnipotens cæleſti afflauit ab arce,
Atque vterũ impleuit dilapſum numen ab aſtris,
Caſta fides nobis colitur. deſiſte vereri.
Hæc vates olim veſtri cecinere futura,
Cuncta ſed obſcura implicuere ambage tegentes.
Nánque hæc illa quidem cæli in penetralibus altis
Porta ingens clauſa æternùm, nec peruia greſſu
Illi hominũ, tantum omnipotens Deus ipſe per illã
Itq; reditq; viam, nec clauſtra immota reſignat.
Hanc tibi commendat ſummi regnator olympi
Coniugio adiungens ſtabili, ſed coniugis vſum
Effuge. ſecurum tecum ſponſa exigat æuum,
Quamuis tuta Deo iam nunc ſit præſide virgo.
Sic fatus ſubito in tenues euanuit auras,
Pernici liquida arua fuga per nubila carpens,
Et ſimul incuſsit mihi blandum in pectus amorem.
Atq; rigor ferri rutilo lenteſcit in igne,

Sic

Sic mihi cor rapido sensi mollescere motu.
Consurgo, & veniam conuersus ad æthera posc
Meq; ipsum incuso amens, & lux reddita men
Inq; dies magis, atque magis cæli alta patescun
Consilia, antiquis quæ vatibus omnia quondam
Obscuris vera inuoluens Deus ostendebat.
Hæc virgo est rubus ille, procul quē in mōte ve
Ardentem vates igni crepitante cremari (at
Corniger, attractu cùm nullo innoxia flamma
Lamberet, & frondes illæsæ in stirpe virerent.
Hæc eadem niueæ quondam impenetrabile lan
Nimbis vellus erat, cùm latè cuncta maderent
Imbribus effusis circum, tellúsque nataret
Humida, ni veterum vana est prudentia vatum
Hæc mecū, & toto penitus nox pectore abacta
Haud mora, prodigiis tantis facit ipsa fidem re
Iam diffusa canit Galilæa per oppida fama
Inuentam (portentum ingens) in montibus altis
Nuper anum, quæ suprema iam affecta senecta
Plena viro attulerit sobolis spem, cùm tamen ac
Infæcunda illi fuerit, sterilisq; iuuenta.
Tum mihi sponsa: puer cæli demissus ab oris
Hoc, inquit, mihi prædixit, nam cuncta recordo
Hæc anus est, hæc Helisabe mihi sanguine iunct
Cui sextum luna grauidæ iam circuit orbem.
Nec plura. extēplo placet ire, & stirpe propinqu
Visere anum, gradimurq; ambo super alta locorū
Tectáque Zaccbariæ petimus procul ardua vatis
Vix primum attigeram limen (mirabile dictu)

Occu

currit tremebunda anus, intrantique puellæ
ptatos dedit amplexus, Deus amplexantem
uasit, subitúsque sub ossa repente cucurrit
a calor, talésque dedit venerata loquelas:
ngè vna ante alias tu fortunata parentes
que, vteríque tui virgo sanctissima pondus.
de repente mihi tanta indulgentia cæli?
de hæc affulsit seræ tam clara senectæ
mpestas? fas ecce Dei vidisse parentem,
coram affari lectam de millibus vnam
gnantẽ has sedes, meaq; vltrò in tecta profectã?
mihi (vix primũ attigeras hæc limina) pectus
icuit, saliénsque vtero signum edidit infans.
ix diua parens superûm gratissima regi,
ncera spectata fide, quæ credere veris,
m tua nondum animo præsagis gaudia dictis
ud verita es. promissa manent pueri alitis ecce
ta tibi. iam nunc ades, orbísque aspice casus
æli regina, hominum miserata labores.
xerat, at teneri qualis rosa plena pudoris,
ud animis elata tumentibus aurea virgo
licolûm regi laudes lætata canebat.
òd se tam prope sydereo aspexisset olympo
dignam bonus atque humilem, nil tale merentẽ,
ultánsque suos sibi vaticinatur honores
omissos atauis, priscisq; parentibus olim.
illo quanta immensum portenta per orbem
ruerint hominum mentes, præsagáque signa,
nina dum vitæ omnipotens attingeret infans,

Longa

Longa renarrare est mora. Iam tunc Caspia reg
Responsis vatum horrebant: iam Nilus & omni
Aegyptus trepidare, omnes orientis & vrbes.
Vestri etiam audierant (si vera est fama) per o
Ausonias iam iam venturum lucis ad auras
Inuictum regem, cui passim cederet orbis
Regnandus, qui se patria virtute potentem
Séque suúmque genus sublimi inferret olympo.
His tandem certus signis ego numinis instar
Plenam vtero supplex spōsam venerabar, & vl
Parebam victum grauidæ, & diuina ferebat
Pocula de cælo volucer puer. illum ego sæpe
Intrantem thalamum manifesto in lumine vidi.
Iámque optanti animo diuini tempora partus
Exspectabā ardēs, sed spem mora iniqua traheb
Et sæpe hæc cupido repetebam pectore mecum:
Si modò, si mihi cælestis se ostendere coram
Non fugiat puer ante obitus, quando omnia de se
Rettulit ipsa mihi virgo pulcherrima vera.
Purpureos flores metite, & candentia plena.
Lilia ferte manu, venienti ad limina lucis
Dona parate Deo, puerúmque inuisite regem.
O mihi si quoque tam longè suprema senectæ
Pars maneat, quantum valeam tua cernere fac
Sancte puer, cùm sublata formidine mundum
Pacabis, patrióque Deus regnabis olympo:
Tum pax alma colet terras, pietásque, fidésque,
Quæq; labat nunc relligio, atque resurgere vbiqu
Iustitiam in melius versus mirabitur orbis.

Tu

Tum ferus in falces curuas conflabitur ensis,
Aureáque incipient mundo succedere secla.
Sic ego sæpe moras mecum lenire solebam,
Et magis vsque animo mihi spes accensa vigebat.
Forte recognoscens populos numerare iubebat
Augustus Cæsar, rerum cui summa potestas.
Ipse igitur veteris repetebam mœnia Bethlēs,
Vnde genus duco, quo me quoque ciuibus vrbis
Insererem, nonénque meum, noménque meorum.
Sponsa sequebatur Nazaræ ab sede profecta.
Vix patriæ intraram muros, & rara domorum
Tecta, soporiferis cùm nox cælum abstulit vmbris.
Est sedes deserta humilem ingredientibus vrbem
Horrenti culmóque, & carice tecta palustri,
Agricolis olim statio gratissima, si quos
Rure procul patrio nox deprendisset in vrbe.
Nanque aliis procul à tectis summota recedit.
Huc igitur fessi pariter succedimus ambo
Seu casu, seu sic rector sortitus olympi,
Vt potius reor, & potius fas credere duco.
Natum etenim non solū extrema per omnia vitam
Ducere, & in terris indignos voluere casus:
Verum etiam tecto voluit sub paupere eundem
Nasci, humiliq; domo miserabilē, & omniū egenū,
Principio in stabulis pandum ad præsepia sisto
Quadrupedē, auxiliúmque viæ, onerumq; leuamē,
Quem iuxta in stipulis sese locat inclyta virgo.
Quippe alia interior domus vlla haud parte vaca-
Bos erat à læua tepidum flans ore vaporem, (bat.

Quem

Quem pauper campis luce exercebat arator
Pauca soli curuo suspendens iugera aratro.
Nec sera nisi nocte domum repetebat ab agro
Conducto, vitam vt posset tolerare labore
Ipse suo, atque famem paruis auertere natis.
Et iam nox medium spatium confecerat horis,
Cùm mihi, qui saxo hærebam iam lumina victus,
Sõnus abit, neq; enim mersũ tũc me altus habeba
Ecce oculos fulgore nouo lux occupat ingens.
Diffulgent intus late magalia, quæq;
Stramina tetra modò horrebãt, nunc aurea cerna
Exurgo: aspicio iuxta præsepia nudum
Infantem radiis illustrem, ac luce coruscum,
Quem virgo tenerum in duris modò pauper auen
Ediderat nullo nixu, nullo ægra dolore.
Adstabant taciti bos hinc, hinc tardus asellus,
Pabulàque obliti pariter capita alta tenebant.
Ipsa etiam radiis fulgebat mater vtroque
Poplite subsidens, oculos demissa nitenteis,
Ah nudum lacrymis paruum spectabat obortis,
Tendebàtque manus suffuso lumine iunctas.
Astrorum qualis facies rorantibus vmbris
Post imbrem, siccis Boreas vbi frigidus alis
Ingruit, ac cælum populans caua nubila differt,
Talis virgineo species accesserat ori.
Quid facerem? partem subieci ambobus amictus
Ipse mei, atque olidæ substraui terga bidentis
Pro picturatis cunis, pro murice, & auro.
Cætera pauperies, nóxque intempesta vetabant.

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nec dum clara dies merso diluxerat orbi,
...m conferto aderant pastores agmine, & antri
...loribus, ac variis auxerunt limina sertis
...ustica multifori fundentes sibila canna.
...t stabula ingressi, ad præsepia lumina vertunt
...mmissi, terrámque petunt, & numen adorant.
...Mirabar mecum tacitus, fama vnde per agros
...Hæc subito exisset, déque ipsis quærere cœpi.
...ius quærentem sic est affarier orsus.
...astores sumus, in vicinis saltibus omnes
...ascimus. insomnem vt nobis mos ducere noctis
...Haud partẽ exiguã, atque gregem seruare coactũ.
...Nocte fere media vigilantibus astitit ingens
...ux cunctis supra caput, attonitísque pauore
...genti talis vox est audita per auras:
...e trepidate viri, vobis noua gaudia porto.
...e piis toties promissus vatibus olim
...nibus his hodie natus Deus eximet ille
...tenebris hominũ genus, atque in pristina reddet.
...um vicina fas vobis cernere in vrbe
...fultum stipula, atque humile ad præsepe iacentẽ.
...is moniti vicinam oculos torquemus ad vrbem.
...ce autem volucer pictis exercitus alis
...lestes supra pueri toto æthere visi
...ubibus impositi liquidas equitare per oras,
... mirum in morem celeri proludere cœtu.
...tque vbi ter cælum ternis toto agmine versi
...ustrauere choris, ter lustrauere choreis,
...ncentu petiere polum, longe ardua olympi

Respensant lætis dissultat plausibus æther.
Talia narrabant, nec sese explere corusci
Infantis facie poterant, fixíque manebant
Hærentes oculis, hærentes pectore toto.
Fulgebat puer ore, oculis, ac corpore ab omni
Diuino longe circum loca lumine complens,
Qualis puniceo se pandens ore, rosarum
Cum primum dias flos visit luminis oras,
Aut vbi sole nouo roseis orientis in oris
Enituit verni species patefacta diei.
Nos vero interea, quanquam indubitabile num
Nouimus, atque Deum nec opis, nec lactis egēte
Paruum alimus tamen, vt mortali semine cretu
Hubera siccantem matris, tenerúmque fouemus
Inualidúmque artus. mortalem quippe creatus
Mortali matris traxit de corpore partem.
Atque ideo, vt veterum mos est antiquus auoru
Imprimimus generis signum, Samiáque putamu
Exiguam testa pellem genitalia circum,
Addimus & nomen, memoréśque vocamus Iesu
Vt quondā admonuit puer actus ab æthere præp
Idem etiam quòd sit regum de stirpe sacerdos,
Gentibus est Graio dictus de nomine Christus.
Quin etiam, quamuis nullo intemerata remansit
Concubitu mater, tamen intra tecta morata est
Vsque quater denos dum Solis cerneret ortus.
Tunc demum sacram Solymorū aduenimus vrbe
Cum puero, quo se lustraret regia virgo,
Torquatásque aræ attulimus de more columbas.
Stab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

tabat sacra ferens altaria ad ipsa sacerdos
uccinctus lino albenti capitisque bicorni
egmine peruigilem adseruans penetralibus ignē.
Tunc circum ante aram natorum intonsa corona
undebant pateris vituli, vt tunc forte cruorem,
Quem pater, vt sontis populi commissa piaret,
Mactarat superùm regi, veniámque precatus
upplíciter solitos aris adolebat odores.
ircunfusi aderant primores gentis, & omnes
empora tangebant dextris vittata iuuenci.
imque leui fusum delibans ille cruorem
érque, quatérque sacram digito irrorauerat arā,
ræq; impositā flammam, & septē ordine lychnos
inteáque ampla, quibus sacrorū arcana tegūtur.
t iam finis erat sacris, fessúsque sacerdos
um gnatis dapibus sese accingebat opimis.
unc humili gressu virgo procedit ad aram
fantem læua gestans, dextráque volucres.
uid memorem, quæ signa polo pater edidit alto
estatus veram sobolem? quantum ipse sacerdos
Horruerit pueri adspectu? quàm mira repente
gnibus insolitis lux circumfulserit aram?
er thura accensos venerans coniecit in ignes,
er subiecta tholo subito ingens flamma reluxit.
le tamen collo patrio de more volucres
mmolat intorto, atque effundens rite cruorem,
orricit & plumas, & aperti gutturis exta
lis ab occasu nitidos conuersus ad ortus,
iffringítque alas. tum sacros suggerit ignes

Visceribus.grato vapor it super æthera fumo,
Aráque Panchæos flagrans exhalat odores.
Ecce hominum subito turbantur pectora casu.
Nomen aui Simeon referens erat obsitus annis,
Quo nemo tota vrbe fuit seruantior æqui.
Huic, vt erat longe venturi præscius, olim
Aethereæ vis omnipotens promiserat auræ
Visurum sese ante Deum, autorémque salutis
Expectatum orbi, quàm lucis linqueret auras.
Iámque erat hunc vitæ pertæsum, ægerq; senecta
Optabat duros letho finire labores.
Sed spes illa animo cupido vsque infixa manebat
Ergo vbi adesse Deum præsensit numine plenus,
Qualis vbi gressum per agros comitatus herilem,
Forte canis leporem vi longe sensit odora,
Continuo intendítque aures, atque aëra captat
Naribus, & cœptum rumpens iter auius errat,
Atque oculis incerta feræ vestigia lustrans
Nunc hos, nunc illos cursus fert, atque recursus
Incertus, longe latratibus arua resultant.
Talis erat senis in templo exultantis imago.
Tum puerum tremulis correptũ amplectitur vlnis
Atq; arctè premit, hinc lacrymis ita fatur obortis
Macte infans virtute, Dei indubitata propago,
Mundi opifer, qui nostra venis, veterumq; parent
Sponte admissa tui largo lauere amne cruoris,
Et liquidas aperire vias ad sidera cæli,
Exoptatus ades, nec me tua maxima fallunt
Summe pater promissa: mori me denique fas est.
Nun

Nunc ô me nunc ad requiem finémq; laborum
Corporis exutum vinclis dimittis, vt olim
Pollicitus, iam viderunt mea lumina, quem tu
Auxilium mundo misisti, vt gentibus esset
In tenebris lux, Isacidos noua gloria prolis.
His dictis matrem versus mox fatur ad ipsam.
O cui te forma adsimilem? cui laudibus æquem?
Quásve tibi referam grates, quæ sola salutem
Felici peperisti vtero mortalibus ægris?
Quanquam etiam exitio multis hũc adfore partũ,
Et tempus fore prædico, illætabile tempus,
Cùm tibi cor gelidum gladius penetrabit acutus
Ah miseræ, & magno virgo dotabere luctu,
Mutatáq; fluet Iordanis decolor vnda.
Tum serus segnísq; dies nascetur, & ægrè
Lutea vix terris ostendet pallidus ora,
Ipsque graui tellus optabit mole relinqui
Ipsa sua, & rupto per inania fœdere labi.
Hæc vbi, confestim velut cedentia somno
Lumina demisit, placidáq; ibi morte quieuit.
Obstupuere alij, sed nos queis cetera nota,
Terremur magis, inq; vicem disquirimus ambo
Solliciti quosnam matri denunciet enses,
Aut quibus exitio tantum puer ipse futurus.
Haud longũ fuit in medio dehinc tempus. vtrunq;
Exitus edocuit, dubiósq; ambage resoluit,
Si nobis maiora etiam nunc vulnera restant,
Atq; alia ex alijs semper grauiora parantur.
His extremo quippe ex oriente diebus

Tres adeo magni reges ditione profecti
Huc sese intulerant puero dona ampla ferentes
Aurúmq;,& thuris glebas,stactæq; liquorem.
His vis astrorum,ac ratio voluentis olympi
Monstrarat regem nostris in finibus ortum,
Quoi cæli,terræq; paterent debita sceptra.
Sancti igitur partus studio huc venere videndi
Stella facem ducens venientibus vsq; coruscam
Dux erat,atq; viam signabat lumine largo,
Ceu quondam patribus deserta per auia nostris
In patriam tandem Pharia redeuntibus ora
Præcurrens monstrabat iter nocte ignea lampas
Desuper,& mirum spargebat lucida lumen.
Iámq; vrbem ingreßi sedes adiere tyranni
Herodis,causamq; viæ docuere,rati olli
Hanc sobolem,quòd erat rex his in finibus,ortam.
Obstupuit simul,atq; animo perterritus ille est.
Nec mora,permetuens sibi ne succederet hæres
Quæsitus.puer in regnis externus auitis,
Indigenas vates iubet intra mœnia cogi
Regia,scitaríq; omnes tempúsq;,locúmq;
Nascentis pueri,patriámq;,domúmq; requirit.
Illi autem Bethlen veterum monimenta minaris
Cuncta docent,dux vnde ortus se tolleret olim
Fama ingens,claris ingens super æthera factis.
Tum magis,atq; magis curarum fluctuat æstu,
Sollicitámq; gerit cassa formidine mentem.
Tandem his affatus reges dimittit Eoos:
Quæ vos causa viri nostris nunc applicat oris,
H

Hæc eadem longe ſpe nos ſuſpendit auentes
Cernere promiſſos pueri tot vatibus ortus.
Haud procul hinc ſaxo Bethle fundata vetuſto
Vrbs colitur noſtris.natum illuc quærite regem.
Mox iubeo,inuentum nobis qui nuntiet,inde
Mittite,noſtro etiam puer accumuletur honore.
Sic ait,& falſo ſimulat noua gaudia vultu.
Verùm longe aliud male amico pectore agebat
Demens,qui cæli regem,cui ſidera parent,
Crederet in terris mortalia regna morari.
Ergo iter inſtaurant conſpecto ſidere læti.
Iámq; propinquabant magna ſtipante caterua,
Cùm ſubito ſupra tectum ingens ſubſtitit aſtrum
Irradians,largóq; mapalia lumine complens.
Quales cùm belli motus,aut funera regum
Portendunt,crinem irato ſparſere minacem
Aethere,ni diri rubeant lugubre Cometæ.
Treis adeo anguſti ſubter faſtigia tecti
Pauper ego excepi reges in rebus egenis.
Vidi illos auro illuſtres,oſtróq; decoros
Ante pedes pueri ſeſe demittere pronos
Suppliciter,genibúſq; piæ procumbere matris.
Dum ſua quiſq; facit ſortiti ex ordine dona.
Barbarici ante fores expectabant comitatus
Interea,tyrióq; inſtratus murice terga
Stans ſonipes teres exercebat dentibus aurum.
His dehinc perfectis abeunt,lætíq; ſequuntur,
Quod longo irradians aperitur tramite ſidus.
Sed non inde via moniti referuntur eadem

Regia linquentes à læua mœnia longe,
Rursus Idumæi sedem ne regis adirent.
Ille autem, vt sese delusum deniq; sensit,
Accensus furijs suspectam misit ad vrbem
Mille viros ferro instructos, qui mœnia furto
Per noctem ingreßi teneros, quicunq; reperti,
Infantes matrum ingularent hubere raptos,
Quo numero in tanto caderet quoq; regius hæres
Ipse sed in somnis visus sum voce moneri
Præcipitem celerare fugam, loca linquere nota.
Surge age, rũpe moras. puerũ tecũ arripe, matrẽ
Et septemgemini cursu pete flumina Nili, (que
Hinc terrã cole, quæ procul his haud dißidet ori
Nec refer inde pedem, nisi te prius ipse vocaro,
Rex etenim lethum infanti molitur acerbum.
Consurgo, & plenus monitis matri omnia pando.
Vidisses visu exanguem, exanimémq; puellam
Huc illuc trepidare fuga, & vix fidere nocti.
Iam tum illi pectus gladius traiecit acutus
Ah miseræ, ingenti labefactáq; corda dolore.
Cedimus, & taciti malefidam linquimus vrbem
Per noctẽ, ac propero petimus nemora auia greßu,
Et iam palmosæ saltus, atq; ardua Idumes
Præteruectus eram, veteris iam mœnia Elusæ,
Quáq; Asiam Libycis disiungit finibus omnem
Mapsa ferax oleæ. ingredior pluuiæ inscia regna
Regna Phari, quibus est cæli vis cognita primum.
Astráq;, Lunaíq; globus, Solísq; meatus.
Ignotos paßim monteis, ignota saluto

Flumina,

lumina, turrigeráſq; legens præteruehor vrbes.
ámq; papyriferi ripis Anthedonis ibam.
luræ omnes terrent pauidos, capitíq; timentes
am caro. at puero blandiri murmure ſiluæ
auricomæ, & ramis capita accuruare reflexis,
urarumq́; leues animæ indulgere ſuſurro.
ſæ etiam nobis cautes, ipſiq; videntur
erticibus leuiter motis alludere montes,
gnáq; lætitiæ dare ſtagna loquacia circum.
udires blandum feſſas erroribus vndas
erſtrepere, & molli lapſu per ſaxa ſonare
umida ſaxa ſuper nitido viridantia muſco.
ræcipue ripis volucres, & fluminis alueo
ſuetæ liquidis mulcebant vocibus auras,
iactu alarum reſonabant corpora plauſa.
ſe etiam omnifero gremio venientibus offert
eta Dei aſpectu tellus. flant gramina odorem
cta ſuum, & mollē prætexit amaracus vmbrā.
ec verò incerta latebroſus origine Nilus
on manifeſta dedit ſalienti flumine ſigna
duentante deo, lætis ſe ſuſtulit vndis
gna arcana ciens, fundóq; apparuit imo.
l biuias nobis fauces, flexusq́; viarum
repitans clypeo, fulgentíq; enſe per auras
yus vſq; aderat cælo pulcherrimus ales,
monſtrabat iter ſibi per diuortia nota,
recta regione viæ deprenderet hoſtis.
ruleis huic terga notis ſuffuſa rubebant,
ultum illi aſsimilis, qui me connubia quondam

Soluentem increpuit, tenebrásq; à mente fug
Supra nos alij pendentes aëre pennis
Ibant, & noctis resupini infantis ab ore
Humorem arcebant lentum, plumáq; tegebar
Iámq; ego perplexum per iter prope fida tene
Arua legens sistris bacchata sonantibus, & ia
Tutus erat longe nostris à finibus infans,
Attamen Aegypti penetro interiora, nec vlla
Fida satis tellus mihi visa, aut regis iniqui
Sat sceptris diuisa. animo timeo omnia tuta.
Nec placet Hermopolis, nec centum peruia po
Visa satis Thebe tanto procul esse periclo.
Nos igitur regum turritis clara sepulchris
Accepit Memphis. hac demum sede quieui
Paupere sub tecto veteris securus amici.
Iam verò Pelusiacas vulgata per oras
Fama Palæstinum subito ferit vndiq; regem
Florentem teneris orbasse nepotibus vrbem,
Quos frustra insontes passim ferro impius hau
Dulcia linquentes vagitu lumina vitæ.
Palluit, applicuítq; sinu perterrita mater
Infantem, atq; animum sceleris perstrinxit ima
Quos ibi tum gentis fletus, qualíve per vrbem
Funestam credis matres errasse vlulatu?
Sanguine diluta est tellus, caua tecta natarunt
Non si forte olim incautis pastoribus orta
Ingruerit subito tempestas omnibus aruis,
Omnibus & syluis, tot fusi grandine dira
Spectentur per humũ afflictis cùm matribus ag
Corp

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Corpora quot paßim puerorum abiecta iacebant
Per fora, pérq; vias vrbis: sic deniq; multis
Exitio fuit, vt vates prædixerat, infans.
Nunc etiam lugent orbæ sua pignora matres.
Non tamen ille diu scelere est lætatus ab illo.
Nam membra immundo correptus tabida morbo
Illaudatam animam paruo post tempore fudit.
Ipse iterum in somnis diuina voce coactus
Linquere monstriferi septemflua flumina Nili,
In patriam redeo, atq; memor vestigia retro
Obseruata legens pignus cùm matre reduco.
Forsitan & puero fuerit quæ cura requiris,
Quæ mens, an virtus illi maturior æuo,
Ecquid non puerile annis puerilibus ausus.
Si tibi nunc, quæcunq; olim admiranda notaui,
Primæuo dum flore virens adolesceret ætas,
Enumerare vacet, me vox prius ipsa relinquat
Defessum, atq; diem clauso nox condat olympo.
Nam quoties dictis tener haud mortalibus ambos
Terruit? aut quoties sanctos expauimus ignes,
Flammarúmq; globos, & terrificos fulgores,
Sæpe quibus visus puer est ardere nitentem
Cæsariem, cæli dum splendet luce corusca?
Nec referam quoties genitorem audiuimus illum
Affari solum, arcanásq; expromere voces.
Alma parens tenues arguto pectine telas
Percurrens sæpe humana sub imagine cœtus
Cælituum tectum intrantes exterrita vidit
Blandiri puero, & pictis colludere plumis,

Aut

Aut violis tegere, & nimbo vestire rosarum.
Nos tamen interea custodes ille vereri
Summissus, caræ & mandata facessere matris,
Nostráq;, & implebat veri genitoris amorem,
Dum membris habilis vigor, & vis firma veniret.
Et iam bis senos crescens exegerat annos,
Nec dum se populis signo detexerat vllo.
Tum primum cœpit Iudæa per oppida vulgo
Illius apparere, palámq; est prodita virtus.
Forte dies aderat genti solennis, & vrbi
Huic magnæ sacer ante alias, quo regia mecum
Venerat & virgo, atq; sequens sese aureus illi
Implicuit dextræ puer. & iam rite litatis
Ipse domum sacris magna cum matre redibam.
Iámq; labore viæ fessis lux prima peracta,
Et piceam clauso nox cælo inuoluerat vmbram.
Defuit hic puer, & genitricem, méq; fefellit.
Tum consanguineos frustra, & scitatus amicos
Terq;, quaterq; viam repetens clamore repleui.
Flebat se incusans vnam pulcherrima mater
Flauentem fusa crinem per eburnea colla.
Ora decent lacrymæ, disiecti colla capilli,
Qualis virginea cùm mollis amaracus vrna
Et pluuiam, & ventos pariter perpessa procaces
Demisit turbata comas, iterúmq; resurgens
Extulit os cælo, ac priscum meditatur honorem.
Dúmq; viam relego, inuitum comes ægra sequuta (est.
Treis adeo incerti soles errauimus vrbe
Nequicquã, quarta est vix demum luce repertus.
Nanq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nanq; mihi, & miseræ cùm spes sublata parenti
Cuncta foret penitus, in mentem venit vtriq;
Templa iterũ petere, atq; preces effundere ad arã.
Vix ingressus eram limen, cùm protinus ambo
Ecce sacerdotum in medio conspeximus illum
(Prima rudimenta, & virtutis signa futuræ)
Alta recensentem vatum monimenta, patrúmq;
Primores vltro scitantem obscura, docentémque.
Illum omnes admirari haud vulgata canentem
Supra aciẽ, captúmq; hominis, mentémq; vigentẽ,
Humana non vi edoctum, non arte magistra,
Maturúmq; animi nimium puerilibus annis.
Nec minus insigni cunctis spectantibus ore
Gratus erat: neq; enim poterant se explere tuendo
Flagrantésq; Dei vultus, blandósq; serena
Luce oculos magis, aut propexum verticis aurum,
Et florem grati, qui vix inceperat, æui.
Nam quocunq; caput circumtorsisset honestum,
Luce recens orta, vel sidere pulchrior aureo,
Læta serenato ridebant omnia mundo,
Et toto dulcem iactabat corpore amorem.
Inculti qualis nitet inter gramina campi
Purpureus se cùm primum folijs narcissus
Exeruit, ruptóq; caput detexit amictu,
Aut qualis nitidi species micat alma smaragdi
Cùm tenui argento, tenuíve includitur auro.
Prima mali fuit hinc nobis scintilla, puérq;
Ex illo formidata primoribus vrbis
Virtute inuisus fuit, & corda aspera mouit,

Atq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Atq; hoc deinde ingens succẽsa est fomite flamm
Inq; dies gliscens furor, atq; insania creuit,
Omnia quæ porro ipse videns, metuénsq; futuri
Orabam impauidum, ne vitæ prodigus hosti
Obÿceret, ne se perdendum proderet vltro,
Verùm luce prius lateant in montibus arces,
Aut nocte in summis celetur turribus ignis,
Obruta quàm longum iaceat sine nomine virtu
Non tamen ille odÿs magis vßit pectora acerbis
Quàm cùm ter denis iam vir voluentibus annis
Fontis aquam latices Bacchi conuertit in atros.
Forte Canam mecum Galilææ aduenerat vrben
Mater & ipsa aderat, veteri dum accitus amic
Obsequor, intactam genero qui iungere natam
Conuentu procerum magno de more parabat.
Iámq; omnes circumpositis discumbere mensis,
Atq; alacres epulari, & vina reposcere læti,
Nec dum finis erat dapibus, cùm murmur vbiq;
Exoritur, totásq; auditur triste per ædes,
Lætitiæ causam exhaustis liquentia vina
Defecisse cadis, turbaríq; omnia visa:
Tum res alma parens tenues miserata puellæ
Innuit, & gnatum summissa voce precata est,
Ferret opem. vidi hîc iuuenem primum ore moue
Turbatum, caræ precibus tamen inde parentis
Annuit, & fesso rerum succurrit amico.
Sex, vt erant ibi tot numero, carchesia lymphis
Impleri iubet actutum, mensisq; reponi,
Quæ simul aspexit propius Deus, omnibus ecce

Mutat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

lutatus ſubito nigreſcere cernitur humor,
ináque pro pura mirantes hauſimus vnda.
ladiſti dux, & genus, & cunabula nati,
rimitiáſque Dei ne cætera deinde requiras,
Ianc omnem erexit factis florentibus oram.
uæ ſi audire tamen tibi nunc fert corde voluptas,
longe memoret melior (ſimul ore ſedentem
ignat Ioannem) vidit nanque omnia præſens,
rrabunda ducis ſemper veſtigia ſeruans,
)um mihi cura domi ſeruandæ virginis hæret.
)ixit, & hic facto defeſſus fine quieuit.
nmo ait: iſtius cauſas ab origine partus
xequere, aut quæ religio, ſi vera per oram
ercepi, Iudæa Deum non amplius vnum
Eternum colit, haud mortali ſemine cretum,
ndigetéſque ſuis diuos altaribus arcet.
nde tibi noti recolens ex ordine Diui
etera mira refer. nanque hunc in corpore vires
)eficiunt, téque auxilio iubet ipſe ſubire.
ontius hæc: cuncti intenti ſimul ora tenebant.

M. HIERONYMI VIDAE CHRISTIADOS

LIBER IIII.

*

HIc iuuenis, facie quo tum non gratior alter,
Puberibusq; annis erat ingrediente iuuenta,
Multa prius veniam præfatus, multa recuſans

Verba

Verba diu premit, inde animo mortalia linquen
Paulatim, oblitúsq; hominem penetralia Diuû
Mente subit cælum peragrans, fruitúrq; beato
Cælituum aspectu, omnipotentiq; ætheris aura,
Admissus superam depasci lumine lucem,
Inq; Deo tota defixus mente moratur.
Qualis vbi alta petens terris aufertur ab imis
Alituum regina, vagas spaciata per auras
Dat plausum gyro, atq; in nubila conditur alis.
Aethereaiámq; illa plaga leuis instat, & acrem
Intendens aciem criniti lumina Solis
Suspicit, obtutúq; oculos fixa hæret acuto.
Illum adeo tacitum interea mirantur, in vnum
Versi omnes velut exanimum, somnóq; grauatu
Et crebri excutiunt. demum sibi redditus ipse
Cùm gemitu ex imo sic fari pectore cœpit:
Principio pater omnipotens rerum sator, & fons
Ingens, immensus, solus regnabat vbique.
Nondum sidereos mundi procuderat orbes:
Nondũ mũdus erat, nec dum ibant tẽpora in orb
Nulláq; cæruleo radiabant lumina cælo.
Quicquid erat, Deus illud erat, quodcũq; vbicũ
Complexus circum penitus sese omnis in ipso.
Filius huic tantùm, quem non effuderat vlla
Vel Dea, vel solito mortalis fœmina partu.
Ipse sed æterna genitor conceperat illum
Aeternum æternus (dictu mirabile) mente.
Haud olli terreni artus, moribundáve membra,
Sed sine corpore erat, patris alta vt mente supren

Co

nceptum, arcanóq; latens in pectore VERBVM,
uod nondũ in volucres vox edita protulit auras,
mnipotens verbum, finisq; & originis expers,
uo mare, quo tellus, quo constat maximus æther.
que pater Deus, æquè etiam Deus vnica proles.
t geminos tu proinde Deos fuge credere porrò,
umen idẽ simul ambobus, Deus vnus vterq; est.
uin etiam, quo inter se ambo iunguntur, amorem
Ñanq; ab vtroq; venit conspirãs mutuus ardor)
mnipotens æquè numénque, Deúmque vocamus
fflantem maria, ac terras, cælíque profunda,
fflatu quo cuncta vigent, quo cuncta mouentur,
eisq; vnum esse deum, ter numen dicimus vnũ.
uóve magis mirere, Deus, quem cernimus ipsi
ctũ hominẽ, atq; hominũ mortali corpore cretũ,
on minus ac prius ætherea nunc regnat in aula
m genitore, pari simul omnia numine torquens.
empe locis nullis, spaciis non clauditur vllis,
mnibus ínque locis idem omni tempore præsens
ffugiens nostras acies, sensúque remotus
ncta replet Deus, ac molem se fundit in omnem.
x humiles veluti perfundens lumine terras
lis ab orbe venit, suppostáque circuit arua,
on tamen æthereo diuisa ab sole recedit
t vsquam, quamuis longinquas ambiat oras,
ec sine Sole suo est lux, nec sine luce sua Sol.
uid verò impulerit tantos adijsse labores,
que hæc ferre Deum, dum morti obnoxius errat,
cam equidem, & repetẽs altas ab origine causas

Expediam: cælum, & cæli quos ſuſpicis orbes
Vix opifex rerum extuderat, terráſque iacente
Cùm ſimul aligeros populos, ſanctóſque volucr
Ter denas acies, celerem & ſine corpore gentem
Qui cæli incolerent ipſos ſeptemplicis orbes,
Condidit æterno genitor ſuccenſus amore.
Vt ſua, qua fruitur ſolus, natúſque per æuum,
Communis foret, & multis conceſſa voluptas.
Continuò fuerat quos æquum dicere laudes
Auctoríque Deóque ſuo, ac perſoluere grates,
Regnandi veſanus amor (quis ferret inultus?)
Haud partem exiguam inuaſit, furiíſque ſubeg
Vt cuperent ſummo ſeſe præferre parenti
Immemores, animis victi, cæcique furore.
Non tulit omnipotens ſator, & meliora ſequutos
Armauit contra, nulla hinc mora, talia adortos
Indecores cælo ſedes detruſit in imas,
Noctis vbi horriferæ nigror æternæq; tenebræ.
Primus natus homo hinc, terris quē maximus a
Et liquidis latè dominum præfecerat vndis, (
Quo mox pro ſuperis excuſsis aſtra teneret,
Deſertáſque domos ipſe, & genus omne ſuorum,
Omnigenúmque vni ſubiecit ſecla animantum,
Squamigerùm pecudes, & pennis picta volantu
Corpora, montiuagúmq; ſimul genus omne ferar
Tantum floriferis dominum cùm imponeret aruis
Arboris vnius fœtu illum parcere iuſsit.
At vetito captus mali infelicis amore
Coniugis hortatu, quam fraude illexerat anguis,
Imm

mmemor heu ſuperi violauit fœdera regis.
x auido arreptum pomum fœdauerat ore,
im pater imbripotens iam fulua è nube tonare
eſuper auditus, ſæuáſque indicere pœnas
atus, quas ille olim, quas omnis ab illo
rogenies lueret lucis ventura ſub auras.
ntinuo ingenti cælo ſunt addita clauſtra.
npia tum primum proles exorta repente,
t ſubito tellus ſcelere eſt imbuta nefando.
merſit fraus, emerſit maleſuada libido.
Iinc durus generi humano labor additus. hinc fons
rarum, & triſtis patefacta eſt ianua lethi,
Iorbíque, & dolor, atque fames, et turpis egeſtas,
im genus humanum curis ſine degere poſſet,
lurimáque in terris viuendo vincere ſecla.
x illo ſine more homines, ſine lege per agros
egebant. tantùm placabant ſanguine fuſo
elicolûm regem, bonus vt gregibúſque ſibíque
fforet, atque ſatis vim cæli auerteret aruis,
ndociles, rerum ignari, ac rationis inanes.
iq; fere ſtatus annorum bis millibus orbi
onſtiterat, iam iámque magis pater optimus iras
blitus veteres paulum miteſcere cœpit.
Iondum homini tamē æthereū patefecit olympum,
ed genus humanum fingens acuénſque monendo
t leges dedit, & ritus morémque ſacrorum,
nſtituítque genus noſtrum diſcriminis ergo
ege iubens teſta circum præcidere acuta
xiguā, vnde viri ſumus, omni in corpore partem:

Tum vatum impleuit venientis pectora veri,
Qui populis lætum canerẽt demum adfore temp
Ianua aperta piis cæli cùm ſponte pateret.
Caſti autem interea manes, animæq; piorum
Sub terram vmbroſa expectabant valle ſedent
Iam vatũ memores numerabãt tempus, & am
Tendebant paribus votis ad ſidera palmas
Cæleſtûm regem orantes, deſiſteret ira,
Parceret vnius genus omne extinguere noxa.
Parce pater, parce omnipotens, vox omnibus vn
Nos promiſſo olim, longè diſiungimur vnde
Luminis expertes blandi, memor aſſere cælo.
Haud nos eduxti nequicquam lucis ad auras.
Si qua tamen veteris ſuperant veſtigia culpæ,
Dilue rore tuo facilis, fontéſque reclude
Diuinos. ô quis ſuperum cæleſtia tandem
Flumina, cæleſtes nobis bonus irriget imbres.
Vos ô flammiferi labentes ætheris orbes
Irrorate. vagæ nobis ſuccurrite nubes.
Optatam pluuiam, felicem effundite rorem.
Túque adeò, quem iam expectant tot ſecula votis
Promiſſum, inferni cui nutant mœnia mundi,
Summi vera patris ſoboles, cæli aureus imber
Rumpe moras age, ſidereos rumpe ocyus orbes,
Aetheris huc fractis vi multa allabere portis.
Talibus orabant omnes, eadémque canebant,
Quos pater omnipotens ſuperûm ſarcire ruinas
Iam meditans cæli penitus miſeratus ab arce eſt.
Cùm verò æthereas nutu recludere portas

Poſſet

osset, & alitibus potius de auibus vnum
ittere, qui regnis manes diuelleret atris
superûm referens sedes, stellantia templa,
se sui vt memores magis, ac maioribus arctos
nciret meritis homines, qui cuncta piaret,
ctum hominē è summo natū ipsum misit olimpo,
e tamen ignaris mortalibus appareret,
notúsque nouúsque suis, néve ilicet illum
nibus arcerent pulsum, quod se ipse Deum et
rogeniem leges contra memoraret auitas,
ræmisit vatem egregiem his in finibus ortum
omine Ioannem, Helisabe quem numine plenum
chariæ extrema parit infecunda senecta,
entibus ipse Deum vt natum prænuntius ore
roderet, atque suas spes fesso ostenderet orbi.
e hominum primis vitans vestigia ab annis
orridus in solis agitauit montibus æuum,
lontibus & siluis, & littoribus desertis.
elunca tectum horrentes: victum aspera nullo
rbuta terra dabat cultu, aut sudantia truncis
Iella cauis: liquidi præbebant pocula fontes.
stis erat pellis hirsutis horrida villis.
intum lætificas gaudebat spargere voces
ffatus nemora, & monteis, ac littora ponti.
inta sed haud latuit virtus tamen. ilicet ingens
ima viri circumfusas penetrauit ad vrbes.
imque illum cælo demissum credere gentes,
ui, tot veridicæ vt quondam cecinêre Sibyllæ,
Iumanum genus horrificis educeret vmbris.

Et iam concurſu populi illum accedere magno
Scitatum, quiſnam, vnde domo, quid ferret, an ſe
Adforet è cælo, miſeris qui gentibus olim
Auxilio venturus, eum bis térque rogabant.
Ille ſed vmbroſis repetebat talia ab antris:
Gaudete ô tenebris iam dudum, ac nubibus at
Obductæ gentes: lux ecce optata propinquat.
Ne verò, ne me ignari vos credite lucem
Promiſsã (immeritos neq; enim furamur hono
Tantum ego, ceu ſolem naſcentem lucifer ante
Exoritur, nitidóque diem denunciat aſtro,
Prædico actutum vobis iubar adfore veſtrum.
Iam iam aderit Deus, ecce Deus mortalibus or
Ceu mortalis adeſt. venienti occurrite læti,
Fronde vias feſta decorate, tapetibus agros,
Et numen digno venerati agnoſcite honore,
Diſcite iuſtitiam interea, atque aſſueſcite recto
Et duce me ſcelus infectum lauite amne liquent
Ipſe autem æthera diuinitus eluet aura
Omne malum, ac veteris penitus contagia culpæ
Secláque mutato ſuccedent aurea mundo.
Talibus auditis, cunctis ex vrbibus ibant
Finitimi, qua Iordanes fluit agmine dulci,
Orantes pacem, atque vltro commiſſa fatentes,
Quos vates puro nudos luſtrabat in amne
Rite cauis capiti inuergens ſacra flumina palmi
Ecce autem Deus ipſe etiam, ceu cætera turba,
Luſtrandi ſeſe ſtudio clam tendit ad amnem.
Nil vt inexpertum moribundo in corpore linqua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

lortali quod fas homini, & subijsse necesse est,
e pigeat seros imitari facta nepotes.
bstinuit primum vates, tactúsque refugit,
gnoscénsque Deum palmas vtrasque tetendit
upplex, accuruúsque vadis mirantibus ipsis.
aruit inde tamen iussus, diuináque membra
orrescénsque, treménsque liquenti perluit amne.
rotinus aurifluo Iordanis gurgite fulsit,
t superûm vasto intonuit domus alta fragore.
super & cæli claro delapsa columba est
ertice per purum candenti argentea pluma
rga, sed auratis circum, & rutilantibus alis.
mque viam laté signans super astitit ambos,
elestíque aura pendens afflauit vtrunque.
ox simul, & magni rubra genitoris ab æthra
Audita est nati dulcem testantis amorem.
nterea aligeri iuuenes gens incola cæli
Iissi aderant liquido pendentes aëra circum,
arbaseósque sinus, mantiliáque alba ferebant,
ussa ministeria vt nati membra humida herilis,
orantémque sacro siccarent flumine crinem.
Iis actis Deus euasit, fluuiúmque reliquit.
uam vates longo ripam ordine circumfusis
stendit, talíque abeuntem est voce sequutus.
n ego quem terris toties iamiam adfore quōdam
ollicitus, Deus, ecce Deus, qui crimina nostra
huric remas agnus veluti mactatus ad aras
Iorte luet, superóque volens cadet hostia patri.
Iunc optate ducem, hunc vobis optate magistrum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ex illo vates nemora, & loca sola relinquens
Vrbes per medias ibat, populísque canebat
Aduenisse Deum, promissum numen adesse.
Credita res paucis, donec se ostendere coram
Supra hominem cœpit Deus ipse ingentibus or,
Nam primum numero ex omni delegit amicos
Bis senos, queis cum curas durúmque laborem
Partiri, & casus posset deducere in omnes.
Ante quidem solus ter denos egerat annos.
Sed ne forte putes multis é millibus illi
Nos ideo placuisse, dolis quòd, & arte magistra
Spectatos longè ante alios deprenderit omnes,
Aut opibus, claráque domus à stirpe potentes,
Omnibus obscurum genus, & sine luce penates,
Atque humilis fortuna, nec astu prædita vita.
Quinque adeò sumus exigua Bessaide creti.
Nobis ars erat insidias piscosa secundum
Flumina squamigerū generi hamo tendere adūc
Atque innare salum, fœcundáque piscibus arua.
Tunc etiam, cùm nos ad se primum ille vocauit,
Humida littorea sarcibam retia arena,
Ipse Iacobus adhuc salientes littore pisces
Seruabat frater, nec tum procul inde secabant
Andreas, paruáque Petrus vada salsa carina
Iisdem acti fratres studiis, eadem æquora circum.
Tum mihi coniunctus patriáque domóq; Philippus
Accitus pisces, & retia torta reliquit.
Addunt se socios Thomas Thaddæus, eadémque
Arte Simon, Cana quem genuit Galileia, amicum

Flumi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

uminibus patrijs, mutisq; natantibus hostem.
amq; Iacobus ei cognato sanguine fretus
lphæo natus patre se subiunxerat ante.
genus indecores penè omnes, sic quoq; nostra
omina dura vides, insueta atq; aspera dictu.
aud facies sola est impexis horrida barbis.
es alij neq; enim longè meliore sequuti
rtuna addiderant sese, Matthæus, & æuo
m grauis, effetisq; Petri iam proximus annis
rtholomæus, & ipse mali fabricator Iudas.
x memorem, quæcunq; oculis, quæcunq; sub illo
ribus his hausi repetens miracula rerum
mpore tam paruo (vix terna hiberna peracta,
c quo illi socij dignatus nomine iungor)
ec me tam vastum nunc currere oporteat æquor.
uca sed è multis, & ea haud mihi mollia fatu,
grediar tamen, & breuiter tua iussa capessens
pediam. mitto modò quæ monimenta reliquit
itimas (tibi nota reor) non parua per vrbes.
anque omnem egregiis factis insigniit oram.
is nescit nuper reuocatum ad munera vitæ
lmiferæ regem Bethanes, lumine quarto
em vidit Sol extinctum, impositúmq; sepulcro?
sileam innumeros quibus ipse in limine lethi
fuit, & duræ de mortis fauce reuulsit?
m prius enumerē, quot ponto aquilonibus vndæ
umescant vasto, quot inundent littora arenis,
àm quot opem morbos varios in corpore passis
pplicibus tulit, & validos lætósque remisit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Multi capti oculis, clausis multi auribus orti,
Ne possent vllas audire, aut edere voces:
Claudi alij imparibus vix ægrè paßibus ibant.
His rigor ex longo immotos sopiuerat artus.
Illis semeso serpentia corpore hiabant
Hulcera, & illuuies membris immunda fluebat
Nec deerãt, tumefacta quibus præcordia, & alu
Insincera sitim miseris adduxerat acrem,
Nullæ artes poterãt, quã nulla extĩguere aquæ
Tum quibus aßiduis concussa tremoribus vsque
Nutabant, tremulóque lababant corpore membr
Ignea quos febris, aut corrupti corporis humor,
Et quos præterea vis cæci incognita morbi
Versabat lecto totos distracta per artus,
Quósve animis captos agitãs male habebat Ery
Omnibus aspectu solo, tactúve ferebat (n
Diuus opem, subito linquebant corpora morbi,
Et stratis ipsi surgebant protinus ægri.
Atque ideo quacunque viam obseruatus ageba
Semper eum opperiens turba ingens strata iaceb
Per fora, pérque vias, sanctique ad limina temp
Nondum aliquẽ tamẽ infernis reuocauerat vmbr
Morte obita, cùm Sidonia remearet ab ora,
Et Naim ingressus sociis comitantibus altam est.
Ecce autem ingentem longo procedere pompam
Ordine flammarũ aspicimus, mœstamq; per vrbe
Audimus luctum, causam tum denique luctus
Cernimus egregij iuuenis miserabile corpus
Impositum molli pheretro, quem mersit acerba

Mort

Morte dies, dulci cùm vix pubesceret æuo,
Atque omnem vultu florenti dempsit honorem.
Qualis quem pede preßit agro bos signa relinquẽs,
Paulatim lassa languet ceruice hyacinthus,
Aut rosa, quam molli decerpens pollice virgo
epribus in densis lapsam sub sole reliquit.
rbe furens tota genitrix miseranda, capillos
issa, genásque ambas manibus fœdata cruentis
at, eam circum pariter per densa viarum
ulsabant sæuis matres plangoribus astra.
si orbam ciues miserantur, ei vnica proles,
e relictus erat vidui solatia lecti.
Deus exanimis iuuenili in corpore vidit
allorem, & molli pictas lanugine malas,
arcere lamentis iubet, & considere pompam,
dmotúsque manu mulcens immobile corpus,
ursum animam gelidis membris innexuit. ecce
igitur puer, & (cunctis mirabile visum)
osiluit raptim in medios, vacuúmque pheretrũ
quit, & amplexans solatus voce parentem est.
ec verò multis etiam post mensibus idem
rregiam amissa donauit luce puellam,
i calor, & toto de pectore fugerat omnis
alitus aëreas penitus dilapsus in auras.
rginis ipse pater factum testatur Iarus
rgus opũ, pollens lingua, & popularibus auris.
id repetam, purum viuo cùm è fonte liquorem
vinum conuertit, opes miseratus amici?
rte olim aërei spectans de vertice montis,

Cum

Cum Sol emenſo depreßior iret olympo,
Ingentem vidit numerum affluxiſſe ſequentum
Matres, atque viros, quos per deſerta locorum
Duxerat oblitósque ſui, oblitósque ſuorum.
Subſtitit hîc miſeratus. eos iam tertia namque
Muneris expertes Cereris lux acta videbat.
Hîc neq; erant fruges, vicina nec oppida poſſent
Vnde dapes petere argento, victumq; parare.
Arboreos necdum fœtus decoxerat æſtas,
Vix tandem inuentus puer eſt ex agmine tanto,
Quinque viæ auxilium, qui ſecum liba ferebat,
Atque duos, dederat quos huc pia mater eunti
Incluſos myrto, & beneolenti gramine piſces.
Sed quid enim hæc adeo tā multis millibus auten
Et iam diffiſi ſocij muſſare querentes,
Quos bonus affatu Chriſtus ſolatus amico
In cœtum vocat, ac paucis ita deinde profatur:
Nemo hodie numero è tanto non lætus abibit.
Hinc ſupplex tali genitorem voce precatur:
Summe parens, ope cuius alit terra omnia, qui
Et Sole, & liquidis fœcundas imbribus agros,
Si quondam Iſacidum generi per inhoſpita eunti
Diuinas epulas cælo es largitus ab alto,
Semine ſi nullo conſtant, quæcunque creaſti,
Et nihil omnino fuerant cælum, æquora, tellus,
Adſis, obſcenamq; famem tot millibus arce,
Hæc tantum. de hinc gramineo diſcumbere campo
Imperat effuſos cœtus, dapibúſque parari.
Inde in fruſta ſecat læto cerealia vultu

ba minutatim, & populos partitur in omneis,
Millia quinque hominũ cãpis saturãda sedebãt)
ce (incredibile auditu, mirabile visu)
nnibus in manibus visæ succrescere partes
igue, dapibusq; epulati largiùs omnes,
frugum pariter, laticúmque expleta cupido est.
in & relliquias mensis superantia frusta
e caua congestas bis sex cepêre canistra.
cipe nunc aliud quod paucis ante diebus
limus: Arbor erat foliis densissima in agro
serto, vnde olim pendentia poma viator
pebat sitiens, heros qui hac forte tenebat
uerulentus iter, quæsiuit in arbore fœtus
issum, infœcunda comas nam, & brachia tantũ
xurians latè circum tendebat opaca.
tulit, ac verbis sterilem execratus acerbis:
tinuo (manifesta audis) exaruit arbos,
olia aereas volitarunt lapsa per auras.
minus est olli imperij maris æquora in alta,
omnes vndæ assurgunt fluctúsque quiescunt
s edicto. vidi, vidi ipse furentes
s hibernos ad vocem ponere Coros,
; omnem, motas quæ flabris asperat vndas.
dum luna suum ter cursum plena peregit,
subitò in lento deprensis marmore nobis
te ferè media, dum retia ducimus, orta est
ida tempestas, & pontus inhorruit ater
tibus elatis, & concursantibus vndis,
támque ratem iam iam salis hauserat æstus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nos trepidare metu lethi diſcrimine paruo,
Cùm procul ecce ducem, quem nuper liquimus a
Littore ſpectantem fluctus ſcopulo illidentes,
Ferre iter aſpicimus medias impune per vndas
Suſpenſum, tumidóque pedes haud tingere ponto
Horruimus viſu ſubito, nec credere quibam
Me veram faciem, haud ſimulatum cernere corp
Tam celeres egiſſe vias ſine remige in vndis,
Ni ſeſe, verbis dum nos hortatur amicis,
Vltrò oſtendiſſent, quonam fiducia vobis
Iam nunc pulſa mei ceſſit? timor omnis abeſto.
Indubitare meis tandem dediſcite dictis.
Sic ait, atque ratem, quæ iam ſuperantibus vndi
Ceſſerat, inſiliens ſolo tumida æquora nutu
Placauit, poſuítque minacia murmura pontus.
Sic terræ in tutum poſitis adnauimus vndis
Incolumes, celeríque volauimus æquora curſu
Nec mora, vix ſiccum attigerat tellure potitus:
Ecce aliud dictu magis, ac mirabile viſu.
Nanque magiſtratus aderant in littore miſſi
Aera repoſcentes, quæ pendere lege quotannis
Regibus antiqua, pro ſeſe quiſque iubemur.
Accipit hos placidus, quos dum ſermone moratur
Petrum ad ſe vocat, & fidam ſummiſſus ad au
Vade ait, & iacto quem primum traxeris hamo
Aequoribus, piſcem cultro ſcrutabere acuto:
Intus erit, regi quod iuſſi pendimus ambo.
Iuſſa facit ſenior: trahit hamo ad littora prædam
Argentúmque viris dat piſcis in ore repertum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Horresco, quoties stimulis immitibus actus
uidam animo subit, idem illo quem tẽpore vidi,
um legerem expositos hoc ipso in littore pisces,
bsessum furiis, atque ore immane furentem.
unc olim (vt perhibent) vetito genuêre parentes
oncubitu iuncti, atque inconcessis hymenæis.
uippe thorum ascendêre, Dei cùm sacra vetarẽt,
m scenis gens indulget nostra omnis opacis:
d non gauisi scelere illi tempore longo.
m subito amplexus intérque, & gaudia adulter
rilegam tenues animam exhalauit in auras
elix, scelerísque eadem nox prima nefando,
pariter suprema fuit discrimine paruo.
m autem, æthereis flammis diuinitus ignis,
ripuit, cùm iam maturi pondera partus
erent, eadémque duos letho hora dedisset,
ans ni foret exectæ genitricis ab aluo
emptus, paruum patris eduxêre sorores.
etiam mox immeritus scelerata parentum
ta luit iucunda oculorum luce negata,
tructæq; aures penitus mansere, nec illi
vllas haurire datum est, aut reddere voces.
in etiam simul atque adoleuit, protinus ægrum
ipuit furor, infernæ vis effera gentis.
tum illum furiæ, centum illum (flebile) pestes
um exercebant. Erebi legio acta latebris,
rrendásque hominis singultus ore cientes
bant voces, ac terrificos mugitus,
n omnes exclamãtem, atque insueta frementẽ

Horre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Horrebant, trepidíque fuga se in tecta ferebant
Siquando nodis, ruptísque immane catenis
Incautis liber custodibus euasisset,
Iámque ille oblitus fratres, iámque ille sorores
Amplius haud gressum patris intra tecta fereba
Verum more feræ syluis degebat, & antris,
Sicubi saxa caua, aut æuo consumpta sepulchra,
Ater, egens, corpúsque abiecto nudus amictu.
Talem igitur nodo manibus post terga reuinctis
Christi ad conspectum, si fors miseresceret ipse,
Vi multa consanguinei, caríque trahebant.
Ille autem obniti contra, dum rumpere nodos
Tendit, & horrendos clamores tollere ad astra:
Qualis vbi longis pugnator taurus ad aras
Funibus arripitur, sæuo fremit ore per vrbem,
Et spumas agit, & cornu ferit aëra adunco.
Instant hinc famuli, atque illinc, & verbera cre
Ingeminãt, quassantq́; sudes, per terga, per arm
Diffugiunt vulgus trepidum, in tutúmque rece
Porticibus gaudent longe spectare periclum.
Talis erat iuuenis species immane furentis,
Quem tandem ante Deum fessi statuêre rogante
Ferret opem, saltem furiis tam tristibus illum
Solueret, excuterétque animo crudelia monstra.
Hîc heros palmas in cælum sustulit ambas,
Concipiénsque preces genitorem in vota vocauit.
Ecce autem, magnũ subitũ, & mirabile monstrum
Auditi exululare lupi, latrare canes ceu,
Tam diras iactat voces lymphatus ab ore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ntamen immane ſonet ſeſe frangentibus vndis
pibus ex altis ingens decurſus aquarum,
mpantur clauſtra alta lacus ſi forta Velini,
aq; præcipitent valles ſtagna ardua in imas,
nnis ea vt regio fiat mare, & oppida circum
rſa natent, metuatq; ſacris Roma obruta tẽplis.
nc cæli crepitus imitantur, cùm ſuperûm rex
minat, & tonitru quatit ætheris aurea templa.
nc ferri ſonitum, aut ruptarum mole catenarũ
enti horrificum ſtridorem, aut murmura ponti.
um omnis tellus, circum cælum omne remugit.
at vi multa Deus, increpitatq; morantes.
rque illi trepidare intus, pacemq; precari.
id nunc vera Dei atque indubitata propago
ceſſo in pœnas nos ô de corpore trudis?
eßis ſaltem pecora hæc inuadere detur.
tigeri tum forte ſues ea littora propter
cebant) nos ne horrifero ſic merge barathro,
ve iube terræ inferioris operta ſubire.
uit. extemplo videas procul ecce nigrantem
llibus haud ſtimulis furiarum errare ſubactum
iuerſa gregem nunc hûc, nunc protinus illûc.
mora, nec requies. intus vis effera ſæuit,
ec præcipites ſeſe alta in ſtagna dedere:
unctis pariter vita eſt erepta ſub vnda.
uuenis feſſos ſubito collabitur artus
mptus tandem nodoſis brachia vinclis.
rdicus ora ſolo impreſſus cunctator. adhucq;
ultans, pectusq; laceßit anhelitus ingens,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Expiránſque animam pulmonibus æger agebat
Quem iuxta genitore Deo ſatus aſtitit. oráque
Attingens dextra, atque oculos, auréſque reclu-
Iámque videt, loquitúrq; & corda oblita reſu-
It vulgi clamor ſuper aurea ſidera ouantis,
Supremíque patris ſobolémque Deúmque fatē-
Sed quid non ipſe eualeat? quin nos quoque mu-
Aegris iuſsit opem ferre, auxilióque leuare
Præſenti: mortis multos de faucibus atris
Non opibus hominum, nulla reuocauimus arte.
Verùm implorato ter tantum voce magiſtri
Nomine ſurgebant ſtratis, ibántque refecti.
Omni autem ex numero ſeſe vix obtulit vnus,
Quem ſtimulis actum ſæuis, cæcóque furore
Incaſſum victi tentauimus, acrior illum
Vſque adeo magis, atque magis vis intus agebat.
Cui cùm ferret opem Diuus mox optimus ipſe
Iratus, quod parua ſui fiducia nobis,
Corporibus tales facile, inquit, pellere peſtes.
Partendum dapibus tamen, è cælóque petendum
Nec ſolis verò hæc vobis conceſſa facultas.
Sed nomen quicunque meum vulgauerit, omnia
Fas audere, mei modò ne fiducia deſit.
Ille etiam iuſſos immani corpore montes
Transferet, & verſo ſiſtet vaga flumina curſu.
Ite animis igitur certi confidite, néve
Inſtabili titubate fide. iacite aurea veri
Sémina vbique, orbem veſtra perfundite luce
Obductum tenebris, atque alta nocte ſepultum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

...s hominum lux, vos squalentis lumina mundi,
...c fatus nobis alios subiunxit, vt essent
...nsortes tantorum operum, sociíque laborum,
...t septem elegit decies, tamen ipse dolebat
...xiguum numerum, neque tot satis esse ferebat
...nto operi, ac veluti qui centum vertit aratris
...llurem, & campos rastris exercet auitos,
...m matura seges iam flauis canet aristis,
... desint, qui messem operis (quæ plurima) cōdant,
...uctuet, atque viros aliis conducat ab oris.
...uid memorē, vt mētes hominū, curasq; latenteis,
...uod fieri certo nequeat sine numine cernat?
...uippe animis dubios, taciti dum vana timemus,
...stigans dictis non sæpe erexit acerbis
...rantes: quoties ipsis etiam hostibus olim
...ædixit, quos mente dolos, quæ furta pararent
...assum, dum cæci odiis agitantur iniquis?
...mina nec latuit bis senos passa per annos
...nguinis immundi manans de corpore flumen.
...t quidem ardentis morbi confecta dolore
...ne sequebatur, si quà illum tangere posset,
...nc vnam rata nempe viam restare salutis.
...rgo dū pubes fluit vndique, & agmina inūdant,
... subit, leuitérque extremū apprendit amictum.
... tactum veter effugit de corpore morbus.
...nque abitū latuisse putans clam mēte parabat.
...ensit Deus, & pauidam, seséque tegentem
...fatus placidè monitis impleuit amicis.
...li oculos ante ipse meos mortalia nuper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aut membra exutum, aut perfusum luce super
Non infra Solis speciem dare corpore lumen.
His, multisq; alijs, ego quæ creberrima vidi,
Per terras patuit signis Deus. haud tamẽ vnqua
Sese hominem oblitus moribundo corpore cretum
Multa tulit quoque, mortales quæ ferre necesse e
Atque id sponte quidem, nobis imitanda relinqu
Sæpe hilares mensas ideo & conuiuia adiuit,
Nec cœtus bonus est hominum aspernatus in vrl
Sæpe etiam insidias inimicæ gentis, & iras
Suffugiens vt homo male tuti limina templi
Exijt, obiecitq; cauam pro corpore nubem,
Nec se in conspectum latebris dedit abditus atri
Dum fremerẽt hostes nequicquã, & saxa pararẽ
Atq; equidẽ memini (vix actus voluitur annus
Nuper Ioannis comperta cæde recenti,
Quem rex vxorem præreptam reddere fratri
Admonitus tenebris ferro obtruncarat in atri
Vrbibus his abijt cautus, populisq; relictis
Digressus: syluæ elapsum accepere profundæ.
Nec rex ipse Erebi generis fœdissimus hostis
Humani, nostras qui recto auertere mentes
Nititur, abstinuit dominó ve, Deó ve pepercit.
Forte etenim comitũ strepitus, turbamq; sequẽtum
Dum fugeret quondam, se clam subduxerat hero
Cœtibus, & solus lucis degebat in altis.
Iamq; quater denos frugum sine munere Soles
Condiderat, totidemq; famem per inhospita nocte
Pertulerat, cùm iam tempus ratus ecce nocend

Affui

Affuit extemplo multis cum millibus hostis
Noctipotens, quos tartareis ducebat ab antris
Flammea semiferi capitis gestamina quassans.
Iámq; sui frustra spe præmia percipit astus.
Ergo illi meditans nequicquam illudere dictis
Talibus aggreditur: Superi tu certa parentis
Progenies, verúsq; Deus, tibíq; omnia parent,
Quid durare fame confecto corpore pergis?
Nec subito in totidem conuertere adorea liba,
Hæc circum quæ saxa vides ingentia, tentas?
Non diuum latuêre doli, atq; hæc reddidit ore:
Sunt mihi mortali tostæ pro munere frugis
Sermones patris auditi, diuináq; verba,
Quæ quoties animo repeto memor, effugit omnis
Pulsa fames subitò, mensæq; oblita cupido.
Dixerat: his tamen auditis haud destitit hostis
Congressu victus primo, pugnámq; retentat,
Atq; alijs super, atq; alijs assultibus instat,
Perq; nouos semper cœpti irritus integrat astus
Nequicquam nunc regnorum, nunc laudis inani
Immotum tentans animum præuertere amore.
Et cùm sollicitum tollunt mare fluctibus Euri,
Crebra ferit, sæuítq; minaci verbere in alta
Litora, sed saxis allisa reuertitur vnda.
Nec Deus, hæc subito quamuis præsentiat, arcet
Tonantem, patitúrq; dolos sibi nectere vanos.
Nunc se marmorei supra fastigia templi,
Nunc rupem supra, scabrumq; crepidine saxum
Subuectari vltro sinit, & spem accendit inanem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Cùm verò viciſſe ratus iam gaudia dira
Conciperet fruſtra ille inhians ſe protinus heros
Ipſe deum claro confeſſus numine coram
Irrita furta, dolóſq; exibat ſemper apertos.
Qualis, vbi excuſſus per plana euaſit habenis,
Liber equus ludit famulos hinc inde ſequentes,
Sæpe hîc diſſimulans, atq; illic improbus hæret,
Pérq; viam oblatas interdum paſcitur herbas.
Aſt vbi iam videt inſtantes, elabitur, altéq;
Emicat, & ſpatia tranſmittit maxima campi.
Quã ſpeciẽ expertus nequicquam vbi deniq; ſen,
Hoſtis atrox, abijt victúſq;, Deúmq; reliquit,
Cui volucres centum pluma pernice miniſtri
Aſtabant miſſu genitoris, opémq; ferebant.
Si verò cauſas odiorum, ac ſemina quæris
Tantorum, cur gens omnis opponitur vni,
Hæc norint ipſi. certe non talia geſſit,
Quæ capto affingunt odijs crudelibus acti.
Non homines inter magis eſt affabilis alter:
Non pietate prior, venia complectitur omnes.
Hoſtis, ciuis ei nullo diſcrimine habentur.
Multi impune ideo digna, atq; indigna ferenti
Obiecêre, omnes nutu cùm perdere poſſet.
Sera olim cùm Sidoniam ſub nocte per oram
Ferret iter feſſus, nos parua excluſit ab vrbe
Gens fera, nec tecto eſt dignata heroa precantem
Nos igitur triſtes ſupremum orare parentem
Aſpiceret cælo, nec gnatum ferret inultum,
Sed populum immitem cæleſti protinus igni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

orriperet, ſubitis, & inhoſpita mœnia flammis:
Non tulit, ac verbis nos indignatus amaris
ecrepuit, potiúſq; vrbem miſeratus iniquam eſt.
æpe etiam auctores ſcelerũ haud ignarus adibat:
nfaméſq; domos, ſceleratáq; tecta ſubibat,
Quo moniti exuerent faſtus, moréſq; ſiniſtros,
t ſecum inciperent paulatim aſſueſcere recto.
ic Matthæus, agri diues ſic noſter & ipſe eſt
accheus, centúmq; alij ad meliora vocati.
Nec tamen id faceret dum creber, defuit olim
Qui falli ratus incautum, pro crimine magno
bijceret, quòd non fugeret contagia dira.
pſe ſed, vt medicam veluti languentibus ægris
erret opem, totam quærebat ſponte per vrbem,
icubi mortales mentem caligne preſſi,
Quos nocte eriperet bonus, ad lucémq; vocaret
n tenebris cæco miſeratus pectore volui.
d ſuperis, ſuperûm id magno cordi eſſe parenti,
éq; ideo claro miſſum memorabat olympo.
nſuper & cœlum compleret quanta docebat
ætitia, ætherei quanto gens incola regni
Acciperet plauſu, ſiquis mortalibus oris
nuentor ſcelerum, atq; pij contemptor, & æqui
uſtitiam colere inciperet, rectúmq; tueri.
Sicut ouem incautus paſtor qui è millibus vnam
Amiſit ſeræ oblitam decedere nocti
Cum gregibus, vbi per rupes, pérq; aſpera triſtis
Quæſiuit dumeta diu loca cuncta volutis
Conniſens oculis, demum ſi forte repoſta

Pascentem valle inuenit, subito arripit illam,
Sublatámq; humero stabulis lætißimus infert,
Intranti dulces occurrunt oscula nati
Preripere, & reducẽ plausu domus excipit om
Idcirco neq; colloquijs muliebribus heros
Abstinuit, nupérq; legens Samaritidos oræ
Rura sub antiquis Sicharææ mœnibus vrbis,
Viderat ad fontem venientem vt forte puellam,
Implorauit aquam supplex, putealiáq; hausit
Munera, qui pelago, qui fluminibúsq; sonoris
Imperat, & vastum largis rigat imbribus orbem
Cuius ad imperium populis sitientibus olim
Delicuit rupes, atq; vndis plurima fluxit.
Secreti nos interea mirarier omnes
Ipse sed admonitam, atq; vltro commissa fatẽte
In lucem è tenebris, altáq; è nocte vocabat.
Sæpe illi pueros, æuo & florente puellas
Flore comam pressos, & molli fronde reuinctos
Summisêre piæ, metuunt dum cuncta, parentes,
Quo teneris animis pulchræ virtutis amorem
Insereret, stimulísq; rudes impleret honestis.
Impubem turbam affatus placido ore monebat,
Lustrabátq; manu, ne carmina dira nocerent,
Néve vlla infernis premeret vis edita ab oris.
Quin etiam elatos animo super omnia acerbis
Vrgebat dictis, rebúsq; exempla reliquit.
Mecum olim socij, absentem dum quærimus illum
Tendebant, feßiq; via consedimus omnes
Speluncæ ante fores, densis quam plurima opacat

Frondibus,

rondibus, & flexu ramorum protegit vlmus.
Multum hîc inter nos quærentes vana moramur,
uis nostrum foret è numero præstantior omni,
ilectúsve ipsi magis, acceptúsve magistro.
Mira loquar) nos vt primũ ipse in lumine vidit,
æsit acerba tuens, iterumq́; iterumq́; rogauit,
uis sermo foret, aut quænam certamina nobis.
os contra taciti nihil hiscere, dum piget omnes
rborum memores, fuerant quæ plurima vana.
m subito ostendens puerum, cui mollibus annis
udis adhûc erat, & tumidi mens nescia flatus,
ulli fas, inquit, superûm aspirare beatis
ncilijs, si non fastus dediscat inanes,
penitus famæ exuerit contemptor amorem,
puer hic nullam suspirat pectore laudem.
n aliter cælum pateat. prius æquora salso
e queant nubes, aut pisces viuere in aruis,
boris aut stirpes frondescere in ætheris oris.
rret adhûc animus, mihi cùm, fratríq; poposcit
m præcipuos frustra pia mater honores,
Sicet ætherea superi genitoris vt aula
Cicolûm in medio celsa cum sede sederet
Sinixus, propior nostrum resideret vterq;
Dextrã alter iuxta amplexus, læuæ alter inhærẽs,
templo grauis ille, obtutúq; asper acerbo
matrẽ (quid enim mater pietate merebat?)
nos, qui vano ignaram summisimus astu,
Cripuit meritos verbis haud mollibus vrgens:
Deum premere elatos, longéq; superbos

Auerti, quos famæ agitat laudúmq; cupido.
Ipse ideo haud impar genitori cùm sit, & illa
Quæ pater, æquè eadem poßit, tamen ora canẽn
Sæpe sibi laudes genitorem vertit in ipsum,
Nil se audere hominem supra confessus, ab alto
Ni pater omnipotens vires aspiret olympo.
Idcirco grauibus morbis quemcunq; leuasset,
Plerunq; edixit, ne factum proderet, vsquam.
Quóve suas tegeret vires, cùm tabida posset
Hulcera corporibus solo depellere nutu,
Aegros sæpe tamen medicas legabat ad vndas,
Vt vitium exuerent omne auxiliaris aquæ vi.
Quid referã, quot eum populi, quot mœnibus
Optauêre sibi, & voluêre imponere regem (s
Mittentes trabeam, sceptrúmq; sacrámq; tiar
Ipsi etiam comites hortatu instare frequentes,
Armatus Syriæ regnandam inuaderet oram,
Mox fore cõtinuo, vt sua sub iuga mitteret arn
Quodcunq; oceanus terrarum anfractibus amb
Immensúmq; nouis frenaret legibus orbem.
Cùm verò hortantes vrgerent, protinus ipse
Occuluit sese, montésq; aufugit in altos.
Immanes tamen inuidia, & crudelibus isti
Insurgunt odiјs, pœnásq; vno ore reposcunt,
Vniúsq; petunt caput omnes. scis quibus illum
Hûc furijs traxêre, quibus clamoribus omnem
Implerunt trepidi captam velut hostibus vrbem
Ipse patris mandata obiens tulit omnia certus
Digna, indigna pati, nam se quærentibus vltrò
Obtu

tulit, & noctis cùm munere posset opacæ
fendi, bis se manifestum prodidit ipse.
di illos tamen ad capti procumbere vocem
tonitos, terrámq; graui consternere casu.
c verò sacris, aut templo demit honorem,
c gentis leges, veterúmve edicta refigit,
amuis visceribus monet, & lustralibus extis
rcendum posthac, nec iam vltra cæde litandum.
rùm alios longe ritus, morémq; sacrorum
licat obscura verborum ambage latere,
riferíq; aperit voces animúmq; magistri,
ódq; magis mirere, sciunt, & scire, fatentur
reas vatem venturum lucis ad auras,
us qui nobis cæli inuia claustra recludat,
enebrísq; pios vehat alta ad sidera manes.
patribus promissum, omnes id voluere vates,
nc animis certi expectant. miseri quibus atris
n datur in tenebris præsentẽ agnoscere lucem,
medijs largi sitiunt in fluminis vndis.
i quẽ non moueãt, nisi prorsum auersa volũtas
nta viri virtus, tot facta ingentia, talis
s honos? ipse vt vidíq;, hausíq; loquentem,
dulcem toto iactantem corpore amorem,
tunas, patriam, genitricem, cuncta reliqui.
socij fecêre. neq; hunc me deinde secutum
nituit. verum quantum ingens sæpe fauilla
rgit ex exigua, sempérq; fit acrior ignis,
ius amor tantum visus mihi crescere in horas,
mage cor dulci semper flammescere cura.

Quiq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quiq; adière semel, validis compagibus hæren
Nec nos aut donis, aut verbis fallere crede
Pollicitis blandis illectos. omnia nobis
Aspera promittit, cunctos diuersa manere
Scilicet exilia extorres, paßimq; vagantes.
Promißis nec vana fides. adeo vsq; malorum
Pullulat ex alia, atq; alia densißima silua,
Vnius ferro tantum caput excipit. vnum
(Quisquis est) placida clausurum lumina mort
Ast alios cædes omneis instare cruentas.
Nostra iubet nos interea contemnere, opésq;
Partiri, atq; inopi miserorum impendere turba
Quos circumueniunt morbíq;, algórq;, famésque
Pauperiémq; pati, rebúsq; assuescere egenis.
Multi nos ideo viderunt sæpe per agros
Aut silice in nuda proiectos ducere somnos,
Aut grauidas fessos rerum decerpere aristas,
Indomitísq; famem solari frugibus, vndámq;
Alta haurire cauis pronos ad flumina palmis,
Aut si quos vsquam tellus dabat arida fonteis.
Non mihi perpetuam si centum pectore aheno
Sufficiant vocem linguæ, percurrere possem,
Quantas quoq; modo ærumnas, quantósq; labor
Hoc ducente animis durantes hausimus æquis.
Nam licet interdum penuria adegit edendi
Exhaustos, rerúmq; inopes, quas flagitat vsus,
Regũ opibus tamen vsq; animos æquauimus alto
Et mens in paruis aderat ditißima cuique,
Nec minus ingentẽ huc comitũ aduẽtare nouorũ
Cerne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Cernere ſemper erat numerum, matréſq; viróſq;,
Omnibus idē animus, quib⁹ & mēs certa ſequēdi,
Haud ſecus ac bellum ſicui rex maximus vrbi
Indixit, iámq; arma ciet, iámq; agmina cogit
Cladem oræ, exitiúmq; ferens, populíſq; ruinas.
Non tantum iurata manus, lectæq; cohortes
Incedunt. ſed præterea quos dirus habendi
Duxit amor varia cupidos diteſcere præda,
Agglomerant multi, atq; iniuſsi caſtra ſequuntur.
Non ſat erant latæq; viæ, campíq; patentes
Tot populis iret quacunq; ſequentibus vltro.
Sæpe heros ſeſe ingenti ſubducere turbæ,
Et montes petere, & deſertos quærere ſaltus.
Atq; equidē memini, cùm ꝓpter ſtagna profectus
Ferret iter, paſsímq; manus prætexeret ingens
Littora & vrgeret ſupra denſiſsima morem,
Proripuit ſeſe, ac cymbam, quæ forte parata,
Inſilijt, ſubitóq; iubens præcidere funem
Teli intra iactum liquidum proceſsit in æquor.
Conſtitit hinc, terrámq; aſpectans, plenáq; circum
Littora, diuinis affari vocibus orſus,
Iuſtitiæq; aperire viam, & veſtigia recti.
Hîc illîc ſtabant arrectis auribus omnes
Interclusi vndis, inhiabántq; agmine longo
Attoniti, miráque animos dulcedine capti,
Ipſe loquebatur, circum ſedata ſilebant
Aequora, vbiq; modo ſpirantibus incita flabris,
Frondiferæq; domus auium ſine murmure circum
Stabant immotæ procuruo in littore ſiluæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sed non interea longæuæ parcere matres
Vocibus: illum omnes mirari inſueta loquentem
Felicémq; vteri matrem, felicia matris
Hubera clamabant, quæ talem enixa tuliſſet,
Et teneris immulſiſſet plena hubera labris.
Nanq; docebat humi fœdè, in tenebríſq; voluta
Ad cælum mortale genus ſuſtollere mentes,
Et lucem aſpicere, & vanis deſueſcere curis.
Tum pacem hortari: placidam ſuper omnia mite
Pacem optate viri, tumidóſq; remittite flatus,
Demiſsíq; animis nil vanæ laudis egentes
Mortales contemnite opes, contemnite honores,
Et duris vitam aſſueti, paruóque beati
Pauperiem tolerate. breuis quæcunq; voluptas
Iſta adeò, atq; diu nihil eſt mortalibus ægris.
Vobis haud propriæ hîc ſedes, conceſſaq́; longum
Regna, manent meliora graues vbi ſoluerit artu
Mors animæ, vos ſtelligera pater optimus aula
Protinus excipiet læthos melioribus oris,
Pax vbi tranquilla, & cunctarũ opulentia reru
Et ſecura quies, nunquam peritura voluptas,
Et dubitet tanta quiſquam mercede laborem
Ferre breuem, terríſq; ſequi me ſponte relictis?
Ad veras emergere opes, emergere honores
Tendite, quos nulli caſus, nulla auferat ætas.
Eſte pij, inter vos mentem exercete benignam,
Inq́; vicem placati animis miſereſcite veſtri.
Tum longè prohibite iras, odijſq́; ferendo
Parcite rumoréſq; vagos contemnite vulgi,

Nul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nulli fas ideo accepto pro vulnere vulnus
Reddere. præstiterit vero pulsantibus vltro
Sese offerrre, genísq; ictum expectare secundum.
Vana alij certent armis pro laude, nocénsq;
Ferrũ acuãt, pulchrámq; petant per vulnera mor-
At tu mortales nullo discrimine amare (tem.
Disce omnes, pacémq; inglorius hostibus opta,
Nec tibi ventosæ sint tanti murmura famæ.
Omnibus in primis sit mens interrita lethi,
Nulláq; vos animis duros vis auocet æquo.
Terrenos artus homines, moribundáq; membra
Interdum extinxisse queant, & perdere ferro.
Tuta anima ipsa manet duræ haud obnoxia morti.
Et vos omnipotens cælo pater aspicit alto,
Auertítq; malis, cuius sine numine vestrum
Haud hominum quisquã valeat diuellere crinem.
Summissos vos hunc vnum fas vsq; vereri,
Huic ô rite preces, huic digna piacula ferte,
Cui mare, cui tellus, campísq; patentibus aër
Obsequitur, nitidíq; tremit plaga lucida cæli.
Huic procumbite humi, prostrati huic pãdite vota.
Vos siquidem æternis etiam post funera pœnis
Ipse potest sontes sub tetro vrgere barathro,
Nec timor admissos cuiquam sit adire leones,
eciáq; pictarum sæuißima pantherarum.
Ite mei obiectu protecti nominis, ite
Aduersum intrepidi. mansuescent protinus vrsi,
estráq; parcentes allambent vulnera lingua.
Quin humiles victus animis secludite curas.

Obser

Obſeruate genus pecudum, genus altiuolantum,
Nullæ illis artes, nulla illis cura futuri.
Non tamen aut tegimen, victus aut copia deſit.
Omnia diues alit rerum ſator, omnia curat.
Ille etiam iniuſſo tellurem gramine veſtit
Floribus appingens ſata verſicoloribus arua,
Arboribusq́; comas atque vmbras montibus add
Fraudes, inſidiæq́; abſint, ac fœda libido,
Néve modum ſupra menſis gaudete paratis,
Deſidiasq́; animis, atque ocia pellite veſtris.
Nec vetitos thalamos, inconceſſúmque cubile
Affectate, ſitiſque alieni deſinat auri.
Quiſque ſuis opibus contenti viuite, & vltrò
Spes interdictas, & inania ponite vota.
Néve autem ſcelerum facies nūc perſequar omne
Quid dicam, quibus eſt cordi fraus, atque libido
Dira iuuat, ficto ſimulant tamen ore latentes
Virtutem, ſubeuntq́; dolis, & crimina obumbran
Ne, iubeo, ne talem animis aſſueſcite peſtem.
Nil adeò latet, ipſa dies quin detegat vltrò.
Præterea cohibete oculos: ne quærite veſtris
Vulnera ſponte animis, fandi hinc cōpeſcite amor
Sæpè olim incautos non lingua coërcita merſit.
Diſcite iámque ideo poſthac haud falſa profari,
Iámque nouos purgati animis inducite mores.
Si qua tamen veteris culpæ veſtigia reſtant,
Diluite, & ſacris contagia vincite lymphis.
Ipſe ego fons veluti liquidam puriſſimus vndam
Sufficiam: properate ad aquas, haurite liquentem

Matre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Matres, atque viri sitientes protinus amnem.
Verte pedem huc omnes, nec opus potantibus auro,
Argentóve. mei fontis patet omnibus vnda.
Sic læti vitate vias, ita sidera aditur,
Sidereásque domos, mutari nescia regna.
Hæc mihi prædixit genitor, quæ voce monerem
Veridica: sunt fonte mihi verba omnia ab illo.
Alia dicta dabat, cæli super omnia regem
Placandum non visceribus, non sanguine cæso,
Sed votis, precibúsque iubens exposcere pacem.
Et modus orandi quisnam foret ipse canebat:
Omnipotens genitor, sedes cui lucidus æther,
Sic nomen, laudésque tuæ celebrentur vbique,
Et promissa orbi incipiant procedere lustra,
Cùm tua non minus in terris gens iussa facessat
Mortalis, quàm cælicolæ tibi in æthere parent.
Nos diuina hodie cælo dape reffice ab alto.
Parce dehinc bonus, vt nostris ignoscimus ipsi
Hostibus, ac nullis aduersis obijce inermes
Tentando, prohibe à nobis sed cuncta pericla.
Addidit & ventura canens fore, cùm vagus olim
Sol claram speciem concreto lumine tectus
Exuat, & subitò stellanti nocte perempta
Efficiat nullam Luna orbi argentea lucem
Sanguineis faciem maculis perfusa nigrantem,
Præcipiténtque polo paßim turbata labanti
Sidera, quæ lapsu certo, spatióve feruntur.
Isque ea quæ cæli irrequietos conciet orbes,
Desinat, incerto rapiantur vt omnia motu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Atq; prope auulſo abſiliat de cardine mund
Dum terras veluti rapidum per inania fulm
Ipſe iterum petat, & multis cum millibus ia
Adueniens hominum vitas, & crimina quæ
Vt res promiſſo ſimul ac ſuccenderet igni
Flammarum totum tempeſtas ſparſa per orb
Continuò tellure noua, cælóque recenti
Defunctas animas vita in ſua corpora rurſu
Euocet ad blandum lumen, populóſque ſepulc
Eliciat, ſecúmque pios educat ad aſtra,
Quos pater à prima præuidit origine rerum
Mente ſuos fore, & æthereo tranſcripſit olym
Ibunt aligeri iuuenes, cælúmque profundum
Horrifico ſonitu implebunt, atque ære recur
Quattuor à ventis excibunt vndique gentes
Iudicis ad ſolium properabitur æthere toto.
Ipſe altè effultus, montíſque in vertice ſumm
Arbiter effulgens circumferet ora tremenda.
Secernétque pios, dextráque in parte locabit
Læua autem coget ſontes, quæ plurima turb
Qualis poſt hyemem exactam, cùm gramine
Paſcua læta vocant ſtabulis armenta recluſi.
Ipſe greges paſtor nitidos miſſurus in agros
Sortitur: placidas primo legit ille bidentes
Dinumerans, olidáſque iubet procul eſſe cape
Cernere erit liquidas longè fulgere per auras
Corpora clara hominũ, quibus atræ obnoxia
Abluet omnipotens pater, æternúmque man
Amplius haud rerum ſubiecti caſibus vllis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nemo illam ante diem ſperet cum corpore ſedes
Aetheris, exceptis paucis, quos ipſe ſepulchro
Exurgens ſecum ſuperis Deus inuehet oris.
Solæ animæ interea tali ſtatione fruentur.
Contra autem ſontes tenebris, ac nocte prementur
Aeterna, & meritas pendent per ſecula pœnas,
Omnia quæ ſera nuper mihi nocte canebat,
Cum caput ipſius in gremio mœrore grauatum
Vna eadem accumbens ſponda, admotúſq; loquẽti
Sæpè reclinarem, mœſti ſolamen amoris.
Quid repetam, quæ ſæpè vagi Iordanis ad vndas
Ediderit? quæ Iudææ ſub montibus altis,
Nunc cæcis vera inuoluens ambagibus vltro,
Nunc manifeſta palam claro ſermone loquutus,
Dum populi circumſiſtunt, ſtipántque frequentes?
Nunc ſe principium rerum, finémque canebat,
Nunc veri fontem, atq; hominũ lucémq;, viámq;.
Vos fortunatam prognatam hoc tempore prolem.
Vos felix tellus, uos ſecula læta tulêre.
Vobis diuinam vocem, diuina loquentis
Verba, haurire Dei propius ſæpe obtigit vnis.
Scilicet hinc luſtris veniet labentibus ætas,
Cùm ſeri optabunt eadem vidiſſe nepotes.
Talia Ioannes cunctis mirantibus ore
Perſtabat memorans, cùm protinus ecce tumultu
Ingenti Solymûm irrumpit manus impia, & vrbis
Rectorem appellant, pœnáſque vno ore repoſcunt.
Diffugiunt ambo, & magnam ſtat adire parẽtem,
Ignarámque diu tantarum fallere rerum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

M. HIERONYMI VI
DAE CHRISTIADOS
LIBER V.

INsonti verò Romanus parcere capto
Toto corde petens, hûc mentem diuidit, atq
Fama viri, virtúsque animo, egregijsq; recurs
Oris honos, nec iam obscurum genus esse deoru
Omnia respondent auditis. denique ad ipsos
Conuersus Solymos fremitu tectum omne reples
Ite, ait, & posito mox hûc certamine adeste.
Sit qui pro cunctis numero delectus ab omni
Fando aliquis doceat, quo tandẽ is crimine mo
Mulctãdus, quod tantũ obstet scelus, ordine pa
Insonti. simul hæc, simul illi abière frementes
Christo animis certi nunquam desistere viuo.
Parte alia, regem qui fœdè prodidit hosti,
Mutatus scelus agnoscit periurus Iudas
Ah miser, infectum quàm vellet posse reuerti?
Nulla quies animo. sæuire in pectore diræ
Vltrices, cæcásque ob noxam sumere pœnas.
Nec capit insanos curarum pectore fluctus,
Hinc secũ æra manu sceleris causam attulit an
Quæ Solymi magno dederant in munere pacta
Atque sacerdotum sacrata ad limina venit
Vociferans: vestrũ hoc argentũ, hæc munera ve
Accipite. en scelerum pretium exitiale repono.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

heu, quid demens volui mihi? quo ſcelus ingẽs
ctus pretio admiſi? vera Dei ille
enies, verúſque Deus, nunc denique cerno,
uſſæq; abeũt tenebræ, & mihi reddita mẽs eſt.
tus, ſimul argentum coniecit in ipſos.
autem flentem riſere, ac ſera videntem.
ix abit. hinc amens, cæcúſque furore
ta putat, curæ ingeminant, ſæuitque ſub imo
e dolor, cælique piget conuexa tueri.
ſecum huc illuc flammantia lumina torquens,
, quid agam infælix? quænã quæ ſecula porrò
adeò tantum ſcelus vnquam oblita ſilebunt?
lámne iterum ſupplex, criménque fatebor,
e auſim veniam ſceleri ſperare nefando?
verò aſpiciam vultu, quóve alloquar ore
n ſemel indignum decepimus, ínque merentẽ?
igitur longè fugiam, quantum ire licebit,
úſque aliis agitabo in finibus æuum?
me præcipites me me hinc auferte procellæ,
fugit vſque dies à nobis luce peracta.
is erit tutus tandem locus? omnia præſens
icit, ac terras Deus vndique fulmine terret,
e conſcia mens, atque addita cura ſequetur,
ter arripiam pedibus, ſeu puppe per vndas.
? quibus? at moror, & ludũt inſomnia mentẽ.
recor ô mihi vos magnæ nunc hiſcite terræ.
dubito? nunc te tangunt ſcelera impia Iuda
x. tunc debueras, tunc iſta decebant,
reuocare pedem, cùm fas occurrere peſti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nunc morere, atq; nefas tu tantũ vlciſcere dex
Sponte tua, lucémque volens, hominéſq; relin
Talia iactabat certus iam abrumpere vitam
Inuiſam, & ſæuum letho finire dolorem,
Curarum hanc vnam metam ratus, atque labo
Fluctuat, atque ſibi ſemper tellure videtur
Abſumi, aut rapido de cælo afflarier igni.
Vſque adeò ante oculos capti obuerſatur imago
Pallor in ore, acies circumlita ſanguine, & artu
Algentes tremit, inſtantis veſtigia lethi,
Et nox multa caua faciem circumuolat vmbra.
Omnia nigreſcunt tenebris caliginis atræ.
Demens, qui potius veniam ſperare fatendo
Non auſus, neque enim precibus non flectitur
Rex ſuperûm, & iuſtæ bonus obliuiſcitur iræ.
Ergo ille inceptis perſtans, & ſedibus hærens
Iſdem abijt, ſiluæq; tremens ſucceſſit opacæ
Regia quæ propter frondebat plurima tecta.
Atque ibi dũ trepidat, qua tandem morte quieſ
Incertus, latebráſne animæ ſcrutetur acuto
Fortiter, & pectus procumbens induat enſe.
An ſe præcipiti iaciat de culmine ſaltu.
Ipſæ quæ attonitum, mortíſque cupidine captum
Ducebant ſemper furiæ, infenſæq; præibant,
Informem prona nectentes arbore nodum
Oſtendêre viam: collo nanque inde pependit,
Vt meritus, laqueóque infami extrema ſequutu
Spiramenta animæ eliſo gutture rupit,
Et totos ſubitò pendens extabuit artus.

N

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

udum picta nouo cæli plaga mane rubebat,
que ſacerdotes concurſu cuncta replentes
ibulum iuxta aſtabant, longíſque fremebant
ticibus. nempe antiquo de more licebat
lli luce ſacra pollutum inſiſtere limen.
dem Romulides iuuenum ſtipante caterua
ibus egreditur patriis, oſtróque ſuperbus,
olio ante fores ſedit ſublimis eburno.
ſedêre patres pariter iuxta ordine & ipſi,
ue diu ſiluère. orſus dux denique fatur:
ite quo tandem demitti crimine morti.
itis egregium iuuenem: quæſiuimus ipſi
enus & vitam: nil dignum morte repertum:
potius factis fama illum ingentibus effert.
ropius vinctum vidi, audiuíque loquentem,
upui? vt viſus mihi nil mortale ſonare,
cta Deo ſimilis vultum, vocémque, oculóſque?
certè Deus ille, Dei aut certiſſima proles.
ite, ne regem veſtrum ignorate volentes.
dictis cunctis penitus dolor oſſibus arſit
ens, infremuêre omnes, gemitúmque dedêre.
ı ſenior ſurgit fandi doctiſſimus Annas
edio, & dictis exorſus talibus infit:
ibi non aliis per ſe manifeſta pateret
ſignis Romane, vel hinc dignoſcere promptum
que foret, téque in primis dux multa moueri
uenit, hûc cùm tot collectos vndique ciues
uenisse vides vnius crimina contra.
auctor fandi multos ſermone fefellit,

Et facie (ne cede dolis) mentitur honesta
Virtutem: scelerum tegit alto in pectore amore
Nonne vides, hæc religio quo se noua vertat,
Orgia quo, cœtúsque, & nocturni comitatus?
Seditione potens Iudæas suscitat vrbes
Ausus se paßim terrarum dicere regem,
Progeniémque patris summi, cui sidera parent.
Atque ideo veluti Deus vltrò crimina faßis
Dat veniam, pœnæq; metum post funera soluit,
Quod scelus haud aliter poterit quàm morte pia
Sic veteres sanxêre, sed & vetera ipse retractan
Iura, nouas figit simulato numine leges,
Instituitque nouos ritus, noua sacra per vrbes,
Quæ seruent seri ventura in secla nepotes.
Quin ipsas haud obscura, prò, voce minatur
Deiecturum aras, séque igni templa daturum,
Templa olim impensis tantorum structa laborum
Et iam iam volet ipsum etiam restinguere solem
Siderάque obsesso verbis deducere cælo.
Haud scelus ille tamen fallaci pectore quiuit
Dißimulare diu: neque enim scelerata subire
Tecta horret, nec se vetitis conuentibus aufert
Admonitus, sociíque epulis capiuntur opimis.
Quin etiam, interdum siqua tota impius vrbe
Inuentus fama ante alios ob crimina notus,
Continuò paribus gaudens adit impiger illum,
Nec requies, donec sibi conciliarit amicum.
Tantus amor scelerum, tantum illi fallere cordi.
Tum festis, cùm fas nihil exercere diebus,

ſe tamen pellit morbos, ægrisq; medetur.
uid memorem, vt ſocij vetitis impune per ædes
ſcantur dapibus, Cererémque & pocula tractēt
aud prius ablutis manibus ſine more, ſine vllis
gibus immundi, contactúque omnia fœdent?
ilicet omnipotens placitos tot ſecularitus
tractet pater, & mentem ſententia vertat.
uæ noua tempeſtas? eáne inconſtantia cælo?
ede neci, ne thuricremas, quibus imminet, aras
eſtruat, & poſthac non auſit talia quiſquam.
ede neci: pœnas ſceleri impius hauriat æquas.
ſacris prohibe infandos altaribus ignes.
ixerat, atque omnes eadem ſimul ore fremebant.
mulus at dictis nequicquam flectitur vllis,
ec noua primū audit nūc crimina, cūcta nefando
it fabricata odio, dum Chriſti gloria & ingens
crilegos ſtimulis virtus exercet amaris.
tque ait: hæc coram fama eſt vos ſæpius illi
ieciſſe, quibus ſemper ſermone paratus
ſtitit, & vera victor ratione refellit.
ec ſe progeniem ſuperi negat ipſe parentis,
uem vos promiſſum cælo diuinitus olim
nturum tandem auxilio mortalibus ægris
on latet, vt veteres genitoris molliat iras
nciliaus generi veſtro, culpámque parentum
ſe ſua virtute luat. ſic ferre priorum
ccepi monimenta, patres id prodere veſtros,
rebus probat ipſe. adeò circum oppida luſtrans
rrexit totam monſtris ingentibus oram,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quæ non vllæ artes hominum, non vlla potest vi
Quin etiã in lucem quosdam reuocauit ab vmbris
Queis penitus iam mors totos immissa per artus
Soluerat hærentes animæ de corpore nexus.
Quare agite ô odiis miseri desuescite iniquis.
Ne frustra pugnate, Deum sed discite vestrum.
Dixerat. at magis atque magis violentia gliscit
Omnibus. ingenti clamore insistere, & vna
Infræni sæuire, humerísque abscindere amictum.
Nec secus increuêre animis ardentibus iræ,
Quã cũ Atesim ve, Padũ ve vndis læta arua parãtẽ
Diluere agricolæ subiti compescere tendunt
Aggeris obiectu, præceps magis æstuat amnis
Insultans, victórque altas ruit agmine moles.
Forte autem rex & soboles hoc tempore regum
Herodes studio sacrorum aduenerat vrbem.
Munere Romulidum pars huic amissa paterni
Reddita erat regni, Galilææq; oppida habebat.
Quem postquam accepit rector Romanus adesse,
Solueret ingrato quo sese munere tandem,
Transmisit Galilæum illi vinctum Galilæo,
Atque ipsum iußit, vitámque & crimina, si qua,
Quærere, pro meritísque viro decernere pœnas.
Tum verò audito Christi rex nomine lætus
Duci intrò iubet ingenti correptus amore
Compellare virum, ac propius vera ora tueri.
Quem dehinc aggreditur vario sermone, sed ille
Nil cõtra, atq; oculos nusquam auertebat olympo.
Ergo illum nil supra hominem miratus, & vltro

Irrì

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ridens iterum iubet ad prætoria duci,
t rursum haud læto Romano redditur insons.
Îc me deficiunt animi mens labitur ægra.
orresco meminisse, Dei quæ vera propago
ertulerit mala factus homo Deus, auctor olympi,
uem mare, quem tellus, vacuiq; patentia tractus
tria, nec capit immensi plaga lucida cæli.
ura tuo omnipotens vires mihi reffice lapsu;
ura polo demissa, tuo hîc me numine firma.
æc animi victus quoties euoluere tento,
nnia me circum nigrescunt. pallida cerno
stra, capútque atra roseum ferrugine Solem
culere, & mæstum in lacrymas se soluere cælum.
intáne te pietas miserantem incommoda nostra,
intus adegit amor cæli ô lux clara sereni,
ra Dei vt soboles, verus Deus æthere missus
m grauia hæc velles, perpessúque aspera ferre,
iuinúmque caput terrena mole grauatus
ubijceres tot sponte malis? hæc præmia ferres,
ostra tua bonus vt deleres crimina morte?
os dulces vetita decerpsimus arbore fætus,
u trunco infando pendens crudele luisti
pplicium, ô nimium nostros miserate labores.
u, quanuis Deus, atq; Dei indubitata propago,
leu nunc hæc hominum, nunc cogeris illa subire
rbitria in vinclis, & iudicis ora vereri,
ui toti aduenies olim datus arbiter orbi.
ontius vt vinctum sua rursum ad limina reddi
onspicit, arbitrio nec se subducere tristi

Posse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Posse videt, sæuis curarum tunditur vndis,
Iámque his, iamq; illis iterumq; iterumq; retentat
Crudeles animos, & parcere nescia corda
Irritus, ac studio frustra aduersatur inani.
Quàm magis ille animis tendit sermone mederi
Nunc supplex, placidusq;, minis nũc asper acerbis,
Tam magis accensis crudescunt cordibus iræ.
Tandẽ ait: hæc redeunt (vestrorũ antiqua parentũ
Vana superstitio) certis cùm sacra diebus,
Vnum ego de multis inclusis carcere sueui
Reddere, & ex arctis impune emittere vinclis.
Hunc igitur vobis ipsum soluíne iubetis
Insontem? nam quem potius dimittere poßim?
Et iam pœnarum satis, ac feritatis abundè est.
Aut soluo, aut porrò vos hinc abducite, & atræ,
Vt libet, immeritum sine me demittite morti.
Non tulit, & medium sermonem abrupit acerbans
Crimina falsa cohors, & pœnas ingrauat ore.
Forte illis Barabas populo patribúsque diebus
Inuisus, quo non scelere vsquam immanior alter,
Iamdudũ in vinclis pœnam expectabat acerbam:
Nulla fugæ spes prorsus, ei via nulla salutis.
Huic igitur præses velléntne, an parcere Christo
Scitatur, sperans ita tandem euadere posse.
Illi autem victíque odiis, cæcique furore
Exolui Barabam poscunt, veniámque precantur
Vni omnes, Christúmque absumi funere tendunt,
Atque obstant summa studiis rectoris opum vi.
Ille autem loris cædi, virgísque salignis

Diui

Diuinum mandat (visu lacrymabile) corpus.
Fors ait, innocui potero hac extinxe cruoris
Arte sitim: sic immitis miserebitur hostis,
Et lacerum totos cernentes cominus artus
Ipsi vltro satiati animos à morte reducent.
Iam largo vndabat fœdatum sanguine corpus,
Perfusiq; artus tabo, liuentia colla,
Colláque, brachiáque, & detectæ verbere costæ,
Atque eiectabat crassum roseo ore cruorem.
Talem in conspectu populi statuêre, cruentos
Nudũ humeros, pectusq;, ambasq; à poplite plãtas,
Nam medium texto velabat carbasus albo.
Palluit aspectu cælum. conterrita fugit
Cornibus obtusis sub terram argentea luna,
Nimbosóque diu latitans euanuit ore,
Et pariter visa astra polo cecidisse sereno.
Non tamen hostiles expleuit sanguine pœnas,
Sed magis atque magis crudescunt corda precãdo,
Quæ non vllæ artes, quæ vis non mitigat vlla.
Immerito lethum intendunt, extremáque poscunt
Supplicia infensi, resonant clamoribus alta
Atria. certatim se cuncti hortantur in iras.
Eumenides, mißique inferna è nocte ministri
Tartarei, tenues animæ, sine corpore vitæ
Circumeunt, stimulósque acuunt ardentibus acres,
Et lucem eripiunt miseris, agitántque furentes.
Romanum interea monet ipsa exterrita visis
Per somnum coniux, iuuenis ne sanguine sese
Polluat, abstineat capto, portenta minari

Magna Deum in somnis. is erat, is candidus ill
Agnus, ait (nunquam ludunt me somnia va.)
Quem circunfusiq; canes, sudibúsque petebant
Pastorum globus omnis. eum mox omnia adēpm
Pascuaq;, & notis flebant cum saltibus agri.
At pater altitonans manifesta percitus ira
Desuper auctores cædis sæuibat in ipsos.
Turbatum extemplo visum ruere vndique cælo,
Et campos latè, ac siluas quatere horrida gran
Tum subitò audita ex alto, voxq; acta per aura
Parce Deo Romane hominum compesce furores
Credo equidē hunc (non te fallit) genus esse dei
Parce manus scelerare, pio vir parce cruori.
Ipsi hæc cælicolæ placidi portenta refutent,
Iudæósque petant solos, generique mirentur.
Talibus auditis Solymos animo acrior vrget
Romulides certus vesano obstare furori.
Iámque minis agit, & dictis haud ampliùs arce
Mollibus insanos, & non toleranda frementes.
Iamq; videbatur demptis dimittere vinclis
Velle virum, & tantis se tandem soluere curis.
Sensit atrox Erebo vmbrarum regnator in imo
Aeternam seruans memori sub pectore curam.
Ingemuit, vinciq; animo indignatus amaro est.
Protinus horriferum latebrosa ab sede timorem
Euocat atrum, ingens & ineluctabile monstrum
Tristior haud vlla est vmbrosis pestis in oris
Scilicet, atq; hominū egregiis magis æmula cœpi
Frigus ei comes, & deiecto ignauia vultu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Extēplo hanc superas torpentem ascēdere ad auras
Imperat, intonsi qua molli vertice surgunt
Phœnicum montes, Solymorúmque alta subire
Mœnia, vt Ausonij flectat ducis aspera corda
Deiiciens, subigatq; metu desistere cœpto.
Iussa facit, sibi nigrantes accommodat alas
Nocturnarum auium, inq; atros se colligit artus.
Iamq; emensa via tractus obscena volucris
Purpurei crebra ante oculos se præsidis ecce
Fertq;, refertq; volans circum importuna, sonansq;
Nunc pectus, nunc ora nigris euerberat alis,
Immisitq; gelu, & præcordia frigore vinxit.
Diriguit visu subitò, atque exalbuit ille,
Surrectæq; comæ steterunt, gelidúsque per ossa
Horror ijt, genua ægra labant, vox faucibus hæsit.
Quem simul ac ciues sensere insueta timentem,
Pallentémque genas, & toto corpore versum,
His subitò arrepto clamantes tempore dictis
Aggressi: iste ausus vulgo se fingere regem,
Aspirat sceptris, regísque affectat honores.
Quem si forte neci mauis subducere, nec te
Crimina tanta mouent, Iudæas protinus vrbes
Seditione potens Romanis legibus, omnémque
Artibus auertet Syriam ditione Quiritum.
Res igitur tibi si curæ Romana, decúsque
Cæsaris, hanc superis pestem citus aufer ab oris.
Hauriat vt meritas haud vno crimine pœnas,
Ne gentem repant contagia dira per omnem.
Talia perstabant vno omnes ore frementes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Dux verò expertus genus intractabile, regis
Palluit ad nomen (præcordia ad intima sæuit
Subdita pestis enim) nec iam superantibus obst
Amplius, & sese victus cedènsque remittit,
Haud vltra potis insano pugnare furori.
Ceu cùm rostratæ sese opposuêre triremi
Protinus aduersi mediis in fluctibus Euri
Luctatur primum celsa de puppe magister,
Hortatúrque viros validis insurgere tonsis.
Demum vbi se niti contra intolerabile cælum
Incassum videt, ac ventos superare furenteis,
Vertit iter, quocunque vocat fortuna per æquor
Multiuium, atque auris parens subremigat æge
Haud tamen abstinuit verbis, vocíve pepercit.
Verùm, vincor, ait, nec habet vestra ira regressu
In me nulla mora est. moriatur crimine falso
Damnatus, vos triste manet, speróque propinqu
Supplicium. vos sacrilego, seríque nepotes
O miseri meritas pendêtis sanguine pœnas.
Sic effatus aquam plena iubet. ocyus vrna
Afferri, abstergénsque manus hæc addidit ore:
Vt nunc his manibus maculæ absunt, sic mihi nu
Hac in cæde nefas, méque omni crimine soluo.
Dixit, & exurgens solio intra tecta recessit.
Illi autem: Deus hæc nobis, gnatísque reseruet,
Instauretq; graues pœnas, quascunque meremur.
Hæc dum porticibus populo spectante geruntur
Vestibulum ante ipsum, famuli ducis ædibus int
Armati illudunt capto, irridéntque silentem,
Quódq

uódque illum populi regem optauêre per vrbes,
rpureis ornant tunicis, ostroq; rubenti,
que altè effultum sublimi sede locarunt.
o capitis crinali auro, regúmque corona
tibus obnubunt flauentia tempora acutis.
o sceptro datur insigni fluuialis arundo.
m populo læti portis bipatentibus omni
endunt plausu magno, regémque salutant.
ud aliter ludo pueri cùm ex omnibus vnum
egêre ducem, sociis qui sponte subactis
eritet, læto cuncti stant agmine circum
densi: assurgúntque omnes, regísque superbi
u obeunt ludicra, ingens it ad æthera clamor.
intus famuli indulgent manus effera ludo.
inc iuueni vestis obtentu lumina inumbrant,
inúmque caput palmis, & arundine pulsant.
digitis vellit concretam sanguine barbam,
oculos in sidereos spuit improbus ore
undo, & pulchrum deformat puluere corpus.
mora, nec requies, versántq; agitántq; ferentẽ
nia, nec verbis vllis indigna querentem,
dare permittunt iam lumina fessa sopori.
lor, heu species inhonesta, indignáque visu.
siluis auibus frondes, non montibus antra
drupedum generi desunt, vbi condere sese
ctem, atque suos poßint educere fœtus.
erum auctori, cæli cui regia seruit,
ibus in terris desit locus, omnibus oris,
caput acclinet, fessúsque in morte quiescat,

Tum verò Solymi victores cuncta parare
Supplicia, atque omnes pœnarũ exquirere form
Perferat vt sæuos crudeli morte dolores.
Iámque illum erecto properant distendere ligno
Affixum, & lenta paulatim perdere morte.
Nec mora, diffindunt malos. sonat acta securis,
Altáque quadrifidis fabricatur roboribus Crux,
Tormenti genus, hac olim scelera impia reges
Vrgebant pœna sontésque hac morte necabant,
Difficiles miserorum obitus, longíque dolores.
Tum neque honos erat, infami neque gloria trũ
At nunc numen habet: sanctũ, & venerabile lig
Suppliciter cuncti colimus, sacrísque minores,
Argento, atque auro contectum imponimus aris,
Et lætum ex illo memores celebramus honorem.
Illa etiam cælo fulgebit lampadis instar
Aethereæ, & totum lustrabit lumine mundum,
Cùm dabit exitio vna dies animalia cuncta,
Interitúmque feret rebus mortalibus ignis.
Vix terris lux alma aderat, cùm iam vndique to
Vrbe ruit studio visendi accita iuuentus,
Implentúrque viæ, concursúque omnia feruent.
Et iam purpureos habitus insignia ludicra
Exutum, vinctúmque manus clamore trahebant
Dirum ad supplicium, magna sectante caterua.
Per medios longis raptatus funibus ibat
Semianimisque, artúsq; tremẽs, plagísque cruẽt
Nocturnis, humeroq; trabẽ duplicem ipse gereb
Præcisis grauidam nodis, ac robore iniquo,
Qu

ua ſuper infando mortales linqueret auras
pplicio, & duros finiret morte labores.
rmati circunſiſtunt, clypeatáque iuxta
gmina denſantur, collucent ſpicula longe,
iculáque, & rubris capitũ caua tegmina criſtis,
ereáque alterno conſpirant cornua cantu.
ars pedes inſequitur. pars ſeſe lucidus altis
rt in equis. reſonant colles clamore propinqui.
ulti autem, quorum melior ſententia, flebant:
æcipuè matréſque piæ, mitéſque puellæ
rnentes nudis pedibus per ſcrupæa ſaxa
ndere, & offendi crebro ad ſalebroſa viarum,
um monte aduerſo protrudit robur iniquum:
d quas ſuſpirans heros ſic ore loquutus:
e verò, ne me matres indigna ferentem
te piæ, vobis potius deflete propinquum
itium, & veſtris hinc debita præmia natis.
fatus linquit non æquis paſsibus vrbem.
erea ſuperûm rex tanto in cardine rerum
ticis ætherei ſublimem euaſit ad arcem,
rtalis nati lethum vt crudele videret
è ſui ſpectator. eum gens incola cæli
geri ſtipant cunei, & comitantur euntem
templum gemmis interlucentibus auro
lido factum ſublimi in vertice olympi,
tum immane, ingens, ſuperi penetrale parentis
era deſpiciens ſubterlabentia mundi.
medio cliuus duro ex adamante tumeſcit
latim exacuens inſtar faſtigia pinus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Multiplices circum sedes, subtérque supráque
Dispositæ, gradibúsque nouẽ super æthera surgũt.
Conueniunt hûc cælicolæ, regémque canendo
Ingreßi Thiasis lustrant: se sedibus inde
Omnes composuêre suis, tumulúmque corusci
Ter latè circum terna cinxêre corona
Secreti ordinibus certis. neque enim omnibus æqua
Conditio, viréſque pares, eadémque potestas.
Verùm, aliis alij vt præstant, ita rite locantur
Munere quisque suo contenti, ac sorte beati.
In medio pater omnipotens solio aureus alto
Sceptra tenet, latéque acie circum omnia lustrat,
Totus collucens, totus circum igne corusco
Scintillans, radiiſque procul vibrantibus ardens.
Mox autem infaustis Iudææ lumina tantùm
Defixit terris, tristémque ante omnia collem
Spectabat, gens mæsta simul spectabat olympi,
Collem infelicem, sacram egredientibus vrbem
Qui prior occurrit humanis oßibus albus.
Auctores scelerum pœnas ibi morte luebant
Informi: circum pendebant corpora paßim
Arboribus truncis incocto lurida tabo.
Hûc simul atque emensus iter miserabilis heros
Peruenit, sensitq; sibi crudele parari
Supplicium, atque trabẽ vidit iam stare nefandã,
Deiectos oculos porro hûc iactabat, & illûc
Omnia collustrans, comitum si forte suorum,
Si quem forte acies inimicas cerneret inter
Fidum in conspectu nullum. videt agmina tantum
Sæua

Sæua virum, campíq; armis fulgentibus ardent.
Cari deseruere omnes diuersa petentes,
Non aliter, quàm cùm cælo seu tactus ab alto
Pastor, siue feræ insidijs in valle peremptus,
Continuo sparguntur oues diuersa per arua
Incustoditæ, resonant balatibus agri.
Iámq; trabẽ infandã scandẽt, pendénsq; per auras
Horruit, atque Deum veluti se oblitus, acerbi
Pertimuit dirum lethi genus, æstuat intus,
Atq; animum in curas labefactum diuidit acres,
Tristia multa agitans animo, totósq; per artus
Pallentes mixto fluit ater sanguine sudor,
Et patriam crebro reminiscitur ætheris aulam.
Tum cælum aspectans, hæc imo pectore fatur:
Heu quidnã extremis genitor me summe periclis
Deseris? aut gnati quò iam tibi cura recessit?
Audijt has summus voces pater, audijt omnis
Cælestûm chorus. ipse (alta secum omnia mente
Versabat genitor, nutu haud oblitus agi rem
Nempe suo) stetit immotus, seséq; repressit.
At circumfusos cœtus gentem ætheris alti
Aligeram iniussos potis est vis sistere nulla.
Omnibus exarsit subitò dolor. omnibus ingens
Aestuat ira. volunt nato succurrere herili.
Et prohibere nefas, duróq; resistere ferro.
Bella cient: arma ingeminant, arma acriùs omnes.
Hic puer haud volucri extremus degente recuruo
Aere vocare acies quò non magis vtilis alter,
Ascensu superat celeri ardua culmina præpes,

Tum ſuper axe ſedens, roſeiq; in vertice cæli
Signa canit belli. latus diſſultat olympus
Vndique, & inſolito tremuerunt ſidera motu.
Audijt & ſonitum, ſiquem procul orbe remoto
Diſtinet incedens humili Luna humida greſſu.
Audiuère, quibus generis cuſtodia noſtri
In terris olim ſorti data, vaſtáq; tellus
Protinus ingenti tremuit concuſſa fragore.
Tum quos rex ſuperûm varias legarat in oras,
Aëreos relegunt tractus, mandatáq; linquunt
Imperfecta, fugáq; poli ſuper ardua tendunt.
Ac velut in paſtus celſa quæ ſede columbæ
Exierant varios, cùm tempeſtate repente
Vrgenti cæco miſceri murmure cælum
Incipit, & nigræ cinxerunt æthera nubes,
Continuo linquunt arua vndiq;, & ardua penn
Tecta petunt, celeréſq; cauis ſe turribus abdunt.
Iam paßim ingentis properatur vertice olympi,
Et toto ancipitis ferri cælo ingruit horror,
Aeratíq; ſonant currus, gemitúſq; rotarum
Audiri, ſonitúſq; armorum deſuper ingens.
Tam vaſtos motus axis miratur vterque,
Mirantúrq; ignes, cælíq; volubilis orbes,
Cùm tenues animæ, cùm ſint ſine corpore vitæ,
Senſibus à noſtris quibus eſt natura remota.
Sæpe autem ſeu mortales mittuntur ad oras,
Siue opus in fratres olim capere arma rebelles,
Corporis afflicti ſibi quiſq; accommodat alas,
Aëreóſq; artus, ſimulacrúmq; aptat habendo,
Spiri

Spiritus vt queat humanos admittere visus.
Ergo illi rapido circundant turbine densa
Corpora sub nostros etiam venientia sensus.
Circundántq; humeris desueta micantibus arma
Aetheris ærisono subito de poste refixa
Cælicolûm exuuias, belli monimenta nefandi,
Quod socios olim contra gessêre furentes.
Hic bonus armatur iaculis, hastámq; trabalem
Crispat agens, rapit ille faces, rapit ille sagittas,
Suspendítq; humeris linatum ardentibus arcum.
Atq; alius palmas insertas cæstibus ambas.
Pars tereti funda dextrā implicat. omnibus ensis
Aureus in morem vagina pendet eburna.
Infrenant alij cæli per cærula currus,
Cetera pars pictis libare celerrima pennis
Corpora. non eadem vis omnibus ipsa volandi:
Mobilitate vigent varia. pars remigat alis
Binis alternante humero, pars ordine ad auras
Tollunt se triplici pennatis vndiq; plantis,
Haud vnā in faciem. sed nec color omnibus idem.
Nanq; hos punicea cernas effulgere pluma
Flammipedes igni assimiles rutilantia terga.
Herbarū hos speciē, viridésq; referre smaragdos.
Terga illis croceo lucent circunlita luto.
Centum alijs alij pinxêre coloribus alas.
Qualis vbi, exactos post æstus arbore ab omnī
Exornat pomis se versicoloribus annus,
Et caput Autumnus circumfert pulcher honestum.
Et iam pennipotens liquidis exercitus ibat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tractibus, ac volucri cingebant agmine cælum,
Milla quot nunquam nascentum ab origine rerum
Visa hominum in terris coïsse, ter agmina terna
Térque duces terni. toto dux vertice suprà est
Nuper Iapygij Gargani è vertice vectus
Armipotens, veteris quem quondam gloria pugnæ
Sublimem, longéque alios super extulit omneis,
In medio ibat ouans, galea, cristísque superbis
Aureus, & longè gemmis lucentibus ardens.
Nunc etiam spolia edomiti, fuluámque draconis
Pellem ostentabat spiris ingentibus, ipsúmque
Innixus tergo pedibúsque, hastáque premebat.
Arma procul radiant, vmbo vomit aureus ignes,
Stellantíque procul micat ensis iaspide fulgens.
Ventum erat ad cæli portas. hîc omnibus iræ
Incaluêre magis, belli, vt monimenta prioris
Sunt oculis oblata. vident nam turribus altis
Pendentes currus, suspensáque postibus æra,
Spiculáque, & clypeos victis de fratribus arma,
Olim immane nefas cælo crudeliter orsis,
Dum frustra aspirant sceptris felicis olympi
Immemores, victíque animis, & vana tumentes,
Quos ipsi contra steterant meliora sequuti,
Aetheréque expulerant certamine debellatos.
Quam pugnam in foribus quondam cælarat ahenis
Artificum manus, atque operoso impresserat auro.
Cernere erat liquidas cæli pendere per auras
Hinc, acies, atque hinc acies certamen adortas,
Nunc hûc, nunc illûc vltro, citróque volare,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aetheráq; in medio venientibus obſcurari
Mißilibus, iam iam certari comminus armis,
Miſceríq; acies, & iam queis ſpicula deerant,
rinibus implicuêre manus hoſtilibus vncas.
uſpenſosq; comis circum per inane rotabant.
imq; hos paulatim concedere, deſuper illos
rgere aſpicias, donec toto æthere verſi,
alantéſq; fugæ ſimul hoſtes terga dedêre
ræcipiti aßimiles nimbo, atq; procacibus auſtris.
Iam pater omnipotens armatus fulmine dextrā
eturbabat agens, flammíſq; ſequacibus arce
derea excuſſos Erebi domus atra recepit.
ugnæ igitur ſuperi admoniti, veteríſq; trophæi
etheris ardebant fractis erumpere portis.
mq; adeo euaſſent, omnes terríſq; potiti
ntem incendiſſent oram, iámq; vrbibus igni
rreptis Iudæa nocens commiſſa luiſſes,
i pater altitonans ſtellanti nixus olympo
Motus enim tanto ſubito flagrante tumultu)
pta redargueret, verbíſq; inhiberet acerbis
llum importunum cunctis haud mollia mādans.
m circunſpiciens ſibi centum aſtare miniſtras
gineas volucrum humana ſub imagine formas
nc, atq; hinc videt, & nutū obſeruare paratas.
arum quæ placido mitis Clementia vultu eſt,
gitur numero ex omni, cui talia mandet:
le ait, & volucri per cælum labere curru:
tribus hæc fer dicta tuis: non ætheris illis,
illis vaſti commißas orbis habenas,

Vt ferro iniussas meditantes edere pugnas
Omne ausint miscere meo sine numine cælum
Terrámque, & tantos animis accendere motu
Confidant, positísq; adsint hûc ocyus armis.
Dixerat: illa viam raptim secat alite curru,
Et patris ingentes paßim denuntiat iras,
Ni redeant, positísq; quiescant protinus arm
Addunt se comites Pietas, Páxq; aurea. it v
Spésq;, Fidésq;, pijq; parens placidißima A
Omnibus in manibus rami canentis oliuæ.
Quáq; egêre viam, videas procul ilicet arma
Proijcere, & studijs cunctos mitescere versis:
Iámq; in conspectu positis exercitus armis
Regis adest, dicto parentes, sede locarunt
Ordine sese quisq; sua, paritérq; quierunt.
Hic tum nimbipotens genitor circumtulit ora
Ter torquens illustre caput, ter cardine moto
Terribilem increpuit sonitum. dein farier inf
Quæ superi vetitum contra hæc insania ferri
Quò ruitis? quia ne auxilio subsistere nostro
Non queat ille, meæ aut sint fractæ deniq; vi
Ne sæuite animis, atq; hanc deponite curam,
Quādoquidē haud fert hæc nostro sine numin
Scitis enim, vt moriēs crimē cōmune refellat.
Sic generi humano clausum stat pādere olym
Illum ideo duros volui exercere labores,
Atq; agere in terris extrema per omnia vita
Finibus exactum cunctis inopem, omniū ege
Iámq; ad supremum ventum, manet exitu

Hic hodie grauis insontem irreuocabile lethum,
Et morti caput ipse sua sponte obuius offert.
Nunc autem subito visu horruit, & timor illi
Confusam eripuit lethi ipso in limine mentem.
Quippe, Deum velut exutus, mortalis, inermis
Restitit, & telis mansit violabile corpus.
Nil aliter vis diuinos valuisset in artus
Ylla hominũ, & cunctis foret impenetrabilis armis.
Non adeo vires, non parua potentia nostra,
Vt nequeam si versa retro sententia vatum
Eripere in medio versantem turbine lethi,
Contra illum insurgant omnes ab origine rerum
Quidquid vbiq; hominũ natũ extinctũq; p æuũ.
Nõ ita me experta est Babylõ, vbi ad astra gigã-
Tentauêre vias educta turre sub auras. (tes
Et poterant magnos manibus diuellere montes.
Nunc etiam fumant præfractæ fulmine turres,
Et nimborum acies, tempestatúmq; quiescant,
Quæ vastum rapiant cõuulsum à cardine mundũ.
Ipse manu terras quaterem, cælum omne cierem
Diluuio cuncta inuoluens, me me ignibus atris
Nunc nunc accinctum, telóq; tricuspide dextram
Armatum mortale genus sæuire videret, (ro.
Tũc difflare globũ, hæc passim metere agmina fer
At finite, aduenie t (neq; enim mora longior) vrbi
Tẽpus ei, frustra hũc cùm magno optauerit emptũ
Haud tetigisse genus cui dicitur æthere ab alto.
Hic ait, & moto tremefecit vertice mundum
Terrifico quatiens tonitru cælestia templa,

Continuo

Continuo ſuperum furor acer & ira quieuit.
Proſequitur tantum votis chorus omnis ami
Atq; Deum è ſummo taciti miſerantur olym
Sicut, vbi incluſi ceptis vacuo æquore campi
Pro laude ac decore accenſi certamina miſce
Inter ſe æquatis iuuenes duo comminus arm
Hinc ſpectat procul, atq; hinc circunfuſa iu
Tum ſi forte alter minus, ac minus vtilis, ore
Palluit, aut terra cecidit deceptus iniqua,
Conſurgant fidi æquales, ſtudijsq; ſequantur
Quàm vellent, niſi pacta vetēt, ſuccurrere a
Stant ægri, & caſum longe execrantur acerb
Haud ſecus indefenſus, inermis reſtitit hero
Illum nudū humeros, nudū omne à vertice co
Directum longo malo applicuêre furentes.
Nuda dehinc tendunt tranſuerſo brachia lig
Diuerſaq; ambas affigunt cuſpide palmas
Hinc atq; hinc: mucrone pedes terebrantur
Confixi. largum manat de ſtipite flumen.
Inſtant vi multa, ferro ardua robora adacto
Dant gemitum: reboat diro ſtridore ſupinus
Mons circum ingeminans, ictúſq; reſultat i
Tum ſupra caput & nomen, patriámq;, neci
Inſcripſere notis varijs in ſtipite cauſam.
Dextra autem, læuáq; duos gemina arbore fi
Addiderant ſocios, quos ob commiſſa merent
Leges ſupplicium ad iuſtum, pœnámq; vocab
Verùm ipſum amborū in medio longe altiùs
Extulerat, veluti ſcelerum exhortator, & a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

furtis foret ante alios immanior omnes.
lix Solyma, infelix Iudæa propago
o infesta pijs, non ipsis vatibus æqua,
c digna hospitia, has sedésq;, torósq; parasti
colûm regi? hos socios, hunc addis honorem,
mortale genus propter delapsus olympo
te sub humana lustrauit imagine terras?
genus ipse tuum Pharijs eduxit ab oris,
edibus salsas dans ire impune per vndas
rmoreum tibi strauit iter, pontúmq; diremit.
etiam te cælesti dape pauit euntem
deserta tuos miseratus vasta labores.
us ope hausisti dulcem de caute liquorem,
procul & fontes, & liquida flumina abessent
te posthabitis alijs longe omnibus vnam
tibus elegit, meritis quam ad sidera ferret,
eribúsq; suis sublimi æquaret olympo.
eritũ his cumulas donis? hæc digna repẽdis?
vatum voces, non te miracula rerum
mouent, aut non præsentia numina sentis?
vnquam scelerum auctori tam dira parasti
licia? aut vsquam quis tam crudeliter hosti
ptus tales luit alter corpore pœnas?
q; trabi applicitus tergo alte hærebat, in illu
omnes obseruabant, quæ funere in ipso
a daret, quæ spes, aut quæ fiducia victo.
utem tacitus iamdudum cuncta ferebat,
otúsq;. decor roseo nondum omnis ab ore
t, adhuc oculis diuinum est cernere honorem.

Tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tantum reſperſusq; genas, pallentiáque oræ
Humectat cruor, & mixto cum puluere ſudor
Plurimus, infectique rubent in ſanguine dente
Qualis, qui modò cærulea perfuſus in vnda
Lucifer aſtrifero radios ſpargebat olympo:
Si mundi ſpecies violetur clara ſereni,
Et ſubita incipiat cælum palleſcere nube,
Nondum omne occuluit iubar, obtuſaq; niteſcit
Pulcher adhuc facie, & nimbo tralucet in atro.
Interea matris, quam magnam nuper ad vrben
Traxerat incertus rumor, certiſsimus aures
Nuntius impleuit natum extra mœnia duci,
Ad mortémq; rapi captum, inſidijsq; ſubactum.
Palluit infelix, medijsq; in vocibus artus
Diriguit: licet hæc patris ſciat omnia certo
Conſilio fieri, atque ipſius numine nati,
Altius ingenti tamen exuperante dolore
Cuncta oblita ruit, reſonant plangoribus ædes
Fœmineis: fruſtra lacrymantẽ, & acerba gemen
Solantur fidæ comites. iamq; illa per vrbem
Atque hûc, atque illuc errat, triſtemq; requirit
Indefeſſa locum, nunc hîc, nunc hæſitat illic
V[illegible]ans oculis, atque auribus omnia captans,
Sicubi concurſum, voces aut hauriat vllas.
Ac veluti paſtu rediens vbi veſpere cerua
Montibus ex altis ad nota cubilia fœtus
Iam dudum teneri memor, omnẽ ſanguine circu
Sparſam cernit humũ, catulos nec conſpicit vſqu
Continuo luſtrans oculis nemus omne peragrat

Cu

n gemitu: tum siqua lupi, siqua illa leonis
ptoris signa in triuiis conspexerit, illac
quitur tota obseruans vestigia sylua,
que viam paßim linquit pede signa bisulco.
ud aliter, simul atque iugo prospexit in alto
is oliuiferi, late qui maximus vrbi
bat ingentem concursum, & lucida circum
uláque, clypeósque, & fulgentes equitatus,
medios ruit, & cursum extra mœnia torquet.
n porticibus spectant, altísque fenestris
sæ matres, longe & miserantur euntem.
que hos, iámque ruens cursu præuertitur illos,
ula crebra licet volucrum proculcet equorum.
lunt se flenti comites, pariterque sequuntur
us Ioannes cum matre, atque innuba Martha,
ror, & Salome, & coniux ægra Cleophæ,
tæ atro pariter velatæ tempora amictu.
autem videt infando iam proxima monti
támque trabem, & scalas, defixáque signa.
muis nescit adhuc, quæ sint ea robora porro,
ruit illa tamen metuens, & pectus honestum
ue quatérque manu tūdens pectusq;, caputq;,
mihi nescio quid moles, atque illa minatur
hina triste inquit gentu scio acerba furentis
nfusa odia, & genus vndique Iudæorum
dudum nobis infensum expo scere pœnas.
erat, hoc tota insomnis quod nocte videbar
ere signum, olim Isacidæ quo summa notarūt
na, quisque suum, fuso agni rite per ædes

Sangui

Sanguine post longa exilia, indignósq; labores
Niliacis moniti furtim decedere terris.
Hæc memorans simul ibat, eam sine more ruēte
Rumpentémq; aditus per tela, per agmina dens
Reÿciunt clypeorum obiectu, & longius arcent.
Iam magis atq; magis non vani signa timoris
Clarescunt, propitiúsq; in vertice conspicitur Cr
Ingens, infabricata, & iniquis aspera nodis.
Vt verò informi mulctatum funere natum,
Affixumq́; trabi media iam in morte teneri
Aspexit coram infelix, vt vidit ahena
Cuspide traiectas palmas, palmásq; pedésque,
Vulnificísq; genas, fœdatáq; tempora sertis,
Squalentē vt barbā, turpatū vt sanguine crinem
Deiectósq; oculos dura iam in morte natantes,
Inq́; humerum lapsos vultus, morientiáq; ora,
Alpino stetit vt cautes in vertice surgens,
Quam neq; concutiunt venti, neq; sæua trisulco
Fulmine vis cæli, assiduus neq; diluit imber,
Hispida, cana gelu, longóq; immobilis æuo.
Ipsi illam montes, ipsa illam flumina longè
Videre ingentem fessæ miserata dolorem,
Eq́; sacro aëreæ lacrymarunt vertice cedri.
Filius at postquam pinu conspexit ab alta
Dilectam genitricem, animi miseratus in illa
Vt potuit, subito morientia lumina fixit
Semianimis, dulcémq; oculis respondit amorem.
Mox sic exanguem visu, victámq; dolore
Affari extremum, curásq; auertere dictis.

Hactenu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hactenus ô mulier ſtetimus, non te tamen ægram
antus edat tacitè dolor. haud ſine mente parentis
Hæc ferimus, ſolo qui temperat omnia nutu.
Hic tibi pro nato (admotum nam forte parenti
idit Ioannem lacrymantē, & multa gementem)
emper erit. iuuenem mox idem affatur amicum:
Hæc tibi erit genitrix, oro, tutare relictam
ſaltem, & matris ſerua communis amorem.
is dictis lacrymas perculſis mentibus hoſtes
on ipſi tenuêre: feræ ingemuêre cohortes.
ĉ demum matri rediit vox faucibus ægræ,
gentémque dedit gemitum. tum robora largo
iſtus, inexpletum lacrymans lauit humida fletu,
tales amplexa trabem dabat ore querelas:
m quem te miſeræ matri pulcherrime rerum
te refers? talin' voluiſti occumbere letho?
c tibi noſter amor ſubiit, ne funera adires
ia, ne culpam alterius hac morte piares,
ethale dares miſeræ ſub pectore vulnus?
s, quem te nate aſpicio? tuáne illa ſerena
e magis facies aſpectu grata? tuíne
oculi? quæ tam ſcelerata inſania tantum
à nefas? heu quàm nato mutatus ab illo,
uper manus impubis, omníſque iuuentus
rrit feſtam venienti læta per vrbem.
que viam vt regi velamina picturata,
reáſque ſolo frondeis, & olentia ſerta
edibus ſtrauêre, Deum omnes voce fatentes?
exornatum gemmis, hoc murice cerno?

At non certè olim præpes demissus olympo
Nuntius hæc pauidæ dederat promissa puellæ.
Sic vna ante alias felix ego, sic ego cæli
Incedo regina? mea est hæc gloria magna,
Hic meus altus honos quo reges munera opima,
Obtulerunt mihi post partus? quò carmina læta
Cælestes cecinêre chori, si me ista manebat
Sors tamẽ, & vitã cladem hanc visura trahebam
Felices illæ, natos quibus impius hausit
Insontes regis furor ipso in limine vitæ,
Dum tibi vana timens funus molitur acerbum.
Vt cuperem te diluuio cecidisse sub illo?
Hos hos horribili monitu trepidantia corda
Terrificant. senior luctus sperare iubebat,
Et cecinit fore, cùm pectus mihi figeret ensis,
Nunc altè mucro, nunc altè vulnus adactum.
Saltem huc ferte oculos vos ô quicunque tenetis
Hàc iter, & comitem dulci me reddite nato,
Quando nulla mihi superant solatia vitæ,
Atque meo maior nusquam dolor. addite me me
Huic etiam, si qua est pietas, & figite trunco.
Aut vos ò montésque fieri, quæq; ardua cerno
Me supra frondere cacumina, parcite quæso
Vos saltem, vos ô nostro exaturata dolore
Respicite, & miseræ tandem succurrite matri.
Nunc nunc præcipiti casu conuulsa repentè
In me vnam ruite, & tantos finite labores.
Hos virgo, atque alios dabat ore miserrima fletus
Nec comites possunt flentem illam abducere fidæ,

Att

Attamen armati morienti illudere pergunt,
Atq; hosti duro in bello multo optimus hostis,
udeli quassant risu caput: vndique circum
sultant, tollúntque has læti ad sidera voces:
, qui se cælo missum, superique parentis
ogeniem iactat, templóque vrbique minatus,
que Deum fictor fandi mentirier audet.
equere, illiúsque pius nunc numen adora.
i multos lethi eripuit de faucibus olim,
n potis ipse sibi tali in discrimine adesse,
sus abest illi longè, nec talia curat
ne genitor. sanè infami nunc liber ab orno
iliat, si numen habet, vincla omnia rumpat.
quoque nos signis missum credemus olympo.
ia iactabant, mediáque in morte dolore
S ianimem hoc etiam cumulabãt. cuncta ferebat
animi inuictus. sæuis clementius æquo
tibus orabat veniam, patrémque rogabat
ceret ignaris rerum, cæcísque furore.
verò inter se aduersis decernere dictis
liti, pænas qui iuxta ob furta luebant
plicio æquali iuuenes gemina arbore fixi.
r enim furiis, longísque doloribus actus
etiam verbis morientem heroa superbis
gebat miser, ac tales dabat ore loquelas:
nc, & templi multa constructa virûm vi
D olire adyta, & post treis rursum erige luces.
N c, tibi si genus è summo traheretur olympo,
Deo genitore fores, vt te ipse ferebas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

His te, nos paritérque malis prohibere liceret.
Verùm omnes quando iactasti vana per vrbes,
Nobiscum moriêre, Dei mentita propago.
Nõ tulit hæc alter, dextra qui in parte propinquus
Iam morti pendebat, & hæc extrema profatus,
Infelix, quæ tanta animo dementia sedit?
Nos ambo merito luimus peccata, sed insons
Proditur hic odiis. quin nos commißa fatentes
Aequius hic fuerat veniam pacémque precari.
Sic ait. hinc Diuum conuersus lumina in ipsum
Talibus orabat: superi tu certa parentis
Progenies (nam celsa manent te sidera) ab alto
Respice me, & dexter morienti protinus adsis.
Annuit, & verbis Deus est dignatus amicis.
Tu partem laudis capies, tu gaudia mecum,
Quæ me cunq; hodie, vna eadem te regna beatum
Accipient, ait, astra alacri iam concipe mente.
Vix ea, nam vitæ labentis fine sub ipso,
Dum luctante anima fessos mors exuat artus,
Aestuat: it toto semper de corpore sudor
Largior, & siccas torret sitis arida fauces.
Tum vix attollens oculos iam morte grauatos
Exiguum sitiens laticem suprema poposcit
Munera. vix tandem corrupti pocula Bacchi
Inficiunt felle, & tristi perfusa veneno,
Ingratósque haustu succos, inamabile virus
Arenti admorunt morientis arundine linguæ,
Quæ simul extremo libans tenus attigit ore,
Respuit, atque diu labris insedit amaror.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

nterea magno lis eſt exorta tumultu,
Dum tunicam nato genitrix quam neuerat olim
Partiri inter ſe famuli certamine tendunt,
Exuuiásque petunt. ſed erat non ſutilis ipſa
Veſtis, & in parteis ideo non apta ſecari.
orte trahunt igitur concordes: ſic fore quondam
Prædixêre ſacri corda haud improuida vates.
ámque ferè medium curſu traiecerat orbem,
ùm ſubitò ecce polo tenebris caput occulit ortis
ol pallens, medióque die (trepidabile viſu)
mnibus incubuit nox orta nigerrima terris,
t clauſus latuit denſis in nubibus æther
Proſpectum eripiens oculis mortalibus omnem.
Hîc credam, niſi cælo abſint gemitusq́; , dolórque,
Aeternum genitorem alto ingemuiſſe dolore,
idereóſque oculos terra auertiſſe nefanda.
igna quidem dedit, & luctū teſtatus ab alto eſt.
micuêre ignes, diffulſit conſcius æther,
oncuſſúque tonat vaſto domus ardua olympi.
t cæca immenſum percurrunt murmura cælum,
Diſſiluiſſe putes diuulſi mœnia mundi.
ub pedibus mugit tellus, ſola vaſta mouentur,
ecta labant, nutant ſuccuſſæ vertice turres.
bſtupuêre humiles ſubita formidine gentes,
t poſitæ extremis terrarum partibus vrbes.
auſa latet, cunctis magnum ac mirabile viſum,
t populi æternas mundo timuêre tenebras
Attoniti, dum ſtare vident caligine cælum.
ſam autem propior Solymorum perculit vrbem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ac trepidas strauit mentes pauor. vndique clam
Tollitur in cælum. sceleris mens conscia cuique est.
Templa adeunt subitò castæ longo ordine matres
Incedunt mixti pueri, intactæque puellæ,
Pérq; aras pacem exquirunt, quas thure vapora
Suppliciter, sacrísque adolent altaria donis.
Ecce aliud cælo signum præsentius alto
Dat pater altitonans, & templum sæuit in ipsum
Velum latum, ingens, quod vulgi lumina sacris
Arcet inaccessis, in parteis finditur ambas,
Et templi ruptæ crepuêre immane columnæ.
Iámque Deus rumpens cum voce nouissima veri
Ingenti, horrendúmque sonans, en cuncta perac
Hanc insontem animam tecum pater accipe, dixi
Supremámque auram ponens caput expirauit.

M. HIERONYMI VIDAE CHRISTIADOS

LIBER VI.

*

IAmq; nigrescenti properabat vesper Olympo:
Corpora adhuc stabant inhumata, infletaq; cane
Vertice, stipitibusq; etiam nunc fixa manebant.
Talia Iosephus veniens Arimathide ab ora
Non tulit egregiusq; animi, præstánsque iuuenta,
Et bellis assuetus, agri ditissimus idem,
Atque auri. is Christi miratus maxima facta
Addiderat comitem modò se, quocunque vocaret.

Ergo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ergo dum ſyluis alij formidine turpi,
Speluncíſque vagi paßim conduntur in altis:
Protinus ipſe animi intrepidus, fretúſque iuuenta
Aggreditur gentis rectorem, ac talia fatur:
Optime Romulidum te cari in ſede magiſtri,
Quem gens noſtra odiis letho mulctauit iniquis,
Fama pias ſeruaſſe manus, cæcúmque furorem
Aduerſus totis nequicquam viribus iſſe.
Scis falſa exceptum ſub proditione, quòd illis
Obſtaret coram ſcelera vrgens impia verbis.
Quod potes, exanimum terræ ſuccedere corpus
Da ſaltem sociis caſus ſolamen acerbi.
Ipſe nouo condam, mihi quod de more paraui,
Funera mecum animo dum verſo incerta ſepulcro.
Pontius hæc contrà: vt potius concedere viuum
Nunc corpus cuperem, vos veri conſcia teſtor
Numina, tentaui verſans mecum omnia, ſi qua
Inſontem morti excipere, ac dimittere poſſem,
Et nobis pietas colitur, ſanctique penates.
Sed nihil inuita tandem profecimus vrbe,
Crudelis vicit gentis furor. ite ſepulcro,
Muneribúſque pij exanimum decorate ſupremis.
Dixerat. ille gradus montes contendit in altos,
Cui ſeſe comitem iungit Nicodemus, & ipſe
Multum animo cari concuſſus funere amici.
Iámque propinquabant paribus veſtigia curis
Figentes, vnde infauſtus de colle videri
Iam poterat locus. ecce autem fulgentia circum
Arma vident, cinctúmque armato milite cliuum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nam, ne luce sacra pendentia corpora truncis
Solennem funestarent lætæ vrbis honorem,
Primorum missu armati venêre ministri:
Semineces qui stipitibus de more refixos
Hoc ipso iniecta tumularent vertice arena.
Stabant, supplicium meritum qui hinc inde luebã
Semianimes, & adhuc spirantes funere in ipso
Optabant duros letho finire labores,
Et montem implebant lacrymosis vocibus omnen
Protinus hinc atque hinc longis hastilibus instant
Armati, frangúntque viris tabentia crura,
Et miseris mortem properant, trabibusq; refigunt
Deinde caua infodiunt proiecta cadauera terra.
At simul exanimem, qui nostra ob crimina pœnas
Pendebat vidêre, manum abstinuêre, nec vltrà
Sunt passi sæuire in cassum lumine corpus
Mirati properos obitus, collapsáque membra
Tam cito, & ora modis iam tum pallentia miris.
Quidam etiam vidisse ferunt pendêre per auras
Caluagos iuuenes feralia robora circum
Plaudentes alis, niueáque in veste coruscos
Diuinum multo stillantem è vulnere rorem
Suscipere, & superas pateris perferre sub auras.
Hic ausus solus, lato cui lancea ferro,
Longinus sanctos violare ignobilis artus.
Irruit, & longa transuerberat abiete costas.
Intepuit ferrum, sanctum ebibit hasta cruorem.
Vulnere quo perhibent bicoloris fluminis instar
Et purum laticem, & rorem exiliisse rubentem.
Diluta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

iluta est humus, erubuerunt gramina circum.
ûc sese in medios Arimathes vrbis alumnus
fert, conscēditq; trabem, atque exangue magistri
trahit, & densis procul aufert corpus ab armis
ste tegens, modò quam tales mercatus in vsus.
ic volucres pueri, cælique effusa iuuentus
rte pedem: æterni largum date veris honorem.
llentem violam calathis diffundite plenis,
rcissique comas, ac mærentes hyacinthos,
florum nimbo diuinum inuoluite corpus.
e autem latè reboant plangore propinqui
mineo montes: responsant flebile saltus.
nia flere putes sola lamentabile lethum.
sedet viuo genitrix mæstissima saxo
rro corde, comis passis, totóque cruentum
natum complexa sinu, miserabile corpus,
; oculos fouet ore, paténsque in pectore vulnus,
iam vllos gemitus, nec iam vllos amplius edit
ultus. magno sed enim exanimata dolore
ida, muta silet, gelidóque simillima saxo.
unstant aliæ tunsæ omnes pectora palmis.
s calidis corpusq; lauant & vulnera lymphis.
ilibus membra inuoluunt pars squalida donis.
siccat fuso rorantia genua capillo
eribus super accumbens, hærénsque cruentis.
la dat manibus, pedibúsque rigentibus illa.
lgent omnes lacrymis, tristíque vlulatu
ta replent vix inde viri diuellere possunt
tiam guttis humentes grandibus ora.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tum corpus miseræ solati exangue sepulcro
Condunt marmoreo, atq; affati extrema receo
Et magnam comites genitricem in tecta report
At Solymos penitus nondum omnis cura reliqt
Sollicitos, sed adhuc timor acer corda premeba
Sæpe etenim audierant sociis mærentibus hoste
Sese olim superas rediturum lucis ad auras
Promisisse, palámque sacros id prodere vates.
Id veriti armatos subitò misêre viros, qui
Noctes, atque dies seruarent flebile bustum,
Ne forte auferret furto quis nocte sepultum,
Et totam impleret falsis rumoribus vrbem,
Defunctum vita rediisse ad luminis oras,
Vitalésque auras haurire, atque æthere vesci.
Aura veni afflanti patris omnipotentis ab ore.
Aura potens cæli numen, superûmque volupta
Quicquid adhuc superat mihi dira è cæde dolo
Mente fuga, lætósque animi nunc reffice sensu
Et placidos per membra riga mihi numine mo
Sit fas lætitiæ sentire in pectore lapsus,
Lætitiæ, qua gens fruitur felicis olympi,
Larga vbi latifluo paßim torrente redundant
Gaudia, nec fines nouit diffusa voluptas.
Vertitur hîc rerum facies, hîc gaudia nostra
Incipiunt. longè in melius versa omnia cerno,
Iam Deus, vt sacros vates, & sancta piorum
Concilia educens tenebris inferret olympo,
Corporeis liber vinclis concesserat imos
Spiritus ad manes, animarum regna silentum,

er cæcos aditus, & præcipites anfractus
olis inaccessos radiis, loca nocte perenni
bsita, terrificam cæcæ formidinis aulam.
Hîc stabulant, viuísque tenent imperuia regna
octiuagi fratres, superi quos ira parentis
elo immane nefas animis excußit adortos,
rtarcísque genus miserabile mersit in antris,
uando illos tenuit regnandi tanta cupido.
unc miseros pœnis manes miseri magis ipsi
ercent, vinctósque tenent nigrantibus oris.
teriora habitant barathrum irremeabile clausæ
udeles animæ, ad superos dum vita manebat.
unc merita expendunt vasta fornace sepultæ
pplicia, vndantémque ferunt caligine fumum,
nis ibi æternus, semper noua flamma renascens.
nocuæ circum sedes, secretaq; longe
ria circuitu longo. hîc incendia nulla,
lli obsunt penitus flammis vltricibus ignes.
brarum sed iners requies, penitúsque silentis
undi temperies, secretæ his sedibus æuum
ontes degunt animæ, quibus haud sua damno
missa, at primi scelus exitiale parentis
tinet hîc clausas, nostræ nil lucis egentes,
narum prorsum expertes, nisi luce carerent
unda, qua gens gaudet stellantis olympi.
c patres sanctum genus antiquißima proles,
i vitam vinclo nullo, non legibus vllis
positam incultos primi degêre per agros
r oues patrio tantum se more tenentes,

Iusti

Iustitiæ memores vltro, rectúmque colentes.
Hîc vatésque pij qui quondam numine pleni
Ventura intrepidè magnas cecinere per vrbes,
Quíque dedere orbi leges diuina reperta,
Quósque datis olim iuuit parere volentes,
Matronæ, atque viri, vitæq; in limine rapti.
Omnibus vnus amor, cælíque arrecta cupido.
Et iam promißi memores tum forte per vmbra
Secla recensebant tacitis voluentia lustris,
Ducebántque animis finem aduentare malorum
Atque hæc inter se læti sermone serebant.
En tandem voluenda dies, en imminet illa,
Cùm lucem liceat, supera & conuexa tueri.
Hanc claro pater omnipotens manifestus olymp
Ostendit nobis diuino numine plenis.
Nos aliis subito mortalibus ore canentes
Optandam votis venienti liquimus æuo,
Iã iam aderit lux nostra, Dei indubitata propa
Ille erat, ille feri sub imagine sæpe leonis
Ostensus nobis oculos caligine preßis,
Vnus pro multis qui sese proderet vltro
Morti, defensósque daret nos hoste subacto.
Vicit iô tandem leo magni à sanguine Iudæ
Dauidæ genus. ô paßim gaudete beati
Mortales, gaudete animæ iam corpore functæ.
Iam vos astra vocãt: nũc, quæ tot clauditur ann
Ianua siderei nobis aperitur olympi.
Iámque erit, vt nostris promissum vocibus olim,
Lætitia exiliant montes, colléſque resultent

Pam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

mpineis vincti formosa cacumina sertis,
ales creber agris aries, ouiúmque minores
bsiliunt fœtus, mollíque in gramine ludunt,
latus matrum dum per iuga longa sequuntur.
i iam fontes, ipsa & vaga flumina passim
elle fluant, niueo passim vaga flumina lacte,
cte mero, & dulci distillent nectare rupes.
ia perstabant memorantes. cuncta fremebant
us lætitia ingenti, plausúque secundo.
ut vbi ciues longa obsidione tenentur
bem intra, & vallum, portarúmque obice tuti,
m circumsonat, atque in muros àrietat hostis,
n si forte acies procul auxiliaribus armis
uentare vident socias è turribus altis,
urgant, animósque alacres spe ad sidera tollãt.
e autem foribus succedens maximus vltor
ud cunctatus adest diuina luce coruscus.
rta ingens aduersa manet centum ærea vastis
tibus, æterni postes. hanc nulla neque igni
cere vis valeat, neque duri robore ferri.
stitit hîc Deus, ac dextra stridentia claustra
pulit: intremuit quo latè exterrita tellus
pulsu, vaga contremuerunt sidera mundi,
giáque vmbrosis immugiit atra cauernis.
sonitum horrifico aduentu de vallibus imis
cifugi raptim trepido adsunt agmine fratres
mana facie crurum tenus, inde dracones.
n rudere insuetum, dirúmque è faucibus ignem
lare, atque domum piceo omnẽ inuoluere fumo.

Conti

Continuò patuere fores, procul ecce repentè
Sponte sua absiliunt conuulsi à cardine postes.
Apparet confusa intus domus, altáque circum
Atria, rarescunt tenebræ, & nox cæca recessit.
Nam Deus haud secus obscuris cõspectus in ant
Perstringens oculos diuina luce refulget,
Quàm cum gemma ignes splendore imitata coru
In noctem thalamis lucet regalibus, atrásque
Exuperat tenebras, largo & loca lumine vestit
Purpurea circum perfundens omnia luce.
Vt verò in mediis Diuum penetralibus hostes
Videre, & faciem inuisam agnouere per vmbras
Ardentem radiis, ac mira luce coruscam,
Protinus aspectu subito terrentur, & imas
Coniiciunt sese in latebras, linguáque remulcent
Commissas vtero caudas, stratíque tremendum
Ne quicquam vmbrosis in speleis vlularunt.
Quales, quæ celsis habitantes alpibus Euros
Semiferæ gentes semper patiuntur, & imbres,
Romanas si forte procul fulgentibus armis
Ora exertantes antris videre phalangas,
Fumosa extemplo palantes tecta relinquant,
Dispersíq; iugis, si qua altius exit in auras,
Rupe sedent, longéque duces mirantur euntes.
At casti circum manes fulgore repente
Lustrati passas tendunt ad sidera palmas,
Lætitiáque fremunt subita, lacrymásque dedere,
Nec saturare queunt animos, oculósque tuendo.
Tum læto vltorem propius clamore salutant

Vnà

ia omnes? Vt te cæli lux clara sereni
otatum aspicimus, nec nos spes nostra fefellit,
ui reuehis mundo primo concessa parenti
Munera, & humanū genus omne ī pristina reddis,
notasq; vias aperis ad sidera cæli?
nisti, ætherea facies tua lampadis instar
ffulsit, tandémque oculis lux reddita nostris.
d quibus exhaustum ærumnis, quantisq; procellis
ctatum accipimus? (nigras ea fama sub oras
etulit) indigno quis sanctum vulnere corpus
edauit? quænam hasta tuo intepuisse cruore,
uod ferrum tulit? an tantum mortalibus vllis
terris licuit scelus? ô quæ clausa remotis
quora littoribus terrarum cingitis orbem,
uæ vos, quæ tenuêre moræ? quib' abdita claustris,
tho opifex tam crudeli cùm vester obiret?
s tum diluuio mortalia cuncta decebat
ruere, & terras penitus delere nocentes.
ósne per hæc superi soboles certißima regis
lnera seruamur? non ô non præmia tanti,
on tanti ipsa salus erat olim nostra. tua ingens
æc pietas, adeon' tibi curæ incommoda nostra
hominum dulcis requies, superúmque voluptas?
os patris auersi nostro irritauimus iras
imine, tu diras soluisti sanguine pœnas.
lia per campos iactabant vndique inanes.
m læti obscuro pariter se carcere promunt,
torémq; Deum supera ad conuexa sequuntur,
dibus vt placidum degant stellantibus æuum

Feli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Felices animæ gens iam defuncta periclis
Humanis, secura operum, sc[r]eta laborum.
Primus it ipse hominũ generis pater ante, nec
Conscius antiquæ noxæ audet tollere cælo,
Primores procerum inde alij non vana futuri
Pectora, queis niuea velantur tempora vitta.
Ingemuere illi, quos ob commissa cremandos
Sorbet in abruptum, fundóque exercet in imo
Tartarus, eructánsque incendia dira caminus,
Vnde animis miseris nullo patet exitus æuo.
Præcipuè rex ipse aulæ illætabilis alto
Cum sociis mærens ducit suspiria corde,
Et fortunatis sedem, quam liquerat ipse,
Inuidet æthereá furiis immanibus actus.
Illi iter ad cæli debentia regna tenebant
Aëra per tenerum læti, regémque canebant
Felices animæ, quibus est in secula vitæ
Iam nunc parta quies, præclusáque ianua lethi,
Applaudunt volucres purum tranantibus aura.
Subsidunt Euri, fugêre ex æthere nimbi,
Arridétque procul clari liquidissima mundi
Tempestas cælo arrident rutila astra sereno.
Assurgit matutinis aurora volucrum
Cantibus. assurgit rubefacta vesper ab æthra.
Atque ea dum longè vastum per inane geruntur
Iam lux Eois properabat tertia ab oris,
Et pater omnipotens, nato immortalia membra
Illustrans penitus diuinum afflauit honorem,
Quódque fuit mortale modo, & violabile corpus,

Immor

nmortale dedit.non tanta luce ſereno
idera clara polo,non aureus ipſe nitet Sol.
eu qui per noctem impoſito cinere obrutus ignis
elitet,& nuſquam tecto ſe lumine prodit,
quis eum flabris exuſcitet arida circum
utrimenta ferens,ſubitis ad tecta fauillis
micet,& totas luſtret ſplendoribus ædes.
lis,vbi turpe irrepſit ſenium,vnicus ales,
ngeſsítque ſibi ramis felicibus altum
mmo in colle rogum,poſuitq́; in morte ſenectam,
ntinuo nouus exoritur,nitidúſque iuuenta
fulget criſtis,& verſicoloribus alis.
numeræ circum volucres mirantur euntem.
e ſuos adit Aethiopas,Indóſque reuiſit.
mque adeò in terris hominum miranda pauētes
rruerant animos viſa.vmbris orbe fugatis
le recens orto mæſtiſsima Magdalene
niſsi deſiderio perfixa magiſtri
m ſociis ibant prima ſub luce ferentes
gremiis molles patriæ felicis odores,
yrrhámque,& coſtum,ſpicæq́; vnguenta Ciliſſæ
premum tumulo munus,varióque ſerebant
ulta inter ſeſe triſtes ſermone per agros.
s miſeras,quas non ſecum lacrymabilis heros
xerit ad lethum:vigiles quis fallere nobis
ſtodes dabit?aut quis grandia ſaxa ſepulcro
oluet clauſo,vt ſaltem fungamur inani
unere deſerto ſoluentes debita buſto?
ia fundentes tumulum venere ſub ipſum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Iactén∫que oculos faciles huc plurima, & illuc
Milite con∫piciunt collem, & cu∫tode vacare,
Clau∫tráque mirantur ∫ecum patefacta ∫epulcri.
Accedunt. at vbi tumulum con∫pexit inanem,
Naribus vnde ingens fluctus ∫e euoluit odorum,
Ho∫te putans clam ∫ublatum pulcherrima virgo
Flebat, inornatum vellén∫que à vertice crinem
Et nemora, & montes gemitu, ∫iluá∫que replebat.
Cui iuuenis ∫ubito effulgens in ve∫tibus albis
Aligerum genus, & cæli de gente: quid, inquit,
Quæritis, ô matres? longo iam parcite luctu,
Atque animis mæ∫tum tandem reuocate timorem,
Lætitiam certa iam ∫pe præ∫umite ve∫tram,
Quandoquidem quem vos adeo lugetis ademptum
Fune∫tæq; trabi fixum, vt ∫celus omne piaret,
Ve∫tráque ∫ponte ∫ua deleret crimina morte,
Vnus pro cunctis Erebi iam rege ∫ubacto
Manibus eximis has rur∫um locis in oras
Victor ijt, ∫uperáque etiam nunc ve∫citur aura
Corporis ablutus, quæcunque obnoxia morti.
Hæc ait, & nubi volucer ∫e immi∫cuit atræ.
Ip∫a etiam res ecce oculis oblata repente
Firmauit, dubiúmque animũ, tenebrá∫que re∫oluit.
Nanque moræ impatiens, atque acri ∫aucia amore
Dum virgo ∫edet, ac miratur inane ∫epulchrum,
Artificúmque manus, videt ip∫o in marmore fictum
Littus areno∫um, porrectum in littore pi∫cem,
Fluctiuomum, ingentẽ, nant æquore qualia in alto
Mole noua ignaros nautas terrentia cete,

Monstrum turpe, atrum, spatiosi bellua ponti,
uius ab vndiuomo vates imperditus ore
edditus aëreas rursum veniebat ad auras.
um secum: superi nunc ô nunc visa secundent
ræsentes. veterum agnosco non vana futuri
gna, inquit. nempe, vt monstri deformis in atro
reis vates latuit luces, treis gutture noctes
ngluuiem passus, vastæq; voraginis antrum,
ic heros multum ad superos defletus amicis,
nclususq; cauo saxo, terráque sepultus
elituit, sæpe vt (memini) prædixerat ipse,
d cælum rediit, saxúmque reliquit inane.
lia versanti subito sub imagine falsa
noti agricolæ sese Deus obtulit ipse.
t tumulum iuxta astabat, mox farier orsum
rgo amens animi agnouit, conuersaque luce
spicit ecce noua illustrem, radiísque coruscum.
rruit, ac genua amplexans satis ora tueri
ara nequit, corpúsque oculis obit omne volutis,
t mæstum aspectu dulci saturauit amorem:
ntinuo tristi penitus de pectore mæror
nnis abit, rediítque decor suus ilicet ori
armoreo: sed adhuc turgentibus humida gemmis
mina, inornatíque fluunt per colla capilli.
vbi rore madẽs pluuio rosa languida honestum
emisit caput, atque comã largo imbre grauatam,
m si purpureo Sol lumine vestiat arua,
redeat madido facies innubila cælo,
rotinus attollens sese rursum illa resurgat,

Puniceiq; sinus diuinum pandat honorem.
Talis erat posito virgo pulcherrima luctu.
Ardet amans ipsum affari regemq;, Deúmque,
Et coram solitas haurire, ac promere voces.
Dum trepidat, quæ prima hærens exordia suma
Mortales visus adopertus nube reliquit.
Fama Palæstinas subito hæc impleuerat vrbes.
Iamq; sacerdotes trepidare, & quærere, siqua
Multiplici vulgi sermoni occurrere poßint,
Rumoremq; astu premere, atque extinguere fam
Custodes busti in primis, qui cuncta canebant
Muneribus superãt, subiguntq; haud vera profar
Sublatum furto intempesta nocte cadauer.
Sed non vlla datur verum exuperare facultas.
Quoq; magis tendunt serpentem sistere famam,
Amplius hoc volat illa, omnemq; exuscitat oram
Sunt etiam, qui se ore canant vidisse patentes
Sponte sua tumulos, multósque exisse sepulcris,
Quorum iampridem tellus acceperat ossa.
Interea socij, quos in diuersa pauentes
Iamdudum terror longè disiecerat omnes,
Tabescunt mæsti. cælo cecidisse videtur
Omnibus extinctum æterna caligine Solem,
Et penitus mundo iucundum lumen ademptum.
Tandem conueniũt, & adhuc loca nota frequẽtant
Tectáque, quæ viuo sibi quondam rege fuissent
Dulcia, sed casu nunc desolata recenti.
Dux nusquam, miseris nusquam datur illa tueri
Ora illósve oculos aspectu luce serena
Iucu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ucundos magis, aut cælo radiantibus astris,
Et cunctis nomen dulce obuersatur ad aures.
Aegrescunt mæsti: squalent circum omnia luctu.
Haud secus atq; olim exemit cùm subere pastor
erea dona cauo, vacuumq́; alueare reliquit.
unc etiam, fumus quas longè dispulit ater,
Hinc illinc glomerantur apes, & inania frustra
ecta adeunt, denso volitantes agmine circum.
Direptósq; fauos ægræ, populatáq; passim
Mella vident nequicquam hyemi congesta futuræ.
cce viros autem tali mærore sepultos
Attonitæ miris matres rumoribus implent,
idisse aligeros cæli de gente ministros,
Regem ipsum vidisse nouo fulgore micantem,
t vacuum porrò tumulum, vestésq; relictas.
rotinus ergo alij montis petere ardua cursu
ontendunt rapido festini, vbi inane sepulcrum.
Ast alijs incredibile, ac mirabile visum,
t primo ancipites delusos credere matrum
ffigie pauitantum oculos, & imagine falsa,
t nobis sæpe in somnis spectare videmur
bsentum vultus, simulacráq; luce carentum,
Donec sera illis sub luce in tecta coactis
ngrediens sese ostendit manifestiùs heros
oce, habitúq; Deum confessus imagine nota
Diuinum toto iaciens de corpore lumen.
Hinc Thomas aberat Didymus vicina pererrans
ppida, quo metus impulerat duce nuper adēpto.
q; vbi dein rediens est sacræ redditus vrbi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Acceptúsq; domo, socios videt ecce recenti
Attonitos casu, ac tæco terrore silenteis,
Quales aut templum, domini aut vbi diuitis æde
Marmoreas petijt ruptis de nubibus ignis,
Terrificisq; locum impleuit splendoribus omnem
Stant intus pauidi ciues. quatit omnibus horror
Pectora, vix longo post tempore corda residunt.
Obstupuit visu ignarus, causamq; requirit,
Et socios dictis Didymus demulcet amicis,
Quē senior Petrus amplexus, lacrymísq; profus
Menti caniciem humectans sic deniq; fatur:
Vidimus (ô iam nos felices) vidimus ipsum,
Vt soliti, regem spirantem, aurásq; trahentem
Cælicolûm regem, qui nos modò morte reliquit.
Hæc ait, exultánsq; animo cælum vsq; tuetur.
Ille autem (neq; enim narranti talia credit)
Ipse ne rursus ait, cæli hoc spirabile lumen
Aspicit? an potius simulacri apparuit vmbra,
Atq; oculos fallax vestros elusit imago?
Imò ait illum ipsum diuino illa ipsa gerentem
Vulnera, & antiquam seruantem corpore forman
Vidimus, ac veros manibus tractauimus artus.
Vidi oculis, vidi ipse meis, & vulnera noui.
Vesper erat, clausæq; fores, clausæq; fenestræ,
Nos intus pauidi latitare, & corpora victu
Curare, ac positis mœsti discumbere mensis.
Ecce autem tecti in medijs penetralibus ipse
Improuisus adest, & inobseruabilis heros
Effulget clausis ingressus limina portis,

Improui

nprouisus adest, inopinaq; gaudia portat.
ntinuo ad lucem visum tectum omne cremari.
os trepidare animis, subitóq; horrescere visu
ttoniti. verum ille metus, vanúmq; timorem
crepitans vetuit trepidos exurgere mensis.
se ego sum: pacem vnanimes agitate, metúsq;
luite, tentandósq; dabat simul omnibus artus,
lneraq;, insigni quæ corpore quina gerebat.
uin etiam parcis nobiscum accumbere mensis
on fugiens solito est coram de more loquutus,
u mortalis adhuc quæ verba nouissima nuper
d mortem properans nobis memoranda reliquit.
m demum liquidis abiens se immiscuit auris.
æc senior, socijq; eadem simul ore canebant.
ec dum finis erat verbis, cùm protinus ecce
m clamore ruit Cleophas fidissimus vnus
multis, quos bis senis subiunxerat heros,
q; hæc dicta dabat: vos ô iam soluite luctus.
uit adhuc socij lethi iam lege solutus,
uit adhuc. vidi his oculis, vidi ipse, Deiq;
ribus his hausi vocem, consuetáq; verba.
dijt hic etiam mecum, viditq; loquentem.
(Itq; manu, nutúq; propinquũ Amaona signat)
ã modò forte animis mæsti dũ incedimus ambo,
a se demissi incipiunt subducere montes,
tulit aëreas Emaus vbi turribus arces,
uena in ignota nobiscum veste profectus,
ternósq; gerens habitus comes additur vltro.
dia dumq; viæ vario sermone leuaret,

Interdum eruptis roramus fletibus ora,
Et gemitus imis dolor exprimit oßibus ardens.
Ille ægros dictis solari, & quærere causas
Crebra resurgentis luctus. nos ordine cuncta
Pandimus, atq; ducis lethum credele profamur.
Quo moriente simul perierunt gaudia nostra.
Vt factis, verbísq; animos spe arrexerit ingens
Ingenti: sed dehinc nos morte fefellerit omnes.
Non tulit vlterius, contráq; hæc reddidit ille:
Non pudet ô semper cæcos, & lucis egentes?
Nónne ducis vestri quondam crudelia vates
Funera prædixere omnes, casusq́; nefandos
Tot veterũ monimenta docent haud credita vob
Sponte sua letho caput obuius obtulit ipse
Vnus pro multis, patrias quo flecteret iras,
Atq; iter ipse suo signaret ad astra cruore.
Haud ita vos ille erudijt. nam sæpe futura
Hæc eadem de se longè ante retexit amicis:
Atq; equidẽ, memini, nuper media vrbe caneba
Obscura sed verborum rem ambage tegebat.
Nunc autem manifesta patent, nunc omnia aper
Nube palam ablata, nec spes fouistis inanes.
En rex, qui positas conseuerat ordine vites
Prætẽdens sepem insidijs hominúmq;, ferarúmq;
Omnibus immißis incassum ex vrbe ministris,
Quos letho dedit insontes manus effera agrestum
Demum infelices natum ipsum misit in agros.
Nam pater omnipotẽs post tot fera funera vatum
Ipse suum iußit natum descendere olympo.

Etc

Ecce Palæſtini furijs immanibus acti
Natum etiam hauſerunt crudeli funere herilem.
Haud impune tamen. rex vrbe vltricibus armis
am iam aderit, flammiſq; feros agitabit agreſtes,
Et pangenda alijs credet vineta colonis.
ic fatus cœpit voces ex ordine vatum
bſcuras, veterúmq; euoluere facta parentum,
uncta docens lethum Chriſto crudele minari,
Quo mortale genus tenebris educeret atris.
t clara antiquis portendi hæc omnia ſignis
Monſtrabat ratione, oculis caligine abacta!
t noſtros mira inflexit dulcedine ſenſus!
t reſoluta nouo ardebant præcordia amore!
Qualiter aut æris rigor acri ſoluitur æſtu,
Aut glacies concreta nouo ſub Sole liqueſcit.
Non illum tamen immemores agnouimus antè,
Quàm ventũ ad ſedẽ, paruámq; ſubiuimus vrbẽ.
Nanq; iter vlterius fingentem, ſeq; ferentem
onge alias ſedes petere, ambo orauimus, ijſdem
Nobiſcum haud aſper tectis ſuccederet hoſpes,
d quoq; præcipiti ſuadebat veſper olympo
am piceo terras infuſcans noctis amictu.
Paruit, & menſas comitum eſt dignatus egenas.
t primum fruges toſtas cerealia liba
Attigit, & ſolito fregit de more, repentè
Vox abijt, tandémq; oculis lux addita noſtris.
Agnoſco, & ſupplex manifeſtum numen adoro.
ed ſubito volucres abiens ceu fumus in auras
Reſpuit humanos viſus, ſenſuſq; refugit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Talia narrabat Cleophas: quæ credita cunctis
Vera negat Thomas, & cœptis perstat in isdem.
Hæc mihi (dicam iterũ) nemo persuaserit vnqu,
Illum ipsum his oculis clara nisi luce videndum
Hausero, & his manibus nisi vulnera contrecta.
Sic fatur. simul ecce Deus cum lumine largo
Improuisus adest iterum, sociósq; reuisit,
Et clausæ mansere fores, mansere fenestræ.
Non aliter vitri, quod tectis summouet auras,
Lumine Sol penetrat splendentes aureus orbes
Insertim radios iaciens in opaca domorum.
Nec tamen vlla viæ apparent vestigia adacta
Luce, sed illæso sæpe itq;, reditq; metallo.
Sternunt sese omnes terræ, genibúsq; salutant.
Vt verò Didymus manifesto in lumine vidit
Vulnera monstrantẽ, & se nomine compellanten
Horruit, & prono confestim corruit ore,
Multáq; se incusans animo sic deniq; fatur:
Vera mihi facies, verus Deus, omnia noui.
Haud equidem (fateor) viuum te credere quibam
Post obitus cæli hoc iterum spirabile lumen,
Has auras haurire: animo tua dicta labanti
Exciderant penitus, modò quæ suprema dedisti.
Demens, qui te obita non posse huc morte reuerti
Crediderim, cùm quarta alios iam luce sepultos
Ad superas cæli nuper reuocaueris oras,
Et memini, atq; aderã: sed me mens læua tenebat.
Forsan ad hæc tamẽ haud vestro sine numine tãta
(Credo equidem) venit dementia. forsitan olim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

roderit hîc seris hæsisse nepotibus vnum,
manibus voluisse prius contingere corpus,
e facies, aut vana oculos elluderet vmbra.
libus orantem Deus, & lux ipsa reliquit
unc hos, nunc adiens alios, & pectora firmans.
ec priùs euasit mundi mortalibus oris,
uàm quater exoriens dena Sol luce rediret.
rte igitur Petrus, & socij vada salsa secabant
emigijs limbum subigentes, dum sibi victum
rte parant solita, piscésq; in gurgite captant.
iam per totam vano, qua longa, labore
efessi noctem frustra madefacta legebant
tia, cùm iuuenem egregium videre liquentes
uctifrago tractus è littore prospectantem:
ec primo agnouere Deum, diuináq; membra,
uandoquidem se mortali celauerat ore.
se dehinc tali compellans voce natantes,
extrā, ait, affectate viri: hûc appellite puppim.
ac dabitur vanum non effudisse laborem.
ec mora, præceptis parent, dextráq; per vndas
etorquent alacres cursum, nodosáq; lina
roijciunt: moti sonuit plaga cærula ponti.
mq; senex tacito socijs Petrus innuit ore,
uxilióq; vocat nutúque, manúq; silentes
gnificans prædam innumeram. vix retia cuncti
ena trahunt. capti saliunt per vincula pisces.
nsit Ioannes hîc numen, & heus prior, inquit,
socij, non fallor, adest Deus, ille magister,
e quidem: agnosco diuinos oris honores.

Lætitiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Lætitiam vt iactat vultúq; oculísq; decoris!
Quod simul accepit Petrus, haud cũctatus, ab i
Desilijt rate, & æquoreas se iecit in vndas.
Quò regem salsos per fluctus primus adiret,
Quamuis multa timens gliscentibus æquore vẽ
Cetera deinde manus terræ aduertũtur, & omn
Remiuaga siccum cupidι tenuêre carina.
Tum victu vt vires reuocent, cerealia mensis
Dona onerant iußi, viuósq; in littore pisces
Vnà omnes terrore parant, succensáq; pruna
Suggeritur circum: teter petit æthera nidor.
Vt compressa fames, surgit rex optimus ipse,
Confessúsq; Deum socijs ita deniq; fatur:
Pacem optate viri, pacem laudate quieti.
Saluete æternum socij, æternúmq; valete.
Este mei memores. ego claro poscor olympo.
Iámq; adeò duris animos aptate ferendo
Omnia, nec propius sæuos adijsse tyrannos
Sit timor, atq; duces affari, & vera monere.
Non vos maiestas soliorum, aut sceptra superba
Terrificent regum lucis nil huius egentes.
Haud longè tum quærendum, quæ tempora fand
Quis modus aptus: ego præsens adero omnibus, or
Vestra regens. dabitur verborum copia cuique.
Nec cælo vires vos, & solamen ab alto
Deficient. cùm Sol decimo iubar aureus ortu
Extulerit, pater afflabit cælestibus auris,
Diffusumq; animis numen diuinitus addet.
Præside quo fretireges, rerúmq; potentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nil veriti, nostrum vulgabitis vndiq; nomen.
Tum sanctum sese genus aurea tollet ad astra,
Densus agens veluti laxis se palmes habenis
Luxuriat, folijsq; simul, fætúq; grauescit.
Deniq; cùm suprema dies illuxerit orbi,
Omniáq; eliciam patefactis ossa sepulcris,
Atq; iterũ in lucem emergent, quos terra tegebat,
Hanc vallem, densa hos implebunt agmina colles
Matres atq; viri, vixq; hausta luce perempti,
Ipse ego iura dabo, mediáq; in valle sedebo
Quæsitor, vitas populorum, & crimina pendens.
Vos etiam mecum bis senis sedibus ipsi
ublimes mortale genus censebitis vnà,
Bis senæq; tribus gentis tum vestra subibunt
Arbitria, & vestros mirabitur orbis honores.
nterea Petre te (nulli pietate secundum
Noui etenim) his rerũ summã, clauumq; tenentẽ
Præficimus cunctis, vltrò qui nostra sequuti
mperia: hoc te præcipuo insignimus honore.
u regere, & populis parcens dare iura memento.
umma tibi in gentes iam nunc concessa potestas.
ámq; pios tege pace. voca sub signa rebelles.
Quencunq; in terris scelus exitiale perosus
Admonitum frustrà iusta deuoueris ira
olloquio absterrens hominum, cætúq; piorum,
dem erit inuisus cælo, non ille beatis
edibus aspiret, nisi tu placabilis idem
Dignatus venia meliorem in pristina reddas.
ámq; adeò tibi concessum mortalibus ægris

Claudere

Claudere siderei portas, ac pandere cæli:
Talia mandabat terras hominésq; relinquens.
Sic natis moriturus oues, & ouilia pastor
Commendans caris furta, insidiásq; luporum
Edocet, & pecori contraria pascua monstrat.
Sic socijs æuo iam fessus nauta biremem
Credit, inexpertósq; docet varias maris oras,
Et breuia, & syrtes, & naufragas Syrenas.
His animaduersis totius lucida circum
Palmiferi nubes collis capita ardua texit,
Et curua æthereis fulserunt littora flammis.
Interea totum exercent noua gaudia cælum
Alituum cælestum acies, sanctiq; volucres
Dant manibus plausus, & multicoloribus alis,
Instaurántq; choros, fremitu ætheris atria feruē
Pars pendent speculis, & propugnacula læti
Cæli summa tenent, & mœnia celsa coronant.
Obuia pars portis parat ire patentibus, & se
Quisq; auris credunt, ac pennis æthera obumbran
Hi plectro indulgent, fidibúsq;: his tibia cantus
Dat bifores: alij caua cornua flatibus implent,
Raucisonásq; tubas, & ahenea cymbala iactant.
Atq; vbi ter patris ad solium pernice chorea
Indulsere choris, ter ludo lucida regna
Lustrauere, poliq; è vertice decurrêre,
Non aliter sunt ingreßi volucri agmine contra
Concentu vario, & multisono modulatu,
Quàm prolapsa Remi, cùm nondū vrbs alta iace
Tarpeiæq; arces starent, latéq; subactis (ret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Iura daret populis rerum pulcherrima, Roma,
Consul victor, ouans pugnantis vndique bellis,
Intrabat rediens, Capitoliaq; alta subibat.
Talis nubiuago tendebat ad æthera gressu
Vera Dei soboles. vt verò flectere quiret,
Iratus quoties genitor mortale pararet
Exercere genus meritis ob crimina pœnis.
Omnia fert secum cædis monimenta nefandæ.
Imprimis duplicemq; trabem, infandamq; colũnã,
Brachia cui vinctus tulit aspera verbera, & acres
Virgarum fasces, infectaq; sanguine lora,
Hastamq; & calamo pendentia pocula leui.
Tres deinde ingentes: & acuta cuspide vectes
Cernere erat, quibus effossus palmasq;, pedésque
Sertaq; nexilibus vepribus conserta rigebant.
Illic & longo Romani signa senatus
Hastili suspensa, cauoq; latentia cornu
Numina, quod superas abies tollebat ad auras,
Quamq; manu rex pro sceptro gestauit arundo,
Omnia quæ pueri cælestes ante gerebant,
Singula quisque polique arcem per inane petebãt.
Suspexêre viri attoniti, aciéque sequentes
Illituum nubem, ac regem videre per auras
Tollentémque manus, cælique serena secantem,
Cum subitò rutila hæc venit vox reddita ab æthra:
Ne trepidate. quid hæretis supera alta tuentes?
Cum genitore Deus regnandum accepit olympum.
Nec mora: carminibus cæli domus ardua longè
Auditur resonare, modísque per astra canoris.

Con

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Contra etiam plausere, atq; hæc alterna canebant
Læta viri, cælúmq; oculis animísq; petebant.
Omnes ô plausu gentes linguísq; fauete,
Atq; Deum canite ascensu supera alta tenentem.
Quadrupedũ volucrúmq; genus, mutæq; natantes
Exultent, tractus terrarum vbicunq; patentes.
Ipsi dent montes, ipsa & dent flumina vocem
Læta suam, & scatebris voluentes flumina fontes
Quódq; ambit longis terras anfractibus æquor,
Cuncta suũ agnoscant autorem, & carmina dicã
Semper vt idem ingens regnarit originis expers
Cum genitore Deo Deus omnia numine complens
Vt nullis mox principijs, aut semine nullo
Omnia condiderit, cælum, terrásque, fretúmque,
Quæq; vago paßim subsunt animantia cælo.
Vt terras ponto discluserit, æthera terris,
Luciferis cæli lustrauerit atria flammis,
Tellurísq; sinum varijs appinxerit herbis,
Sufficiátq; satis fruges, & vitibus almum
Humorem, tu cuncta moues, tibi maximus æther,
Quíq; super latices concrescunt æthere, parent.
Nubila te, ventíq; timent te vesper & ortus
Obseruant, obeúntq; tuo sua munera nutu,
Et tibi monstriferi obsequitur plaga cærula ponti.
Tu manibus validis terrarum pondera libras,
Atq; grauem vacuo suspendis in aëre molem
Rerum elementa locans æterno fœdere, vt omnia
Concordi in medium tendant nitentia motu.
Tu liquidas per inane vias is nubibus actus,

Auras

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aurarúmque sedens veheris pernicibus alis.
Non tibi tempus equis fugit irreuocabile adactis.
emper idem ante tuos oculos præsénsq; moratur,
Quódq; est, quodq; fuit, simul et quod deīde seque-
pse etiam parens tibi cæli in vertice fixus (tur.
ol stetit, ipsa etiam surgens in cornua Luna,
ltque suos penitus requierunt sidera cursus.
e mandante suam vim sæpe innoxius ignis
edidicit, pueri in mediis fornacibus astant
læsi, iactántque tuas ad sidera laudes.
mare nauigerum concreta diuidis vnda,
t populis medios das ire impunè per æstus.
rapidos flectis ripis mirantibus amnes.
largam tactu è cautibus elicis vndam,
em largifluos fonteis & flumina sistens.
sa tuo tremit aspectu conterrita tellus,
uósque procul tangis fumant ad sidera montes.
surgunt reges pauidi, tibi sceptra, tibi arma
eponunt, longéque tremunt, & numen adorant.
surdis aures, oculos tu lumine captis,
vocem mutis, & vires sufficis ægris.
reuocas in vitam obita iam morte sepultos,
rursum potes amissos accendere sensus.
n te vis crudi perterruit horrida lethi,
n Erebi confusa domus loca fœta timoris.
manes tremuere, plagæ regnator opacæ
brarum paßim populantem immitia regna
n tulit, atque imis trepidus se condidit antris,
stratæque metu procul Eumenides latitarunt,

Dum superas præda ingenti veherer is ad arces,
Nunc vbi iam victor regnas, superúmque beato
Concilio imperitas, prouisáque tempora longè
Disponens reparas fugientia secula mundo,
Nec requiesse finis Solis voluentia lustra.
Salue opifex rerum, vastique salutifer orbis,
Aspice nos propius, propius genus aspice nostrum
Morte tua patet ætherei cui ianua olympi,
Et veteres tandem pater obliuiscitur iras.
Talia litterea læti sub rupe canebant
Vndeni proceres, omnísque effusa iuuentus.
Non tamen exuerant vanum inter tanta timore
Gaudia, nondum animos firmati numinis aura
Aetherea, sed adhuc latebras, cauaq; antra pe
Sicut vbi accipter celsa de sede columbam (b
Sustulit apprensam quam rostro euisceret vnco,
Diffugiunt aliæ huc illuc: mox turribus imis
Condunt se celeres, & inania murmura miscent
Haud illi secus attoniti post funera regis
Inclusi tecto stabant promissa magistri
Cælo expectantes venturum numen ab alto.
Iámque aderat promissa dies, deciésque tenebr
Flammiferas Sol exoriens face ab orbe fugarat,
Cùm pater omnipotens cæli regione serena,
Sidera purpureo reficit qua purior æther
Lumine, cælicolûm in medio media arce sederet
Tempora dispensans, secretáque fœdera mund
Cui se tum exutus moribundos filius artus
Diffulgens radiis, ac mira luce coruscus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Obtulit, & magno genitorem affatus amore est:
O pater, & sociis tandem succurrere nostris
Tempus ait, quos amisso duce protinus omnes
Acer agit timor huc illuc, atque omnia terrent
Imbelles, quoniam mortali corpore creti.
Discute terrorem hunc animis, & pectora firma,
Ne casus nequeant alacres procurrere in omnes.
Illis me propter Solyme. Iudææque passim
Insidias infensa odiis molitur iniquis.
Tu tamen hos olim fore, qui præstantibus ausis
Per gentes canerent nostrum indelebile nomen,
Quacunque Oceano terrarum clauditur orbis,
Et populos noua conuersos ad sacra vocarent,
Pollicitus genitor, tibi nec sententia nutat.
Nos (quando cæli demum non abnuis arcem)
Ipse ego sæpe tua fretus pietate labantes
Firmaui, impleuiq; animis. siquidem affore olympi
Promisi auxilium subito, & tutamen ab arce,
Quo freti reges, regúmque minacia iussa
Contemnant, alacrésque ruant in funera lethi
Sponte sua veræ pro religionis amore.
Sic fatus palmas ferro ostentabat acuto,
Traiectósque pedes, & hians in pectore vulnus,
Sertáque, & hamatos vepres, quos hostia gessit.
Annuit oranti, delibánsque oscula nato
Reddidit hæc pater æterno deuinctus amore:
Iam concessa petis: dabitur tibi nate quod optas.
Promissa (ne tende manus) afflabimus aura,
Quos vis, atque viros nostro flammabimus igni,

Vt pro te blandæ proiecto lucis amore
Non ferrũ, aut flãmas metuant, morsúsve fera,
Aut crinita rotis circum laniantibus haustra.
Quíque reformidant nunc omnes aëris auras,
Obijcient certis alacres se sponte periclis
Pugnando, & claras animas de corpore redden
Contemptu necis, & vera virtute superbi.
Non illos æstus, non illos frigora sistent,
Lethiferum aut campos cùm sidus findit hiulco
Cærulea aut glacie cùm nectit flumina bruma.
Verùm vltra Gangẽ auditi, Bactra vltima sup
Ismara, Bistoniásque plagas, Serásque remotos
Gadibus, & virides penetrabunt voce Britann
Implebunt terras monitis, & cuncta nouantes
Templa pererrato statuent tibi maxima mundo
Ad tua mutatæ properabunt nomina gentes,
Diuisæ penitus toto orbe per æquora gentes,
Secláque conuersis procedent aurea rebus,
Quæ tibi sæpe ego pollicitus, scísque omnia mec
Nec tantum tua nate piis hæc vulnera olympu
Nunc pandi meruere, nigra quos nocte premeb
Insontes primi scelus exitiale parentis.
Verùm alios mox, atque alios per secula cælo
Efficient dignos sua quos commissa piacla
Sidereis procul arcebant à sedibus olim.
Tanta tuæ merces, ea vis, ea gratia mortis.
Atq; adeo quodcunque homines ab origine rer
Admisere, aliis quicquid peccabitur annis,
Huc coëat, satis illa tui pars parua, supérque

Om

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Omnia diluere, prorsúsque abolere cruoris.
Quin etiam mox tempus erit, cùm scilicet olim
Per centum prope lustra peregerit æthereus Sol,
Cum veri Graiûm obliti mendacia vates
Funera per gentes referent tua carmine verso,
Atque tuis omnes resonabunt laudibus vrbes,
Præsertim lætam Italiæ felicis ad oram,
Ardua vbi vagus, & muscoso serius amne
Purior electro, tortóque simillimus angui,
Qua rex fluuiorum Eridanus se turbidus infert
Mœnia turrigeræ stringens male tuta Cremonæ,
Et sibi iam tectis vix temperet vnda caducis,
Illic tum niuei velut inter nubila Cygni
Omnibus in ripis pueri, innuptæq; puellæ
Carmina casta canent, mixtíque in gramine molli
Laudibus incipient certatim assuescere nostris,
Et teneri prima cœtus te voce sonabunt.
Hæc tibi certa manent, hæc vis mouet ordine nulla.
Sic fatus dulcem nato inspirauit amorem.
Interea scelus infandum pellacis Iudæ
Multa execrantes socij se ad iussa parabant
Munera diuersas sortiti protinus oras,
Quas peterent, moré sq; nouos, noua sacra docerent.
Quó ve autem patribus bis senis cætera, vt ante,
Pareret pubes, numerum, sanctúmque senatum,
Quod superest, supplent, sociisque ex omnibus vnus
Sortitu gaudes tanto prælatus honore
Matthia, obscurum genus, & sine luce propago.
Tum cuncti inter se mæsti sic ore precari:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Si nunc, si nobis aurai cælitus almæ
Halitus omnipotens patefacto aspiret olympo,
Quandoquidem toties nobis Deus omnibus illam
Auxilio fore pollicitus. sane omnia vera
Prædixit. desit veris hoc hactenus vnum.
Talia suspensi secum ægra mente serebant.
Ecce autem cæli ruere ardua visa repente,
Et superûm tonat ingenti domus alta fragore.
Suspiciunt, noua lux oculis deffulsit, & ingens
Visus ab æthereo descendere vertice nimbus
Lucis inardescens maculis, tectúmque per omne
Diuersi rumpunt radij, tum innoxius ignis
Omnibus extemplo supra caput astitit ingens,
Et circum rutilis incanduit aura fauillis,
Stricturis veluti crebræ crepitantibus olim
Dissiliunt scintillæ, acres dum incudibus ictus
Alternant Chalybes, robustáque brachia tollunt
Candentem curua versantes forcipe massam.
Nam pater omnipotens, superáq; æquæuus ab arce
Filius aspirant vnà omnipotentibus auris:
Infundúntque viris numen. Deus ecce repente,
Ecce Deus, cunctis diuinitus algida corda
Incipiunt afflata calescere, numine tacti
Implentur propiore viri, sacrúmque furorem
Concepere, Deúmque imis hausere medullis.
Nec mora, nec requies: ter scintillantibus ignis
Terrifico radiis fulgore, ter alitis auræ
Turbine correpti blando flammantur amore,
Ignescúntque animis, atque exultantia cunctis

Exer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Exercent acres stimulis præcordia motus.
Diffugiunt animis terrores, mira loquuntur,
Mira canunt, eadem variis (mirabile dictu)
Gentibus accipitur vox haud obscura, sibíque
Quisque videbatur patrias haurire loquelas.
Multi vt tunc ierant variis huc partibus orbis
Sacrorum studio, visendæq; vrbis amore,
Solennem quæ luce illa celebrabat honorem
Quinquaginta actis post orgia prima diebus
Orgia, cùm mensis epulandum apponimus agnum.
Hîc sua verba audit tellure Libystide cretus,
Hîc Galli sua, Romulidæ, Parthíque, Scythæq;,
Nec non subiecti glaciali sidere Thraces,
Afrique, Cretésque, Phrygúmque è gente profecti,
Atq; Indi, atq; Arabes, & areniuagi Garamãtes,
Mirantur cuncti circum, mirantur & ipsi.
Namq; hominem velut exuti, moribundáq; mẽbra
Mente domos cæli peragrant, atq; æthera apertum
Intenti, & superûm taciti sermone fruuntur.
Iamq; canunt ventura: animis Deus expulit atrã
Lustrans corda intus nubem: quæ corpora circum
Caligátque, hebetátque humanas humida mentes.
Quósque modò duræ mortis formidine turpi
Speluncis atris terrebant omnia clausos,
Liberius nunc luce palam, atque licentius audent
Terrorum expertes, nec iam mortalia curant.
Non ferrũ, aut flãmas metuunt, morsúsve ferarũ,
Sed regem vulgo testantur, morte peremptum
Immerita, genus æther eo, deducere olympo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Iámque pudet metuiſſe omnes, animoſáque lethi
Spes magis atque magis viget acris numinis hauſt
Haud ſecus ac crebris cùm rimis terra dehiſcit,
Cùm ſitit omnis ager, tum quæ morientia languei
Gramina, cæruleus ſi cælo venerit imber,
Continuo attollant rurſus capita, aruáque ponai
Squalorem, redeátque decor ſuus omnibus agris.
Ergo abeunt varias longè latéque per oras
Diuerſi, laudéſque canunt, atque inclyta vulgo
Facta ducis, iamque (vt vates cecinere futurum
Antiqui) illorum vox fines exit in omnes.
Audiit & ſi quem medio ardens æthere iniquo
Sidere deſertis plaga diuidit inuia terris,
Quiq; orbem extremo circumſonat æquore pontus.
Continuo ponunt leges, morémque ſacrorum
Vrbibus infectum genti luſtralibus vndis
Eluitur ſcelus, & veteris contagia culpæ,
Religióque nouas noua paßim exuſcitat aras,
Protinus hinc populos Chriſti de nomine dicunt
Chriſtiadas. toto ſurgit gens aurea mundo,
Seclorúmque oritur longè pulcherrimus ordo.

FINIS.

SIQVID HIC FACTVM DICTVM-
VE CONTRA SANCTORVM
PATRVM SCITA: INFE-
CTVM, INDICTVM-
VE ESTO.

QVIS

QVISQVIS ES, AVTOR TE AD-
ONITVM VVLT, SE NON LAVDIS
GO OPVS ADEO PERICVLOSVM
PIDE AGGRESSVM, VERVM EI
ONESTIS PROPOSITIS PRAE-
IIS A DVOBVS SVMMIS PONTT.
MANDATVM SCITO, LEON. X.
IVS, MOX CLEM. VII. AMBOB.
ETRVSCOR. MEDYCVM CLA-
SS. FAMILIA: CVIVS LIBERALI-
TI ATQ. INDVSTRIAE HAEC AE-
S LITERAS AC BONAS ARTEIS,
AE PLANE EXTINCTAE ERANT,
CITATAS ATQVE REVIVISCEN-
S DEBET. ID VOLEBAM, NE-
IVS NE ESSES.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

M. HIERONYMI VIDAE
CREMONENSIS
POETICOR.
AD
FRANCISCVM, FRANCISCI Regis Franciæ filium, Delphinum,

*

LIBER I.

IT fas vestra mihi vulgare arcana per orbem
Pierides, penitúsque sacros recludere fontes,
Dum vatem egregium teneris educere ab annis
Heroum qui facta canat, laudésve Deorum,
Mente agito, vestríque in vertice sistere montis.
Ecquis erit iuuenum, segni qui plebe relicta
Sub pedibus pulchræ laudis succensus amore
Ausit inaccessæ mecum se credere rupi,
Lætæ vbi Pierides, cithara dum pulcher Apollo
Personat, indulgent choreis, & carmina dicunt?
Primus ades Francisce, sacras ne despice Musas
Regia progenies, cui regum debita sceptra
Gallorum, cùm firma annis accesserit ætas.
Hæc tibi parua ferunt iam nunc solatia dulces,
Dum procul à patria raptum, amplexúq; tuorum

Ah

dolor, Hiſpanis ſors impia detinet oris
nrico cum fratre, patris ſic fata tulerunt
gnanimi dum Fortuna luctatur iniqua.
rce tamen puer ô lacrymis fata aſpera forſan
teſcent, aderítque dies lætiſsima tandem,
t triſte exilium patriis cùm redditus oris
itiam ingentẽ populorum, omnéſque per vrbes
ipies plauſus, & lætas vndique voces,
áque pro reditu perſoluent debita matres.
rea te Pierides comitentur, in altos
te Parnaſsi mecum aude attollere lucos.
que adeo in primis ne te non carminis vnum
tereat genus eſſe: licet celebranda reperti
ſacra ſint tantum verſus, laudés ve Deorum
endas, ne relligio ſine honore iaceret.
n traxere etiam paulatim ad cætera Muſas,
ibus & variis cecinerunt omnia vates.
nullum è numero carmen præſtantius omni,
am quo poſt diuos heroum facta recenſent,
ibus vnde etiam nomen fecere minores.
nere conceſſum Phœbi venerabile donum
emonoës, quæ prima dedit (ſi vera vetuſtas
adyto haud aliis numeris reſponſa per orbem.
verò ipſe humeros explorans conſule primum,
ue tuis prudens genus elige viribus aptum.
n licet hîc diuos, ac Diis genitos heroas
rimis doceam canere, & res dicere geſtas,
c tamen interdum mea te præcepta iuuabunt,
ſcenam ingrediens populo ſpectacula præbes.

Siue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sicut eligis iuuenũ lacrymas, quibus igne medias
Vrit amor, seu pastorum de more querelas,
Et lites Siculi vatis modularis auena,
Siue aliud quodcunque canis, quo carmine cunie,
Nũquã hîc (ne dubita) prorsum incõsultus abi
Atque ideo quodcũque audes, quodcũque para
Aggrederis, tibi sit placidum, atque arriserit
Ante animo: nec iussa canas, nisi forte coactus
Magnorũ imperio regum, siquis tamen vsquã
Primores inter nostros qui talia curet.
Omnia sponte sua, quæ nos elegimus ipsi,
Proueniunt, duro assequimur vix iussa labore.
Sed neq; cùm primum tibi mẽtem inopina cup
Atque repẽs calor attigerit, subito aggrediendi
Magnũ opus. adde moram, tecumq; impensiùs a
Consule, quicquid id est, partesq; expẽde per om
Mente diu versans, donec noua cura senescat.
Ante etiam pelago quàm pandas vela patenti,
Incumbásque operi incipiens, tibi digna supellex
Verborum, rerúmque paranda est, próque vider
Instant multa prius, quorum vatum indiget v
Illis tempus erit mox cùm lætabere partis.
Sponte sua, dum forte etiam nil tale putamus,
In mentem quædam veniunt, quæ forsitan vltro
Si semel exciderint, nunquam reuocata redibun
Atque eadem studio frustra expectabis inani.
Nec mihi non placeant, qui fundamenta laborum
Cùm iaciunt, veterũ explorãt opera inclyta vat
Noctes atque dies, passimque accommoda cogun
At

uxilia, intentique aciem per cuncta volutant.
uin etiam prius effigiem formare solutis,
tiúsque operis simulachrum fingere verbis
roderit, atque omneis ex ordine nectere partes,
t seriem rerum, & certos tibi ponere fines,
er quos tuta regens vestigia tendere pergas.
mq; hîc tempus erat dare vela vocatibus Euris,
ndendíque operis primas perscribere leges:
t prius ætati teneræ quæ cura colendæ
icendum, quantus puero labor impendendus.
ulli etenim insignem dabitur gestare coronam,
ieridum choreas teneris nisi norit ab annis,
ostquam igitur primas fandi puer hauserit artes,
m tunc incipiat riguos accedere fonteis,
t Phœbum, & dulces Musas assuescat amare.
le autem paruum qui primis artibus ante
nbuit, atque modos docuit, legésque loquendi,
ncerus vocis cuperem, ac purissimus oris
ontigerit, fandi ne fors puer, atque nefandi
escius imbiberit male gratæ semina linguæ,
uæ post infecto ex animo radicitus vlla
on valeas meliora docens euellere cura,
dcirco mihi ne quisquam persuadeat oro,
t placeant qui, dum cupiunt se numine læuo
ollere humo, & penitus iactant se ignota docere,
onuentu in medio, septíque impube corona
nsolito penitus fandi de more magistri
bscuras gaudent in vulgum spargere voces
rrisi, fœdam illuuiem, atque immania monstra.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Non minus à recta mentis ratione feruntur
Decepti, quàm qui, liquidi cùm pocula fontes
Sufficiant, malunt graue olentem haurire pal[...]
Ne mihi ne teneræ talis se admouerit auri,
Sed procul, ô procul ista ferat, natósque Getar[...]
Imbuat, aut siqua est gens toto obtusior orbe.
Iámque igitur mea cura puer penetralia vatu[...]
Ingrediatur, & Aonia se proluat vnda.
Iámque sacrum teneris vatem veneretur ab an[...]
Quem Musæ Minci herbosis aluêre sub antris
Atque olim similem poscat sibi numina versum
Admirans artem, admirans præclara reperta.
Nec mora: iam fauet Ascanio, tactúsque dolor[...]
Impubes legit æquales, quos impius hausit
Ante diem Mauors, & acerbo funere mersit.
Multa super Lauso, super & Pallante peremp[...]
Multa rogat, lacrymas inter quoq; singula fu[...]
Carmina, crudeli cùm raptum morte parenti
Ah miseræ legit Euryalum, pulchrosq; per art[...]
Purpureum, letho dum voluitur, ire cruorem.
Nec non interea Graios accedere vates
Audeat, & linguam teneris assuescat vtranque
Auribus exercens nunc hanc, nunc impiger illa[...]
Nulla mora est: nostro Aeneæ iam conferet igne[...]
Aeaciden flagrantẽ animis, Ithacumq; vagant[...]
Atque ambos sæpe impellet concurrere vates.
Nunc geminas puer hûc aures, hûc dirige ment[...]
Nam, quia non paucos parte ex vtraque poëtas
Nostrósque, Graiósque tibi se offerre videbis,

Q[...]

...os hîc euites, quibus idem fidere tutus
...aleas, dicam ne quis te fallere poßit.
...aud multus labor auctores tibi prodere Graios,
...uos inter potitur sceptris insignis Homerus.
...unc omnes alij obseruant. hinc pectore numen
...ncipiunt vates, blandumq; Heliconis amorem.
...lices quos illa ætas, quos protulit illi
...oxima: diuino quanto quisque ortus Homero
...cinus magis, est tanto præstantior omnis.
...egenerant adeo magis, ac magis vsque minores
...liti veterum præclara inuenta parentum.
...mque fere Inachiæ restrincta est gloria linguæ
...nnis, & Argolici iußi concedere auitis
...nt pulsi reges soliis, ciuésque coacti
...iuersa exilia, atque alienas quærere terras.
...ûc illûc inopes errant. habet omnia victor
...arbarus, & versis nunc luget Græcia fatis.
...ostri autem vt sanctum diuas Helicona colentes
...eperunt primùm in Latium transferre, fluebant
...rsu incomposito informes, artísque Pelasgæ
...ndociles Musa fundebant carmina agresti
...ylvicolas inter Faunos. tunc omne sonabat
...rbustum fremitu syluai frondosai.
...ondum acies, nondũ arma rudi pater Ennius ore
...entarat qui mox Graio de vertice primus
...st ausus viridem in Latio sperare coronam.
...um rerum causas naturæ arcana latenteis
...xplorare ausi cecinerunt carmine dulci
...mnia Pierio spargentes nectare vates.

Atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Atque ita deinde rudes paulatim sumere versi
Cœperunt formam insignem, penitúsque Latin
Agrestem exuerunt morem, liquidißima donec
Tempestas veluti cæli post nubila, & imbres
Extulit os sacrum soboles certißima Phœbi
Virgilius, qui mox veterum squalore, sitúque
Deterso in melius mira omnia rettulit arte,
Vocem, animúmque Deo similis. date lilia pleni
Pierides calathis, tantóque aßurgite alumno.
Vnus hic ingenio præstantis gentis Achiuæ
Diuinos vates longe superauit, & arte,
Aureus, immortale sonans, stupet ipsa, pauétque
Quamuis ingentem miretur Græcia Homerum.
Haud alio Latium tantum se tempore iactat.
Tunc linguæ Ausoniæ potuit quæ maxima virtu
Esse fuit, cælóque ingens se gloria vexit
Italiæ, sperare nefas sit vatibus vltra.
Nulla mora, ex illo in peius ruere omnia visa,
Degenerare animi, atque retro res lapsa referri.
Hic nanque ingenio confisus post habet artem.
Ille furit strepitu, tendítque æquare tubarum
Voce sonos, versúsque tonat sine more per omnes.
Dant alij cantus vacuos, & inania verba
Incassum, sola capti dulcedine vocis,
Pierides donec Romam, & Tyberina fluenta
Deseruere Italis expulsæ protinus oris.
Tanti causa mali Latio gens aspera aperto
Sæpius irrumpens. sunt iußi vertere morem
Ausonidæ victi, victoris vocibus vsi.

Ces

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ßit amor Musarum. artes subiêre repente
dignæ atque opibus cuncti incubuêre parandis.
mpridem tamen Ausonios inuisere rursus
eperunt Medycum reuocatæ munere Musæ
scorum Medycum, quos tandem protulit ætas
ropæ in tantis solamen dulce ruinis.
i etiam Graiæ miserati incommoda gentis,
e Danaum penitus caderet cum nomine virtus,
Latiū aduectos iuuenes, iuuenumq; magistros,
golicas arteis quibus esset cura tueri,
uros Musas iußêre, atque otia amare.
etiam captas late misêre per vrbes,
i doctas tabulas veterum monimenta virorum
rcati pretio adueherent, quæ barbarus igni
debat Danaum regni opibúsque potitus.
tentamus adhuc sceptris imponere nostris
ternum, nec dum ciuiles condimus enses.
c ætas omnis, vatum hæc fortuna priorum.
o ipsum ante alios animo venerare Maronem,
que vnum sequere, vtq; potes, vestigia serua:
i si forte tibi non omnia sufficit vnus,
de illi natos eodem quoque tempore vates.
rce dehinc puer, atque alios ne quære doceri.
te discendi capiat tam dira cupido.
pus erit, tibi mox cùm firma aduenerit ætas,
ctatum vt cunctos impune accedere detur.
rea moniti vos hîc audite parentes.
rendus rector de millibus, eq; legendus
bi Musarum studiis insignis, & arte,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Qui curas dulces, caríque parentis amorem
Induat, atque velit blandum perferre laborem.
Illa suis niti nondum ausit viribus ætas,
Externæ sed opis alienæq; indiga curæ est.
Nam puerum, ni præsentis vis fida regentis
Adsit, & huic dulcem studiorũ infundat amore
Illecebræ sacris auertant mille camœnis
Deceptum falsa melioris imagine curæ.
Sic quoque vbi cultis plantas defodit in hortis
Agricola, & teneras tellurí credidit almæ,
Fraxineas contos subitò erigit, & sua cuique
Robora, vt innixæ ventos, cælíque ruinam
Contemnant, surgántque leues impune per aur
Ille autem, pueri cui credita cura colendi
Artibus egregiis, in primis optet amari,
Atque odium cari super omnia vitet alumni.
Ne forte & sacras simul oderit ille camœnas
Imprudens, & adhuc tantæ dulcedinis expers,
Deficiántque animi studiorum in limine primo.
Ponite crudeles iras, & flagra magistri
Fœda ministeria, atque minis absistite acerbis.
Ne mihi ne quæso puerum quis verbera cogat
Dura pati, neq; enim lacrymas, aut dulcis alum
Ferre queunt Musæ gemitus, ægræq; recedunt,
Illiusq; cadunt animi, nec iam amplius audet
Sponte sua quicquam egregiũ, ingratúmq; labo
Inuitus trahit ægrè, animóque ad verbera durat
Vidi ego qui semper leuia ob commissa vocabat
Ad pœnam pueros, furiis insurgere, & ira

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ribilem, inuisos veluti sæuiret in hostes.
nc semper gemitus, hinc verbera dira sonabant.
que equidem memini cùm formidatus iniquis
eret pœnis solitóque immanior ille
reret turbam inualidam miserabile visu,
te puer prima signans nondum ora iuuenta
gnis facie ante alios exegerat omnem
n sociis ludens lucem, oblitúsque timoris
habuit ludos iussos ediscere versus.
furens animis multa increpat ille, minísque
rgens sæuo pauitantem territat ore
rrendùm, & loris dextram crudelibus armat:
subito terrore puer miserabilis acri
ripitur morbo. paruo is post tempore vitam
centem blanda cæli sub luce reliquit.
n populifer Padus, illum Serius imis
adésque diu Nymphæ fleuère sub vndis.
pore iam ex illo, vatem cùm dura iubentem
bigenam Alcides animo indignante peremit:
di inuisam feriens testudine frontem,
uerat sæuos factum monuisse magistros.
amen ô iussi iuuenes parete regentum
riis, vltróque animos summittite vestros.
tem igitur clari formandi gloria vatis
a manet, verbis puerum compellat amicis
rogans, laudísque animum pertentat amore.
doquidē, hūc imis postquā semel oßibus ignem
cuit, labor inde leuis sese excitat ardens
te sua, duròsque volens fert ille labores,

Et tacito viuens crescit sub pectore flamma.
Quid memorem (socium nã mos æqualibus anni
Iungere cui paribus studiis contendat alumnus)
Aemula cùm virtus stimulis agitarit honestis?
Præsertim si victori sua præmia, rector
Pollicitus celerémve canem, pictámve pharetra
Continuo videas studio gestire legendi
Ardentem, ac sera sub nocte vrgere laborem,
Dum timet alterius capiti spectare coronam.
Ast vbi sponte sua studia hæc assuerit amare,
Iam non laudis amor, non illum gloria tantùm
Sollicitat, sed mira operum dulcedine captus
Musarum nequit auelli complexibus arctis.
Nónne vides duri natos vbi sæpe parentes
Dulcibus armorum studiis, & discere auaras
Iusserunt arteis, mentem si quando libido
Nota subit, solitáque animum dulcedine mouit,
Vt læti rursum irriguos accedere fontes
Ardescant studiis, & nota reuisere Tempe?
Exultant animis cupidi, pugnántque parentum
Imperiis, nequit ardentes vis vlla morari:
Sic assuetus equus iam duris ora lupatis
Forte procul notis si armenta aspexit in aruis,
Hûc veterum ferri cupit haud oblitus, amorum,
Atque hîc atque illic hæret frenísque repugnat:
Quóve magis stimulis instas, hoc acriùs ille
Perfurit. it tandem multo vix verbere victus
Cœptum iter. ipsa tamen respectãs crebra morat
Pascua, & hinnitu latè loca complet acuto.

Ah quoties aliquis sacros reminiscitur æger
Fontes incassum, & lucos suspirat amatos
Dulcibus ereptus Musis puer, atria vt altæ
Incoleret regum rebus præfectus agendis?
Tybure quã mallet, gelido aut sub Tusculo iniquã
Pauperiémq; pati, & ventos perferre niuales?
Contrà autem vanum multi effudêre laborem,
Quos frustra excoluisse solum malè pinguis harenæ
Pœnituit, ventísq; viam tentasse negatis.
Quod ne cui sero contingat fortè docenti,
Continuò poterit certis præsciscere signis.
Nanq; puer nullis rectorum hortatibus ipse
Sponte sua exercetur, amátque, rogátq; docentes
Primus, inardescítq; ingenti laudis amore.
Prouócat hîc socios pulchra ad certamina primus,
Exultátq; animo victor, superatus amaris
Mordetur curis, latebrásque, & sola requirit
Infelix loca. ad æquales pudet ire, grauésq;
Vultus ferre nequit cari rectoris inultus.
Nec lacrymis penitùs caruerunt ora decoris.
Hic mihi se diuus, fatísq; volentibus affert.
Huic Musæ indulgent omnes, hunc poscit Apollo.
At nullam prorsus tibi spem frustrà excitet ille,
Quem non vlla mouet prædulcis gloria famæ,
Et præcepta negat duras dimittere in aures
Immemor auditi, cui turpis inertia mentem
Deÿcit, atq; hebetes torpent in corpore sensus.
Huic curam moneo ne quisquã impendat inanem.
Nec placet ante annos vates puer. omnia iusto

Tempore proueniant. ah ne mihi olentia poma
Miteſcant prius, autumnus bicoloribus vuis
Quàm redeat, ſpumétq; cadis vindemia plenis.
Ante diem nam lapſa cadent, ramóſq; relinqu
Maternos, calcabit humi proiecta viator.
Nec ludos puero abnuimus. ſubducere mentem
Interdum ſtudijs liceat defeſſus amœna
Rura petat, ſæpe & mores obſeruet agreſtûm.
Et venator agat de vertice Tyburtino
Veloces capreas, aut tendat retia ceruis.
Non ille intereà penitùs patietur inanem
Ire diem. comitum cœtu ſe ſubtrahet vltrò
Interdum, & ſola ſecum meditabitur vmbra
Agreſtem Faunis laudem, Muſaſq; ſub alta
Conſulet Albunea vitreas Anienis ad vndas.
Nempe etiam alternis requieſcere fœtibus arua
Permittunt ſponte agricolæ, & ceſſare nouales.
Intereà vires tellus inarata reſumit,
Quiq; ſubit largis, reſpondet frugibus annus.
Verùm non eadem tamen omnibus eſſe mement
Ingenia. inuentus ſæpe eſt, cui carmina curæ,
Cui placeant Muſæ, cui ſit non læua voluntas,
Nititur illo tamen fruſtra, & contendit inani
Deluſus ſtudio, vetitiſq; accingitur auſis.
Numina læua obſtant, precibúſq; vocatus Apo
Orabit melius cauſas fors ille, animóq;
Naturam, & cæcos rerum ſcrutabitur ortus.
Sæpe tamen cultúſq; frequens, & cura docentum
Imperat ingenijs, naturáq; flectitur arte.

N

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nec labor ille quidem rectoribus vltimus, acres
Incauto iuueni ſtimulos auertere amoris,
Donec creſcentem doceat maturior ætas
Ferro iugum, atq; faces ſæuiq; Cupidinis iras.
Sæpe etenim tectos immitis in oſsibus ignes
Verſat amor, molléſq; eſt intus cura medullas,
Nec miſerum patitur vatum meminiſſe, nec vndæ
Caſtaliæ. tantum ſuſpirat vulnere cæco.
Ante oculos ſimulacra volant nocteſque, diéſq;
Nuntia virginei vultus, quem perditus ardet.
Nec potis eſt aliò fixam traducere mentem
Saucius: ignari fruſtra miſcere parentes
Pæonios ſuccos, medicáſq; Machaonis artes
Conſulere. interea penitus calor ille reliquit
Pierius. torquent alij cor molle calores.
Cùm verò iam pubeſcens mente altiùs hauſit
Muſarum dulcem, ſanctiq; Heliconis amorem,
Et ſeſe Phœbo addixit, propriúmq; ſacrauit,
Haud tantũ exploret vatum monimẽta, ſed idem
Conſulat, atq; alios auctores diſcat, vt acri
Nulla ſit ingenio quam non libauerit artem.
Proderit in primis linguam Ciceronis ad vnguem
Fingere, & eloquij per campos ire patentes.
Ille decus Latij, magnæ lux altera Romæ
Ore effundit opes fandi certiſsimus auctor,
Tantum omnes ſuperans præclaræ munere linguæ,
Quantum ijt ante alias Romana potentia gentes.
Profuit & varios mores hominúmq; locorúmque
Exploraſſe ſitus, multas terráque maríque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aut vidiſſe ipſum vrbes, aut narrantibus illas
Ex aliјs nouiſſe, & pictum in pariete mundum.
Quid referam qui, vt ſæua queant æquare canē
Prælia, non horrent certamina Martis adire,
Per mediáſq; acies vadunt, & bella laceſſunt?
At quia dura vetant longum nos fata morari
In cunctis, reuocátq; anguſti terminus æui,
Vos ſat erit pueri tantùm omnes iſſe per artes,
Quarum ſumma ſequi ſaltem faſtigia oportet.
Nec refert rate qui varias legit æquoris oras,
Mercis vt in patriam referat ſe diues opimæ,
Si non cuncta oculis luſtrauerit oppida paßim,
Et circunfuſis longum terat otia terris.
Sat fuerit portus, extremáq; littora tantum
Exploraſſe: ſecùs toto vagus exulet æuo,
Et ſerus natos dulces, patriámq; reuiſet.
Nulla dies tamen interea, tibi nulla abeat nox,
Quin aliquid vatum ſacrorum è fontibus almis
Hauſeris, ac dulcem labris admoueris amnem.
Sed tibi præſertim princeps tunc hæreat illa
Cura animo, noctem atq; diem tete excitet vna,
Omnem quam propter libuit perferre laborem.
Non hîc te quibus aut pedibus, ſpatiíſve monebo
Tendantur ducti verſus. labor iſte regentum
Poſtulat haud multum curæ, qui ſæpe morando
Ipſa minutatim metiri carmina ſectis
In partes membris, & tempora certa docebunt.
Continuò edico iam tunc animoſus alumnus
In numerum incipiat ſub leges cogere verba.
Iam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

m tunc summissa meditetur carmina voce
rmonum memor antiquis quos vatibus hausit.
m votis sibi centum aures, tum lumina centum
xoptat dubius rerum, metuénsq; pericli,
iuidit hûc illuc animum, cunctámq; pererrat
aturam rerum, versatq; per omnia mentem,
uis rebus dexter modus, aut quæ mollia fandi
mpora, vertuntur species in pectore mille.
ec mora nec requies, dubio sententia surgit
ulta animo, variátq; omnes conuertitur anceps
facies, nescítq; etiam notissima, & hæret
tonitus. nunc multa animũ, nunc consulit aures
cum mente agitans si qua olim audita recursent
õte sua, & memorẽ mentẽ excitat, atq; repostas
esaurus depromit opes, lætúsq; laboris
e sui parto fruitur. multa ecce repentè
rs inopina aperit cunctanti, aliúdq; putanti.
mq; hæc, iámq; illa attentat, texítq;, retexítq;,
varijs indefessus conatibus instat.
pe etenim occurrunt haud dictu mollia, vbi hæ-
ra diu, multóq; exercita corda labore. (ret
nc hos nunc illos aditus vestigat, & omnia
tentans scopulo longùm luctatur iniquo,
m se qua ostendat facilis via, deniq; multa
t vi, aut cæli, & fortunæ munere victor
ultat, domitóq; animis id ad æthera monstro.
vbi nulla viam nec vis, nec dextra aperit fors,
c prodest vires fessas renouare, nec aptum
nc hîc, nunc illic captare ad carmina tempus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Inuitus cura absistit, tristísq; relinquit
Cœpta infecta, pedem referens: ceu fortè viator
Siquis tendat iter campis, cui se amnis abundans
Ecce viæ in medio obijciat, spumísq; fragosos
Post imbrem voluens montis de vertice fluctus
Horrescit, ripáq; moratus obambulat anceps.
Tum demum metuens retro redit æger, itérque
Aut alia tenet, aut cedant dum flumina, differt.
Sed neq; inexpertus rerum iam texere longas
Audeat Iliadas. paulatim assuescat, & ante
Incipiat graciles pastorum inflare cicutas.
Iam poterit culicis numeris fera dicere fata,
Aut quanta ediderit certamine fulmineus mus
Funera in argutas, & amantes humida turmas,
Ordirive dolos, & retia tenuis aranei.
Consilijs etiam hîc nostris, vobísq; docentes
Est monitis opus, ingenijs nam pacere multa
Fas teneris, donec paulatim attollere sese
Incipiant animi, videántq; in carmine labem
Per se ipsi, & tacitò rubeant vltrò ora pudore.
Nam maculas si fortè omnes per carmina monstret
Quæsitor ferus, abijciant spem protinus omnem,
Atq; alias animo potiùs vertantur ad arteis.
Nostrum igitur si fortè adeat puer indole limen
Egregia, vt consulta petat parere paratus,
Quíq; velit sese arbitrio supponere nostro,
Excipiam placidus. nec me iuuenile pigebit
Ad cælum vultu simulato extollere carmen
Laudibus, & stimulos acres sub pectore figam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Post tamen vt multa spe mētem arrexerit ardens,
Siquis fortè inter veluti de vulnere claudus
Tardus eat versus, quem non videt inscius ipse,
Delususq; sonis teneras fallacibus aures,
Haud medicas afferre manus, ægróq; mederi
Addubitem, & semper meliora ostendere pergam.
Quod superest, etiam moneo, crebérq; monebo,
Ne quisquam nisi curarum, libérq; laborum
Inchoët egregium quicquam, verum procul vrbis
Attonitæ fugiat strepitus, & amœna silentis
Accedat loca ruris, vbi Dryadésq; puellæ,
Panésq;, Fauníq;, & montiuagi Syluani.
Hîc læti haud magnis opibus, non diuite cultu
Vitam agitant vates. procul est sceleratus habendi
Hinc amor, insanæ spes longè, atq; impia vota,
Et nunquam diræ subeunt ea limina curæ,
Dulcis, & alma quies, ac paucis nota voluptas.
At nimiùm trux ille, feríq; è cautibus ortus,
Qui sanctos, genus innocuum, populúmq; deorum
Aut armis audet vates, aut lædere dictis.
Vidi ego qui ad summos Musarū munere honores
Euecti, mox ingratos contemnere Musas,
Nec vates saltem alloquio dignarier ipsos.
Parcite mortales sacros vexare poëtas.
Vltores sperate Deos, sub numine quorum
Semper vita fuit vatum defensa piorum,
Illi omnes sibi fortunas posuêre volentes
Sub pedibus, regúmq; & opes, & sceptra superba
Ingenti vincunt animo, ac mortalia rident:

Non

Non illis vsquam scelerum mens conscia cæcos
Horrescit cæli crepitus, ignémve coruscum,
Cùm pater omnipotens præruptas fulmine turre
Ingeminans quatit, ac montes diuerberat altos.
Securi terrorum hilares ad sidera mentes
Arrexêre, Deumq; agitant sine crimine vitam.
Dona Deûm Musæ. vulgus procul este profanu
Has magni natas Iouis olim duxit ab astris
Callidus in terras insigni fraude Prometheus,
Cùm liquidos etiam mortalibus attulit ignes.
Quippe rudes hominum mentes, & pectora dur
Ipse sagax animo miseratus, vbi astra per aure
Ire datum, ac superum lætis accumbere mensis,
Miratus sonitum circunuoluentis olympi
Ingentem, magníq; argutos ætheris orbes
Quos, sua quenque, cient vario discrimine Musæ
Continuò vtilius ratus est mortalibus addi
Post ignem nil posse, animumq; ad callida mouit
Furta, vigil. Dij mox cælestia dona volentes
Concessêre, doli licet audentissimus ipse
Autor Caucaseo sæuas det vertice pœnas,
Quo terrore nisi multo post tempore inertes
Non ausi dias homines accersere Musas.
Sed ventura prius pandebant carmine soli
Cælicolæ, dubijsq; dabant oracula rebus.
Ipse pater diuûm Dodonæ carmina primus
Et Libycis cecinit lucis, mox Phocidis antro
Insonuit Themis alma, suos quoq; pulcher Apollo
Responsis monuit Delphos, nec defuit olim

Ant

Antiquis Faunus caneret qui fata Latinis.
Tum Solymum prisci vates, tum sacra Sibyllæ
Nomina diuinas cæli in penetralia mentes
Arripuêre, Deúmq; animis hausêre furentes.
Nec mora, quæ primum Fauni, vatésq; canebant,
Carmina mortales paßim didicêre per vrbes,
Post epulas laudes heroûm, & facta canentes.
Quid mirandum homini cælo diuinitùs æquè
Concessum? mortale genus tua numina sentit
Quisquis es ille, Deus certe, qui pectora vatum
Incolis, afflatásq; rapis super æthera mentes.
Te sine nil nobis lætum, nec amabile quicquam.
Ipse etiam volucres vario tua numina cantu
Testantur, pecudésq; feræ, mutæq; natantes
Ad tua iussa citæ properant. tua munera saxa
Dura mouẽt, syluásq; trahunt hinc inde sequẽtes.
Te quoq; senserunt olim impia Tartara, & vmbræ
Pallentes stupuêre. minas tibi ianitor orci
Oblitus, sæuas posuêre & Erinnyes iras.
Tu Iouis ambrosijs das nos accumbere mensis,
Tu nos Dijs æquas superis: tu blanda laborum
Sufficis, & duræ præsens solatia vitæ.
Salue hominum dulcis requies, diuûmq; voluptas.
Ipse tuæ egregios audax nunc laudis honores
Aggredior vates idem superúmq; sacerdos,
Sacráq; dona fero teneris comitatus alumnis.

M. HIERONYMI VIDAE CREMONENSIS POETIC. LIB. II.

*

PErgite Pierides natæ Iouis: en mihi totum
Nunc fas venturis Helicona recludere secli[s]
Inspirate animum, templa ipse in vestra sacerd[os]
Sacra ferens iuuenes florentes mollibus annis
Duco audens durum per iter. vos mollia Diuæ
Si qua latent, vobis tantum diuertia nota,
Præsentes monstrate, nouósq; ostendite calles
Quos teneam. Vos en omnis, vos Itala pubes,
Quæ iuga sub nostris nunc tendit ad ardua signis
Supplicibus poscit votis, faciléq; precatur.
Nã mihi nũc reperire apta, atq; reperta docen[d]
Digerere, atq; suo quæq; ordine ritè locare.
Durus vterq; labor. sed quos Deus aspicit æquus
Sæpe suis subitò inuenient accommoda votis.
Altera nempe arti tantum est obnoxia cura,
Vnde solent laudem in primis optare poëtæ.
Vestibulum ante ipsum, primóq; in limine semper
Prudentes leniter rerum fastigia summa
Libant, & parcis attingunt omnia dictis,
Quæ canere statuêre, simul cælestia Diuûm
Auxilia implorant proprijs nil viribus ausi.
Quos ores autem non magni deniq; refert,
Dum memor auspicijs cuiusquam cuncta Deorum

ggrediare. Iouis neque enim nisi rite vocato
umine fas quicquam ordiri mortalibus altum:
ec sat opem implorare semel, Musasque ciere.
d quoties veluti scopuli durissima dictu
iicient sese tibi non superanda labore
ortali, diues toties orare licebit.
ipiens odium fugito, faciléque legentum
l tumidus demulce animos, nec grandia iam tum
nuenit, aut nimium cultum ostentantia fari
nia, sed nudis prope erit fas promere verbis.
si magna sones, cùm nondum ad prælia ventũ,
ficias medio irrisus certamine, cùm res
stulat ingentes animos, viréque valentes.
incipiis potiùs semper maiora sequantur.
ntinus illectas succende cupidine mentes,
studium lectorum animis innecte legendi.
n verò cùm rem propones, nomine nunquam
dere conueniet manifesto. semper opertis
iciis, longè & verborum ambage petita
nificant, vmbráque obducunt. inde tamen ceu
lustri è nebula rerum tralucet imago,
rius & certis datur omnia cernere signis.
nc si dura mihi passus dicendus Vlysses,
n illum verò memorabo nomine, sed qui
nores hominum multorum vidit, & vrbes
ufragus euersæ post sæua incendia Troiæ.
dam alia angustis complectens omnia dictis.
o age quæ vates seruandi cura fatiget
inis intentos operi, cùm carmine aperto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Rem tempus narrare, loco vt disposta decenti
Omnia sint opere in toto, nec meta laborum
Vsquam dissideat ingressibus vltima primis.
Principio inuigilant non expectata legenti
Promere, suspensosq; animos nouitate tenere,
Atq; per ambages seriem deducere rerum.
Nec, quacunq; viam suadet res gesta, sequuntu
Plerunq; à medijs arrepto tempore fari
Incipiunt, vbi facta vident iam carmine digna.
Inde minutatim gestarum ad limina rerum
Tendentes prima repetunt ab origine factum.
Hoc faciunt, operum primo ne in limine lector
Hæreat ignarúsq; viæ, incertúsq; laborum.
Nanq; vbi eum metã iam tum statuêre sub ipsa
Lætior ingreditur spe mentem arrectus inani,
Dum putat exigui finem propè adesse laboris.
Sed portus quos ante oculos habet vsq; propinqu
Approperans, iam iámq; tenet, similísq; tenẽti
Longa procul longo via diuidit inuia tractu.
Flectendi retro cursus, via plurima eunti
Restat adhuc, multúmq; illi maris æquor arãdu
Haud sapiens quisquam, annales ceu cõgerat,
Inchoët excidium veteri pastoris ab vsq;
Iudicio memorans ex ordine singula quicquid
Ad Troiam Argolicis cessatum est Hectore du
Conueniet potius prope finem prælia tanta
Ordiri, atq; graues iras de virgine rapta
Auersi Aeacidæ præmittere, tum fera bella
Consurgũt, tum pleni amnes Danaũq; Phrygũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Xanthusq́;, Simoisq́;, & inundant sanguine fossæ.
Iaud tamen interea quæ precesſêre silendum,
Iulide iurantes Danaos, vectásque per æquor
Mille rates, raptusq́; Helenes, & coniugis iras,
Quæq́; nouem Troia est annos perpessa priores.
Atque etiam in patriam si quis deducere adortus
rrantem Laërtiadem post Pergama capta,
Ion illum Idæo soluentem è littore classem
m sociis primum memoret, Ciconésque subactos,
d iamtum Ogygiam delatum sistat ad alta
rginis amißis sociis Atlantidos antra.
xin post varios Phæacum in regna labores
ferat. hîc positis demum ipse miserrima mensis,
rroresque suos narret, casusq́; suorum.
nte tamen si gesta canunt, ab origine causas
xpediũt, quis dehinc status, aut quæ tẽpora rerũ.
imus at ille labor versu tenuisse legentem
spensum, incertumq́; diu, qui denique rerum
ventus maneant, quo tandem durus Achilles
unere placatus regi rursum induat arma
Teucros, cuiũsve Dei Laërtius heros
uxilio Polypheme tuis euadat ab antris,
ctores cupidi expectant, durántque volentes,
ec perferre negant superest quodcunque laborũ,
de licet fessos somnus grauis auocet artus,
ut epulis placanda fames, Cererisq́; libido.
oc studium, hanc operam serò dimittimus ægri.
onne vides vt sæpe aliquis nimis arte superbit:
probus, & captis animis illudere gaudet,

Et nunc hûc, deinde hûc mentes deducit hiante
Suspendítque diu miseros, torquétque legentes
Ille quidem si te magnum certamen Atridæ,
Et Paridis multo promissum carmine nuper
Expectare auidum, sæuáque cupidine captum
Sẽserit, vsq; moras trahet vltrò, & differet ar
Dum celsa Priamo, patribúsque è turre Lacæ
Nomine quenque suo reges ostendit Achiuos.
Ipsa procos etiam vt iußit certare sagittis
Penelope optatas promittens callida tedas
Victori, per quanta moræ dispendia mentes
Suspensas trahet ante, viri quàm proferet arcu
Thesauris clausum antiquis, penitúsque repost
Haud tamen omninò incertũ metã vsq; sub ip
Exactorum operum lectorem in nube relinqu
Sed rerum euentus nonnulli sæpe canendo
Indiciis porrò ostendunt in luce maligna,
Sublustríque aliquid dãt cernere noctis in vmb
Hinc pater Aeneam, multíque instantia vates
Fata docent Latio bella, horrida bella manere,
Atque alium partum Troianis rebus Achillem.
Spem tamen incendunt animo, firmántq; labã
Spondentes meliora, & res in fine quietas.
Ipse quoque agnouit per se, cùm in limine belli
Nauibus egressus turmas inuasit agrestes,
Atque (omen pugnæ) prostrauit Marte Lati
Occiso, ante alios qui sese obiecerat, hoste.
Fata Menœtiades etiam prædixerat olim
Victori moriens maiori instare sub hoste,

Qu

uamuis haud fuerit res credita. tu quoque Turne
ræuidiſſe tuos poteras heu perdite caſus
ongè ante exitium, cùm crebrò obſcena volucris
er clypeum, pérque ora volans ſtridentibus alis
mnem turbauit mentem, admonuítque futuri.
Iinc tibi tēpus erit, magno cùm optaueris emptū
ntactum Pallanta, & cùm ſpolia aurea balthei
deris, atque tibi haud ſtabit victoria paruo.
Iam iuuat hæc ipſos inter præſciſſe legentes,
uamuis ſint & adhuc confuſa, & nubila porrò,
Iaud aliter longinqua petit qui forte viator
Iœnia, ſi poſitas altis in collibus arces
Iunc etiam dubias oculis videt, incipit vltrò
ætior ire viam, placidúmque vrgere laborem,
uàm cùm nuſquā vllæ cernūtur quas adit arces,
bſcurum ſed iter tendit conuallibus imis.
úque ideo niſi mente prius, niſi pectore toto
rebra agites quodcunque canis, tecumq́; premēdo
otum opus ædifices, iterumq́; iterumq́; retractes,
audatum alterius fruſtrà mirabere carmen.
Vec te fors inopina regat, caſusq́; labantem,
mnia conſiliis prouiſa, animóque volenti
ertus age, ac ſemper nutu rationis eant res.
Quandoquidem ſæpè incerti hùc illucq́; vagamur,
nque alia ex aliis inuiti illabimur orſa,
Dum multa ac varians animis ſententia ſurgit.
æpè vides primis vt quidam longiùs orſis,
Digrediuntur, & obliti quaſi cœpta priora
Longè aliis hærent nulla ſermonibus arte,

Et longos peragrant tractus aliena canentes.
Ac velut in patriam peregrina si quis ab ora
Ire cupit post exilium, durosq; labores,
Ille tamen recto non qua via tramite ducit,
Carpit iter, sed nunc vagus hàc, nūc errat & illà
Vndique dum studio fontes inuisit inani,
Fontésque, fluuiosq;, & amœnos frigore lucos.
Nam quid opus gemmis armatos pingere currus
Multa supérque rotas, super axes multa morari
Tūc, cū bella manꝰ poscūt, atq; arma fremit Ma
Nec si quem indecorémq; animi, pugnasq; perosu
Egregios inter memoras heroas in armis
Castra sequi, cupidi expectant audire legentes
Qua facie, quibus ille humeris, quali ve capillo
Incedat, captúsne oculo, an pes claudicet alter.
Aut longo vertex ductu consurgat acutus,
Ordine cuncta, aliud quasi nil tibi restet agendu
Aptior Ausonius Drances, cui frigida bello
Dextra quidem, sed consiliis non futilis auctor,
Diues opum, pollens lingua & popularibus auris.
Multa tamen Graiæ fert indulgentia linguæ,
Quæ nostros minus addeceant grauiora sequente
Quid tibi nonnullas arteis, studiumq; minorum
Indignum referam? sunt qui vt se plurima nosse
Ostentent, pateatq; suarum opulentia rerum,
Quicquid opum congesserunt, sine more, sine arte
Irrisi effundunt, & versibus omnia aceruant,
Præcipuè siquid summotum, si quid opertum,
Atque parum vulgi notum auribus, aut radiant

D

De cæli arcana ratione, Deûm ve remota
Natura, aut animæ obscuro impenetrabilis ortu.
Sæpe etiam accumulant antiqua exẽpla virorum
(Carminis ingratum genus) hinc atq; inde petita,
Quamuis sæpe illis tempusq;, locusq; repugnet.
Ne pueri ne talem animis inducite morem,
Nec vos decipiat laudis tam dira cupido.
Haud sum animi dubius magnos memorare poëtas
Interdum Solisq; vias, Lunæq; labores,
Astrorumq; ortus, qua vi tumida æquora surgant,
Unde tremor terris, quamuis illi orsa sequantur
Longè alia, aut duri cantantes prælia Martis,
Aut terræ mores varios, cultusq; docentes.
At priùs inuenêre locum, dein tempore capto
Talia subijciunt parci, nec sponte videntur
Ferri ea: rem credas hoc ipsam poscere. ita astum
Dissimulant, aditusq; petunt super omnia molles.
Cur pater Anchises natum opportuna rogantem
Non doceat, rursúsne animæ semel æthere cassæ
Ad cælum redeant, blandiq; ad luminis auras?
Igneus anne ollis vigor, & cælestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant?
Quãdoquidẽ vt variũ sit opus (nãq; inde voluptas
Grata venit) rebus non vsq; hærebis in ijsdem.
Verùm vbi vis animis varius succurrere fessis,
Aggrederisq; nouas facies, rerumq; figuras,
Paulatim capto primis delabere cœptis
Tempore, nec positis insit violentia rebus.
Omnia sponte sua veniant, lateátque vagandi

Dulcis amor, cunctámq; potens labor occulat ae
Sic olim Aeneæ venturi haud inscius æui
Res Italûm in clypeo, Romanorumq; triumpho.
Fecerat ignipotens, pugnatáque in ordine bella
Stirpis ab Ascanio quondã genus omne futur
Tum si quis Latio cretus de sanguine vates
Prosequitur varias oras, morésque locorum,
Medósque, Aethiopásque, & dites arboris Ind
Immemor ille nimis patriæ, oblitúsve suorum,
Si non Italiæ laudes æquauerit astris,
Cui neq; Medorum siluæ, neq; Bactra, neq; In
Totáque thuriferis Panchaia certet arenis.
Quare etiam egregij vates ego carmina vestra
Haud equidem arguerim, qui pectora fessa legu
Interdum, atque aures recreatis carmine dulci.
Non ego post Celeicrates, post tribula dicta,
Rastráq;, plaustráque, & inflexo cũ vomere ara
Addubitem flere extincti miserabile funus
Romani ducis, aut ruris laudare quietem
Post vites dictas Bacchi, & siluestria dona.
Vidi etiam qui iam perfecto munere longam
Subiecêre moram extremo sub fine vagantes
Exactorum operum, vacua dum carmina musa
In longum traherent, cuius dulcedine mira
Feßi animi cuperent iterúmque iterúmque redi
Me nulla idcirco quiret vis sistere, quin post
Naturas & apum dictas, & liquida mella
Tristis Aristæi questus, monitúsque parentis
Prosequerer dulci sermone, & Protea vinctum

Add

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ddam Threicij carmen miſerabile vatis,
ualis populea queritur Philomela ſub vmbra,
t Rhodope, vt Pāgæa fleāt, Rhœſi vt domus alta
tque Getæ, atque Hebrus, & Actias Orithyia:
on aliam ob cauſam reges qui in prælia euntes
inumerant, populóſque, moram traxêre canentes
ut Ligurum regi ob caſum Phaëtontis amati
um gemit, & mæſtum muſa ſolatur amorem,
ſiluis cano natas in corpore plumas,
ut rurſum Hippolytum ſuperas veniſſe ſub auras
æoniis reuocatum herbis, & amore Dianæ.
ec verò interea quæ cuique inſignia, quæ arma
rætereunt: pingunt clypeos, atq; Hercule pulchro
ulcher Auentinus ſatus olim inſigne paternum
entū angues, cinctámq; gerit ſerpētibus Hydrā.
epè etiam loca amœna canūt, & frigida Tempe.
unc variis pingūt cum floribus auricomum ver,
unc virides liquidis inducunt fontibus vmbras,
rebráque fluuiorum in ripis ſpatiantur opacis,
ut Veneti Eridani, aut Aetoli Acheloi.
ddunt & Panas, Faunos, Dryadáſque puellas,
t centum æquoreas Nereo genitore ſorores.
epe tamen memorandum inter ludicra memento
ermiſcere aliquid, breuiter mortalia corda
uod moueat, tangens, humanæ commoda vitæ,
uódque olim iubeant natos meminiſſe parentes.
t non exiguis etiam te inſiſtere rebus
bnuerim, ſi magna voles componere paruis,
ut apibus Tyrios, aut Troia ex vrbe profectos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Formicis, Libycum properant dum linquere litt
Sed non Ausonij rectè fœdissima musca
Militis æquarit numerum, cùm plurima mulctra
Peruolitat, neq; enim in Latio magno ore sonan
Arma, ducésque decet tam viles decidere in res.
Nec dictis erit vllius honos, si cùm actus ab vrbe
Daunius hostili Teucris vrgentibus heros
Vix pugna absistit, similis dicetur asello
Quem pueri læto pascentem pinguia in agro
Ordea stipitibus duris detrudere tendunt
Instantes, quatiúntque sudes per terga, per arm
Ille autem campo vix cedere, & inter eundum
Sæpè hîc atque illîc auidis insistere malis.
Omnia conueniunt, rerúmque simillima imago e
Credo equidē, sed turpe pecus, nec Turnus asellu
Turnus auis, atauísque potens dignabitur heros.
Aptiùs hanc speciem referat Leo, quem neq; terg
Ira dare, aut virtus patitur, neque sufficit vnus
Tendere tot contra, telísque obstare sequentum.
Hoc quoque non studiis nobis leuioribus instat
Curandum, vt, quando non semper vera profamu
Fingentes, saltem sint illa simillima veris.
Vidi aliquos, qui, cum Glauco medio æquore belli
Tydides ferus occurrit, vix credere possunt
Tot traxisse moras longis sermonibus vsos
Inter sese ambos, dum feruent omnia cæde.
Alter enim diri narrat fera fata Lycurgi,
Crimine damnati falso, alter Bellerophontis
Facta refert, magna domitam virtute Chimæram,

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Et victos pariter Solymos, & Amazonas armis.
Nam quæ multa canunt ficta & nõ credita vates,
Dulcia quo vacuas teneant mendacia mentes,
Illis nulla fides, quam nec ſibi denique aperti
Expoſcunt, nec diſsimulant, licet omnia obumbrent
Religione Deum, quæ non credenda profantur.
Idcirco ſolis perhibent armenta locuta
Mortua, & in verubus Vulcano toſta colurnis,
Et minus acris equos itidem miremur Achillis,
Herbáque veliferas roſtris fudiſſe carinas,
Omnia quæ porta veniunt inſomnia eburna.
Diſce etiam pulchri tibi ſi cura ordinis vlla eſt,
Res tantum ſemel effari, repetita bis aures
Ferre negant, ſubeunt feſſas faſtidia mentes.
Quanquã etiã hîc noſtris cernes differre Pelaſgos.
Nam tibi non referent ſemel illi ſomnia Atridæ.
Nec ſat erit ſi retulerint quid fortis Achilles
Mente dolens Danaum ſeſe ſubduxerit armis,
Ipſe iterum Aeacides niſi ſolo in littore ponti
Flens eadem æquoreæ narrauerit omnia matri.
Quin etiam reges cùm dant mandata ferenda,
Cuncta canunt priùs ipſi, eadẽ mox carmine eodẽ
Miſsi oratores repetunt nihil ordine verſo,
Non ſic Auſonius Venulus, legatus ab Arpis
Cùm redit Aetoli referens reſponſa tyranni.
Altum aliis aſſurgat opus, tu nocte diéque
Exiguum meditator, vbi ſint omnia culta,
Et viſenda nouis iterúmque iterúmque figuris.
Quod ſi longarum cordi magis ampla viarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sunt ſpatia, anguſtis cùm res tibi finibus arcta,
In longum trahito arte. viæ tibi mille trahendi,
Mille modi. nam ficta potes multa addere veris,
Et petere hinc illinc variarum ſemina rerum.
Nónne vides, vt noſtra Deos in prælia ducant,
Hos Teucris, alios Danais ſocia arma ferentes,
Certantéſque inter ſe odiis, donec pater ipſe
Concilium vocet, atque ingentes molliat iras?
Cùm ſecura tamen penitus natura Deorum
Degat, & aſpectu noſtro ſummota quieſcat.
Addunt infernáſque domos regna inuia viuis,
Tartareóſque lacus, Ditémque, & Erinnyas atra
Tum volucrum captant cantus, atq; omina penn.
Sæpe etiam hoſpitibus conuiuia læta receptis,
Regaléſque canunt epulas, vbi multa repoſtis
Narrantur dapibus vario ſermone viciſsim,
Nunc ludos celebrant magnorũ ad buſta virorum
Annua nunc patriis peragunt Diis ſacra periclo
Seruati quondam, laudéſque ad ſidera tollunt
Aut Phœbi monſtro ingenti Pythone perempto,
Aut magni Alcidæ, Cacum vt vidêre iacentem.
Rege ſub Euryſtheo tulerit quos ille labores
Alterni repetunt cantu. ſuper omnia Caci
Speluncã adiiciunt, ſpirantémque ignibus ipſum.
An memorem, quandoq; omnes intendere neruos
Cùm libuit, verbíſque ipſam rem æquare canendo,
Seu dicenda feri tempeſtas horrida ponti,
Ventorum & rabies, fractæque ad ſaxa carinæ
Aut Siculo anguſto, aut impacato Euxino?

Siue

ive coorta repente lues, cùm multa ferarum
orpora, multa hominum letho data, siue Sicanæ
)icendum quantis terra tonet Aetna ruinis
Prorumpens atram cæli vsque ad sidera nubem
'urbine fumantem piceo, & candente fauilla.
'idisti cùm bella canunt horrentia & arma,
Arma fremũt, miscentq; equitũ, peditumq; ruinas.
Ante oculos Martis sese offert tristis imago,
Non tantum vt dici videantur, sed fieri res,
'nde ipsis nomen Graij fecère poëtis.
Armorum fragor audiri gemitúsque cadentum,
Cædentúmque ictus, & inania vota precantum.
Quis quoque, cùm captas euoluunt hostibus vrbes,
Temperet à lacrymis? tectorum ad culmina sæuas
Ire faces, passimque domos inuoluere flammas
Cernere erit, trepidósque senes, pueróśque parentes
Amplexos, flentésque ipsas ad sidera matres
Tollentes clamorem hostes intérque, suósque,
Abstractásque nurus adytis, arísque Deorum
Et crinem laniare, & pectora tundere palmis,
Hos fugere, ast illos ingentem abducere prædam,
Pérque domos, pérque alta ruunt delubra Deorũ,
Atq; hùc, atq; illuc tota discurritur vrbe. (vis?
Quid cũ animis sacer est furor additus, atq; potens
Nam variant species animorum, & pectora nostra
Nunc hos, nunc illos multo discrimine motus
Concipiunt, seu quòd cæli mutatur in horas
Tẽpestas, hominúmque simul quoq; pectora mutãt,
Seu quia non ijsdem respondent sæpe labore

Sensus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sensus effœti, atque animus cum corpore langu
Seu quia curarum interdum, vacuique doloris,
Interdum tristes cæco intus tundimur æstu.
Dij potius nostris ardorem hunc mentibus addun
Dij potius, felixque ideo qui tempora quiuit,
Aduentúmque Dei, & sacrũ expectare calorem
Paulisperque operi posito subducere mentem,
Mutati donec redeat clementia cæli.
Sponte sua veniet iustum (ne accersite) tempus.
Interdum & siluis frondes, & fontibus humor
Desunt, nec victis semper caua flumina ripis
Plena fluunt, nec semper agros ver pingit aprico
Sors eadem incertis contingit sæpe poetis.
Interdum exhaustæ languent ad carmina vires,
Absumptusq; vigor, studiorumq; immemor est mẽs
Torpescunt sensus, circum præcordia sanguis
Stat gelidus: credas penitus migrasse camœnas,
Notaq; nũquã ipsum rediturũ in pectora Phœbũ
Nil adeo Musæ, nil subuenit auctor Apollo.
Ah quoties aliquis frustra consueta retentat
Munera, nec cernit cælum se tendere contra,
Aduersósque Deos, atque implacabile numen?
Quidam autem inuentus, qui sæpe reduceret auras
Optatas veterum cantando carmina vatum,
Paulatímque animo blandum inuitaret amorem,
Donec collectæ vires, animíque refecti,
Et rediit vigor ille, velut post nubila, & imbres
Sol micat æthereus. vnde hæc tam clara repente
Tempestas? Deus ecce Deus iam corda fatigat,
Altius

lltiùs insinuat venis,penitúsque per artus
iditur,atque faces sæuas sub pectore versat.
Nec se iam capit acer agens calor,igneaq; intus
is sæuit,totóque agitat se corpore numen.
le autem exultans iactat iam non sua verba,
blitusq; hominum,mirùm sonat,haud potis ignem
xcutere.inuitum miratur se ire,rapique
ræcipitem te Phœbe vocans,te Phœbe prementē
ociferans,plenúsque Deo stimulísque subactus
Haud placidis.non ille dapum,non ille quietis,
ut somni memor hanc potis est deponere curam.
æpe etiam in somnis memores Phœbeia versant
Munera,& inuenti quidam qui sæpe sopore
medio Musis cecinêre,& Apolline digna.
antus amor famæ,præsentis tanta Dei vis.
e tamen ah nimium puer ô ne fide calori.
on te fortuna semper permittimus vti,
ræsentiq; aura,sæuum dum pectore numen
sidet.at potius ratioq;,& cura resistat.
æno siste furētem animum,& sub signa vocato,
premere,& laxas scito dare cautus habenas.
rque ideo semper tunc expectare iubemus,
um fuerint placati animi,compressus & omnis
npetus.hêc recolens sedato corde reuise
mnia,quæ cæcus menti subiecerit ardor.
æterea haud lateat te nil conarier artem,
aturam nisi vt aßimulet,propiúsque sequatur.
anc vnam vates sibi proposuêre magistram,
uicquid agunt,huius semper vestigia seruant.

Hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hinc varios moréſque hominũ, moresq́; animan
Aut ſtudia imparibus diuiſa ætatibus apta
Effingunt facie verborum, & imagine reddunt
Quæ tardóſque ſenes deceant, iuuenéſque virẽt,
Fœmineumq́; genus, quantum quoque rura colẽ
Aut famulo diſtet regum alto è ſanguine cretus.
Nam mihi non placeat teneros ſi ſit grauis anno
Telemachus ſupra, ſenior ſi Neſtor inani
Gaudeat & ludo, & canibus, pictíſve pharetris
Et quoniam in noſtro multi perſæpe loquuntur
Carmine, verba illis pro conditione virorum,
Aut rerum damus, & proprij tribuuntur honor
Cuique ſuus, ſeu mas, ſeu fœmina, ſiue Deus ſit.
Sẽper enim ſummus diuûm pater, atq; hominũ r
Ipſe in concilio fatur, ſi forte coorta
Seditio, paucis. at non Venus aurea contra
Pauca refert Teucrûm indignos miſerata labor
Ingreditur furiis, atque alta ſilentia rumpit
Acta furore graui Iuno, ac fœta vſque querelis.
Cúmque etiam iuueni gliſcat violentia maior,
Ardens cui virtus, animúſque in pectore præſen
Nulla mora in Turno, nec dicta animoſa retract
Stat conferre manũ, & certamine prouocat hoſte
Deſertorem Aſiæ. verùm quantum ille feroci
Virtute exuperat, tanto eſt impenſiùs æquum
Et pietate grauem, & ſedato corde Latinum
Conſulere, atq; omnes metuentem expendere caſi
Multum etiam intererit, Didóne irata loquatur
An pacato animo. Libycas ſi linquere terras

Troian

roianus paret, & desertum fallere amorem,
euiet, ac tota paßim bacchabitur vrbe
entis inops, immanis, atrox verba aspera rũpet,
nfusasq; dabit voces, incertáque, & anceps
uæ quibus ante ferat. quantum ah distabit ab illa
idone, excepit Teucros quæ nuper egentes,
lucre corde metum, atque iubens secludere curas,
uitánsque suis vellent considere regnis?
ec te oratores pigeat, artísque magistros
nsuluisse, Sinon Phrygios quo fallere poßit
rte, dolis quocunque animos impellere doctus,
uóve tenere queat Graios fandi auctor Vlysses
ante domum Troia tandem discedere certos.
uid tibi nunc dulcem præ cunctis Nestora dicam,
ui toties inter primores Argiuorum
gentes potuit verbis componere lites,
mulcere animos, & mollia fingere corda?
rtibus his certè Cytherea instructa, dolísque
rma rogat nato genitrix, & adultera læsum
lcanum alloquitur, dictisq; aspirat amorem.
am causas petit ex alto indeprensa, viriq;
rcuit occulta verborum indagine mentem.
iscitur hinc etenim sensus, mentésque legentum
ectere, diuersosq; animis motus dare, vt illis
nperet arte potens (dictu mirabile) vates.
iam semper seu læta canat, seu tristia mærens,
ffectas implet tacita dulcedine mentes.
uem non Threicij quondam sors aspera vatis
olliat, amissam dum solo in littore secum

Eury

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Eurydice solans ægrum testudine amorem
Te veniente die, te decedente vocaret?
Quid? puer. Euryalus cum pulchros voluitur art
Ah dolor, inq; humeros lapsa ceruice recumbens
Languescit moriens, ceu flos succisus aratro,
Ardet adire animus lectori, & currere in ipsum
Volscentem, puerīq; manum supponere mento
Labenti, ac largum frustra prohibere cruorem
Purpureo niueum signantem flumine pectus.
Postremo, tibi siqua instant dicenda, ruborem
Quæ tenerum incuterent Musis adaperta, chori
Virgineis, molli vel præterlabere tactu
Dissimulans, vel verte aliò, & rem suffice ficta
Si pater omnipotens tonitru cælum omne ciebit,
Speluncam Dido dux & Troianus eandem
Deueniant, pudor vlterius nihil addere curet.
Nam sat erit, tellus quòd prima, & conscius æth
Connubij dent signũ, vlulentq; in vertice Nymph
Néve aliis impar nimium, ne Troilus armis
Ah puer infelix facito concurrat Achilli,
Quàm quibus in Libyco conspexit littore pictum
Illum Anchisiades heros, dum victus anhelis
Fertur equis, curruq; hæret resupinus inani,
Nec pueri veros congressus dicere cures.
Quid deceat, quid nõ, tibi nostri ostendere possun
Inuenta ex aliis disce, & te plurima Achiuos
Consulere hortamur veteres, Argiuáque regna
Explorare oculis, & opimam auertere gazam
In Latium, atq; domum lætũ spolia ampla referr
Hau

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Haud minor est adeo virtus, si te audit Apollo,
nuenta Argiuum in patriam conuertere vocem,
Quàm si tute aliquid intactum inueneris antè.
Aspice vt insignis peregrino incedat in auro
atidicæ Mantûs, & Minci filius amnis,
ulgeat vt magni exuuias indutus Homeri,
Nec pudet egregias arteis ostenderit, esto,
ræcia, tradiderit Latio præclara reperta,
um post in melius aliunde accepta Latini
mnia rettulerint, dum longè maxima Roma
t belli studiis, ita doctis artibus omnes,
uot Sol cũque videt terrarum, anteiuerit vrbes.
ij Romæ indigetes, Troiæ túque auctor Apollo,
nde genus nostrum cæli se tollit ad astra,
Hanc saltem auferri laudem prohibete Latinis.
rtibus emineat semper, studiísque Mineruæ
alia, & gentes doceat pulcherrima Roma,
uandoquidem armorum penitus fortuna recessit,
nta Italos inter creuit discordia reges.
si nos inter sæuos distringimus enses,
ec patriam pudet externis aperire tyrannis.
es tamen Italiæ prostratæ affulserat ingens
uper, & egregiis animos erexerat ausis.
eu frustra, inuidit laudi fors læua Latinæ,
ec dum fata malis Italum exaturata quierunt.
m gentes longè positæ trepidare, ducésque
xterni. iam diues Arabs, iam Nilus, & Indus
udierant longè Tusci decora alta Leonis,
udierãt Medycúmque genus, stirpemq; Deorũ.

Iam tum ille egregias curas accinxerat ardens
Pro patriæ decore, pro libertate sepulta
Antiquæ Ausoniæ germano fretus Iulo,
Qui cum partitus curarum ingentia semper
Pondera commissas rerum tractabat habenas
Idem regnatórque hominum, diuûmque sacerdos
Iámque illum Europæ reges, génsque omnis in vn
Conuersiq; oculos, conuersiq; ora tenebant.
Iámque duces animis illum concordibus omnes
Velle sequi trepidos in Turcas arma parantem.
Illum quadriiugo inuectum per mœnia curru
Roma triumphato vidisses protinus orbe.
Illum Tybri pater lætanti spumeus alueo
Exciperes Tuscus Tuscum, veherésque per vndas
Miratus habitúsque nouos, hominúmque figuras.
Issent post currus capti longo ordine reges,
Oblitúsque minas minor iret barbarus hostis,
Qui victis Solymis nunc, atque oriente subacto
Exultat fidens, orbísque affectat habenas
Efferus, atque Italæ iam iam (scelus) imminet or
Visendi studio paßim Romana iuuentus
Per fora, pérque vias festa discurreret vrbe.
Ipse suos solio fulgens pater aureus alto
Aspiceret ciues longo post tempore visos,
Barbaricúmque aurum, prædæq; iuberet aceruos
Sacratis adytis, penitúsque alta arce reponi.
Verùm heu (Dij vestrû crimen) spes tanta repent
Italia absumpta, ac penitus fiducia ceßit.
Egregius moriens heros secum omnia vertit.

M. HIE

M. HIERONYMI VIDAE CREM. POET.

LIBER III.

Nunc autē linguæ studium, moremq; loquendi,
Quē vates, Musæq; ꝓbēt, atq; auctor Apollo,
Expediam, curam extremam, finémque laborum.
Discendum indicia, & verborum lumina quæ sint
Munere Pieridum lustrandis addita rebus.
Ne te opere incœpto deterreat ardua meta,
Audendum puer, atque inuicto pectore agendum.
Iam te Pierides summa en de rupe propinquum
Voce vocant, viridique ostentant fronde coronam
Victori, atque animo stimulos hortatibus addunt.
Iámque rosas calathis spargunt per nubila plenis
Desuper, & florum placido te plurima nimbo
Tempestas operit, gratúmque effusus odorem
Ambrosiæ liquor aspirat diuina voluptas.
Verborum inprimis tenebras fuge, nubiláque atra.
Nam neque (si tantum fas credere) defuit olim
Qui lumen iucundum vltro, lucémque perosus
Obscuro nebulæ se circunfudit amictu.
Tantus amor noctis, latebræ tam dira cupido.
Ille ego sim, cui Pierides dent carmina Musæ
Lumine clara suo, externæ nihil indigna lucis.
Nec tamen id votis optandum denique magnis.
Ipse volens per te poteris, vis dædala fandi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tot ſe adeo in facies, tot ſe conuertit in ora,
Mille trahens varia ſecum ratione colores.
Mille modis aperire datur, mentíſque latebras,
Quíque latent tacito arcani ſub pectore motus.
Si tibi, dum trepidas, non hac ſucceſſerit, & lux
Non datur hinc, te verte aliò, luménque require
Nunc hàc, nunc illàc, donec diffulſerit vltro,
Claráque tempeſtas cælo radiarit aperto.
Quin etiam anguſtis ſi non vrgebere rebus,
Cum fandi tibi mille viæ, tibi mille figuræ
Occurrent, tu mille vias, tu mille figuras,
Nũc hãc, nunc aliã ingredere, & mutare memẽto
Iámq; hos, iamq; alios haud ſegnis ſumere vultus.
Nempe inde illectas aures immenſa voluptas
Detinet, & dulci pertentat pectora motu.
Ergo omnem curam impendũt, vt cernere nuſquã
Sit formas ſimiles naturæ exempla ſequuti,
Diſſimili quòd ſint facie quæcunque ſub aſtris
Vitales carpunt auras, genus omne ferarum,
Atque hominũ pictæ volucres, mutæq; natantes.
Nonne vides verbis vt veris ſæpe relictis
Accerſant ſimulata, aliundéque nomina porrò
Tranſportent, apténtque aliis ea rebus, vt ipſæ
Exuuiáſque nouas, res, inſolitóſque colores
Indutæ ſæpe externi mirentur amictus
Vnde illi, lætæque aliena luce fruantur,
Mutatóque habitu, nec iam ſua nomina mallent?
Sæpe ideo cùm bella canunt, incendia credas
Cernere, diluuiúmque ingens ſurgentibus vndis.

Contra

Contra etiam Martis pugnas imitabitur ignis,
Cùm furit accensis acies Vulcania campis.
Nec turbato oritur quōdam minor æquore pugna.
Confligunt animosi Euri certamine vasto
Inter se, pugnántq; aduersis molibus vndæ.
Vsqueadeo paßim sua res insignia lætæ
Permutántque, iuuántq; vicißim, & mutua sese
Altera in alterius transformat protinus ora.
Tum specie capti gaudent spectare legentes.
Nam diuersa simul datur è re cernere eadem
Multarum simulachra animo subeuntia rerum.
Ceu cùm forte olim placidi liquidißima ponti
Aequora vicina spectat de rupe viator,
Tantum illi subiecta oculis est mobilis vnda.
Ille tamen siluas, intérq; virentia prata
Inspiciens miratur, aquæ quæ purior humor
Cuncta refert, captósq; eludit imagine visus.
Non aliter vates nunc huc traducere mentes
Nunc illuc, animísq; legentum apponere gaudet
Diuersas rerum species, dum tædia vitat.
Res humiles ille interea non secius effert
Splendore illustrans alieno, & lumina vestit,
Verborúmq; simul vitat dispendia parcus.
Hunc fandi morem (si vera audiuimus) ipsi
Cælicolæ exercent cæli in pentralibus altis,
Pieridum chorus in terras quem detulit olim,
Atq; homines docuêre, Deum præclara reperta,
Illæ etenim Iouis æetherea dicuntur in aula
Immixtæ superis festas agitare choreas,

Et ſemper canere alternæ, Phœbiq; fruuntur
Colloquio, vatúmq; inſpirant pectora ab alto.
Nec tamen haud ſolis fugit hæc me nota poëtis,
Verùm etiã auctores alij experiuntur, & audent
Præcipuè orantes cauſas, fandiq; magiſtri,
Seu ſontes tendant legum compeſcere habenis,
Seu caros cupiant atris è mortis amicos
Faucibus eripere, & defletos reddere luci.
Quin etiam agricolas ea fandi nota voluptas
Exercet, dum læta ſeges, dum trudere gemmas
Incipiunt vites, ſitientiáq; ætheris imbrem
Prata bibunt, ridéntq; ſatis ſurgentibus agri.
Hanc vulgo ſpeciem propriæ penuria vocis
Intulit, indictíſq; vrgens in rebus egeſtas.
Quippe vbi ſe vera oſtendebãt nomina, nuſquam
Fas erat hinc atq; hinc transferre, ſimillima veris
Paulatim accreuêre artes, hominúmq; libido,
Quódq; olim vſus inops reperit, nũc ipſa voluptas
Poſtulat, hunc addens verborum rebus honorem.
Sic homines primùm venti vis aſpera adegit,
Vitandíq; imbres ſtipulis horrentia tecta
Ponere, & informi ſedem arctam claudere limo.
Nunc altæ æratis trabibus, Parijsq; columnis
Regifico ſurgunt ædes ad ſidera luxu.
Parciùs iſta tamen delibant, & minùs audent
Artifices alij, nec tanta licentia fandi
Cuiq; datur ſolis vulgo conceſſa poëtis.
Nempe pedum hi duris cohibentur legibus, & ſe
Sponte ſua ſpatijs anguſti temporis arctant.

Liber

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Liberius fas campum aliis decurrere apertum.
Sacri igitur vates facta, atq; infecta canentes
Libertate palàm gaudent maiore loquendi,
Quæsitíq; decent cultus magis, atq; colores
Insoliti, nec erit tanto ars deprensa pudori.
Crebrius hisando gaudent super æthera miris
Tollere res (nec sit fas tantum credere) dictis,
It cælo clamor, tremit omnis murmure olympus.
Nec mora, bis vocem ingeminant, vrbísq; ruinas,
Fatáq;, præliáq;, & sortem execrantur iniquam,
O pater, ô patria, ô Priami domus inclyta quōdā,
Clamantes, cecidit prò Iupiter Ilion ingens.
Quid cùm Neptunum dicunt mare, vina Lyæum,
Et Cererem frumenta patrúmq; è nomine natos
Significant, memorántq; vrbes pro ciuibus ipsis?
Atq; ideo timor attonitos cùm inuaserit Afros,
Africa terribili tremet horrida terra tumultu.
Nec deerit, tibi pro fluuiis, próq; omnibus vndis
Pocula qui preßis Acheloia misceat vuis.
Ecce autem subitis conuersis vocibus vltrò
Sæpe aliquē longè absentem, desertáq; & antra,
Et solos monteis affantur: sæpe salutant
Siluásq;, fluuiósq;, & agros, sensúq; carentes
Speluncas, velut hæc sint responsura vocata:
Et vos ô vacui compellant nomine saltus.
Præterea verbis inimicos addere sensus
Oppositis, dum dißimulant, aliúdq; videbis
Sæpe loqui, atq; aliud simulata condere mente.
Egregia interà coniux ita nocte suprema

Deiphobo fidum capiti ſubduxerat enſem.
Nec minus inſignis Drances, cùm ſtragis aceruos
Tot dedit, & claris inſignijt arua trophæis.
Quid ſequar vlterius, quanta dulcedine captas
Detineant aures, vocem cùm rurſus eandem
Ingeminant, modò non verborum cogat egeſtas?
Pan etiam Arcadia neget hoc ſi iudice præſens,
Pan etiam Arcadia dicam te iudice vanum.
Hæc adeò cùm ſint, cùm fas audere poetis
Multa modis multis, tamen obſeruare memento
Si quando haud proprijs rem mauis dicere verbis,
Tranſlatíſq; aliunde notis, longéq; petitis,
Ne nimiam oſtendas, quærendo talia, curam.
Nanq; aliqui exercēt vim duram, & rebus iniqui
Natiuam eripiunt formam indignantibus ipſis,
Inuitáſq; iubent alienos ſumere vultus. (pers
Haud magis imprudens mihi erit, & luminis ex-
Qui puero ingentes habitus det ferre gigantis.
Quàm ſi quis ſtabula alta lares appellet equinos,
Aut crines magnæ genitricis gramina dicat.
Præſtiterit vero faciem, ſpolia & ſua cuiq;
Linquere, & interdū proprijs rem prodere verbis
Indicijsq́; ſuis, ea ſint modò digna Camœnis.
Res etiam poteris rebus conferre viciſſim,
Nominibúſq; ambas veríſque, ſuíſq; vocare.
Quod faciens, fuge verborum diſpēdia, paucíſq;
Includas numeris, vnde illa ſimillima imago
Ducitur, & breuiter confer, ne fortè priorum
Oblitus ſermonum aliò traducere mentem,

Inq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

nq; alia ex aliȷs videare exordia labi.
ămq; age, verborum qui ſit delectus habendus,
Quæ ratio (nam nec ſunt omnia verſibus apta,
Omnia nec pariter tibi ſunt vno ordine habenda)
Verſibus ipſa etiam diuiſa, & carmina quantum
Carminibus diſtant, tantum diſtantia verba
ſunt etiam inter ſe, quamuis communia multa
Interdum inuenies verſus diffuſa per omnes.
Multa decent ſcenam, quæ ſunt fugienda canenti
Aut Diuûm laudes, aut Heroûm inclyta facta.
Ergo altè veſtiga oculis, aciémq; voluta
Verborum ſilua in magna, tum accommoda Muſis
elige, & inſignes vocum depaſcere honores,
Et nitidus puro verſus tibi fulgeat auro.
Reȷce degenerem turbam nil lucis habentem,
Indecoréſq; notas, ne ſit non digna ſupellex.
Quî fieri id poßit, veterum te ſemita vatum
Obſeruata docebit. adi monimenta priorum
Crebra oculis, animóq; legens, & multa voluta.
Cum quamuis, longè ſi quis ſupereminet omnes,
Virtutem ex illo, ac rationem diſcere fandi
Te iubeam, cui contendas te reddere ſemper
Aßimilem, atq; habitus, greſſusq; effingere euntis,
Quantum fata ſinunt, & non auerſus Apollo.
Haud tamen interea reliquum explorare labores
Abſtiteris vatum, moneo, ſuſpectáq; dicta
ſublegere & variam ex cunctis abducere gazam.
Nec dubitem verſus hirſuti ſæpe poëtæ
ſuſpenſus luſtrare, & veſtigare legendo,

Sicubi se quædam forte inter commoda versu
Dicta meo ostendant, quæ mox melioribus ipse
Auspicijs proprios possim mihi vertere in vsus
Detersa prorsus prisca rubigine scabra.
Flumina sæpe vides immundo turbida limo,
Haurit aquã tamen inde frequẽs concursus, & I
Important puteis ad pocula. desuper illa
Occultis diffusa canalibus influit, omnémq;
Illabens bibulas labem exuit inter arenas.
Nil adeò incultum, quod non splendescere possi
Præcipuè si cura vigil non desit, & vsq;
Mente primas multúmq; animo tecũ ipse volu
Atq; ideo ex priscis semper quo more loquamur
Discendum quorum depascimur aurea dicta,
Præcipuumq; auidi rerum populamus honorem
Aspice vt exuuias, veterúmq; insignia nobis
Aptemus: rerum accipimus nunc clara reperta:
Nũc seriẽ, atq; animũ verborũ, verba quoq; ip
Nec pudet interdum alterius nos ore loquutos.
Cùm verò cultis moliris furta poëtis,
Cautiùs ingredere, & raptus memor occule vers
Verborum indicijs atq; ordine falle legentes
Mutato noua sit facies, noua prorsus imago.
Munere (nec longum tempus) vix ipse peracto
Dicta recognosces veteris mutata poëtæ.
Sæpe palàm quidam rapiunt, cupiúntque videri
Omnibus intrepidi, ac furto lætantur in ipso
Deprensi, seu cum dictis nihil ordine verso
Longè alios ijsdem sensus mira arte dedêre,

Exueruntq; animos verborum impunè priores.
Seu cum certandi priscis succensa libido,
Et possessa diu, sed enim malè condita victis
Extorquere manu iuuat, in meliúsq; referre.
Seu sata, mutatóq; solo felicius olim
Cernimus ad cælum translatas surgere plantas.
Poma quoq; vtiliùs succos oblita priores
Proueniunt, sic regna Asiæ, Troiæq; penates
Transtulit, auspicijs Phrygius melioribus heros
In Latium, quãuis (nam Diuûm fata vocabant)
Inuitus Phœnissa tuo de littore cesßit,
Nec connubia læta, nec incepti Hymenæi
Flexerunt immitem animum. tu victa dolore
Occidis, & curæ vix ipsa in morte relinquunt.
Nunquam ô Dardaniæ tetigissent vestra carinæ
Littora, sors nulli poteras succumbere culpæ.
Ergo agite ô mecum securi accingite furtis
Unà omnes pueri, paßimq; auertite prædam.
Infelix autem (quidam nam sæpe reperti)
Viribus ipse suis temerè qui fisus, & arti,
Externæ quasi opis nihil indignus abnegat audax
Fida sequi veterum vestigia, dum sibi præda
Temperat heu nimium, atq; alienis parcere creuit,
Vana superstitio, Phœbi sine numine cura.
Haud longum tales ideo lætantur, & ipsi
Sæpe suis superant monimentis: illaudatíq;
Extremum ante diem fætus fleuêre caducos,
Viuentésq; suæ viderunt funera famæ.
Quàm cuperent vano potiùs caruisse labore,

Ee iij

Eq; suis alias didicisse parentibus arteis?
Sæpe mihi placet antiquis alludere dictis,
Atq; aliud longè verbis proferre sub ijsdem.
Nec mea tam sapiens per sese prodita quisquam
Furta redarguerit, quæ mox manifesta probabis
Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.
Tantùm absit, pœnæ metuens infamis vt ipse
Furta velim tegere, atq; meas celare rapinas.
Non tamen omnia te priscis fas fidere, qui non
Omnia sufficient, quærenti pauca labore
Attentanda tuo nondum vlli audita supersunt.
Nos etiam quædam iccirco noua condere nulla
Relligio vetat, indictásq; effundere voces.
Ne verò hæc penitùs fuerint ignota, suumq́;
Agnoscant genus, & cognatam ostendere gentem
Poßint, ac stirpis nitantur origine certæ.
Vsq; adeò patriæ tibi si penuria vocis
Obstabit, fas Graiugenûm felicibus oris
Deuehere informem massam, quam incude Latina
Informans patrium iubeas dediscere morem.
Sic quondam Ausoniæ succreuit copia linguæ.
Sic auctum Latium, quò plurima trãstulit Argis
Vsus, & exhaustis Itali potiuntur Athenis.
Nónne vides medijs vt multa erepta Mycenis
Graia genus fulgent nostris immixta, nec vllum
Apparet discrimen. eunt insignibus æquis
Vndiq; per Latios & ciuis, & aduena tractus.
Iam dudum nostri ceßit sermonis egestas.
Raro vber patriæ, tibi raro opulentia deerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ſe ſuis Cicero theſauris omnia promet,
uctoréſq; alij nati felicibus annis
mnia ſufficient, nec ſolis crede poëtis.
pe etiam vidi veterum inter carmina vatum
rbarico verſus cultu, gazáq; ſuperbos,
lgicáq; immiſit trans alpes eſſeda Gallus
Latium, & longæ Macedum venêre ſariſſæ.
metuam ne deficiat me larga ſupellex
rborum, anguſtíq; premat ſermonis egeſtas?
uin & victa ſitu, ſi me penuria adaxit,
rba licet renouare, licet tua ſancta vetuſtas
tibus indugredi ſacraria. ſæpius olli
tatis gaudent inſignibus antiquai,
veterum ornatus induti incedere auorum.
on tamen ille veter ſqualor fuat vndiq;, & ater
rborum ſitus. his modus adſit denique, quando
pia non deſit, quorum nunc peruius vſus.
um quoq; ſi deerunt rebus ſua nomina certa,
s illas apta verborum ambire corona,
late circunfuſis comprendere dictis.
rba etiam tum bina iuuat coniungere in vnum
olliter inter ſe vinclo ſociata iugali.
rum plura nefas vulgo congeſta coire,
ſaq; quadrifidis ſubniti carmina membris.
ala nec paſſim fert monſtra tricorpora tellus.
orreſco diros ſonitus, ac leuia fundo
uitus per terricrepas per carmina voces.
rgolici quos iſta decet conceſſa libido,
lia connubia, & tales celebrant Hymæneos.

Tergemi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tergeminas immane ſtruant ad ſideras moles
Pelion addentes Oſſæ,& Pelio Olympum.
At verbis etiam partes ingentia in ambas
Verba interpoſitis proſcindere ſeq; parare,
Deterere interdum licet,atq; abſtraxe ſecando
Exiguam partem,& ſtrinxiſſe fluentia membra
Iccirco ſiquando ducum referenda,virúmq;
Nomina dura nimis dictu,atq; aſperrima cultu
Illa aliqui,nunc addentes,nunc inde putantes
Pauca minutatim leuant,ac mollia reddunt,
Sichæúmq; vocant mutata parte Sicarbam.
Hinc mihi Titanum pugnas,& ſæua gigantum
Bella magis libeat canere,Enceladíq; tumultus
Quàm populos Itala quondam virtute ſubactos
Atq; triumphatas diuerſo à littore gentes.
Sed neq; verborum cauſa vis vlla canentem,
Conſilium præter,cogat res addere inanes,
Nomina ſed rebus ſemper ſeruire iubeto
Omnia perpendens verſus reſonantia membra.
Verba etenim quædam ignarum te fallere poſſunt,
Ni vigiles,mandatum & munus obire recuſent
Fatentúrq; operi clam ſeſe,& inertia ceſſent.
Cetera dum labor exercet concordia iuſſus
Quæq; ſuus. tantum illa dabũt numerũq;,ſonũ
Atq; ideo quid ferre queant,quid quæq; recuſet
Explorare prius labor eſto,& munera iuſta
Mandato,ac proprium cunctis partire laborem.
Obſcuros aliter crepitus,& murmura vana
Miſcebis,ludéſq; ſonis fallacibus aures.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

ec tamen interdum vacuas, animóque carentes
ddubitem ipse volens incassum fundere voces,
erbáque, quæ nullo fungantur munere sensus,
iues vt egregio tantum, & conspectus amictu
rsus eat, dulcique sono demulceat aures:
tque adeò quæ sint, ne verò quære, profectò
la tibi se sponte dabunt per se obuia paßim.
æpe autem ruptis vinclis exempta volutes
lembra, & compactum quæsitor disÿce versum,
ost iterum refice, & partes in pristina redde
artibus auulsas: nunquam te libera vinclis
cautum fallent resoluto carmine verba.
Iûc ades, hîc penitùs tibi totū Helicona recludā.
Musæ puer hîc faciles penetralibus imis
dmittunt, sacrísque adytis inuitat Apollo.
rincipio quoniam magni commercia cæli
umina conceßère homini, cui carmina curæ,
se Deum genitor diuinam noluit artem
mnibus expositam vulgò, immeritísque patêre.
tque ideo, turbam quo longè arceret inertem
ngustam esse viam voluit, paucísque licere.
Iulta adeò incumbunt doctis vigilanda poëtis.
Haud satis est illis vtcunq; claudere versum,
t res verborum propria vi reddere claras.
mnia sed numeris vocum concordibus aptant,
tque sono quæcunque canunt imitantur, & apta
erborum facie, & quæsito carminis ore.
Iam diuersa opus est veluti dare versibus ora,
iuersósque habitus, ne qualis primus, & alter,

Talis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Talis & inde alter, vultúque incedat eodem.
Hic melior motúque pedum, & pernicibus alis
Molle viam tacito lapsu per læuia radit.
Ille autem membris, ac mole ignauius ingens
Incedit tardo molimine subsidendo.
Ecce aliquis subit egregio pulcherrimus ore,
Cui lætum membris Venus omnibus afflat hono
Contrà alius rudis informes ostendit & artus,
Hirsutúmque supercilium, ac caudam sinuosam
Ingratus visu, sonitu illætabilis ipso.
Nec verò hæ sine lege datæ, sine mente figuræ,
Sed facies sua pro meritis, habitusq́;, sonúsque
Cunctis, cuíque suus, vocum discrimine certo.
Ergo vbi iam nautæ spumas salis ære ruentes
Incubuêre mari, videas spumare reductis
Conuulsum remis, rostrísque tridentibus æquor.
Tunc longè sale saxa sonant, tunc & freta vent
Incipiunt agitata tumescere: littore fluctus
Illidunt rauco, atque refracta remurmurat vnd
Ad scopulos, cumulo insequit̃ præruptꝰ aquæ mõ
Nec mora, Trinacriã cernas procul intremere oẽ
Funditus, & montes concurrere montibus altos.
Cùm verò ex alto speculatus cærula Nereus
Leniit in morem stagni, placidæq́; paludis,
Labitur vncta vadis abies; natat vncta carina.
Hinc etiam solers mirabere sæpe legendo,
Sicubi Vulcanus siluis incendia misit,
Aut agro stipulas flamma crepitante cremari.
Nec minus exultant latices, cùm teda sonorè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

irgea suggeritur costis vndantis aheni.
armine nec leui dicenda est scabra crepido.
um, si læta canunt, hilari quoque carmina vultu
ncedunt, lætúmque sonant haud segnia verba,
eu cùm vere nouo rident prata humida, seu cùm
anditur interea domus omnipotentis olympi.
ontra autem sese tristes inamabile carmen
nduit in vultus, si forte inuisa volucris
Nocte sedens serum canit importuna per vmbras,
t quondam in bustis, aut culminibus desertis.
erba etiam res exiguas angusta sequuntur,
ngentésque iuuant ingentia, cuncta gigantem
asta decent, vultus immanes, pectora lata,
t magni membrorum artus, magna ossa, lacertiq́;.
Atque ideo si quid geritur molimine magno,
Adde moram, & pariter tecũ quoq; verba laborẽt
egnia, seu quando vi multa gleba coactis
Aeternum frangenda bidentibus, æquore seu cùm
ornua velatarum obuertimus antemnarum.
At mora si fuerit damno, properare iubebo.
i se forte caua extulerit mala vipera terra,
olle moras, cape saxa manu, cape robora pastor.
Ferte citi flammas, date tela, repellite pestem.
pse etiam versus ruat, in præcépsque feratur,
mmenso cùm præcipitans ruit Oceano nox,
Aut cùm perculsus grauiter procumbit humi bos.
Cumq́; etiam requies rebus datur, ipsa quoq; vltrò
armina paulisper cursu cessare videbis
n medio interrupta, quierunt cùm freta ponti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Postquam auræ posuêre, quiescere protinus ipsu
Cernere erit, mediisque inceptis sistere versum.
Quid dicam, senior cùm telum imbelle sine ictu
Inualidus iacit, & defectis viribus æger?
Nam quoq; tum versus segni pariter pede lāgue
Sanguis hebet, frigent effœta in corpore vires.
Fortem autem iuuenem deceat prorūpere in arce
Euertisse domos, præfractáque quadrupedantu
Pectora pectoribus perrumpere, sternere turres
Ingentes, totóque ferum dare funera campo.
Nulla adeò vatum maior prudentia, quàm se
Aut premere, aut rerum pro maiestate canendo
Tollere. nunc illos animum summittere cernas
Verborum parcos, humiliq; obrepere gressu,
Textáque vix gracili deducere carmina filo.
Nunc illos verbis opulentos, diuite vena
Cernere erit fluere, ac laxis decurrere habenis
Fluxósque, ingentésque. redundat copia læta
Vbere felici, verborúmque ingruit agmen
Hibernarum instar niuium, cùm Iuppiter Alpes
Frigidus aereas, atque alta cacumina vestit.
Interdum verò cohibent vndantia lora,
Non humiles, non sublimes media inter vtrunque
Littus arant veluti spatia, & confinia radunt.
Sic demum portu læti conduntur in alto.
Quod superest, quæ postremò peragenda poëtæ
Expediam, postquam casus euaserit omnes,
Signáque perpetuum deduxit ad vltima carmen,
Exultans animo victor, lætúsque laborum

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Non totam subitò præceps secura per vrbem
Carmina vulgabit. ah ne sit gloria tanti,
Et dulcis famæ quondam malesuada cupido.
At patiens operum semper, metuénsque pericli
Expectet, donec sedata mente calorem
Paulatim exuerit, fœtúsque abolerit amorem
Ipse sui, curámque aliò traduxerit omnem.
Interea fidos adit haud securus amicos,
Vtq; velint inimicum animum, frontísque seueræ
Dura supercilia induere, & non parcere culpæ
Hos iterum atq; iterum rogat, admonitusq; latẽtis
Grates lætus agit vitij, & peccata fatetur
Sponte sua, quamuis etiam damnetur iniquo
Iudicio, & falsum queat ore refellere crimen.
Tum demum redit, & post longa obliuia per se
Incipit hîc illîc veterem explorare laborem.
Ecce autem ante oculos noua se fert vndiq; imago,
Longè alia heu facies rerum, mutatáque ab illis
Carmina, quæ tantũ antè recens cõfecta placebant.
Miratur tacitus, nec se cognoscit in illis
Immemor, atq; operũ piget, ac sese increpat vltro.
Tum retractat opus commissa piacula doctæ
Palladis arte luens. nunc hæc, nunc reijcit illa,
Omnia tuta timens, melioráque sufficit illis,
Attondétque comas stringens, siluámque fluentem,
Luxuriémque minutatim depascit inanem
Exercens durum imperium, dum funditus omnem
Nocturnis instans operis, operísque diurnis
Versibus eluerit labem, & commissa piarit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Arduus hîc labor. hic autem durate poëtæ,
Gloria quos mouet æternæ pulcherrima famæ.
Tum si qua est etiam pars imperfecta relicta,
Olim dum properat furor, ingeniíque morari
Tempestas renuit, supplétque, & versibus affert
Inualidis miseratus opem, claudísque medetur.
Nec semel attrectare satis, verùm omne quotann
Terq́;, quatérque opus euoluendum, verbáq; vers
Aeternum immutanda coloribus. omne frequenti
Sæpe reuisendum studio per singula carmen.
Quod non vna dies, fors afferet altera, & vltro
Nullo olim studio, nulla olim in carmine cura
Deprensæ per se prodentur tempore culpæ,
Quæq́; latent variæ densa inter nubila pestes.
Quin etiam doctum multum iuuet ille laborem,
Qui varias cæli creber mutauerit oras.
Nanque etiam mutant animi, genióque locorum
Diuersas species, diuersos pectora motus
Concipiunt, nostrísque nouæ se mentibus offert
Vltro aliquid semper lucis, tenebræq́; recedunt,
Atque nouos operi semper fas addere flores.
Verùm esto hic etiam modus. huic imponere curæ
Nesciuêre aliqui finem, medicásque secandis
Morbis abstinuisse manus, & parcere tandem
Immites donec macie confectus, & æger
Aruit exhausto velut omnis sanguine fœtus,
Natiuúmque decus posuit, dum plurima vbique
Deformat sectos artus inhonesta cicatrix.
Tuq́; ideo vitæ vsque memor breuioris, vbi annos
Post

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Post aliquot (neq; enim numerũ, neq; tẽpora pono
Certa tibi) addideris decoris satis, atq; nitoris,
Rumpe moras, opus ingentem dimitte per orbem,
Pérque manus, perq; ora virûm permitte vagari.
Continuò læto te dulces vndique amici
Gratantes plausu excipient. tua gloria cælo
Succedet, noménque tuum sinus vltimus orbis
Audiet, ac nullo diffusum abolebitur æuo.
Et dubitamus opes animo contemnere auari,
Nec potiùs sequimur dulces ante omnia Musas?
O fortunati, quibus olim hæc numina dextra
Annuerint præcepta sequi, quæve ipse canendo
Iussa dedi plenus Phœbo, attonitúsque furore.
Quando non artes satis vllæ, hominúmq; labores,
Et mea dicta parum prosint, ni desuper adsit
Auxilium, ac præsens fauor omnipotentis olympi.
Ipse viam tantùm potui docuisse repertam
Aonas ad montes, longéque ostendere Musas
Plaudentes celsæ choreas in vertice rupis,
Quo me haud ire sinũt vnquã fata inuida, & vsq;
Absterrẽtq;, arcẽtq; procul, nec summa iugi vnquã
Fas prensare manu fastigia. sat mihi, si quem,
Si quem olim longè aspiciam mea fida sequutum
Indicia exuperasse viam, summóque receptum
Vertice, & hærentes socios iuga ad alta vocantem.
Sed nonnulla tamen nostri quoq; gratia facti
Forsan erit, me fida olim præcepta canentem
Stipabunt iuuenes denso circum agmine fusi,
Et vocem excipient intenti sensibus omnes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tum vitæ si iusta meæ procedere lustra
Fata sinent, nec me viridi succiderit æuo
Impia mors: olli gelida tardante senecta
Languentem, & sera defessum ætate magistrum
Certatim prensa super alta cacumina dextra
Sæpe trahent, vltróque ferent per amœna locorum
Et summi inualidum sistent ad limina Phœbi
Cantantem Musas, vatúmque inuenta piorum.
Virgilij ante omnes, læti hîc super astra feremus
Carminibus patriis laudes: decus vnde Latinum:
Vnde mihi vires, animus mihi ducitur vnde.
Primus vt Aoniis Musas deduxerit oris
Argolicum resonans Romana per oppida carmen
Vt iuuenis Siculas siluis inflarit auenas,
Vtq; idem Ausonios animi miseratus agrestes
Extulerit sacros ruris super æthera honores
Triptolemi inuectus volucri per sidera curru:
Res demum ingressus Romanæ laudis ad arma
Excierit Latiũ omne, Phrygúmq; instruxerit alas
Verba Deo similis, decus à te principe nostrum
Omne pater. tibi Graiugenûm de gente trophæa
Suspendunt Itali vates tua signa sequuti.
Omnis in Elysiis vnum te Græcia campis
Miratúrque audítque vltro, assurgítque canenti.
Te sine nil nobis pulchrum. omnes ora Latini
In te, oculósque ferunt versi. tua maxima virtus
Omnibus auxilio est. tua libant carmina passim
Assidui, primis & te venerantur ab annis.
Ne tibi quis vatum certauerit, omnia cedant
Secla,

Secla, nec inuideant primos tibi laudis honores.
Fortunate operum, tua præstans gloria fama,
Quo quenquam aspirare nefas, sese extulit alis.
Nil adeò mortale sonas. tibi captus amore
Ipse suos animos, sua munera lætus Apollo
Addidit, ac multa præstantem insigniit arte.
Quodcunque hoc opis, atque artis, nostrique reperti
Vni grata tibi debet præclara iuuentus,
Quam docui, & rupis sacræ super ardua duxi,
Dum tua fida lego vestigia, te sequor vnum
O decus Italiæ, lux ô clarißima vatum,
Te colimus, tibi serta damus, tibi thura, tibi aras,
Et tibi ritè sacrum semper dicemus honorem,
Carminibus memores. salue sanctißime vates:
Laudibus augeri tua gloria nil potis vltra,
Et nostræ nil vocis eget. nos aspice præsens,
Pectoribusq́; tuos castis infunde calores
Aduenieus pater, atq; animis tete insere nostris.

FINIS.

M. HIERONYMI VIDÆ CREMONEN. BOMBYC.

LIBER I.

*

Vos mores, quas aut paruis reptantibus artes
Iuppiter addiderit, quæ fila tenacia Serum

Ore vomunt saturæ, vos mecum euoluite Nymph
Seriades. vos lanifici gregis aurea nostis
Munera, quæ pater Italiæ prior intulit olim
Serius hùc patriis Serum deuectus ab oris.
Túque ades, & nostro succurre Isabella labori
Nympha Padi in ripa magnis è regibus orta,
Quæ gentem pulchra auxisti pulcherrima prole
Gonsagam, exiguis ades hùc non aspera cœptis.
Et vos ô placidæ properate, vbi quæque, puellæ.
Vestrũ opus hoc, vestros faciles hîc discite cultus.
Id tineæ in siluis multis voluentibus annis
Gentibus ignotum vixit genus, aurea frustra
Edebant opera vmbriferis pendentia ramis:
Nam pluuiæ, latéque immites omnia venti
Vastabant, tenui nec honos, nec gloria filo
Vlla erat, in siluis ceu quondam more ferarum
Degebant homines antiquo robore nati.
Nondum vrbes, nondum certos gens dura penates
Nouerat, aut vllas vitam excoluisse per arteis.
Verùm postquam homini diuini est muneris vsus
Traditus: in tectis atque intra septa domorum
Siluestres tineas alere, atque impendere curam
Cœpit, opes multi hinc ad summas emersere.
Quamuis esse aliquas etiam nunc fertur in oris
Longè aliis gentes, quæ nondum in tecta relatas
Per lucos errare sinunt, nullóque labore
Fila suo carpunt oneratis mollia ramis.
Namque malo assuetæ arboribus frondentibus illæ
Pubentes siluas, & quæque tenerrima carpunt,

Iniussæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Iniussæq; instant operi. non horrida multum
Flabra nocent, neque prouisi prudentibus imbres.
Quippe vbi senserunt in nubes aëra cogi,
Diffugiunt trepidæ, foliísque sub omnibus hærent,
Securæq; hyemis velut alta ex arce sonantes
Accipiunt Austros, pulsatáque robora nimbis.
Sed túne, moneo, in siluis permitte vagari
Incustoditas, nec curam adhibere recusa
In tectis huius non gratia parua laboris.
Haud longum tempus fluet, & iam stamine multo
Diues eris, filóque ibis spectabilis aureo.
Principio ne te lateat quæ tradita agendæ
Sint illis vitæ spatia. breuis omnibus ætas,
Vix vlli Lunæ completur tertius orbis,
Et nunquam ex sese prolem vidêre creatam.
Intereunt omnes, pecus occidit omne quotannis,
Et cunctam euertunt fera fata ab origine gentem.
Immortale tamen restat genus his, neque morti
Est penitus locus, æternùm nam semina durant.
Ceu quondam siluæ si forte aut frigore diro,
Aut æstu arescant summæ, tamen abdita quædam
Vitalis superat vis in radicibus imis,
Et trunco exciso noua vere repullulat arbos.
Non secus extinctis bombycibus annuus ortus
Vsque noua in regnis proles succedit auitis.
Ne verò ante diem, sed tempestiua creata
Sit soboles, veto ne reuoces in luminis oras
Progeniem extinctam, attonsis cùm gramina căpis
Nondum vlla, aut frondes apparent arbore nullæ.

Ante noua incipiat morus reuirescere silua,
Néve fames teneris, néve obsint frigora alumnis.
Ipsi etiam morum agricolæ, ne tempora fallant,
Obseruare solent, nam cùm sese illa virentem
Induit in frondem, nostris tum protinus oris
Excessisse hyemem, & manes abiisse sub imos
Nil dubitant, nec sæua vltra pecorive, satisve
Frigoráve glaciémve timent, canámve pruinam.
Præterea tibi Lunai gelidæ incrementa
Sunt seruanda senescentis fuge tempora læua.
Nec tum etiam liquidis cùm sese nuper ab vndis
Extulit Oceani, pallentésque humida vultus
Ostendit gracili incedens per inania cornu,
Vtile erit teneros ouis excludere fœtus.
Expecta cùm plena animis, cùm lumine largo
Solis ab igne tumens, altúmque per æthera vecta
Carpit iter, fratrémque audet se attollere contra.
Tum fas fœturæ, tum iustum incumbere tempus,
Quandoquidem validas crescenti à lumine vires
Semina concipiunt genitalia. tum fauet æther,
Maiorémque trahunt nascentia membra vigorem.
Quo foueas autem pacto, mos ipse fouendi
Haud simplex. sunt quæ calido sub Sole relinquũt
Oua, recens donec fœtus in luminis auras
Prodierit. tu conde sinu velamine tecta,
Nec pudeat roseas inter fouisse papillas,
Si te tangit honos, & flaui gloria fili.
Cúmque dies, altérque dies processerit, ecce
Cernere erit formis animantia feruere miris.

Ante

Ante opus omne tamen pete matutina Deorum
Limina, ferq; preces supplex, Diuísque litato
Auspicibus cunctorum operum, cùm mane sacerdos
Synceram Cererem, & Lenæum libat honorem.
Nec non lanicij florem velamina prima
Suspendes templis. auertunt omnia fœtu
Munere placati superi mala, frigora, & æstus,
Et quæ multa solent bombyci instare pericla.
Interea populis sedes, & tecta futuris
Ipsa nouare iube, tabulatáque victa senecta.
Non aptæ sine sole domus, sine luce penates.
Sed duplices recta lumen regione fenestræ
Admittant, quarum surgentes altera Phœbi
Spectet equos, fessos contra altera, iámque cadẽtes,
Tum vitri pellucentes opponere quadras
Hinc atque hinc iubeo, lini aut firmißima texta.
Vt neque concutiant venti neque nubila nimbis
Conspergant, obsitq; intus penetrabile frigus.
Nec postrema fuit cautis prætendere cura
Retia rara. auium insidias, & callida furta
Auerte, illudit passer custodibus olim
Improbus, illudit chortis cristata volucris.
Dant stragẽ paßim rostris immitibus, impléntque
Ingluuiem, ac viuo viua abdunt corpora busto.
Nec, quibus est, tineæ felicis copia multa,
Parietibus sedem affigunt, sed quattuor æquis
Tectorum in medio erectis hinc inde columnis
Plurima suspendunt tabulata, aulæq; per altos
Surgunt mille gradus, digestæq; ordine sedes.

Tuq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Túque etiam, variæ vt nequeant irrepere pestes,
Parietis antiqui vitium ne neglige segnis.
Sed calce, aut creta linito, atque angusta viarum
Quæque time.mus sæpe cauis sese abdidit imis
Luce latens, at cùm in tenebris cinis occulit ignem
Sopitum, indulgétque graui custodia somno,
Improbus egreditur tutus ad furta latebris,
Et citus irreptat tabulis, sæuítque per omnes
Cæde madens aulas, prædámque auertit ab altis
Porticibus satur, atque cauis epulatur in antris,
Molire insidias, deceptum carcere claude,
Ignarúsque doli ipse sibimet vincula nectat,
Dum petit ostensam confidentissimus escam.
Quedã etiã trabibus, quibus omnis machina rect.
Nititur, auxiliantur, & imas sentibus armant,
Sentibus, & tribulis, ac iuniperi hirsutæ
Vulnificos addunt gladios, circũ vndique vt hosti
Indeprensus eat saltem per vulnera mille,
Nec referat captam multo nisi sanguine prædam.
Verùm age vix tenebras pepulit lux tertia rebus,
Ecce sinu incipiunt tepido calefacta moueri
Semina, iam visenda nouis animalia formis
Irrepunt, passímque albis mantilibus errant.
Ne verò iam tum hæc thalamis sublimibus infer.
Exiguus primum capiet sobolem locus omnem,
Corpora deinde auctæ cunabula prima relinquent.
Tum cunctam in populos, in vicos diuide gentem,
Diuisasq; dabis sedes, secretáque regna.
Nec satis hoc semel, at quoties his arcta videbis

Esse

ſſe domus ſpatia, augentur dum corpora cuique,
Ias toties legere, inq; nauas diducere ſedes
Ve dubita, donec tabulas impleueris omnes.
Vec tamen interea paruas non paſcere oportet.
t primum hauſerunt cæli auras, pabula poſcunt,
Aſſueſcunt iam tum dapibus, menſasq; requirunt.
ed prodeſt, nondum thalamos experta puella
Prima manu teneras forſan ſi paſcat alumnas.
Primam autẽ mori pubẽ, atque tenerrima ſemper
Quæq; legũt, dum grex tener eſt, atq; inſcius æui.
ontinuò veterum veluti memor ille parentum
Agnoſcit veſcas frondeis, ipſasq; recentes
Depoſcit. nam ſi plenis ſeruentur in horreis
Heſternæ, dulcis ſucci corrumpitur aura,
Et ſapor ingratus ſubit, atque inamabilis hauſtu
Mane petunt igitur ſiluas, & quaque reportant
Pabula lecta die ſamulæ, gratúmque laborem
Sortitæ inter ſe folia illibata caniſtris
Expediunt, legit illa, domum fert altera lecta,
Inſtaurant aliæ menſas, epuláſque miniſtrant,
Pabula larga ſuperiaciunt pecus omne tegentes.
Protinus emergunt tineæ, folióque iacenti
Victrices ſuper aſsiſtunt, omníſque iuuentus
Veſcitur, atque auidæ dapibus implentur opimis.
Fit ſtrepitus, longè qualem olim ſæpe ſolemus
Cùm pluit, in tecto clauſis audire feneſtris.
Nec mora, nec requies, properãt, & grandia morſu
Attondent folia emenſæ, redeúntque, iterúmque
Incumbunt, longam nequeunt explerier aluum,

Dum

Dum superant frondes, & plenæ pabula mensæ.
Túque ideo parcis epulas moderare canistris,
Terque die tantum pasces: nam prodiga cunctam
Si frondem simul effundas, sine more, dapésque
Accumules, mensásque oneres, auertitur vltro
Ingratam saturum morum pecus, atque repente
Ipsa parit largi fastidia copia victus.
Paulatim inuita, metuant sibi pabula semper
Deficere, expecténtque dapes. prius inijce ludens
Frõdem vnam, ac certare sine, illæ protinus omnes
Arrexêre animos cupidæ, prædámque capessunt
Certatim, pariterque ingens subit ardor edendi.
Tum demum solitas epulas effunde canistris,
Dum dapis optatæ fuerit compressa libido.
Sed ne longa fames noceat tamen aspice prudens,
Dum nimium differs epulas, & gaudia mensæ.
Nam soliti impastis si desit copia victus,
Nulla mora est, miseras macies deformat iniqua,
Pabula deinde parum exhaustis duplicare iuuabit,
Et vix longa dies lapsus in pristina reddet.
Dira fames adeo nocet, ac penuria edendi.
Quin etiam haud parui mutari pabula refert.
Est bicolor morus, bombyx vescetur vtraque,
Vtraque grata illi: cui vero assuerit, eandem,
Nigra, albénsve fuat, nullo discrimine amabit,
Quamuis Ausoniis laudetur nigra puellis.
Forte etiam si deficiant folia omnia mori,
Et subito siluæ (Di talem auertite casum)
Thisbææ arescant nimio æstu, aut frigore, quæris

Quás

Quásnam tum, pereántne res tibi funditus omnes,
ombyci iubeam legere, & summittere frondes,
randi superi, eueniant ne talia nobis.
i tamen vrgeris, conscendat robora pastor
lmea per siluas, & summa cacumina carpat.
is etenim arboribus multum est affinis origo.
ámque ideo agricolæ morum didicêre per agros
nserere vmbrosæ ramis ingentibus vlmi,
t steriles siluæ nunc dant bicoloria mora.
unt aliæ, quæ si fœtus sibi nascitur antè
Quàm Thisbæa nouis adolescat frontibus arbos,
rticámque, rubósque legũt, dum plurimus humor
ere subest. at tu teneris tunc parce puellis,
rura, manusq; arment facito, nec robora dura
Ascendat, permitte in siluis innuba virgo.
erum operum patiens anus, & cui durior annis
it cutis (ingratæ facilis iactura senectæ)
Munere fungatur tali, ne forte quis altis
Egressus siluis Satyrorum è gente procaci
uspiciat, teneræq; pudor notet ora puellæ.
lla quoque in primis cura est vt pabula semper
icca legant, nulláque fluant aspergine siluæ
Aut pluuiæ, aut roris nocturni, quippe venenum
æpe fuit quamuis tenuis bombycibus humor.
Nunquam igitur, cùm nox horis silet intempestis,
Accedant siluam. expectent dum gurgite Eoæ
ethyos exierit, sursúmque eduxerit omnem
Collectum noctu humorem purpureus Sol,
Et iam treis scandens supera alta peregerit horas.

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quòd si forte etiam fuerit tunc humida silua,
Vt potes, è foliis stillantem decute rorem.
Profuit & siquando matutina pruina
Perstrinxit teneras frondes, ostendere Soli
Cratibus impositas, & frigora vincere flammis.
Cúmque tibi fuerint suspecti denique nimbi,
Appropera, calathos cape, moros scande, ministra
Voce voca, mitte in siluas, sine lege legunto
Obuia quæque, penum foliis, atque horrea comple
Ne, dum sæuit hyems perdant ieiunia pubem:
Laniuomam at parta securæ fronde fruantur.
Quod si adeò sub tum cito non præuideris imbrem,
Ne turpi rigeat, maciéque faméque senescat
Omne pecus, validos in siluas mitte colonos,
Qui tibi vtraq; manu nũc hũc, nũc robora & illũc
Crebra agitent, frõdem patulis tu impone canistris
Rorantem, quando fatis vrgemur acerbis.
At labor interea famulas exerceat alter.
Cura sit hesternæ semesas tollere mensæ
Relliquias, tabulísque immundã auertere ventris
Proluuiem, mane antè pecus quàm pabula gustet,
Tergendæ sedes, & gramine peruerrendæ.
Tum Bacchi irrorãt gratum bene olentis odorem,
Purgatísque abigunt stabulis tristẽ omnibus aurã.
Hinc leuiter digito medicatis sedibus omnes
Traducunt cœtus lætos melioribus auris,
Nec super extremas errare licentius oras
Permittunt. semper media ad penetralia cogunt,
Præcipitésque timent lapsus, altásque ruinas,
Huic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Huic generi facilis lethi via: protinus ægras
Delapsæ effundunt animas, lucémque relinquunt.
Si qua tamen superest, & cæli vescitur aura
Post casum, inspicito. nam si pars corporis vlla est
Læsa tibi deprensa, aliarum sedibus vltro
Proÿce, nec frustra libeat tibi pascere inertem.
Nullam operam omnino, nullum expectabis ab illa
Certa opus. ignauum deducet inutilis æuum,
Et comitum egregias tantùm mirabitur arteis.
Sæpe etiam impastas auerti pabula cernes,
Sopitásque graui veluti torpere veterno
In tabulis. hîc parce metu, ne corpora morbus
Forte aliquis, gentémque lues inuaserit ægram.
Hunc illis morem, natura hunc ipsa soporem
Addidit, indulgent somno. stratísque quiescunt,
Sopitísque dies alter transibit, & alter.
Cùm verò expulerit noctem lux tertia rebus,
Consurgent, lætæq; ad pabula nota redibunt.
Ergo illas tumidas iubeo obseruare. nec ingens
Nosse labor, ne improuisus sopor occupet. vltro
Signa dabunt ipsæ. cælo capita ardua tollent
Arrectæ, spernéntque dapes. tum pigra notabis
Corda, animos resides, insueta silentia mensis.
Non tamen adueniet somnus simul omnibus idem.
Insomnes aliquæ vigilant, dum turba quiescit
Cetera, nondum aptæ, teneros quibus alliget artus
Irrepens sopor, aduenient sua tempora & illis,
Atque omnes tandem demittent lumina somno.
Cura sit interea insomnes legere, atque vagantes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Secretásque aliis aliam citò transfer in aulam.
Sopitæ stabulent simul his par omnibus ætas.
Vna operi incumbent, & eodem tempore sese
Artubus exoluent super ad conuexa volantes.
Dúmque Deus stratis, thalamís ve silentibus ales
Regnat lethæo perfundens corpora rore,
Pabula subtrahito solita frondémque negato.
Nam tumidæ interea renouant torpentia alumnæ
Corpora, & exuuias veteres, ac tegmina ponunt,
Et nitidam induitur pubes renouata iuuentam.
Ceu fodêre domos serpentum vbi lubrica turba
Sub terram veniente hyeme, stant frigore inertes,
Dum redeat terris tepidi clementia veris.
Tum demum egreßi, ad Solem squalentia terga
Conuoluunt posita turpi cum pelle senecta.
Annuus hic illis mos, at bombycibus ipsis
Ter pigra, dum viuent, renouabit corpora somnus.
Iámque age, iam grandes fætus, iam ducitur ætas
Vltima, turgenti filum tralucet in aluo
Omnibus, accingunt alacres, operíque parant se.
Pabula iam saturæ fugiunt. noua quærere regna
Ardor agit. tollunt oculos, arrectáque terga.
Omnia vestigant latè loca, sicubi rami
Arbutei, per quos sua poßint tendere fila,
Atque nouis priscos cupiunt mutare penates,
Et tabulæ extremis pendentes sedibus hærent.
Tum famulæ properare, omnes prouisa parare
Sarmenta, & steriles tectis inferre genistas.
Iámque illæ antiquas sedes, supera ardua linquāt,
Atque

Atque noua hoſpitia inuadant per vimina lenta
Demiſſæ, niſi ſuccurrat nuruum ocius omnis
Hinc atque inde manus durum miſerata laborem.
Ipſæ nam manibus ſecernunt grandia natu
Corpora iam matura operi, iámque apta labori,
Per ramóſque locant arentes agmina denſa.
Summotas alias arcent, dum funditus omnes
Corporeæ excedant labes, ac temporis orbe
Perfecto ſua cuique dies exemerit omnem
Alui inſinceræ illuuiem, purúmque relinquat
Lanicium, & fili tralucens ſimplicis aurum.
Sic vbi miteſcunt pendentes vitibus vuæ,
Paulatim liquor ille intus rareſcit, & aureus
Accedit color, elucent puriſſima muſta.
Tum demum tabulis paſſim ſarmenta relictis
Complerunt omnes, pérque atria virgea lætæ
Exercentur, & effundunt quæſita per æuum
Stamina ditis opes vteri, ſuſpenſáq; denſos
Fila regunt inter ramos, atque ordine ducunt.
Mille legũt, relegúntque vias, atque orbibus orbes:
Agglomerant, cæco donec ſe carcere claudant
Sponte ſua, tanta eſt edendi gloria fili.
Mox autem clauſæ interiùs circum vndique lecta
Stamina condenſant, teretiſque oui inſtar opus fit.
Nullæ operum immunes. eſt omneis cernere paſſim
Noctes atque dies niti præſtante labore,
Et quaſi de palma ſummas contendere vires.
Aſpicias quaſdam incipere, primúmque laborem
Tendere adhuc, quaſdã obſcuro iã carcere clauſas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aſt aliæ velut in nebula, fumóque nigranti
Nunc etiam apparent properantes intus, & omnes
Fas oculis ſpectare vias, variúmque laborem.
Quin & nonnullæ paribus communia curis
Aſſociant opera, & nebula clauduntur eadem.
Quædam adeò (viſu miſerabile) ſæpe repertæ,
Dum tendunt ſuperare alias, inſtántque labori,
Vitam opere in medio clauſæ ſub nocte dediſſe
Ante diem ah miſeræ: iacuit labor interruptus.
Parua mora eſt tamē. vt ſe aliæ incluſêre latebris,
Extremóque manum ſummam impoſuêre labori,
Exhauſtæ intereunt omnes, terráſque relinquunt.
Ite animæ egregiæ, fortunatæq; laborum
Vltrò in fata alacres. vobis nempe altera fato
Corpora debentur, vobis miſerata priorem
Eripiet formam Venus, atque ad dulcia reddet
Lumina, & aereas rurſum reuocabit in auras.
Prima Venus docuit bombycem in tecta referre
Eductam ſiluis, atque hanc impendere curam.
Ante homines nati durum genus ilice rupta
In ſiluis nudi degebant more ferarum.
Nec dum vllus lini, nec dum vllus velleris vſus.
Verùm dura hyemis pellebant frigora, noctiſque
Humorem fruticum ſe frondibus inuoluentes,
Et liquidos imbres vitabant arbore tecti,
Per noctémque cauis latitabant rupibus hirti.
Hic illic mixti latos impune per agros
Cum nudis nudi iuuenes errare puellis.
Aſt vbi creſcenti paulatim cognitus orbi

Irrepſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Irrepsit pudor, exuuijs cœpêre ferarum,
Aut tergo bouis, aut villosi pelle leonis
Se tegere, & corijs inuoluere mollibus artus.
Ipsi etiam nudi degebant æthere in alto
Cælicolæ, cælíq; nurus discrimine nullo.
Prima Deum Pallas docuit committere campo
Enodis lini segetem, & tondere bidentem
Lanigeram, ac tenui telas intendere filo.
Illa quidem primum vario se ornauit amictu
Egregiam picto pallam circundata limbo.
Mox alias etiam texit ditissima diuas.
Nec mora, deinde nouã ostendit mortalibus artem.
Tantùm nuda Venus mærebat muneris expers
Egregij, ob formam textrici inuisa Mineruæ,
Atq; irrisa diu super Idalium frondosum
Se natósq; suos in siluis condidit atris,
Cui post optanti Fors & Deus attulit olim.
Auxilium nam Peliacis te in montibus altis
Phyllira Nympharum pulcherrima montanarum,
Saturnus captus forma, & florentibus annis
Viderat errantémq;, & gramina certa legentem.
Ah quoties precibus Nymphã Deus aspernantem
Tentauit supplex, ingratáq; munera verbis
Addidit? ah quoties nimbosis montibus errans
Matutinus iter tulit, & monstrauit in agris
Præsentes morbis herbas, vsumq; medendi?
Illa auersa Deum semper fugiebat amantem.
Quid faceret? Venerem supplex adit ipse, rogátq;
Auxilium, & meriti promittit præmia tanti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Diua monet duræ frustra præcordia Nymphæ
Tentari, nulli pectus penetrabile amori,
Nec precibus, nec muneribus mutarier vllis,
Fallendámq; dolis tantùm furtísq; domandam.
Ergo se in faciem subitò transformet equinam
Imperat, & pascat qua gramina sueuerat illa
Quærere, vt ignaram furto aggrediatur opertus.
Nec mora præceptis, hinnitu Pelion altum
Clausus equo Deus impleuit, votóq; potitus
Vt tenuit frustra pugnātem, & multa recusantem,
Exin promeritæ Veneri pro munere magno
Semina clausa dedit niueo tenuissima linteo,
Et meriti memor his, inquit, pulcherrima texes
Diua tibi insignes tunicas nihil indiga lanæ,
Aut lini, quæ dona negat tibi iniqua Minerua.
Hinc præcepta dedit, diuinam & prodidit artem,
Quam primus, nati fugeret cùm protinus iras,
Deprendit solis meditando in montibus olim.
Insuper admonuit venturi præscius æui
Quondā aliquos, sed enim multò post, affore vates
Qui totum canerent præclara inuenta per orbem
Gratum opus Ausonijs, dum voluent fila, puellis.

M. HIERONYMI VIDAE CREM. BOMBYC. LIB. II.

RVrsus ades Nympha, incœptū iā perfice mun⁹
O decus Italidûm fortunatissima matrum,

Quæ

Quæ vastas fessæ Italiæ miserata ruinas
Haud dubias pulchra spes nobis prole tulisti.
Tu iam læta tuos natos præstantibus ausis
Cælicolas ipsos supra se ferre videbis.
Aspice iam quantas ostentet corpore vires
Federicus puer, vt vultu decora alta parentum
Spondeat, vt veniant scintillæ ardentis ab ore,
Flagrantésq; micent oculi, vtq; horrentia semper
Bella sonet, puerúq; agitet se pectore Mauors,
Iámq; adeò nunc arma placent, iam feruidus acri
Gaudet equo, indomitúsq; animi, cupidúsq; pericli.
Hunc iam regna Asiæ metuũt, oriénsq; subactus,
Gangésq;, Tigrísq; tremũt, atq; Indus Hydaspes.
Sæpe hunc Euphratæ propter vaga flumina Eoæ
Bellentem aspicient multa inter milia matres,
Horrescéntq; animis hostem, paritérq; timebunt
Egregio iuueni, cæcóq; vrentur amore
Præstanti captæ forma, & iuuenilibus annis.
Gaudia mox trepidæ referet tibi quanta reuertẽs
Vltus auos Graiûm, Solymorúmq; eruta templa?
Tunc illum Minci in ripis facta ampla canentes
Carminibus tollent sublimem ad sidera vates.
Lanificas nos intereà reuocamur ad artes.
Frondosæ inuitant rursus sub tegmine mori
Seriades, gratáq; legunt è fronde coronam,
Quando nõdum ausim laurum sperare superbam,
Aut caput intonsis hederarum innectere ramis.
Ergo age, sarmentis dum se super aurea bombyx
Exercet, nitidúmq; edit de pectore filum,

Nempe tuæ intereà prorſus nihil indiga curæ eſt,
Dum nouies roſeus ſe lauerit æquore Titan,
Diſce laboranti pecori non pigra mederi,
Triſtibus & morbis occurrere. vos quoq; noſtri
Paruæ animæ exercent per tot diſcrimina caſus,
Veſtráq; pallentes infeſtant corpora morbi.
Corrupta ſiue illa lues cæli influit aura,
Seu vitio infectæ frondis, gens labitur ægra,
Et cœtus ſubitò ſerpunt contagia in omnes.
Inuadit mors, intereunt data corpora letho,
Et thalamis paßim tetro manantia tabo
Fuſa iacent: perit omne pecus ſpes irrita fili.
Dij teneros, Dij vos fœtus arcete periclis,
Cùm nondum morbis præſentes omnibus herbas
Monſtrarit natura, hominúmve induſtria ſolers
Nondum morborum cauſas deprenderit omnes.
Multa tamen, longo quæ nos inuenimus vſu,
Quæq; alij docuêre, tibi nunc dicere pergam.
Nil adeò tineis fuerit præſentiùs ægris,
Quàm ſubitò è medio iucundo lumine caſſas
Tollere, ne totam perfuſa cadauera tabo
Latius inceſtent miſerando funere gentem.
Nec minus inde tibi triſtis contagia cæli
Sit ſtudium vitare. iuuat cùm lucidus æther,
Cùm noctis gelidum Sol rorem ſuſtulit, & cùm
Inter ſe alpinus Boreas, atq; humidus Auſter
Pacem agitant, vitro detracto aperire feneſtras,
Quóve almam lucem aſpiciãt, quóve æthera purũ,
Aurarúmq; leues animas, & frigora captent.
Nempe

empe intro veniens Zephyris variantibus aër
era dispellit pigrum nouus, & graue olentes
ustrat, agens sese, thalamos variátq; saluber,
ui nisi mutetur crebro, corrumpitur, haustúsq;
iducit varios reptantum in corpora morbos.
eu puteis pigros latices nisi sæpius vrna
Iauseris, vt subitò inde locum nouus occupet hu-
ontinuò sapor immotæ vitiatur aquai, (mor,
ráq; potantum tristis perturbat amaror.
um verò ad Solem, blandíq; ad luminis auras
xultare pecus videas, & corpora luci
andere. non tamen immisso sub Sole iacere
ecurum fuit, aspiciant sed lumina longè.
i vero fuerit gelidis Aquilonibus aer
rigidus, aut nĩbos spirantibus humidus Austris,
Protinus in thalamos inferri profuit ignes.
Ne tamen infestet lacrymosus lumina fumus,
psos occuluêre cauis fornacibus ignes,
nde aditus fumo sit nusquam in tecta, sed extra
Respirans Vulcanus in aera fumet apertum.
At calor interea placidus diffunditur intus
Paulatim, & tepidi calida è fornace vapores.
unt etiam, quæ, cùm nigrescit fœtibus arbos,
ncipiunt cùm mora rubescere, pabula lecta
Retibus imponunt raris, in pérq; foratis
Pellibus, in gyrúmq; agitant, iactántq; per auras.
Nanq; cadunt veluti per lata foramina grando
Nigrantes baccæ, vel quicquid inutile mensis,
Et tantùm folia ipsa manent, quod soluere mollem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Aluum mora ferunt, tristésq; inducere morbos.
Prætereà liquido respergi corpora oliuo
Mors erit extẽplo ah miseris, lucémq; relinquet
Ergo vbi nocte gregẽ famulæ, & stabula alta re(se,
Edico procul ardentem deponere testam,
In tenebris vbi pingue oleum depascitur ignis,
Ne super incautis gutta stillantis oliui
Decidat, ac totos deformet peste penates.
Vsq; adeo in venerem longas exercuit iras
Infensam inuentrix semper frondentis oliuæ.
Exin cùm liquor officiat bombycibus omnis,
Præcipuè sale qui fuerit vitiatus amaro
Cùm semel attigerit, miseris erit acre venenum.
Protinus elucet languentibus aurea pellis,
Deinde tument, turpísq; animis ignauia venit
Desidibus tandem rumpuntur, & omnia tetro
Inficiunt tabo: sanies fluit vndiq; membris,
Nec quicquam salso Venerẽ æquore profuit ortam
Quædam ideo siluas seruant noctésq;, diésque.
Quandoquidem inuentæ salso quæ pabula rore
Inuidia infecêre (scelus prohibete nefandum
Diiq; Deæq; omnes) cæcum & liquêre venenum
In siluis, quod mox folijs bibit inscia bombyx.
Arce etiam strepitus: cantu caua cornua rauco,
Fistuláq; horribili procul absit ahenea bombo,
Tympanáque, & voces ludentis comprime pubis.
Inualidas sæpe exanimat leue murmur alumnas.
Sed neq; tum pueri vastantes irrequieta
Cuncta manu hîc illîc, stragémq; impunè ferẽtes

Iámq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

mq; has, iámq; illas digitis dum tãgere gaudẽt,
tro ducantur, quos longè arcebis, & vtro
sistent, ætas si improuida ludificetur.
rbis falle illos. tineas finge acre venenum
spirare anima, vel spicula linquere caudis,
q; angues, colubrósq; voca, dirósq; chelidros.
seruabis item, ne qui gustauerit allij,
ut cæpe, aut acris porri illætabile virus
troëat, ne res pereat tibi funditus omnis.
mbycem exanimem vidi sæpe ipse iacere
fflatam famulæ grauiter spirantis odore.
ntinuò vis illa subit, narésq; lacessit,
timáq; infestum venit ad præcordia virus.
on igitur cunctis aditus permiseris, illas
ectatum quicunq; adeunt, quis spiritus ollis,
uis vultus, vocísq; sonus, quis euntibus vltrò
t gressus, qui oculíve, notes. discrimine nullo
mine anus omnis monstra infelicia longè
lle, nocent cantu tristes, oculísq; malignis.
tro autem tantum iuuenes, pulchræq; puellæ
ucendæ, quas forma, ætásq; ignara nocendi est.
Hîc impunè choros agitent, alternáq; læti
alia veneri, ac Saturno carmina dicant.
uandoquidem memini Tusci alta in rupe Viterbi
se senem vidisse ferum, cui dira rigebant
ra, grauésq; oculi suffecti sanguine circum,
rónsq; obscœna situ, hirtíq; in vertice cani.
le truci (scelus) obtutu genus omne necabat
eptantum, tenueis animas, paruásq; volantes.

Quinetiam

Quinetiam si quando hortos ingressus, vbi ann
Exuit expleto turpem nouus orbe senectam,
Floribus & paßim per agros incanuit arbor,
Ille hortis stragem dedit, arboribúsq; ruinam,
Spémq; anni agricolæ mæsti fleuêre caducam.
Nã quocũq; aciem horribilẽ intẽdisset, ibi omne
Cernere erat subitò afflatos languescere flores,
Mox album latè nimbum volitare per auras,
Nec tantum noceat raptor ferus Orithyiæ,
Si quando iratus malè tutis incubet hortis.
Nostram igitur si fortè domum prætermeet olim
Pestis, & ira Deùm talis, cùm plurima reptans
Compleuit sedes omneis, atq; atria circum,
Non illum affari libeat, longúmq; morari.
Sed properate fores famulæ, properate fenestras
Claudere, pestiferámq; auertite limine cladem.
Iam promissa dies terris lucem intulit almam,
Iam, licet, ingredere, artificum mirare laborem
Egregium, mirare artes, vt pendula ramis
Omnibus hæserunt varij glomeramina fili,
Qualiter autumni primo cum frigore in hortis
Arboribus pendent haud vno poma colore.
Sic hærent nitidi vario discrimine ramis
Folliculi, sunt quæ viridem traxêre colorem
E folijs, quæ depasta est Saturnia bombyx
Fila, auri quædam, electríq; simillima puri.
Omnibus est reliquis color albi velleris instar.
Ergo vbi per ramos iam perfecisse laborem
Clausas, quanq; suum, vigili exploraueris aure,
Atq

q; vbi nec strepitus, nec vim datur apliùs vllã,
diri, sed iam motus requieuerit omnis:
lle moram, exonerare ramos, impone canistris.
rpe vtraq; manu, & famulas properare iubeto.
imus deinde labos extrema, & inutile quicquid
nicij detraxe, & luxuriantia circum
llera, quæ stuppæ veluti nodosa puellæ
ris pensa trahunt torquentes pollice fila,
de sibi intexant festis gestanda diebus
gmina, cùm lætas agitant per prata choreas.
inc triplex delectus erit, meliora Deorum
nponunt aris, aliqua in spem gentis, & anni
enturi ad sobolem seruant de more creandam.
etera dein varios deuoluunt vestis in vsus.
uæ vero in generis spem vis seruare caduci,
elegito ex omni numero neglecta quotannis
egenerant proles magis ac magis, atq; propago
eterior tibi semper erit labentibus annis.
ed non ob sobolem multos seruare necesse est
olliculos capitum multorum semina partu
na dabit mater, centum quæq; oua relinquet.
Quos igitur fœturæ habiles prouideris, omneis
onnectes ducto per acus vestigia filo.
Sed parcens leuiter terebrato, extremáq; tantùm
Tangito acu tenui, ne inclusa cadauera ferro
Ah violes, & res euertas funditus omnes.
Post hinc consertos ita frigida sub loca conde,
Aut Bacchi in cella sub terram, aut sicubi montis
Exesi specus ardenti impenetrabile Phœbo,

Ne calor absumat defuncta cadauera vita,
Fata dabunt quibus ad iucundum surgere lum
Rursus, & in paruas volucrum se vertere form
Cùm primùm cælo stellas Aurora fugarit,
Et decies roseos Sol lauerit æquore currus.
Nã quondã (vt perhibẽt) cũ primos aurea fœt
Nutriret Venus vmbrosis in vallibus Idæ,
Nuda cohors tenerum circum ludebat amorum,
Et nunc hîc manibus temerè, dare pabula bland
Nunc illîc tractare leui reptantia tactu
Corpora, Acidaliósq; toris diffundere flores.
Dum verò incauti nunc hûc, nunc protinus illûc
(Fortè parens aberat) studijs puerilibus errant,
Impliciti inter sese altis in cratibus vrgent.
Fit strepitus. pontes vastam traxêre ruinam
Lanifici stabula alta gregis: iacet vndiq; bombyx
Fusa solo, exanimum ingentes (miserabile) aceru
Quam cladẽ accepit rediens vbi mater, & omnen
Cæde madere locum vidit procul, & genus omne
Funditus extinctum, totámq; ab origine gentem,
Et famulas nusquam sibi, nusquã occurrere natos,
Qui sese abdiderant siluis, tacitíq; latebant,
Infelix stetit ingenti perculsa dolore.
Tum furijs acta hûc illûc clamore supremum
Idalium impleuit natos, famulásq; requirens.
Nulla quies animo, noctésq; diésq; vagatur,
Incaßúmq; gemens solos interrogat agros.
Infernas etiam sedes, atq; atria Ditis
Aegra adijt, quò mæstæ animæ post fata feruntur

Squa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

uamigerū pecudū, atq; hominū, vitæq; volātū,
forte ipse sibi patruus rex maximus Orci
nnueret paucas animas in tarda reuerti
rpora, vt inde nouā sobolem reuocaret in auras.
mq; ibant vmbræ tenues Styga circunfusæ
bscuram, nigrósq; lacus, & rauca fluenta.
m dominæ aduentu lætæ circum ora volantes
ondum oblitæ alis plausère & signa dederunt
etitiæ nondum trans liuida flumina vectæ
gnouit Venus, & secum est lætata repertis.
uam Saturnius horrentis regnator Auerni
t procul aspexit, multo est dignatus honore,
ermisitq; animas in corpora tarda reuerti
ursus, vt extinctam sobolem reuocaret in auras,
emináq; his generis penitùs repararet adempti,
tq; sequi possent dominam supera alta petentem,
rporibus geminas renouatis addidit alas.
Hanc legem posuit tamē, vt genus omne quotānis
llitis in faciem se post opera atq; labores
erteret, & nigros Orci bis viseret amnes.
t quosdam populos in Hyperborea pallene
sse ferunt, qui se, vt nouies Tritonide in vnda
Merserunt, natis tollantur in aëra pennis.
Nonne vides, cùm carceribus exire reclusis
nstant ardentes, quanta nitantur opum vi?
lausa obstat domus, & fili densissimus ordo.
Nec mora, nec requies, vestigant omnia circum,
Explorántq; aditus omneis, si qua potis extra
Rumpere, & optatæ rursum se reddere luci.

Ecce

Ecce autem vt rostro follem terrebrauit acuto,
Protinus erumpit (visu mirabile monstrum)
Alitis in paruæ bombyx collecta figuram,
Et noua se rerum facies mirantibus offert.
Nam quæ longa fuit tinea olim, fit leuis alis
Papilio tineæ pallentes concolor artus:
Ergo carceribus cùm rupit multa viam vis,
Et sese cæcis populi eripuêre tenebris
Aligeri, atque iterum lucis venêre sub auras,
Hærent attoniti rerum nouitate, neque audent
Remigio alarum se aperto credere cælo,
Dissimilésque sui tacitè noua corpora secum
Mirari, forma nec sese agnoscere in illa.
Cornua mirantur fronti, mirantur & alas,
Et vires nil supra audent tentare priores
Diffisi, memorésque sui, sed tum neque gustant
Pabula, nec vitæ quærunt alimenta prioris:
Tantus adhuc memores timor atri detinet Orci.
Nūc etiam ante oculos Styx liuida, nigraq; regna,
Tartareique canis tria guttura, monstráque Ditis
Impacata, breuis ne vitæ gaudia quærant.
Idcirco aligeræ neque frondem suffice genti
Incassum, neque potandos admoueris amnes.
Carpe manu resides, & funibus insidentes,
In tabulámque refer stratam velamine molli.
Quippe vbi subtracto se rursum ad fata vocari
Senserunt victu, turbantur. tum simul omnes,
Excidium veluti cælo terrísque propinquum
Immineat, cùm supremo mortalia cuncta

Vna

Vna dies dabit exitio, multósque per annos
Sustentata ruet perituri machina mundi,
Attoniti dubiis properant succurrere rebus.
Concubitu indulgent omnes, vt semina gentis
Munere defuncti vitæ post fata relinquant,
Et seruare genus valeant, stirpémque tueri.
Nec verò, velut in siluis genus omne ferarum,
Alituúmque, vagos paßim furantur amores,
Sed connubia certa, sed electi hymenæi.
Ille suam tenet, illa suum, dulciq; fruuntur
Amplexu, caudis ambo per mutua nexis.
Instant, & validis iuncti compagibus hærent.
Nec veneris breuis vsus erit, vidêre reuincti
Quartam sæpe diem, nec quas legêre relinquent,
Donec vterque cadat. neq; enim, si viribus haustus
Mas prior occiderit, longum tamen ipsa superstes
Fæmina erit, sed vbi concepta effuderit oua,
Nulla mora, amplexu nondum diuulsa sequetur.
Idem omni interitus generi, fata omnibus æqua.
Aspicies miserans confusa cadauera paßim
Procubuisse toris genialibus. omnia primum
Sedibus exportato, & tristia funera ducito.
Illis nanque operum est cunctorum finis & æui.
At verò quæ infusa vides mantilibus albis
Semina, ceu milij exigui tenuißima coge.
Hæc tibi post annum sobolis spes certa creandæ.
His etenim sese reparat moribunda quotannis
Seminibus, sobolésque venit noua semper ad auras.
Abde domo. his aptam super omnia delige sedem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quo neque ſint aditus torrenti æſtate calori,
Nec Boreæ bruma in media contraria vis eſt
Vtraque ſeminibus ſeruandis, frigora dira
Vim genitalem omnem perimunt, fruſtraq; fouebis
Semen inane: calor verò ſi admiſſus in oua
Paulatim ſeſe inſinuet, parua eſt mora, proles
Ante diem ſuperas incaſſum rumpet in auras,
Cùm frondes iam conſumptæ, cùm pabula ſiluæ
Deficiunt, & tonſa comam Thisbeia nudos
Oſtentat ramos populatis frondibus arbor.
Quòd ſi ſpes generis defecerit omnis vbique,
Semináque aruerint Iouis implacabilis ira,
Sicut apes teneri reparantur cæde iuuenci,
Hîc ſuperaccedit tantum labor ante iuuencus
Bis denóſque dies, bis denáſque ordine noctes
Graminis arcendus paſtu, prohibendus ab vndis.
Interea in ſtabulis tantum illi pinguia mori
Sufficiunt folia, & lactenti cortice ramus.
Viſcera vbi cæſi fuerint liquefacta, videbis
Bombycem fractis condenſam erumpere coſtis,
Atque globos toto tinearum efferuere tergo,
Et veluti putres paſſim concreſcere fungos.
Quod ſupereſt moneo, generis tibi ſemina ſunto
Annua, degenerant ſupra annum condita, & inde
Omnis abit vigor, atque intus vitalis hebet vis.
Tum verò lætas exercent fila puellas:
Haud breuis hic labor, exhauſti cui nil ſatis vnquã
Dum redeat moro attonſæ noua vere iuuentus.
Folliculos primùm domitant feruentibus vndis,
Filaq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Filáque deuoluunt nigris fumantia ahenis,
Tum currente rota torquent, eadémque retorquēt,
Stamineque implicito cura est dissoluere nodos.
Hinc vocat extremum tandem textura laborem,
Intenduntq; nurus discretas pectine telas
Multifido, radiísque sonantibus intertexunt
Iactantes dextra, læuáque sequentia fila,
Alternisq; suus pedibus labor additus, atque
Desuper acta gemit tereti rota garrula neruo.
Nec mora, certantes properant, falluntq; laborem
Aut cantu, aut Veneris curæ narrantur inanes.
Nec modus est simplex texendi, nec genus vnum
Telarum, nunc rasa vides, & leuia texta,
Nunc pexis, leuitérque attonsis mollia villis.
Quin etiam varios tenui subtegmine pingunt
Nexilibus flores hederis, siluásque virentes,
Pomáq;, graminaq;, & ceruos, capreasq; fugaces.
Adde velut nebulas tenues velamina textu
Rara, quibus matres crines & tempora velant,
In templísque Deûm prohibent à puluere vultus.
Vidi etiam varium quæ mutant texta colorem,
Eludúntque oculos, vt discolor aura refulsit.
Quid sequar vlterius? nil vis humana reliquit
Intactum. filum tunicis includitur aureis,
Indutæque rigent fuluo sub tegmine vestes,
Vt quondam Phryxi de finibus Aeëteis
Vecta ouis aurato fulgebat pectora villo,
Pectoráque & pexo pallentia terga metallo.
Et dubitant matres pinguem serere vndiq; morū.

Aut inter teneras bombycem ferre papillas?
Quid mirum, si iam totum diffusa per orbem
Saturni & Veneris pascunt pecora aurea gentes?
Mollia nec soli nouerunt stamina Seres.
Laniuomum ipsa genus Saturni munere magno
Iamdudum super Idalium, super alta Cythera
Trāstulit & Venus, & nostras penetrauit ad oras.
Quippe olim (sed fama annis obscura) regebat
Felices Seras læti ditißimus agri
Serius, antiquo patriæ de nomine dictus.
Mox acri infelix Phaëthusæ incensus amore
Italiam petiit, postquam illam ad flumina magni
Audiit Eridani correptum fulmine fratrem
Flere diem noctémque, Iouis fera tela querentem.
Sed vix Ausonios fines, Oenotriáque arua
Attigerat, nouus ecce illi cùm perculit aures
Rumor, virgineam formam amisisse puellam,
Protinus & longos ad cælum tendere ramos
Pro manibus, duróque includi pectora libro.
Ah miseram, subitò stetit acri corda dolore
Saucius, insignémque à pectore rupit amictum,
Pictus acu molles tunicas opera aurea Serum.
Tum viridi in ripa, caræ sub virginis vmbra
Impleuit cælum questu, dilectáque frustra
Robora complexus tereti dabat oscula ligno,
Et tenero ereptos in cortice flebat amores
Infelix non sceptra animum, non regna parentum
Alta mouere queunt, nec opimæ copia gazæ.
In patriam negat ire, placet tantum Itala tellus.
Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nec procul Eridani ripis absistit, & omnem
Vitam agit in lacrymis, bis senos ordine menses
Illum adeò perhibent solos fleuisse per agros,
Et tandem superos extrema voce precatum,
Néve oculis lacrymæ, neu deesset luctibus humor
Perpetuus, superis quæ vota audita repente.
Perstat in incepto: gemitu nemora omnia complet.
Non oculis lacrymæ, non desit luctibus humor.
Soluunt se in lacrymas artus, & corpore toto
Liquitur humor, abitq; omnis conuersus in vndas.
Fit fluuius, cursúque breuißimus exit in alueum
Addua magne tuum, & tecũ in vada soluitur alti
Eridani, atque pedes Phaetusæ humectat amatæ
Flumine turrigeræ radens sata culta Cremonæ.
Mansit amor, veteres amni mansêre calores.
Sæpe illum fama est clausam sub cortice Nympham
Tentasse, optatum mox ascendisse cubile,
Tandem iuncta Dryas fluuio est; licitusq; hymenæis
Egressam rupta Diuam Deus arbore duxit.
Cui picturatas vario subtegmine vestes,
Illusasq; auro tunicas, & tenuia lætæ
Texta dedit missa à patriis sibi munera terris,
Paucáque præterea bombycis semina donis
Addidit, ostendens huius quis muneris vsus.
Ipsa eadem egregias longo post tempore natas
Seriadas docuit patris de nomine dictas.
Mox illæ Ausonias paßim sparsere per vrbes,
Et morum vmbrosam latos seuêre per agros,
Vnde sacri viridem vates petiere coronam,

Et meritis gratas sibi deuinxêre puellas.

FINIS.

M. HIERONYMI VIDÆ CREMONEN. SCACCHIA LVDVS.

***

VDIMVS *effigiem belli, simulataq́; veris*
Prælia, buxo acies fictas, & ludicra regna,
Vt gemini inter se reges albúsque nigérque
Pro laude oppositi certent bicoloribus armis.
Dicite Seriades Nymphæ certamina tanta
Carminibus prorsus vatum illibata priorum.
Nulla via est: tamen ire iuuat, quo me rapit ardor,
Inuiáque audaci propero tentare iuuenta.
Vos per inaccessas rupes, & inhospita euntem
Saxa Deæ regite, ac secretum ostendite callem.
Vos huius ludi inprimis meminisse necesse est.
Vos primæ studia hæc Italis monstrastis in oris
Scacchidis egregiæ monimentum insigne sororis.
Iuppiter Aethiopum sedes, & Memnonis arua
Iuerat, Oceani mensas dignatus amici,
Qui sibi tum optatis iunxit Tellurem Hymenæis.
Affuit vna omnis superûm chorus, omnia festo
Aequoris immensi resonabant littora plausu.

Vt dapibus compressa fames, mensæque remotæ,
Quo superùm mentes ludo mulceret inani,
Oceanus tabulam adferri iubet interpictam.
Sexaginta insunt & quatuor ordine sedes
Octono parte ex omni via limite quadrat
Ordinibus paribus, nec non forma omnibus vna
Sedibus, æquale & spacium, sed non color vnus.
Alternant semper variæ, subeuntq; vicissim
Albentes nigris, testudo picta supernè
Qualia deuexo gestat discrimina tergo.
Tum superis tacitè secum mirantibus inquit:
Marti aptam sedem, ludicráque castra videtis.
Hoc campo aduersas acies spectare licebit
Oppositis signis belli simulacra ciere,
Quæ quondam sub aquis gaudent spectacla tueri
Nereides, vastique omnis gens accola ponti,
Siquando placidũ mare, & humida regna quierũt.
En verò simulata adsunt qui prælia ludant.
Sic ait, & versa in tabulam deprompsit ab vrna
Arte laboratam buxum, simulatáq; nostris
Corpora, torno acies fictas albásque nigrásque.
Agmina bina pari numeroq;, & viribus æquis,
Bis niuea cum veste octo, totidémque nigranti.
Vt variæ facies, pariter sunt & sua cuique
Nomina, diuersum munus, non æqua potestas.
Illic & reges paribus capita alta coronis,
Et regum pariter nuptas in bella paratas
Cernere erat. sunt qui pedibus certamina inire
Sueti, sunt & equis qui malint, quiq; sagittis,

Nec deest quæ ferat armatas in prælia turres
Bellua. vtrinque Indos credas spectare Elephãtes.
Iamq; aciem in versum statuunt structæq; cohortes
Procedunt campo, castrisq; locantur vtrisque.
Linea principio sublimes vltima reges
Parte vtraque capit, quartis in sedibus ambos
Tractu eodem aduersos inter se, sex tamen æquis
In medio sedes spatiis hinc inde relictæ.
Sede albus sese nigra tenet, ater in alba.
Proxima reginas capit orbita regibus ambæ
Hærent quæque suo, dextrum latus altera, læuum
Altera lege datis tangunt stationibus, atrúmque
Atra tenet campum, spatio stat candida in albo,
Et proprium seruant prima statione colorem.
Inde sagittiferi iuuenes de gente nigranti
Stant gemini, totidem pariter candore niuali,
Nomen Areiphilos Graij fecere vocantes,
Quod Marti ante alios cari fera bella lacessant.
Continuò hos inter rex, nec non regia coniunx
Clauduntur medij duo dehinc vtrinque corusci
Auratis equites sagulis, cristísque decori
Cornipedes in aperta parant certamina Martis.
Tum geminæ velut extremis in cornibus arces
Hinc atque hinc altis stant propugnacula muris,
Quas dorso immanes gestant in bella Elephanti.
Postremò subeunt octo hinc, atque inde secundis
Ordinibus pedites, castrísque armantur vtrisque
Armigeri partim regis, partímque ministræ
Virginis armisonæ, quæ prima pericula belli,

Con

Congreſſusque ineant primos, pugnámq; laceſſant.
Non aliter campus legio ſe buxea vtrinque
Compoſuit duplici digeſtus ordine turmis,
Aduerſiſq; ambæ fulſere coloribus alæ,
Quàm Gallorum acies Alpino frigore lactea
Corpora ſi tendant albis in prælia ſignis
Auroræ populos contra, & Phaëthonte peruſtos
Inſano Aethiopas, & nigri Memnonis alas.
Tum pater Oceanus rurſus ſic ore locutus:
Cælicolæ iam quænam acies, quæ caſtra videtis
Diſcite nũc (neq; enim ſunt hæc ſine legibꝰ arma)
Certandi leges, nequeant quas tendere contra.
Principio alterni reges in prælia mittunt
Quem pugnæ numero ex omni elegêre ſuorum.
Si niger arma ferens primus proceſſit in æquor,
Continuo aduerſum ſemper ſe candidus offert:
Nec plures licet ire ſimul facto agmine in hoſtem.
Propoſitum cunctis vnum, ſtudium omnibus vnum
Obſeſſos reges inimicæ claudere gentis,
Ne quo impune queant fugere, atq; inſtantia fata
Euitare, etenim capiunt ita prælia finem.
Haud tamen interea cunctis obſtantibus vltro
Parcunt, ſed citius quo regem ſternere letho
Deſertum eualeant, cædunt ferro obuia paſſim
Agmina, rareſcunt hîc illic funere ſemper
Vtraque caſtra nouo, magis ac magis area belli
Picturata patet, ſternúntque, cadúntque viciſſim.
Sed cædentem opus eſt ſublati protinus hoſtis
Succeſſiſſe loco, & conatus vindicis alæ

Sustinuisse semel. mox si vitauerit ictum
Inde referre licet se in tutum præpete planta.
At pedites prohibent leges certaminis vnos,
Cum semel exierint (facilis iactura) reuerti.
Nec verò incessus cunctis bellantibus idem,
Pugnandíve modus. pedites in prælia euntes
Eualeant vnam tantum transmittere sedem,
Inque hostem tendunt aduersi, & limite recto.
Congressu tamen in primo fas longiùs ire,
Et duplicare gradus concessum. at cominus hoste
Cum feriunt, ictum obliquant, & vulnera furti
Intentant semper lateri, cauáque ilia cædunt:
Sed gemini claudũt aciem qui hinc inde Elephãt
Cùm turres in bella gerunt, ac prælia miscent:
Recta fronte valent dextra, læuáque, retróque
Ferre aditum contra, campumq; impune per om
Proruere, ac totis passim dare funera castris.
Ne tamen obliquis occultent nixibus ictum,
Qui tantum mos concessus pugnantibus arcu
Dilectis Marti ante alios. nam semper vterque
Fertur in obliquum, spatiis nigrantibus alter,
Alter candenti semper se limite versat,
Directúq; ineunt ambo fera bella sagittis,
Nec variare licet, quamuis fas ire per omnem
Hinc atq; hinc cãpũ, atq; omnes percurrere sedes
Insultat sonipes ferus, atque repugnat habenis.
Nunquam continuo stipata per agmina ductu
Procurrit. tantum sursum sese arduus effert
Semper, & in gyrum gressus magno impete luna

Curu.

Curuatos, duplicémque datur transmittere sedem.
Si nigrante priùs campo expectauerit, album
Mox petere, & sedis semper mutare colorem
Lex iubet, ac certo semper se sistere saltu.
At regina furens animis pars optima belli
In frontẽ, in terga, ac dextram, leuámque mouetur.
Atque iter obliquum, sed semper tramite recto
Procedit, neque enim curuato insurgere saltu
Cornipedum de more licet. non terminus olli,
Nec cursus meta vlla datur. quocunque libido
Impulerit, licet ire, modò ne ex agmine quisquam
Hostilíve suóve aditus occludat eunti.
Nulli etenim super educto fas agmina saltu
Transiliÿsse. equiti tantum hæc concessa potestas.
Cautiùs arma mouent gentis regnator vterque.
In quibus est omnis spes, ac fiducia belli.
Omnibus incolumi rege stat cernere ferro:
Sublato, pugna excedunt, & castra relinquunt.
Ille adeo in bello captus secum omnia vertit.
Ergo hærens cunctatur, cum venerantur, & omnes
Agmine circunstant denso, mediúmque tuentur.
Vtq; armis sæpe eripiant, sua corpora bello
Obÿciunt, mortémque optant pro rege pacisci.
Non illi studium feriendi, aut arma ciendi.
Se tegere est satis, atque instantia fata cauere.
Haud tamẽ obtulerit se quisquã impune ꝓpinquũ
Obuius, ex omni nam summum parte nocendi
Ius habet. ille quidẽ haud procurrere longius ausit:
Sed postquam auspiciis primis progressus ab aula

Muta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Mutauit ſedes proprias, non amplius vno
Vlterius fas ire gradu, ſeu vulneret hoſtem,
Seu vim tela ferant nullam, atque innoxius err
Hic mos certandi, hæc belli antiquiſsima iura.
Nunc aciem inter ſe certantes cernite vtranque.
Sic ait. at quoniam, quoties fera bella fatigant
Mortales, ſuperi ſtudiis diuerſa fouentes
Ipſi etiam inter ſeſe odiis bellantur iniquis,
Maximáque interdum toto ardent prælia cælo,
Iuppiter omnipotens ſolio rex fatus ab alto
Omneis abſtinuiſſe iubet mortalibus armis,
Atque minis, ne quem foueant, perterret acerbis.
Tum Phœbum vocat intonſum, Atlantiſq; nepot
Egregium furto peperit quem candida Maia,
Inſignes ambos facie, & florentibus annis.
Nondum Mercurius leuibus talaria plantis
Addiderat: nondum Titania lumina agebat
Per liquidum curru gemmato Phœbus olympum
Tātū humeros pharetra inſignis, & crinibus aure
Hos pater aduerſis ſolos decernere iuſsit
Inter ſe ſtudiis, & ludicra bella fouere,
Ac partes tutari ambas, quas vellet vterque.
Nec non propoſuit victori præmia digna.
Dij magni ſedêre. Deûm ſtat turba minorum
Circunfuſa: cauent ſed lege, & fœdere pacto.
Ne quiſquam voce, aut nutu ludentibus auſit
Præuiſos monſtrare ictus, quem denique primum
Sors inferre aciem vocet, atque inuadere Marten
Quæſitum, primúmque locum certaminis albo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

uctori tulit, vt quem vellet primus in hostem
ttteret: id sanè magni referre putabant.
m tacitus secum versat quem ducere contra
nueniat, peditémque iubet procedere campum
medium, qui reginam dirimebat ab hoste.
e gradus duplices superat, cui tum arbiter acer
se etiam aduersum recto de gente nigranti
amite agit peditem, atque iubet subsistere contra
duenientem hostē, paribúsque occurrere in armis.
ant ergo aduersis inter se frontibus ambo
medijs campi spatijs, ac mutua tentant
lnera nequicquam, neq; enim vis vlla nocēdi est
rmigeris, tractu dum miscent prælia eodem.
bsidio socij dextra, læuáque frequentes
inc atq; hinc subeunt, latè & loca milite cōplent.
lternantq; vices, nec dum tamen horrida miscent
rælia, sed placidus medijs Mars ludit in armis,
xcursúsque breues tentant, tutíque tenent se.
mq; pedes nigri rectoris, qui prior hostem
ntraijt, obliquum læua clam strinxerat ensem,
tque album è medijs peditē citus abstulit armis,
iúsque locum arripuit præstantibus ausis,
h miser, instantem lateri non viderat hostem.
se etiam cadit, & pugnas in morte relinquit.
m cautus fuscæ regnator gentis ab aula
bduxit sese media, penitúsque repostis
strorum latebris extrema in fauce recondit,
peditum cuneis stipantibus abditus hæsit.
ec mora, surgit eques bellator læuus vtrinque,

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Et mediis hinc inde inſultant cœtibus ambo,
Alternique ruunt, & ſpargunt fata per hoſtes.
Sternuntur pedites paſſim miſeranda iuuentus,
Quòd nequeant reuocare gradū, ſonat vngula cā
In medio, & totis miſcentur funera caſtris.
Dum verò peditum intentus Latonius heros
Cædibꝰ inſtat atrox, equitémq; per agmina verſ
Vaſtatorem alæ piceæ, longe Arcada maior
Ardor agit tacitis iamdudum inuadere furtis
Magnū aliquid, peditumq; vltra ſæpe obuiā trā
Agmina, cornipedem ducens in prælia læuum,
Qui regi inſidias tendens hûc vertitur, atque hū
Per medióſque hoſtes impune infrenis oberrat.
Conſtitit, optatáque diu ſtatione potitus
Lethum intentabat pariter regíque, Elephātíqu
Alæ qui dextro cornu turritus in auras
Attollens caput ingenti ſe mole tenebat.
Delius ingemuit clauſo ſuccurrere regi
Admonitus, nanq; indefenſum in morte Elephan
Linquere ſe videt, atque ambos non poſſe periclo
Eripere, & fatis vrgeri cernit iniquis.
Cura prior ſed enim eſt trepidum defendere reg
Quem rapit in dextrum latus: at niger emicat en
Stricto eques, & magnis Elephātē intercipit auſ
Dānū ingens, neq; enim eſt ſæua poſt virginis arm
Bellantum numero ex omni magis vtilis alter.
Non tamen impune euades ait acer Apollo,
Et peditum cuneis, denſáq; indagine cingit.
Ille igitur trepidare metu, certíque pericli

Fruſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

rustra velle fugã, nã hinc fata minatur Amazõ,
nde obstat conserta phalanx. tandem altiùs acto
irginis ense cadit, pulchræ solatia mortis.
estuat alba cohors latere heu minus vtilis vno,
t magis, atque magis furit acri accensa dolore.
icut vbi dextrum taurus certamine cornu
misit, dum se aduerso fert pectore in hostem,
æuior in pugnam ruit armos sanguine, & altè
olla animosa leuans, gemitu omnis sylua remugit.
alis erat facies, cæsi post fata Elephantis,
andentis turmæ. hinc furiis maioribus ardet
hœbus, & vltrices hortatur in arma cohortes,
n ferrum, & cædes pronus, cupidusq; nocendi,
ncautusq; ambas perdit sine lege phalangas.
Dumq; hostes pariter cernat procumbere victos,
pse suos morti indefensos obijcit vltro.
Mercurius melior furto cunctatur, & hærens
Vsque alium ex alio spectando præuidet ictum.
æpe ille ex longo meditatus fata superbæ
Reginæ peditem perdendum comminus offert,
Dissimulatq; dolos, mox pœnitet, & trahit alto
Improbus, errorem fingens, suspiria corde.
amq; sagittiferi è dextro spicula cornu
Virginis in latus albentis tendebat. id hostis
Haud primùm sensit, peditemq; trahebat in atrã
Læua aciem rerũ ignarus. verùm improba cladem
Et tantas Erycina Venus miserata ruinas
Incauto iuueni furtim tacito innuit ore,
Atque oculis (Phœbo nam forte aduersa sedebat)

Nulla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nulla mora, ad nutus diuæ tremefactus Apollo
Constitit, atque oculis latè agmina circunspexit:
Et subitò insidias sensit, peditémque retraxit,
Quē cōtra impulerat dextra impiger. atq; periclo
Reginam eripuit. tum Maia Atlantide cretus
Littoreum caueæ concessum vocibus implet,
Reginam captam ingeminans. fremit vndiq; turba
Cælicolùm studiis variis, seséq; tuetur
Phœbus, & his alto fatur de littore verbis:
Quæ porrò inuidia est dextram ludicra petenti
Præmia corrigere incautam, in meliúsque referre
Cùm nec pacta vetēt? Quod si Maia satè post hac
Id sedet omnino prohiberi, lege caueto:
Quíque prior fuerit digitis impulsus in hostem,
Siue albus, piceúsve fuat, discrimine nullo
Ille eat, & dubij subeat discrimina Martis.
Dixit, & hæc toto placuit sententia circo
Cælicolis. Venerem obtutu clam versus acerbo
Iuppiter increpuit nec sensit filius Arcas.
Sed puer ingemuit labefactus corda dolore
Ingenti. vix se tenuit quin ludicra castra,
Iniectísque acies manibus confunderet ambas.
Tum secum statuit furtis certare, dolísque
Omnibus, ac totis fraudes innectere castris.
Iam tum igitur iuuenē pharetratū in prælia ducēs
Cornipedis simulare gradus iubet. ocius ille
Emicat, atque albæ reginæ fata minatur.
Non Phœbum latuêre doli. subrisit, & ore
Versus ad astantes: quàmuis accommoda furtis

Mercur

Mercurio ſit dextra, inquit, fraudíque, dolíſque
Callide Atlantiada inuigiles, haud me tamẽ vltra
Fallere erit, iámque improbe iniquã corrige dextrã.
Spectantum cunei ingenti risêre theatro,
Atque Arcas, veluti deceptus imagine falſa,
Summiſit buxum conceſſo in prælia greſſu
Arcum intendentem, vigilat iam cautus Apollo
Fraudésque, inſidiáſque timens, occultáque furta.
Ille etenim perſæpe, manu dum ducit in hoſtes
Alternam buxum, ius contra, & fœdera pacta
Implicitans celeres digitos duo corpora bello
Obijciat ſimul, obſeruet niſi prouidus hoſtis.
Iámque equitem contra nigrantem candidus arcũ
Intendens ſeſe oppoſuit pharetratus, & arcet
Reginæ iugulo intentum. tum dexter oberrat
Hûc atq; hûc Elephas, niueíſque exultat in armis.
Hæſerat in medio, dominæ, regíque minatus
Albus eques ratus impunè, & iam ſorte ſuperbus
Nequicquam ſpoliorum animum paſcebat amore.
Non tulit hanc ſpeciẽ iuuenis pharetratus, & arcu
Contendit calamum, ſeſéque immittit in hoſtem,
Fata licet pedes intentet, moriturus in armis
Inſigni pro laude, aluo mediæ hæſit arundo
Stridula, & ima chalybs deſcendit in ilia adactus.
Voluitur ille excuſſus humíque, & calcibus auras
Verberat: in ventos vita indignata receſsit.
Inde ſagittiferum ſternit pedes, hunc pedes alter
Hoſtili de plebe necat: pugna aſpera ſurgit.
Turribus occurrunt ingenti mole Elephanti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Saeua pharetrigeri contendunt spicula neruis,
Quadrupedumq́; gemit bicolor sub verbere căput.
Incaluêre animi parte ex vtraque, & in armis
Concurrunt densi simul omnis copia gentis
Albaeq́;, piceaeq́;, duces, ambaeq́; phalanges,
Confusaeq́; acies magno certamine totis
Densantur campis, virtus, fortunáque in vnum
Conueniunt. hi nunc victores agmina versa
Aequore agunt toto, versis referuntur habenis
Nunc ijdem, variantq́; vices, & fluctuat omnis
Area bellorum: vasti velut aequoris vndae
Si quando inter se recluso carcere saeua
Bella cient animosi Euri, vertuntq́; profundum
Ionio in magno, aut vndisono Atlanteo,
Alternos voluunt procurua ad littora fluctus.
At medias acies inter crudescit Amazon
Candida plena animis, multisq́; in millibus ardet.
Nanq́; sagittiferum incursans, rediensq́; Elephātē
Nigrantes sternit dextra, laeuaq́; per alas
Fulminat, atque manu spargens hastilia saeuit.
Bellanti dant tela locum, retroq́; residunt
Hinc, atque hinc inimicae acies: per tela, per hostes
Illa ruit pulchram in mortem, simul vltima tentat
Castra fugae fidens, animosq́; in bella viriles
Saeua gerit, penetrat cuneos, aperitque viam vi.
Tandem fusca cohors, nigrantísque arbiter alae
Ipse etiam arma suae trepidus, virésque, animosq́;
Virginis implorat, nulla est mora, feruida Amazō
Emicat, atque ardens, paribus se sistit in armis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Quē primū hasta, aut quem postremū bellica virgo
Demetis, aut quot humi candētia corpora linquis?
Semianimes voluuntur equi niueiq́;, nigriq́;,
Et peditum cunei, dilectáque pectora Marti
Aligera iuuenes ineuntes bella sagitta.
Quis cladem fando illius, quis funera pugnæ,
Prostratosq́; duces speret se æquare canendo?
Sternitur omne solum buxo, atq; miserrima cædes
Exoritur. confusa inter sese agmina cædunt,
Implicitæq́; ruunt albæ, nigræq́; phalanges.
Sternuntur pedites, & corpora quadrupedantum.
Nam versæ inter se iactantes mutua tela
Fœmineis ambæ nituntur Amazones armis
Vsque adeo certæ non cedere, donec in auras
Aut hæc, aut illa effundat cum sanguine multo
Sæuam animam, sola linquentes prælia morte.
Interea amborum populorum rector vterque
Captiuos hostes, & victa cadauera bello
Carcere seruabant castris vicina, cauentes
Ne capti semel aut obita iam morte iacentes
In vitam reuocati iterum certamina inirent.
At lateri innixus Phœbeo Threicius Mars
Iunctus amicitia puero Arcadi, si quid amico
Fata sinant prodesse, animum per cuncta volutat,
Obseruatq́; omnes casus. tum corpora bina
Capta, pharetratū iuuenem, peditémque nigrantes
Cœtibus è functis iam vita, atque æthere cassis
Surripit, & castris rursum clam immittit apertis.
Ergo iterum gemini captiui prælia inibant,

Miscebantq; manus animosi, atque arma ferebant.
Haud secus (vt ꝓhibēt) cū Colchis nacta cadauer
Aut virgo Massylla recens, cantúque triformem
Sæpe ciens Hecaten, ac magni numina Ditis,
Falsam animã insinuat mēbris, auráſque loquaces.
Continuò erigitur corpus, loquitúrque, vidétque,
Et viuos inter fruitur cælestibus auris.
Non tulit indignum facinus Iunonia proles
Mulciber (ille dolum solus deprendit) & ore
Inclamat, Phœbúmque monet. Thrax palluit heros
Deprensus. Phœbo exarsit dolor ossibus ingens.
Tum Marti pater omnipotens iratus iniqua
Præsidia abduci, atque indebita corpora bello
Protinus è castris iubet, atque retexere falsos
Hinc atque inde ictus, & cūcta in pristina reddit.
Iámque duces furiis ambo maioribus instant,
Regináſque ambas conuersa per agmina mittunt.
Cæde madent illæ toto æquore fata ferentes.
Considunt tandem obuersæ, regéſque tuentur
Quæque suum. ecce autē bellatrix agminis albi
A tergo ferro inuasit, strauitque nigrantem
Ignaram. verùm ipsa etiam cadit icta sagitta
Ah misera, & spoliis haud longum exultat opimis.
Conuertêre oculos ambæ hinc, atque inde cohortes,
Atque acies lacrymis, & fæmineo vlulatu
Ambas incubuisse putes, dum funera ducunt.
Tum reges mæstos ipsa ad prætoria densi
Agglomerant sese circum. timor omnibus idem
Incumbit. par tempestas, par hausit vtrosque

Dilu

Diluium populos, & sunt sua funera cuique.
Haud prorsus tamen ambobus defecerat omne
Robur. opes restant, & adhuc intacta iuuentus,
Tres pedites tibi Phœbe, sagittifer alter, & ingens
Bellua turrito dorso, totidémq; tibi Arcas
Excepto Elephante, alta qui nuper in aula
Pace fruens cecidit positus inglorius armis
Eminus aligera percussus arundine pectus.
Sed dexter tibi restat eques imperditus, hausit
Cetera bellantum Mars impius agmina, bellíque
Alea, florentes & desolauerat aulas.
At Cyllenæo iuueni spes occidit omnis.
Aestuat amissæ gentis memor, & suspirat
Heroas magnos tot fato corpora functa.
Non tamen excedit pugna. fracta agmina bello
Reliquias tenues immitis Apollinis astu
Cautior in pugnam mittit, post funera tanta
Si qua fata sinant gentis sarcire ruinas.
It nigrum campis agmen, stat vbiq; morari,
Fortunámq; omnem tentare, aditúsq; nocendi.
Exultat contra non æquo prælia motu
Cynthius inuadens. facies indigna cohortum,
Heu facies miseranda ducum, raro agmine apertæ
Castra patent latè, viduatæ & ciuibus aulæ.
Mærebant vacuis thalamis regnator vtérq;
Iamdudum exosi sine coniuge tædia lecti.
Primus amor maneat quamuis immotus vtrisque,
Sors tamē ad noua cōiugia, atq; nouos hymenæos
Flectit iniqua. igitur primum rex agminis albi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Reginæ comites olim, fidásq; ministras
Regali inuitat thalamo, quæ funera mæstæ
Post fera bellatricis heræ tela irrita bello
Iactabant acies inter, cuneósq; nigrantes
Oppetere amissæ dominæ pro cæde paratæ.
Sed prius explorare ausus sedet, atq; viriles
Cunctarum spectare animos, vt digna cubile
Intret in hostiles sedes, atq; vltima castra
Hortatúrq;, iubétq; supremā apprendere metam.
Nulli fas etenim regis sperare cubile
(Pacta vetāt) nisi quæ per tela inuecta, per hostes
Transactis spatijs cunctis impunè suprema
Attigerit prius aduersi penetralia regis.
Arrexere animos famulæ, paritérq; per hostes
Limitibus properant rectis. tamen ocior ante it
Tertia, quam dextro ducebat semita cornu,
Exultátq; agitátq; animo connubia regis.
Nam comites spe sublapsa cessere volentes.
Illa volat cœptis immanibus, addidit alas
Gloria præpetibus plantis, & plurima merces.
Nulla obstat mora: nec facinus prohibere tyranno
Cura nigro est, nouáq; ipse etiam connubia tentat,
Et vacuis thalamis alias inducere nuptas.
Ergo iter alternæ accelerant, famulámq; sinistram
Quarto limite agit, saltu sed tardior vno
Parrhasius iuuenis. iámq; imperterrita virgo
Candida facta potens voti penetrauerat omnes
Sedes, atq; alacris meta consederat alta.
Tum rector iubet afferri sellámque, tiarámq;

Extin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Extinctæ ornatus, nec non fulgentia sceptra,
Dignatúrq; toro meritam, optatísq; hymenæis.
Gaudet cana cohors, insultatq; eminus atræ.
Haud lacrymas cohibet Maia satus æthera voce
Incessens, pictósq; à pectore rupit amictus.
Nigranti famulæ tantùm gradus vnus ad ipsam
Restabat metam ah miseræ, sed limite recto
Turritus fera fata Elephas impune minatur
Insurgens, si supremam contingere sedem
Audeat, & toto castra obsidet vltima tractu,
Et pauidam obseruans extremis sedibus arcet.
Interea noua regali dignata virago
Connubio exultans, toto dat funera campo.
Illam tollit honos nouus, & fortuna tumentem.
Fulminis in morem ruit, atq; nigrantia sæuit
Castra per, & sedes, ac sidera territat armis.
Horrescunt faciem inuisam nigra agmina crudæ
Virginis, atq; imæ exoptant telluris hiatus.
Diffugiunt trepidi vasto irrumpente fragore
Hoste, metúq; omnes acti glomerantur in vnum
Aulaï in medio iuxta latera ardua regis.
Haud secus alta boues sparsæ per pascua quondã,
Vt sensere lupum venientem, protinus omnes
Conueniũt trepidæ, & fortem facto agmine taurũ
Ductorem armenti implorant, ipsíq; propinquant
Certatim inter se trudentes cornua rauco
Murmure, mugitu longè nemora alta resultant.
At regina furens trepidos toto agmine victrix
Impingens in terga, ipsíq; ante omnia regi

Fata parans, pugnas alta ad prætoria miſcet,
Nunc ruit huc, nunc huc, tunc & , niſi læua fuiſſet
Mens illi, poterat candentem inuadere ſedem
Limite in obliquum quarto, & concludere fauces.
Vltimus ille labor regi, gentíq; fuiſſet
Nigranti, & fatis arcas lugeret iniquis.
Nempe erat hinc lethi facilis via in ilia regis,
Nec poterat quiſquam ſe tantæ opponere cladi.
Senſit Alantiades tacitus, dubióq; tremebant
Corda metu, accelerare hoſtē iubet improbus, ictū
Ne videat, verbíſq; rapit per inania mentem,
Caſtigátq; moras. adeon' iuuat vſq; morari,
Nec pudor eſt? quæ tanta animis ignauia? ſic nos
Increpitas ſemper cunctantes impiger ipſe?
Scilicet expectas dum nox certamina tollat?
His actus peditem imprudens dum captat Apollo
Præterijt fortunam, alacer vocem extulit aſtris
Lætitia exiliens Cyllenius. inde periclo
Regem ipſum eripiens opponit Amazonis armis
Haud inuitum equitem, qui ſæuos arceat ictus.
Tum ſecum meditans candenti lethum elephanti,
Qui meta acerbat famulam, ne regis iniret
Conceſſos thalamos curuato perculit arcu.
Concidit, atq; ictu tellurem bellua vaſto
Pulſauit moriens, dum regi intentat Apollo
Ne quicquam exitium. tum metā impunè miniſtra
Nigra tenet (nec Phœbus obeſt) iam regia coniux.
Iámq; alacres paribus certamina viribus ambo
Rurſum ineunt, nuptáſq; ferunt in bella ſecundas.

Tum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tum, quanquam ambiguæ ſpes ſint, incertáq; belli
Alea adhuc, tamen, ac ſi palmæ certus, & omne
Diſcrimen poſitus ſit ſupra, gaudia ficto
Ore puer Maiæ ſimulat, verbíſq; ſuperbit
Improbus inſultans, aſtus genus, & ſua creber
Vocibus extollens albæ premit arma cohortis.
Quem ſic deprenſa iuuenis Latonius arte
Increpitat: nondum extremam dubio vltima bello
Impoſuit fortuna manum, & iam voce ſuperbis.
Proĩde mihi inſulta, & tumidis reple omnia verbis,
Creta tuum annuerit tibi cùm victoria Martem.
Sed iam nulla mora eſt. tua nunc nunc irrita faxo
Dicta manu. hæc fatus reginã hortatur in hoſtes.
Continuo exoritur magnum certamen, & ingens
Hinc atq; hinc rabies, dum fixum vincere vtriſq;.
Audentes in tela ruunt, ſtat multus vbiq;
Terror, vbiq; pauor, mortíſq; ſimillima imago.
Nituntur cuncti aduerſi, ſeſeq́; viro vir
Obtulit. inuigilant caſtris auertere peſtem
Quiſq; ſuis, hoſtémq; fugant; hoſtiliáq; ipſi
Caſtra petunt, variántq; vices, fortunáq; ludit
Spe cupidos, & corda moræ impatientia torquet.
Funera ſpargebat fuſcæ regina cohortis
Per medias animoſa acies: non æmula contra
Oppoſuit ſeſe virgo, ſed calle per hoſtes
Secreto interea regis tendebat ad alta
Limina. dein ſubito captis cuſtodibus arcis
Irruit, atq; aditus irrumpens obſidet aulam,
Intentátq; necem regi. tum nigra virago,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Postquā altis vidit canam in penetralibus hostem
Cæde madens strages cito linquit & imperfecta
Funera, & acta pedem retro exanimata repressit
Nec timuit mediam se certæ opponere morti
Et patriæ, & trepido properans succurrere regi.
Hîc aliud maius Phœbo, grauiúsq; dolendum
Obijcitur. nam cornipedem Cyllenius atrum
Huc illuc agitans campo insultabat aperto.
Ardet equus, saltúq; furit, nec destitit ausis,
Donec reginæ pariter, regíq; minatus
Optatam tenuit sedem, exitióq; futurus
Aut huic, aut illi nigrantibus obstitit armis.
Vt vidit, tristi turbatus pectus Apollo
Ingemuit, largúsq; genis non defuit humor.
Et iam iam labi, atq; retro sublapsa referri
Spes omnis, fluxæ vires, auersa Deûm mens.
Arcas successu exultans, ac munere diuûm
Lætus, ouánsq;, animum vocémq; ad sidera tollit.
Et tandem redijt vigor in præcordia victo.
Protinus inclusam feriens sub tartara mittit
Reginam, & spolijs potitur non segnis opimis.
Tantum olli bellator equus cadit ilia fossus
Vltoris ferro regis. nondum tamen expes
Phœbus abit, sed pugnat adhuc, atq; agminis albi
Relliquiæ pedites duo, & arcu insignis eburno
Martis amor iuuenis nequicquam bella lacessunt.
Audentes facit amissæ spes lapsa salutis,
Succurrúntq; duci labenti in funera, sed non
Talibus auxilijs, nec defensoribus istis

Tempus

Tempus eget. toto Maia satus æquore sæuit.
Instat vi multa nigra virgo, septáq; regis
Circuit excidium intẽtans, hac perfurit, atq; hac,
Nec requieuit enim, donec certamine iniquo
Relliquias gentis candentis, & vltima bello
Auxilia absumpsit. medio rex æquore inermis
Constitit amißis socijs, velut æthere in alto
Expulit ardentes flammas vbi lutea bigis
Luciferis aurora, tuus pulcherrimus ignis
Lucet adhuc Venus, & cælo mox vltimus exit.
Nulla salus illi superat, spes nulla salutis,
Non tamen excedit victus, sed claudere sese
Hostiles inter cuneos impunè per enses
Actus auet, donec nusquam spatia vlla supersint
Effugijs. nam si nemo illi fata minetur,
Nec superet sedes, quam impune capessere poßit,
Nil tãtorum operum impensis foret omnibus actũ.
Sed labor effusus frustra, viresq; fuissent,
Nec titulos quisquam, aut victoris nomen haberet.
Ergo per vacuas sedes, desertáq; castra
Nunc huc, rursum illuc incertos implicat orbes
Diffugiens, niger insequitur rex æquore toto,
Atq; fugæ semper spatiúmq;, abitúmq; relinquit.
Pòst vbi supremo tendentem limite gressum
Vidit, reginam sedes seruare secundas
Iußit, ab angustis ne se ille abducere posset
Ordinibus, tantúmq; fugæ misero vltima restat
Linea. tum sese contra niger æmulus infert
Dux gentis propiore gradu, sedes tamen vna

Alterum

Alterum ab alterius contactu summouet vsque.
Vt verò contra exultantem victus, & expes
Constitit inuitus, fortunam nacta virago
Extremam insilijt sedem totóq; minatur
Limite, nec misero restat locus amplius vsquam.
Tandem illum surgens virgo crudelis in ensem
Immolat, & finem imposuit sors aspera pugnæ
Ingenti superûm plausu, & clamore secundo.
Victor Atlantiades exultat littore toto
Improbus, & victo insultat, ridétq; dolentem:
Quem pater omnipotens ad se vocat, & dat habere
Felicem virgam qua puras euocet vmbras
Pallenti Stygе, vt infectum scelus eluit ignis,
Quáq; Erebo damnet sontes, & carcere cæco,
Détq;, adimátq; oculis somnos, & funere in ipso
Lumina lethæo claudat perfusa sopore.
Mox verò gratum ludum mortalibus ipse
Ostendit Deus, & morem certaminis huius
Italiæ primũ docuit celebrare colonos.
Nãq; olim, vt perhibẽt, dilectã Scacchida, qua nõ
Inter Sariadas præstantior altera Nymphas,
Compressit ripa errantem, & nil tale putantem,
Dum pascit niueos herbosa ad flumina olores:
Tum bicolorem illi buxum dedit, atq; pudoris
Amissi pretium vario ordine picturatam
Argentíq; auríq; grauẽ tabulam addidit, vsúmq;
Edocuit. Nymphæq; etiam nunc seruat honorem,
Et nomen ludus, celebrat quem maxima Roma,
Extremæq; hominum diuersa ad littora gentes.

Omnia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Omnia quæ puero quondam mihi ferre solebant
Seriades, patrij canerem dum ad flumina Serij.

FINIS.

M. HIERONYMI VIDÆ CREMONENSIS BVCOLICA.

*

ECLOGA I. DAPHNIS.

Lycidas Amyntas.

BSENTEM *Daphnim Lycidas, & pulcher Amyntas*
Pastores ambo, pueri, ambo ad Tybridis vndam
Flebant, & querulo mulcebant flumina cantu.
Dicite vos Musæ, & iuuenũ memorate querelas,
Dicite. nam motas ipsas ad carmina cautes,
Et requiesse suos perhibent vaga flumina cursus.
Incepit Lycidas, Lycidæ nam cedit Amyntas:
Has ô qui saltem voces tibi ventus ad aures
Daphni ferat, nostrũ Daphni absẽs nosce dolorẽ,
Nunc seu te immemorem nostri, pecorísq; relicti
Oblitum patria arua iuuant, & pascua tantum
Tusca tibi cordi Latij pro pinguibus agris
Antiqui Latij, & pro flauo Tyberino

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Dilecti ripas formosas accolis Arni,
Seu tibi (quando vrgent sic Diuûm tristia iussa)
Sæpe animo occurrit quàm pinguia liqueris arua
Dúmq; acrem frustra quærens lenire dolorem
Secretos lucos solus, secreta pererras
Littora, ad hos cæli conuertis lumina tractus,
Et tacitus tecum dicis: mea gaudia tellus
Illa habet, illa meos longè plaga seruat amores.
Daphni tuos abitus nostris in montibus vrsi
Informes gemuere. feræ lustra alta tenentes
Auditæ aereis in verticibus vlulasse.
His passim audiri læta olim carmina in oris,
Carmináque, & dulces pastorum semper amores.
Nunc circum silet omnis ager, nunc pascua muta.
Hæc subitò liquit tecum omnis rura voluptas.
Hîc aderas, aderant simul & fluuialia Nymphæ
Numina, Nympharúmq; timor per littora Fauni.
Hinc habes, hîc absunt simul & fluuialia Nymphæ
Numina, Nympharúmq; timor per littora Fauni.
Formosi hi tecum montes, formosáq; prata.
Te sine deformes montes, deformia prata.
Non horti flores apibus, non sidera rorem
Sufficiunt, gelidæ non linquunt arua pruinæ.
Vix paucas æger deserto in littore Amyntas
Ducit oues, paucas deserta in rupe capellas
Horrentíq; rubo, & carice pascit acuta.
Ah puer infelix, cui tu dum pascua cara
Commendas & oues fido, atq; armenta recedens,
Et tristis, dilecte vale, vix inquis, Amynta,

Nil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Nil potuit contra præ largo reddere fletu.
Illum, singultus dum non compescere longos,
Aut lacrymas valet aprico de colle iuuencæ
Fluminis immemores, & graminis admiratæ
Indigno flentis pueri doluere dolore.
Sit Lycidas subitò, sic deinde sequutus Amyntas.
Illa luce & oues fluuios, ac pabula læta
Fugêre, & saturis ipsi præsepibus vltro
Abstinuere boues clausi fœnilibus, & vos
Tardius ah miseræ rediistis monte capellæ.
Vt fontes sine aquis, vario vt sine gramine prata,
Vt sine Sole dies, Lunæ vt sine lumine noctes.
Hæc ita mæsta suo squalet sine Daphnide tellus.
Daphni decus ruris, pastorum Daphni voluptas,
Quæ modò surgebant tuguri tua culmina ad auras
Tybridis in ripa nunc semistructa videntur,
Ipsa etiam absentem dominum deserta morari.
Illac præteriens subsistit sæpe viator,
Siue viam carpit pedibus, seu puppe per vndas,
Et secum admirans: quondam hæc felicia tecta,
Felices, inquit, horti, cùm Daphnis adesset:
Nunc infelices horti, infelicia tecta.
Parcite custodes pecoris, cohibete capellas
O vos, ô cohibete & oues, hædósve petulcos,
Ne vites carpant immiti dente nouellas,
Quas posuit modò discedens hinc ordine Daphnis.
Et dixit: tamen ista mei monimenta manebunt.
Crescetis vites, vobiscum consita crescet
Vlmus, & exilii nostri numerabitis annos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sic ait, & dulci sese diuellit ab ora
Inuitus, tristísque: tamen subsistit, & hæret
Hîc illic, colles & respiciebat amatos,
Optabátque oculos in cara linquere terra.
Pastores aderant, omnes de collibus illum
Spectabant mœsti procul, ac discedere flebant.
At tu viue memor saltem pulcherrime nostri,
Viue tui memor ô Lycidæ pulcherrime Daphni.
Forsitan, & si quis cælo Deus aspicit alto
Pastorum curas, nostri miserebitur olim
Mitior, & caris reddet te protinus oris.
Sic pueri paribus se dum solantur auenis,
Illorum sera Tybris sub nocte querelas
Miratus flauum vitreis caput extulit antris:
Et vos ex imo gemuistis Naiades amne.

CORYDON.

ECLOGA II.

HOc mihi vos etiã Nymphæ concedite carmen
Seriades, vestris veniens quod nuper ab oris
Cantabat Corydon, grata dum texit in vmbra
Fiscellam amißi gregis immemor. ilicet illum
Cantantem nostri densa cinxere corona
Pastores admirati, Faunique sequuti,
Et vos vicinis Dryades properastis ab antris.
Nam Satyrum bifores audentem inflare cicutas
Ipsum dum cantu vocat in certamina Phœbum
Nunc canit, & dempta viuos cute detegit artus.
Cernenti, sparsæ rorabant sanguine siluæ

Narcißi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Narcißi nunc formosi meditatur amorem.
Ah puer infelix, quis te nouus error adegit?
Aut nihil est quod amas, & fallax ludit imago,
Aut tibi tute ignis, téque ardes nescius ipsum.
Tu tamen hanc tenero malè sanus pectore curam
Noctes atque dies versas. tibi flamma medullis
Altius insedit, séque oßibus implicat ignis.
Parcite fallaces puero iam parcite lymphæ.
Ipsæ etiam parcunt Nymphæ, quas lusit amantes.
Ipsi etiam parcunt iuuenes, quos torsit amantes
Durus, communis Diuûm puer, atq; hominũ fax.
Illum etiam montésque feri, desertáque latè
Fleuerunt nemora, vmbrosisq; in vallibus amnes,
Dum iacet in ripis, nec fonte recedit amato,
Et moriens cura extremum tabescit inani.
Hæc felix Corydon. dehinc addit Ariona cantu
Insignem. resonant omnes & Ariona saltus,
Et nemora, & montes, atque vmbrosæ conualles.
Vos quoque muscosi meministis Arionis amnes.
Quæ vos Nereides tenuit mora? nam properarunt
Aequoris excitum pecus omne, armẽtáque Protei,
Et curuam phocæ informes cinxere carinam,
Cùm nautæ insidiis sibi fata instantia cernens
Extremum caneret tristis solatia lethi:
Qualis Mæandri queritur moriturus ad vndam
Canus olor, qualis rauci per stagna Caystri.
Vos tamen ô tandem traxerunt carmina Nymphæ
Nereides, tutam cùm per vada salsa secaret
Supposito delphine viam, in patriámque rediret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Dulcè etiam nunc fila mouens testudinis aureæ.
Quid caneret, nisi cœruleos per cœrula diuos?
Oceanum imprimis, cuius sanctißima vbique
Iura tremunt vndæ, tumidiq; sub æquore fluctus,
A quo principium deducunt omnia paßim
Flumina sub terram occulto labentia tractu,
Mox eadem longo redeunt exercita cursu.
Addit vt & cælum, cælique nitentia tecta
Contemnat, liquidásque domos præponat olympo
Detentus blandis amplexibus Amphitrites.
Interea vitrea auricomus depascitur igni
Arua die, vitreo Sol nocte expectat in antro
Hospitis Oceani mensis exceptus amicis.
Interea roseis satura ad præsepia glaucæ
Sufficiunt, & flumen equis, & pabula Nymphæ
Diuina, ambrosiámque, & Pæoniam panacæam.
Cætera dehinc etiam canit alti numina ponti,
Cum Nereo, Glaucóque tridẽtiferum Neptunum.
Addit Nereidas centum. centum addit amores
Nereidum toto responsant æquora ponto,
Huc ades ô Galatea: ades huc Pisæa Arethusa,
Nerine Galatea, argentea Neptunine.
Restabat, nautam infandum quæ pœna sequuta
Dicere, quos laqueos tulerit, quos perfidus ignes,
Pergebátq; canens Corydon, dum cuncta referret.
Sed non Sicanium, non ille oblitus Amyntam,
Omnes quem puerum pastores protinus, omnes
Depereunt nymphæ, nympharum semper amores
Ille habet, ille ipsas vrit sæuo igne Napæas.
Hûc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Hûc ades ô formose puer. tibi carmina amantes
Grata canant Musæ: tibi magno captus amore
Ipse suos numeros addit sua munera Apollo,
Eq; sua viridem texit tibi fronde coronam.
Hæc Corydon Tyberi nuper mirante canebat.
Cætera pastores meminêre ad flumina Mellæ.

NICE.

ECLOGA TERTIA.

COniugis amißi funus pulcherrima Nice
Flebat, & in solis errabat montibus ægra,
Atque homines fugiens mæsto solatia amori
Nulla dabat, luctu sed cuncta implebat amaro
Flens noctem, flens lucem. ipsi iam funera montes
Lugebant Dauali. Daualum omnia respondebant.
Interea Nymphæ Damon correptus amore,
Vicina vt paucas seruabat rupe capellas,
Omnibus ah demens syluis errabat, & agris,
Atque hæc nequicquam vacuas iactabat ad auras:
O quis te nostris oculis pulcherrima virgo
Obiecit Deus, & visam te protinus idem
Eripuit nobis, sæuo vt consumerer igni?
Siue Dea es nemorum (certè Dea) siue tibi alta
Vndarum dominæ parent maris æquora & amnes,
Illa meo nunquam facies de pectore abibit.
Illam vos etiam mecum discetis amare
Intonsi montes, vos vmbriferæ conualles.
Siue greges inter captabo frigus, & auram,
Flumina seu propter salices in valle putabo,

Aut agitans instabo aliud quodcunque, tibi antè
Carmina pauca canam, & te pectore suspirabo,
Toto vnam te corde. prius dediscet amare
Gramina ouis, nemora alta feræ, vaga flumina
Quã tua de nostris vellatur cura medullis (pisces,
Si nec erunt Fauni, si nec mihi Oreades vllæ,
Montibus & solis dicam mea carmina syluis.
Ardebunt syluæ, montes ardebitis alti.
Quo fugis ah! Daualus non hæc post funera curat.
Siste gradũ, atq; oculis rursum Dea reddere nostris.
O tibi si tantum hæ syluæ, si mollia prata
Hæc placeant, libeatq́; his mecum in vallibus esse,
O has felices syluas, felicia prata,
Formosas nimium siluas, formosáque prata,
Formosas valles, sed tu formosior illis.
Coniugis hîc mecum dum carpent grata capellæ
Gramina, facta canes ingentia, vt hostibus vnus
Obstiterit sæpè, & prostratas ceperit vrbes,
Vtque duces victos tot magnis ceperit ausis
Vna eadémque die, tecum omnia quæ modo montes
Cantabant ipsi, Daualum omnia respondebant.
Alma suum hîc tecum non dedignetur Adonim
Flere Venus, tecúmque suas sociare querelas.
Ipse autem interea iuxta proiectus in herba
Insignem calathum tibi iunco, & vimine texam,
Et totum miris pergam variare figuris.
Primus erit labor hîc, primũ hîc tamẽ argumẽtum
Coniugis extincti funus, miserabile funus,
Dum queritur se non bello, non fortibus armis

Oppe

Oppetere, at lento paulatim cedere morbo.
Pallor erit gelido iuuenis morientis in ore,
Et sensim placida claudentur lumina morte.
Addua aquas iuxta fundet mæstißimus vrna,
Et circumfusæ tundent sua pectora Nymphæ
Spargentes stratis violã, mæstumq; Hyacinthum.
Exanimum circunstabunt, regésque ducésque
Mærentes, largóque vndabunt omnia fletu.
Parte alia heroum multis comitantibus addam
Longum iter ingressam te, si quod numen eunti
Coniugis annueret cari producere fata.
Quos non interea Diuos in vota vocabis?
Quas non muneribus cumulabis grandibus aras?
Omnes sed frustra diuos in vota vocabis.
Muneribus frustra cumulabis grandibus aras.
Ibis multa metu suspensa è montibus altis
Occurrent Dryades, & Oreades admiratæ,
Nympharumq; tibi paßim chorus omnis eunti
Floribus è variis, viridíque è fronde coronas
Intexent sæui solatia vana doloris.
Cùm verò extinctum Daualum sæuißimus aures
Nuncius implebit, votis nihil omnibus actum,
Pallentem heu subito faciam, ingentíque dolore
Exanimem labi: stabunt circum ilicet omnes
Collapsam famulæ, gelidámque à flumine lymphã
Rorabunt, gelida vix tu reuocabere lympha.
Quos ah dein gemitus, quæ tum lamenta referrem:
Si possent gemitus iunco, aut lamenta referri?
Crudeles diuos, crudelia fata vocares,

Crudelem terram, quòd non ſponte hiſceret, & non
Te ſubitò orantem miſerata hauriret hiatu,
Haud aliter tantum finiri poſſe dolorem.
Etruſci montes, teſtes vos omnia ſcitis.
Omnia vos mæſtæ lamenta audiſtis, & ipſi,
Dum miſeret, celſis de verticibus vlulaſtis.
Nam mihi cuncta ſenex puero prædixerat olim,
Dum moriens teneros commendat Tityrus agnos.
Sic Damon ſimul ibat. eum videre vagantem,
Atque hæc nequicquam ſera ſub nocte canentem
Carmina nymboſis ſtabulantes montibus vrſi,
Montibus & ſiluis, ac littoribus deſertis.
Illa autem prærupta legens, atque inuia ſaxa
Nunc hac nunc illac fugere indeprēſa, nec vſquam
Apparere freti hyberna ſurdior vnda.
Illam vos amnes, vos ô genus amnibus vndæ,
Siſtite, correptámque domum deducite Nymphæ.
Sola dies poterit tantum lenire dolorem.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

M. HIERONYMI VIDÆ CARMINA DIVERSI GENERIS.

*

IO. MATTHAEO GIBERTO.

E me rura iuuant mea,
Optatóque diu perfruor ocio,
Per te quod peperi mihi
Giberte, ô animi sola quies mei,
Pro quo mille adeam neces
Nunc æstus vacuum glandifera iuuat
Euitare sub ilice,
Nunc audire Noti murmura garruli
Densas per nemorum comas
Haud longè scatebris fontis ab algidi.
Nec me desidiæ tamen,
Aut tu me argueris turpis inertiæ.
Canto nam modò carmina.
Ad præscripta modò me sapientium
Emendans animum colo.
Princeps te interea detinet vrbium
Roma principibus viris
Gratum inter proceres nobilem honoribus.
Suspiras tamen, & doles,
Fortunam cupiens persimilem meæ.
Mecum vt sæpe negotia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Vrbana, ac varias sollicitudines
Detestaris, & angeris,
Felicémque vocas me ter, & amplius.
Vt verum fatear tibi,
Permutare negem, tu tamen hæc cape
Hæc solatia amiculi,
Sortem æqua vt leuiùs mente feras tuam.
Sunt mortalibus omnia
Diuisa studia, & munera disparis
Vitæ, vt quisque humeris valet,
Diuis cuique suum distribuentibus
Aequo iudicio omnibus.
Non fossórve, ouiúmve arbiter horridus
Clauum temperet vrbium.
Non, quem templa iuuant, curiáve, aut forum,
Sulcet diuite mercium
Mutator pelagus Carpathium rate.
His tu temporibus datus,
Esses vt patriæ præsidium, ac bonis.
Has natura tibi dedit
Arteis. hoc dederunt dij studium tibi.
Ten' dices miserum rogo?
Nec contentus eris sorte tua dolens?
Vrbs te magna Quiritium
Mirata est puerum, publica munera
Tractantem grauiter, diu.
Vix nunc quarta tibi condita olympias,
Regum consiliis tamen
Iam dudum grauibus conscius interes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Omnes Italiæ angulos
Fecisti meritis iam memores tui.
Omnis iam tibi Gallia,
Germanúsque ferox funera nil pauens
Debet: debet atrox Geta,
Debent Sauromatæq;, & Morini vltimi,
Debent instabiles Scythæ,
Et tellus vbicunque est habitabilis.
Sed nihil est quoque, si sapis,
Quòd nostra hæc inhies vsque adeò ocia.
Ipsi quærimus in dies
Doctrina, studióque hanc sapientiam,
Quam nec forsitan assequi
Vnquam fata dabunt, aut labor irritus.
Huius tu nihil indiges.
Fers tecum puer hanc matris ab vbere
Raro munere cælitum,
Externáque tibi nulla opus est ope.

LEONI X. PONT. MAX.

ECquis ô lætam Leo gratus vrbem
Erigit rumor fera te parare
Barbaræ iam iam Latio imminenti
Funera genti?
Macte qui tantos animos superbus
Concipis, magnis noua te triumphis
Gloria inuitat, noua laurus, ô ter
Maxime regum.
O diem illam, qua rediens in vrbem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Arduis figes spolia ampla templis,
Quem duces omnes sacra Vaticani ad
Limina ducent.
Ante deiecti capita alta reges
Efferi incedent.minor ibit ille,
Qui modò deuicto Oriẽte Romæ
Dira minatur.
O vbi hîc captas numerabis vrbes,
Et ducum vita exuuias carentum,
O tuum quæ tunc meritò lacessent
Gaudia pectus?
Ergo age arrectam Ausoniam,& paratos
Publica Europæ voca ad arma reges,
Iámque spumosum videam latêre-
Claßibus æquor.
Hoc auent omnes Itali,exterique.
Gestiunt cunctis animi.paratur
Martis ad præclara opera,& labores
Pulchra iuuentus.
Ipse ego,quamuis alia nitere
Mens erat lauro.ardeo nunc amore
Martis,armorúmque.tui relinquunt
Phœbe calores.
Nunc vocant artes aliæ.iuuet me
Iam grauem ferri strepitum,tubásque
Horridas audire,iuuent ruenteis
Cernere turmas.
Iam mihi densum videor per agmen
Caßide inclusus caput insuetum

Funera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Funera horrendum fera fulminanti
Spargere dextra.
Non ego pro te, laribúsque, & aris
Horream extremos penetrare ad Afros,
Non ego Xanthum galea caua potare nec Indum.
Pulueris multum, patiénsque Solis
Ibo quo Bellona vocabit, & Mars,
Hostium irrumpens cuneos ahena
Luce coruscus.
Et mihi pectus, mihi sanguis, & vis
Viuida, est præsens animus. trementi
Barbari tellure cadent mea sub
Cuspide reges.
Ante me haud alter vacuus timoris
Audeat muros superare capti
Oppidi, nemo prior obstinatas
Rumpere in arces.
Forsan & vestros aliquis triumphos
Dum canet vates Asiam, Africámque
Cedere, & victum iuga vestra ferre
Protinus orbem,
Me quoque heroas memorabit inter
Maximos. noscent animæ in periclis
Prodigum, expertémque metus futura
Secula Vidam.

IO. MATTHAEO GIBERTO.

HOc est olorum, dulciùs vt canant
Giberte semper, quos senium premit,

Illísque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Illísque solis est senectus
Vsque adeò potior iuuenta.
Non id sacratis vatibus accidit,
Placere cantu Musa quibus dedit.
His obstat vsque obliuiosa
Consilijs melior senectus.
Vbi ligatus sanguis habet gelu,
Languéntque vires, mentem aliæ ilico
Curæ fatigant, suntq; semper
Postera deteriora primis.
Natura rebus cuique suum dedit
Tempus, quod vltra non bene progredi est.
Non semper idem floret annus,
Aut foliis siluæ virescunt.
Lætis nitorem tristis hiems agris
Aufert procellis, atque gelu potens.
Nec se recognoscit sepulta, &
Sub niuibus stupet alma tellus.
Quid? qui ruenti non semel obstitit
Hosti, vt trementem destituit vigor,
Sedet sacramento solutus,
Et pueris sua facta narrat.
Tu me tamen vis versibus immori
Aeuo reclamante, & iuueni aptius
Subire discrimen, meámque
Sollicitans hiemem fatigas.
Ne coge, si qua forte nitescimus,
Luci priori inspergere nubila.
Iam fas Camœnis abdicato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Sit mihi ponere plectra, & artem.
Vos ô quibus vis, & vigor integer,
Dum feruet intus laudis adhuc amor,
Perstate, certatimque læti
Vela date egregio labori.
Mollem senectam me deceat magis
Traducere intra Socraticam domum,
Dum cogito quæ sit beatis
Post cineres animis voluptas.

IO. MATTHEO GIBERTO.

SCilicet hæc etiam nostrorum summa malorum
Defuerat Giberte, mea vt tu sola voluptas
Eripere mihi longinquas missus in oras?
Saltem ego si tecum consors, sociúsque laborum
Venissem, non infelix mihi, diísque viderer
Inuisus penitus, tibi si non vtilis essem
Consiliis, quando ante alios te maxima Pallas
Edocuit, mentémque aspirat Iuppiter altam.
Attamen hæsissem lateri fidissimus vnus
Vsque tuo, quascunque oras tecum ire paratus.
Ipse ego prima viæ tentare pericula possem,
Pérque niues altas vestigia figere primus,
Quæ tutò mox tu quires seruare sequendo.
I tamen, & magnis de rebus comminus altos
Pro patria intrepidò reges affare, decúsque
Tutare Italiæ, libertatémque tuorum,
Téque adeo egregiis clarum fer ad æthera factis.
Interea solis agitans in montibus æuum

Infelix

Infelix ægrum Musis solabor amorem,
Si te absente tamen venient ad carmina Musæ,
Nec mihi longè abiit tecum irreuocatus Apollo.
Nempe canā semper Medycū facta ampla tuorum
Præclaræ decora alta domus, qua sospite nunquam
Italiam amissam, libertatémque fatebor,
Fata licet semper cœptis ingentibus obstent,
Atque ideo Leo mortales modò liquerit auras
Ereptus mediis (sic Dij voluere) triumphis.
Inuidit libertatem fors læua ruenti
Italiæ, inuidit partum decus omnis in illo
Spes pene extincta, & moriēs secum omnia vertit.
Tu tamen interea tanto Giberte dolori,
Tam iusto parce ô gemitu, & mortalia tecum
Versa animo, cautúsque viæ te crede periclis,
Nec tibi tam vilis vitæ sit facta cupido.
Forsitan & siqua est benefactis gratia, & vsquam
Præmia sunt laudi sua, reges aduena amicos
Inuenies, tua magna quibus notißima virtus.
Ne tamen ô dulcem Ausoniam regionibus vllis
Posthabeas, caram né ve obliuiscere Romam.
Rumpe moras omneis, & caris reddere amicis.
Ipse tuum expectans reditum his in montibus aras
Muneribus cumulo magnis, Nymphasq; precatus
Omnibus intacto voueo de flore coronas.
O illum mihi si concedant cernere amica
Astra diem, cùm tu extremis mihi redditus oris
Narrabis moresq; hominum, diuersa locorúmque
Ingenia, atque exhausta viæ quæcunque pericla.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Si verò ante tuos reditus me corpore fata
Exoluent isto, fert vt præsaga mihi mens,
Dum desiderio, magnóque absentis amore
Tabescens longum nequeo perferre dolorem,
Tecum erit hæc anima, & paßim te amica sequetur
Pérque niues altas, pérque aspera frigora Rheni.
Sic saltem tua me tunc cernere facta iuuabit.
Tu demum rediens nostrum si forte sepulchrum
Aspicies, prater penitus non immemor ibis.
Non lacrymas (neq; enim tanti mea funera) posco,
Mî sat erit, tacito tecum si pectore dices:
Et nostri non est expers hic puluis amoris.
Tum mihi terra leuis, placida tũ in morte quiescã.

GELELMI VIDAE ET LEONAE OSCASALAE PARENTVM MANIB.

HIctamẽ vmbrosũ nactus nemus, hîc loca sola,
Ne mea quis carpsit nimium lamẽta seuerus,
Et nimium teneros fletus irriserit asper,
Mecum indulgebo luctu sub Thusculo alto,
Et lacrymis oculos explebo, & pectora planctu.
Luce querar, noctémque meis ploratibus addam.
Quod solum reputans præsaga mente verebar,
Vnde meis posset fortuna illudere rebus,
Accidit. Acta ratis prope iam mea tuta tenebat
Tot pelagi è scopulis victrix, portúque subibat.
Non ego Palladias nequicquam industrius arteis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tentaram abstrusas iam rerum accedere causas,
Iam poteram varios cæli deprendere motus,
Et liquidos radio mundi describere tractus,
Iamq; canebā animis superans, audaxq; iuuenta,
Quæ nulli cecinere. Leo iam carmina nostra
Ipse libens relegebat. ego illi carus, & auctus
Muneribusq; opibúsque & honoribus insignitus,
Omnia erāt mihi læta. animo nihil amplius vltra
Optabam, cunctis sat erat factum vndique votis,
Et digito cæli contingere summa videbar.
Ecce repente autem stridens insibilat Eurus,
Aequora turbantur, portúque auellor ab ipso.
Ecce repente ruens mihi acerbus vulnerat aures
Nuntius, atque ambos docet amisisse parentes,
Ante quidē genitorē, ægram subito inde parentem.
Fulmine quo duplici afflatus iaceo. omnis abit mēs,
Omnis & exanimi fugit de corpore sensus.
Heu genitor mihi adēpte, repēs, heu mater adēpta.
Non ego vos posthac, non amplius ora videbo
Cara, semel saltem ah licuisset vtrunque tueri
Ante obitus, vestraq; oculos saturare figura,
Congressúque frui faríque nouissima verba.
Ah dolor, ah pietas, non flens morientia pressi
Lumina, funereum non sum comitatus honorem.
Non potui vestro vobis in tempore adesse
Gratus luce magis, vita iucundior ipsa.
Non potui vobis spectabilis affulsisse,
Cùm mihi mutato cursu fortuna veniret
Lætior, & nunquam optatos offerret honores,
Quos

Quos adij vestri tantum memor, haud mihi parcẽs,
Cui placitam Musis potius traducere vitam
Fixum erat; atq; humilẽ rerũ altas discere causas.
Vobis conspicuos vnis ingressus honores
Subdere colla iugo potui male sueta, manúsque
Victus sponte dedi haud onus auersatus iniquum,
Quæ mihi cũcta olim (tibi enim cõmercia diuûm)
Prædixti toties venturi præscia mater.
Vos vnos agitabam animo, vestráque fruebar
Lætitia exultans, & gaudia vestra fouebam,
Mecum animo versans, quàm vobis illa futura
Læta dies, qua me vestris amplexibus vrgens
rruerem improuisus ad oscula vix bene vtrique
gnitus, insolitis titulis, & honoribus auctus
cilicet, & longo tandem post tempore visus,
um tenuit me Roma, humili vos sede Cremona.
na erat hæc merces tantorum digna laborum.
ens erat in gremiis studio iacere omnia vestris
arta meo, & tantum vestros exponere in vsus,
t fuerat par. vos claras me scilicet arteis,
e licet angusta, potius voluistis adire,
uàm genere indignis studiis incumbere nostro.
tque ideo doctas docilem misistis ad vrbes,
uamuis in nostris lusisset lubrica rebus
m pridem fortuna, & opes vertisset auitas,
r res fluxa alias potius reuocaret ad artes.
uicquid opũ hinc, quicquid nobis accessit honorũ,
strum est iure. fuisset sat mihi cernere coram
tos, atque meis gaudere laboribus ambos,

Vt volucrem perhibent inimicam fontibus hydris,
Esse piam, memorémque parentibus indulgere,
Inualidísque suo venatu tendere vitam.
In tota nihil esse domo me dulce fuisset,
Et nutus seruare, & iussa capessere vestra
Subiectum, ac positis famulari fascibus vltro.
Nil vnquam nisi quæ vestris placitura fuissent
Auribus, effari potuissem, sæpe ego ficto
Tristia celassem mentitus gaudia vultu,
Ne vos afficeret, siquid me carperet intus.
Quicquid amarũ in me latuisset, quicquid acerbũ,
Ad vos arte pia transissent dulcia tantum.
Tædia me vestræ cœpissent nulla senectæ,
Nec quæ multa solent vitia, atq; incommoda in illa
Esse ætate, meos poterant auertere sensus.
Cùm spueret vestrum alteruter grauis, exq; crearet
Plurimus, & rauca consptergeret omnia tussi,
Nulla horrescentis vultu asper signa dedissem
Cuncta ferens, vos ætatis nanque ante tulistis
Plura immunda meæ, cùm cultus nescius infans
Fœdarem toties in cunis humida strata.
Siqua autem vobis cassa, atque incondita verba
Exciderent, quando rerum illa est immemor ætas,
Riderem mecum. omnia pro puerilibus essent
Lusibus illa mihi, ceu vos risistis & ipsi
Ad teneros lusus nati, imperfectáque verba,
Cùm primas vix inciperem rudis edere voces.
Et quando mihi relligio sobolem abnuit, ambo
Cara fuissetis mihi pignora, dulcis vterque

Ceu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ceu puer, in nostra qui paruus luderet aula.
Cuncta, vtcunq; forent, mihi dulcia vestra fuissent.
Infelix, caris quicunque parentius audet
Dura loqui, aut aliud furiis immanibus actus
Moliri, extremas in mundi protinus oras
Ferte nefas nostro nusquam memoretur in orbe.
Quod mare, quæ tellus portentum tale feretis?
Ferte procul nulla vnquam relligione piandum.
Scilicet iis, per quos iucunda luce fruaris,
Lucem adimas ingratus, & almi luminis vsum
Eripias, per quos almum tibi lumen obortum est?
Ah mihi ne tantum sit credere. barbara corda
Vix capiunt Graiis per ludum inuenta poëtis,
In gnatos cùm tantus amor, cùm tanta parentum
Sit pietas, quibus vt proferrent fata, subirent
Ipsi mille neces, nec quicquam est dulce peremptis
Pignoribus. mærent orbi, vitámque morantur
Inuisam nil debentes cælestibus auris.
Iccirco, vt duram natis auertere poßint
Pauperiem, miserámque famem, tot adire labores
Cernimus, & certis vltro se offerre periclis.
Non me adeo fugit quantis pater optime curis
Anxius, aut quanto indulgebas sponte labori,
Vt mihi res tenues per tot discrimina rerum
Eriperes tantis bellorum fluctibus, vt nil
Detractum, licet irent tempora dura, periret.
Tu quoque sancta parens variis exercita curis
Pro gnato quas non aras, quæ non sacra adibas
Templa? quibus non tunc onerabas æthera votis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Caro cuncta timens capiti, bona cuncta precata?
Vt mihi ad ingenuas nitenti desuper arteis
Auxilium foret, & fauor omnipotentis olympi,
Et fors vsque comes crescenti innexa veniret
Virtuti, quæ nos ad opes efferret auitas.
Præcipuè mihi ne maculæ ob contagia turpes,
Aut animi pestes, commertiáve vlla nocerent.
Sed mihi mens puro foret vsque in corpore pura,
Ductaq; ad extremum inculpata adolesceret ætas,
Omnibus ornatum dum vis excellere rebus.
Quæ vobis meritis pro tantis mutua contra
Persoluam infelix, quæ vobis digna rependam?
Cũ mihi sint & opes, anim⁹ quoq; & ampla volũtas,
Idq; vnum affectarem. ast ô mortalia nunquam
Gaudia plena satis, nunquam secura voluptas.
Aut aliquid cumulo semper deest, aut reuocat se
Fors infida repente, oculósque auertit amicos.
Fallaces hominum spes, heu nostra irrita vota.
Nil firmum satis, aut stabili munimine tutum.
Omnia in humanis rebus dubia, omnia nutant.
Vos mihi, læta forent cùm cætera, fata tulerunt,
Queis sine dulce mihi nihil est, nec amabile ꝗcquã.
Accipite has saltem lacrymas, hæc carmina mæsta,
Quæ longum nati absentis testentur amorem.
Saluete æternum cari, atque valete parentes.
Vida Gelelme vale, vale Oscasala Leona.
Sit precor ô vobis requies æterna sepultis,
Sit lux, quæ vestris æternùm affulgeat vmbris.

CLE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

CLEMENTI VII. Pont. Max.

CLemens iniquis temporibus date
Tu semper alto pectore maxima
Versas, & vrgeris regendo
Sollicitis super orbe curis.
Clades receptæ nunc etiam tibi
Frustra recursant, nec requiescere
Sinunt molestæ, dum peritus
Mente caues vigili in futurum.
Quiesce tandem, & cuncta videntibus
Hæc linque diuis, viue, nec omnibus
Angare defraudans querentem
Vsque adeo genium diebus.
Res ipse summus cælicolum arbiter
Nostras profundo numine temperat,
Causisq; causas vsque nectit
Perpetua in seriam catena,
Quam nulla poßit vis hominum, aut Deum
Loco mouere. hinc dura neceßitas
Illa illa non æquos labores
Aut homini bona fert inempta.
An tu illa, nostris quæ modò vidimus
Bacchata terris bella, tot vrbium
Graues ruinas, tot virorum
Funera, perpetuasq; clades,
Præsente quamuis consilio potens
Solo Latino auertere quiueris?
Deiq; decretum refringas

Duro adamante tot ante ſedis
Inciſum? auorum hæc parturijt ſcelus,
Delicta patrum his nos agitant malis,
Noſtro & merentes crimine, illi hæc
Semina poſt obitus relinquunt.
Tu morte peius militiæ ſciens
Bellum horruiſti ſemper, & aleam
Periculoſam pace certus
Cuncta pati potius manente.
Te bella circum te tamen vndiq;
Venêre (ineuitabile erat malum)
Longéq; deductæ haud volentem his
Motibus implicuere cauſæ.
Peiora multo nunc quoq; plurima
Nobis minantur ſidera, ni Deus
Ille ipſe placatus reflectat
Conſilia in melius ſeuera.
Orandus ille èſt. ipſe potens enim
Vnus morari, quæ properant, mala,
Solúſque, quam præfixit olim,
Ipſe poteſt abolere legem.
Noſtris rogatus forſitan annuet
Votis: ab alto plurimus æthere
In noſtra dilapſus benigna
Pectora numine ſe refundet.
Sed ante mens eſt cuiq; latentibus
Purganda morbis ſunt quoq; luridi
Mores retractandi, nec vltra
Progrediendum iter inſtitutum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Tu sacra verò, tu pater, vt decet,
Tractabis aris præficiens bonos,
Procúlq; sacris inquinatum
Vulgus honoribus amouebis.

PACI.

PAx alma, dulce vbiq; nomen gentibus
Inter Deos pulcherrima
Pulcherrimos, quàm me tui expectatio
Torquet morantis ah nimis.
Tuum ne Diua viuus aduentum amplius,
Tempus videbóne aureum?
Vnquam ne erit, mundum his tenebris obsitum
Tuo vt serenes lumine?
Quando expetentem me Dea spe id irrita
Tanto beabis munere?
Vereor, laboriosa ne longè prius
Vincat senectus languidum,
Quàm rursus vrbes diuites conuiuijs
Ludísq; distinerier,
Quàm rura videam cantibus lætissimis
Omni sonare ab angulo,
Vnísq; ventorum duellis æquora
Metuenda, non Martis dolis.
Vt omne telum pereat, vt Chalybum genus
Haud nominetur amplius.
Vt regum auarities, & ambitio impotens
Sepulta sit sub æquore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Absente te, vix vberes alunt agri
Nunquam colonum desidem:
Præsente verò, nuda saxa qui colit,
Vel dormiens, bonis fluit.
Tu grata Musis, tu in foro versantibus
Places, & vrbi præsides.
Tu merce transmarina opes parantibus
Voto inuocaris publico.
Te diuites, te vbiq; pauperum greges
Laboriosi prædicant.
Tibi viri, tibi pudicæ mulieres
Prægestientes supplicant.
Tui senes, tui pueri amantißimi,
Tui omnis ætas appetens.
Tu, si quid est mortalibus boni vspiam,
Id vna nobis comparas.
Tu sanitatem gentibus, sacráq; & opes,
Et victum, & annonam, & merum,
Securitatem, literas & otium,
Et nuptias, & liberos,
Vitámq; tandem affers amica cantibus,
Aduersa verò luctibus.
Tui simul Mars hauserit pedis sonum
Facesset hinc celerrimus.
Simul quiescent furta, cædes, vulnera,
Strages, ruinæ, incendia,
Tot orbitates liberorum, tot stupra,
Crebríq; raptus virginum.
Nec audietur ampliùs clangor tubæ

Viros

Viros cientis ad necem,
Iuuenémq; vellentis tenellæ ab coniugis
Gremio metu inspersum genas.
Quæ pluráq; viri, si viderent principes
Cùm bella initio cogitant:
Vel abstinerent, vel quibusuis ponerent
Mox cœpta conditionibus,
Neq; eos libido, neq; adeò ageret gloria,
Vt perderent cæci omnia.
Istis si ego ab malis procul tandem absiem
Tranquillitati redditus,
Videámq; pendentes aceruos arduis
Scutorum vbiq; postibus,
Araneorum fila quos obduxerint
Nigros vetusto in puluere,
Ensesq; rursus, ferreásq; cuspides
In vomerem conflarier,
Vitam haud recusem pauperem traducere
Fodiens agrum incuruus manu.
Saltem animus ablatis mihi his terroribus
Quiesceret liberrimus.
Possem laborem versibus solarier
Cinctus olea canum caput.
Et nocte pauculos reuoluerem libros,
Vel imbre detentus die.
O diua largitrix bonorum vna omnium
Quo te vocabo nomine?
Quibus te honestis efferam præconijs?
Dignum vnde te verbum exprimam?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Opulenta salue. iam recurre hûc aurea,
Et nos tuo vultu bea.

TELLVRI.

HAs tibi terra fabas Albæ contermina muris
Dat Vida: in facili tu bona conde sinu.
Has serit esuriem populi miseratus egentis,
Pallida dum capta sæuit in vrbe fames.
Hoc ieiuna famem solari turba paratu,
Et teneras poterit carpere dente fabas.
Illa sua aspectans campum sublimis ab aula
Concipiet dulcem pectore lætitiam.
Hos legere, hos lectis vesci, prædámq; virentem
Vectam humero aspiciet ferre domum saturos.
Quam iuuet his sua vastari populatibus arua,
Et messes condi in horrea viua suas?
Tu bona tu interea tellus ne defice iactis
Seminibus, nusquam sit prior vlla seges.

SCIPIONI VEGIO medico.

PHæbo alius voti reus, herbarúmq; potenti
Thura ferat nato, sacrásq; exuscitet aras.
Ipse meis Vegi semper celebrabere donis,
Semper honore meo, te numinis instar habebo,
Ipse suas arteis vltro, sua munera Apollo
Concessit tibi, nec primos habet alter honores.
Tu reuocare animas in lucem corpore functas
Faucibus ex orci, atq; hominum producere fata,

Tu

Tu potes in media cymbam Styge sistere onustam,
Et vetitam nautæ seniori auertere prædam.
Quicquid ero posthac, quicquid mea cura laborũ,
Atq; operum tentabit, erit Vegi optime munus
Artis opísq; tuæ. tua me solertia vitæ
Reddidit in medio iactatum vortice lethi
Stabam indeprenso consumptus languide morbo
Membra. lues penitus totos exederat artus.
Circum aderant amnes ægræ, mea lumina, Musæ,
Atq; mihi inceptam miseri solatia lethi
Tendebant frustra palmarum è fronde coronam,
Quam mihi Idumæo sub vertice festinarant,
Dum canerem vnigenæ crudelia funera regis.
Hîc mea inexcitus tu lumina sponte subisti,
Ipsa salus tecum pariter mihi visa subisse.
Vt vidi, vt penitus fugit de corpore languor,
Atq; suum rediјt membris in pristina robur?
Quo tibi, quas potero tanto pro munere grates
Sẽper agã, & tibi nũc, vtcũq; hæc carmina pãgo,
Tu vero exigui munus ne despice amici,
Et seruasse pium non dedignabere vatem
Tot titulos inter, procerum post nomina tanta,
Pæoniјs quos tu succis à morte reduxti.
Nec me post ipsos pigeat subnectere reges
Seruatos. non me tibi gloria sospite nulla est.
Si mihi opes, regúmq; genus læua astra negarunt
Nascenti, at mihi casta domus, sine labe penates,
Est animus, qui vincat opes, regúmq; coronas
Contemptu rerum rectíq; insignis amore.

Forsitan

Forſitan ij meritò tibi debita præmia ſoluent
Aurum ingens, gemmáſq;, & latis prædia fundis,
Ipſe ego nil horum ſed, dum mihi vita manebit,
Te, munúſq; tuum memor imo in pectore condens,
Seruabo vſq; recens nullóq; abolebitur æuo.
Præterea, ſi quid poterunt quoq; carmina noſtra,
Quicquid agam, quicquid Muſis ſuadētibus edā,
Semper eris mecum tentati muneris autor.
Auſpice te iuuet incepto me carmine regem
Cælicolûm canere, & Muſas ſuper aſtra vocare,
Atq; inter diuûm ſit dulce ſeneſcere laudes.
Te ſine nulla meis accedet gloria cœptis.

ROMA DISCEDENS.

ROma vale: tibi debeo plurima, quòd mihi ꝑ te
 Partum eſt ingenuis artibus, vnde habeā,
Nec iā egeā addictus nulli. mihi id eſt ſatis abs te.
 Cætera, quæ poteras mî dare, linquo alijs.
Plúſq; meis oculis abſens te ſemper amabo:
 Et procul, vt colimus numina ſancta colam.

IN QVENDAM.

CArmine quid carpis, qui nūquā carmīe lædit,
 Cui numeri inſontes, & ſine felle placent?
Vnum id te cruciat, quod vulgi à moribus abſim,
 Hincq; meis tendis moribus inſidias,
Méq; remordentem cuperes tua cernere contra.
 Nunquam hoc efficies. candida Muſa mea eſt.

IN

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

IN COENACVLO VILLAE
Suæ Roncianæ.

HOspes si olus, dapésq; inemptas non piget
Cœnare mecum, accumbe, personam exue,
Natura disces quantuli indigeat cibi,
Ne transmarinis sit opus apparatibus.

FINIS.

QVæ Vida agnouit, exploratáque habuit, sua huc omnia ipse de scrinio suo deprompta adhuc viuens congessit. Si quid fortè prætereà vllo vnquam tempore adiectum fuerit, adulterinum censeto ab aliquo aut maligno, aut in re aliena nimis officioso ac diligente adinuentum: quod de Poëticis tantùm dictum volo. Nam quæ soluta oratione ad Christi rem spectantia idem auctor conscripsit, propediem se itidem superstitem sospitemq; in lucem editurum sperat, Deo Opt. Max. approbante, atque iuuante, cui vni se, suáque omnia addixit, ac consecrauit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

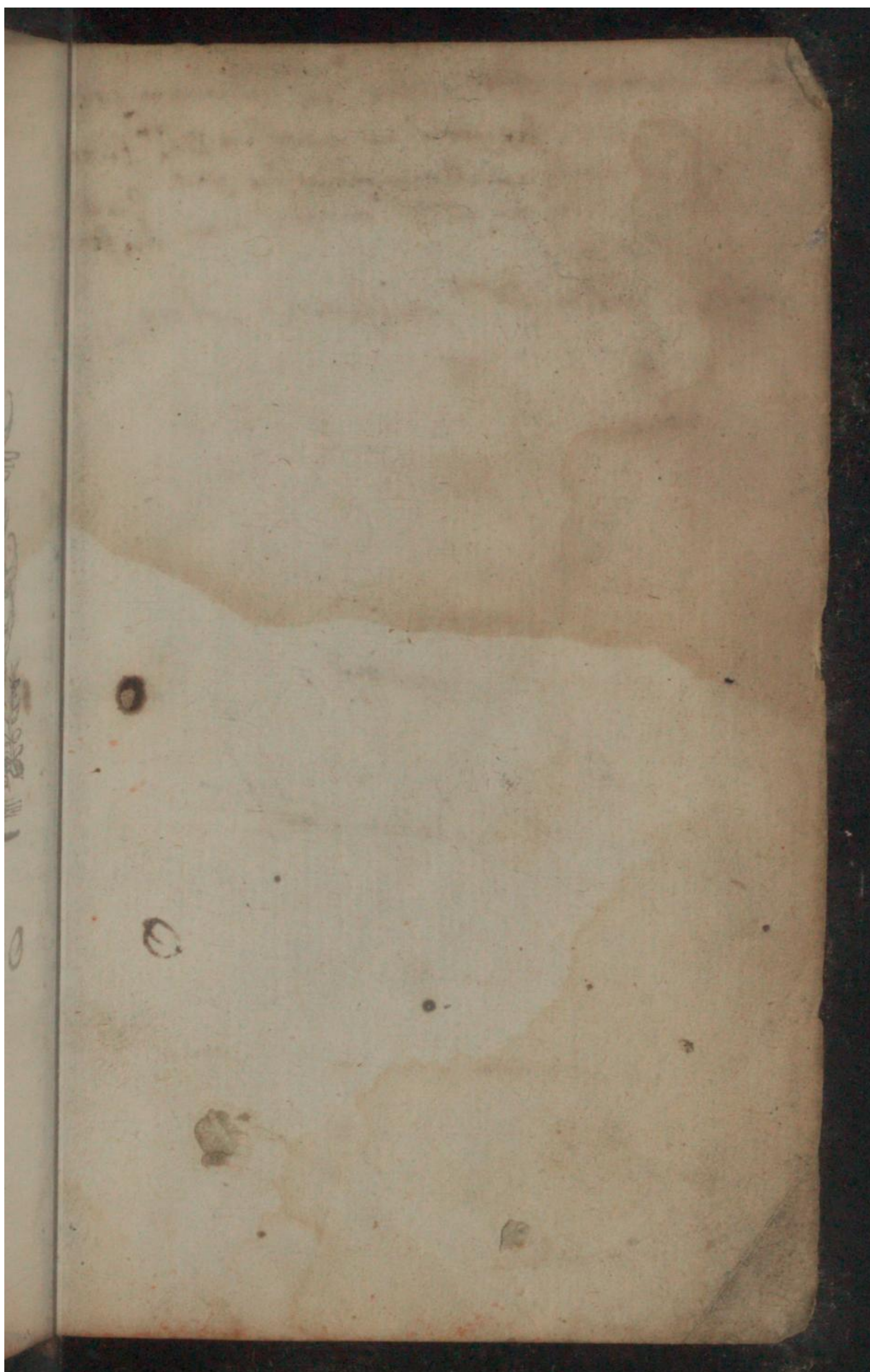
ANTONIVS

GRYPHIVS.

G O

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Ad te levavi oculos meos qui habitas in cœlis
Ecce sicut oculi servorũ in manibus Doᵣᵘᵐ suorũ
Ecce sicut oculi ancillæ in manibus Dnæ
sic oculi nostri in Dnũ nostrũ donec misere-
atur nostri.

misere nostri Dne miserere nostri.

~~John~~

Amis

Tho

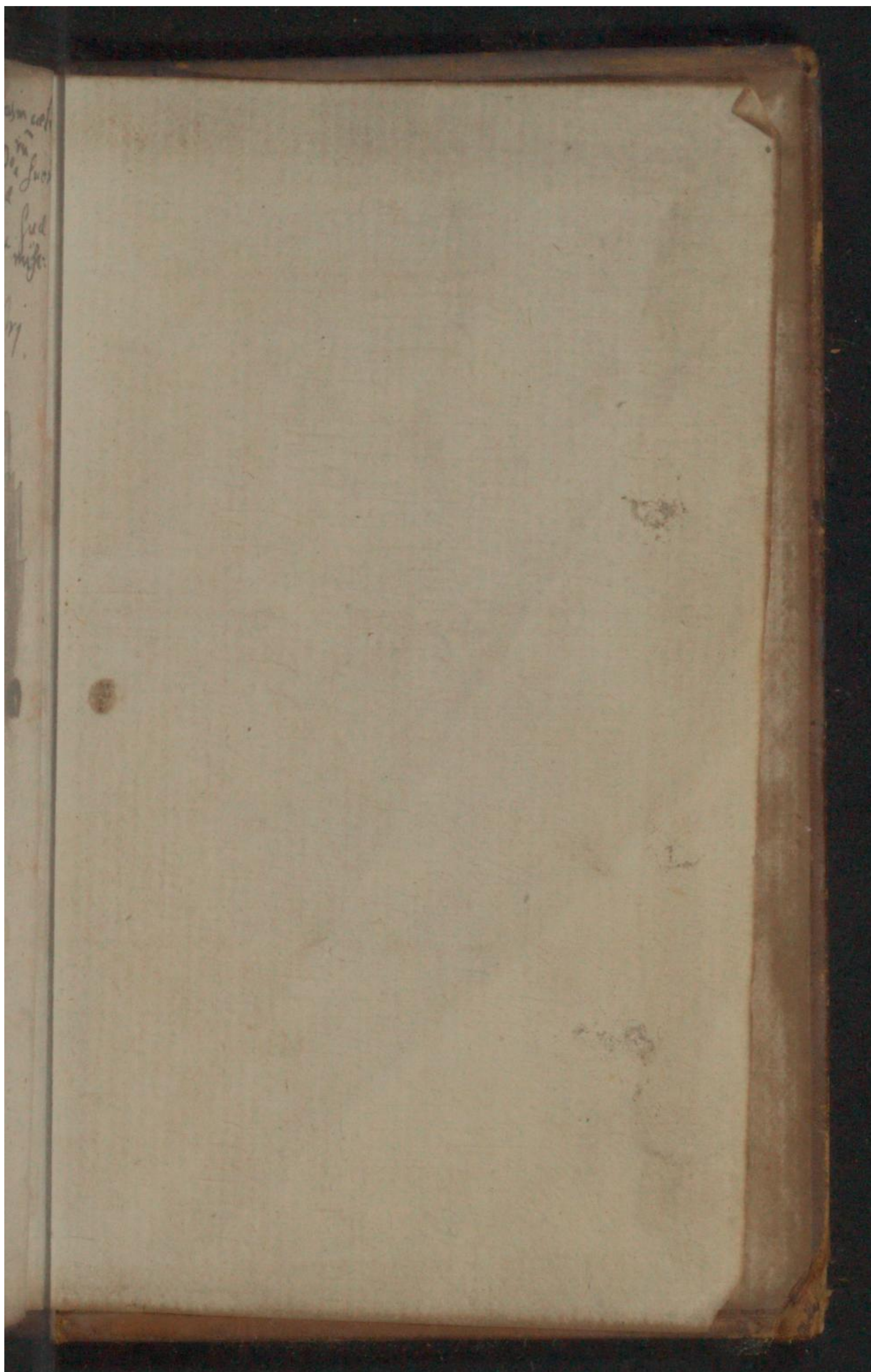
~~Thea~~

Tho: Si 62

~~John~~

Joan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
364 G 144